داستانی ژیانەوە

Abdullah OCALAN

گفتوگۆیەکە مامۆستا یالچین کوچووك

لەگەڵ عەبدوڵڵا ئۆجەلانی

سەرکردەدا کردوویەتی

داستانی ژیانەوە

گفتوگۆیەکە مامۆستا یاڵچین کوچورک
لەگەڵ عەبدوڵڵا ئۆجەلانی
سەرکردەدا کردوویەتی

چاپی عەرەبی (١٩٩٤)
چاپی کوردی (١٩٩٦)

لە چاپکراوەکانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)

پێشکەشە بە:

- گیانی شەهیدە نەمرەکانمان.
- خۆڕاگرانی سەر لوتکەی چیاکانی کوردستان.
- گەلە کۆڵنەدەرەکەمان.
- عبدوللا ئۆجەلانی سەرکردەی نیشتیمانیمان.

دەستپێك

داستانی ژیانەوە (ئەزین) فراوانترین چاوپێکەوتنە تا ئێستا لەگەڵ عەبدوڵڵا ئۆجەلانی سەرکردەدا کرابێ کە سەرکردە وەڵامی تێکڕای پرسیارەکانی مامۆستای دکتۆر (یالچین کوچووك)ی تێدا داوەتەوە، ئەم پرسیارانە پەیوەندییان بە بابەتە بنچینەییەکانەوە هەیە. وەڵامەکانیش هەمەلایەنەن و لەگشت ڕوویەکەوە مانایەکی قووڵیان هەیە تا ڕاستییەکان بە شێوەیەکی یەکجار ڕاشکاو دەربخەن.

بە شێوازێکی ڕەوان باسی ئەوە دەکات چۆن مرۆڤی کورد سەرلەنوێ ژیایەوە پاش ئەوەی گەیشتە لێواری کۆتایی پێهاتن و، چۆن ئەوە هەنگاو بە هەنگاو بە کۆشش و سیاسەت بەدیهات. باسی ئافرەت و ئەدەب و هونەر و سینەما و مۆسیقا دەکات و گەلێك بابەتی دیکەش ڕۆشن دەکاتەوە. کاتێکیش چەند شێوەیەك بۆ سیاسەتی ئێستای جیهان و ڕژێمە دامەزراوەکان و بارودۆخیان دادەنێت، بەشێوەی کۆمەڵە ڕاستییەکی داماڵراو دەستیان بۆ دەبات.

ئەم کتێبە وەڵامی ئەو هەموو پرسیارانە دەداتەوە کە دەوڵەتی فاشی تورکیا و لایەنگرانی وروژاندوویانن و بە جۆرێکی تەواو پێچەوانەی ڕاستی کردوویانن بە بابەتی جەنگی مشتومڕ، وەك: ئاپۆ کێیە؟ چۆن هاتە دنیاوە و چۆن گەشەی کرد و چی دەوێ؟ کتێبەکە وەڵامی سەرپاکی ئەم پرسیارانە دەداتەوە، بە شێوەیەك ئەو هەموو درۆ و قسە هەڵبەستراوانە بە درۆ دەخاتەوە کە دەزگا قێن لەدڵەکانی ڕاگەیاندن بڵاویان کردوونەوە و بە جەرگانە ئەم ڕاستییانە لەبەردەم ڕای گشتیدا ڕوون دەکاتەوە.

ئەوانەی کە بە بڵاوکراوە و قسەی ڕەسمی نەبێ تا ئێستا (PKK) و ئاپۆ ناناسن، یان ئەوانەی کە لە دەرەوەی چوارچێوەی کاری ڕەسمی شتێکی کەمیان لە بارەوە دەزانن، گەلێك زانیاری لەم کتێبەدا دەبیننەوە کە وەڵامی ئەو کۆمەڵە پرسیارە دەداتەوە کە مێشکی ڕای گشتییان جەنجاڵ کردووە.

کاتێك مامۆستا یالچین کوچووك پاش ئەم گفتوگۆیە بۆ تورکیا گەڕایەوە، دەوڵەتی فاشی گرتی و کەرەستەی گفتوگۆکەی زەوت کرد و کردی بە کەرەستەیەکی خاو بۆ دەزگا قێن لەدڵەکانی ڕاگەیاندن و پروپاگەندەی خۆی، دوای ئەوەی کە چەند ڕستەیەکی لەو گێڕانەوە گشتییە وەرگرت و بە شێوەیەکی دیکە دایڕشتەوە و هەندێك وشەی لێهەڵگرت و لە ڕستەی دیکەدا بەکاری هێنان تا مانایەکی پێچەوانە و بەرەواژ بە دەستەوە بدەن. ئەم کتێبە تێکڕای ئەم لاف و گەزافانە بەدرۆ دەخاتەوە و وشە و ڕستە ڕاستەکان لەجێی خۆیاندا پیشان دەدات و، بگرە بەشێوەیەکی وا تەواو ئەو بابەتانە لێکدەداتەوە خوێنەران تێر دەکات.

ئایا ئەوەی کە لە خوێن تێر نابێ (PKK)یە یان دەوڵەتی تورکیایە؟! کێ لەدەست پێکردنی شەڕ و درێژەپێدانی بەرپرسە، سکرتێری گشتی (PKK) یان دەوڵەتی تورکیا و سەرکردەکانی؟ کێ داکۆکی لە بەهای مرۆڤانە دەکات و کێش دوژمنی مرۆڤایەتییە؟ گەلێك پرسیاری دیکەی لەم شێوەیە، کە کتێبەکە لەشێوەی ڕاپۆرتێکدا بۆ گەلی کورد و گەلی تورك و تەنانەت بۆ سەرجەمی گەلانی جیهان ڕۆشنیان دەکاتەوە. کتێبەکە ئەو باڵادەستانەی ڕژێم ئاگادار دەکاتەوە کە هەردوو گەلی کورد و تورك هەڵدەسووڕێنن و هەموو جۆرە گوشار و توانەوەیەکیان دەرهەق دەکەن.

کتێبەکە قووڵترین شیکردنەوە و هەڵسەنگاندنی فەلسەفی لەسەر چەند بنچینەیەکی ڕاستەقینەی کێشەی کوردستان دەخاتە بەرچاوی خوێنەران. هەروەها بە چەند ئەنجامێك دەگات و سەرەداوی گەلێك کێشەی گرنگ و شێوازی داهێنراو بۆ لێتێگەیشتنی بەدەستەوە دەدات.

تا ئەمڕۆ چی کراوە و چی بۆ قۆناغەکانی داهاتوو پێویستە و خەباتی تا ئێستا چ ئاکامێکی لێکەوتووەتەوە و ئەنجامەکانی پاشەڕۆژ چی دەبن؟ وەڵامی ئەم هەموو پرسیارانە گرنگە و (داستانی ڤەژین) بە تێروتەسەلی وەڵامیان دەداتەوە و یارمەتی لێتێگەیشتنی گەلێك مەسەلەی ناڕۆشن دەدات و خاڵە نادیارەکان ڕوون دەکاتەوە.

درادواییەکانی ١٩٩٤

بەشی یەکەم

بەشی یەکەم

سیاسەت بەلای منەوە هونەری وەدەستهێنانی جوانییە.

یالچین کوچووك: سەربارى ئەم هەراوهۆریا و شەروشۆڕە، وا دیارە تەندروستیت باشە و جوانخاستری. ئەمەش مانای وایە ئێوە ملئاسودەن.. ئەوەی راستی بێ ببنم ئێوە چۆن بویستری وەهان.

سەرۆکایەتی پارتی: سوپاسنان دەکەم کە بۆ ئێرە هاتوون. ئێمە بە هاتنتان بەختیارین و ئەمەش لوتف نواندنێکی ئێوەیە. ئەو جوانی و متمانەیەش کە دەیانبینن شتێکی شەخسی نین، بەڵکو لە راستی گەلەکەمانەوە هەڵقوڵاون، چونکە گەلەکەمان لەم بارودۆخەدا دەژی و متمانەشی لەم سالأنەدا لە هەرکاتێکی رابردوو زیاترە و خەریکە جوان دەبێ.

ی.ك: منیش دەبینم کاروبارەکانتان بە شێوەیەکی باش هەڵدەسوورێن.

س.پ: کەچی وەك ئەوە نین کەوا خومان دەمانەوێ، بەلأم هیوا لە هەرکاتێکی رابردوو پتر گەورە دەبێ و بەرەو بەدیهاتن دەروات.

ی.ك: کاتێك دەڵێم سەرەرای ئەوەی کە رێگاکانمان سەخت و درێژە، ئایا لە ناخی خۆتاندا وا هەست ناکەن وەك بڵێی بە هەورازێکدا هەڵکشاون و گەیشتوونە دوسەری؟

س.پ: بەڵێ دەڵێی بە هەورازی چیای ئاگری‌دا هەڵکشاوم.

ی.ك: سەرکەوتوون، وانییە؟

س.پ: بەڵێ. بێ‌گومان سەرکەوتووم.

ی.ك: ئەوە شتێکی شایستەی بایەخێکی زۆرە. هەر لە یەکەم ساتەوە هەستم پەمە کردبە و.

س.پ: ئەم توانایەم هەیە. من جاروبار بە هەستم سیاسەت دەگێڕم و ئەم هەستەشم دەڵێت: بە شاخدا هەڵگەڕانت سەرکەوتووە.

ی.ك: باشە بە هەست و نەستتان لە سیاسەت گێڕاندا، ئایا هەست دەکەن ئێوە بە شێوەیەکی تەواو لەگەڵ ئەو خەباتەدا کە دەیکەن گونجاون؟

س.پ: لە راستیدا من سیاسەتێکی جیاواز رادەپەڕێنم و پێبەندی مەودا مەبدەئیەکانیم و دەسوڕێمەوە بە چوار دەوریدا و ئەمجا دێمەوە سەر پرنسیپەکە. هەر لە رێگای پراکتیکی سیاسەت کردنیشمەوە بۆ‌دەرکەوتووە وەك هەستی بون کردن یان سەرەداو بە دەستەوەگرتن وەهایە... ئەوە هونەری هەست کردنە. شێوازێکی دەست نیشانکراوم دیاری کردووە و، لەسەری دەڕۆم.

ی.ك: سەرزکی ئازیزم، لە بارەی ئەو مەسەلانەشەوە پرسیارتان لێدەکەم. بەڵام حەزدەکەم لایەکمەوە سەر لایەنی شەخسی چونکە هەمووان پەرۆشی ئاسەنی ئەو لایەنانەن. خۆ خەبات و شەڕوشۆڕ بەردەوامن. هاوینی رابردوو لە سەروبەندی بەشداربوونمدا لە فیستیڤاڵی جیهانیدا لە بوخن گوتم: لە (حەرّان) چەندین جۆگەی ئاویان کردەوە. ئیتر گشت شوێنێك سەوز دەبن. ئەمە جوانە، بەڵام (PKK) و بەتایبەتیش سەرۆك ئاپۆ سەری مرۆڤی کورد دەکاتە باخی گوڵ. ئایا ئەو قسەیەی منتان بیستووە؟

س.پ: بەڵێ، ئەم ڕستەیەتان مانای گەورەی تێدایە. هەروەهاش ئێوە نووسیووتان ئاپۆی برام وەك بلدۆزەر دەچێتە ئێو مێشکی کوردەوە و باخی وای تێدا بنیات دەنێ کە هەزاران گوڵی کراوەی لە ئێودابێ.

ی.ك: چۆن هەست بەوە دەکەن؟

س.پ: سیاسەت بەلای منەوە هونەری وەحەسێنانی جوانییە. منیش لە ڕێگای جوانیدا، واتە لە پێناوی جوانکردنی مرۆڤدا سیاسەت دەگێڕم.

ی.ك: باشە ئاپۆی برام، کە جاری پێشوو لە (بیقاع)دا چاوم پێتان کەوت گوتتان: مامۆستا... بڕوام بە هاتنتان بۆ ئێرە نەدەکرد، منیش چەندەها جار ئەمەم دووپات کردەوە، چونکە ئەوە شتێکی بێوێنە بوو. ئەگەر بۆ منداڵیتان و بۆ رابردووتان بگەڕێینەوە، ئایا واتان چاوەڕوان دەکرد تا ئەم ڕادەیە بە مرۆڤی کوردەوە سەرقاڵ بن؟ یان ئاخۆ یەکێکی دیکە وای لێ کردی بیر لەوە بکەیتەوە؟

س.پ: ئەمڕۆ بۆ ئەوەی بابەتەکە بە شێوەیەکی باشتر وەربگری، هێندێك یادگاری قۆناغی منداڵیت بە هەموو ئومێد و بەسەرهاتەکانیەوە بۆ دەگێڕمەوە، چونکە وایدەبینم بە هەرجۆرێك بووە بەسوود بێ.

ی.ك: بێگومان، من باوەڕم بەوە هەیە. ئایا دەتوانن بیر لەوە بکەنەوە؟ واتە ئەمڕۆوە دەست پێبکەی و بڕوانیتە دواوە و بڵێی: مامۆستام دەڕوانێتە منداڵی و باوکم و دایکم و ئەوانی دیکە و، ئەوەی وا دەیکەم ئێمەی چاوەڕوان دەکات. ئایا وایە؟ ئایا کەسی وا لە ئارادا هەبوو ئەم کارەت لێچاوەڕوان بکات؟

س.پ: بەڵێ، هێندێك چاوەڕوانکردن لە ئارادابوون. هەوڵیش دەدەم باسی چەند نموونەیەك بکەم کە وەك سەرەداو وەهان و پرسوودیان دەبینم، چونکە (ئاپۆ) و (PKK) بوونەتە دوو بابەتی گرنگ و بوونەتە کێشەیە و بابەتێ بۆ گەلێك کتێب و ڕای گشتیش. گەلانمان ئارەزوو دەکەن ئەوە بزانن. هەستیش دەکەم من لەم بابەتەدا قەرزاریانم. من کێم و دەمەوێ چی و خەونی و کەموکوڕیم چین و لایەنە باشەکانی کەسایەتیم کامانەن؟ پێویستە هەمووان بیزانن. جەخت دەکەم کە من وا هەست بە خۆم ناکەم گەورە یا مەزنم. ئەوەی ڕاست بێ لەو ئاوەندە کە تێیدا بووم واتە گوندەکەم گەلێك کەس لە خەڵکانی ئەو دێیە کە هێشتا زیندوون لە بارەمەوە دەیانگوت من لەوەم «کە پەتی خۆی پچڕاندووە». ئەمەش مانای وایە دەتوانی لە سیستەم و پێوەندییە باوەکان دوور بکەویتەوە و چەرەدەیەك ڕاستیش لەو قسانەیاندا

هەبوو. هەروەها زۆربەیان دەیانگوت: «ئێکامان لە خوا ئەوەیە کوڕی لێنەوە وەك کوڕی ئەوان لێنەکات». مەبەستیان خێزانەکەم بوو.

ی.ك: لەو کاتە تەمەنتان چەند بوو؟

س.پ: ساڵانی منداڵیم بوون و لە حەوت ساڵانم تێنەپەڕاندبوو. ئەوسا دەیانگوت: «لە خوا دەپاڕێینەوە منداڵی هیچ کەسێك وەك منداڵی ئەوان لێنەکات، چونکە ئەوە ژیانیان ویران دەکات». ئەمەش پەر لێش بوو. لەو وەختە هۆگری هاوڕێکانم بووم، بەڵام خێزانی منداڵەکان هەوڵیان دەدا منداڵەکانیان دووربخەنەوە و لێمیان بشارنەوە و پێیان دەگوتم: تۆ سەری خۆت بە فەتارە دەدەی و خەریکی ئیشی بێمانای، بۆیە واز لە منداڵەکانمان بێنە.

ی.ك: ئایا مەبەستت ئەوەیە تۆ لەو کاتە منداڵەکانت هان دەدا؟ ئاخۆ لەو کاتەوە دەستت بە سەرکردایەتی کرد؟

س.پ: دەتوانم بۆتانی لێك بدەمەوە کە ئەم مەسەلەیە تاوکردن یا خولیایەکی ئاشکرا بوو مەیلم بەلایەوە هەبوو. خولیای منداڵ خڕکردنەوە لەلای من بە شێوەیەکی باوەڕ پێنەکراو بەهێز بوو. تا ئێستاش بیرمە ڕاوی هێندێك چۆلەکەم دەکرد و بە منداڵەکانم دەگوت: باخەڵم پڕە. وەرن دەرخواردەتانی بدەم. ئیتر منداڵان لە دەورم خڕ دەبوونەوە و بۆ چیام دەبردن. ئەوەش کە بە هەریەکەیانم دەدا لە ڕانی چۆلەکەیەك یا باڵێك تێنەدەپەڕی. دیارە ئەمە شتێکی زۆر خۆشە. واتە من توانیم منداڵان لە دوای خۆم کۆبکەمەوە و بیانبەم بۆ شاخ. تا ئێستاش ئەوەم لە یادە. هەروەها زۆرباش لەگەڵ کچە چکۆلەکاندا لێك حاڵی دەبووین. هەرگیز فەرامۆشم نەدەکردن. هێشتا نموونەیەکم لە بیرە هەڤاڵ حەمزە بۆی دەگێڕامەوە، دەیگوت: پێش ئەوەی بۆ ئێرە بێم بوکەکەمانم بینی پێی گووتم «پاش بەسەرچوونی حەوت ڕۆژ بەسەر گواستنەوەمدا، عەبدوڵڵا ـ مەبەستی ئاپۆ بوو ـ سەری لێدایین و قسەی بۆ کردم و گوتی: وەرە با ئەو یارییە تەواو بکەین کە ڕۆژانی منداڵی دەمانکرد». کارێکی سەرسوڕهێنەرە، ئەو هێشتا باسی ئەو بیرەوەریانە دەکات. ئەمەش خستمیە سەر کەڵکەڵە و ئەوەی وا دەمەوێ بیڵێم ئەوەیە: من تا ئێستاش بە برادەرانی منداڵییەوە گرێ دراوم.

هەر لەسەر ئەم بابەتە، بێڵە با باسی چەند بیرەوەریەکی خۆمت لەگەڵ باوکمدا بۆ بکەم. باوکم کابرایەکی داماو و خاوەن کەسایەتییەکی شێوێندراو بوو. لەوانەیە بێهێزترین پیاوی دێ بوو بێ. هەژار بوو، لە گوزەرانیدا پشتی بە هەوڵ و کۆششی خۆی دەبەست. بە کورتی بە هەزار حاڵ ژیانی خۆمانمان دابین دەکرد. دووعایەکی هەبوو لە کاتی تووڕەییدا دووپاتی دەکردەوە و دەیگوت: «خوا نان بکات بە کەروێشك و ئێوەش بکات بە تانجی».واتە بەدوای نانەکە بکەون و بیگرنەدەست. مەبەستی ئەوە بوو نان پەیدا کردن کارێکی یەکجار دژوارە. ئەگەر لەتە نانێك بکەوتبایە سەر زەوی، ڕاستەوخۆ هەڵیدەگرتەوە. ئەوە دەڵێم تا تەماع و بەتەنگەوەهاتنی لە ڕادەبەدەری دەربخەم و منیش پێبەندی ئەو

پرسیبانم. دەشیگوت: «ڕۆژێکیان میوانێك لایدایە ماڵێکی ئەرمەنی. بوکی ئەرمەنیەکە بە پەلە جگەری میوانەکەی بە چەرخ داگیرساند. ئەوە بووە هۆی تەڵاق درانی. جا کە کابرای میوان لە خانە خوێی پرسی بۆچی ژنەکەی تەڵاق داوە؟ ئامازەی بۆ مەتڵیەکەی پەنای خۆی کرد و گوتی: ئەوە ئاگرە، ژنە دەیتوانی جگەرەکە بەو ئاگرە دابگیرسێنێ. بەڵام کە چەرخەکەی بەکارهێنا دەست بڵاوی کرد». ئەمە نموونەیەکی ئاشکرایە لەسەر چۆنیەتی سەرمایە دروست بوون لەلای ئەرمەن.

ی.ك: خۆی باسی ئەوەی دەکرد؟

س.پ: هەمیشە باسی ئەوەی دەکرد. وە کابرایەکی شەرمن بوو، ترووسکەیەکی هیوای لە تێکۆشاندا نەدەبینی.

ی.ك: خۆ بەدەستەوەدەر بوو.

س.پ: هەر بە جارێك خۆبەدەستەوەدەر بوو، هیچ هیوایەکی بە سەرکەوتن نەبوو. کابرایەکی دەست بەستەی ئەو دنیا بوو. سەرباری ئەوەی من حەزم بە چوونە قوتابخانە دەکرد و سیاسەتم نەدەزانی. بەڵام لە ساڵانی سەرەتای تەمەنمدا هەردەم لە ژێر دار فەلەقەدا دادەنیشتین. بە تەواوی نازانم ئەوەی کە لە نێوانماندا ڕووی دەدا، مشتومڕ بوو یا ڕێنوێنی بوو بۆ من. بیرمە جارێکیان بە ڕوونی گوتی: «هێمای دەرووکردنەوە: وا بە تەختی تەوێلی مەبەدولڵاوە. بۆ هەر کوڵێك بڕوات دەرگای دەخرێتە سەر پشت».

ی.ك: زۆر دەگمەنە، بەڵام چۆن هەستی پێوە کردبوو؟ ئایا ئەو هێزەی کە ئەمڕۆ کۆتانکردووەتەوە بەربەرچدانەوەی بێهێزی باوکتان نییە؟

س.پ: بەڵێ، پێموایە پێوەندی پێوەوە هەیە، واتە ناچاری ئاڵوگۆڕکردن لەوپەڕی بێهێزییەوە بۆ هێز. لام وایە من لە منداڵییەوە ئەوە کاری تێکردم.

ی.ك: بێهێزی باوکتان بینی، بۆیە هەستتان بە پێویستی پێکهوەنانی هێز کرد.

س.پ: باوکم تا ئەورادەیە بێهێز بوو کە ئەگەر تووشی دەستدرێژی ببوایە، یەکەم کارێك بیکردایە ئەوە بوو تا لوتکەی چیا ڕای دەکرد و لەوێ پڕ بەدەم هاواری دەکرد.

ی.ك: ئەم هاوارە چۆن بوو؟

س.پ: هێندێك لەو جنێوانەی هەڵدەبژارد کە بەدڵی بوون و ڕووە و گوند دەیبڕشتن. بەڵام خەڵکی گوند پێدەکەنین. جنێودان گەورەترین کار بوو کە دەیتوانی بیکات.

ی.ك: ئەمە باشە! گوندنشینان پێیان وابوو شێتە، یا شتێکی لەم چەشنەیە.

س.پ: پێدەچێ پێیان وابوو بێ. ڕووی تێدەکردم و دەیگوت: «هەستە، تۆش جنێو بدە». بەڵام دانی پێدادەنێم کە من تەنانەت لەو ڕۆژانەی منداڵیشدا شێوازی جنێوم بە ڕاست نەدەزانی و زۆر تەریق دەبوومەوە و جنێودانم پێ کارێکی گران

بوو. چوونە ترۆپکی چیاو جنێوەکانم بە شێوازێکی خراپ دەبینی، بەڵام قووت نەدەچوون. بە کورتی هەرگیز ئەوەم نەدەکرد. لەبەر ئەوەش کە ئەوەم نەدەکرد، شان و شکۆم بەوەوە لەکەدار دەبوو.

ی.ك: بۆچی شان و شکۆتان لەکەدار دەبوو؟

س.پ: چونکە من ئەوەم نەدەکرد کە باوکم دەیکرد.

ی.ك: گوتەیەکی بڵاو هەیە دەڵێت: «ئەو پیاوەی جنێو نەدات، ناتوانێ ژن بهێنێ».

س.پ: بەڵێ، ئەوە کارێکە لە ژنهێنان دەچێ. دەشمەوێ باسی ڕەفتاری دایکم بکەم سەبارەت بەم بابەتە.

ی.ك: ئایا دایکتان ئافرەتێکی بەهێز بوو؟

س.پ: بێ‌لەمەلاولەولا، وابوو. لەو ماڵەوەی هەڵدەسووڕاند و ملی لە بەردەم پیاودا دانەدەنواند و باوکمی سەرکوت دەکرد و دەیخستە ژێر باڵی خۆی. دیارە ئەوەش چەند هۆیەکی هەبوون.

ی.ك: ئەمە مانای وایە ئێوە سەرکوت کردن و بێ‌هێزیشتان بینی و ئاوا ئەم ڕێگایەتان هەڵبژارد.

س.پ: من کابرایەکم لەلەف و بێ‌ سیاسەت هەم لە باوکێکی بێ‌دەسەڵات و دایکێکەوە کە هەوڵی دەدا بە هێزبێ و هەم لەو هاوسەنگی هێزەی کە لە نێوانیاندا پەیدابووبوو و لە کەڵك وەرگرتن لە بۆشایی دەرطجامی ئەم ململانێیەوە فێربووم.

ی.ك: لە ڕاستیدا من ئەوەم پێ‌سەیر نییە، چونکە من لە کۆنگرەی (HEP)دا لە تەنیشت دایکتەوە دانیشتم. ئافرەتێکی تەواوبوو و لەو ئاوەندەدا هەستی بە نامۆیی نەدەکرد.

س.پ: دایکم نەخوێندەوارە و خوێندن و نووسین نازانێ، بەڵام دەزانێ بە غەرابی و فێزەوە بژی. ئەمە قەناعەتی منە.

ی.ك: ئەمە کارێکی ئاسایییە.

س.پ: مەبەستێکی هەیە بەسەرمیدا سەپاند و تا ئێستاش لە بیرمە. جارێکیان لە کێشەکێشێکدا لەگەڵ منداڵانی گوندا سەرم شکا. بە گریان هاتمە ماڵەوە و لای دایکم شکاتم کرد و گوتم: لێیاندام، بێ‌گومان بەم گریانە داوای پارێزگاریم لە دایکم دەکرد و وام چاوەڕێ دەکرد داکۆکیم لێبکات. بەڵام دایکم لەبری ئەوەی کە بمپارێزێ و داکۆکیم لێبکات پێی گوتم: «یا دەچی تۆڵەی خۆت دەستێنیتەوە، یا جارێکی دیکە پێ‌نانێیتە ناو ئەم ماڵە». ئەمەی گوت و دووری خستمەوە. ئەم هەڵوێستەی دایکم مەبەستی و مایەی تەنگەتاوکردن بوو. پاشتر ئەم پرنسیپە کاری تێ‌کردم و لە هەموو کاروبارێکدا جێ‌بەجێم‌دەکرد. واتە من سەرەتا بە هێرش دەستم پێدەکرد. توانیم سەری زۆر منداڵ بشکێنم.

ی.ك: ئایا سەرتان زۆر شوێنەواری شکاوی پێوەیە؟

س.پ: لام وایە سەرم چەندین جار شکاوە.

ی.ك: ئەوەی ڕاستی بێ من ئەم خەسڵەتەم لە دایکتاندا بینی. لە کۆنگرەکەدا کە گەلێک ئەملەک و لێبڕدراوانی پەرلەمان ئەوێ بوون، خاتوو (ئەمیلاژانا) لێی نزیک بووەوە و دەستەکانی ماچ کرد. لە وەزعێکدا بوو وەک بڵێی سەدان ساڵە ئەوە دەکات و هەرگیز هەستی بە وەڕزی نەکرد.

س.پ: ئەمە شیاوە، دەمەوێ بڵێم ئەو زۆری بۆ هێنام تا ئەو کارە بکەم و پێی گوتم: «لە باتی ئەوەی بە گریانەوە بنیشیتەوە، بچۆ تۆڵەی خوێت بستێنەوە و تەنانەت ئەگەر ئەوە ببێتە هۆی مردنیشت!». بەوە پاڵی پێوەنام کێشەکێش بکەم.

ی.ك: ئایا دایکتان گەلەکەی خۆش دەویست؟

س.پ: زۆر نا.

ی.ك: ئایا گیانی تێکۆشانی هەبوو؟

س.پ: بەڵێ. زۆر خەباتگێڕ و لاساریش بوو. لە ڕاستیدا زیاتر لە باوکم بەرگری لە ماڵەکەمان دەکرد. بەڵام حەزی لە کێشەکێش دەکرد. ئەگەر یەکێک مریشکەکەی بێزار بکردبایە، ئەوەی دەکردە هۆیەک بۆ کێشەکێش.

ی.ك: ئایا لەگەڵ باوکتاندا زۆر دەمەقرێی دەکرد؟

س.پ: هەموو ڕۆژێک. زۆر حەزی لە دەمەقرە دەکرد. دەمەوێ ڕووداوێک لەسەر باوکم باس بکەم: ئەم کابرا مامۆوە کە دەهاتەوە ماڵ و داوای لەتە نانێکی دەکرد، دایکم لەتە نانەکەی دەهێنا و چەند قسەیەکی بە پلەمپلەم تێدەگرت، ئەویش هەر ئەوخۆشی دەکرد ئاوڕی لێدەدامەوە و دەیگوت: «کوڕم عەبدوڵڵا ئەم ژنە جارێکی دیکە دەستی پێکردەوە هانێ تۆ بیخۆ، من ناتوانم بیخۆم».

ئەمەی دەگوت و فڕێی دەدایە سەر ئەرز. واتە وەزعەکە بەم شێوەیە پڕکێشە بوو و بریتی بوو لە ململانێیەکی هەمیشەیی. دایکم خواردنی دەدایێ، بەڵام بە قسە زۆری بۆ دەهێنا. باوکیشم ئەو خواردنەی تووڕ دەدایە سەر ئەرز. ڕۆژانە ئەم دەمەقرێیەیان هەبوو.

ی.ك: ئەمە زۆر باشە، چونکە کەسایەتی ئێوەی دروست کرد.

س.پ: شەو و ڕۆژ تا بەرچاوەوە بگرە و بەردەمیان بوون. منیش بەردەمی ناوەندێکی بەکێچار ئاکۆکم. ڕۆژانیش دەمەقرێم لەگەڵ دەوروبەراندا و لەگەڵ باوکم و لەگەڵ مندا هەبوو.

ی.ك: باشە، وا بووە تەنگەتاو بووین و چووینە شاخ و لەوێ بە تەنیا مایتەوە؟

س.پ: وابزانم ئەوە دەکەم ڕەنگە پێنجەند بووبم بە شاخ ئەوەوە هەڵقوڵا بێت. سەرەتاسەرێم بۆ شاخ لەو کاتەوە گەشەی کرد. پێموایە هەست کردنم بە بێزاری لەو ناوەندە ناکۆکە پاڵی پێوەنام بۆ شاخ. ئەو یادگاریی دیکەش کە هێشتا بە زەینمەوە ماوەتەوە ئەوەیە کە من ڕقم لەم سیستەمە بوو.

ی.ك: کام سیستەم؟

س.پ: سیستەمی ئەم کێشەکێشە و ئەو شێوازی جێبەجێی کە باوکم پەنای بۆ دەبرد و دەمبزاندنی دایکم و قرطری لەگەڵ دراوسێکاندا و کێشەکێشی من لەگەڵ

خەڵکی گوندەدا کە دایکم لە زوویەکەوە بەسەرمیدا سەپاند و گەلێك مەسەلەی دیکەش. دەتوانم بڵێم من لە تەمەنێکی منداڵییەوە کەوتمە دوورکەوتنەوە لەم ناوچەیە. هەموو ئەم مەسەلانە سیستەمێکی ترسناك بۆ خێزان دایسەپاندبوو. لەبەر ئەم هۆیە دەستم کرد بە گومان کردن لە بەهاکانی لای خێزان. ئەمەش زۆر گرنگە. ئەگەر هەستم بەو گومانانە سەبارەت بە بەهاکانی خێزان نەکردبایە، ئەوا ئەو دابونەریتە خێزانیانە هەر کاریان تێدەکردم و ئەوساش پێگەیوو بەر لەوەی بگەمە تەمەنی (١٠) یا (١٥) ساڵی تاوانێك یا خوێنڕێژییەکم بکردبایە، یان لەوانەبوو لە کێشمەکێشێکی ئەو خێزانەدا سەرم تێدا بچووایە. بەم پێیە دووچاری گوشاری توند دەبووم و پێیان دەگووتم: « تۆ بیر لە کەرەمی خێزانەکەت ناکەیتەوە و دەست لێدەوەشێنری و وەڵام نادەیتەوە»، «ناکرێت بەو جۆرە کوڕە عاسییە قایل بین». هەمیشە هانیان دەدام ملمڵانێ بکەم و دەیانگوت: « ئێمە دوژمنمان هەیە. کە گەورەبووی شەرەفی خۆت دەکڕیتەوە و بەرپەرچیان دەدەیتەوە». ئەمەش سەرچاوەی دڵەڕاوکەیەکی بەردەوام بوو لەلایان، چونکە وایان لە ئەلم دابووم تۆڵە دەستێنمەوە. لە دڵی خۆمدا دەمگوت چی بکەم. دەکەوتمە داوی کێشمەکێشی وا ترسناکەوە سەرمی تێدا دەشکا و تووشی بریندارێ دەبووم. بەرد پەنا کێشانم لە بیرە. لە دڵی خۆمدا دەمگوت من هێشتا کە چکۆلەم، چۆن خۆ بخەمە داوی ملمڵانێی گەورە گەورەوە.

ی.ك: بەڵام ئایەوی بیرام یا ئایا گومان کردن لە خێزانەکەت هۆی پشت گەڕانی تۆ بوو بە دوای سۆشیالیزمدا یا دەرگایەك بوو لە دەرگاکانی؟

س.پ: نازانم. من باسی یادگاری منداڵی دەکەم. ئەم بیروبڕوایە تا ئێستا لە مێشکمدا زیندووە. جا لەبەر ئەوەی کە براگەورەی خێزانەکە بووم ئەوە هانییان دەنگدانەوم بکەن تا وردەوردە ببمە جەنگاوەر و بەرگریکەری بەهاو شەرەفی خێزان. لە کاتێکدا خەیاڵی منداڵانەم لەبار نەبوو ئەوە دەربپات. من پەیمەندی ژیان بووم و بە ئاواتی چەند کارێکی جیاوازەوە بووم. خەیاڵم فراوان بوو و ئەمدەویست لە ژێر باری ئەو نەریتانەدا بخنکێم. هەر ئەو لوتکە نیگایەشەوە دەیانگوت: «ئەمە خاوەنی شەرەفێکی گەورە نییە». ئەوە حوکمی ئەوان بوو بەسەر مندا.

ی.ك: ئەوە چی دەگەیەنێ؟ ئەگەر بەکورتی خەیاڵی هەبووایە و بیری لێبکردبایەوە ئایا دەبووە مرۆڤێکی کەم شەرەف؟

س.پ: ئەگەر بە توندی و بە پێی چەمکی گوند بۆ شەرەف پێبەستی دابونەریتی خێزان نەبوویتایە. دەیانگوت: «ئەوە پشتی خۆی پێهەڵدووە». گوندی دیکەش هەبوون ئەم مانایەیان جەخت دەکردەوە، وەکوو بە ئەلێ بە چیادا هەڵگەڕا» و «پشتی خۆی پەڕاندە» و «پەتەڵی دابووە» و «دوورە پەرێز بوو» یا «هەڵگەڕابووە» ئەلقەت ئەڵکیشم دەیگوت: «وەك چیوە وایە» و گەلێك خەسڵەتی دیکەی لەم چەشنەی.

ی.ك: ئایا ئەمە مانای وایە: یا دەبێتە پێغەمبەر و تۆ سلاوی لێدەکەی، یان پەت پەڕێنی خۆی و دەبێ پشت گوێی بخەی؟

س.پ: بە کورتی دەتوانی بڵێی من لەو سیستەمە هەڵگەڕابوومەوە. لەوەش گرنگتر ئەوەیە هەندێک قسە و قسەڵۆک هەبوون جەختیان لەسەر ئەوە دەکرد کە من زۆر کێشەی گەورەم لەو ڕەفتارانەوە بۆ خۆم خولقاندووە چونکە ناکرێت منداڵێک بە بێبەشت بەستن بە خێزان گەشە بکات، لە کاتێکدا من خێزانم ڕووبەڕووی خۆم دانا. بەڵام ئەم دەست نیشانکردنە باشم بووە هۆی ئەوەی کە من ڕێگای ڕوو بە گۆڕەپانی ئازادی بگرمە بەر. ئەوە سەرەتا بوو و ئەم لایەنەش زۆر گرنگە، چونکە کەشی تاقەت پڕووکێنی ئەو خێزان و کاریگەری ئەریتی دەرەبەگانە ڕەنگە پێدەماگرتمەوە بەم پێیە من لەو بارودۆخە هەڵگەڕامەوە. ئەوە دژایەتی دەرەبەگایەتی دەگەیاند و بواری لە بەردەم ئازادیدا دەکردەوە. من تا ئێستا زۆر پەیوەندی ئەوەم و دواتر هەر لەوە لە کەسایەتیمدا بنچینەست و بەرجەستە بوو. کێشەی بێهێزییەکی لە ڕادەبەدەر و سووربوونێکی زۆر و سەپاندنی چەند کارێکی چەوت لە ئارادابوون و منداڵێکیش بە گوماتێکی قووڵەوە دەستی بۆ ئەوە دەبرد و کەمێک هەوای لە چیادا دەبینی.

من لە پێناوی کورددا تێناکۆشم لەبەر ئەوەی کە تەنیا کوردم بەڵکو ئەم خەباتە دەکەم لەبەر ئەوەی سۆشیالیستم.

پێم وایە کتێبێک هەیە ئەحمەد قەهرەمان نووسیویەتی، باسی منی تێدا کردووە و گوتوویەتی یەکەم هەڵگەڕانەوەی ئاپۆیە و لای لە بیرەوەرییەکی ڕاستەقینە کردووەتەوە کە من تا ئێستا لەبیرمە و ئەمەیە: لەنێو ڕەزدا کێشەکێشێک کەوتە نێوان من و برا بچووکەکەم. هەڵی و کەوتیم بەڵام نەبوو، بۆیە ڕقم لێبوو. کەوتمە شوێنی و بەرد بارانم کرد تا گەیشتینە ئەو جێگایەی کە گوندنشینان ئاسایی دانوولەیان لەسەر هەڵدەخست. ئەوە بوو هەڵگەڕایە سەر سەری تاوێرێک. براکەم پەنای بردە بەر ماڵەوە تا باوکم لێمان بدات کە ئەویش بێدوودڵی باوی نام و بە جنێو دایگرتمەوە. ئەوە پاڵی پێوەنام ڕووە و گوند لە دەستی هەڵبێم. ئەو کێشەکێشە درێژەی کێشا تا خەڵکی دێ بۆ تەماشاکردن کۆبوونەوە. لە جەنگەی ئەوەدا تووشی ماندوویی و شەکەتی هاتم و یەکجار تووڕە بووم و کەوتمە دۆخێکەوە کەس بەحاڵم نەبێ. ئاوا پەنام بردە بەر ئەو شێوازە کێشەکێشەی کە پڕ بە پێستی من بوو. هەر بە کارتێکردنی ئەو تووڕەییەش چوومە ماڵ. جانتایەکی شاردراوەی باوکمی لێبوو بە دزییەوە پارەکانی تێدا دانا. جانتاکەم برد و (١٠) لیرەم لێدەرهێنا.

ی.ك: (١٠) لیرە، ئەو ڕۆژانە پارەیەکی زۆر بوو!

س.پ: بە پێی پارەی ئەو ڕۆژگارە دەیگەیاندمە (نزیب) و بگرە (٥) لیرەشی لێ زیاد بوو. مەبەستم ئەوەیە دەمتوانی بگەمە (نزیب) و (٥) لیرەشم پێ دەمایەوە. هەرکە پارەکەم پچڕی، لە گوند هاتمەدەر. یەکەمجار بوو منداڵێك بە تاقی تەنیا لە گەرمای مەرزسووتێنی ڕۆژدا بێتە دەری و گوند بەجێبهێڵێ. بێگومان ئەمە پێویستی بە لەخۆڕاهێنانێکی زۆر هەبوو. لام وابێ من لە تەمەنی (١٠) یا (١٢) ساڵاندا بووم، بەتایبەتی کە منداڵی ئەو ڕۆژانە پەرەسەندنی ئەوتۆ دیار نەبوو. لایەنی بایەخداری ئەم مەسەلەیە ئەوە بوو منداڵێك هەستێ و تا شار بڕوات. ئەوە زاتێکی زۆری گەرەك بوو. ئەوەی ڕاستی بێ ئەوە هەڵگەڕانەوەیەك دەگەیەنێ و نیشانەی توورەیی‌یەکی بێ‌ئەندازە و زاتکردنی هەڵگەڕانەوە و مەزنایەتی‌یە. بەم پێیە هەر کاتێك سێ هەنگاوم بنابایە، ئاوڕم لە دواوە دەدایەوە و دەمڕوانی‌یە گوند و لە دڵی خۆمدا دەمگوت «جارێکی دیکە ناگەڕێمەوە بۆ لات». ئەمە گرنگە یەکەم گردم تێ‌دەپەڕاند و دەهاتمەوە و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: «زاتی ئەوەم کرد لێت دابڕێم. جارێکی دیکە نایەمەوە بۆ لات». توورەییەکی لە ڕادەبەدەر دایدەگرتم. بەرەو لە ژێر دارێکدا دانیشتم و جارێکی دیکە ئاوڕم لە گوند دایەوە. جوێ بوونەوە هەستی دەبزواندم و ژێروژووری دەکرد. من پێبەندی گوند بووم و بڕیاری یەکجارەکیمدا لێی جوێ ببمەوە. ئەمجا چوومە دێیەکی دیکەی دراوسێمان. بەڵام بەو پەڕی زەحمەتەوە ڕێم دەکرد. تێپەڕبوون بەو دێیەدا لە ڕووی گرانی‌یەوە لە سەرکەوتنە سەر چیای بڵند دەچێ. دێم تێپەڕاند، چونکە ئۆتۆمبێل لە دێیەکەی دیکەدا ـ لە دێی «قەرەمەزرا» ـ بوو. ئەو دێیەم تێپەڕاند و گەیشتمە «قەرەمەزرا». حەز دەکەم لەم بوارەدا ئەوە بڵێم کەمن منداڵێکی زۆر پەشۆکاو بووم.

ی.ك: کەواتە ئاوابوو؟

س.پ: بێگومان، کە لە دووری (١٠) مەترەوە بەلای خەڵکدا ڕەت دەبووم، شەرمم دەکرد.

ی.ك: پەشۆکاو و شەرمن بووی!

س.پ: پەشۆکاو و شەرمن، چۆنت دەوێ وا ناوی بنێ. بەم حاڵە گەیشتمە گوندی دووەم. ناوچەکەمان (خالفەتی) بوو و ئۆتۆمبێلی پۆستە لەوێرە بۆ ئەو گوندە دەهات. لە ژێر دارەکەدا دانیشتم چاوەڕێی ئۆتۆمبێلم دەکرد. ئەوە بوو ئۆتۆمبێلەکە هات و لە ترچەی گەرمای نیوەڕۆدا سواربووم، واتە سەرکەوتنم بە دەست هێنا. پێم وایە (٢ر٥) لیرەم دا و گەیاندمیە (بیرەجیك) کە بە پردەکەی ئاسیمەوە و لەسەرەتای پردەکەدا دابەزیم و لەوێوە چووم بۆ «نزیب». خوشکە گەورەکەم لەوێ دادەنیشت. ئاوا کارەکەم بە سەرکەوتوویی تەواو بوو. ڕۆژی دووەمی گوند بەجێهێشتنم دەستم کرد بە دروێ گەنم لە دەشتی «باراق». دوو ڕۆژ ئەوەم کرد و ڕۆژی دوایی دەستم هەڵئاوسا. کرێی کرێکار ڕۆژی (٥) لیرە بوو. کرێیەکەم دەست کەوت کە (١٠) لیرە بوو، هەرچی خواردنی نیوە ڕۆژە و

شێوەیشمان بوو ماست بوو. بەوە بەکەم ڕۆژانی ڕەنج کێشانی خۆمم لەو دێیەدا بەسەربرد. بە (١٠) لیرەوە ڕۆیشتم و (١٠) لیرەشم پەیدا کرد. بە ووردی بیرم نایێت دوای ئەوە چی ڕوویدا. ئەوەی مەبەستمە ئەوە هەڵگەڕانەوەیەکی گرنگی دژی دەسەلاتێکی باڵاتر بوو کە خۆی لە باڵ بەسەرداکێشانی باوکدا دەنواند و ئەمەش پارە دەست خستن و هەولدان بۆ نان پەیدا کردنی بەرانبەر دەوەستایەوە.

ی.ك: کەینێ بە تەواوی جوێ بوونەوە؟ ئایا لە قۆناغی ئامادەییدا بوو؟

س.پ: ئەمە دوورکەوتنەوەیەکی تەواوەتی نەبوو. بەلام ئەو دێیەی کە بۆی چووم سەعاتە ڕێیەك لە دێیەکەمانەوە دوور بوو و دێیەکی کۆنی ئەرمەنی بوو. چوون بۆ ئەو دێیە و گەڕانەوە لێی جۆرە جوێ بوونەوەیەك بوو. لەمتر ناکۆکی کورد و تورك بەرچەبەرە دەکەوتە ڕوو. ناکۆکی ئەرمەنیش لەگۆڕێدا بوو، چونکە کلێسەی ئەو گوندە ئەرمەنیەیان کردبوو بە مزگەوت. هێندێك برادەری ئەرمەنی لەوێ بوون. دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە باوکم پەیوەندییەکی دۆستایەتی چاکی لەگەڵ هێندێك ئەرمەنیدا هەبوو. ئەو دێیە «جیبین» هەر چەند کەسێکی کەمی ئەرمەنی تێدا بوو. جا بەم بۆنەیەوە ئەو لاف و گەزافەی ئاشیێیە تورکەکان کە من بە بنەچە ئەرمەنیم ڕاست نییە.

ئەمە یەکەمجارە ئەم خاڵە گرنگەی تێدا ڕوون دەکەمەوە. هەروەها زۆربەی برادەرانی باوکم ئەرمەنی بوون، دووکانیان هەبوو. نازانم هێشتا لە ژیاندا ماون یان نا. لە ناوەندی دێی «جیبین»دا کابرایەکی «ئیحسان» ناوی ئەرمەنی هەبوو، شیرەمەکمان لای ئەو دەکڕی. دۆستایەتییەکی گەرموگوڕ پێکەوەی دەبەستین. بەو تەرزە کۆنە تێم نەدەڕوانین کە گوایە: «کافرو نامووسلمانن»، بەلکو بە تەرزێکی تازە بەو پێیەی کە خەلکانێکی زەحمەتکێش و خاوەن پیشەن. بەم شێوەیە تێیان گەیشتووم.

ی.ك: ئەم شێوە خۆشەویستییەی باوکت بۆ ئەرمەن وەزعێکی زۆر گرنگە. وانییە؟

س.پ: باوکم برادەری هێندێك ئەرمەنی دراوسێ دێمان بوو. ئێمەش لەسەر دەستی ئەو پەروەردە بووین. لەبەر ئەم هۆیە ئەم یادگارەم لەلا مایەوە.

ی.ك: مەبەستت خۆشەویستی مرۆڤی گەلێکی دیکەیە، بە بێ ئەوەی جیاوازییان لە نێوانیدا بکەی. ئەمە هەستێکی جوانە.

س.پ: لێرەدا دەمەوێ ئەمە ڕوون بکەمەوە: ئەو تورکانەی کە لەو ناوچانەدان لە هی ناوچەکانی دیکەی تورکیا جیاوازن. لێرە بە ناو یەکدا چوونێکی زۆری تێدایە. سەبارەت بە من بنەچە و ڕەگوڕیشە گرنگ نین. بەلام نەنکم (لە دایکمەوە) تورك بوو. بەڵێ خەلکی دێی (ئەراك) بوو کە دێیەکی تورك نشینە. نەنکم هی ئەوێیە و خزمەکانی تا ئێستاش لەوێ دادەنیشن. مەبەستم ئەوەیە هی وا هەیە دەڵێت ئاپۆ بە بنەچە ئەرمەنییە. تۆزێ ئوت مەبەرەوە و مەڵێ «تورکە». ئەمە گرنگ نییە. بەلام دایکم لەلایەنی دایکمەوە خەلکی دێیەکی تورکییە. نەنکم کە

جاران بە تورکی قسەی دەکرد، پاشان فێری زمانی کوردی بوو. باروودۆخی باو ئەمەیە. دەمەوێ بە ڕوونی بڵێم: ئێمە شانازی بەم پێوەندیانەوە ناکەین و بە کەم و کورتیشیان دانانێین بۆ خۆمان، چونکە من لە ڕێگای کوردەوە تێناگۆشم هەر لەبەر ئەوەی کە کوردم، بەڵکو لەم خەباتە دەکەم لەبەر ئەوەی سۆشیالیستیم. بەو پێیەی کەمن دەیبینم پێویستە لەسەر هەر کەسێکی سۆشیالیستی لە پێشەنگی کێشەی زۆرلێکراواندا بێ.

ی.ك: بەڵام ئەوەی کە دایکتان لەلایەکەوە سەر بە نەتەوەی تورکە، ولی تورکە شۆڤێنیەکان خۆش دەکات. هەرچی تورکەکانی دیکەشن جیاوازی ناکەن.

س.پ: ئەو باروودۆخەی کە باسم کرد بەلای ئێمەوە هیچ گیروگرفتێك پێك ناهێنێ.

ی.ك: دەتوانین بڵێین نە باشە و نە خراپ.

س.پ: شتێکە نە مایەی شانازی پێوە کردنە نە شەرمیش.

ی.ك: من تورکم چونکە بە تورکی لە دایك بووم. بەڵام کوردم زۆر خۆش دەوێ. ئەگەر بە کوردی لە دایك ببوومایە دەبووم بە کورد. ئەوساش تورکم خۆش دەویست. بەڵام ئێستا کورد و تورکم خۆش دەوێ. ئەم زانیاریانە تورکەکان سەرسام دەکات. هەرچی بەرهەڵستە کوردەکانیشتانن ئەوا زیاتر سەرسام دەبن.

س.پ: نەخێر، پێویستە وا حالی نەبین، چونکە دایکم هەر هێنجگار بوو بوو بە کورد.

ی.ك: باوابێ، ئەمە شتێکی گرنگ نییە. ئەمە بۆ ئێوە دەگەڕێتەوە و جۆرێکەرەوەیەکی ئەم ناوچەیەیە.

س.پ: ئەرمەن و تورك و کورد هەتا عەرەبیش لە ناوچەکەماندا بە شێوەیەکی فراوان تێکەڵکێشی یەکدی بوون. بۆیە ئەم جۆرە مەسەلانەمان پێ سەیر نین، هەیانە کچی ئەرمەنی هێناوە و منداڵیان هەیە و، منداڵەکانیان کورد یا تورکن. هەیە کچی عەرەبی هێناوە و بووە بە ژنە کورد و هەشیانە کچی تورکی هێناوە و بووە بە ژنە کورد. ئەم دابونەریتەمان لەلا هەیە و ئاساییە.

ی.ك: لە ڕاستیدا دەرس خوێندنتان لە دێیەکی کۆنی ئەرمەنی و ئاخاوتنی ئەنکتان بە زمانی تورکی، ئەمانە هەر دەبنە مایەی دەولەمەندی و نابێ بە شێوەیەکی دیکە لێکبدرێنەوە. بە پێی قەناعەتی خۆم ئەم باروودۆخە بۆ ئەوەی کە دەیکەن بەجێیە، باشە ئاپۆی برام دەتوانین بڵێین مامۆستاکانتان؟

بەدرێژایی پێنج ساڵ و بەبێ ئەوەی باران و بەفر پەکمان بخەن، ڕۆژانە سەعاتێك بۆ ڕۆیشتن و سەعاتێکیش بۆ هاتنەوە بەڕێوەبووین. ئەمە بە تەنیا وامان لێدەکات فێری دان بەخۆداگرتن و بەهای زانست بین.

س.پ: بێگومان، بۆ نموونە مامۆستایەکم لە قوتابخانەی سەرەتاییدا هەبوو. پێم وایە هێشتا ماوە و ناوی (محەمەد مەیدان تاش)ە و خەڵکی ناوچەی ئاجورمالە. مادامێکی ناویمان برد سڵاوی منی پێبگەیەنن.

ی.ك: ئەوە چەند جوانە.

س.پ: بەڵێ لە پۆلی یەکەم و دووەمی قوتابخانەی سەرەتاییدا مامۆستا بوو و، منیش قوتابییەکی خۆشەویست بووم لەلای.

ی.ك: ئەمە لە ئورفە؟

س.پ: بەڵێ لە ئورفەو قەزای (خالفەتی) و دێی (جبین). ئەم جبینە دێیەکی کۆنی ئەرمەنییە. ئەم دێیە لە سەروبەندی یەکەم شەڕی جیهانیدا و کاتێك ئەرمەنەکانیان دوورخستەوە، کرا بە دێیەکی تورکی. پێنج ساڵم تێدا خوێند و بەپێ دەچووم و دەهاتمەوە. بە درێژایی پێنج ساڵ و بە بێئەوەی باران و بەفر پەکمان بخەن ڕۆژانە سەعاتێك بۆ ڕۆیشتن و سەعاتێکیش بۆ هاتنەوە ڕێمان دەکرد. هەر ئەمە بە تەنیا وامان لێدەکات فێری دان بەخۆداگرتن و بەهای زانست ببین. مامۆستاکەم دەیبردمە ماڵەوەیان و دەیناردم ماست و هێلکەی بۆ بکڕم. ئەو خولیای مامۆستایەتی لە دەروونمدا چاند. من خۆشم دەویست و ئەویش خۆشی دەویستم. تا ئێستا ڕووداوێکم لەگەڵ مامۆستای زمانی تورکیمدا لەبیرە، بۆتانی دەگێڕمەوە. مامۆستاکەم سەرەتا فێری کردم چۆن ناوی خۆم بنووسم. دیارە وشەکانم هەر بە تەماشا کردن هەڵدەبژارد. جا کە پیتەکانم بە پێی ڕیزبەندی پیتەکانی ئەلف و بێ ڕادەگواست، هەستم بەتوورەیی دەکرد. لەبەر ئەمە هێندێك وشەی کوردیم تێکەڵی پیتەکان دەکرد.

ی.ك: ئایا مامۆستاکەت هەرگیز کوردی نەدەزانی؟

س.پ: نەخێر، نەیدەزانی، منیش تورکیم نەدەزانی.

ی.ك: ئەمە زۆر باشە.

س.پ: بەکورتی بەم شێوەیە دەستم بە خوێندن کرد. کە چەند وشەیەکیش فێربووم، پێم وایە سەرنجی مامۆستاکەمم ڕاکێشا و بەختیار بوو. ئەوە لە جموجوولەکانی تێگەیشتم. لەوە دەچوو دڵشاد بێ، چونکە کوڕە کوردەکەی ئەم ڕێبازەی گرتەبەر، یا لەبەر ئەوەی بینیەی بەسەر دژوارییەکاندا زاڵ بووم.

ی.ك: ژمارەی ئەو قوتابیانەی کە لە پۆلدا لەگەڵتدا بوون چەند بوو؟ دەوری پەنجا دەبوون؟

س.پ: زۆر بوون، مەبەستم ئەوەیە من تەنانەت لەو قۆناخەشدا چالاکی‌یەکی بێ‌ئەندازەم هەبوو و بەرزترین نمرەم لە مامۆستاکانم وەردەگرت، هەر لە پۆلی یەکەوە تا دوا پۆل کە قوتابخانەم تێدا بەجێ‌هێشت. مامۆستاکان چەپەڕەو و ڕاستڕەویان تێدا هەبوو. هەمووشیان بێ‌وێنە ڕێزیان لێ‌دەنام. من لەوە بۆ خۆ هەڵکێشان نالێم. تا ئێستاش لە بیرمن، لەوانە «ئایدین بالچین» کە هێشتا ماوەو ئەویش مامۆستام بوو و پاشتر لە کۆلێژی زانستە سیاسیەکانیشدا دەرسی پێ‌دەگوتم و نمرەی تەواوی دەدامێ. ڕاستڕەوەکان دووەم دەکەوتن و ئەوەم لەیادە. ئەوەی کەوای لە ڕاستڕەوەکان دەکرد وریابنەوە و سۆراخم بکەن هەڵوێستەکانم بوو. لەوەی مەبەستمە، زۆر هۆگری مامۆستاکانم بووم و ڕێزلێنانی گشتیانم هەبوو. مامۆستایەکمان بە پلەی مەیجور هەبوو، مامۆستای ئەدەب بوو لە کۆلێژی جەنگ و یەکجار دڵبەندم بوو و دەیناسیم. لەدوا قۆناخدا بە قوتابیەکانی دەگوت: «بابەتی ئەو باسەی کە عەبدوڵلا نوسیویەتی ناوەتە گیرفانم و دەیبەم بۆ کۆلێژ و لەگەڵ مامۆستایانی زانکۆدا مشتومڕی لەسەر دەکەم».

نەمدەزانی چیم نووسیوە، پێم وانی‌یە بابەتێکی بە پێز بووبێ. بەڵام کابرا بالی هەڵبدەسەنگاند. ئەوەی مەبەستمە من نرخی مامۆستاکانم دەزانی. پێویستە مرۆڤ ڕێزی مامۆستاکانی بگرێ، جا ڕاستڕەو بن یان چەپڕەو. ڕێزگرتن ئەرکە. دەیانزانی من سەرقاڵی هێندێك کاروباری دیکەم و سەرەڕای ئەوەش خۆشیان دەویستم. گەلێك ڕەفتار و هەڵوێستی سەیرم لێ‌دەردەکەوت. هەموو ئەوانە بانگەوازی شۆڕشگێری بوون. ئاخر کورد یا هەر مرۆڤێك ئەگەر ویستی رابپەڕێت چی ناکات؟ من بەرخودانێکی زۆرم هەیە. وەختێك لەوە دەڵێم ئەمە مانای وایە من پەرەم بە سیستەمێك داوە و پێوەندیەکی بەتینم بە سیستەمەوە پێشانداوە، ئەگەر پێچەوانەی ئەوە بووایە، تاقە ڕۆژێك دەرمان نەدەبرد. ئێمە بە شێوەیەکی لە پەسان نەهاتوو گرێدراوی مرۆڤین. خۆشەویستی و ڕێز لای ئێمە جێی‌سەرسوڕمانن.

ی.ك: قۆناخی ئامادەییتان لە کوێ خوێند؟

س.پ: لە «نزیب» خوێندم.

ی.ك: ئایا قوتابخانەیەکی ناوخۆیی بوو؟

س.پ: نەخێر، لای خزمەکانم نیشتەجێ‌بووبووم. بەگەلێك دژواری گەورەدا تێپەڕ دەبووم. ئەو تەنگەی کە باسیم بۆ کردن مانای خەباتی لە پێناوی ژیاندا دەزانی. لەبەر ئەوە چاودێری دەکردم و بەتەنگمەوە دەهات وەك بڵێی لەلایە.

ی.ك: ئایا زۆر بەتەنگ خوێندنەوە دەهات؟

س.پ: نەخێر.

ی.ك: تا ئێستاش خوێندن و دەرس گوتنەوەتان زۆر خۆش دەوێ و ماندوویی و نارەحەتی لەپێناوی نەك هەر پێ‌خوێندنی مرۆڤەکانتاندا بەڵکو بۆ هەرکەسێك بێتە ڕێگاتان نازانن. بەکورتی تۆ لەم بابەتەدا مامۆستای گەلەکەتانی. باشە ئەم ئارەزووە لە کوێوە دێت؟

هێندەی قوتابییەکی چالاك بووم،
هەمان کات لاوێکی بەشعوور بووم بۆ ئایین و نوێژەکانم.

س.پ: هەر لەلایەنی قوتابخانەوە نا، لەلایەنی ئاینیشەوە هەروا بووم. دووعا ئاینییەکانم بەزۆری لەبەر بوون. بالی لەبیرمە تا سوورەتی (٣٣)م لەبەر کرد. مادامێکی باسی ئاین دەکەین، بێلە با باسی ڕای مەلای گوندت سەبارەت بە کەسایەتی خۆم بۆ بکەم.

ی.ك: باشە، تۆ دەچوویتە دینی ئەرەبی بۆ خوێندن، چۆن دەچوویتە لای مەلا؟

س.پ: پێم وایە لەوە لەو هەمان ساڵانەدا بوو کە تێیاندا دەچوومە قوتابخانەی سەرەتایی. نوێژەکانیشم دەکرد. کەس لە دێ ڕێی چوونەلای مەلای لێنەدەگرتم، چونکە دەچوومە مزگەوت.

ی.ك: باشە، بەڵام کێ پێی دەخوێندی؟ دایکت؟

س.پ: نەخێر، خۆم بەتەنێ دووعام لەبەر دەکرد، چەند کتێبێکی دووعام لەبەر دەستدا بوون.

ی.ك: ئایا بە لەتف و بێی لاتینی بوون؟

س.پ: بەڵێ بە لەتف و بێی لاتینی بوون. ئەو کتێبانەشم دەخوێندەوە کە پێوەندییان بە داستانەکانی «عەلی» ی سەردارمانەوە ـ خوای لێ ڕازی بێ ـ هەبوو. لەوبارەیەوە بیرەوەرییەکم هەیە. مەلایەکی عەلی ناو لە دێدا هەبوو، لە داستانەکانی «عەلی»ی سەردارماندا پسپۆڕ بوو. باوکم شەوانی درێژی زستان دەیبردم بۆ لەوێ. منیش ئەو ئارەزووەم هەبوو ئامادەی ئەم جۆرە کۆڕ و مەجلیسانە ببم. لەوێ گوێم لە داستانەکانی «غازی بەتاڵ» و «عەلی»ی سەردارمان دەگرت. شێوازێکی بەتامی لە خوێندنەوەی ئەم داستانانەدا هەبوو و دەستی دەجووڵاند و دەیگوت: «عەلی وا شمشێرەکەی هەڵکێشا و وا وەشاندی و وا دەرگای خەیبەری کردەوە و بەو شێوەیە پردێکی دروست کرد و وای بەسەر ئەرووددا زاڵ بوو». بەم شێوە کاریگەرە ئەم داستانانەی دەگێڕایەوە.

ی.ك: ئایا لە مزگەوت دەیخوێندنەوە؟

س.پ: نەخێر، شەوانی درێژی زستان لە کۆڕ و مەجلیسەکاندا بە چەند ڕۆژێك دەیخوێندنەوە. ئەو خوێندنەوانە زۆر کاریان تێدەکردم و خەیاڵێکی «عەلی»ی سەردارمانیان لەلا خولقاندم کە لە کادیری سەرکردە دەچوو.

ی.ك: واتە پاڵەوانێك بوو.

س.پ: بێگومان پاڵەوان بوو، غازی بەتاڵ و خەیاڵەکەشی هەروا بوون.

ی.ك: لە هەژارانەوە نزیك و لە بەرانبەری زۆرداراندا بوو. ئاوا هەڵیدەسەنگێنن، وانییە؟

س.پ: با بڵێین «عەلی» سەردارمان ڕووبەڕووی زۆرداری و زۆرداران کەسێکی دەرووکەرەوەی وڵاتان بوو و شمشێرەکەی لەپێناوی گەلدا ڕادەوەشاند. لەوە

پاڕیدەی نەشونماکردنی ئارەزووەیدا و ئەم ئارەزووە لەلام دەستی پێکرد.
ی.ك: ئایا دایکتان زۆری بۆ نەدەهێنان لێری سوورەتەکانی قورئان ببن؟
س.پ: نەخێر، دایکم ئەوەی نەدەزانی، من بەویستی خۆم دەستم بەخوێندن کرد. سەبارەت بە بایەخدانیشم بە ئاین و قوتابخانە، ئەوە بە هاندانی خودی خۆم بوو، چی بۆ خوێندن پێویست بوو کردم. هێندەی قوتابییەکی باش بووم، هەمان کات مشووری ئاین و نوێژەکانم دەخوارد. مەلای دێ بەم شێوەیەی خوارەوە هەڵیسەنگاند بووم: «عەبدوڵڵا ئەگەر بەم خێراییە بڕوات، دەفڕێ». مەلای دێ هێشتا ماوەو دەتوانن ئەوەی لێبپرسن. ئەو بوو هێز و ئارەزووی تێدا بینیم و زانی چۆن لەلام دروست دەبێ.
ی.ك: ئایا مەبەستی ئەوە بوو دەبیتە فریشتە؟
س.پ: بێگومان زۆر، مەبەستی ئەوەبوو من دەبمە پیاوچاکێك یا فریشتەیەك. ئەمە ڕاستگۆیی و ئارەزوو و پەیوەندبوون دەردەبڕێ. بەم پێیە هەڵیدەسەنگاندم. لێرەدا گرنگ ئەوەیە هەڵسەنگاندنەکانی لەگەڵ هی مامۆستاکانمدا هاوجووت بوون. من باسی بیرەوەرییەکانی ئەم دواییەم ناکەم، بەڵکو باسی بیرەوەرییەکانی منداڵیم دەکەم. ئەو گۆڕانکاریانەش کە پاشتر ڕوویاندا سەرەداوەکانی لێرەدا بە نهێنی شاردرانەوە. وەك پێشتر گوتم گرنگترینیان بێهێزی لە ڕادەبەدەر و ئەوپەڕی هەژاری کە منی منداڵی تێدا دەژیام و لەلایەکی دیکەوە ئەو نانەی کە پەیدا دەکرا و ئەو هەوڵەش کە بۆی دەدرا، هەموو ئەمانە بەلای منەوە چەند کێشەیەکی گەورە بوون.
منیش مەترسی دابونەریتم دەبینی و نەمدەویست بە ئاسانی لە ژێر باری گرانیدا بخنکێم. هێندێك خەیاڵم هەبوون، بەڵام بەدیهێنانیان گران بوو بەڵکو مەحاڵیش بوون، لاوایە هەر ئەم خەیاڵە بوو دەیخستمە سەر ڕێی نوێژ و قوتابخانە. ئەم نوێژ و قوتابخانەیە وایان لێدەکردم هەست بکەم باشترین ڕێگان بۆ بەدیهێنانی خەیاڵم و بۆ هەڵگەڕانەوە لە دابونەریتەکان و ئەزموون و شارەزاییان پێدەبەخشیم. لە هەموو ئەوانەشدا دەستەپاچەییم دەبینی. گەلێك دژواری گەورەم دەبینی، بەڵام ملم دانەدەنەواند. بەگوێرەی قۆناغی منداڵیم یەکجار ناکۆك و پڕخەڵەت بوو.
ی.ك: باشە، ئەو کاتە بەپێی خەیاڵی ساوات دەتویست بچیتە چ قوتابخانەیەك؟
س.پ: دەمویست بێئەملاوئەولا بچمە قوتابخانەی سەربازی. پێش ئەوەش بە خۆمم دەگوت دەبێ بچمە زانکۆی (الازهر) تا زانستی ئاینی وەربگرم. ئەو خولیایەم هەبوو. کە ئەوە بەشێوەیەکی ئاسایی بەدی نەهات، زانیم ناتوانم بەرەو پێش بڕۆم و خەونەکانم تەفروتوونا بوون، بۆیە دەستم لێهەڵگرتن. دیارە ئارەزووی یەکەمم درێژەدان بوو بە خوێندن لە قوتابخانە ئاینییەکاندا. دوای ئەوە کەڵکەڵەی قوتابخانە سەربازییەکان کەوتە سەرم.
ی.ك: لێرەدا دەتوانین بڵێین ئێوە هەر لە منداڵییەوە خولیای گۆڕینی ژینتان

هەبوو سا یا بە ئایین یا بە ئامرازی سەربازی.

مستەفا کەمال هەموو شتێکی بەهێزی دەوڵەتەوە دەکرد، بەڵام من هەموو شتێك بەهێزی گەلەوە دەکەم

س.پ: بەڵێ، ئەمە بە ڕوونی دەبینرا. لەم بابەتەشدا بیرەوەرییەکتان بۆ دەگێڕمەوە: هێشتا لە قوتابخانەی سەرەتایی بووم و ئێمە خەریك بوو دوایەمان پێدەهێنا. هاوڕێیەکم لەگەڵ خۆمدا هێنابوو و لەسەر دار دانیشتبووین و باسی نەخشەی یەکەم کودەتام بۆ دەکرد و پێم دەگوت: «دەتکەم بە سەرکردەی هێزەکانی وشکانی و خۆشم سەرکردایەتی هێزی ئاسمانی بەدەستەوە دەگرم و هەردوو یەکدەگرین بۆ سەرکردایەتی کردنی کودەتاکە».

ی.ك: ئەمە لە قۆناغی سەرەتاییدا بوو؟

س.پ: بێگومان، لە قۆناغی سەرەتاییدا خەیاڵی وام دەکرد. ئەمە بیرێکی شێتانە بوو، بەڵام لە ئارادابوو. من ئێستاکە بیر لەوە دەکەمەوە کە چۆن ئەو شێوازە شێتگیرانەم لەو تەمەنەدا بەخەیاڵدا هاتوون بۆ گۆڕینی ڕژێم. ناشزانم ئەو خەیاڵانەم لەکوێوە بۆ دەهاتن. تا ئێستاش ئەم پرسیارە لە خۆم دەکەم...

ی.ك: ئەوە لەچ ساڵێکدا بوو؟ ساڵانی شەست بوو؟

س.پ: بەڵێ زۆر ڕێی تێدەچێ. لەوانەیە ئەم بیرانە بەکاریگەری کودەتای ۲۷ ی ئایاری ۱۹٦۰ بووبێ، چونکە من لەو کودەتایەم لە بیرە.

ی.ك: پێم وایە ئەوە کاریگەری هەبووە. باشە ئاپۆی بەرام سەرنجی شتێکی دیکەت داوە. با کوردستان بخەینە لاوە، لە تورکیا کە فەرمانبەران لە بەڕێوەبەرەکەیان ناڕەحەت دەبن بە چاوپۆشین لەوەی کە (PKK) و ئاپۆیان خۆش بوێ یان نا، دەڵێن دەتوانین چی بکەین، ئایا بچینە لای ئاپۆ دەردە دڵی لەلا بکەین؟ وا دەڵێن. لەوەی مەبەستمە ئاپۆ و (PKK) بوونەتە بابەتێکی جێی مشتومڕ بەرادەیەك چوونەتە نێو باس و خواسی ڕۆژانە.

س.پ: تا ئێستا من ناڵێم « من شتێکم بە گەل داوە ». بەڵام گەل دەزانێ من شتێکی دەدەمێ. بە ئاسانیش چاوەڕوانی ئەوە دەکات. ئەوان هەوڵدەدەن هەر لە ئێستاوە ئەو شتانە ببەن کە خەویان پێوە دەبینن. ئەوەتا دەڵێن «ئاپۆ فلان شت دەدا» و ئەمە پاداشتی ئاپۆیە و ئێوەش ئەم مەسەلەیە بە ئاگان، چونکە لە ڕۆژنامەکانیشدا ڕەنگی داوەتەوە. ئەو مووچەیەی کە دراوە بە گوندپارێزان(*)، مووچەیەکە ئەندازیار و کەسانی دیکەش وەری ناگرن، ئەوان چەك و پاداشتی زۆریان دەدەنێ، لەچاو مووچە و پاداشتی ئەو فەرمانبەرانەدا کە لە کوردستان کاردەکەن. بەڵام کە ڕۆژنامەکە دەگاتە ئەم ڕادەیە، ئەم فەرمانبەرە هەڵدەستێ و بە

(*) دەوڵەتی تورکیا بە جاشەکانی باکوری کوردستان دەڵێت گوندپارێزان

بەڕێوەبەرەکەی دەڵێت سکاڵای خۆم بەمە لای ئاپۆ؟ ئەمە کارێکی زۆر ئاساییە، چونکە گەل دەبینێ ئەو حاڵەی کە دەوڵەت پێی گەیشتووە ـ واتە حاڵی بێچارەسەری ـ لە(PKK) و ئاپۆ بەدەر هیچ هێزێکی دیکە لەبەردەم هێزی دەوڵەتدانین چارەسەری بکەن. هەموویان ئەمە دەبینن.

ی.ك: باسی مەسەلەیەکی دیکەت بۆ دەکەم. لەناوەندی کاری ژنەکەمدا چەند بەڕێوەبەرێکی گشتی هەن. ڕۆژێکیان دانیشتبووین، یەکێکیان گوتی: وەك چۆن پەندەکە دەڵێت: «هەموو ڕێیەك دەچێتەوە سەر ڕۆما»، ئێستاش هەموو باس و خواستێك بە(PKK) و ئاپۆ کۆتاییان دێت. ئەو کاتە ژنەکەم گوتی ئەوە چی دەڵێی، ئەگەر ئەتاتورك بەلای تورکانەوە شتێك بگەیەنن، ئەوا ئاپۆش بەلای کوردانەوە هەمان شت دەگەیەنن. چی لەسەر ئەم بیرکردنەوەیە دەڵێی؟

س.پ: ئەم قسەیە محەمەد عەلی بیرەندیش گوتوویەتی.

ی.ك: ئەمە خۆم ڕێکم نەخستووە، ژنەکەم گوتوویەتی.

س.پ: وەزعی ئێستام کەمێك جیاوازە. من ئەوانەم کە باش لە مستەفا کەمال حاڵیبوون. ئەو دەسەڵاتەی کە هەمە و ئەو تۆزانە سیاسییەش کە پەیدا بوەت دەبم هێزی شیکردنەوەی سەرکردایەتیم پێدەبەخشن. جا کاتێك تێدەکۆشم لەژیانی مستەفا کەمال حاڵی ببم، دەتوانم هەڵسەنگاندنێکی باش بکەم و بزانم مستەفا کەمال سەبارەت بە نیشانێك کە تێیگەیشتووم چی دەگەیەنێ. ناشڵێم لە هەندێك حاڵدا هیچ لێكچوونێك لە نێوان شێوازی هەردوو کماندا نییە.

ی.ك: بۆ نموونە، بە ڕاشکاوی دەڵێم من دەتبینم لەو زیاتر باوەڕت هەیە.

س.پ: مستەفا کەمال هەموو شتێکی بەهۆی دەوڵەتەوە دەکرد، بەڵام من هەموو شتێك بەهۆی گەلەوە دەکەم. لەم حاڵەدا جیاوازییەکی گەورە لەنێوانماندا هەیە. خۆ مستەفاکەمال هەموو هێزی خۆی لە دەسەڵاتی دەوڵەت و بەڕێوەبردنی کاروبارەکانیەوە وەردەگرت. هەرچی منم تەواو پێچەوانەی ئەوەم، پشت بە گەلێکی هەژاری کەم ڕێکخراوەوە دەبەستم و هەوڵدەدەم لە ڕێگای ئەوەوە هەموو شتێك بەدی بێنم. ئەم گەلەش حاڵی حازر پێدەخێتە نێو دۆخێکی دژ بە دەوڵەت و پشت ئەستوور بە توانای خۆی ئامراز و هێزی هەن. بەڵام مستەفاکەمال لەو دەوڵەتەدا نوقم بوو بوو کە هەموو شتێکی بۆ کرد و کوێنی وبست لەوێی دانا و دەوڵەتی پەرست. سەرەنجام ئەو دەوڵەتەی وا مستەفاکەمال دایمەزراند، بوو بە دەوڵەتێکی پێبەندکراو. مانای وایە تۆ ئەگەر دەوڵەت بپەرستی و ببیە کابرایەکی سەرپەرگری دەوڵەت، ئەوە هیچ سەروساختێکی لەگەڵ سەربەخۆییدا نییە، تەنانەت ڕەنگە دژی ئەوەش بێ. پیاوی یەکجار سەرپەرگری دەوڵەت هەموو شتێك لە دەوڵەتدا دەبینێتەوە، واتە دەبێ بە دەرگەوان و ئەمەش دەکێشێتەوە بۆ پێبەند بوون و نموونەی ئەمەش دەوڵەتی تورکیایە. مانای وایە بەر لە هەموو شتێك گەل لە ڕووی مەعنەوی و زەینییەوە لەسەر سەربەخۆیی ڕابهێنی و بیکەیە گەلێکی جەنگاوەر و خەباتگێر. بەم مانایە گەلەکەمان لە ڕووی ئایدۆلۆژی و مەعنەوییەوە لە گەلی

تورکی تێهەڕاندووە و بووە بە گەلێکی جەنگاوەر. ئێمە ئێستاکە ئەم خاڵە تاوتوێ دەکەین و هەوڵەکانمان لەم ڕێگایەدا چڕ دەکەینەوە. هەروەها لای بەهای شۆڕشگێڕی و بەهای مەعنەویش هەڵوێستە دەکەین و بەکردەوە بەجێیان دەهێنین.

ی.ك: مستەفا کەمال کە نوێنەرایەتی «دەوڵەت» دەکات لەسەر ڕێکخستنێکی حازر بەدەست دانیشتووە.

س.پ: بێ‌لەملاوئەولا وەهایە، چونکە مستەفا کەمال شەڕی ڕزگاری بە سوپا و حوکمدارانی ویلایەتەکانەوە دەست پێ‌کرد. بەڵام من قەرزار بووم.

ی.ك: ئێوە لە سفرەوە دەستتان پێ‌کرد.

س.پ: نەخێر، وەك گوتم قەرزار بووم، چونکە خاڵی سەرەتا لەخوار سفرەوەیە. کە دەستم بەم کارە کرد، نە یەك گوللە و نە هەڤاڵێکیشم هەبوو. ڕەنگە باش بووبێ کە خاڵی سەرەتا بەم شێوەیە بێ. ئەگەر لەگەڵ مستەفا کەمالدا بەراوردیان بکەین دەبینین پشتی بە دەوڵەت بەستووە و نیشتمانپەروەریەکەشی زۆر پشتی بە دەوڵەت بەستووە. لە کاتێکدا لای من وا کەوتووەتەوە: من بە گەل پشت ئەستوورم و هێز و هەیبەتم لەگەلەوە هەڵدەهێنجم. پێویستە باش ئەوە بەراورد بکرێت.

ی.ك: باشە، بەڵام نیشتمانپەروەری مستەفا کەمال چۆن دەبینن؟ قسەیەك هەیە بە زمانی (مستەفا کەمال)ەوە کراوە دەڵێت: «کورد بە تورکی لە دایك بووە».

س.پ: بەڵێ تێدەگەم، ڕەنگە گەورەبوونی وەك وردەبۆرژوایەك خستبێتیە خانەی ئەم بارودۆخەوە. ئەوە بوو ساڵی ١٩١٧ وەختێك لە دیاربەکر و سیلوان بوو، جلی کوردی لەبەر دەکرد و لە کچانی کورد نێزیك دەبوەوە. بەسەرهاتێکی ئەو هەیە لەسەر خواستنی کچی پیاو ماقووڵێك. لێرەوە ئەم دۆخەی خوارەوە بەئەنجام دەهێنین: ئەو کاتە مەترسی ئەوە لە گۆڕێدابوو سەرتاسەری تورکیا دووچاری داگیرکردن بێ. ئەگەر هەموو تورکیا لەدەست بچووبایە، مستەفاکەمال دەبووە مەلیك یا موڵکدارێکی کورد. تا ئێستاش چەند وێنەیەکی ئەو لەوێ هەن دەستی چەند مەلایەك و سەرۆك خێڵێکیان تێدا ماچ دەکات. لەوێ چەندەها کۆبوونەوە و کۆنگرەی لە سیواس و ئەرزەڕۆم سازدا. سەربارێ ئەو نامە و بانگەواز و ڕاگەیاندنانەی کە ئاراستەی پێشەوایان و پیاو ماقووڵانی کوردی کردن و تێیاندا دەڵێت: «با ئێمەی کورد و تورك پێکەوە دژی دوژمنی هاوبەش بکەوینەخۆ». ڕاگەیاندنی گشتی «ئەماسیا»ش هەیە.

گرنگ ئەوەیە مستەفا کەمال ئەم نەریتە مێژوویە و ئەم ئارەزووەی هەیە بۆ ڕزگارکردنی ڕاستی تورك و ڕێبەری کردن و ڕێنوێنی کردنی. ئەمەش نەریتێکی یەکجار ترسناکە. جارێکی دیکەش بۆ کوردستان گەڕاوەتەوە و سوور بووە لەسەر هاوپەیمانەتی کردن لەوێ. لەوەدا لەو سوڵتان سەلجوقە دەچێ کە سووربوو لەسەر گەیشتنە دەرگاکانی بەغدا و، لە سوڵتان سەلیم یاوزیش دەچێ کە ویستی بکاتە ناوەڕاستی ئەنادۆڵ و گەلەکەی تێدا جێنشین بکات. ئەمەش بەڵگەی

دەستەبەستەیی و سەرنەکەوتنە و لایەنێکی گرنگیشە. ئەم ئەزموونە سێ کەڕەت لە مێژووی تورکدا دووپات دەبێتەوە و نێوانی هەر دوو کەڕەتێکیش نزیکەی (٥٠٠) ساڵە. لە هەر سێ کەڕەتەکاندا پشت بە کورد دەبەستن و بەو ڕێککەوتن و پەیمانانەی کە لەگەڵ پێشەوایانی کورددا مۆریان دەکەن دەگەنە ڕێگا چارەیەك بۆ کێشەکانیان و کردنەوەی گرێ کوێرەکانیان تا مەترسییەکەیان لەسەر لادەچێ و بە پشت ئەستوور بوون بە کورد ڕێگایەك بۆ دەرچوون لە مەینەتییان دەدۆزنەوە. لە سەردەمی مستەفا کەمالدا ئەمە ڕوویدا. هەموو بەڵگەنامەکان هەن و لەبەر دەستدان و ئەمە مەسەلەیەکی ئاشکرایە و نکوولی لێناکرێت.

ی.ك: دەمەوێ باسی ئەم لایەنەش بکەم: مستەفا کەمال هەمیشە بیری لە دامەزراندنی پەیوەندی لەگەڵ کچانی پیاوماقوولان و دەوڵەمەندان و چینی باڵادا دەکردەوە.

س.پ: بەڵێ، ئەو لایەنە هەر بە ناتەواوی مایەوە، بۆیە پەرم کردەوە. ئەو وا تەماشای دەوڵەتی دەکرد وەك بڵێی هەموو شتێکە. لەبەر ئەمە بایەخی بەو چینانە دەدا کە دەوڵەت پشتی پێدەبەستن و هێزی خۆی لێهەڵدەهێنجان و پەیوەندییەکانی لەو چینانەدا چڕ دەکردەوە. ئەو نیشتمانپەروەرییەکەی نیشتمانپەروەری چینە باڵادەستەکان بوو لە دەرەبەگەکان و کۆمپرادۆرەکان. واتە نیشتمانپەروەرییەکەی نیشتمانپەروەری گەل نەبوو. بەڵام ئەگەر بڵێی چۆن بە ئاسانی بە بارودۆخێکی وا گەیشت، ڕاستییەکەی دەوڵەت لە قۆناغی سەرەتاییەوە ـ لەو قوتابخانانەش کە لە سلانیك بوون هی دەوڵەت بوون ـ تا دەگات بە کۆلێژی سەربازی جەنگ خستبیە ژێر باڵی خۆی. ئەو لە هەموو شتێکدا قەرزاری دەوڵەت بوو. منیش ئارەزووم بوو بچمە کۆلێژی سەربازی. لەوانەیە لەم خاڵەدا لێك بچین. بەڵام من ئەو دەرفەتەم بۆ نەڕەخسا، چونکە ئەو خولیا کوردییانەی کە لە زوویەکەوە دەستیان پێکرد لەلام تێیانگەیاندم هیچ ئومێدێکم لە چوونە نێو سووپادا نییە. جا لەبەر ئەوەش کە گەلی کورد بێهێز بوو، ئەوە وەك کەسێك زۆر ناڕەحەتی کردبووم. لەم ڕووەوە میللەتی کورد کۆسپێکی گەورە بوو لەبەردەمدا و ڕێی ئەوەدام پێش بکەوم، چونکە بەو پێیە دادگاییان دەکردم، هەر لە یەکەم هەنگاوی گەورەبوونمەوە ئەم هەست و دڵەڕاوکەیەم هەبوو، واتە خولیای سەرکەوتنم لەلا هەیە. بەڵام مەسەلەی کورد تەگەرەی تێدەخست. سەبارەت بە چوونە کۆلێژی سەربازی، کورد بوونم کۆسپی بنچینەیی بوو. من ئەوەشم زانی و بەرەنگاری بوومەوە. کە هەوڵیشمدا، سەیرم کرد دەرگاکانم لە ڕوودا داخراون. ئەوسا زانیم دووبەرەکی نێوان گەلان و چینەکان شتێکی حاشاهەڵنەگرە. ئەگەر سەرنج بدەن ئەمە کێشەیەکی گرنگە. هەر لە منداڵییەوە خولیای سەرکەوتن لە دروست بوونمدا هەیە و خەیاڵ دەورێکی گرنگ دەبینێ. کورد بوونم تەگەرەی خستە نێو هەموو ئەوانە و وای لێکردم لە تەمەنێکی کەمەوە ببمە کەسێکی نەتەوەیی و بۆ مەسەلەی نەتەوایەتی بژیم. ئەمەش کارێکی گەورەی کردە سەر کەسایەتیم، هیچ نەبێ وەك کاریگەری ئاین.

ی.ك: لەلایەکی دیکەوە، مستەفاکەمال تا پێش شۆڕشی شێخسەعید بە شێوەیەکی شێلگیرانە هەستی نەتەوەیی تورکی نەبوو. کە لەوێ لیشی کرد ئەمجا ئەم هەستانە لەلای دەستیان پێ‌کرد.

س.پ: لەوانەیە وابێ، بەڵام من ویستم بەراورد لەنێوان گەورەبوونی مستەفا کەمال و هی خۆمدا بکەم و خاڵەکانی لێکچوون دەربخەم.

ی.ك: ئەو قسەیەتان: «لەو بە دەولەت دەستی پێ‌کرد... منیش بەگەل دەستم پێ‌کرد» قسەیەکی شایەنی بایەخ پێدانە.

س.پ: بێ‌لەملاولەولا وەهایە.

لە منداڵیمدا تەنانەت کاتێکیش کە ململانێم لەگەڵ ماردا دەکرد، پلانی باشم بۆ ئەوە دادەڕشت.

ی.ك: خاڵی دووەمیش کە تۆمارم کرد قسەکەتانە «لەبەر ئەوەی ڕێگایەکی دیکەم بۆ ڕزگارکردنی گەلی کوردستان و سەرخستنی نەدۆزییەوە، بۆیە ڕوومکردە سۆشیالیزم».

س.پ: ئەو سەرەداوە سۆشیالیستیانەتان بۆ ڕوون دەکەمەوە کە لە منداڵیمدا لێرە و لەوێ کۆمکردنەوە. دەبوو خۆتان لە گێڕانەوەی قسەکانمدا دەریان بهێنن. من بە تەبیعەت شەیدای گەلەکۆمەکردنم، بە تایبەتی گەلەکۆمەی بێ‌سەروبەرت. کاتێك لەنێو تاقمی منداڵاندا نەبوومایە، دەستم بەوەرزی دەکرد. هەمیشە بیرم لەوە دەکردەوە چۆن منداڵان لە نێو چوار دیواری بۆگەندا بهێنمە دەرێ. گەورەترین ئارەزووی ڕۆژانەم ئەوەبوو منداڵێك لەگەڵ خۆمدا ببەم و ڕوو بکەینە چیا بە بیانووی مار کوشتن یا چۆلەکە گرتن یان گەیشتنە هێلانەی هەڵۆ، بە تایبەتی کە من دڵبەندی هێلانەی هەڵۆ بووم. ململانێ کردن لەگەڵ ماردا بەلای منەوە مایەی سەرسامی بوو و لەوەدا بەناوبانگ بووم. هەر ماریان بدیبایە، بانگیان دەکردم.

ی.ك: چ جۆرە مارێك؟ ڕەش مار؟

س.پ: نەخێر، هەموو جۆرە مارێك هەبوون. تەنانەت لە منداڵیشمدا کە ململانێی مارم دەکرد، باش پلانم بۆ دادەنا.

ی.ك: ئەمە مانای وایە تۆ هەتا لەو کاتەیشدا فێر بووی چۆن ململانێی دوژمنی خراپ و ناپاك بکەی.

س.پ: بەڵێ، مار ناپاك و فێڵاوییە.

ی.ك: دوایی دێینەوە سەر ئەوە. بەڵام من دەمەوێ باسی بەراوردێك بکەم، ئەویش ئەوەیە من کاتێك بەراوردم لە نێوان مستەفاکەمال و عەبدوڵڵا ئۆجەلاندا دەکرد، دەبینین لە مستەفاکەمال و گەلێك سەرکردەی دیکە بەجەرگترن.

س.پ: هەڵە نیت؟

ی.ك: نەخێر، نموونەکانیشم لەمانەن: کە لە لەندەن بووم و ئەو نامەیەم خوێندەوە کە بە بۆنەی «نەورۆز»ەوە ناردبووتان، ئێوە لە گەورەترین کاتدا بە بێگانان دەڵێن «PKK مارکسی-لینینییە». لە هەموو گفتوگۆیەکیشتاندا باسی سۆشیالیزم دەکەن، سەرباری هەبوونی چەندەها خەڵک لە واقیعی کوردەواریدا. هەروەها هەڵوێستتان لە سەروبەندی کونفرانسی یەکێتیبەکانتاندا، بۆیە من ئەم هەڵوێستانەتان زۆر بە بەجەرگانە دەبینم.

س.پ: نەخێر، من نالێم نازام یا دوودڵ، ترسنۆکم یان نا، ئەوی ڕاستی بێ من مرۆڤێکی یەکجار بە خاوەڕووم و لێهاتوو وام، بەڵام ئەمە بەجەرگی‌یەکی بێ‌ئەندازەشی تێدایە و تا حاڵی حازر لێی تێنەگەیشتووم. مرۆڤێك وێنا ناکەم هەمان کات ترس و بەجەرگیشی هەبێ. لای من ئەم دوانە هەن و تێکهەڵپێون. باسی ململانێی منداڵی خۆمم لەگەڵ ماردا بۆ کردن. من لەبەر ئەوەی زۆر لە مار دەترسام، زۆریش ململانێم دەکرد. زۆر لە خێزانەکەم دەترسام و زۆریش کێشمەکێشم لەگەڵدا دەکرد. واتە من مرۆڤێکم بەترس و گومانێکی قووڵەوە دەژیم. لەم بارودۆخە لەگەڵ ئاین و ترس لەخوا و دۆزەخدا دووپات دەبێتەوە. سەرباری ترسم لە خوا، بەزاتێکی گەورەوە ڕوو دەکەمە ماتریالیزمی مێژوویی و دیالەکتیك. ئەمەش یەکجار تێکهەڵپێوە و هێشتاکە وەهام.

نموونەش منداڵیمە. وەختێك بەو عەقڵیەتەوە بیرم لە کودەتا دەکردەوە و هەمان کات ڕووم دەکردە ڕێکخستنی سادەی نێو منداڵان. جا لەبەر ئەوەی مرۆڤ نازانێ ئاوا دژی یان پێوەندی وای لەگەڵ دنیادا بۆ پەیدا دەبێ کە بەم شێوەیە بە خەیاڵدا نایێت، بۆیە دەیانگوت: «ئەم کورە ڕێگای خۆی ون کردووە». بەڵام ئەم کارە دواتر کەڵکی پێبەخشیم.

من پێبەستی گۆرانی گەلی کوردم
کە لە گۆرانی من دەچێ لە منداڵیدا.

ی.ك: ئایا بە ئارامی دەخەوی؟

س.پ: خەو لای من وەزیفەیە. هەموو شتێك لە ژیانمدا وەك وەزیفە بەسەرمدا سەپێندراون. گۆزەرانیش بەلای منەوە وەکو وەزیفە وایە.

ی.ك: ئێوە ژیانتان خۆش دەوێ، وانییە؟

س.پ: من ئێستا لە تەمەنی (٤٤) ساڵیدام، بەڵام هێشتاکە بە سەرگەرمی منداڵێکی تەمەن حەوت یا دە ساڵانەوە دەژیم.

ی.ك: زۆر جوانە.

س.پ: منیش بێ ئەملاولەولا وەهام. ئومێد و سەرگەرمی ئەو تەمەنە هێزی ئەژێ‌دەمن.

ی.ك: ئەمە لەوە دەگەیەنێ تۆ هەستونەستی منداڵانت هەیە. ئەمەش هەستێکی زۆر جوانە.

س.پ: من قبوولی ناکەم بە شێوەیەکی دیکە گەورە ببم. بۆتان هەیە چۆنتان دەوێ وا هەڵیسەنگێنن. من بەدرێژایی ڕۆژگار شەڕ دەکەم. دیارە ئەوە گەلێك هۆی هەن. ئەمەن گەورەیی لە تێگەیشتنی مندا ڕەنگ‌کراوەیە. لەلایەکی دیکەوە گەلێك هەیە هێشتا لە قۆناغی منداڵیدایە. گەورەییم توندوتۆڵ گرێدراوی گەورەیی ئەم گەلەیە. حەزدەکەم بڵێم سەبارەت بەم بابەتە سەرسەختی‌یەکی کەم وێنەم هەیە. کە لام لە کێشەی کورد و پەیوەندی بە سۆشیالیزمەوە کردەوە، گوتم: «دەبێ لەو دوو کێشەیە لەگەڵمدا بژێینەوە و تووشی بەزین نەبن. بەڵکو دەبێ لەگەڵمدا پەرەبستێنن». من لەم مەسەلەیەدا زۆر سەرسەختم. کورد لەگەڵمدا گەورە دەبێ.

ی.ك: ئەوە چەند جوانە، منیش لە کتێبەکەمدا نووسیوومە: «هەڵگەڕانەوەی کورد بە میرێك دەستی پێکرد ناوی بەدرخان بوو و پاشتر چووە ژێر فەرمانی منداڵێکی هەژاری کورد و ئێستاش بە ڕێبەری زەحمەتکێشانی کورد ڕێك‌دەکات و گەورە دەبێ».

س.پ: کورد بوونی من لەمەی بەدرخانییەکان یا بارزانییەکان ناچێ و جیاوازی‌یەکی گەورەش هەیە. لە ڕاستیدا لەوەش من کاتێك سەری هەڵدا کە کوردبوون دوایی پێهات. ئەمەش خاڵێکی زۆر گرنگە. سەبارەت بە من هەلومەرجی نێو خێزانم نیشانەی ئەوە بوو کە کوردبوون کۆتایی پێهاتووە. من ئەم کۆتایی پێهاتنە دەبینم. لەو خاڵەوە، واتە خاڵی کۆتایی پێهاتنی گەلی کورد، دەست پێدەکەم. ئەمەش ڕاستی‌یەکی ڕۆشنە.

من بە یەکێکی لەو «کرمانج»انە دادەنرێم کە «مارکیت»ی نووسەری هۆڵەندی باسی کردوون و گەیشتووەتە خاڵێکی ڕاستەقینە و ڕوون، وەختێك لە بارەی «کرمانج»ەوە گوتوویەتی: کرمانج ئەو کوردانەن کە پەیوەندی هۆزایەتی‌یان لە بەریەکهەڵوەشاوە و هەمان کات هۆیەکانی بەهێزی خۆیانیان لە دەست داوە. باوەڕم وایە دەتوانین بڵێین لەوەی وا ئەم قسەیە مەبەستیەتی لەو کوردانەن کە لە پەیوەندی خێڵەکی لوتار بوون و ڕووباڵکردووەتە قۆناغی هەولێدان و زۆربەیان دێنشینی هەژارن تەنانەت لە ئاستی خێزانیشدا. بەم پێیە کورد بوونی من پشت بەم جۆرە پێناسینە دەبەستێ.

ی.ك: ئەمە مانای وایە ئێوە کورد و نەتەوایەتی و گەوهەری زەحمەتکێشانتان بەدەستەوەگرت و لەو خاڵەوە کە تێیدا وەستابوو بەرپێتان خست.

س.پ: بە کورتی کێشەی من کێشەی ئەو گەرتە بوو کە باسم کرد و، لە کورد بوونی لە بەدرخانییەکان و بارزانییەکان و نە هی تاڵەبانی ناچێ. واتە کورد بوونی خەڵکانی خۆڕاماڵیوو لە پەیوەندی خێڵەکی.

ی.ك: واتە کورد بوونی بەرزکراتی‌یە کوردەکان نی‌یە کە پاشماوەی

موسەماتییەکانە.

س.پ: بێگومان نا. من هەر لەسەرەتاوە لەگەڵیاندا ناکۆکم. پێویستە جۆری کورد بوونی من باش تێبگەن. من ئەم کوردبوونە ڕێکدەخەم و دەیخەمە پێشی پێشەوە. پێم وایە دەبێ بە شێوەیەکی باشتر گەشە بەم شیکردنەوەیە بدەین.

ی.ك: دیارە پێویستە زۆر بیر لەو قسانەی تۆ بکرێتەوە.

س.پ: تێڕوانینی ئەم نووسەرە هۆڵەندیە لە جێی خۆیدایە. ئەو بوو باسی هەوڵی بەرخۆدانی کرد لە ناوچەی «بۆتان»دا ساڵی ١٩٧٥ و لەم بارەیەوە گوتی: «ڕەنگە ئەوانە لە پاشەڕۆژدا ببنە بڵیسە». بە کردەوەش ئەوە لە بۆتان بەدی هات و ئێمە یەکەم بڵیسەمان تێدا هەڵگیرساند.

ی.ك: پاشان بوو بە زانای ئەنثرۆپۆلۆجیا.

س.پ: مەسەلەکەمان بریتییە لە چەشنێکی تازە و پەیوەندی بە ئاغا و شێخ و ئەو توێژانەوە نییە کە گرێدراوی دەوڵەتن. لە کاتێکدا ئەو کەرتەی کە لێوەی کەوتوومەوە دەروویەکی بۆ من دۆزییەوە. دەمەوێ بڵێم: لە ڕاستیدا کرمانج بێهێزترین کەرتن و لە هەموو کوردێك زیاتر قابیلی لێکهەڵوەشاندنن و بە ئاغا و شێخ و دەوڵەتەوە نەبەستراونەتەوە. کرمانج کەرتێکە لە زەلکاودایە و دووچاری گەلێك دژواری دەبێ. هەرچی گوند و خێزانەکەشمە لە بەشەکانی دیکەی ئەم کەرتە زیاتر لێکهەڵوەشێن و لە لێوواری بڕانەوەدان. بەگشتی من سەر بەو کۆمەڵە خێڵەکییە هەڵوەشاوەیەم کە ناوی خێڵی «بەرازی»یە. بەرازییەکان لە ناوچەکانی «سروج و بوز ئورفە و دەوروبەریاندا» دەژین. ئەوانە لە قۆناغێکدا خەسڵەتی خێڵەکی خۆیان بە تەواوی لە دەست دەدەن. ئێمەش لەو پەڕی ئەوانەوەین. واتە ئێمە لەوان پتر دابڕاوین. هەتا هۆزەکەشمان پەلاوەی لێ کرد و هەر باوکمی لێ ماوەتەوە. بێدەسەڵاتی باوکم لەم دۆخەوە سەرچاوە دەگرێ. تەنانەت خزمەکانیشی بایەخی پێنادەن و نرخی بۆ دانانێن. تووشی ئازاربوو بەدەستیانەوە. واتە لە حاڵی نەبووانداییە و بڕاوەتەوە. کوردبوون لەم حاڵەدا کۆتایی پێدێت.

من لەم حاڵەوە دەست پێدەکەم کە کوردبوونی تێدا دەبڕێتەوە. هەوڵیش دەدەم لەم بێهێزی و بێکەڵکییەوە ڕابوەستم و بژێنمەوە. لەبەر ئەم هۆیە هەردەم ئەمە بۆ هەڤاڵانم دووپات دەکەمەوە «ئێوە مانای هێز و مانای بێهێزی نازانن». ئەم قسەیە دەکەم چونکە وەزعی هەموویان زۆر لە هی من جیاوازترە و زۆربەیان بەناز و ئارامی و بێناکۆکی دەژیان و لە ژیانیان دڵنیا بوون. لە کاتێکدا من تەواو پێچەوانەی ئەوە بووم.

ی.ك: ئاپۆی هێرام ئایا غەریزەی خۆپاراستنتان هەیە؟ ئایا ئەو غەریزەیەتان لەلا بەرزە؟ ئایا چەمکی واتان لەلا گەڵاڵە بووە؟

س.پ: من وای دەبینم خۆپاراستن لە هۆشیاری و هەوڵداندایە.

ی.ك: بۆ نموونە، دەرچوونی ناخاڵتان لە نیشتمان ڕووداوێکی گەورە بوو، وانییە؟

س.پ: پەڕینەوە بۆ ئەولای ئێستمان بڕیارێك بوو بۆ قۆناخێکی کورت خایەن. قۆناخی بڕیاردانیش لای من پشت بە هەست و پێشبینی و خاڵلگیری دەبەستێ، بەڵام لە نەخشەواڵانێکی گشتیش خاڵی نی یە. نەخشەدانانی گشتی کۆسپی بەردەم بڕیاردانی کت و پڕ نی یە. بۆیە وای دەبینم پێویستە ئەم بابەتە شی بکەینەوە.

ئەگەر منداڵ لە خەیاڵەکانی خیانەت نەکات،
کە گەورە بوو خراپ نابێ.

ی.ك: دەبێتە ئاوێنەی منداڵیتان.

س.پ: ڕاستە.

ی.ك: بۆ زۆر کەس شایستەی بایەخ پێدانە. گومانم لەوە نی یە سەبارەت بە بڕیاریش هەروا دەبێ.

س.پ: پێم وایە ئەم ڕوونکردنەوەیەی خوارەوە لە جێی خۆیدایە: «ئەگەر منداڵ ناپاکی لە خەیاڵەکانی نەکات، لە گەورەییدا خراپ نابێ». واتە ئەگەر منداڵێك زانی چۆن ڕێزی خەیاڵەکانی دەگرێ، ئەوا دەبێتە باشترین مرۆڤ. ئەگەر منداڵێکیش لە قۆناخی منداڵیدا بەرهەڵستی خەونەکانی نەکات، ئەوا بەرێگای ئاشتی و هەقدا دەڕوات. من منداڵێکم لە تەمەنی (٤٤) ساڵیدام. کە ئەمە دەڵێم، مەبەستم ئەوەیە من گەورە بووم و ڕێزی خەیاڵ و ئومێدەکانم دەگرم و خیانەتیان لێناکەم.

ی.ك: هێشتا لایەنگری بێدەسەڵاتن.

س.پ: هەر ئەوە نا، هەست و ئەستێکی وام نی یە هەست بکەم گەورە بووم و بوومەتە لاو و دەبێ ژن بهێنم و تێکەڵی منداڵان ببم و ببمە باوك. لێم مەگرە من مەبەستم ئەوە نی یە. ڕەنگە ببمە باوك و ببمە خەربایەت لەلا پەیدا ببێ. بەڵام من تەنگەتاو دەبم. هەروەها تکاشم وایە باوکان لێم نەگرن، چونکە من هێشتا منداڵێکی (٤٤) ساڵانم. جا وەك چۆن لە منداڵیمدا برادەرایەتیم دەکرد و هەستم بە سەرگەرمی دەکرد، ئێستاش وام. شوێنێك لە بیرکردنەوە و ژیانمدا نی یە کە مرۆڤی بە شێوەیەکی ساختە تێیدا بکرێت بە من بان نێر و لە ژیانی شەخسیمدا بواری ئەوە نادەم. بە باوەڕی من ژنخوازی شتێکی خراپ نی یە، بەڵام چۆنیەتی گەشەکردنی ئەم ژن و ژنخوازی یە دەرفەتێك بۆ شەڕی من پێکدەهێنن. ئەو ڕێگایەی کە دەچێتەوە سەر ئەم بابەتە پێویستی بە شەڕ و کۆششێکی زۆر و گرنگ هەیە. ئەگەر ژن بابەتی باس بێ، ئەوا ناتوانین بەدەر لە ژیان وەری بگرین. وشەی «ژن»یش لە کوردیدا ژین دەگەیەنێ، هەمان کات ئافرەتیش دەگەیەنێ. ئەمە هەڵسەنگاندنێکی باشە، بەڵام بە چ بارێکدا وەرچەرخا؟ ژیان لای ئێمە

زەهری کوشندە و دڕك و بڕین و کونراوی و وێرانە و، سەرچاوەی ئەو پەتایەیە کە هەموو کەم شەرەفێك دەبنە هۆی بڵاوبوونەوەی. ئافرەتیش گەورەترین هاندەرە بۆ ئەوە یا بەم شێوەیە بەکار دەهێنرێت. هەموو ئامانجم ئەوەیە ئەو ژیانە بەشێوەیەك بگۆڕم گوزەرانی تێدا هەبێ.

ی.ك: بەڵام مرۆڤ دەتوانێ ببێ بە باوك، وا نی‌یە؟

س.پ: ئەوەیان کێشە نی‌یە، بەڵام ناتوانم خیانەت لە منداڵیم بکەم.

ی.ك: ئایا منداڵت خۆش دەوێ؟

س.پ: خۆشەویستی منداڵ بخەرە لاوە. من خۆم هێشتا منداڵم و گەورە نیم. ئایا ئەوەم لێ‌دەپرسرێت. وای دەبینم کە گەورەکان وا خۆ دەردەخەن بچووکەکانیان خۆش دەوێ، سووکایەتی بەرانبەر بە خودی بچووکەکان دەکەن، چونکە ئەوەی وا دەکات پێدەچێ وەك بڵێی زۆر گەورە سووسێ و لە منداڵ خۆشویستندا بەجەرگی‌یەکی لە رادەبەدەر پیشان دەدات. دنیای منداڵان بە بێ‌گومان دنیایەکی زۆر جوانە، ئازادی و دۆستایەتیشی تێداهەن و زۆرداری‌یەکی بێ‌ئەندازەش لە ئارادانی‌یە.

ی.ك: باشە، ئایا هەڤاڵانی پارتیشتان هەست بەوە دەکەن؟

س.پ: ها ئەوەتا دنیای منداڵیم و دنیای دۆستایەتیم بۆ گواستەوە.

ی.ك: جاری پێشوو گەلێك خەفەتم بۆ شەهیدبوونی «حەمزە» خوارد. کە دەمبینین لەپێنا یەکترەوەن، حەمزە هەستی بە ئۆقرەگرتنێکی زۆر دەکرد. تۆش لەپێنایدا هەستت بەئۆقرە بوون دەکرد.

س.پ: بۆ من هاوڕێی منداڵی بوو. لەم بابەدا دەمەوێ ئەم ڕاستی‌یەی خوارەوەتان بۆ ڕابگوازم: حەمزە ـ مەبەستم «حەسەن بیندال»ە ـ بە نەمری لە یادەوەریماندا دەمێنێتەوە. حەسەن بیندال منداڵی خێزانێکی گوند بوو کە دۆستی خێزانەکەمان نەبوو. کێشەکێش و دژایەتی‌یەکی زۆر لەنێوان هەردوو خێزاندا هەبوو. بەپێی نەریت و لەباتی ئەوەی ببمە برادەری حەسەن بیندال، دەبوو دوژمنایەتی و ململانێی لەتەکدا بکەم. من هێشتا ئەوەم لە بیرە وەك بڵێی ئەمڕۆیە. هاوتەمەن بووین، پاڵێوراو بوو ببێتە هاوڕێم. گەورەترین کێشەش کە ئەوسا بەرەو ڕووم دەبووەوە ئەوە بوو کە بە حەمزە گەیشتم، کێشەکێش یا برادەرایەتی لەگەڵدا بکەم؟ پێم وایە حەوت ساڵان بووین. ئەمەش کێشەی سەرەکی هەردووکمان بوو، برادەرایەتی بکەین؟ ئەگەر ئەوە بکەم، واتە ڕووبەڕووی خێزان ڕاوەستاوم و ڕەنگە لە ماڵ دەرم بکەن. هەمان باروودۆخ خێزانەکەی ئەو دەگرێتەوە. بەڵام من بەربەرەکانێی هەموو شتێکم کرد و یەکەم ڕێکخراوی نهێنیم لەگەڵ «حەسەن بیندال»دا دامەزراند.

ی.ك: ئاوا؟

س.پ: بێ‌گومان، ئەوە یەکەم پێوەندی نهێنیم بوو لەگەڵیدا. واتە پێوەندی‌یەکی نائاسایی و یەکەم ڕێکخستنی سیاسی لە دینا، چونکە ئەوە دژی حوکمدارە

ڕەسمیەکانی گوند بوو و ئەمە ڕێکخستنێکی نهێنی دژ بەوان بوو. ئەنکم کە ئەمەی بیست پەلاماری دام، چونکە ئەوە ڕێکخستنێکی نهێنی دژ بە سیستەمی خێزان بوو. لەو ڕۆژەوە برادەرایەتی خۆمانمان هەڵگرت و هێنامانە ئێرە. گرنگ ئەوە بوو لە یەکەم چەمکی یەکێتییەوە دژ بە ناکۆکیەکانی گوند سەرچاوەی گرت. ئەم یەکێتییە دواتر بۆ یەکێتی گەل بەکێشم دەکات. تۆیەك کە هێشتا منداڵێکی حەوت ساڵانی و چارەسەری ناکۆکیەکانی نێو گەل دەکەی لە دیدا، ئەوە کارێکی ئاسان نییە و پێچەوانەی سیستەمی بنچینەیی خێزانە، بە تایبەتی ئەگەر پەیدا گری، لەوە دەکێشێتەوە بۆ یەکێتی گەل. ئەوە بە قەناعەتی خۆم ئامرازێکی گرنگ بوو بۆ تێکۆشان و هەتاسەر پەیوەندی بووم. لەویش هەروا مایەوە و هەڵوێستەکەی لەبەرچاوگرت . بەم پێیە پەیوەندی نێوانمان پڕ بەها بوو. پاشان ئەم پرنسیپەم بەسەر گەلدا جێبەجێ کرد. دەتوانم بڵێم من یەکێتی خوازێکی گەورەم و یەکێتی خوازیەکەشم بەم شێوەیە دەستی پێ کرد.

چوونە پاڵ گەریلا لە لایەنی ئافرەتەوە پێوەندی بە بەشداری یاری کردنیانەوە هەیە لە منداڵیدا.

ی.ك: باشە ئاپۆی برام، لە منداڵیتدا هەوڵت دەدا خۆشەویست بی؟ لێرەدا بێلە با شتێك بڵێم. تۆ ئێستا سەرکردەیەکی زۆر خۆشەویستی. کەم سەرکردایەتی هەبووە پێش جڵەوی دەسەلات بە دەستەوەگرتن ئەم جۆرە خۆشەویستیەی بە نسیب بووبێ.

س.پ: با ئەوە بکەینە دەروازەیەك بۆ بابەتی خۆشەویستی. لە بابەتی زانستیشدا چەند لایەنێکتان ڕووناك کردەوە. شتێکتان گوت لەم سیانەیە دەچوو: «مەعریفەت و خاوەن ئیرادە بوون و جوانی خۆش ویستن».

ی.ك: ئەمە سێ خەسڵەتی مرۆڤن و هیچ خەسڵەتێکی دیکەی لێ بەدی ناکەین. مرۆڤ هەوڵ بۆ مەعریفەت دەدات و بڕیار دەدات. ئەمە مانای وایە خاوەن ئیرادەیە. مرۆڤ گیانداریکە خۆشەویستی دەکات. ئێمەش ئەم سێ مەسەلانە گەورە دەکەین تا خۆمان بکەین بە ئامراز بۆیان.

س.پ: باسی بابەتی مەعریفەتم بۆ کردن. من لە ئاین و قوتابخانە و ژینگەدا زۆر بەشوێن مەعریفەتدا دەگەڕێم. وەك دەبینن هێزی ئیرادەم لەلا زۆر مەزنە. من بەرانبەر بە ئیرادەی سەیری خۆم ڕاوەستام و ڕەفتاری بە شێوە هەڵگەڕانەوەم دەرهەق بە مەسەلەکان دیمەنێکی، ئیرادەیە. بیر کردنەوە لە بابەتی خۆشەویستی دەمێنێتەوە. وەك باسم کرد لای دایکم کەمێك بەدووایدا گەڕام. ڕەنگە بەرهەمی ئەو بارودۆخە تێکەڵوپێکەڵە بێ. لەبەر ئەوەی من زۆر بەدیم نەکرد. بەرانبەر بەو

خۆشەویستیەی کە بەدووایدا دەگەڕام. دەبوو بچمە لەو قالبەوە کە ئەو بۆ منی دەویست. جا لەبەر ئەوەی ئەوەم نەکرد خۆشەویستی داواکراوم بۆ بەدی نەهات. بەڵام ئەو خۆشەویستیەی کە دەمویست ـ واتە دۆستایەتی ـ لای من گەورە بوو. سەبارەت بە کچە چکۆلەکانی هاوڕێشم هەروا بوو.

ی.ك: باشە کە گەیشتیتە زانکۆ، بەخێرایی دڵخوازیت دەکرد.

س.پ: با ئێستا باسی عەشق و ژنهێنان لە کۆمەڵگای کوردیدا بکەین بزانین چۆنن. جا بۆ ئەوەی کەمێك ئەوەت بۆ ڕوون بکەمەوە، دەتوانم باسی بەرهەمەرەیەکی خۆمت بۆ بکەم. کاتێك ویستیان خوشکە گەورەکەم بە شوو بدەن، کەس و کاری زاوا لە دێیەکی دوو یا سێ ڕۆژەڕێ بە پێ دوور لە ئێمەوە هاتن و بردیان بۆ کابرایەك نەیدەناسی و چەند فەردە گەنم و بڕێك پارەیان داینێ. «حەوا»ی خوشکم لەگەڵیاندا ڕۆیشت و لەو ڕۆژەوە پەیم بەوەبرد کە «ئەم ماستە موویەکی تێدایە». ئەگەر تەرزێکی شۆڕشگێڕانە هەبووایە، دەکرا «حەوا» ببێتە ئافرەتێکی زۆر باش. بەڵام ڕۆیشت و چەند منداڵێکی خستەوە. پێویست بوو خوشکەکەی دیکەم ڕزگار بکەم. بێگومان گفتی ئەوەم داین. پاش ئەوەی لە نیشتمان هاتمە دەر، نازانم چی لێبەسەرهات. لەوە دەچێ ئەویش ڕۆیشتبێ و نەیتوانیبێ خۆی ڕزگار بکات. واتە فرۆشرا. ئەوان ئێستاکە لە جاران پاشکەوتووترن. ئامانجی ئەم قسانەم ئەمەیە. مەسەلەکان هەروا ئاسان نین. من لە منداڵیمەوە شەڕ لە پێناوی ئازادیدا دەکەم. هەبوونی ئافرەتیش لە ڕیزەکانی ئەم شەڕەدا مانایەکی گەورەی هەیە.

ئەگەر هاتینەوە سەر باسی ئافرەت، ناتوانم لەگەڵ ئافرەتی خزمەتکاردا شۆڕش بکەم. هەروەها لەگەڵ نە وردەبۆرژوا فێڵبازەکان و نە ئافرەتی سەربۆزیشدا ناکرێت. شۆڕش لەگەڵ ئافرەتی بەشان و شکۆدا دەکرێت. ئەمەش لایەنێکی زۆر گرنگە، کێشەکە ئێستا دیاریکردنی ئەوەیە کە کێ ئافرەتی بەشان و شکۆیە و چۆن پێی‌دەگەین؟ شۆڕش بۆ جوانی و باشی و ڕێکیە. چۆن دەتوانم ئەوانە لە شۆڕشدا قبووڵ بکەم کە بوون بە بەڵا بەسەر گەلەوە؟ وەك ئەوانەی کە هەلمەتی ئازادیان نی‌یە. چی لەوە بکەم کە ناتوانن پێبەپێی شەڕی ئازادی بڕوات.

من بە دڵی منداڵانەمەوە لەو هەلومەرجە نالەبارەدا چوومە نێو شەڕی نائاسایەوە و توانیم لە واقیع دەرباز ببم و شەڕم لە پێناوی ئەوەدا کرد. وە ووتم گوێ بە مەسەلەی من مەدەن. بۆ ئەوە کارم کردووە کە لە ڕاستی وڵاتپارێزی و ڕاستی ئافرەت و گەل دوورنەکەومەوە و، وە لە ڕاستی سۆشیالیستیش نزیك بوومەوە، بەڵکو پێوەندیم پێوە کردووە و سوور بووم لەسەر ئەوەی کە لێی جوێ نەبمەوە. هەوڵێکی لە ڕادەبەدەرم لە پێناوی ئەوەدا دا تا بەم ڕۆژەمان گەیشتین. ئێستاکە با بەدووی شیکردنەوەی خۆماندا بۆ قۆناغی منداڵی بچین تا تێی نەپەڕێنین. لەبەر ئەوەی من باوەڕم وایە ئێمە تا ئەمڕۆ بەشوێن هاوسانیدا عەودالین. بابەتی خۆشەویستی هەر لە منداڵیمەوە هەبوو. دەمگوت پێویستە کچان بێنە نێو ئەم

گەمەیەمانەوە. بە قەناعەتی من ئەمە پرنسیپێکی گرنگە، چونکە چوونەپاڵ گەریلا لەلایەن ئافرەتەوە لە دواییدا پەیوەندی بە بەشداریکردنیانەوە لە گەمەدا هەیە. گەلێك گەمەی جۆراوجۆر بۆ منداڵان هەن. پێداگریم لەسەر ئەوە دەکرد کە کەس ڕێ لە بەشدارییان نەگرێ. هەروەها ڕێ لە بەشداری منداڵی ئەو خێزانانە نەگرێ کە هاوڕێکانم خۆشیان نەدەویستن. سووربوونم لەسەر بەشدارییان ڕادەی ئەو خۆشەویستییە دەردەخات کە پاشتر گەشە دەکات. ئەمە وەك سەرمەداوی کەسایەتی من وایە. من پێبەندی ئەم بابەتەم و سوورم لەسەری. منداڵێکی بەم شێوەیە نییە. ئەگەر خێزان بە یەکێکیانی بگوتایە: برادەرایەتی فلان کەس مەکە، ملی دەدا. بەڵام من ملم نەدەدا و لە دڵی خۆمدا دەمگوت بە پێچەوانەی قسەکانیانەوە دەجوڵێمەوە. هەتا کە دەشبوون بە بووك، دوویان دەکەوتم و پێیدەگوتن: دەبێ یاریەکەمان بەردەوام بێ. دیارە لەسەر بنچینەی پرنسیپەکانی دۆستایەتی کە پەیوەندی هەڤاڵانەی بەدوودا دەهات. ئێستا پرنسیپی هەڤاڵایەتیم لەلا زۆر گەورەیە و منیش لەوەم لەسەر چەند بنچینەیەکی بەهێز و پتەو بنیات ناوە، چونکە من لەخۆم پتر نرخیان دەدەمێ و ژیانمیان بە قوربان دەکەم و پرنسیپە باوەکە ناهێڵم.

ی.ك: لەوە دەچێ هەڤاڵانتان لەم ماوەیەی دواییدا هەست بەمە بکەن. ئایا ئەمە ڕاستە؟ من هەستم بەوە کرد. واتە جیاوازی نێوان ئێستا و سێ ساڵ لەمەوبەرم بینی و ئەوان زیاتر خۆشیان دەوێی و زیاتر متمانەت پێدەکەن.

س.پ: دەڵێم من بە یەك وشە خۆشەویستیم خوڵقاند. من لە ڕێگای بابەتی خۆشەویستیدا شەڕێکی گەورە دەکەم.

ی.ك: بەڵام ئاپۆی برام من دەمەوێ بڵێم بە تێپەڕینی ڕۆژگار ئەم پەرەسەندنەم بینی. ئایا لەم ماوەیەی دواییدا ئەمە رووی لەزیادی کرد؟

س.پ: بەڵێ ئێستاکە گوڵی کرد.

ی.ك: مەبەستم ئەوەیە گوڵەکان پشکووتن.

س.پ: دەتوانم بڵێم ئەو قوناغەی کە(PKK) لەم ساڵانەی دواییدا لە ئاستی ناوخۆ و لە چوارچێوەی کوردستاندا پێی گەیشت قوناغی گەشەکردنە. ئەمە خۆشەویستی دەگەیەنێ و پەیوەندی بە بیست ساڵ خەباتەوە هەیە. ئێمە بیست ساڵە دروست دەبین و پەرە دەستێنین. چواردەمین ساڵڕۆژی ڕاگەیاندنی حزبمان بە سەردا تێپەڕی. بە گوتەیەکی دیکە کردمانە ئەرزێك بۆ ژیان و گەورەترین بڕیار و پرۆسە و ڕێکخستنمان خوڵقاند و سەلماندمان شەڕ تاکە ڕێگاچارەی ژیانە. توانیشمان سنوورێك بۆ دڕندەیی ئەو دوژمنە دابنێین کە شەڕێکی بێسەروبەر دەکات. جارێکی دیکە بە ژیان و بووژانەوە دەستمان پێکرد. من لەوە وا دەشووبهێنم وەك بڵێی کەوتووینە نێو دانەکانی تەماحەوە کە دادڕ دادڕی کردین و ویستی قووتمان بدات. بەڵام توانیمان بمێنینەوە و جارێکی دیکە هەناسە بدەینەوە. دووبارە نیشانەکانی ژیانمان پێوە دەرکەوتنەوە. وەزعی ئێمە لە هی ئەو ژنە دەچێ کە مێردە چەپەڵەکەی پەنجا جار لێی دەدا. خەریك بوو لەم وەزعە

قوتاربیین و توانیمان بلێین: «له ماڵەوه هەڵدێم و دەچمه سەر ڕێگای ئازادی».
دواجار کۆنگرەی سێ لایەنه بەسترا و وەڵامی من ئەمه بوو: وەزعی ئێمه له هی ئەو ئافرەته داوێن پیسه دەچێت که دەکەوێته چنگی سێ خراپەکارەوه و هەڵدێت و دەڵێت هەوڵ دەدەم شەرەفم بپارێزم. ئەمانه کاروبارێکی سادەنین. توانیمان مانای ژیان فێری ئەوانه بکەین که به ژیانی نێو گەوری ڕاهاتوون و بەلای خۆیانەوه بەژیانێکی جوانی دەبینن و پێی ڕازین. با بزانن ژیان دەبێ چۆن بێ. لەم ڕووەوه گەلێك دەسکەوتی گرنگمان بەدی هێنا. وەختێکیش دەڵێم(PKK) گوڵی کرد و گوڵه ڕەنگاوڕەنگەکانی به هەزار ڕەنگ کرانەوه و مرۆڤی کورد دەرمانی دەردی خۆی له بوونی ئەم گوڵانەدا دۆزییەوه، من ئەم قسەیه به خۆڕایی ناکەم. ساڵی ۱۹۹۲ بەدیهێنانی ئەوه و سەلماندنی قسەکەم بوو.

گەلێك شت هەن دەبێ له بارەی ساڵی (۱۹۹۲)ەوه بگوترێن. یەکەمیان ساڵی ۱۹۹۲ ساڵی شەڕی سەرسوڕهێن بوو. ئەو ساڵه بوو که شەڕی تێدا به باری ئاسۆیی و ئەستوونی گەشەی کرد و گەیشتنه چەند ئاستێکی پێشکەوتوو، بووه هۆی یەکێتی نیشتمان و، گەل بەشێوەیەکی سەرتاسەری هاته پاڵ شۆڕش و ئێمەش شایەتی ئەوەین. ئەو ساڵەیه که گەریلای تێدا تەقییەوه. هاتنه پاڵ شۆڕش له ساڵانی پێشوو زیاتر بوو. ڕەنگه ساڵی داهاتووش ئەمه بێ. ئەگەر ڕێژەی بوون به گەریلا له ساڵی ۱۹۹۱ دا یەك بووبێ، ئەوا لەگەڵ کۆتایی ۱۹۹۲ بوو به سێ، واته سێ هێندەی ساڵی پێشوو.

ئەم پەرەسەندنه سەرهەڵدانەکانیش دەگرێتەوه. له کاتێکدا سەرهەڵدان له ناوچەکانی جزیره و نوسەیبین و شەرناخ که هێڵ و شوێنی ئاسایی خۆی بوون، تەقییەوه و گەیشته هێڵی (ئامەد) و به توندی و سەرتاسەری ڕوو به باکور لێیان ڕەت بوو و ئەم هێڵه تەنییەوه تا هێڵێکی له باشووریشدا پێکهێنا و ئیراده و خەباتی گەلی له ئاستی گشتی نیشتماندا یەکخست.

جەماوەر تەنانەت له میتروپۆله تورکیەکانیشدا به چڕوپڕی چوونه پاڵ سەرهەڵدانەکان. هەرچی ئەورووپاشه جەماوەرمان لەوێ خۆپیشاندان و ڕێپێوانی گەورە گەورەی کرد و ساڵی ۱۹۹۲ بوو به ساڵی سەرهەڵدان و ژمارەی بەشداربووانی هێندێکیان گەیشته (۶۰) هەزار و چەندین ڕێپێوان کران دەوری (۲۰ـ ۳۰) هەزار ڕۆڵەیەکی گەل بەشدارییان تێداکردن. بەڵام له شارە گەورەکانی تورکیادا وەك ئەدەنه و ئەستەمبوڵ و ئەزمیر گەلێك ڕێپێوان کران و پتر له(۱۰) هەزار کەس چوونەپاڵ هەریەکەیان، سەرباری ئەوەی که دێنشینەکان خۆپیشاندانی بەرفراوانیان کرد و پشتگری مادی و مەعنەوییان خستە بەردەست. ئەمه تا ئێستاش درێژەی هەیە.

هەوڵیاندا له ڕووی یاساییەوه هێندێك لێکهەڵپڕان له بنیاتی(HEP)دا بخەوملێنن و حیزبی کوردی ساخته دابمەزرێنن، به تایبەتی ئەوانەی وا نۆکەرانی باشوور پاڵپشتیان دەکەن. بەڵام ئەم ئارەزووەیان بەهۆی هۆشیاری گەلەوه بەدی

نەهات، چونکە ئەوانە هیچ بنکەیەکیان نیەو هەموو هەولەکانیان ـ کە لە بنەرەتدا بە مرۆڤ وویی کە وایلە بوون ـ سەریان نەگرت.
چەند گەلەکۆمەیەکی بەربلاوی راگەیاندن کرا و چەند رۆژنامە و گۆڤارێکی دیموکراتیش دانران کە بلاوبوونەوە و سەرکەوتنێکی بەرچاویان بەدەست هێنا. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر، ئەو پلانانە سەریان نەگرت کە حکوومەتی «دیمریل ـ ئینەنۆ» سالی ۱۹۹۲ رەنگی بۆ رشتن و ئامانجیان لەنێو بردنمان و نەهێشتنمان بوو بە یەك شالاو، سەرەرای ئەوەی کە گشت شێوەیەکی شەری تایبەتی خستەکار. پێویستە بیرمان نەچێ کە حکوومەتی (دیمیرل ـ ئینەنۆ) بوو لە ناوەوە و دەرەوەدا پشتگیریەکی زۆری پێ گەیشت و هەموو شتێکی پەرەپێدا و خستبە ژێر دەستی شەری تایبەتەوە. دەتوانین بلێین ئەوە حکوومەتی شەرە. ئەوەتی ئەم حکوومەتە دامەزراوە جۆر و قەوارەی ئەو هێرشانەمان دەزانی کە دووچارمان دەبوون.
بەهیوا بوون ئەنجامی خێرا بە دەست بێنی و بۆ ئەوەش دوایی تەکنیکی نوێیان بەکارهێنا و هەردوو حیزبی(DYP) و(SHP)ش یەکیانگرت کە بەناوی تەبایی نەتەوەییەوە نوێنەرایەتی راست و چەپی دەولەتی تورکیا دەکەن. هەروەها حیزبە بەرهەلستەکان هەر لەسەرەتای سالەوە رایانگەیاند ئەوان هەنگاوی سیاسی خۆیان لەگەل حکوومەت دەنێن و ئەم سیاسەتەش بە ریفۆرمی نیشتمانی یان تەبایی نەتەوەیی ناودێر کرا. شالاوێکی دیبلۆماتی گەورەشیان دەست پێ کرد و ئەوە بوو دیمیرل دەست بەجێ چوو بۆ ولاتە یەکگرتووەکان و پالپشتی ئەوێی مسۆگەر کرد، پاش ئەوەی پێشتر پالپشتی ئینگلیز و فەرەنسیەکان و ئەلمانەکانی بۆ خۆی زامن کرد بوو. هەر ئەوەیان لەسەر مایەوە هێندێك دەرووی دیکە لە خۆرهەلاتی ناوەراست دابخەن. بۆیە روویان کردە ئێران و سوریا تا(PKK) سوودیان لێ وەرنەگرێ و هەموو قورسایی و هێزی خۆیانیان خستە سەر ئەم دوو دەولەتە.
بەهاری سالی ۱۹۹۲ سەریان لە سوریادا و پاشان بۆ ئێران چوون و هەولیاندا رێی بەکارهێنانی ئەو دوو گۆرەپانەمان لێبگرن و لەگەل هێزە بەکرێگیراوەکانی باشوریشدا هاودەنگ بوون و ئەمەش لایەنێکی گرنگە. بەمە جوغزی دابرانی نێوان باکور و باشوریان بەدی هێنا یان ئامانجیان ئەوە بوو. دوا شەری باشوریش بەلگەی ئەو پلانە بەربلاوە بوو کە پێی هەستان.
ئەو شەرە تایبەتە نۆزال بۆی بەجێهێشتن و حکوومەتی (دیمیرل ـ ئینەنۆ)ش لەسەری رۆیشت. پاش پێداچوونەوەی لەلایەن بەرێوەبەرایەتی شەری تایبەت و کۆنتەرگەریلاوە و بە فەرمانی ئەوان و بە هەولدان بۆ پرکردنەوەی ئەو کەموکورتیانەی کە هەیانبوو بە هێنانە ناوەوەی کەسانی تازە، بەتایبەتی کە نائەواویەك لە نێو ئۆپۆزیسیۆندا روویداو وای لێهات لایەنگری لە حکوومەت دەکرد و بەوە دەستی لە بەرهەلستی خۆی هەلگرت و کەوتە پالپشت کردنی دەولەت. ئەوەی وا فەرمانی ئەدەا، [illegible] بەرێوەبەرایەتی شەری تایبەت بوو ک

هەولیدا بیسەلمێنێ هیچ ناکۆکییەك لە سەرەوەدا نییە و وای لێهات دیمیرل و ئۆزال لە بەردەم خەلکدا دەست لە نێو دەستی یەکدیدا دەڕۆیشتن.

ی.ك: دیمیریل دەیگوت: دنیا ژێرەوژوور بێ ناچم بۆ «چان قایا» و ناهەوێ چارەی ئۆزال ببینم. بەلام دوای ئەوە و لە کۆبوونەوەی دیاربەکردا لە بەردەم کوردەکاندا دەست لە دەستدا دەرکەوتن و بۆ ڕۆژنامەنووسان خەنینەوە.

س.پ: ئەو خەندەیە ساختە بوو. ئەگەر بابەتەکە(PKK) بێ، دەبینین ناکۆکییەکانی نێوانیان دەخرێتە لاوە و یەکدەگرن و ڕاست دەبێ بەچەپ و بگرە لیبیشی ڕەت دەبێ و چەپیش لە ڕاست تێدەپەڕێنێ و ئاوا یەکدەگرن. هەموو ئەوانەش بە مەنتیقی شەڕی تایبەت دەجولێنەوە و بەبێ پەلپ گرتن ڕێنوێنییەکانی بە جێدەهێنن. تەنانەت حالی حازر تێدەکۆشن هاوپەیمانەتی تازە بکەن، وەك یەکێتی کۆمارە تورکییەکان و ڕێککەوتنی بالکان. هەروەها لە خۆرهەلاتی ناوەڕاستیشدا ئەوە لەگەل هێزە ئەقلیدیەکاندا دەکەن کە کوردستانیان دابەش کردووە. ئەوان وای دەبینن کە ئەم جۆرە هاوپەیمانەتیانە زۆر پێویستن. ئامانجی هەموو ئەوانە خەفەکردنی ئاگری ناوەوەیە.

دیپلۆماسی بەوپەڕی سنوورەکانیەوە جێبەجێدەکرێت و تەنازوولی یەك لە دوای یەك پێشکەش دەکەن بۆ سەرخستنی کاری دیپلۆماسیان و بە ئەلەمانیا دەلێن ئەمە بە. ئەگەر ئینگلیزیش تەنگەتاو بێ، دەلێن ئەوەش بۆ ئێوە و ئەگەر فەرەنسەش دەم هەلبهێنێتەوە هەروای پێدەلێن. واتە ئەوانە تەنازوولی بەردەوام پێشکەش دەکەن بۆ ڕازیکردنی هەمووان. هەرچی ئەمەریکاشە، ئەوان بە توندی پێوەی بەستراون. هەمان سیاسەتیشیان لەگەل ئێراندا پێڕەوکرد و پێیانگوت ئەمەش بۆ تۆ. سەبارەت بە سووریاش گوتیان: ئەگەر ئەوە بکەی کە ئێمە دەمانەوێ، چیت بوێ دەتدەینێ. هەولیش دەدەن مەبەستەکانیان لە ژێر پەردەی شوێنی جیوپۆلەتیکی گرنگی تورکیا و زیادبوونی دەوریدا تێپەڕ بکەن و ئەگەر پێویستیشی کرد دەلێن: ئێمە دوورگەی ئارامییە و لە جێگایەکی دیکەشدا دەلێن بەهێزترین دەولەتە لە خۆرهەلاتی ناوەڕاستدا.

بێگومان ئێمە بەهێزێکی گەورە و بەرخۆدانێکی ئەخشە بۆ کێشراوەوە بەرەنگاری خۆ ئامادەکردنی هەمەلایەنەی دەولەتی تورکیا و گەڕانی بە دوای پالپشتدا و پلان دانانی بۆ هێرشکردنە سەرمان بووینەوە و سەرەنجام بە ئاسانی و بە بێئەوەی هیچ لە خێرایی پەرەسەندنمان لە دەست بدەین ڕابردوومان تێپەڕاند. وەك بینیشتان هەولماندا سالی ۱۹۹۲ بەبینەوە کە بووە سالی دەسکەوتی گەورە، چونکە کوردستان لە مێژوویدا تووشی ئەم چەشنە گەلەکۆمە گەورەیە نەبووە لەلایەن شەڕی تایبەتەوە و لەم چەشنە شەڕە شۆڕشگێرانەیەشی لە دژی نەکردووە. سەرەتا کۆماری تورکیا لەم سالەدا گەیشتە دوا سنووری تەکتیکەکانی و هەموو هێزێکی تا سەر لە پێناوی شەڕی تایبەتدا بەکارهێنا. بەلام نەگەیشتە

سەرکەوتنی یەکجارەکی، چی دەڵێین با بیڵێین. گەورەترین دۆڕا و لەم شەڕەدا خۆیانن. وەك دەبینین لەم شێوە دەسکەوتەی(PKK) لەم ساڵانەدا نیشانەی ئەوەیە کە سەرکەوتنی یەکجارەکی بە نسیبی حیزب دەبێ. ئەو ڕاستییەی(PKK) کە بەم جۆرە سەرکەوتن بەدەست دەهێنێ، ئەوە دەگەیەنێ بووەتە سەرچاوەی سەربەخۆیی نیشتمانی و ئازادیی کۆمەلایەتی. ئەو بەرخودانانەی کە دژی گشت جۆرە زەبروزەنگ و ئەشکەنجەدانێك هەن، بوونەتە نەریتێکی ڕۆژانە و شەڕیش لە هەموو بەرەکاندا بە سەرکەوتن گەیاندنی(PKK)یە. لەم گۆشەنیگایەوە چواردەمین ساڵڕۆژی دامەزراندنی(PKK) و پێنانە ساڵی پازدەمینی بەڵگەی ئەوەیە کە ئەو هەوڵانەی وا دراون بە فیڕۆ نەچوون. تین و توانەکانی سەرکەوتنیش کە لەم دوایییەدا وێڕای هەموو کۆسپەکان سەرکەوتن نیشانەی ئەوەن کە(PKK) دەتوانێ زۆر بەئاسانی بە سەرکەوتن بگات. مانای وایە(PKK) لەم ساڵەدا گەشەی کرد. بێگومان هەموو ئەمانە پێوەندییان بە خۆشەویستییەکی گەورەوە هەیە و ئێستاکە مەحکوومم پێی. واشی دەبینم کە هەر شتێکی دیکەی جگە لەم خۆشەویستییە زۆر سادەیە و شایانی بایەخپێدان نییە.

ی.ك: ئایا دەکرێت ژیان بە بێ خۆشەویستی بێت؟

س.پ: من نارەزایی دژی هەموو ئەو پێوەندییانە دەردەبڕم کە لەم مەسەلەیەدا پەرە دەستێنن.

ی.ك: خەڵکی دووڕوون، ئایا هەڵوێستتان لەوەوە سەرچاوە دەگری؟

س.پ: نارەزایی دژی هەموویان دەردەبڕم، چونکە بە ئاین و خێزانەوە نەبەستراونەوە. ئەمە بەسترانەوە نییە و من پەلپ لە هەموویان دەگرم. بەو پێیە من بۆ هەموویان داخراوم و وا هەست بەخۆ دەکەم لە برگەیەکی گەورەی زەماندام و دونیام لە «خۆشەویستی» دادەخەم. بە واتایەکی دیکە بەرەو گۆشەگیری و دوورەپەرێزی دەکشێمەوە.

ی.ك: خۆت دادەنەی چونکە دوورە پەرێز نیت، بەڵکو دوورە پەرێزی لەناخەتدایە.

س.پ: بیرەوەرییەکی خۆشمت بۆ دەگێڕمەوە، مادامێکی باسی خۆشەویستی دەکەین. دەیڵێم تا لەڕوونی باسەکەدا بێ. دایکم تاوانباری دەکردم و دەیگوت: ئەگەر ئەم عەقلیەتەت هەبێ، کەسێکت دەست ناکەوێ کچەکەیت بداتێ. ئێستا وا تێدەگەم هەڵسەنگاندنەکەی ڕاست بووە. مەسەلەی ئەوەش کە کەس کچی خۆیم نادات تا ئێستا بیرکردنەوەمی جەنجاڵ کردووە. ئایا ئەم ژنە لەبەرئەوەی کە ژنە ئەم قسەیەی کردووە، یا لە ڕاستی خێزانەوە؟ باوابێ. ڕستەی «پیاوێك ئەمە عەقڵی بێ و کەس کچی خۆی ناداتێ». ڕستەیەکی سەیرە من بەدووی کچێکدا ناگەڕێم و باوەڕم وایە ئێستاکە کردنی کارێکی وەها ڕەفتارێکی بێجێیە. دەشا کچ دۆزینەوە چی دەگەیەنێ؟ من لەو کاتەوە هێز و گەورەییم ئەمە قبووڵ ناکەن، چونکە مەترسییەکانی ئەوەم دەست نیشان کرد و تەنگەتاو بووم و زۆرم بە دەستیەوە چێشت. بە دوای کچدا گەڕان کارێکی بەرخەوشە و پێویستە شەرمی لێبکەین.

لەبەر ئەمە جارێکی دیکەش لەناخمدا بەسەر خۆمدا داخرامەوە و تەریق بوومەوە و بەم پێیە بوومە کابرایەکی خۆپارێز.

ی.ك: مەبەستت لە خۆپارێز چی‌یە؟

س.پ: ئەوەیە کە مرۆڤ بەسەر خۆیدا دابخرێت و لەگەڵ خێزان و لە ژنهێناندا گراوە نەبێ و تەنانەت لە نەدیویشیدا بیر لەوە ناکاتەوە. هەمیشە لە دڵی خۆمدا دەمگوت دەبێ ڕێگایەك یا دەروویەکی دیکە هەبێ بۆ گەیشتن بە کچان، نەك ڕێگای ڕێ و ڕەسم و دابونەریت. سالآنێك بوو لە دڵی خۆمدا نەخشەم بۆ ئەوە دەکێشاو هەوڵم دەدا ئەم نەخشەیە زیندوو بکەمەوە. سەرئەنجام وەك دەبینن ئێستا کچان بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر لەسەر پێی خۆیان ڕادەوەستن.

ی.ك: ئەمە چی دەگەیەنێ؟

س.پ: هەزارانیان لە ڕیزەکانی گەریلادان. چۆن ئەمە چی‌دەگەیەنێ؟ لەم مەسەلەیە بۆ یەکەم جار لە مێژووی گەلانی خۆرهەلآتی ناوەڕاستدا پەرەدەستێنێ. بەلآم ئەمە چۆن پەرەی سەند؟ کچی کورد نەیدەتوانی لە دەرەوەی دەرگای مالەکەی دوو هەنگاو بنێ. ئێستاش هەزارانیان گیانفیدان! ئەمە چی‌دەگەیەنێ؟ لە کوردستان شتەکان خۆیان ڕاناچلەکێنن، بەتایبەتی خێزان و مەسەلەی شەرەف و ئەم جۆرە بەهایانە. لەمانە هەرگیز ڕاناچلەکێن.

ی.ك: بەڵێ، با هێندێك بەژێر ئەوەیشدا بێنین. من چی دەنووسن دەیخوێنمەوە. من بەوە بەختیارم. باوەڕ مەکەن هیچ پەرەسەندنێك لە خۆوە ببێ.

س.پ: لە باسی ئافرەتدا هەرگیز باوەڕ ناکەم.

ی.ك: هەر لە باسی ئافرەتدا نا... بەلآم باوەڕ مەکە هیچ شتێك لە خۆوە ڕوودەدات.

س.پ: بێ‌گومان... هەرگیز شتێکی سەپێنراو قبووڵ ناکەم.

ی.ك: جا سەبارەت بە ئافرەت بێ یان پیاو.. قبووڵی ناکەن . وانی‌یە؟

س.پ: بەڵێ، من لەو مەسەلانە خانە بە گومان دەبم کە وەك گریمانە بەردەست دەخرێن. لە سالآنی خوێندندا سەبارەت بە ئافرەت زۆر دوورە پەرێز و خۆپارێز بووم و بەخۆمیدا ڕانەدەهەرموو دوو قسە بکەم. دادوبێدادم بوو بە دەست گەلێك دژواری گەورەوە. هەمروان هێندێك پەیوەندی‌یان هەبوو. بەلآم من ڕووەکردبووە دوورە پەرێزی.

ی.ك: لە ئەنقەرە بوون؟

س.پ: بەڵێ، ئەوەم لە یادە. لە نێزیك مزگەوتی «مال تەپە» بووم. جاروبار بۆ نوێژ دەچوومە مزگەوت. حەزدەکەم بلێم دوورە پەرێزیم لەو ماوەیەدا قووڵ بوومەوە و هەوام کزدەبوو. کە گەیشتینە سالآنی حەفتا، یەکەم ڕێبەوانی سۆشیالیستەکان ڕایانکێشام و وام لێ‌دەهات بایەخم پێدەدا.

خەڵکی گوند دەیانگوت «مێروولەیەك ناپلیشێنێتەوە».
کە مێروولەیەکم دەبینی پێمم بەرزدەکردەوە تا پانی نەکەمەوە.

ی.ك: مامۆستاکانت لە قۆناغی دواناوەندیدا چۆن تێیان دەڕوانیت؟

س.پ: بەوم باسکردن. لێرەشدا ئەو مامۆستایەمانم بیردەکەوێتەوە کە لە کۆلێژی جەنگ دەرسی دەگوتەوە، چونکە بەلای منەوە بە ڕاستی سەرچاوەی متمانە بوو و پەیوەستە لەسەرم هەمیشە لە بیرمدا بیهێڵمەوە. ناوی «فاروق جاغلیان» و مەجبور بوو لەو کۆلێژە دەرسی ئەدەبی دەگوتەوە. ئەوانەی وا لەو قۆناغەدا - واتە ساڵانی(١٩٦٦-١٩٦٩) - لە کۆلێژی جەنگ خوێندوویانە. باش دەیناسن. دەهاتە قوتابخانەکەمان و لەبابەتی ئەدەبیدا دەرسی پێدەگوتین. بە جۆرێکی سەرسوڕهێنەر بایەخی پێدەدام. کە لێشم دەپرسن چ شوێنێکی لەلای من هەبوو، دەڵێم لەو ساڵە ئووسانەی ئەنقەرەدا سەرچاوەی متمانەیەکی زۆر بوو. کەسێکی سەرسەخت و دۆست و سۆفی و پێچەوانەی هەمووان بوو. گەلێکی پێ بەخشیم و فێرکردم. پێی دەگوتم: تۆ زۆر بڕوات بەخۆت هەیە. تۆ مرۆڤێکی زۆر گەورەی تا ئێستاش پێم سەیرە کە بۆچی ڕەفتاری بەم شێوەیە بوو؟ تا ئێستاش نازانم. بە هاوڕێکانی دەگوت: قوتابیان، وا من ئەو باسەم بۆ کۆلێژی جەنگ برد کە عەبدوڵڵا نووسیویەتی و لەوێ بۆ مامۆستاکانم خوێندەوە. هەڵدەستین بە شیکردنەوەی. کە بە دوو ڕستە لەسەر ئەوە هەڵمدابێ، گوتی بۆمستن منیش لەسەر

ئەم دوو ڕستەیە قسە دەکەم. لێتر کەوتە لێکدانەوەی قسەکەم. لە قسەکانیدا شێلگیر بوو. هەرکاتێك بیدیبام بەرەو ڕووم دەهات و بە لوتفەوە دەیگوت: «هیچ گەروگرفتێکت هەیە بە دەستیەوە بناڵێنی»، یان دەیگوت «بڕوا بەخۆت بکە» ئاوا لەو بارودۆخەی کە تێیدا دەژیام و کاریگەری نێزیك بوونەوەی لێیم، تێپەڕاندنی ئەو ساڵانەی بۆ ئاسان کردم.

ی.ك: ئایا مامۆستای دیکەت هەبوون؟

س.پ: بەڵێ، مامۆستایەکی دیکە هەبوو. زمانی فەرەنسی پێدەخوێندین. ئەویش خۆشی دەویستم. ناوی عەدنان بەیرەقدار زادە و خەڵکی ئەرزەڕۆم بوو. ئەگەر هێشتا لە ژیاندا بێ، بێ گومان منی بیردەکەوێتەوە.

ی.ك: فارووق مرد؟

س.پ: بەڵێ بە شێرپەنجە مرد. خەفەتم بۆ کۆچی دوایی ئەو خوارد. من باسی ئەم مامۆستایە دەکەم، چونکە ئەوسا نەمدەتوانی نە خۆشەویستی بکەم و نە کارێك بکەم خۆشەویست بم. ئەو کاتە ئەم مامۆستایەم بە قوتابیەکانی دەگوت: من ئەوەم خۆش ناوێ کە عەبدوڵڵای خۆش ناوێ. ئەم بڕیارەی ڕوون و ئاشکرا بوو. من ئێستا درك بەوە دەکەم کە سەبارەت بە بابەتی خۆشەویستی لە چ ناکۆکییەکی گەورەدا بووم. من نەمدەتوانی نە خۆشەویستی بکەم و نە کارێکی وا تا خۆشەویست بم. گرەوێکی گەورەی کرد. ناتوانم هەڵسەنگاندنەکەی لە بیر بکەم.

جا کاتێك مامۆستاکەم بەم شێوەیە دەدوێت. گومانی تێدا نی یە کە هێندێك ڕاستی دیوە. سەرباری ئەوەی کە ڕووداوێکی خۆشەویستیشی هەبە پشت بەم ڕاستیانە دەبەستێ.

ی.ك: کاکە ئاپۆ ئایا بە وریایی‌یەوە لەگەڵ هاوڕێکانتدا دەجوڵایتەوە؟ ئایا گاڵتەت لەتەك دەکردن؟

س.پ: لەوێ ڕاستی بێ من مرۆڤێکی سەرسەخت و شەڵگیرم. گاڵتەیان لەگەڵدا دەکردم. بەڵام هەموویان نا، چونکە من شەڵگیر بووم و حەزم بە ڕێکوپێکی دەکردو پلەوپایەیەکی جوێنکراوشم هەبوو. لە هەموو کۆبوونەوەیەکدا دەیانخستمە شوێنی سەرکردە. من لە تەمەنی حەوت ساڵانەوە تا ئێستاش ئەو وەزعەم هێشتووەتەوە. من کابرایەکی بێ‌هەوا و یەکجار دادپەروەرم و ڕێز لە هەوڵ و کۆشش دەنێم. مانای وایە من زۆر داڵا بەخۆداگرم و دان بەخۆداگرتنیشم وەك یەکێك وایە بتوانێ بە دەرزی بیرێك لێ‌بدات. بە باشی کارەکانم ڕادەپەڕێنم و قەناعەت بە هەموو شتێك دەکەم و باش سنوورەکانی خۆم دەناسمەوە و خودی خۆم هەڵدەسووڕێنم و دەتوانم بە کاروبار و ڕەفتارەکانمدا بچمەوە.

ی.ك: ئەم لایەنەی کەسایەتیتان پێی نەزانراوە. وەختێك لە تورکیا و وڵاتانی بیانیدا باسی ئەم لایەنەی کەسایەتی تۆ دەکەم، کەس باوەڕم پێ‌ناکات. چونکە بە چاوی ئەو کابرایەوە تێئەڕوانن کە بە یەکجار سەد کەس دەکوژێ.

س.پ: ئەم جۆرە تێڕوانینە ناکرێت هەرگیز ڕاست بێ، بە تایبەتی لەم خاڵەدا. خەڵکی گوندەکەم هێشتا ماون، پێ‌یان دەگوتم مێروولەیەکی پێ‌پان ناکرێتەوە، کە مێروولەیەکم دەبینی پێم هەڵدەگرت. تا ئێستاش وام. لەوانەیە بڵێن ئەمە چۆن دەبێ کە ئێوە شەڕێك هەڵدەسووڕێنن. ئایا ئەمە لەگەڵ قسەکانتاندا جووت دێتەوە؟ نەخێر هیچ ناکۆکی‌یەك لە گۆڕێدا نی‌یە. دەتوانن لە هەموو هەڤاڵان بپرسن. هەتا لە شیکردنەوەکانیشمدا سەدان جار دووپاتم کردووەتەوە و گوتوومە: حیسابێکی قورسم لەگەڵ ئەو کەسەدا دەبێ کە دەبێتە هۆی ڕژانی یەك دڵۆپە خوێن لە جێی گونجاوی خۆیدا نەبێ. بەڵام ئێستا چی پێویست بکات لە پێناوی گەلێکدا دەیکەین. بەر پێ‌یە ئێمە وا تەماشای شەڕ دەکەین شاجوانی گەردوونە و ئێمە ئەوپەڕی عاشقی جوانی شەڕین، لە کاتێکدا هەموان بانگەواز بۆ ئاشتی و تەنیا ئاشتی دەکەن. دەشزانن شەڕ مانای ئاگرە. هەرچی‌یەك نووری بدەیتە نێو ئاگر دەسووتێنێت. بەڵام سەرەڕای ئەوە «خرامان» خوای شەڕە. بە ڕاشکاوی پێت دەڵێم مرۆڤێکت لە دنیادا دەست ناکەوێ هێندەی من لە شەڕ بترسێ. من لە شەڕ و چەکی ئاگردار و ئامێری بڕندە و بریندارکەر دوور دەکەومەوە. پێم دەڵێی لە هەموو ئەمانە دوور دەکەویتەوە و هەمان کات تیۆری و چالاکیەکانی شەڕ پەرە پێ‌دەدەی، ئەوە چۆن لێك دەدەیەوە؟ ڕوونکردنەوەی ئەوە ئەمەیە: ئەم کارە لە پێناوی مندا نی‌یە. ئەگەر لە پێناوی مندا بووایە، من دوا کەسی ئەم دنیایە دەبووم حەز بە شەڕکردن بکات. بەڵام ئەگەر مەسەلەکە پەیوەندی بە گەلێکەوە دەبێ و مەبەستیشم

تەنیا گەلی کورد نی‌یە، ئەوە لە دنیادا کەس نی‌یە وەك من حەز لە شەڕوشۆڕ بکات و سەوداسەری بێ. ڕەنگە ئەمە بەلای ئێوەوە ناکۆکی بێ. چۆن دەبێ یەکێك تا ئەم رادەیە ڕقی لەشەڕ بێ، ببێتە شەرکەرێکی جەربەزە و تیۆری شەڕ پەرە پێبدات و بەجەرگانە راست جێبەجێی بکات و لە ئەزموونەوە تێن و توان بخولقێنێ. ئەمە پیشەو کاری منە. ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئێوە دان بە وەدا دەنێن کە شەڕێك هەیە. دوژمنیش هەر وای ناوناوە. ئەمساڵ شەڕ بە بەرچاوی دنیاوە کراوە هەموو تەکنیکێکی پەرەسەندووی تێدا خراپە گەڕ. ئەمە پێوەندی منە بەم شەڕەوە. دەبێ ئاوا بمناسن. دوژمن باوەڕی نەدەکرد شەڕێکی وەها دەکات و تا ئێستا ئەم مەسەلەیەی لەلا جێی مشتومڕە. وە باوەڕی نەدەکرد کە گەلەکەمان هەستێت بە کوشتنی ئەو ژمارە زۆرەی سەربازان. نەك ئەمە بە تەنێ بەڵکو بە تیژ ڕوانینە چاوی یەك سەربازیش. وە هیچ باوەڕ و قەناعەتێکی بەوە نەبوو،بەلام ڕاستی‌یە ڕوشنەکە ئەوەیە کە دوژمن هەوڵی هەڵاتن و خۆشاردنەوە دەدات، ئێستا لە بارێکی پڕ ترس و بیمی بێ‌ئەندازەدا دەژی و سەدان پاسگە و سەربازخانەی خۆی ناهێڵێ.

بێ‌گومان هەموو ئەمانە پێوەندی‌یان بە منەوە هەیە. کاتێك باسی ژیانی گەلێك دەکرێت، من باش دەزانم چۆن بەم ژیانە دەگەم. چی لەژیانێك بکەم کە بووە بە زەهر و تووشی بۆگەن کردن هاتووە؟ ژیان بەلای منەوە دەکاتە سەرکەوتن، سەرکەوتن لە هەموو شتێکدا. سەرکەوتنیش بە مانا ڕەهاکەی بە ئازادی‌یەوە گرێدراوە. ئەوەی وا ئازادی خۆی لەدەست بدات ناتوانێ سەربکەوێ، ئەوەش کە سەرنەکەوێ ناتوانێ بژی. ئەمە یاسای ژیانە لە کوردستان. من ئەوە لە پێناوی یەك مرۆڤدا نالێم، چونکە من تەنانەت بۆ ڕووەکێکی بچووکیش مانای ژیان دەزانم. دەتوانم پێتان بڵێم من خۆ لەوە لادەدەم پێ بە گیایەکی دیمەن جوانا بنێم و زۆر بە وریایی‌یەوە هەنگاو دەنێم.

ی.ك: من باوەڕت پێ‌دەکەم. من دڵنیاشم ئەوانەی کە دەتبینن و لە نێزیکەوە دەتناسن بڕوات پێ‌دەکەن.

س.پ: من زۆر حەز لە سەوزایی دەکەم. وانە من لەوانەم کە پشتگیری دەکەن. باسی زۆرانبازی خۆمم لەگەڵ ماردا بۆ کردن. ئەم شەڕەم لەگەڵ ماراندا سەخت بوو بەلام من لە هەمان کاتدا بایەخم بە گیاندارە بێ‌وەیەکان دەداو دەمپاراستن.

ی.ك: مارت بەچی دەکوشت، بە بەرد؟

س.پ: بەڵێ، دواتر تفەنگێکی ڕاوم پەیدا کرد. بەلام لە بنەڕەتەوە بە بەرد زۆرانبازیم لەگەڵدا دەکردن. دەمەوێ ئەم خاڵەش ڕوون بکەمەوە: من لە هەموو مرۆڤێکی دنیا زیاتر لە کوشتن یا مردن دەترسم. هێشتا وێنەی یەکەم ڕووداوی مردنم لەدێدا لە بیرە. ئەو گۆرستانانەش تا ئێستا لەبەر چاوەدان. دەمگوت: دەبێ کاروبارەکان وا هەڵنەسووڕێن. مردن کێشەیەك بوو دڵەڕاوکەی هەمیشەیی تووش دەکردم. لە لایەکی دیکەوە دەڵێم پێوبستە بەم شێوەیە نەبێ. ئەمە ناکۆکیم بوو لەگەڵ مەسەلەی مردندا. هەرچی مەسەلەی کوشتنیشە بەلای منەوە گرێ کوێرە بوو

و تا ئێستاش وایە ڕاستیەکەی من زۆر لە مردن و کوشتن دەترسم. کە جەندرمە دەهاتنە گوند و کە گوێم لە یەك یان دوو گوللە دەبوو هەڵدەهاتم و لەم شوێن و ئەو شوێن خۆمم دەشاردەوە، باش ئەوم لەیادە نەمدەتوانی بچمە دەرێ و تەماشایان بکەم. لەبەر ئەوە نا کە زۆر ترسنۆك بووم، بەڵکو وام دەبینی ئەم هەڵگرتن و بەکارهێنانەی چەك دژی مرۆڤ مەسەلەیەکی ترسناکە و مایەی بەجەرگی‌یە.

ی.ك: ئایا بە خەیاڵتاندا دەهات لە دوایدا سوپا پێکەوە بنێن؟

س.پ: کەمێك لەمەوبەر باسی ئەوم بۆ کردن کە چۆن ئەو مرۆڤەی وا زۆر لە کوشتن دەترسێ دەبێتە بەرپرسی زۆربەی ڕووداوەکانی کوشتن. وەك بڵێی ئەمە ناکۆکی‌یەکی گەورەی تێدایە و پێویستی بە لێکدانەوەیە. ژیانی ئەمەو دوام دەبێتە هەوڵی دۆزینەوەی وەڵامێك بۆ ئەم پرسیارە. یەکێکی بێ‌دەسەڵاتی زۆر لە مردن و کوشتن ترسا و چۆن دەبێ بە یەکێك بەرهەمەکانی مردن بکات و ببێتە هۆی مردن یا کوژرانی زۆر کەس؟ وەڵامم بۆ ئەوە ئەمەیە: ئێمە کە ژیان هەڵدەسەنگێنین، مردن و کوشتن دەبنە کارێك کە هەر دەبێ ببێ. من تا ئێستاش وای دانانێم لە ژیاندام، چونکە من سەرۆکی ئەم وەزیفەیەم، ئەو مرۆڤەش سەرۆکی وەزیفەی خۆی بێ ناتوانێ ژیانێکی کۆمەڵایەتی ئاسایی بگوزەرێنێ. بۆیە من تا ئێستا نازیم. من لە منداڵیمەوە تا ئێستا مرۆڤێکی فەرمانبەرم و سەرۆکی ئەم وەزیفەیەم و بۆ ژیانیش بەرهەنگاری گەلێك هەڕەشە بوومەتەوە. ئەم هەڕەشەیە لە ئاستی نیشتمانی و جیهانیەتیدا گەورەیە و چەند دوورایی‌یەکی نێو دەوڵەتی هەن. من لەم ساتەدا ئیمپریالیزمی ئەمەریکا و ئەڵمانیا و کۆلۆنیالیزم لە تورکیا و نوکەرە کوردەکانیان بە گەورەترین مەترسی بۆ سەر ژیان دادەنێم. باڵادەستی پیاو بەسەر ئافرەتدا و تەگەرە تێ‌خستنی خەیاڵ و ئاواتی چکۆلەکان لەلایەن گەورەکانەوە هەڕەشەکردنن لە ژیان. ئەگەر سەرنجتان دابێ هەموو ئەم هەڕەشە و گوڕەشانە یەکدەگرن و زۆرم بۆ دێنن تا پەنا ببەمە بەر هێز و بیکەم بە ئامرازێك و پاڵم پێوە دەنێن بۆ تیۆری هێز. مرۆڤی لە هێز ترساو بەم گوشارە دەبێتە مرۆڤێکی هێز خولقێن. هۆی پشت ئەوش هەڕەشەی خنکاندنی ژیانە. من ئێستا لە تەمەنی چل و چوار ساڵیدام و بێ‌شەرمە گەورەکان و هیچ و پووچەکان و زۆردارەکان و دزەکان و چەپەڵەکان و سەرمەستەکان کۆسپێکی گەورە بۆ ژیان پێکدەهێنن. ژیان بەلای منەوە خۆشەویستیەکی گەورەیە و من ئارێزانی ژیانم و عاشقیم و زۆر قینم لە مردنە. بێ‌گومان من لەبەردەم ئەم هەموو هەڕەشانەدا لە ژیان ناتوانم پەنابردنە بەر هێز فەرامۆش بکەم.

ی.ك: ئەمە وەڵامی پرسیاری پێشوومە. واتە لەوەیان کە پەیوەندی بە خۆپاراستنەوە هەیە بەڵام لە ڕوونکردنەوەکەتاندا دوورایەکی دیکە دەرکەوت، ئەویش ئەوەیە کە ئێوە لەمەریکا و ئەڵمانیا و کۆلۆنیالیزمی تورکی و باڵادەستی پیاو بە مەترسی دەبینن. وانی‌یە؟.

س.پ: بێ‌گومان. باڵادەستی پیاوێتی دەخەمەسەر، چونکە ئەوانیش

ئیمپریالیین. باوەڕم وایە هەریەکێك لە کچان و ژنانمان دەتوانێ بڵێت: «ئەم پارچەیە بۆ ئێمە». بە چاکەی ئافرەتەوە هێشتا هێندێك بنەمای نیشتمانی و کۆمەڵایەتیمان لەسەر پێی خۆیان ماون. هەرچی پیاوە وەك دەزانین دەبێتە بەکرێگیراو و لە نیشتمان نامۆ دەبێ و ڕۆژی چل جار سەری لە بەردەم دوژمندا دادەنەوێنێ. لەبەر ئەوەی پیاو وێنەی شێواوە و ناتوانێ بەها نیشتمانییەکان بنوێنێ. لەبەر ئەمە ئافرەت پارچەیەکە لە ڕاستی کورد. پێویستە بەو پێیە دابنێین، چونکە مەسەلەیەکی گرنگە. بەڵام شوێنی ئافرەت لە کۆمەڵگای ئێمەدا دەکەوێتە پاش گازەردەوە و چۆن دەستی بۆ بەەی وای لێدێت. ئەمە چۆن لەگەڵ مرۆڤایەتیدا جووت دێتەوە؟ لە مێژوو و نیشتمان و ڕۆشنبیری دووری دەخەینەوە و پاشان پێی دەڵێین: «تۆ گیان و سامانمی». ئەمجا چەند پەیمان بکرێت تەنگی پێ‌هەڵدەچنین. ئەم ڕەفتارە بۆنی کەم ئەدەبی لێدێت و خراپترین جۆری گوشارە. هەتا پەیوەندیە جنسییە ئازادەکانیش نرخ و بایەخیان چییە؟ ئاوێزان بوون و پەیوەبەسترانی شێوەیەکی کۆیلایەتی و نامۆبی‌یە و مەبدەئێکی ئاژەڵانەیە. لای ئێمە دەگاتە مەبدەئی کۆلۆنیالیزم. لەبەر ئەم هۆیە من زاڵی پیاو بەم شێوەیە دەبینم و بەتوندی بەرانبەر بەم زاڵی‌یە ڕادەوەستم.

ی.ك: هەمرو ئەوانە بە مەترسی دادەنێن. واتە تێکۆشانتان دوورایەکی ئینتەرناسیۆنالی هەیە، چونکە ئەم هەڕەشەیە تەنها دژ بە گەلی کورد نییە.

س.پ: من مرۆڤێکی نەتەوەپەرست نیم و ئەمەش تەواو ئاشکرایە. ئەگەر قەرەی خەباتی گەلی کورد کەوتبم و تا ئەم ڕادەیە پەیبەندی بوویم، لەبەر ئەوەیە لە گەلانی جیهان زیاتر دووچاری سەرکوتکردن هاتووە. منیش زۆر گرێدراوی خەباتی سەرکوتکراوانم، لەبەر ئەوە نا کە کوردم بەڵکو لەبەر ئەوەی کە کورد سەرکوتکراوە. منیش نیشتمان پەروەر و ڕزگاریخوازم. بە ڕاشکاوی دەیڵێم من ئەو مرۆڤە نیم کە لە ڕێگای نەتەوایەتیدا ژیانی دەخاتە مەترسی‌یەوە و ژیانیشم لەو پێناوەدا ناکەم بە قوربانی.

ی.ك: ئەوەی ڕاستی بێ سەرکردەکان لە تورکیا سەرسام دەبن کە ئەم قسەیە دەبیستن.

س.پ: بەلای منەوە گرنگ نییە، نامەوێ ئەوانە بناسم و ناشمەوێ لێیان تێبگەم.

ی.ك: بەڵام تۆ ناچاری بۆ ئەو کارە کە دەیکەی بێ‌پانناسی. تۆ شەو و ڕۆژ بیر لەمە دەکەیەوە.

که کۆسپەکان بە ڕووی ژیاندا گەورە دەبن، داکۆکی کردن لە ژیان ئەمەکە بۆ شەرەف

س.پ: بە قەناعەتی من ژیانیان بێڕەوشتی‌یەکی لە ڕادەبەدەرە. کە لەئەمریکایەك بۆ یەکەم جار چاوی پێم کەوت، لێی پرسیم: چۆن «بوش» هەڵدەسەنگێنن. بە یەك قسە گوتم: «بێ ڕەوشتە».

ی.ك: وەڵامەکەتان بێ‌وێنە بووە.

س.پ: بەڵێ زۆریان بوونە سەرۆکی دەوڵەت و ئەوەو لەوەو .... هەمووشیان بێ ڕەوشتن. ئەگەر جۆرە پێوەندی‌یەکیان بە ڕەوشتەوە هەبووایە، مەسەلەکانیان بە شێوەیەکی مرۆڤدۆستانە وەردەگرت.

ی.ك: بەڵام ڕژێمەکەیان وایان لێ‌دەکات بێ‌ڕەوشت بن، وا نی‌یە؟

س.پ: لەوانەیە، نامەوێ بچمە نێو ئەم باسە. ڕاستیەکەی من یەکجار بە ژیانەوە بەستراوم. دیارە کە کۆسپەکان بە ڕووی ژیاندا گەورە دەبن، داکۆکی لێ‌کردنی ئەمەکە بۆ شەرەف. بەڵام سەبارەت بە مەسەلەی کورد پێشتر گوتم: کورد مەحکومە بەوەی کە نەژی و لە ژیان هەڵکەندراوە. کورد ئەوەیە کە لە زیندانەکانی دنیادایە و لە گشت جوانی و خۆشەویستی‌یەك بێ‌بەشە. سەرنج بدەن نەبڕدراوە، بەڵکو ڕیشەکێش‌کراوە. من باسی ڕیشەکێش‌کردن دەکەم. دواجار لە خودی خۆی ڕیشەکێش‌کراو لە هەست و سۆز بێبەشکراو بوو. بە کورتی لەو مرۆڤە دەچێ کە هەردوو دەست و پێی بڕدراونەتەوە، یان بوونەوەرێکی لەم جۆرەیە. لە هەموو شتێك ڕیشەکێش‌کراوە کە پێوەندی بە مرۆڤایەتیەوە هەبێ. بەڵام بە ڕواڵەت هێشتا لە مرۆڤ دەچێ. کورد ئەمەیە. دەتوانم پەرە بەم چەمکە بدەم. هەرچی چۆنێك گفتم بدەنێ و ببەخەنە بەردەستم، من چەمکی خۆمم بۆ مرۆڤایەتی هەیە، دەقەکەی ئەوەیە: لایەنگری کردنی مرۆڤی بەهێز مەسەلەیەکی نائەخلاقی‌یە. لەمە ئەوە دەگەیەنێ کە پرنسیپی من ئەخلاقی و مرۆڤدۆستانەیە و نوێنەرانی میللیەگەری سەرەتایی کوردیش دوژمنی خوێنە خۆی منن و لە تورك دوژمنکارترن. لەبەرایی ئەوانەدا کە پشتگیری‌یان کردم «کەمال پیرو حەقی قەرار» دێن. ڕەگ و ڕیشەی ئەوانە لە تورکیاوەیە و کورد نین. هەمیشە دەڵێم: ئەوانە لە هەموو خەڵکێك زیاتر و لوتکەی پێوەبەستران بوون.•ئەمە بەڵگەیە بۆ لایەنی مرۆڤدۆستانەم.

من ئارەزووی ژیانێکی ڕوون و لێك حاڵی بوو لەگەڵ ڕاستی تورکیدا دەکەم. هەر لە سەرەتاشەوە بە کاری شۆڕشگێڕانەمان لە ڕووی فیکری و گیانی‌یەوە ئەوەمان سەلماند و کارێکمان کرد شایستەی ئەم مەبەستە بێ. بەم پێ‌یە وا لە تورك دەکەین سەرلەنوێ بۆ ڕاستی خۆیان بگەڕێنەوە. ئێمە لەو بڕوایەین کە بانگهێشتنی ئەوە دەکات. ئێمە گرێدراوی یادی ئەو هەڤاڵانەمانین کە ڕەگ و ڕیشەیان لە تورکیاوەیە. لە کاتێکدا ئێمەیان بە هێزی چارەسەر دەبینی و باوەڕیان وابوو

ئامانجەکانیان بەدی دێنین. لەبەر ئەوە لە پاڵپشت و کۆمەك کردنماندا درێغی‌یان نەکرد.

واتە(PKK) هەم ماناو شێوەی ئەو تورکە دیاری دەکات کە دەمانەوێ بیبینە براو دۆست و تەنانەت هەڤاڵیشمان و هەم ناسنامەشی دیاری دەکات. حیزب دەرفەتێکی پێداوە و لەم بارەیەوە بانگەوازێکی ئاراستە کردووە و گەلێك پاڵپشتیمان بەردەست خستووە کە هێشتا لەم چوارچێوەیەدا بەردەوامە. ئێمە ئەگەر کار لە سەرلەبەری دنیاش بکەین. من هەر وەك مرۆڤێکی بێ‌لایەن دەبینمەوە کە بەتەنگ ئەوەوەیە لەسەر ئەم بنچینەیە لەگەڵ هەموو خەڵکدا بجووڵێتەوە. بەڵام ئەو تورکەی کە دووچاری گرێی خۆ بە گەورەزانین بووە. ئەگەر نوانی ئەم گرێیە تێ‌بپەڕێنێ و کەمێك لە پێوانەی مرۆڤدۆستانە نزیك بووەوە و وەك ئەو مرۆڤە ڕەفتاری کرد کە بیر لە ئازادی و هاوسانی دەکاتەوە و قسەی وای بە دەمدا نایەت بۆنی زاڵبوون و کۆیلایەتی لێوە بێ و تەنگمان پێ‌هەڵناچنێ، ئەوسا دەبینێ ئێمە پشتیوانێکی بەهاداری ئەوین و دەتوانێ بەرژەوەندێکی فراوان بەدی بێنێ و ئێمە لە خزمەتی ئەوەداین. ئەم قسانە بۆ یادی هەڤاڵ «کەمال و حەقی» دەکەم کە بەلای ئێمەوە بەهایەکی گەورە دەنوێنن و ئێمەش پەیبەستەی بیرەوەرییانین و کار بۆ ئەم بیرەوەرییە دەکەین.

ڕ.ی.ك: دۆستایەتیتان لەگەڵ کەمال پیر چۆن دەستی پێ‌کرد؟

س.پ: ئەو سەعاتێك گوێم بۆ بگرە. بە گشتی باسی گەلێك مەسەلەم کرد. تا شەهید بوونی پەیوەندی پێمانەوە هەبوو. ئەو یەکەم شەڕکەر و سەرکردەی سەربازیمان بوو و لە ژێر ئەشکەنجەدا بوو بە ئەفسانەیەکی ڕەش‌داگەڕاو. ئایا لەشتان دیوە؟ مەیجور «ئەسعەد ئوقتای» بە «کەمال»ی دەگوت: کەمال واز لە مردن بێنە. ئێمە دەتوانین ژیان بە بەرتدا بکەینەوە. کەچی کەمال وەڵامی دەدایەوە: مردنی ئێستای من گەورەترین زەبرە بۆ ئێوە و ئەوەش بەدی دێنم. دەرفەتی ئەوەتان نادەمێ بمگێڕنەوە بۆ ژیان. ئەوەی وا دەمەوێ بیڵێم چالاکی و قوربانیدانێکی گەورەیە. ئەو هەتا هەتایە پێمانەوە بەسترابوو.

ی.ك: بەڵێ، باسی ئەوەیان کرد. ئەمە مانای وایە ئێوە کەسایەتیتان وەك خۆیەتی و لەگەڵ هی ئەودا هاوشێوەیە.

س.پ: کەمال بەڕاستی وای دەبینی کە ڕزگاری گەلی تورك بە ڕزگاری گەلی کورددا تێدەپەڕێت. بەڵێنی ئەو لەسەر ئەم بنچینەیە بوو و تا سەر پەیمانی ئەم بەڵێنە بوو. با نموونەیەکت لەسەر ئەوە بدەمێ: لە کاتی بەرخۆدانیدا لە بەندیخانە دەڵێت: «دوژمن گەمە بە ژیانمان دەکات تا حیزب بە دواوی بێنەدەر. ئێمەش کارێك دەکەین دوژمن بە مردنی ئێمە بیدۆڕێنێ». ئەمە بەڵگەی بەسترانەوەی ئەوە بە بەڵێنەکەیەوە.

ی.ك: بە ڕاستی وا بوو. شەهیدبوونی ئەمەك بوو بۆ بەڵێنی خۆی و ئەوە کارێکی شایانی هەموو ڕێزێکە. باشە ئاهەنگی بەرام ژیان و خۆشەویستی چۆن پێناسە دەکەن؟

ژیانم پوختەی بوژانەوەی کوردە

س.پ: بۆ ئەوەی دەست بە باسی خۆشەویستی بکەین، دەبێ یەکەم جار ژیان بدەین بە ناسین. لە ڕاستیدا ژیان هەر بە تەواوی بە ڕووی کورددا داتەخراوە، بەڵکو تەواو بە ڕووی تورکیشدا داخراوە. مەبەستم ئەوەیە گەلی تورک دەژی، بەڵام لە پێناوی چیدا دەژی؟ ئەمە شتێکی نەزانراوە.

ی.ك: بەڵکو بە تێپەڕینی ڕۆژگار دەبێ بە ڕانەمەر.

س.پ: ئەوەش ڕوون دەکەمەوە. بەلای منەوە ئەوە گرنگە مرۆڤ بتوانێ کەمێك شەرەفی خۆی بپارێزێ. لە دابونەریتی کوردەواریشدا مانای شەرەف جیاوازە. لای کورد، شەرەفدار کەسێکی بە خێزان و ژن و کیژۆڵە و مریشك و سەگەکەیەوە بەستراوە. من لە بنەڕەتەوە پەلێم لەم چەمکە هەیە و پێناسەیەکی پێچەوانەی چەمکی شەرەفم هەیە. چەمکەکەی لای من خۆداماڵینە لەم مەسەلانە و بەرپەرچ دانەوەیانە. ئەو تاکە ڕێگایەیە کە دەگەیێنێتەوە بۆ ژیان و بگرە سەرمەنای ژیانیشە. هەرچی کێشەی خۆشەویستیشە، وای دەبینم من خودی خۆشەویستیم هەڵسەنگاند و کارەکەیم ڕێکخست. یان بە واتایەکی دیکە: من بووم سەرقاڵی جێبەجێ کردنی بووم. ڕەنگە سەرەتا هۆشیار نەبوو بم. بەڵام ئەوە هەڵسەنگاندنێکی تەواوی بابەتی خۆشەویستی و ژیان بووە. گوتم پێویستە ئەو خەڵکانە کە تەواو لە ژیان و خۆشەویستی ڕیشەکێش کراون، بۆ ژیانێکی جوان و تازە و بۆ خۆشەویستییەکی بە شەرەفانە ڕێنوێنی بکرێن. بە کێش کردنیان بۆ ئەو ژیانە گەورەترین شەرەفە. ئێمە ئەو هێزەمان پێشاندا.

ی.ك: بەڵێ، مرۆڤی کورد وردە وردە دەستی کردووە بە ژیانەوە و ئێستا گۆرانی «سەرۆك ئاپۆ» دەڵێت. جاران کە شەرابیان دەخواردەوە سەرخۆش دەبوون. بەڵام ئێستا کە ئەو گۆرانییە دەڵێنەوە هۆش و عەقڵیان لە دەست دەدەن!

س.پ: ئەوی ڕاستی بێ ئەوە دیمەنێکی ژیان و شادمانییەتی. ئێستا مرۆڤی کوردیش دەیەوێ خۆی خۆش بوێ. ئەو کە منی خۆش دەوێ. دەست بە خۆشەویستنی خۆی دەکات.

ی.ك: بە ڕای من پەرەسەندنی مرۆڤایەتی خۆش ویستنی بەرانبەر و نکووڵی لە خۆکردن دەخوازێ. من بە ڕاستی لەم بابەتەدا هاودەنگتان نیم و پشتگیری ئەو قسەیەتان ناکەم: «مرۆڤی کورد خۆشی دەوێی، چونکە خۆی خۆش دەوێ». ڕەنگە هەڤاڵە کوردەکەی زۆر خۆش بوێ، بەڵام تۆ تێکڕای گەلت خۆشدەوێ.

س.پ: دیارە تۆ باسی گیانی هەرەوەزی دەکەی. ئەگەر ئاگانان لێبوو بێ حاڵی حازر ئەم خۆشەویستنییە لە کۆمەڵگادا پەیدا دێت. ئەمە وا دەگەیەنێ کە گەل دەیەوێ خۆی بە ڕاستی خۆیەوە ئەتەك بدات. هەر یەکێکیش بەشی خۆی دەبات.

ی.ك: ڕاستە مرۆڤ و کۆمەڵگای کوردی خۆی لە ئاپۆ و(PKK)دا بینییەوە و متمانەی بە خۆی پەیدا کردەوە. هەموو ئەمانە ڕاستن. قسەیەکیشم هەیە: «ئەو

مرۆڤەی کە متمانە بەخۆی نەکات، ناتوانێ خۆشەویستی بکات».

س.پ: گەلی کورد لە ڕادەبەدەر متمانەی بە خۆی لە دەست دابوو. تێکۆشان هێندێك متمانەی بۆ گێڕایەوە. جا کە کەمێك متمانەی بە خۆوە دی دەستی بە خۆشەویستی کرد. ئەمە ڕاستە.

ی.ك: بڕوا بە خۆکردن لە دڵەوە هەڵدەقوڵێت و بەجەرگی و هێز دەبەخشێ.

س.پ: بێگومان، متمانە بە خۆ پەیداکردن بەجەرگی و ئیرادە و شەڕ و کاری تێدایە. هەموو ئەوانەمان بە گەل بەخشی. دەکرێت گەیشتنی کورد بەم بارودۆخە لە ژیانی مندا کورت بکرێتەوە. لەبەرئەوەی ژیانم پوختەی ژیانەوەی کوردە. واتە من هەموو شتێکم ڕێکخست و لە ڕێگای ئەوەدا شەڕێکی فەلسەفی و ئایینی و سیاسیم لەگەڵ خودی خۆمدا کرد و ئەو حاڵەش کە بە ئەنجامم هێنا ئەمەیە: «پێویستە بەم شێوەیە ژیانت خۆش بوێ». ئێستا کە گەل دەڵێت: «ئیتر بەسە، تۆ لە پێناوی ئەم ژیانەدا ئەوەی پێت کرا بە زیادەوە بەخشیت». ئەم دۆخە جێی بایەخە، چونکە سەرەتا تەنیا بووم و چواردە ساڵیشە لە نیشتمانەوە دوورم و تێکەڵی کەسانێکی زۆر نەبووم. وێڕای ئەوە ئەوەی بۆ من هەڵکەوتووە بۆ هیچ سەرکردەیەکی دیکە هەڵنەکەوتووە، وەك یەکێتی گەل و ئەو خۆشەویستییەی کە باوەڕناکرێت وابێ.

ی.ك: باشە ئاپۆی برام چواردە ساڵە تۆ لە نیشتمانەوە دووری، ئەی چۆن دەگەیتە ڕاستی کورد؟

س.پ: ئەم دۆخە بە ڕێگای ئاسایی ـ ئایدیۆلۆژی و سیاسی ـ بەدی نایەت. لەم بارەیەوە تەنانەت ئەگەر نەگەیشتبینە ئەو ئاستەیش کە دەمەوێ. بەڵام پەرەسەندن هەر هەیە. بەدیهێنانی ئەوە پەیوەندییەکی توندوتۆڵی بەخاوەن پرنسیپ بوونی مرۆڤەوە هەیە. کەمێك لەمەوبەر بە کورتی باسی قۆناخی منداڵیم بۆ کردن و گوتم: من ئەو شۆڕەسوارە شەڕکەرەیان بووم کە هیواکانی خۆیانیان پێوە بەند کردبوو. گوتیشم: من شەڕکەری (١١) ساڵەی ئەوانم. مانای وایە من ئەو جەنگاوەرەی گەلی کوردم کە هێشتا لە قۆناخی منداڵیدایە. ئەمەیش وام لێدەکات ناپاکی دەرهەق بە خەیاڵ و ئاوات و ئارەزووەکانیان نەکەم. من خیانەتم لەوانە نەکردووە. ئێستا کە ئەم هەموو ئیشانەش دەکەم بە بێئەوەی بێپاتناسم، ئەوە وا دەگەیەنێ کە من لە ژیان دوورنیم. من چاودێر و توێژەرەوەی گەورەی ئەوانم و پاسایان بۆ دادەنێم. ئەم هەموو مەسەلانەم لە ناخمدا بە سەرکەوتن گەیاندووە و هەر لەوە ماوە پێشکەشیان بکەم. پێشکەش کردنەکەیش تەنیا مەسەلەیەکی تەکنیکییە، گەل دەست بەجێ نامەی دەگاتە دەست. باوەڕم وایە دەبێ ئەم بابەتە باشتر لێی بکۆڵدرێتەوە. مەبەستم ئەوەیە کەس ناتوانێ ڕێ لە گەیشتنم بە گەل و کۆششم لەم پێناوەدا بگرێ، نە دەوڵەت و نە سەرلەبەری دنیاو نە لەو ئاکامانەیش کە لەهەرەس هێنانی سۆشیالیزمی بنیاتنراو کەوتنەوە. واتە سەرباری ئەم هەموو کۆسپانە سەرکەوتنی بێوێنە بۆ گەلەکەم بەدی هات. ئەم سەرکەوتنەش هی

گەلێکە لە ئاگایی و زیانەوەیدا گەیشتە خاڵی کۆتایی.

ی.ك: لەوانەیە ئەمە خاڵێکی جیاوازی یاسای پەرەسەندنی یەکسان بێ. ئەوەتا لە کاتێکدا کە هەموو شتێك هەرەس دێنێ، گەلێك کە وا کەس چاوەڕێی هیچی لێناکات ڕاپەڕی و بە سەرکردایەتی(PKK) تەقەلایەکی گرنگ بەدی دێنێ.

س.پ: بەڵێ دەکرێت خۆ کوردستان لاوازترین خاڵە بۆ ئیمپریالیزم. ئیسلام لە بیابانی عەرەبدا سەری هەڵدا کە مرۆڤایەتی لە خاڵی بڕانەوەدا بوو. شۆڕشی فەرەنسەش لە ناوەندی تاکڕەوییەکی بۆگەندا سەری هەڵدا. هەرچی کوردستانیشە هێندەی ئەوەی کە لاواز بوو، مرۆڤایەتی تێیدا گەیشتبووە خاڵی بڕانەوە و ئەم ڕووداوەی لێوە پەیدا بوو. دەتوانین زیاتر ئەوە لێك بدەینەوە. بەڵام دەمەوێ بڵێم بەرزبوونەوەیەك لە خۆشەویستیدا هەیە. «چەتین ئەمەچ»ی ڕۆژنامە نووس هەیە، زیرەکە و لە ئێوە دەچێ. لە نووسینەکانی ئەم دواییەیدا گوتارێکی بۆ هەڵسەنگاندنی من تەرخان کردووە. پێم وایە ئەوە هەفتەیەك پێش کۆچی دوایی ئەو بوو. ڕۆژنامەی (حوریەت) بەمەوێ ئە و گوتارەوە هاتە ئێرە و پێی گوتم: گوتارێکی لەسەر نووسیوی. ئایا ناچێتە نێو لیستەی دوژمنەکانت. پێم گوتن ئەم کابرایە زیرەکانە هەڵیسەنگاندووم و من ڕێزی رایەکەی دەگرم. یەکێك لە رستەکانی کە هێڵی بەژێردا هێنابوو دەڵێت: خۆشەویستی بە ڕێگای ڕاست چی دەگەیەنێ؟ لەسەری دەڕوا و دەڵێت: شێوەی ئەو ڕێگایە چییە کە دەچێتەوە سەر خۆشەویستی لەسەر بنچینەیەکی تازە؟ ئاخۆ باسی ئەوش دەکات. ئەمە وا دەگەیەنێ کە عەقڵی ئەم کابرایە ڕێگای ڕوو بە خۆشەویستی بە خۆناگرێ. ڕاستییەکەی ئەو کابرایە توێژەرەوەیەك بوو و من ڕێزی ئەم لایەنەم گرت. لە کاتێکدا ڕۆژنامەی حوریەت بە پێچەوانەوە ئەوەی لێك دابووەوە. ئەوەی ڕاستی بێ من وای دەبینم کە گوتارەکەی زۆر بەنرخە. لە ڕۆژنامەنووسەکانی دیکەش «ئۆزرسن ئۆیمەن» هەیە هێندێك گوتار دەنووسێ. جگە لەوە نامەوێ باسی ڕۆژنامەکانی «باب عالی» بکەم، چونکە زۆربەیان بەشێوازی قەشە کۆنەکان و ئامۆژگارییە کڵێسەییەکانیان دەنووسن و بەو پێیە کرێی خۆیان وەردەگرن.

یەکەم مانگرتنمان، لە کۆلێژی زانستە سیاسییەکاندا بە بۆنەی کوشتاری (قزلدەرە)وە بوو.

ی.ك: باشە ئاپۆی بەرام با بۆ قۆناغی زانکۆ بچین، ئایا لە کۆلێژی زانستە سیاسییەکان دەتخوێند؟

س.پ: بەڵێ، ساڵێك لە دیاربەکر مامەوە و لە ڕووپێوان ئیشم دەکرد. دوای ئەوە ساڵێك لە ئەستەمبوڵ مامەوە. لەدوا دواییەکانی ساڵی ١٩٧١ دا چووم بۆ ئەنقەرە. لەوێ «ماهر و دەنیز»ی جووتە پاڵەوانی بەرخۆدان کە لە بەندیخانە هەڵاتبوون و

هێشتا نەگیرابوون، شەڕیان دەکرد. چالاکیەکانیان هێشتا هەر بە بەرچاومەوەن. شەهید بوونیان لە ٣٠ ی ئاداردا زۆر کاری تێ کردین. پاڵەوان بوون، متمانەی ئێمەیان بە دەست هێنابوو. پاکتاوکردنی ئەو پاڵەوانانە وای لێ کردم سەر لە نوێ بارودۆخەکە شەن و کەو بکەم. ڕەنگە بەختم یار بووبێ چونکە نرخێکی زۆرم پێدەدان و زیاتر لە جاران بایەخم بەو بزاڤانە دەدا: ئەوان بوون چالاکی خۆیانیان ڕێکخست و ئەنجامدا و بەوە قۆناغێکی گرنگی تێکۆشانیان دوایی پێ‌هێنا. چەند لایەنگرێکی ئاسایی‌یان لە کۆلێژی زانستە سیاسیەکاندا هەبوو. لە کۆتایی ١٩٧١ و سەرەتای ١٩٧٢ دا قسەکانی «ماهر» و هەڤاڵانیم بیستبوو بەر لەوەی ببنە کەسانێکی ئایا بایی. جەربەزەیی‌یانم بینی و دیمن بە مەبەدڵەوە بەستراون. نواندنی ڕاستەم لە لابینین. ئەوسا لە دڵی خۆمدا گوتم: «پێویستە واز لەوانە نەهێنین».

ی.ك: لە کوێوە بە دووی قسەکانی «ماهر»دا چوون؟

س.پ: لە سالۆنێکی زانکۆی تەکنیکی ئەستەمبولدا، ئەو کۆنفرانسە یەکجار بەناوبانگ بوو. پێم وایە کۆبوونەوەیەك بوو بۆ خۆ جوێ‌کردنەوە لە ساڵی ١٩٧٠ دا. سێ یا چوار کەسی دیکە هاتنە پاڵ کۆبوونەوەکە، ئەوانیش «یووسف کوبەلی، ڕەمەزان ئاکتولکا، کازم ئوزدوغان» بوون. ئەوانە دەستیان بە پێکهێناتی «THKP-C» (حیزبی شیوعیی میللی تورکیا- بەرە) کرد و لە بەرێز «میهری بەللی» هەڵبڕان. لام وایە لێکهەڵبڕانێکی پلە بوو و دەرچوونێکی یەکجار بەجەرگانەش بوو لە چەمکی چالاکی‌یەکاندا. لە کۆنفرانسەکەدا باسی نیشتمانپەروەری کوردیان کرد. سەرەنجام چەندین شت لە زەینمدا مانەوە. لەوێوە بۆ ئەنقەرە چووم و بوومە لایەنگری ئەم حیزبە کە دایانمەزراند. یەکەم مانگرتنمان لە کۆلێژی زانستە سیاسیەکاندا بە بۆنەی کوشتاری قزلدەرەوە کرد. لە ٣٠ی ئاداردا شەهیدکران و ئێمەش لە(١)ی نیساندا دەستمان بە مانگرتن کرد. لە (٧)ی نیساندا لەلایەن ئیدارەی کۆلێژ و بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشەوە بۆ لێکۆڵینەوە بانگ کراین و گیراین. کە لە بەندیخانە بووم «دەنیز»و هاوڕێکانی لە سێدارەدران. هەرچی ڕێکخستنە چەپڕەوەکانی دیکەش بوون لە ئەنجامی کەتومال کردنەوە تووشی پاکتاوکردن بوون و زۆر کەسیان گرت و زۆربەیان سەر بە «TIP» و «THKP-C» بوون و هێنایانن بۆ ئەو بەندیخانەیەی کە ئێمەی لێ‌بووین. بە کورتی هەموویان هاتن و لەوێ بەزینیانم بینی. لەو ئەنجامەش کە بە دەستم هێنا ئەوە بوو: دەبێ بە شێوەیەکی زۆر ڕادیکاڵانە تر ڕووبکەینە مەسەلەکە و بە دوواداچوون و بەردەوامی ڕێکخستن دابین بکەین، کە دوو کارن دەبێت بکرێن.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ تۆ ئەو بێ‌هێزیە دەبینی کە لەلای خێزان بینیت.

س.پ: بێ‌ئەملاوئەولا وەهایە. پاڵەوانان دەکوژرێن و ڕێکخستنەکان درووێنە دەکرێن. ئەگەر ئاگاتان لێ‌بوو بێ من شوێنێکم بۆ ناپاکی پاڵەوانان لەلا نییە. ئەو پیاوانە بە هۆی مەبدەئیانەوە کوژران. دەبوو هێندێك کەس درێژە بەم مەبدەئانە

بەدەن. ئەو قسەیەم دەکرد و لەمە پاڵی پێوەنام ڕێکخستنێك دابمەزرێنم. باوەڕم هەیە کە دەبێ یادی پاڵەوانانی بەرخودان لە ساڵی ١٩٧١ دا بپارێزرێت و ئێش بۆ بەردەوام بوونی بکەین و نەیکەین بە پارووەیەکی ئاسان بۆ دوژمن. بە شەهید بوونیان بۆ جاری دووەم بێهێزی و خوێن و پاڵەوانەتیم بینی و تەماشای دەوروبەری خۆمم کرد و هەڤاڵە زیرەکانم نەبینی و ئارەزووی یەکگرتنم لەگەڵ چەند ناوەندێکی دیکەدا کرد. بەڵام سەیرم کرد دوورن، بە خێرایی لێت دەتەکێنەوە.

ناونووس کرانم لە کۆلیژی زانستە سیاسیەکاندا هەشت ساڵ درێژەی کێشا و ساڵانی یەکەم لە یادی ئەو پاڵەوانانەی بەرخودان و هەوڵی تۆڵەسەندنەوەیاندا بەسەرچوون، پاش ئەو حەوت مانگەی کە لە پشت شیشی زیندانەوە بەسەرم بردن گوتم: «هیچ شتێك بە بێ ڕێکخستنێکی دروست و هەمیشەیی ناکرێت».

دابڕانێکی ڕاستەقینەم لەم مەسەلەیەدا بینی. بەسەرهاتی کورد کەموکوڕییەکی تێدا هەبوو. گوتم: «ئەگەر کێشەی کورد چارەسەر نەکرێت، ناتوانین بە یەك ڕێ بڕۆین». سۆشیالیزمی شۆڕشی بەردەوام تەگەرەی دەخستە ئەو کارە. من خەریکی ئامادەکردنی ئەم ڕێ و ئەو باسکە بووم. لە دەست پێکردنی ساڵی (١٩٧٢)ەوە بەم بڕیارە گەیشتم: من لە پێناوی شۆڕشدا هەم. بەڵام دەبێ باسکی کوردی ئامادە بکەم و بنیاتی بنێم و بیخەمە کار و بیکەمە بەشێکی ئەم شۆڕشە. دیارە بە بێ ئەوەی پێوەندیم بە هەڤاڵانی تورکەوە بپچڕێنم هەر لەو قۆناغەدا چاوم بە «کەمال پیر» کەوت و پێوەندیمان دەستی پێکرد و ئاخافتنێکی یەکجار کاریگەرم گوت. ئەم قسانە زۆر کاری تێ کردن و بەس بوون بۆ ئەوەی کە خۆیان پێوە گرێبدات.

ی.ك: کە لە بەندیخانە دەرچوون بێ جێ و ڕێ مانەوە؟

س.پ: بەڵێ. دەچوومە ماڵی برادەران و ماڵم نەبوو. دەتوانم بڵێم من لە ساڵی ١٩٧٢ بە دواوە بە کردەوە سەرکردایەتی شۆڕشگێڕەکانم دەکرد. ڕەنگە ئەمە ڕوون نەبووبێ بەڵام ئێستا پاش تێپەڕبونی بیست ساڵ بەسەر ئەم ڕووداوەدا ـ واتە ئێمە لە بیرەوەری بیستەمیدا دەژین ـ ئەوە پتر ڕوون بۆتەوە.

ئەو کاتە گەلێك توێژی بەرفراوانمان لە ئەنقەرە و ئەستەمبوڵ ڕێکخست و توانیمان گیانی شۆڕشگێڕی بۆ ئەستەمبوڵ بگوازینەوە و ئەو مانگرتنە بگەیەنینە هەموو تورکیا کە ١٢ ی ئادار لە کۆلیژی زانستە سیاسیەکان دەستمان پێ کرد. ئەمە وەك قۆناغێکی تازە وا بوو. چاودێرێکی باش بووم، لەبەر ئەوەی لایەنگرێکی باشی چەپی تورکیش بووم چ خزمەتێك خرایە سەرشانم کردم و کەوتمە بەشێوەی بڵاوکراوە. هەتا گەیاندمە گوندەکەشم. ئەوە هەرگیز نارەحەتی نەکردم و هەستم بە دڵپیسی نە دەکرد. دیارە چەند هەڤاڵێکی دیکەشم لەگەڵدا بوون.

ی.ك: کەسی وا هەیە لەگەڵتدا خەباتی کردبێ و هێشتا مابێ؟ سێ

س.پ: لەم مەسەلەیەدا هەڤاڵ «دۆغان»م بیردەکەوێتەوە کە هەڤاڵی بەندیخانەم بوو. کوڕی «لیمان فرتنا»یە و پێم وایە «لیمان» لە ڕێکخراوی مافی مرۆڤدا ئیش دەکات.

ی.ك: لام وابێ ئێستا لەوێ نییە. وەك بزانم لە هەڵبژاردنەکانی دوایدا لەوێ نەبوو.

س.پ: کوڕەکەی لە قوتابخانە و بەندیخانەشدا هەڤاڵم بوو و سەر بە ڕێکخراوی ڕزگاری «KURTULUS» بوو، من ئەم مەسەلەیە دەگێڕمەوە چونکە خاڵێکی شایانی بایەخ پێدانی تێدایە. بیرتانە کە «ئاغور مومجو» گوتی: ئاپۆ پازدە ساڵ لە بەندیخانە دەمایەوە. بۆچی بەریاندا؟ ئەوەی لە گوتارێکیدا نووسی. من لێرەدا دەمەوێ ئەم مەسەلەیە کەمێك ڕوون بکەمەوە. باوکی «دۆغان» ئەفسەر بوو. لەوەیش کە لە دادگا بوو بە شایەت بە سەرمانەوە کەسێکی فاشی بوو، پێم وایە باوکی «دۆغان» لەو کاتە ئەندامی دادگای سەربازی بوو و نازانم ئاخۆ توانیبێتی کاربکاتە سەر دادگا یان نا، ئەو حوکمەی کە «باقی توغ» بۆی داوا کردبێ حەوت ساڵ بوو. بەڵام ناکرێت بە یەك شایەت حوکم دەربکرێت، ئەگەر دادگا ئەوەی کرد ئەوە هەڵاوارادنە جا بۆ ئەوەی «باقی توغ» بتوانێ ئەم حوکمە دەربکات پێویستی بە شایەتێکی دیکە هەبوو و لەیەك شایەت بەدەریش لە بەردەستیدا نەبوو. وای ئارەزوو دەکرد، بەڵام نەیتوانی. قوتابی و لاو بووین هێشتا خاڵی کوردی بە تەواوەتی لێمانەوە نەبوو.

ی.ك: ئەو داواکاری گشتی بوو و دەیتوانی داوا بکات. دادگاش دەیتوانی ئەوە جێبەجێ نەکات. کێشەکەتان گەیشتە ناوەڕاستی ساڵی ١٩٧٢ و حەوت مانگ لە بەندیخانەدا مانەوە. ئەوە بەس بوو بۆ بەرەڵلا کردنتان.

س.پ: بە کوردی وازیان لێهێناین و بەریانداین. ئەو ئەزموونە فێری کردم و واهێنەیات بانی سنووری خۆم بناسمەوە. هەروەها ڕژێمی سەربازیشم ناسی و پەیم بەوە برد کە ئەم کارە بە جۆش و خرۆشی گەنجانە ناکرێت. لە دڵی خۆمدا گوتم: پێویستە شێلگیر بی و تەگبیری حاڵی خۆت بکەی تا جارێکی دیکە نەچیتەوە بەندیخانە و بانی دەورت بگرن. پێویستە ئەوە فێر ببی و بە باسکی کوردی دەست بە کار بکەی. هەموو ئەمانە لە بەندیخانە فێر بووم.

ی.ك: بۆچی ئاوا بیرت کردەوە؟

س.پ: ئەگەر باسکی کوردی دروست نەبێ هیچ ڕووداوێکی تورکی لە ئارادا نابێ. کەمال پیر پاشتر لە لێکۆڵینەوەدا ئەوەی بە ئاشکرا گوت: «ئەگەر شۆڕش لە کوردستان گەشە نەکات، تورکیا شۆڕشی تێدا نابێ». هەڤاڵان لە چوارچێوەی ئەم تێزەدا هاتنە پاڵمان. ئەمە وا دەگەیەنێ کە شۆڕش توانی لە ڕێگای ئێمەوە گەشە بکات.

ی.ك: منیش لە منداڵیمەوە دەمگوت: «کوردستان گۆڕەپانی دروست کردنی

شۆڕشگێڕە تورکەکانە».

س.پ: بەڵێ شۆڕشی کوردستان وا لە خۆی دەکات لەم گۆشەیەوە هەستی پێبکرێت. چەپی تورکی لەوەی لە بەرچاو نە دەگرت و لە بەردەم شۆڕشی ڕاستەقینەدا داخراو بوو و نیازی نەبوو کوردستان بخاتە پاڵ شۆڕش. گوتەکانی سۆشیالیزمیان لە هەزار جێوە کۆدەکردەوە تا بڵێن: «ناکرێت ڕێکخستنێکی دیکە لە گۆڕێدا بێ». بۆچی شۆڕشێکی دیکە ناکرێت؟ هەوڵیان دەدا ئەم تیۆریانەیان بسەلمێنن. هەرچی ئێمەیش بووین کە لە کوردستانی بنکەی وزەی زۆر و زەبەند و شاراوەی شۆڕشەوە هاتبووین دەمانگوت: «دەبێ گۆڕەپانەکەمان بێتە سەرچاوەی شۆڕشێکی گەرم». لەم خاڵەوە دابەش بوون و لێك دوورکەوتنەوە دەستیپێکرد. بە واتایەکی دیکە لە سۆشیالیزمی شۆڤێنی دابڕاین.

ی.ك: لە تێزەکەتاندا شەرێکە بەشێیەك لە نێوان دوو شۆڕشدا هەیە. دەڵێن تورکیا شۆڕشی تێدا ناکرێت بە بێسەرکەوتنی شۆڕش لە کوردستان.

س.پ: بێگومان «حەقی و کەمال»م لەگەڵدا بوون تا ساڵی ۱۹۷٦ لە نێو شانە و ڕێکخستنەکانی چەپی تورکیدا پێکەوە بووین. لەبەر ئەم هۆیە ئیدارەی موخابەرات سەری لێشێوابوو و تا چوار ساڵ نەیدەزانی سەر بە چەپی تورکیم یا چەپی کوردی، بە بێئەوەی هەواڵی ڕاستیان پێبگات.

ی.ك: کەسی وا هەیە تا ئێستا نەتوانێ ئەمە هەڵسەنگێنێ؟ خۆ تا ساڵی ۱۹۹۲یش هێندێکیان دەیپرسن کوردە یاتورکە یا مارکسی و لە هەڵسەنگاندندا دژواری بەدی دەکەن هەیە تا ئێستاش نازانێ؟

س.پ: بەڵێ، هی وا هەن تا ئێستاش نامناسن و دوو دڵن لەوەی کە داخۆ ئاپۆ کوردە یا تورکە و ئایا کوردستانی دەوێ یا شۆڕشێکی لە تورکیادا دەوێ و ئایا ئاپۆ سۆشیالیستییە یان نەتەوەپەرست و ئایا ئاپۆ مارکسی ـ لینینییە یان بیرێکی دیکەی هەیە.... گەلێك پرسیاری لەم چەشنە. لەم مەسەلەیەدا نە ئەمریکا و نە تەنانەت تورکیا و ئێران و ئەوانی دیکەش هێشتا نەیانتوانیوە ئەوە دەست نیشان بکەن.

ی.ك: ناو بەناو وەك لە ڕۆژنامەکانی تورکیادا دەیخوێنمەوە ئەوانیش تا ئێستا ناتوانن ئەوە دیاری بکەن.

س.پ: بەڵێ، ناتوانن ئەم هەڵسەنگاندنانە بکەن. من هیچ شتێك سەبارەت بەم مەسەلەیە ناشارمەوە و ئاشکرا و بە بێ کەم و زیاد باسی هەموو ڕاستییەکی پەیوەند بە خۆمشان بۆ دەکەم. من لەو بارەیەوە زۆرکراوم و ئەم هەڵوێستەیش مەبدەئییە. دەبێ ڕاستییەکان بێکەم و زیاد بن. کەس نییە وەك من بتوانێ بێکەم و زیاد ڕاستی بڵاوبکاتەوە.

ئەگەر زەمان و زەمین لەبار بووایە ڕاستییەکانم زیاتر وەکو خۆیان بۆ شیدەکردیتەوە.

ی.ك: ئێوە هێندەی بەس بکات قسە دەکەن. من لە کاری حیزبیتاندا ئەوە بەدی

دەکەم، لە بەیاننامەکانی ئەم دواییەتاندا لەسەر گشت شتێک قسە لەگەڵ هەموواندا دەکەن. ئەمە شێوازێکی سوکراتیانەیە. ئێمە گوتمان لە زانکۆی ئازاددا شێوازی سوکراتی هەبێ، بەڵام لێرەشدا هەمان شێواز بە ڕێوەدەبەن.

س.پ: من پیرۆزبایتان لێدەکەم چونکە لە زانکۆدا هەر لە بنچینەوە شێوازی سوکراتیتان هەڵبژارد. ئەمە شتێکی زۆر باشە و تەرزی ژیانمە. سوکرات لەو یەکەمین کەسانە بوو کە ئەکادیمیای فەلسەفەیان دامەزراند. جا ئێمەش بۆ یادی یەکەم دامەزرێنەر ئەکادیمیایەکی هاکەزاییمان ڕێکخست، بەڵام پەرەیسەند. بەم پێیە پیرۆزبایی ئەم کارەتان لێدەکەم.

ی.ک: کارێکی گەورەیە و گەلێک کەس پێشوازییان لێکرد. ئێستا با گفتوگۆکەمان تەواو بکەین. بەڵێ دەتناسن، بەڵام ناتوانن هەڵتبسەنگێنن.

س.پ: هۆی ئەوەش ئەوەیە: ئەوان بە چەند قاڵبێکی دەست نیشانکراو ڕاهاتوون و لە مرۆڤایەتییەوە دوورن. بەڵام من بە تەواوی مرۆڤم. پێویستە ئەمە لە مرۆڤایەتیدا ببینن: تێڕوانینێکی خاوەن یەک دوورایم لێیە. وەک نەتەوە و ئایین و نەژاد و مەزهەب. لە دنیادا نەیارێکم نییە تەنانەت لە نێو دوژمنەکانیشمدا بتوانێ پیاوانە شەڕ بکات. ئیتر بۆچی بەچەوتی هەڵمدەسەنگێنن؟ هەیانە دەڵێت: نیشتمانپەروەرێکی گەورەیە و هەیانە دەڵێت: سەربازییە و هەیانە دەڵێت: ئاینداریە و هەشیانە دەڵێت: ئیمپریالییە و هێندێکیشیان دەڵێن: نەیتوانیوە خۆ لە تێڕوانینی تەسکی چینایەتی دەرباز بکات. بەو پێیە ئەوانە ناتوانن دەست بەرداری قاڵبەکانیان ببن و لە تێڕوانینی تەسکی خۆیانەوە دەست پێدەکەن و دەڵێن ئاپۆ وایە و وایە. من هیچ یەکێک لەوانە نیم و نابم. بۆچی خۆم لە خەسڵەتە بنچینەییەکانی مرۆڤ دوور بخەمەوە؟ بەڵام خۆم ناکەم بە ئامێرێک بۆ ئەو خەڵکانەی کە شێوەیان تێکچووە. من نکۆڵی لە مرۆڤایەتی و ڕاستی ئاین و هەموو ڕاستییە کۆمەڵایەتییەکان ناکەم. بەڵام لە بەردەم ئەم مەسەلانەدا کە بوونەتە کارێکی کۆنەپەرستانە و بەڵا بەسەر مرۆڤایەتییەوە یا بوونەتە شێوە نەعامەتی و بارێک بەسەر شانی کۆمەڵگاوە، سەر دانانەوێنم. ئێستا ڕەنگە بڵێی: تۆ یەک کەسی، پێویستە بەم چەشنە قسە نەکەی. چ پێویست بەوە دەکات. ئەوسا دەڵێم من مرۆڤم و لەبەر ئەوەیش کە مرۆڤم پێویستە ئەمە بکەم.

ی.ک: ئەخێر وانالێم؟

س.پ: لەوانەیە هی وا هەبێ وا بڵێت. مەبەستم ئەم قسەیەیە: «ئەم ئاپۆیە کێیە تا لە مرۆڤایەتی بدوێت و بە ناویەوە جموجۆڵ بکات». بەڵام من مادامێکی مرۆڤم، ئیتر بۆچی بە ناوی مرۆڤایەتییەوە نەکەومە جووڵە. وانییە؟

ی.ک: زۆر وایە. ئەمە هەقی خۆتانە.

من جەنگاوەری ڕێگای جوانی و جەربەزەییم

س.پ: هەڵسەنگاندنێکی دیکەتان لەسەر خۆم بەرچاو دەخەم: هەموو ڕێزێکم بۆ ئەو خەسڵەتە مرۆدۆستانەن کە یەکەمجار سەریان هەڵدا و تەواو دڵبەستەیانم. بەلای منەوە ئەو دۆستایەتیەی کە لە داستانی «گلگامێش»دا هاتووە لەمەڕ ڕێکەوتنێکی گەورە یان دۆستایەتیەکی لەمڕۆمان باشترە. چونکە ئاسایی و دۆستانەیە. پێوەندیەکانی مرۆڤی سەرەتایی زۆر کێشم دەکەن. لەوانەیە ئەوانە لە ڕووی زمان و سیستەمی سیاسیەوە پەرەسەندوو نەبووبن. بەڵام هەمیشە دڵبەندی پەیدابوونی یەکەمین هێڵی لەوان بووم. لە دڵی خۆمدا واهەست دەکەم کە من لە تەمەندا هاوشانی ئەوانم و ڕەنگە هێندێکتان ئەمە وا هەڵبسەنگێنن کە کۆنەپەرستانەیە و بڵێت: تۆ بەدوای هێڵ و پرنسیپێکدا دەگەڕێی هی پێش پێنج یا دە هەزار ساڵە. لەوانەیە وا هەڵبسەنگێنن کە زۆر پاشکەوتووم و مرۆڤێکم بەرەو دواوە دێمەوە. بەڵام بە قەناعەتی خۆم ئەو خەسڵەتانەی کە لەلای مرۆڤی سەرەتایی هەبوون پاکترو بێگەرد ترن.

ی.ك: زۆر جوانە، ئەمە تەواو هاوجووتی سروشتە. واتە تۆ منداڵێکی لە تەمەنی پێنج یا دە هەزار ساڵەدای.

س.پ: بێگە مرۆڤ وەك خوڵقێندراوێك هەڵبسەنگێنین. منداڵ بۆچی خراپ دەبێ؟ خەسڵەتە سەرەتاییەکانی منداڵ بێگەرد و مرۆدۆستانە و بێوەیێن و هاوشانی دەزانی. لەمانە هەموو خەسڵەتی باشن. باوەڕم وایە مرۆڤ تا گەورە بێ، لەم خەسڵەتانە دوور دەکەوێتەوە. پێم وایە هەڵوێست دیاریکردن بەرانبەر بە مرۆڤایەتی کۆن بە هەڵوێستێکی شۆڕشگێڕانە دەژمێردرێت. جا لەم گۆشەیەوە ئەوان دەبانەوێ بە پێی بۆچوونە کۆن و کلاسیکیەکانیان هەڵبسەنگێنن کە بوونەتە قاڵبی جێگیر و وشك هەڵاتوون و بوون بە ئیسقان. با بۆچوون و ئاین و نەتەوەی خۆیان هی خۆیان بێ و با سەرمایەداری بۆ ئەوان بێ و با سۆشیالیزمی بنیاتنراویش بۆ ئەوان بێ.

ی.ك: لێرەوە تابلۆیەکی جوان دەردەکەوێ. لە هەموو لایەکتانەوە ناکۆکی دەکەوێتە ڕوو. تۆ ڕێزی ئاین دەگری و هێندێك سووڕمەتی ئورئانت لەبەرە لە کوردستان و تورکیادا بەڕێبەری(PKK) گەورەترین خەبات دژی جادووگەری دەکەی.

س.پ: ڕاستە من جاروبار سەرهەڵدانی(PKK) و سەرهەڵدانی ئیسلام پێك دەگرم. لێرەدا هێندێك لە چەپڕەوە ڕووکەشەکان دەڵێن: ئەو خۆی بە پێغەمبەر دەزانی. ڕاستیەکەی پێویست بەوە ناکات خۆ بەوە بزانم. لەم ڕۆژگارەدا زانست هەموو شتێکە و لێکچوون شایەنی بایەخ پێدانە و لە ڕاستیدا نەبوونی لە بیابانەدا کەسایەتی بەهێز دەخوڵقێنێ. دەرکەوتنی سەردارمان محمد (د.خ) وەك تەقینەوەی گڕکان وایە لە بیاباندا. کچ زیندە بەچاڵ کردن کارێکی چەپەڵە و بڕوای

پێناکرێت. ئەمجا هی وا هەیە رەخنە دەگرێ و دەڵێت: محمد (د.خ) ئەوەندە ژن و ئەوەندە کەنیزەکی هەبوو. بەڵام من بەچاوێکی دیکە دەڕوانمە ئەوە. دەبینم لەم مەسەلەشیان بە شێوەیەکی چەوت هەڵسەنگاندووە. راستە ژنهێنان هەیە بۆ مەبەستی سیاسی. بەڵام ئەگەر بە پێی ئەو قوناخە وەزعی ژنهێنانت لەگەڵ هی جاراندا بەراورد کرد. ئەوا دەبینی کێشەی ئافرەت سەرکەوتنی تێدایە. ئەمەش هەنگاوێکی باشە. روانینە ئەم مەسەلەیەش بە چاوی تەواوەتییەوە راست نییە. پشتگوێخستنی دەوری محمد (د.خ) وەك شۆرشگێرێکی گەورە لەو هەلومەرجە مێژوویەدا و تێنەگەیشتنی، راست نییە. وەك گوتم لەو بێهێزییە لە رادەبەدەرە وردبینەوە کە لە بیاباندا هەبوو. ئەمجا سەرهەڵدانی ئەو هێزەش . دەبینن لێکچوونی لەگەڵ سەرهەڵدانی(PKK)دا هەیە. لەم لایەنەوە مانەوە بەستراوە بە خەسڵەتی باشی پێغەمبەرانەوە و رووداوێکی گرنگ بۆ من پێکدەهێنن. ئاخاوتن وەك پێغەمبەران و لە بۆ خەڵك کردن بەشێوازی پێغەمبەران چەند مەسەلەیەکی ـ بەلای منەوە ـ گرنگن. ئیتر بۆچی ئەوە خراپ دەبێ؟ لێکدانەوەم لەم بابەتەدا جیاوازە. هەیە شیکردنەوەی منی لەسەر ئاین «هەڵوێستی شۆرشگێڕ بەرانبەر کێشەی ئاین» بە شێوەیەکی چەوت هەڵسەنگاندووە، ئەگەر چی چەندین سەرەداوی زۆر گرنگی تێدایە. بە رای من ئەو خەڵکە زۆرەی کە بە ئاینەوە خۆ دەنوێنن، لە گەوهەریەوە دوورن و بە تەواوی محەمەدی سەردارمان (د.خ) ئاناسن و فریان بەسەرەوە نییە و ناوی شێخی فلان تەریقەت یا فلان حیزب یا حیزبی خوا «حزب الله» لە خۆیان دەنێن. لەوانە ساختەن و دووڕوون. ئەگەر خاوەنە راستەقینەکانی ئاین دەربکەون، ملی هەموویان دەپەڕێنن چونکە داگیرکەر و مشەخۆر و نەزان و فێڵباز و تا سەر ئێسقان پەیبەستەی دەوڵەتان و رژێمە سیاسییە دامەزراوەکان و دۆلار و موخابەراتن. ئەوانە زۆر خراپەکارن و ئەوەی کە دەیکەن ئیسلامەتی نییە، بەڵکو پیس و پۆخڵییە. ئەو روخسارە راستەقینەیەیان دەخەینە روو کە لەپشت دەمامکە ئیسلامیەکانەوە لە گەلی دەشارنەوە. ئەوسا گەل بەوپەڕی توورەییەوە دوایان دەکەون و تا دەچنە نێو دۆزەخ ، من لەوە دڵنیام.

ی.ك: ئەوەی کە دەیڵێن زۆر راستە و من پێی رازیم. باوەڕم وایە ئەوان بە چەوتی هەڵیدەسەنگێنن.

س.پ: ئەوان بە چەوتی دەناسن. من دەست بەرداری مرۆڤایەتی نابم. نەك ئەوە بەڵکو دەست بەرداری منداڵی مرۆڤایەتی نابم بەهۆی دابەش کرانیانەوە بۆ چەندین گەل و ئاین. من لەو خەڵکە نیم کە گەورە بوون و لەوانەش نیم کە خۆ بە گەورە دەزانن. بەڵام سەرباری ئەمانە خۆم بە بچووك نابینم، واتە بە بچووکی ئاگرم و داماونیم. نابێ هەر بڵێین خەباتی مرۆڤایەتی و بەسەریدا تێپەڕ ببین.

ی.ك: قسەکانتان وای دەردەخەن کە ئێوە خەباتی خۆتان بە خەبات لە پێناوی سەرتاسەری مرۆڤایەتیدا دادەنێن.

س.پ: بەڵێ ئەمە راستە. بەڵکو دەتوانم ئەوە بەم قسەیەمان بکەمە قسەیەکی گشتی: زۆرانبازی مرۆڤایەتی دژی ئەو ئیمپریالیزمەیە کە هەوڵی سەپاندنی

مەرجەکانی خۆی دەدا بەسەر ژیانی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و سیاسیدا و بە شێوەیەکی پڕ سووکایەتی خۆ بەسەر کەرامەتی مرۆڤانەدا دەسەپێنێ و مرۆڤایەتی لە هەلومەرجی ژیانی ئاسایی بێبەش دەکات. ڕاستی زۆرانبازیەکە ئەمەیە. شۆڕشیش ئەو شەڕەیە کە مرۆڤایەتی دەیکات لە پێناوی گەڕانەوەدا بۆ هەلومەرجی ژیانی ئاسایی و بەربەرەکانی کردنی ئەو ئیمپریالیزمەی کە هەوڵی سەپاندنی مەرج و مەترسیەکانی دەدات. ئیمپریالیزم ڕووی زەوی و ئاسمانی دەکاتە شوێنێکی نەگونجاو بۆ ژیان و دەست بەسەر هەموو توانایە سروشتیەکاندا دەگرێ، بە توانایی ناوخۆ و دەرەوەی گەلانیشەوە. مادامێکی مرۆڤم، چۆن چاو پۆشی لەم هەموو مەسەلانە دەکەم؟ خەباتم بۆ گەیشتنە بە ژیانی ئاسایی مرۆڤ.

ی.ك: ئایا خەباتتان تا ڕزگاربوونی سەرلەبەری مرۆڤایەتی درێژەی دەبێ؟

س.پ: ئەم خاڵە زۆر گرنگ نییە. ئەگەر نەتوانم دڵنیا بژیم، ئەوە بەسمە. بەڵام من بێڕەوشت نابم و بەناوی مرۆڤایەتییەوە نەکەومە جووڵە تا وێرانی بکەم. گشت کار و جووڵانەوەیەکم لە چوارچێوەی ڕزگاری نیشتمانی و سۆشیالیزم و مەرجە بنچینەییەکانی ژیانی مرۆڤدایە و بۆ بنیاتنانی پەیوەندی و ژیانی ئاساییە و بۆ بەدیهێنانی هەلومەرجی ژیانی کۆمەڵایەتییە. من پەیوەندی هەموو ئەوانەم کە باسم کردن. ئیمپریالیزم بەهۆی هەستی نەتەوەیی و ئاینی هێندێك تاقم و بە شێوەی دیکە مەرجەکانی خۆی دەسەپێنێ. من دژی هەموو ئەم دیمەنانەم و دژی ئەو مرۆڤەشم کە لەم ڕژێمانە دێتە دەرێ. لە کۆنەوە تا ئێستا ئەو چەشنە مرۆڤانەشم خۆش ناوێ. بگرە لەم ڕژێمانە چی دەربهاوێژن من دەیانبوغزێنم. ئەمە ناکۆکیەکانی منن کە گشتی و جیهانین. ڕەنگە زۆر زیرەك نەبم و ڕەنگیشە پاشکەوتووبم. بەڵام من باوەڕم بە خەباتی خۆم هەیە. ئەم خەباتە مەستییەکی بێ ئەندازەم دەداتێ.

ی.ك: شتێکی باشە هەموو مرۆڤێکت خۆش ئەوێ.

س.پ: دیارە خۆشم ناوێ. من مرۆڤێکم بە ئاسانی خۆشم ناوێ. ئێستا تەمەنم چل و چوار ساڵە و هێشتا بەدوای ئەو کادێرەدا دەگەڕێم کە زۆر خۆشم دەوێ و دەست نیشانی دەکەم تا ببێتە باشترین هەڤاڵم. گەلێك خەڵکم لە دەور و پشتدان. من لە هەموویان بە قینم. ئەگەر هیوا نەبووایە هیچیانم لەلای خۆم نەدەهێشتەوە.

ی.ك: من ئێستاکە دەتبینم خۆشەویستی و تووڕەییت لە یەك کاتدا پەکخستووە.

س.پ: بێگومان. تووڕەیی بەرپەرچدانەوەی کۆسپەکانی بەردەم خۆشەویستییە. خۆشەویستی ڕووداوێکی گەورەیە. ئەگەر کۆسپێکی لە بەردەمدا بێ، ئەوسا تووڕەیی دەبێتە بەرپەرچدانەوەی ئەم کۆسپە. ئایا تێگەیشتن لەمە گرانە؟ پێم وایە ئەمە ڕوون و ئاشکرایە. تووڕەیی بە تەنیا کارێکی ئاژاوەگێڕانە و فاشیانەیە. بەڵام ئەگەر بۆ بە دەستەوەگرتنی خۆشەویستی گەورەبێ، خەباتێکی شۆڕشگێڕانەیە و خودی زەبروزەنگی شۆڕشگێڕانەشە.

پێیانگوتم: «تۆ بەشوێن مرۆڤی سەربە ماندا وێڵی» نازانم ئاخر بە شوێن

مرۆڤی سۆپەرمان یا هی ئاسایدا وێڵم. هەتا هەندێکیان گوتیان تۆ بەشوێن ئەو مرۆڤەدا وێڵی کە بەختەباڵی «نیتشە»ی هاتووە. هەرچی چۆنێك بێ. من هەموو ئەوانەم نەخوێندووەتەوە. بەڵام ناتوانم مرۆڤی سووڵا و هیچوپوچ قبووڵ بکەم. من لە هەموو شتێکی مرۆڤ ورد دەبمەوە. ئەگەر مرۆڤێك هاتە لام لە تەوقی سەرییەوە تا قولەپێی لێیورد دەبمەوە. ئەو لایەنانەی کە وای لێدەکەن خۆشەویست بێ، بەلای منەوە گرنگن. هەرچی لایەنەکانی دیکەیە پێوەندیم پێیانەوە نییە.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ کە تۆ دەتەوێ مرۆڤی جوان ببینی.

س.پ: بێگومان. من لە خەباتێکی بەردەوامدام بۆ ئەم مەبەستە. من وەك دەبینن ئەو مرۆڤە بە شەڕ دەخولقێنم. من شەڕ کەرم لە پێناوی جوانیدا. بە ڕاشکاوی دەیڵێم ئەوانەی وا دەیانەوێ لە دەورم بمێننەوە دەبێ لە نێو ئەم چوارچێوەیەدابن. ڕەنگە بڵێی ئەوانە بۆ خودی خۆیان نازین و عاشقی خودی خۆیان نین. من دەڵێم ئەگەر پێیان قبووڵە ببنە جەنگاوەری ڕێگای بەها بنچینەییەکانی مرۆڤایەتی دەتوانن لەلام بمێننەوە. دەنا با بڕۆن و با لەو شوێنە بژین کە پڕ بە پێستی خۆیانە. من جەنگاوەری ڕێگای مەزنی و جوانیم و بە کردەوە لە ڕووی تیۆرییەوە مامۆستای ئەم مەسەلەیەم. ئەوەی کە دەڵێت «من نە ئەوانم» با بفەرموێ.

ی.ك: ڕۆژی دووشەممەی ڕابردوو لە مەڵبەندی گشتی کۆمەڵەی مافی مرۆڤ بووین. ئەویش بە بۆنەی هەفتەی مافی مرۆڤەوە. لەو کۆبوونەوەیەدا قسەم کردو گوتم: «کێشەی گەلان کێشەی برایەتییە». قسەیەکم کرد لە هی ئێوە دەچێ و ئەمەیە: «کوردەکان لە سەرکەوتندان و تورکەکانیش هەمیشە سەرکوت دەکرێن. یەکیان بڵندە و ئەوەی دیکەیش لە خوارەوەیە. ئیتر برایەتی چۆن دەبێ»

سۆشیالیزم هونەری نزیك بوونەوەیە لە ڕێکی و باشی و جوانی و، پاراستن و پەرەپێدانی خەسڵەتە باشەکانی مرۆڤ.

س.پ: سۆشیالیزم هەڵەیەکی تێدایە. ئەویش بیرکردنەوەیە لەوەی کە سۆشیالیزم یەکسانە بە چەوساوەکان. ئەمە چەمکێکی هەڵەیە. پێویستە لەسەر سۆشیالیزم لە سەرکوتکردن و گەندەڵ بوون دوور بکەوێتەوە و شەڕ بکات بۆ سەرخستنی ئەوەی کە دژی ئەو دوو شتەیە. دەنا بەدەردی سۆشیالیزمی بنیات نراو دەچێ، چونکە سۆشیالیزمی بە چەمکە باوەکەی دیکە لێك دایەوە. وەك ئەوەی بڵێن: «هەژار بووین، بەڵام ئێستا گەدەمان پڕ بوو. ئەمەیە سۆشیالیزم».

نەخێر ئەمە سۆشیالیزم نییە. ئەمە لێکدانەوەیەکی هەڵەیە و ڕاڤەکردنەوەیەکی فراوانتر لێکی دەدەمەوە. ئەوەی وا دەمەوێ بیڵێم ئەوەیە: تێگەیشتنی من لە سۆشیالیزم تەواو پێچەوانەیە. سۆشیالیزم واتە هونەری نزیکبوونەوە لە هەموو جۆرە ڕێکی و باشی و جوانی و پاراستن و پەرەپێدانێکی خەسڵەتە باشەکانی

مرۆڤ. بە تێگەیشتنی من ئەمە چەمکی زانستی سۆشیالیزمە. من دژی هەموو
شتێکی خراپم . خراپیش بەلای منەوە چەمکێکی پێچەوانەی هەیە. من لە
تێڕوانینمدا هەموو شتێك لێك جوێ دەکەمەوە و ناکۆکییەکان دەبینم و دەڵێم: ئەم
شێوەیە خراپە و پێویستە ئاوابێ و هەموو توانا و هێزێکم دەخەمە کار تا ڕاست
و چەوت هەڵبسەنگێنم. ئەمە خەرج کردنی هەوڵ و وزەی زیاتر دەگەیەنێ.
حەزدەکەم ڕوونی بکەمەوە کە خەڵکانێك هەن هەوڵێکی زۆریش دەدەن و منیش بە
سەریاندا هەڵناکێشم. بەلام لەو ڕێگایەدا کە لەسەری دەڕۆم هەوڵێکی لە ڕادەبەدەر
و دەگمەن دەدەم.

ی.ك: لەوانەیە هێزی خۆتانتان لە کردەوەی خۆتانەوە بە دەست هێنابێ. بەلام
لەوان وا تێدەگەن وەك بلێی لە تایبەتمەندی ئێوەدا پسپۆڕ بم. بۆیە لە تورکیا
و لە هەندەران زۆرم لەسەر تۆ لێدەپرسن. منیش پێیان دەڵێم: «عەبدوڵلا ئۆجەلان
بەیانی و ئێواران بیر لەوە دەکاتەوە کە سەرۆکی ئەمریکا و سەرۆکی دەستەی
ئەرکانی تورکیا بیری لێدەکەنەوە. چونکە ئەمە ئیشەتی».

س.پ: ئەوانە بەلای منەوە خەڵکانێکی بستە بالان.

ی.ك: ئێوە ناچارن بیر لەو سیاسەتانە بکەنەوە کە ئەوانە لە بەرەنگار بوونەوەتاندا
ڕەنگیان بۆ دەڕێژن.

س.پ: من لە نێوان خۆم و خودی خۆمدا درێژ بیردەکەمەوە و دەڵێم: ئەگەر
نوێنەرێکی ئەمریکام بەرانبەر بە خۆم بینی چۆن لەگەڵیدا دەست بەقسە بکەم.
دیارە پێی دەڵێم: «شەرم لە سیاسەتەکانتان ناکەن. ئێوە ئەم ئەندازە سووکایەتیە
دەسەپێنن. ئایا ئەمەیە مەزنایەتی؟». کاری دیپلۆماتیم لەگەڵیاندا وا دەبێ. جا
ڕەنگە هی وا هەبێ مل شۆڕبکات و بپاڕێتەوە و بەم شێوازە باسی هەق و ماف
بکات و سوالی سۆز و بەزەییان لێبکات. بەلام ئەگەر من بەم دەڵێم: «ئەی هیچ
و پووچ تۆ لافی گەورەیی لێدەدەی. ئایا کردەوەکانت لەگەڵ مرۆڤایەتیدا جووت
دێنەوە؟» ئەمە سیاسەت و پەیوەندیم دەبێ. من ئەم قسەیە دەکەم، چونکە نامەوێ بە
هەڵە هەڵمبسەنگێنن و وایان لێبکات هەڵە بکەن و وام پیشان بدەن کە من گەورەم
و ئەوان بچووك. ناتەواوی لە خۆیان و هەڵسەنگاندنەکەیاندایە. من دەست بەرداری
بەهاو بنەوانە بنچینەییەکانی مرۆڤایەتی نابم. ئەمە ئەوانەی دەوروپشتیشم
دەگرێتەوە. من نیم پاڵیان پێوە دەنێم بۆ ئەم وەزعە هەڵەیە. بە پێچەوانەی ئەمەوە
من هەوڵ دەدەم بە هەموو توانایەکمەوە ئەوان و دوژمنیش بۆ ڕێگای ڕاست
بەکێش بکەم. ئەوەی پێداگری لەسەر هەڵەی خۆی بکات، نامێنێ. ئەمە توانامە لە
ڕێکخستندا و هێزمە لە نێو گەلدا. بۆ ئەوە شەڕ دەکەم خەڵك بۆ بەهای مرۆڤانە
ڕابکێشم. بەلام دوژمن بە پێچەوانەی ئەمەوە دەڕوات. من دەڵێم: کورد هەیە. ئەو
دەڵێت نییە. من دەڵێم: دەبێ کورد هەندێك ئازادی بەدەست بێنێ و ئەو دەڵێت:
پێویست بەوە ناکات. ئەوسا پێی دەڵێم: تۆی هەڵەی گەورە دەکەیت و ئەوەی کە
هەڵەی گەورە بکات نامێنێ. ئەمە سەبارەت بە ڕێکخستنیش ڕاستە. ئەوەی وا

پێڕەوی تەکنیك و ڕێکخستنی ڕاست ناکات، چی‌دەکات و چۆن لە بەردەمیدا ڕادەوەستێ. با بەجێیمان بهێڵێ. واتە من بە شێوەیەکی زۆر جیاواز مرۆڤ هەڵدەسەنگێنم.

ی.ك: پێت گوتم: ستالین تێکیشکاند و تێکیشکاندە، لەبری خۆی هەندێك خیانەتکاری دانا کە من ئەوە ناکەم.

س.پ: بێ‌گومان ستالین کوڕێکی دێهاتی بوو. ئەگەر بچینەوە سەر ژیانی و ببینین فەرمانبەرێکی سادە بوو لای لینین کاری دەکرد، ئەوسا دەتوانین ئەو قسەیە بکەین کە لەسەر ئەو کردمان. خۆ فەرمانبەری لینین هەر پێی دەکرێ فەرمان ڕابپەڕێنێ و ڕێنوێنی جێبەجێ بکات.

سۆشیالیزم بە فەرمان دانامەزرێت و یەك ڕەوت یا خاوەنی یەك ئاست نییە. ئەگەر بڕوانینە ستالین و ویرای ئەوەی کە هەندێك لایەنی باشی تێدایە، دەبینین ئەوەوە دوورە لە سۆشیالیزمی تەواوەتی حالی بووبێ و بە ڕوونی ئەرکەکانی ئەنجام دابێ. ئەو بەپێی تین و توانی خۆی و بە تەواوی فەرمانەکانی بە جێ‌دەهێنا. بەلام ئەمە بۆ سۆشیالیزم بەس نییە. توانی ڕێگای سۆشیالیزم پاك بکاتەوە و هیچی پێویستی لە ڕێگادا دانەنا، چونکە شارەزایی لەوەدا نەبوو. ئەو هێزی خولقاندنی مرۆڤی نەبوو. تێڕوانینی من ئەمەیە: ئەو بوو هەستا بە ڕووخاندنی. ئەو کەسانەش کە هێنانیە بەری مەیدان لە هی پێشوویان خراپتر بوون، چونکە ناتوانن دروستیان بکات. ئایا دەزانن ڕێ و شوێنی ئێمە بۆ ئەوە چین؟ ڕێ و شوێنی ئێمە ئەو وەلامدانەوەیە دەردەکەوێت کە بەرپەرچدانەوەی کێشەکانی سۆشیالیزمە، من ئەم شارەزاییەی خۆم بە تایبەتی لە نێو(PKK)دا جێبەجێ دەکەم و هەلدەستم بە ڕێکخستنی خەلکانی دیکە، تەنانەت ئەگەر دژی خۆشم بێت. ئەوەی وا جێبەجێی دەکەم تەواو پێچەوانەی ئەوەیە کە ستالین دەیکرد. حیزبەکان بە ڕادەیەکی باوەڕ پێنەکراو ڕای خۆیان دەردەبڕن. من هانی ئەوەیان دەدەم. لەبەر ئەمە تێدەکۆشن بەم چەمکە بژین و ئەمەش کارێکی ڕاستە.

ی.ك: ئەوە کارێکی باشە، چونکە تۆ ئەگەر بتەوێ کارێکی گەورە دابمەزرێنی پێویستت بە کادیری داهێنەر هەیە.

س.پ: بەڵێ ئەمەش داواکارییەکی دیموکراسییە. هەر دەبێ ئەوانە ڕادەیەك ڕاستییان تێدابێ، تەنانەت ئەگەر من یەکەم کەسیش بم مەرجە لێ‌خۆش کرابێ، ئەمە زۆر گرنگە. بە ئەندازەی بایەخی ڕاستی ئەوان، ڕاستی منیش گرنگە. من لەم حالەدا پەنا نابەمە بەر سەرکوتکردن و پێشێلکاری وەك ڕێگایەك بۆ چارەسەر، ستالین لەم حالەدا وانەبوو. لە باتی من بوایە پێنج یا دە جار ئەم بزووتنەوەیەی پاکتاو دەکرد. دەبوو هەزار جار حوکمی لە سێدارەدان بدەم. بەلام کە دەچمە سەر جێبەجێکردن، ناچاردەبم بیانخەمە بان سەرم. ئەمە دۆخێکی مایەی بایەخ پێدانە و وەك خەسلەتێکی سیاسی من پەرەدەسێنێ. ئەوەی ڕاستی بێ من ئەوە هەتا بەسەر دوژمنیشدا جێبەجێ‌دەکەم و لایەنە باشەکانیشی دەهێڵمەوە. نە خولیای سووتاندن

و ڕووخاندنم هەیە و نە هیچ خولیایەك لەوانە کە «جەنگیز خان» هەیبوون و نە شێوازەکانیشی. هێندە بەسە ئەو کەسە لایەنێکی باشی بە ڕادەی یەك لە هەزاردا هەبێ، تا پەیوەندی بم و هەوڵی گەورەکردنی بدەم. ئەوە وەزعی منە کە تێدەکۆشم بەرەی پێبدەم. ڕاستییەکەی من زۆر لێیان تووڕە دەبم. هەردەم دەڵێم ئەو هەوڵ و کۆششەی کە ئەم مەسەلانە دەیبەن و ئەو دژوارییانەش کە دەیخولقێنن لە هی ڕووبەڕووبوونەوەی بەرەی شەڕی بێبەردەی دوژمن زیاترن. بەڵام من هەرگیز لە بیری ناکەم کە ئەوە داخوازییەکی سۆشیالیزمە. ئەو هۆیەش بوو کە کێشایەوە بۆ بەرەنگاربوونەوە لەگەڵ سۆشیالیزمی بنیات نراودا.

ی.ك: واتە ئێوە لە منداڵیتاندا حەزتان لە گەمە دەکرد و وەك گوتتان منداڵانتان بۆ گەمە دەبرد. ئایا ئەمڕۆکە ئەو گەمە پڕ داهێنانەتان دووپات دەکەنەوە؟

س.پ: بێگومان، چونکە پەیوەندییەکی توندوتۆڵ لە نێوان سیاسەت و گەمەدا هەیە. گەمەکانیش بەر لە سیاسەت دەست پێدەکەن و دوای ئەویش کۆتاییان پێدێت. وەك دەشزانن سیاسەت بە گەمە دەست پێدەکات، بەڵام گەلێك گەمەی گەورەی لێدەکەوێتەوە.

ی.ك: باشە ئاپۆی برام ئایا هەڵپەرکێی کوردی دەزانن و بەشداری تێدا دەکەن؟

س.پ: نەخێر، ئەو هەڵپەرکێیانە لای من بە شێوەیەکی جیاواز بەردەوام دەبن. هەڵپەرکێ لای من سیاسەت دەگەیەنێ و سیاسەتیش جوانترین هەڵپەرکێیە. واتا ئەو هەڵپەرکێیەی وا دەیکەم ئەوەیانە کە ئەنجام بە دەست دەهێنێ، بۆیە جوانترینیانە. هەڵپەرکێی ئاگرە کە کەس ناتوانێ بیکات. یەکێکی ئەڵمانیایی لەو بارەیەوە دەڵێت هەڵپەرکێی مردنە و هەڵپەرکێی مردنیش هەڵپەرکێی ئاگرە. ئەوەی وا بڕوای بە خۆی هەیە با بێتە پێش و هەڵبپەڕێت. من بایەخ بە هەڵپەرکێکانی دیکەش دەدەم. بەڵام هەڵپەرکێکەی من ئێستاکە ئەوە پڕ داهێنان و گەورەترە کە ماوەی هەڵپەرکێی دیکە بدەن. ئێمە شەیدای ئەم هەڵپەرکێیە پڕ ڕێزەبین و درێژە بە سەرگەرمییەکەی دەدەین. ئەوە دەرمانی گەلێك خەم و نەخۆشییە. سەبارەت بە من ئاواتم ئەوەیە کەس باوەڕ نەکات کە ئەم گۆڕانکارییانە لە خۆوە ڕوویاندا. بەڵکو دەرەنجامی چەند پیلانێکی قووڵن. بە داخەوە گەلێك کەس (PKK) لەوە تێناگەن و زۆر لەو حیزبیانەش باوەڕیان وایە ئەوان بە پێی خۆیان سەر چیا دەکەون.

ی.ك: نەخێر، من دەزانم ئێوە باوەڕتان بەوە نییە هیچ شتێك لە خۆوە بێ. لە کتێبێکتاندا دەڵێن: ویستم سەرکردایەتی بە کۆمەڵ بەکاربێنم. جا کە نەمتوانی پەنام بردە بەر ئەوەی کە خۆم پڕی بکەمەوە. ئایا دەتوانن ئەوە ڕوون بکەنەوە؟

س.پ: بێگومان، هەموو بارەکەیان خستە سەرشانم، لە کاتێکدا بە ئاواتەوە بووم دیوانێکی بە کۆمەڵ لە ئارادابێ هێزێکی گەورەی مشتومڕی هەبێ و قسە لەسەر بابەتە گەورەکان بکات و زیرەکی هەبێ و بڕیاری ڕاست و دروست دەربکات و خاوەن ئەزموون بێ و دەسەڵاتی دەربڕدنی بەرپرسی هەبێ. بەڵام کە

ناچاریان کردووم بە تیاتیی تەنیا ئەم کارانە بکەم، ئەوە تێکشاندنی منە. یەکێکی ئەڵەمانیایی ڕۆژێکیان چاودێری کردم و گوتی: چۆن بە درێژایی ئەم ساڵانە شێوازی تاکەکەس دەردەبەی؟ ئەگەر من بوومایە نیو سەعاتم دەرنەدەبرد. جا کە پێمگوت: من بیست ساڵە ئەمە حاڵمە و ئاوا بەجێیان هێشتم، کابرا زۆر سەرسام بوو. ئەمە شێوازی منە کە لە گفتوگۆکردنی یەکێك بۆ خودی خۆی دەچێ.

ی.ك: بەڵام لەدوا شیکردنەوەتاندا دەبینم مشتومڕەکان بەرەبەرە لە گفتوگۆی خۆیی دوور دەکەونەوە.

س.پ: ئێمە لەبری گفتوگۆی شەخسی و بۆ بەرپەرچدانەوەی، پاش بیست ساڵ گفتوگۆی دوو قۆڵیمان پەرەپێدا و دەبینم گفتوگۆی دووقۆڵی دەرمانە. بۆیە ئێستا ئیش بۆ ئەوە دەکەین بگەینە (گفتوگۆی بە کۆمەڵ)ی زیاتر پەرەسەندوو، وەك ئەوەی گفتوگۆی سێ قۆڵی و چوارقۆڵی هەبن.

دیارە ئارەزووی ئەم پەرە پێدانە دەکەین. شێوازی سەرکرات هەنگاوێکە، لە کاتێکدا دەمەوێ بگەینە «ئۆرکێسترا» حاڵی حازر شێوازی گفتوگۆی بە کۆمەڵ باشە و بەردەوام پاش پەرەسەندنی و لەوانەیە بگاتە چەند هەنگاوێکی پێشکەوتوو.

«١٩٧٤ ـ ١٩٧٥» دوو ساڵ بوون خۆمم تیاندا بە شۆڕشی تورکیا بەخشی.

ی.ك: ئایا دەتوانین لا لە پاش ساڵانی ١٩٧٤ـ١٩٧٥ بکەینەوە؟

س.پ: بەڵێ، ١٩٧٤ـ١٩٧٥ دوو ساڵ بوون خۆمم تێیاندا بە شۆڕشی تورکیا بەخشی. لەو ساڵانەدا کۆمەڵەی «ADYOD» دامەزرا و من بەرپرسی بووم. هاوبەشیشمان لە سەرهەڵدانی «دیڤ یۆل» و پاشتر «دیڤ سۆل»دا هەبوو. لە دەست پێکردنی پێکهێنانی ڕێکخستنە سەرەتاییەکانیدا وەك بەرپرسێکی پایەبەرز کارم کرد و ئیشی ئەو تاقمەی خۆمم خستەخانەی پلە دووەوە کە کارم تێدا دەکرد، لە کاتێکدا تاقمەکەم بەهاری ساڵی ١٩٧٣ بەدوا پێکهاتبوو. ئەوڕۆژی ١٩٧٣ بەناوی ئەم تاقمەوە قسەم کرد و بەو پێیە کە کوردستان دژی کۆلۆنیالیزمە و کە ئەمە بەسەرهاتی ئاوبەستی «جوبوك»ە، بەڵام نەمتوانی بۆ ماوەی دوو ساڵ ئاستی تاقمەکەمان بەرز بکەمەوە و بەردەوام بایەخمان بە کێشەکانی لاوانی تورکیا دەدا. پاشتر کۆمەڵەی «ADYOD» داخرا و «دیڤ یۆل» و «دیڤ سۆل» دەرکەوتن.

ی.ك: کەسی چەپی تورکی هەیە بیرت بکەوێتەوە، لەوانەی ئەو قۆناغە کە ماون؟

س.پ: بەشێکی زۆر لە کادیرانی «دیڤ یۆل DEV-YOL» لەوێ بوون «دیڤ سۆل DEV-SOL»یش تاقمێکی لە دەستەسۆل هەبوو. بێگومان کاریگەریمان لەو

گۆڕانکاریەدا هەبوو. پاش داخرانی «ADYOD» کۆمەڵەکەی خۆمانمان دامەزراند. وەك سەرنج دەدەی پۆلیس تا ساڵی ١٩٧٦ هیچی لەسەر ئەم کۆمەڵە نەدەزانی و دەیپرسی ئاخۆ ئاپۆ سەر بە«THKP-C» یان سەر بە کۆمەڵێکی کوردی. ئەم مەسەلەیەیان بەلاوە ڕوون نەبوو. بە کردەوەیش ئاوابووین. هەر لەو قۆناخەدا «DDKD»یش دامەزرا. جا لەبەرئەوەی من لە «DDKD»دا چوومە نێو ئەزموونێکەوە، بایەخم بەوەی دووەمیان نەدا. من باوەڕم وابوو ئامرازێکی بە کەڵك نابێ بۆ خەباتمان و هەر کۆمەڵە بێ‌هێزەکەی خۆمانم پاراست و بە کردەوەیش پالمان بە «ADYOD»ەوە نا بۆ پێشەوە. وەك گوتم لەمیان ساڵی ١٩٧٥ داخرا. پاش ئەوە هەوڵماندا لە جاران پتر بایەخ بە کۆمەڵەکەمان بدەین و لە سەروبەندی زستانی ١٩٧٥ـ١٩٧٦ دا مانیفێستۆی یەکەممان ئامادەکرد لە ڕێی هەڤاڵ «محەمەد خەیری دورموش»ەوە، ئەوە هەڵسەنگاندنێکی گرنگ بوو. دەکرێت دانەیەکیت دەست بکەوێ. ئەوە لەڕووی ڕەنگ پێدانەوەی ئاستی ئەو بیرەی کە ئەوکاتە هەبوو شتێکی گرنگ بوو. بەلام یەکەم چالاکی جەماوەری بە کردەوە لەو قۆناخەدا لە ئاپاری ١٩٧٦دا و لە بەڕێکردنی تەرمی «فەوزی ئەرسەلان سوی»دا بوو کە خەڵکی «سروج» و سەر بە ڕێکخراوی «ڕزگاری میللی» بوو و فاشیەکان کوشتیان چونکە کورد بوو. بە تەنیا خۆمان تەرمەکەیمان بۆ «سروج» برد و لە ناوەندی ئاپۆرەی جەماوەردا ناشتمان. ئەوە بوو هێندێك گرتن ڕوویدا. بەلای ئێمەوە خۆپیشاندانێکی سیاسی شێلگیرانە و گەورە بوو. هێندێك هەڤاڵمان لە نێو گیراوەکاندا بوون. پاش ئەوە ویستمان ئیش و کاری تاقمەکەمان بۆ کوردستان بگوازینەوە. بەو پێیە ڕووم کردە کوردستان لە مانگەکانی (نیسان و ئاپار)ی ساڵی ١٩٧٧ و لەم گەشتەمدا دوو مانگی خایاند و ناوچەکانی قارس و ئاگری و دێرسیم و بینگۆل و دیاربەکر و عەنتابی گرتەوە و لەو شوێنانەدا چەندین کۆبوونەوە ڕێکخران کە هەر یەکەیان بە پەنجا تا شەست کەسی بە خۆوە گرت. لە ١٠ ی ئاپاردا ئەم کۆبوونەوانەمان دوایی پێهێنا و ئەگەرێکی زۆرمان بۆ ئەوە دانا کە دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT» چاودێری کردووین و بەدوومان دەکەوێت. سەرئەنجام هەڤاڵ «حەقی قەرار» لە «عەینتاب» شەهید کرا و لەوسا

دەرکمان بەوە کرد کە ئەوان بڕیاری لە سێدارەدانی ئێمەیان داوە. لە ٣ ی حوزەیران و لەگەڵ کۆدەتای «ئامق کەمال ئەرسون»دا «بیلوت»ی بەکرێگیراو فەرمانبەری چاودێریکردنی چالاکیەکانمان بوو، چونکە ڕۆژانە بە دوامان دەکەوت. کە هەڤاڵ حەقی شەهید بوو، زانیم مەترسی بڕانەوەمان لە ئارادایە و گوتم ئێستا دەوری منە، لە ٣ ی حوزەیراندا، واتە لە سەروەختی کودەتاکەی «ئامق کەمال ئەرسون» و لە ئەنجامی چاودێری «بیلوت»ەوە ئەو ماڵە لەلایەن ئەندامەکانی شەڕی تایبەتەوە تووشی هێرش بوو کە «مستەفا قەرەسوو» و هەڤاڵان تێیدا نیشتەجێ بوو بوون. هەموویان گیران و پێم وابێ دوو یا سێ پارچە چەکیان لابوو. ئەمجا «کەمال پیر»یان گرت کە بەڕێوە بوو بۆ ئەو ماڵە. منیش بە تەمابووم بەیانی

زوو بچمە ئەو ماڵە، بەڵام نەچووم و چووم سەر لە هێندێك برادەر بدەم لە «توزلوجایر» تا بپرسم ئاخۆ هیچی تازە هەیە.پێش ئەوەی بڕۆم چەند کەسێکم نارد چاودێری ماڵەکە بکەن. ئەوانەی وا ناردبوومن هاتنەوە و گوتیان ماڵەکە دەورەدراوە و هەر بە ڕێکەوت لە گرتن قوتار بووین. ئەگەر ئەوکاتە بگیرامایە، لە بەندیخانە دەرنەدەچووم، چونکە «بیلوت» لەو چەکانە دڵنیا بوو و سزاکەم نێزیکەی (۳۰) ساڵ زیندانی دەبوو.

بۆ یادی نەمری هەڤاڵ حەقی، بەرنامەی حیزبمان نووسی.

ی.ك: ئایا خەڵکێکی زۆر لە ساڵی ۱۹۷۷ دا دەهاتنە پاڵتان؟

س.پ: چوونمان بۆ کوردستان و ئەو گەشتە بەجەرگانەی کە کردم زۆر گرنگ بوو، چونکە تۆوەکە لە هەموو شوێنێکدا بڵاوبووبوو و منمانەمان بەوە هەبوو. ئەوسا لە دڵی خۆمدا گوتم: «ئەگەر پاش ئێستا مردین گرنگ نییە، چونکە ئەم تۆوانە نەشونما دەکەن». لەبەرئەوەی من هەمیشە چاوەڕانی مردنم دەکرد و تەنانەت زۆریش لێمەوە نێزیك بوو. نەمدەتوانی پیاڵەیەك چا بخۆمەوە، چونکە دەمزانی تیرۆر و شێوازی هیچ و پووچی دەوڵەت چۆنن. بەم شێوەیە پێمان وایە ساڵی ۱۹۷۷ کە ساڵێکی شلۆق و پڕ ئازار بوو. ئایا ئەم کۆمەڵەیە دەمێنێتەوە یان ناو ئاخۆ دەتوانێ باز بۆ پلەیەکی بەرزتر بدات یان نا؟ هەموو خەمێکمان ئەمە بوو.

دوای شەهیدبوونی هەڤاڵ حەقی و بۆ نەمر ڕاگرتنی یادەکەی هەوڵی نووسینی بەرنامەی حیزبماندا، چونکە ئەمە باشترین وەڵام بوو دەکرا بۆ شەهیدبوونی بیدەینەوە. هەنگاوێکی گرنگ بوو بۆ پێشەوە. بەرنامەی حیزب تا ئێستا ماوە و نازانم داخۆ وطه بەڵگەنامەیەك بۆ(PKK) قبووڵ دەکرێت یان نا. تێڕوانینەکانی ئەو بەرنامەیە تەواو باش و واقیع بیینانەن. پاش ئەوە هەوڵماندا لە ۱۹۷۷ـ۱۹۷۸ بەرنامەکە بەخشینەوە. قۆناغی «ئایا دەتوانین ببینە حیزب یان وطه کۆمەڵێکی خاوەن ئایدیۆلۆژی دەمێنینەوە» و قۆناغی بڕیاردان بوو. دوای ئەوەی کە گەلێك دژواری گەورەمان تووش هات، بڕیارماندا ناوی حیزبی ئەم کۆمەڵە ڕابگەیەنین، سەرباری ئەوەی کە دەمانزانی لەوانەیە ئەوە لاوازو بێکاریگەری بێ. بەڵام گوتمان با لانی کەم ناوی حیزب لە مێژوودا بە نەمری بهێڵینەوە و ئەمەش شتێکی باش بوو.

ی.ك: لەو کاتە هەڵوێستتان چۆن بوو؟ ئایا لەگەڵ ئەوەدا بوون حیزب بنیادبنرێت یان کۆمەڵەکەتان بمێنێتەوە؟

س.پ: من بووم دەستم بە هەموو مشتومڕێك دەکرد و ئامادەکاریم ئەنجام دەدا و لێی دەدوام.

ی.ك: هێندێکیان پێیان گوتم، چەند پێشنیارێك لەساڵی ۱۹۷۵ـ۱۹۷۶ هەبوون بۆ دامەزراندنی حیزب. بەڵام سەرۆك ئاپۆ ئەوەی بە زوو زانی. ئایا وەزعێکی وا لە

کوردیدابوو؟

س.پ: نەخێر هەڵاڵی وا بەهێز نەبوون. گەلێك بیروباوەڕی شۆڕشگێڕانە لەسەر بنیاتنانی حیزبی کوردی پەرەیان دەسەند، بەڵام هەموویان لەم بیرەوە دوور بوون.

ی.ك: باشە، جگە لە(PKK) پێشنیارێك هەبوو بە ناوی دیکەوە. یان چەند ناوێکی جێگرەوە هەبوون؟

س.پ: بیرۆکەی بنیاتنانی کۆمەڵەیەك بەناوی یەکێتی لاوانی شۆڕشگێڕی نیشتمانی کوردستان «KYDGB»ەوە هەبوو. لەوسا گوتمان ئەمە هەر یەکەڵکی لاوان دێت. بیریشمان لە نموونەیەکی لینینی کردەوە و گووتمان با ناوی «یەکێتی تێکۆشان لە پێناوی ڕزگارکردنی کار»دا بێنێت. بەڵام تەماشامان کرد ئەوەش لەگەڵ ئامانجەکانماندا تەواو جووت نایەتەوە بۆیە بڕیارماندا ناوێکی تایبەت بە خۆمان جێبکەینەوە. وەك زانراویشە لە مانگی یازدەی ساڵی ١٩٧٨ دا یەکەم کۆبوونەوەمان بەم ناوەوە کردو لەو کۆبوونەوە گەورەیە دەچوو کە «حیزبی کرێکارانی سۆشیال دیموکراتی ڕووسیا» ساڵی ١٨٩٨ کردی. لەوە دەچوو ئێمە لە کوردستان پێڕەوی هەمان شێواز و تەرزمان کردبێ. باوەڕم وایە پێویستە هێندێك لەو خاڵانە ڕوون بکرێنەوە کە هێشتا بوونەتە مایەی هێندێك قسە و قسەلۆك لای ڕۆژنامەنووسان، وەك «لۆفرو مومجو» کە دەپرسێ ڕەگەزنامەکەی چییەو کێ خەزووریەتی.

وەك ڕێسایەکی بنچینەیی بە ئاسانی زیندەڕەوی لە هیچ پێوەندییەکدا ناکەم و ناشبمە هۆی پچڕانی هیچ پێوەندییەك.

ی.ك: خاتوو «کەسیرە» خانم لە کوێ دەیخوێند. ئەویش لە نێو تاقمەکەتاندا بوو؟

س.پ: لە کۆلیژی «چاپ و بڵاوکردنەوە» بوو، تێدەکۆشاین ڕایبکێشینە نێو تاقمەکەمان. سەر بە خێزانێکی لایەنگری «CHP» بوو. لەم خێزانە ساڵی ١٩٢٥ بە دوا ملکەچی کەمالیزم بوو. واتە لە خێزانێك بوو دەوری سەرکردایەتی لە ڕۆشنبیری کۆماریدا گێڕا. ئەوەمان دەزانی و لایەنە خراپەکانیشمان دەزانی. بەڵام وێڕای لەوە هەوڵی بە کێش کردنیمان دەدا بۆ تاقمەکەمان.

ی.ك: کچ یا ئافرەتی دیکە جگە لەو لە نێو تاقمەکەدا هەبوون؟

س.پ: هێندێك هەبوون. بەڵام لەو بوو نوێنەرایەتی ئافرەتانی دەکرد و بایەخی بە تاقمەکەمان دەدا. بەڵام سەرەڕای لەوە خۆپارێز بوو و هەڵوێستەکانی لە هی ئێمە جیاواز بوون. هەرچی هەڵوێستی منیش بوون سۆزیان تێکەڵ بوو بوو. لایەنی مرۆڤانەم چەندە گشتی و بایەخدار بووبێ بە کۆمەڵگا و بەزانستەوە بەستراو بووبێ، ئارەزووی پەیبەندبوونیش لەلای من بەتین بوو. سەبارەت بە من

دەبێ هەموو شتێك بە کەمێك مەشق و پێبەندبوونەوە بەرێوەبچێ. من تا ئێستاش وەهام. ئەم مەسەلەیە لەلای من جێگیرە. ئەگەر ئافرەت هاتە نێو هەر مەسەلەیەکەوە، دەبێ چەند پێت دەکرێت لێی نزیك ببیتەوە و دەبێ لێنزیکبوونەوەکەشت بۆ ئامانجێکی سیاسی بێ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەوڵ بدەی سوود لەو توانایانە وەربگری کە لای دەست دەکەون. تەنانەت ئەگەر پەیوەندیەکانت لە ئاستی بە قوربانکردنی سۆزیشدا بێ، دەبێ لێك نزیکبوونەوەکە بێسنوور بێ. واتە بە کورتی ئەگەر چەند بناغەیەکی سیاسی لە ئارادابێ، ئەوسا گرنگ نییە لە خێزانێکی بەکرێگیراو بێ یان نا. دەبێ کۆسپ نەخەیتە رێی ئەم پەیوەندییە.
لەو کاتە ئاوام دەگوت چا لەبەر ئەوەی کە من بەرپرسی ئەو تاقمە بووم، ئەم هەڵوێستەم پاڵپشتی بوو، بەم هەڵوێستە هەوڵمان دەدا ئەو کەمتەرخەمیە نەهێڵین کە لێی دەردەکەوت و وای لێبکەین هەست بە هێزی خۆی بکات. بەڵام پێم وابێ هەڵوێستی بە شێوەیەکی دیکە بوو. من نامەوێ درێژە بەم بەسەرهاتە بدەم. بەڵام ئەم رەفتارە هەڵوێستی بەجەرگانەی من بوو. لەوە بوو توانیم بەجەرگانە و بە شێوەیەك کە نە چاوەڕوانم دەکرد و نە پاشتر توانیم لێکی بدەمەوە، لە دەرگای ئەو خێزانەمدا. منی ڕارای زۆر متمانە بە خۆ نەکردوو لە دەرگای ئەم خێزانە دەدەم، ئەمە هەڵوێستێکی یەکجار بەجەرگانەیە، چونکە لە خێزانێك بوو زۆر ئیشی بۆ بەرژەوەندی کۆماری تورکیا و دژی هەڵگەڕانەوەی کوردی کردبوو و بەم خەسڵەتانە ناسرابوو هەرچی منم ڕزگاریخوازێکی سەرپەڕگر بووم لە سەرکردایەتی بزووتنەوەکەدا. بیر لەم مەسەلەیە بکەنەوە. ئەوە ناکۆکییەکی زۆر سەیرە. لەوەش سەیرتر بانگهێشت کردنی خۆمە بۆ ئەم ناکۆکیە. بەڵام ئەگەر لێت بپرسم بۆچی ئەوەت کرد، دەڵێم: «سیاسەت هونەری هەست کردنە» و هۆیەکانیشی ئەمانەن:
یەکەم ـ کچێك بوو نیشانەی ژیر بوونی پێوە دیار بوو. دووەم ـ پێبەستەی دابونەریتی «CHP» بوو و دەکرا لە ڕووی سیاسییەوە کەڵکی لێوەربگرین. سێیەم ـ ئەگەر توانیمان کاری تێبکەین وای لێبکەین نۆکەرایەتی تێبەرێنێ، پەرەسەندنێك بۆ بەرژەوەندی حیزب یا بزووتنەوەکە تۆمار دەکەین، ڕاکێشانی نۆکەرانی کورد باشتر و لەبارترە بۆ کوردستان لە بری لێدانیان. چوارەم ـ ئەگەر توانیمان بە شەخسی ڕای بکێشین، ئەوا ڕاکێشانێکی بە واتا دەبێت بۆ ئێمە. پێنجەم ـ ئەگەر وا ڕێکەوت گومانی لێکرا، هەر دەتوانین سوودی لێوەربگرین. ئەم پێنج خاڵە نهێنی بوون و کەس پێیانی نەدەزانی. پێڕەوی هەر خاڵێکی بکردبایە، ئێمە دەست بەرداری نەدەبووین.
من هەموو ئەمانە بە ڕاشکاوی دەڵێم. بەڵام ئەوسا لە شێوەی هەستدا بوون. بۆ نموونە ئەو کەسەی کە ناوی «بیلوت»مان لێنابوو خەڵکی «ئاگری» و ناوی «نەجاتی قایا» و کوردێکی بێوێنە ڕێکخراو بوو، واتە «بیلوت»ێکی باش بوو. بەجەرگ بوو و لەڕووی بنیاتی فیزیاییەوە بەهێز و جیاوازبوو، چونکە فڕۆکەوان بوو.

ی.ك: ئایا لە هێڵی ئاسمانی تورکیا بوو؟

س.پ: نەخێر، لە هێزی ئاسمانی تورکیا بوو. ئەفسەر بوو، هاتە لام و پێی گوتم ئەوان لەبەر ئەوەی کە کوردە لە وەزیفە دەریانکردووە. لە ڕاستیدا دەرنەکرابوو. بەڵکو ڕاسپێردرابوو خۆی تێکەڵکێشی ڕیزەکانمان بکات. لەوەبوو بە ئەمرەیەکی بەرزەوە چووە کۆلێژی زانستە سیاسیەکان و بەهارە خۆی ناونووس کرد و لەوساتەوە بووین بە برادەر. مەسەلەی بەکرێگرتنی خانوویەکی لەلا کردینەوە تا من و کەسیرە تێیدا دابنیشین و بمانخاتە بەر چاودێری خۆی. دەیگوت: «زێڕتان بۆ دەکڕم و خانوویەکتان بۆ بەکرێ دەگرم». ئاوا خزمەتی خۆی بەردەست خست. بە کورتی ئەم «بیلوت» هەمووان دەیناسن. ساڵی (١٩٧٧)یش ساڵێکی پڕ لە هەڵبەز و دابەز و پیلانگێڕان بوو و دەوڵەت دەستی وەردەدایە هەموو کاروبارێك.

ی.ك: ئەو کاتە خانوویەکت لەگەڵ کەسیرەدا بەکرێ گرت؟

س.پ: نەخێر، خانوویەکی سەربەخۆمان نەبوو دوور لە هەڤاڵان تێیدا بژین. بەڵام چەندەها خانوومان هەبوو، لەوێ چاومان بە یەکدی دەکەوت. بیلوت خانوویەکی بەکرێگرتبوو و دەیشچووینە ئەوێ. تەنانەت ڕۆژی ١٩٧٧/١/٦ کۆبوونەوەیەکی گرنگمان لە خانووەکەی بیلوت کرد. ئەوە یەکەم کۆبوونەوەی هەمەلایەنە و شێلگیری ئێمە بوو. هیچ پەڕەیەکی نووسراومان لەبەر دەستدا نەبوو و دەمی زۆرپاکە کرابووەوە تا بتوانین ئەو دوو یا سێ پەڕە نووسراوەی تێ‌فڕێ بدەین ئەگەر پۆلیس غافڵگیری کردین.

ی.ك: ژمارەتان چەند بوو؟

س.پ: دەوری ١٠ یا ١٥ هەڤاڵ بووین. بیلوت خواردنەکەمانی سازدەکرد و هەمیشە ڕستەی «لەم خوێندانە بۆچی‌یە؟ بالندە ئاوا پێ‌دەگات و بەهۆی ئەم خوێندانەوە خوێنی پێوە دەکرێت و ئەمجا دەخورێت» دەگوتەوە. ئەوەی ڕاستی بێ لەم قسەیەدا مەبەستی ئێمە بوو و وازی لێ‌نەدەهێنام. پێم وایە ئەم وەزیفەیەی پێ‌سپێردرابوو. لێرەدا پشتم بە هەستی خۆم بەست و پێوەندیەکانم ڕەت نەکردەوە. ئەگەر دەنگم لێ‌ببڕیبایە، ئەوە گومانی دەوروژاند. بەڵام پاشتر دەستی کەوتە ڕوو.

ی.ك: دەستی کەوتە ڕوو؟

س.پ: بەڵێ. لە سەروبەندی کودەتای «ئامق کەماڵ ئەرسون»دا ویستی پاکتاومان بکات. تا دوازدەی شەو لە کۆڵمان نەبووەوە. ئەو دووزمانی لەسەر کردین. بەڵام سەرباری ئەوە دەستمان لێ‌هەڵنەگرت و گوتمان با ئەم «بیلوت» بهێڵینەوە.

جا وەختێك «ئۆغرو مومجو» دەڵێت: ئاپۆ لە نووسینێکیدا گوتوویەتی پێویستە بپارێزین وەك چۆن چاومان دەپارێزین، ڕاست دەکات. ڕەنگە دارشتەیەکی جیاوازی هەبووبێ، بەڵام بەو مانایە بوو. بەم پێیە پێوەندیمان لەگەڵ کەسیرەدا لەم ساڵەدا چڕوپڕ بوو. من لەم پێوەندیانەدا شێلگیر بووم و تەواو نەمدەزانی ئاخۆ لەوە ئاکامی ئامانجی سیاسی‌یە یان هەر خۆی کارێکی سۆزاوی

بوو. بەڵام ئەوە دەزانم کە دەبوو ئەم پەیوەندیانە بێ‌پێچ وپەنا چڕبکرێنەوە. ئەمە ڕوویدا. لەوانەیە من هەوڵم دابێت. خۆ لەو تەنگانەیە قوتار بکەم کە لەو قۆناخەدا بە دەستیەوە دەمناڵاند. پەیوەندیم بە «پیلوت»ەوە بەشێکی ئەم تەنگانەیە بوو، بەتایبەتی قۆناخەکە قۆناخی بەرەی نەتەوەیی بوو کە جڵەوی حوکمی بەدەستەوە گرت. بارودۆخەکە ناسك و مەترسیش گەورە بوو. «حەقی» شەهید بوو بوو و «قەرەسوو»و هەڤاڵان لە بەندیخانە بوون و ئەوانەی کە مابوونەوە خەریك بوو نەمێنن. هەوڵم دەدا خۆ لەم هەموو تەنگانەیە دەرباز بکەم و لەوەدا ڕێگایەکم دۆزیەوە.

ی.ك: واتە ئێوە بیرتان لەوە دەکردەوە بەرگێکی دیکە بە بەرخۆتاندا بکەن، وانی یە؟

س.پ: هەتا ئەگەر ئەوە ڕوونیش نەبووبێ، بەڵگەکان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن. «ئوغور مومجو» لەم مەسەلەیەدا دەڵێت: «ئایا ئیستخباراتی تورکی(MIT) بوو کارێکی کرد ئاپۆ بڕژێ و پشتیوانی لێ‌کرد؟». نەخێر، پێموایە ئەو خۆی حەزی کرد بەو شێوەیە لێکی بداتەوە. خۆ مەسەلەکان بەم چەشنە سادە نین، چونکە ئیستخباراتی تورکی هەوڵی دەدا چاودێریم بکات. تا ئێستاش ناتوانم بڵێم کەمبەرەی هەڤاڵمان نۆکەر بوو. ئەوەی وا بەدڵنیاییەوە لەسەر ئەو دەیزانم ئەوەیە خێزانەکەی دەچووە بەرێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی. باوکی پەیوەندی بەوانەوە هەبوو. لەوانەیە وایان زانیبێ کە من بەم ڕێگایە لە ژێر دەستیاندام، وەك بڵێی بڵێن: «مادامێکی ئەم کابرایە پێبەستەی ئەم جۆرە پەیوەندیەیە، کەواتە لە ژێر دەستماندایە. با درێژە بەم پەیوەندیە بدەین». ڕەنگە ئەو خێزانە ئاوا بەم پەیوەندیە قایل بووبێ و ئەمەش ڕێی تێدەچوو. من بە پێی بیرکردنەوەی ئەوان لە ژێر دەستیاندا بووم، مادام پەیوەندیم لەگەڵیدا بەردەوام بوو. لەلایەکی دیکەوە «پیلوت»یش خستبوومیە ژێر دەستی خۆی. ئەم دوو فاکتەرە لە ژیاندا هێشتمیانەوە.

ساڵی ١٩٧٨ و بە دیاریکراوی یەکەم ڕۆژی مانگی یەکەم کە ئەجەوید سەرۆکوەزیران بوو. لەو ڕۆژە بڕیارێکی دەرکرد. پێم وایە دوژمنکاری ئەجەوید پەیوەندی بەم مەسەلەیەوە هەیە. بڕیارەکە دەڵێت: «پێویستە کۆنترا کەس نەکوژن، بەڵکو دەبێ تەنها زانیاری کۆبکەنەوە». ئەم بڕیارە لە چوارچێوەیەکی تەسکدا جێبەجێ‌کرا. ئێمەی خستە بەر چاودێرییەکی توند، چونکە فەرمانی تەقە لێکردن لە ئارادا نەبوو. هەوڵیان دەدا بڕیارێکی تازە دابڕێژن گرتنیش بگرێتەوە. ئاوا بیریان دەکردەوە. گرتنی هەڤاڵانیش لەم هەلومەرجەدا کرا. ئەگەر بیانتوانیبایە بمگرن، لانی کەم حوکمی (٣٠) ساڵیان دەدام. هەر بە ڕێکەوت نەچوومە ئەو ماڵە و پێیان نەکرا بمگرن. پاشتر ئاهەڵووقەش درێژەی کێشا. هەرچی مەسەلەی ژنهێنانیشە، باوەڕیان وابوو منیان خستووەتە ژێر دەستی خۆیان. ساڵی ١٩٧٨ ئاوا تێپەڕی. ئەوان پێیان وابوو من لە دەستیاندام و تەواو ژێر

دەستەیان کردووم و کەی ویستیان دەستگیرم دەکەن. هەڤاڵێکی «دۆغان» ناومان کە ساڵی ١٩٧٩ کاتێك لە دەرەوەی نیشتمان بووم گیرا، کاتی لێپێچانەوە یەکێکی میت پێی گوتبوو: «ئاپۆ لە نێو چنگ و لە لەپی دەستماندا بوو، چۆن لە دەستمان دەرچوو». بە دەم و چاوی خوێدا دەکێشا. ئەم هەڤاڵەمان هێشتا لە زیندانە و پێی گوتم: سەرۆك.. کابرای ئیستخبارات شێتگیر بوو.

هەرچی بەسەرهاتی دەرچوونیشمە، ئەوان پێیان وابوو من لە نێو ئاپلۆوقەیاندام و لە ژێر دەستیاندام، بەڵام من ئەوە بە کەمی ئامرازیانەوە دەبەستمەوە. کە هاتمە دەرێ کەس بە بڕیارەکەمی نەدەزانی. یەك یا دوو هەڤاڵ ناراستەوخۆ دەیانزانی، چونکە من ئاگادارم کردنەوە کە ئێمە «لەوانەیە هێندێك ڕێ و شوێن بۆ چوونەدەرەوە دابنێین». بەڵام من کەسم لە ڕۆژی چوونە دەرەوەکە ئاگادارنەکردەوە و تەنانەت «کەسیرە»ش نەیدەزانی. ئەوی بۆ ماوەی سێ مانگ بۆشایی تێ‌کەوت. هەرچی «بیلوت»یش بوو، ئاگادارم کردبووە و کە من لە زستانی(١٩٧٨)دا لە ئەنقەرە دەبم و پاشان تێیدا دەگیرسێمەوە و ڕۆژنامەیەك دەردەکەین و لەوێوە درێژە بە چالاکیەکانمان دەدەین. قەناعەتی بەوە هەبوو و بەوپێیە ڕاپۆرتەکانی بەرزدەکردەوە. واتە کە من لە نیشتمان چوومە دەرێ، کەس نەیدەزانی نیازی دەرچوونم هەیە یا نەیدەتوانی چاوەڕوانی دەرچوونم بکات، چونکە نموونەیەکی هاوشێوەی ئەم کارەیان لەلا نەبوو. شۆڕشگێڕانی تورك دەرنەچوونە دەرێ تا ساڵی ١٩٨١. بەڵام من لە کۆتایی حوزەیرانی (١٩٧٩)دا هاتمەدەرێ و تەنانەت میتیش وای دانەنابوو ئەو کاتە دەردەچم. هەرچی ئێمەش بووین تا دواسات ئەم چەشنە بڕیارەمان نەبوو. سەروبەری بڕیارەکە تەنها بە دوو ڕۆژ درا، بە بێ‌ئەوەی کەس پێی بزانێ. ئیتر چۆن هەواڵەکە بە میت(MIT) دەگات؟ سەرچاوەکانی ڕاپۆرتی ئاسایی خۆیانیان بەرزدەکردەوە و دەیانگوت هەموو شتێك بە دڵی خۆمانە.

ی.ك: باشە، ئێوە بڕیارەکەتان بە «بیلوت» ڕانەگەیاند. ئەمە وا دەگەیەنێ ئێوە بڕوای پێ‌ناکەن؟

س.پ: بۆ شەش مانگ یا هەتا ساڵێکیش بوو بە ئەنقەست دەمخەڵەتاند. واتە لە ٣ی حوزەیرانی ١٩٧٧ بەدوواوە زانیاری هەڵەم بە بیلوت دەدا و بەلارێدا دەمبرد. ئەگەر بیلوت بیزانیبایە ئێمە دەستیمان بۆ کەوتووەتە ڕوو، ئەوا ڕاپۆرتی خۆی بۆ بەرزدەکردنەوە و دەیگوت: «ئەوان خەڵەتاندمیان». بەڵام ئێمە بە تەواوی پەردەمان لە ڕوو هەڵماڵیبوو. ڕاپۆرتەکانی «بیلوت»یش ڕۆیشتن. لام وایە پێی وابوو ئاپۆ ژنی هێناوە و لە دیاربەکرە و لە ماوەیەکی کورتدا بۆ ئەنقەرە دێتەوە. میتیش چاوەڕێی ئەوەی دەکرد. لە کۆتایی ١٩٧٨ و سەرەتای ١٩٧٩ دا ئەوەی وا لە منیان چاوەڕوان دەکرد چوونە دەرەوەی نیشتمان نەبوو، بەڵکو گەڕانەوە بۆ ئەنقەرە بوو. بە پێی ئەوەش تەگبیری خۆیانیان کرد. منیش سەرم لە ماردیندا و پاشان رووەمکردە ئورفە. ئەوسا گەلەکۆمەی گرتن لە «العزیز» دەستی پێ‌کردبوو. «شاهین دوونمز» گیرابوو و ئیعترافی کردبوو و بە بەرێوەبەرایەتی ئاسایشی

گوتبوو: ئاپۆ لە ئورفەیە یا ماردین. دەتوانین بچین دەستگیری بکەین. بەلام بەرپوەبەری ئاسایش لەبەر ئەوەی مەسەلەکە لە دەسەلاتی ئەو بەدەر بوو رووبکردە دوورەوەشتی «العزیز». جا بۆ ئەوەش کە بگاتە ئورفە یا ماردین، دەبوو ئەنقەرە لە بارودۆخەکە ئاگادار بکاتەوە. ئەنقەرە لە دواداویەکانی ۱۹۷۹ دا دەیتوانی بڕیاری چالاکی کردن لە دژمان بدات، ئەویش پاش گۆڕانکاریەکانی «سیوەرەک». بەلام پێش ئەوە هیچ بڕیارێك لە ئارادا نەبوو بۆ دەستگیرکردنم.

ی.ك: ئەو کاتە دیمیریل سەرۆکی حکوومەت بوو؟

س.پ: نەخێر، ئەجەوید سەرۆکی حکوومەت بوو و گەلەکۆمەی گرتنی «العزیز»یش بەس نەبوو بۆ دەرکردنی فەرمانی گرتنم، چونکە بەلگەکان زۆر بێهێز بوون. هەرچی «شاهین»یش بوو دەیگوت: با بڕۆین و بە دەستی خۆمان بیگرین. زۆر سوودمان لە گرتنەکانی «العزیز» وەرگرت، چونکە زوو وریای کردینەوە و وای لێکردین بە خێرایی بڕیاری خۆمان بدەین. ئەمە ئەو تاکە سوودە مێژوویییە بوو کە لە شاهین کەوتەوە. ئەم گرتنانە و ئیعترافەکانی شاهین پالیان پێوە نام بڕیاری چوونە دەرەوە بدەم. ئەگەر نەگیرابایە یا لە بری ئیعتراف کردن و گرتنی هەڤالان دەستی لەگەل ئەنقەرەدا تێکەل بکردبایە، رێی تێدەچوو بمگرن.

ی.ك: سەرۆکی گەورەم دوو پرسیارم هەن: یەکەم ئەوەیە ئایا خانوو کەسیرە لە ئیدارەی بالای حیزبدا بوو؟ دووەمیش: چۆن بەمە رازی بوو و پاشتر هاتە دەرەوە، وانییە؟

س.پ: من بڕیاری ڕۆیشتنی خۆمم پێنەگوتبوو.

ی.ك: بەلام دوایی هاتە ئێرە بۆ لاتان.

س.پ: دیارە هەر دێت. لە چوارچێوەی پێوەندی ڕێکخستندا هات. ئەوە هیچ مەبەستێکی تێدا نییە. بە پێی ڕێ و شوێنی ڕێکخستن کەسم لەم بڕیارە ئاگادار نەکردەوە. ئەوە بڕیارێکی نهێنی و ئاسایی بوو. ئەوان پاش چوونە دەرەوەم زانییان و، پاش ئەوەی هەمووان لە ڕێگای ئەو هەڤالانەوە کە پێوەندییان پێمەوە هەبوو زانییان، ئەویش زانی.

ی.ك: دوای ئەوەی کە هات، پێی نەگوتی بۆچی ئاگادارت نەکرووەتەوە. ئایا بڕوام پێناکەی و ئەوەشی نەکردە مەسەلەی لە خۆگۆڕانێکی شەخسی؟

س.پ: لە بنەڕەتدا کەشێکی بێبڕوایی لە ئارادا بوو. ئەو هەوڵی دەدا تێمان بگات. پێم وایە بیری دەکردەوە و دەیپرسی ئاخۆ لەبەر سۆز یان بۆ ئامانجی سیاسی پێوەندی لەگەڵدا دامەزراندووم. ئەگەر هۆیەکان لە ڕووی سۆزەوە بوونایە، هەوڵی دەدا ئەم سۆزە تاقی بکاتەوە. بەلام ئەگەر پێوەندیەکە بۆ ئامانجی سیاسی بووایە، ئەو دەیگوت: «من سەرکردەم»، چونکە ئەم کابرایە لادێییەکی سادەیە و من کچی خێزانێکی سەرکردەم. ئیتر ناکۆکی لەم جۆرە دەستی پێدەکرد.

ی.ك: بەلام ئەمە زۆری خایاند.

س.پ: بێگومان زۆر بوو. ئەو شەڕەی کە ئێمە دژی ئەو دەمانکرد لە شێوەی ململانێیەکی نێوان دوو سەرکردایەتیدا بوو، یەکیان لە خێزانێکی کوردی زەحمەتکێش و نەدار کەوتبووەوە و ئەوەی دیکەشیان لە خێزانێکی نۆکەر کە هێزی خۆی لە چوارچێوەی پەیوەندیەکانیدا بە کۆماری تورکیا «T.C»وە وەردەگرت و یەکێکی ئەم خێزانەی بەسەر سەرکردایەتی ئەم بزووتنەوەیەدا سەپاند.

ی.ك: ئایا خەسڵەتەکانی سەرکردایەتی کردنی هەبوو؟

س.پ: بێگومان. کەسایەتی بەهێز و ئاڕادەیەك زیرەك بوو. ئەگەر بهویستبایە دەیتوانی یەکجار سوودمان پێبگەیەنێ. بەلاّم پێی باشتر بوو بەپێی چێنی کۆمەلاّیەتی و دۆخی خێزان خۆی هەڵبسەنگێنێ. جا تەواو نایشزانم ئاخۆ هیچ ڕێنوێنییەکی دەولەتی تورکیا لە ئارادا بوو یان نا. بەلاّم بەهرەکانی خۆی لەسەر بنچینەیەکی باش نەدەخستە گەڕ.

ی.ك: باشە، ئایا ناکۆکی لەم حاڵەدا پەیدابوو؟

س.پ: نەخێر، پێشتریش هەبوو. نموونەیەکت لەسەر ئەوە دەدەمێ. بۆ ئەم نموونەیە گەلێك بەڵگە هەن. ماڵێکمان لە دیاربەکر هەبوو. کە کەمال پیر لە ساڵی (١٩٧٨)دا هاتە ئەوێ و دۆخی پەیوەندیەکانی زانی بە «جەمیل بایەق»ی گوت: وەرە با ئەم ژنە بکوژین. ئێمە پێمان قبووڵ ناکرێت هەڤاڵەکەمان بەم شێوەیە سووکایەتی پێبکرێت. هەڤاڵانیش پاشتر گوتیان با وازی لێبهێنین، لەوانەیە مەسەلەی وا هەبن ئێمە پێیان نەزانین و ئەم هەڤاڵەمان خۆی لە ئەستۆیان بگرێ. ئاوا وازیان لێهێنا واتە هەڤالاّن لەساڵی ١٩٧٨ بە دواوە دەیانزانی لە چ دۆخێکدایە. کەمێك لەمەوبەر هێندێك هەڤاڵی ئێرە گوتیان: ئەوە خەفەتباری کردین کە تۆ پەیوەندی وا دادەمەزێنی. دەچووین دەمانکوشت، بەلاّم پاشتر وازمان لێهێنا. لە «دێرسیم»یش دەیانگوت: ئەم خێزانە دژی میللەتی کوردە، چۆن چووی ئەم جۆرە پەیوەندیەت لەگەڵدا دامەزراند. لەمە ناکۆکییەکی زۆری تێدا بوو و بووە هۆی گومان لە دەوروپشتم و ئەو گومانەش ساڵانێکی درێژ بەردەوام بوون. بەلاّم پەرەسەندنی پەیوەندیەکان سەبارەت بە «کەسیرە» بەو هەڵوێستەیەوە بەند بوو کە دەڵێت: «بەو ئەندازەیەی کە دەیخەمە نێو دەستم، لە کوردستان هێز پەیدادەکەم». ئەم مەسەلەیەی بە مللیەتر حسێب دەکرد و نزیکبوونەوەی خۆی بەم حسێبە دیاری دەکرد. واتە لەم مەسەلەیەدا پەیوەندی مێینەیی خۆی وەك ئامرازێکی سیاسی بەکار دەهێنا.

ی.ك: ئایا متمانەی بە پاشەڕۆژی(PKK) هەبوو؟

س.پ: بە تەنیا پاشەڕۆژ نا. بۆم باسکردن زۆر زیرەك بوو لە سەرکردایەتی تێدەگەیشت و دەیزانی سەرکردایەتی کردنی چینەکان چییە. لەوێ کوردستانی لە دەست دەرچوو و دەیتوانی بە هۆی مێنەوە بە دەستیەوە بگرێ یا کە منی گرت دەیتوانی پەیوەندی تایبەتی خۆی بە شێوەیەکی باشتر لە ئێمە بخاتەکار. ئێمە لەم مەسەلەیەدا سوزاوی بووین. لە کاتێکدا ئەو واقیع بین بوو و لە ئیش و کاریدا

پشتی بە سوز نە دەبەست و هەولی دەدا بە زیرەکی خۆی ڕێگا خۆش بکات. بەرانبەر بە من ئاوا بوو و ژیانی ڕۆژانەشم بەم شێوەیە بوو.

ی.ك: کەی ئەم زانیاریانەتان کەوتە لا، پاشتر یان هەر لە سەرەتاوە هەتانبوو؟

س.پ: بێ گومان ئارەزووی دەکرد رابیکێشە ریزی سەرکردایەتییەکەم. بۆ سۆشیالیزم لە ڕووی ئایدیۆلۆژییەوە ڕوون و ئاشکرایە ئەو ڕێبازی ڕزگاری نیشتمانییەش کە پشت ئەستورین پێی هەر ڕوونە. دەبوو بە هەر شێوەیەك بووە وەزعی خۆی تێبپەڕێنێ. ئەوە وای پێویست دەکرد خێزانەکەی ڕەت بکاتەوە. ئەوە تاکە ڕێگای، لێخۆشبوونی بوو. ئەمەش ڕێگای لە بەردەم بەرپەرچدانەوەی لایەکەی دیکەدا دەکردەوە. لە باتی ئەوەی چینەکەم ڕەت بکەمەوە، دەچمە نێو ئەم بزاڤە بۆ خزمەتی چینەکەم. لە باتی ئەوەش شوێنکەوتەی ئەم چەشنە سەرکردایەتیە بم، دەتوانم وا لەم سەرکردایەتیە بکەم شوێنم بکەوێ. بیری لەم بوارەدا قەتیس بوو بوو. من لە جێگایەکدا نیم بتوانم مەودای پێوەندی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆی ئەم هەلوێستانە بە دەولەتی تورکیاوە ڕوون بکەمەوە.

ئەم ناکۆکیە لە سەرەتای دامەزراندنی پێوەندی نێوانمانەوە سەری هەلدا و ئەمەش کێشایەوە بۆ پەیدابوونی ناکۆکی گەورەتر لە دوایدا. جا لەکاتێکدا بە ڕاستی و ڕێکی و بنەڕەتی ئیشم بۆ ڕاکێشانی دەکرد، ئەو کەوتبووە بەستنەوەی من بەخۆیەوە. ئەم دۆخە دەبووە هۆی بێزارییەکی زۆر بۆ من، چونکە ئەم پێوەندیە ژەهراوی بوو. بیرەوەرییەکی دیکەتان بۆ باس دەکەم. ئایا پیاو لەمال هەلدێت؟ من لەمال هەلاتم.

ی.ك: لە دیاربەکر هەلاتی؟

س.پ: بەلێ.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ کە بێزاری هەر لە سەرەتاوە هەبووە؟

س.پ: زۆریش بوو.

ی.ك: سەرەرای ئەوە ماوەی (١٠) سال درێژەتان بەم پێوەندیە دا؟

س.پ: پاش ئەوە دلەراوکە و گومانی سیاسی دەستیان پێکرد. بەلام هەر گومانی سیاسی نا، بەلکو لەبەرئەوەی ئەوە تەگەرەی خستە ڕێی ڕاکێشانی بەك مشال و بووە هۆی هەولدانێکی بێوچان لەم ڕێگایەدا.

ی.ك: ئەمە مانای وایە ئێوە بە خێرایی جوێ نەبوونەوە؟

س.پ: من وەك ڕێ و شوێنێکی بنچینەیی بە ئاسانی زیندەرەوی لە هیچ پێوەندیەکدا ناکەم و نابمە هۆی پچڕانی هیچ پێوەندیەك. مێژووی (PKK) پڕە لە هەزاران نموونە لەسەر ئەم مەسەلەیە. من لە دۆخێکدام ئەم پێوەندیانە پەرە پێدەدەم. ئەگەر ئەم پێوەندیانە نەبوونایە (PKK) سالانی ١٩٧٧ـ١٩٧٨ ئەو قەیرانانەی تێنەدەپەڕاند. زۆر ڕۆشنە کە پێوەندیەکان چوونە ژێر بالی میت (MIT) و چاودێری تەواوی ئەو. کەواتە ئەم تاقمە چاودێری دەکرا. میت ئاوا بیری دەکردەوە و منیش کە ئەم پێوەندیەم بەکار هێنا کارێکی کرد (PKK) لە سالانی

١٩٧٧ـ١٩٧٨ ڕەت ببێ. واتە ئێمە بەوە گەیشتین(PKK) ڕابگەیەنین و پاش ئەوەش گەلەکۆمەی گرتن لە «العزیز» دەستی پێ‌کرد و ئەوە پاڵی پێوەناین بڕیاری چوونە دەرەوە بدەین. دەرچوونمان بۆ دەرەوەی نیشتمان بەم شێوەیە بەدی هات.

ی.ك: من تێدەگەم چی دەڵێن. بەڵام کەڵکی هەموو ئەمانە چی‌یە. من دەبینم ئێوە ئەو کاتە دوودڵ بوون، چونکە شارەزاییتان وەك هی ئێستا نەبوو.

س.پ: پێشتر پێمگوتی من ئەوەم کرد تا هەستم و هێندێك سەرەدا و بەدەستەوە بگرم.

ی.ك: بەڵام لە ١٩٧٨ دا عەبدوڵڵا ئۆجەلانی ئێستا نەبوون و هەستتان تا ئەم ڕادەیە بە تین نەبوو و ڕوانینتان وەك حاڵی حازر ڕوون نەبوو و بە سۆزی خۆتان بیرتان لە پێوەندیتان بە کەسیرەوە دەکردەوە.

س.پ: دەتوانم بڵێم سۆز وای لێ‌کردین نرخێکی گران بدەین.

ی.ك: بەڵێ من دەمەوێ بزانم «ئۆغرو مومجو» دەیویست چی بە ئەنجام بهێنێ.

س.پ: ئارەزووی دەکرد ئەمە بە ئەنجام بهێنێ: ببێتە هۆی خوڵقاندنی نیشانەی پرسیار لە عەقڵی خەڵکدا لە بارەی ئاپۆوە، بەو مانایەی کە داخۆ ئاپۆ مرۆڤێکی جێی گومانە؟ بەوە خزمەتی دەوڵەتی تورکیای دەکرد. بەڵام «جنید ئارجا یورك» لە ڕۆژنامەی «حوریەت»دا باسێکی هەبوو تێیدا دەیگوت: ئیستیخباراتی دەوڵەت هەڵەیەکی مێژوویی گەورەی کرد. درێژی مارەکە لە بستێك زیاتر نەبوو و چەکمەی سەربازێکمان بەس بوو پانی بکاتەوە، بەڵام ئەم هەڵەیە کێشایەوە بۆ نەهامەتی‌یەکی گەورە بە بان سەرمانەوە. ئەم باسەی لە ڕەوتی شیکردنەوەکەیدا بوو بۆ ١٢ای ئەیلوول و مەبەستی ساڵی ١٩٧٨ بوو.

ی.ك: ئەمە لەلایەکەوە ڕاستە و مەسەلەی «ئۆغر مومجو»یش زۆر گرنگ نی‌یە.

لەوەی وا لەم هەموو قسانەدا بە دەستم هێنا ئەمەیە: مادامێکی بهلوت زانیاری چەوت بۆ ئیستیخبارات(MIT) دەگوازێتەوە و دەڵێت من چاودێری‌یان دەکەم، تا جمو جۆوڵەکانی باشتر دەربکەون و منیش بەم شێوە بپردەکاتەوە و ئێوەش لە ١٩٧٩ بەدوا سا یا بەمەستی خۆتان یان لەبەر هۆی دیکە وڵات بەجێ‌دەهێڵن. ئەمە بەڵگەیە کە ئێوە نۆکەری میت(MIT) نین و ئەو نەیتوانیوە هەڵتان بسوورێنێ یا کۆنترۆڵتان بکات.

س.پ: بێ‌گومان ناسەلمێندرێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە. ئەجەوید سەرۆوەزیران و «CHP» دەسەڵاتدار بوو و ئەو خێزانەش پەیوەستەی ئەوان بوو و بەو پێیە ئێمەش پێیانەوە بەستراوبووین. واتە ئێمە لە ژێر دەستیاندا بووین و پێویستی بە هیچ کردەوەیەکی توندوتیژ نەدەکرد. ساڵی ١٩٧٨ ئاوا بە بێ نەهامەتی و ڕووداو تێپەڕی. هێندێك ڕێکخراوی تورکی هەبوون لە ئێمە زیاتر پەلاماریان دەدا. تاقمەکەمان هێشتا دەستی بە بەکارهێنانی چەکی ئاگردار نەکردبوو. بۆیە ئەگەر ڕژێم حیزبمان یا تاقمەکەمانی دەستگیر بکردبایە، هیچ بەهانەیەکی بە دەستەوە

نەدەبوو تا بە ڕاشکاوی حوکم بدات. تەنانەت حیزب نە بەرنامەیەکی هەبوو و نە بەڵگەنامەی زۆر تایبەت شایەت. هەتا ئەگەر بیشیانبیزدبنایە بۆ دادگا بەریان دەدابن. بە کورتی هیچ بەڵگەنامەیەکی وا لە گۆڕێدا نەبوو(PKK)ی پێتاوانبار بکرێت، چونکە مشووری خۆمانمان خواردبوو و ئەوە کەمێك ڕزگاری دەکردین. وێڕای ئەوە کە میت متمانەی بە چاودێری ئەو و میکانیزمەکەی کرد.

ی.ك: بەڵێ. ئەم جۆرە بارودۆخە بە سەر حیزبی «بولشەوی»شدا تێپەڕی. ئیستیخباراتیش ماوەیەك خستبوونیە ژێر دەستی خۆی. بەڵام شەڕەکە بە شێوەیەکی بنچینەیی لەگەڵ «ناردونیك»دا بوو.

س.پ: وەك مالینوفسکی وابوو کە لەگەڵ «لینین»دا کاری دەکرد. واتە کێ بیتوانیبایە، بەکاری دەهێنا.

ی.ك: بێگومان. دۆخی وا ڕوودەدات. ئێوە یەکەم و دوا ڕێکخستن نین کە میت چاودێری دەکات. تەنانەت هەندێك ڕێکخستن پەل دەهاوێژێت ئەمجا میت دەستگیری دەکات، چونکە کۆنترۆڵ و چاودێری دەکات. ئەگەر ڕێکخستنەکان گەورە نەبن. هیچ کێشەیەك لە ئارادا نابێ.

س.پ: ئەوی ڕاستی بێ ڕێکخستنەکەی ئێمەش ئەو ڕێکخستنە گەورەیە نەبوو کە مایەی سەرنجڕاکێشان بێ. ئەمەش لایەنێکی گرنگە. جا کە(PKK) گەورە بوو دەستیان کرد بە گوتنی ئەم قسەیە: «بۆچی ئەوسا نەیانگرت؟». بەڵام حیزب تا ئەو وەختە مەترسییەکی گەورە نەبوو. هەتا منیش وام وێنا نەدەکرد کە تا ئەم ڕادەیە دەبێتە مەترسی بەسەر دەوڵەتەوە و نەمدەزانی حیزب بەم شێوە فراوانە پەرەدەستێنێ. جا دوژمن چۆن ئەمەی دەزانی؟ ئەگەر ئەمەی نەبینیبێ چۆن تەگبیری حاڵی خۆی کردووە؟

ی.ك: لە ڕاستیدا مرۆڤ بیری بۆ ئەوە ناچێ (PKK) بە چ خێراییەك پەرەی سەندووە. ساڵی ١٩٨٨ چووم بۆ لەندەن. لەوێ هەر سێ کەس هەبوون لایەنگری ئێوە بوون. جا کە ساڵی ١٩٩٢ چووم سەیرم کرد هەموو کورد بوونەتە(PKK).(PKK) بە خێراییەکی لە ڕادەبەدەر پەرە دەستێنێ. پێم وایە پێویستە باسی ئەوەش بکەین. ئەم پەرەسەندنە کێشەیەکی گرنگە. چۆن دەتوانن لە ڕووی ئایدیۆلۆژییەوە فێریان بکەن؟ چۆنیش مەشقیان پێدەکەن؟ هەموو ئەمانە شتێکی سەیرن.

س.پ: ئەمە کێشە نییە. بەڵام ئەو پێوەندیانەی کە باسم کردن لە قۆناغێکدا بۆ ئێمە بوون بە هۆی دڵەڕاوکە و گیروگرفت و گومان و زیان و وەك گوتم توانیمان لێیان ڕەت ببین.

ی.ك: وەك کەسێك حەز لە دۆستایەتی دەکەن و بە دوویدا دەگەڕێن، ئایا پاش کۆتایی ئەم هەموو پێوەندیانە بیر لەوە دەکەنەوە کە ئەگەر ئەم پێوەندیانە نەبوونایە باشتر بوو؟ یان سەرباری هەموو ئەوانە باش بوو؟

س.پ: ئەمە ئەزموونێکی گەورە بوو بۆ من و گەلێك ڕاستی لە بارەی زیانەوە فێربووم. من متمانە بەشتێك ناکەم ڕزێم بیدات، چونکە تێکتەدەشکێنێ. ئەگەر

ڕژێم ژنێکی پێدای لەوە بۆ تۆ نییە. ئەگەر پیاوێکیشی پێدای ئەویش هەر بۆ تۆ نییە. تۆ ناچاری هەموو بەهایەکی خۆت بە دەستی خۆت دروست بکەی.

ی.ك: ئەوسا بابێینە سەر خۆشەویستی. ئەو ئافرەتەت خۆش دەوێ کە خۆت دروستی دەکەی؟

س.پ: قورسە. باسی لەمەشم کرد. کێشەی عەشق و سیاسەت لەم حاڵەدا دەردەکەون. ئەو دەمە پەنا دەبەینە بەر یاساکانی کۆمەڵگا. چونکە نێو ئەزموونێکەوە. دایکم پێی دەگووتم: «تۆ بەم عەقڵەتەوە سەرناکەوی». لەوانەیە لە دڵی خۆمدا گوتبێتم «بۆچی تاقی نەکەمەوە». دابونەریتم لە بەرچاو گرت. ئەمە مایەی وروژان بوو، چونکە من بەرهەڵستی دابونەریتم دەکرد و کەمێك بایەخم پێدەدا. دیارە گەلێك شت هەن بۆ خۆمیان دەهێڵمەوە. ئەمە بوو ناکۆکی نایەوە. من وام چاوەڕوان نە دەکرد ئەم جۆرە ئەزموونە سەربگری. ڕەنگە منیش کوشتەی ئەزموونی عەشق و سۆز و ژنهێنان بوویم. من بۆ ئەم جۆرە پێوەندیە ساز و تەیار نەبووم. پێوەندی بنچینەیی لێرەوە پەرەدەستێنێ، وەك ئەو کەسەی کە خۆی هەڵدایە نێو ئاگر و ئەمجا هەوڵی خۆڕزگارکردن دەدات. بێگومان خەباتێکی سەخت بوو کردمان. ئەو دەرس و پەندانەی کە لەم پێوەندیەوە فێریان بووم و ئازارم پێوەچێشت لە هەر شتێك گەورەتر بوو لەوانەی کە لە قوتابخانە و بنگەکانی پێخوێندن فێریان بووم. لە ئەنجامی ئەم پێوەندیەوە فێربووم بە شێوەیەکی بێئەملاوئەولا کەڵك لە هیچ پەیوەندیەك لەگەڵ ڕژێمدا وەرناگیرێت. ئەگەر ئافرەتیش بووایە، ئەوە هەرگیز نەدەکرا. تەنانەت ئەگەر بەم چەشنە پێوەندیەش لەگەڵ ڕژێمدا ڕازی ببومایە، ئەوا ئاکامی زۆر زیانبەخش دەبوون. ڕژێم شتێکت دەداتێ و لەبری ئەوە هەزاران شتت لێدەبات. کۆنەپەرستی ڕژێم بەسە بۆ برانەوەت. لەم بارەدا دەبێ زۆر وریا بین و خۆبپارێزین و لە ترسی شەرەکە نوو بە ماستەکەدا بکەین. من پاش ئەم کارە فێر بووم. پێوەندیەکی سزاوی بوو منی گەیاندە دووریانی هەڵبژاردنی یا سۆز یان کوردستان لە شێوەی «یا من یان کوردستان» و «یا من یا حیزب» و «یا من یا هەموو هەڤاڵان»دا.

ی.ك: دیارە ئەمە زۆر سەرنجڕاکێشە، ئەمە هەڵوێستێکی کۆنەپەرستانەیە، وانییە؟

س.پ: ئەمە چوارچێوەی پەرەسەندنی پێوەندی کوردییە و سەروساختی لەگەڵ کۆلۆنیالیزم و دەرەبەگایەتی و خێڵەکایەتی و چینایەتیدا هەیە. لەو کاتە کەسێرە ئەم ڕستەیەی خوارەوەی دەردەبڕاند: «خەڵکانێك هەن پاشا دروست دەکەن». مەبەستی ئەوە بوو تۆ خۆت بە پاشا دادەنێی. بەڵام هەن پاشا دروست دەکەن. مەبەستی لەوە خۆی بوو.

ی.ك: هیچ بەرپەرچدانەوەیەکی ئەم هەڵوێستەتان هەبوو؟

س.پ: لە جەرگەی شەڕێکی دەروونی گەرمدا بووین، واتە لەو بە کۆلۆنیالیزم و ئەرستۆکراتییەوە شەتەك درابوو و ئەو پێوەندیە کەمالییانەی کە وەربگرتبوون لەلای بنجبەست بوو بوون. لە کاتێکدا پێوەندیە میللییەکانی یەکجار کزبوون و

لە ئاستی لایەنگری میللی «CHP»دا بوون و چەپڕەوییەکەی بە ئەندازەی چەپڕەوی ئەو حیزبە بوو. پێبەند بوونم بەو پێوەندییە و ڕادەی گونجانی لەگەڵ ڕزگاری میللیدا بەلای منەوە جێی گومان بوون.

ی.ك: ئایا مەبەستت ئەوەیە ئەو نموونەی مێژوویی «دیزەسیم»ی دەتواند؟

س.پ: بەڵێ بە جۆرە شەیدایییەك دادەنرا بۆ گەیشتن بە دیزەسیم و دامەزراندنی پێوەندی تازە و پێکەوە بەستنی سونەگەرایی باشوورو عەلەوی بوونی باکور، ڕاکێشانەوەی سەرلەنوێی بەکرێنگیراوێك و هێنانیە پاڵ گەل. کوششەکانم بۆ ئەم هەموو مەسەلانە بوون و هەموو ئەوانەم بە نیازپاکییەوە دەکرد، بە ڕواڵەت باش بوو. ئەگەر باش بووایە بەوە زۆر شادمان دەبووم. بەڵام ڕاستییەکان تەواو پێچەوانەی ئەوە بوون.

من، ئەو ئافرەتەی کە نەتوانێ چوارچێوەی کۆمەڵگای ملکەچی دەسەڵاتی پیاو بشکێنێ ولەو بەرامبەردا تێنەکۆشێ؛ بە کۆیلە هەڵیدەسەنگێنم.

ی.ك: باشە، پێوەندیتان بە «کەسیرە»وە چۆن دوایی پێهات؟

س.پ: پێوەندیەکانم لە چوارچێوەی یاساکانی تێکۆشاندا بە شێوەیەکی پڕ بە پێستی ئەم یاسانە ناپچڕێنم. من لەسەر بنچینەیەکی سیاسی دەست بە هەر پێوەندییەك دەکەم و هەرواش لەسەری دەڕۆم. هەوڵمدا ژیانی هاوجووتی سیاسەت و حیزب بێ و نەرم و نیان و کولنەدەر بووم، بەڵام ئەو بەدان بە خۆداگرتن و لاسارییەکی زۆرەوە شێوازی خۆی داسەپاند. بێگومان من شەڕکەر و زەحمەتکێشێکی ڕەسەنی ئەم ڕێکخستنەم. هەرچی ئەوە هەوڵێکی کەمیدا و کارێکی نەکرد حیزب خەڵك ڕابکێشێ و هیچی لەسەر یاساکانی سەرکردایەتی نەدەزانی و باش دەیزانی کە دەرمەگەکان کۆمەڵگای کوردییان بەڕێوە دەبرد. بۆیە تێدەکۆشا خۆی داسەپێنێ. دواجار هەوڵیدا پەنا بباتە بەر شێوازی پیلانگێڕان. کە پێمان نایە ساڵی (١٩٨٦)ەوە هەوڵیدا خەسڵەتە مێینەکانی خۆی بە شێوەیەکی زۆر خراپ بخاتەکار تا بەسەرمدا زاڵ ببێ و لە ڕێگای خۆگرێدانیەوە بە من ئامانجەکانی بەدی بهێنێ، وەك ئەوەی بڵێت: «ئەگەر ژیانێکی ئاسایت دەوێ، پێویستە گوێ ڕایەڵم بی». بێگومان من پێبەستەی ئامانجە سیاسیەکان و ڕاستی سەرکردایەتیم و پێم ناکرێت ئەم چەشنە زەوتکارییە قبووڵ بکەم. ئەمە وای کرد ئەم ناکۆکییە بگاتە چڵەپۆپە. شێوازی منیش شەڕکردنە بە چەکی حیزب و، ئەویش خۆی بە چەکی ژن پڕچەك کرد و، هەوڵیدا دەوروبەری خۆی ڕێك بخات و لە کێشەی ئافرەتدا بمخاتە هەڵوێستێکی شلۆقەوە. بۆیە هەڕەشەم لێکرد و گوتم: «ئەگەر لە مەسەلەی ئافرەتدا توخنم بکەوی، ئەمە بۆ تۆ شتێکی زۆر قورس

دەبێ». هەڵسەنگاندنی من ئەمە بوو. نموونەیەکی ژیانی «گاندی»م دابێ و بۆ لێکدایەوە کەمن دەتوانم دەست لەشێوەی پێوەندی نێوان ژن و پیاو هەڵبگرم و تا دوایلە خۆم و هەست و نەستم کۆنترۆڵ دەکەم. بەڵام شێوازی تۆ کە هەڕەشە و گوڕەشە و گفتی دروزنەیە بە کەڵکی پێوەندی کۆمەڵایەتی مرۆدۆستانە نایەت و ئەمەش بۆ تۆ زۆر ترسناکە. ئەمە دوا قسەی من بوو بۆ ئەو لەم چوارچێوەیەدا. ئەویش بە شوێن هەلێکدا دەگەڕا تا بگاتە ئەنجامەکانی ئەم پێوەندیە. لەوە بوو بە کچە ڕێکخراوەکانی نێو ڕیزەکانی حیزب بەرەنگاری بووەمەوە. لەم پێوەندیانە ـ بە پێی تێگەیشتنی لەو ـ مەترسی‌یەکی گەورە بوون و هەوڵیدا بی‌یانکات بە کێشە. ئەوسا زۆری هەڵوێستە لەسەر مەسەلەی ئازادی ئافرەت کرد. جا وەك چۆن ئافرەت خۆی هەڵدەسەنگێنێ، دەبوو منیش بە پێی بیرکردنەوە و پرنسیپی خۆم ئافرەت هەڵسەنگێنم. ئەو هەڵسەنگاندنەم بە شێوەیەکی قووڵ و هەمەلایەنە کرد. بە پێی ئەو ئەنجامانە ڕوومکردە شیکردنەوەی پێوەند بە باروودۆخی ئافرەت.

ی.ك: ئەمە زۆر جوانە. گشت پەرەسەندنێك لە ژیاندا بۆ ئێوە چاوگەیەکی فێربوون و فێرکردن پێکدەهێنێ.

س.پ: بەڵێ، ئەگەر ئافرەتێك تا ئەم ڕادەیە تەنگەتاوم بکات، پێویستە لەسەرم ڕاستی ئافرەت بزانم. جا بە پێی ئەم چەمکە «کەسیرە» بە مامۆستای گەورەم دەژمێردرێت، بەڵام بە ڕێگایەکی پێچەوانە.

ی.ك: لەوە دەچێ بەرهەڵستەکانت ببنە مامۆستا بۆ تۆ.

س.پ: بەرهەڵستان لانی کەم هێندەی مامۆستاکانی دیکە مامۆستان و دوژمنم باشترین مامۆستامە. ئاوا دەڵێن.

ی.ك: کە لە قۆناخی خوێندن و فێربووندا دەبن، چی دەکەن؟ ئایا هێندێك شت دەخوێننەوە و چاودێریان دەکەن؟ یان پەنا دەبەنە بەر مشتومڕ؟

س.پ: ئەوەی کە دەیکەم هەر خوێندنەوە نی‌یە، بەڵکو دەکەومە چڕکردنەوەی بیرەکانم. مرۆڤ باشتر فێری ڕەفتارەکان دەبێ، بە تایبەتی ئەگەر مەسەلەکە ژیان بخاتە بەرانبەر مەترسی‌یەکی گەورە. لەم قۆناخە مرۆڤ بە باشی فێردەکات.

ی.ك: کتێبەکەتانم لە بابەت کێشەی ئافرەتەوە خوێندەوە. گەلێك زانیاری مێژوویی هەن پێوەندیان بە ئافرەتەوە هەیە.

س.پ: بێ‌گومان. کەڵکم لە «ئەنگلس» بینی و کتێبەکەی «بنەڕەتی خێزانی و دەوڵەت و موڵکداری تایبەت» زۆر سوودی پێ‌گەیاندم بەڵام من ئەزموونی ڕاستەقینەی ژیانم یەکەم سەرچاوەم بوو. من وەك پیاوێك خەباتێکی گەورە دژی باڵادەستی پیاو دەکەم. بە باوەڕی من دۆخی ئێستای پیاو قبووڵ ناکرێت. ئەو بارودۆخانەش کە حاڵی حازر ڕووبەڕووی ئافرەت دەبنەوە لەلایەن پیاوەوە و باڵادەستی پیاو پێویستە ببێتە هۆی هەڵگەڕانەوەیەکی فراوان لە نێو چوارچێوەی کۆمەڵگادا و ئەمەش بەلای منەوە پرنسیپە. من ئەو ئافرەتە هەڵدەسەنگێنم کە نەیتوانیوە چوارچێوەی کۆمەڵگای ملکەچی کۆنترۆڵی پیاو ببڕێ، یان ئەو

ڕێگایەدا نە جەنگاوەر وەک ئەوەیە کە کۆیلە بێ. بەو پێیە هیچ پەیوەندییەکی نە بە خۆشەویستی و نە بە دۆستایەتییەوە نامێنێ. لەم چوارچێوەیەدا ئەو پیاوە نابینم کە شایستەی ئەوەبێ خۆشەویستی بکات یان خۆشەویست بێ. ئەمە پرسیاری فەلسەفەکەمە. هەروەها زۆرداریم خۆش ناوێ و من ئێستاکە خەریکم گوشار دەخەمە سەر کچان و پیاوان و تۆش خۆت ئەوەت بینیوە. ئەوەتا بە کچان دەڵێین: «چۆن ڕێ بە پیاوێکی شێوە دڕندە دەدەی لەسەرت دابنیشێ و چۆن پێت هەڵدەگیرێ؟ ئەو تا ئەم ڕادەیە ئایەخ و توند و تیژ و سەرکوتکەر و سووکە. چۆن قایل دەبی ئەم پەیوەندییە مەزن و پیرۆزە بخرێتە ژێرپێ و تووشی سووکایەتی ببێ. چۆن بەم چەشنە باروودۆخە دڵتی بەڵێ». عەقڵم تا ئێستاش ئەوە وەرناگرێ کچێک بەوە ڕازی بێ چەندە لادێیی یا شارستانی و خوێندەوار یا نەخوێندەوار بێ. بەم پەیوەندییە سەرکوت بکرێت و هەستی پێ نەکات؟ لەوانەیە هەست بکات، بەڵام نازانێ چی بکات. تەنانەت ئەگەر پەڵپیشی گرت، سەرناکەوێ و بێچارە دەمێنێتەوە. من لە منداڵیمەوە خەون دەبینم و بیر لەوە دەکەمەوە ڕێ و شوێنێک بۆ ئەم کێشەیە دابنێم. پیاوەکان دەهاتنە شوێنی کۆبوونەوە و سمێڵی هەموویان بابڕ بوو. تۆ دەزانی سمێڵی بابڕ دیاردەیەکی پیاوەتییە. لەوسا بە خۆمم دەگوت: «ئەوان چییان کردووە تا سمێڵیان بابڕ بکەن؟». لەبەرئەوەی پاشکۆی ناوچەوانی هەموویان کردەوەی بەتاڵە و باروودۆخیان بۆ هیچ کارێک یارمەتیدەر نییە، بۆیە تەنیا سمێڵیان بادەدەن. لەو کاتەیشەوە کاردانەوەیەکم دژی سمێڵ بادان لەلا پەیدا بوو و وام لێهاتووە دڵبەستەی پیاو نیم.

ئێستاکە هێندێک ئافرەت هەن بەرهەڵستی ئەم جۆرە پیاوانە دەکەن. بەڵام من زیاتر ڕقم لە دیمەنەکانی پیاوەتی هەڵدەستێ. مەبەستم ئەوەیە خۆم دەخەمە شوێنی ئافرەت و لە دڵی خۆمدا دەڵێم: «ئەوانە چۆن دەتوانن لەگەڵ ئەم جۆرە پیاوانەدا بژین». من بە ڕاشکاوی ئەوە زۆر بە خراپ دەبینم. ژیانم بە بەرچاوی تەماشاکەرانەوەیە و خۆم بە شتێکی ئایەخ لەکەدار ناکەم و ئیش بۆ ئەوە دەکەم پاکی خۆم بپارێزم. من بایەخ بە کیژە تازەکان دەدەم. ئێوەش دەزانن ئەوان بە هەزاران دێنەلامان و خەباتیش هێشتا بەردەوامە و، پیاوان ملکەچی ڕێکوپێکین بەڵام هێشتا پەسەندکراو نین. ئێمە پێیان دەڵێین: دەبێ بە هەر شێوەیەک بووە وەزعی خۆتان ڕاست بکەنەوە. ئێستا پیاو لە پاڵ ئافرەتدا لە ڕیزەکانی سوپای گەریلادایە. کەس ناتوانێ خراپە دەرهەق بەوی دیکە بکات و ناتوانن پەیوەندی لەم چەشنە دابمەزرێنن و هەر دەستدرێژییەکیش بوار لە بەردەم کێشەی گەورەدا دەکاتەوە، چونکە ئێمە بەرێوەین بۆ بنیاتنان و سەرخستنی تەرزێکی تازە لەم پەیوەندییانە. ئێمە زۆر ناچاری ئەوەین.

ی.ک : باوەڕم وایە ئەم قۆناغە زۆر باشە. چەند شتێکم لەسەر هێندێک جێبەجێکردنی ڕاستەقینە لە بابەت ئەم مەسەلەیەوە خوێندووەتەوە. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: لەم جێبەجێکردنانەدا بنچینەکانی پێوەندی جنسی ناکەین بە پالپشت، چونکە بەکارهێنانی ئەم پێوەندیانە بە شێوەیەکی ئازاوەگێرانە دەبێتە هۆی ناپاکی کردن لە ئەرکەکان و جێبەجێکردنیش بەم بنچینانە دەکرێت. واتە ئەم جێبەجێکردنانە بەهۆی ئەو ناپاکیەوە کران کە خرایە ئەستۆیان. دەشبینین پێوەندی جنسی هۆی پەیدابوونی ئەم چەشنە ناپاکی‌یە بوو و وەك ئامرازێك بۆی خرایە گەڕ.

بەهای ئازادی لە شۆڕشێکدا پێبەستەی ئازادی ئافرەتە لەو شۆڕشەدا و ئاستی ئازادی کۆمەڵگایەکیش پێبەستەی ئاستی ئازادی ئافرەتە لەو کۆمەڵگایەدا.

ی.ك: ئایا جێبەجێکردنی لەو شێوەیە هەن کرابن؟

س.پ: زۆرنا. ئەوە بوو توانیمان چەمکە تازەکە پەرە پێبدەین. ئاراستەیەکی باشی گەورە و چڕوپڕ لە ڕێکخستنی پێوەندیەکاندا لەسەر بنچینەی تازە هەیە. وەختێك باسی ڕاستی کوردی دەکەین، ئێمە هەولدەدەین خێزان و ئافرەتی کورد بە فراوانی شی‌بکەینەوە و دەشبێ بیر لە هێندێك بنچینەی دروست بۆ ئەم پێوەندیە ئاساییە بکەینەوە. یەکەم بنچینە ئەوەیە تا دوا پلە نیشتمانی بێ، دووەم: نیشتمان و ئازادی گەل هاوسەری بن. سێیەم: لەگەل ڕێبازی پێشەنگی حیزبیدا هاوجووت بن. چوارەم: بە تەواوترین شێوە و بە پێی ئەو سێ بنچینانەی پێشوو ئەرکەکانی ڕابپەڕێنێ. ئەمجا پاش ئەوە دەتوانین چەمکێك بۆ پێوەندی پیاو و ژن دابنێین. دەبێ سەلماندنی ئەوە هەر بەقسە نەبێ، بەلکو بە شەڕ و هەر لەو ڕێگایەوە بێ. ئەم پرنسیپانە سەرجەمیان یەکجار گرنگن.

ی.ك: ئاپۆی برام ئایا دەتوانین بەم شێوەیەی خوارەوە تێی بگەین: «مرۆڤ دەبێ یەکەم جار خۆی بەرزبکاتەوە»، ئەمجا دوای ئەوە مافی بیرکردنەوە لەم جۆرە پێوەندیە بەدەست بهێنێ»؟

س.پ: زۆر وایە. تەنانەت کۆمەلگا سەرەتاییەکانیش کە دەیانویست ژن بۆ کوڕێکیان بهێنن، داوایان لێدەکرد ئازەلێکی دڕندە ڕاوبکات و دەیانگوت: بۆ دارستان بچۆ و فلان ئاژەل یا فلان دوژمن بکوژە تا مافی ژنهێنانت بدرێتێ، من ئێستاکە ئەم پرنسیپە بە سەرخۆمدا جێبەجێدەکەم. ئەگەر ژنهێنان مافێك بێ لە مافەکان، دەبێ ئەم مافە پشت بە تەوالەیەکی مێژوویی ببەستێ. مندالآن لە کوردستان گیروگرفتن، نە مالیان هەیە و نە کار. بۆیە ژنهێنان لە کوردستاندا و لەم هەلومەرجەدا کارێکی خراپ و دزێوە. لە تورکیا سێ یەکێکی خێزانەکان یا نێزیك بەوە ناچارن خۆیان بفرۆشن. ئێوەش ئەوە دەزانن. ئەمە ناتەواوی‌یەکی گەورە لە ڕەوشتدا پێکدەهێنێ.

ی.ك: مخابن ئەمە راستە. ئەوەتا داوێن پیسی بڵاوبووەتەوە.

س.پ: ئەمە شتێکی زۆر ترسناکە و دۆخێکی مرۆڤ توقێنە. بەستراندنەوەمان بە پرنسیپی مرۆدۆستانەوە وامان لێدەکات ئەوە ببینین. ژن بهێنە، پاشان ژنەکەت یا کچەکەت بۆ فرۆشتن بخەرە بەری مەیدان. ئەمە رووداوێکی سامناکە و سووکایەتی پێکردنێکی بەردەوامی ژیانیشە. بەڵام ئەمە بە بەرچاوی هەمووانەوە دەقەومێ، ئەگەر هی وا هەبێ ئەوەی پێقبوول بێ، بە لای منەوە تەواو رەتکراوەیە. ئەگەر کارەکە پێویست بکات من دەتوانم لە رووی مرۆڤایەتی و ژیاندا رابوەستم تا ئەم سووکایەتیە قەدەغە بکەم. ئەمە پرنسیپی منە. پێوەندیمان لە مەسەلەی ژنهێناندا نێوانێکی راستەوخۆی لەگەڵ شەڕدا هەیە. جا کاتێك دەتوانم کچێك بخەمە پاڵ ریزەکانی حیزبمان، ئەوە پێوەندییەکی توندوتۆڵی بە شەڕەکەمانەوە هەیە. ئەوەی وا دڵمان خۆش دەکات و پلە و پایەمان بەرزدەکاتەوە ئەم شەڕەیە کە دەیکەین. ئەو کچانە بەجەرگی لە شەڕەوە وەردەگرن و دێنەلامان. ئەمە باشە. پێویستە ئەوە لەسەر بنچینەیەکی رێك و راست هەڵبسەنگێنین. پیاوان و کیژان لەبەر ئەم هۆیە دێنە پاڵمان. دەبێ ئەوە وەربگیرێت. چارەسەرەکە ئالێرەشدا پەنهانە، ئەویش شەڕ و رزگاری نیشتمان و ئازادی گەل و بنیاتێکی حیزبی راست و دروستە.

هەموو ئەوانە پێوەندییەکی لە پچڕان نەهاتوویان بەیەکەوە هەیە و چەمك و یاسان. ئەوەی وا بەئەمایە بگاتە ئەم پێوەندیانە، دەبێ نیشتمانپەروەرێکی راستەقینە و جەنگاوەرێکی میللیی باش و حیزبییەکی راست و دروست بێ. پێیان دەڵێم: «پێویستە خۆتان بسەلمێنن و دوای ئەوە دەبینە یەکەم کەسانێك کە چەپڵەتان بۆ لێدەدەین». ئەمە یاسای عەشقە لای ئێمە. سەربکەون تا چەپڵەتان بۆ لێبدەین. ئەگەر کیژ و پیاو لەم مەسەلەیەدا خۆیانیان سەلماند، گەورەترین رێزیان لێدەنێین. ئێمە دەمانەوێ ئەم مەسەلانە بەم راستەڕێیەدا رێ‌بکەن و ئەمە ئەو پرنسیپەیە کە بەدەستمانەوەیە.

لەم پرنسیپەش زیاتر، ئێمە لە کاری راستەقینەدا جێبەجێی دەکەین. حاڵی حازر پێشبڕکێیەکی روون و ئاشکرا لەم بارەیەوە لە گۆڕێدایە. با هەریەکێك بتوانێ بە پێی بە شەڕەوە بەسترانی رێزی ئەوی دیکە بگرێ. ئەمە رێگا لە بەردەم کچاندا تەخت دەکات تا بێنە نێو ئەم شەڕە گەورەیەوە، هەر بە شێوازی دەرەبەگانە نا بەڵکو بە هاتنە پاڵ شەڕ و پەرەپێدانی ئەم شەڕە بۆ خۆسەپاندنیان.

ی.ك: ئەمە زۆر جوانە. ئەمە کارێك دەکات عەشق و شەڕ پێکەوە پەرەبسێنن.

س.پ: وەختێ باسی واقیعی کوردستان دەکەین، ئەگەر شەڕ و (PKK) نەبوونایە کچی کورد بە شووکردن نەبووایە نەیدەتوانی لە ماڵی خۆی بێتە دەرێ. پێم وایە شووکردن لە واقیعی ئێستادا و لەنێو چوارچێوەی رژێمدا دوایی بە هەر جەربەزەیی و ئازایەتیەك دەهێنێ کە رەنگە هەبێ. لەپاڵ ئەوەدا من کێشە ئابووری و کۆمەڵایەتیەکان ناژمێرم، بەڵکو بابەتەکە هەر لە ئاستی خۆشەویستیدا وەردەگرم. ئەگەر ئەو کەسە لە نیشتمان و ئازادی گەل دابڕابێ و

بەرهەڵستی ئەم چەمکانە بێ، ئەوا خۆشەویستی دەگۆڕێ. منیش لە ئەنجامی نێوەندێودان یا پەیوەندبوون بە لایەکەوە لام لەم بابەتانە نەکردووەتەوە. ڕووداوی خۆشەویستی بابەتێکە خراوەتە بەردەم زانست و مەعریفەت. «خۆشەویستی دۆخێکی دەروونی جیایە». من بە چاوێکی زانستیانەوە تێی دەڕوانم. پرنسیپە میکانیکیەکان ناتوانن لێکی بدەنەوە. سەرباری لەوەی کە شەڕ مرۆڤ وا لێدەکات بە ڕواڵەت جوان بێ.

ی.ك: من هیچ گومانێکم لەو ڕووەوە نییە. هیچ شتێك نییە لە شەڕ زیاتر مرۆڤ جوان بکات. باوای دابنێمین ئەوان ئێستا بەم پرنسیپە جوانانە کرد و بە تەواوترین شێوە چی داواکرابوو کردیان و ئەمجا عاشقی یەکدی بوون. ئایا ئەمە لەشەڕی ڕاستەقینەشدا جێبەجێ دەکرێت؟

س.پ: دەزانن هەر پەیوەندییەك چەند قۆناخێکی هەیە و با بڵێین ئەم قۆناخە قۆناخی گولکردنە. واتە ئەم قۆناخە پەیوەندیەکان تا ڕادەیەك هەڵدەگرێ. وشەی گولکردن لە زمانی تورکیدا ماناکەی خراپە بەڵام لە ڕاستیدا وشەیەکی جوانە، وە مانای قۆناخی نزیك بوونەوە و ناسکردن دەگەیەنێت. لەوانەیە پێم بڵێن چۆن ئەمە دەبێتە پرنسیپ. بە قەناعەتی من ئەو قۆناخەی کە کوردستان لە ڕزگاربووندا پێی گەیشتووە ئەم خەسڵەتەی لە پەیوەندیەکاندا گەرەکە و پێویستە بە پێی ئەو قۆناخە بیخەینە بەرخێنین. پێم وایە بەهای ئازادی لە شۆڕشێکدا پەیبەستەی بەهای ئازادی ئافرەتە لەو شۆڕشەدا و، ئاستی ئازادیش لەلای کۆمەڵگایەك پەیبەستەی ئاستی ئازادی ئافرەتە لەو کۆمەڵگایەدا. دەتوانین ئەوە کەمێك بکەینە شتێکی گشتی. خۆ ئاستی ئازادی لەلای هەر بزووتنەوەیەك یا هەر حیزبێك یان هەر کەسێك پەیبەستەی ئاستی پەیوەندییەتی بە ئافرەتەوە. ئەو پەیوەندیە ئازادەی کە لەنێوان ئەو و ئافرەتدا دادەمەزرێت ئاستی ئازادی لای ئەو حیزبە دیاری دەکات. ئەمە ئاستی ئازادی لەلای گەل ڕوون دەکاتەوە و ئەوەش بە گشتی ئاستی ئازادی لەلای ئەو کۆمەڵگایە ڕوون دەکاتەوە. بەو پێیە پەرە پێدانی پەیوەندی ئازاد لەگەڵ ئافرەتدا، ئاستی ئازادی لەلای(PKK) دەردەخات و، لەوەوە مەودای ئەو هاوسانییە بنچینەییە دەرك پێدەکەین کە هەیە. ئەگەر ئافرەت هەستی بەوە کرد ئازادە، ئەوە ئاستی ئازادی لای(PKK) دەخاتەڕوو.

ی.ك: ئەگەر پیاو و ژن بە تەنێ مانەوە و پیاو توانی دەست بەرداری هەڵەی کەڵەکەبوونی ساڵان و قورسایی ئایدیۆلۆژی ببێ و خوی بە هاوشانی ئافرەت دابنێ، ئەمە بە پەرجۆیەکی گەورە لە قەڵەم دەدرێت.

س.پ: بێگومان پەرجۆیە. منیش مرۆڤم و ئارەزووی گەورە گەورەم هەن و بە ڕاشکاوی پێتان دەڵێم: ئەگەر ئەم بارودۆخە بابەتی توێژینەوە بێ، ئەوا من گەیشتوومە تەمەنی چل و چوار ساڵیم و سەرەڕای ئەوە هەست بەوە دەکەم کە من ناچارم لەهەر کەڵە فەیلەسووفێك زیاتر پەرە بە بیرێکی تازە بدەم. ئەگەر مرۆڤ پەیبەندی ئارەزووەکان بوو و بووە شوێنکەوتەیان، ئەوا لە سیاسەتدا دەدۆڕێنێ و

تێکدەشکێن. ئەگەر وازیشی لە سۆزەکانی خۆی هێنا هەر تێکدەشکێن. ئاوا ئێمە لە ناکۆکییەکداین لێدەرچوونی گرانە. حەزدەکەم بڵێم خەسڵەتی دەسەڵات و دڵبەندی و هێزی جوانی لەلای من لە ئاستێکی پێشکەوتوودان. من لەم مەسەلەیەدا نابمە کابرایەکی ساختە و خۆم لەکەدار ناکەم. پیاوان و کچان ڕەنگە بتوانن ئەوە بکەن، بەڵام من لەم مەسەلەیەم پێقووت ناچێ و زەبری خۆمیان پێدەگەیەنم و، سەرنجی سەودای بابەتی پەیوەندی ئازاد و جوانیش دەدەن.

ی.ك: زۆر کەڵکمان لەم چاوپێکەوتنە وەرگرت. لەو بابەتە گەورەیەی ئێوەم بە خۆشەویستی مرۆڤ پێنەدەزانی. ڕاستییەکەی ئەم چاوپێکەوتنە لە هی پێشوومان باشتر و بەرهەمەتر و پڕ شادی بوو.

س.پ: خۆ خەریك کردن بە مرۆڤەوە بە لای منەوە کارێکی هونەرییە. من بە شێوەیەکی هەمەلایەنە لا لە ڕووداو دەکەمەوە و شیکردنەوەیەکی ورد دەکەم بە جۆرێك کە لەڕووی خەیاڵ و زانست و شێوە عەمەلیەکانەوە بە خەیاڵی هیچ پیاو و هیچ ژنێکدا نایێت. هەوڵەکانم پەرەسەندنێکی گەورەیان تێدایە و هیوابڕاو نیم. پێش کەمێك گوتتان: «لەوانەیە نائومێد بووبن». ڕەنگە ئەوە ڕوو بدات، بەڵام هێشتا هیواکانم هێشتوونەوە و پێدەچێ ئافرەتێك نەبێ هیواکانم بەدی بهێنێ. بەڵام ئەمە هەرگیز گرنگ نییە.

ی.ك: ئەگەر میرێك بوویتایە لە میرە کۆنەکانی کورد، لەوانەبوو شازادەی خێڵێکی دیکە پەیدابکەی.

س.پ: نەخێر. توانایەکی زۆر لە هەموو ڕوویەکی شەخسییەوە لە ئارادان بۆ بەجێهێنانی ئارەزووەکانم. بەڵام بە هەموویان ڕازی نابم، چونکە بۆ خۆمم ناوێن. من لە ئاستێکدام دەتوانم بچمە نێو هەر شێوە ژیانێکەوە دڵبەستەی بم و ئەوەم بە توانای شەخسیم بەدی هێناوە. بەڵام من چەند چەمك و پرنسیپ و بنکەیەکم هەن پێبەستەیانم و ناتوانم بە بێ ئەوان بمێنمەوە.

ی.ك: من لێتان تێدەگەم. خۆشەویستی ئارەزووە و پێکەوە پەرەسەندنیان واتە کارەباوی بوون.

س.پ: بگرە لەوەش زیاتر. ڕووداوی خۆشەویستی هونەرە و خۆشەویستن هونەرە. دەبێ بابەتی خۆشەویستی بایەخ بە هونەر بدات. بابەتی خۆشەویستی بابەتێکی هونەرییە و دەبێ خاوەنەکەی ئەکتەر بێ. لە تورکیا ناوی هونەرمەندیان بۆ مانایەکی خراپ ئالوگۆڕ پێکردووە. پێم وایە شۆڕشگێر باشترین ئەکتەرە. وەك دەزانن وشەی هونەرمەند لە هونەرەوە هاتووە، واتە ئەکتەر هونەرمەندە. دەبێ مرۆڤ هونەرمەند بێ تا بتوانێ لە ڕووداوی خۆشەویستی حاڵی ببێ. ئایا دەتوانین تا چ ڕادەیەك کەسێکمان خۆش بوێ پەیوەندی بە هونەرەوە نییە؟ بێگومان من ئەکتەرەکانی «یشیل جام»م خۆش ناوێن و تکام وایە بە چەوتی لێم تێنەگەن. من بە چاوێکی زانستانەوە دەڕوانمە «یشیل جام» و تێدەکۆشم لە ئەکتەرەکانی تێبگەم و بەهۆی ئەم تێڕوانینەوە بێیانگەمێ. لەوەش گرنگتر

خیانەت لە جوانی نەکەین و دەست بەرداری نەبین و زەوتی نەکەین. بەڵکو ئەوپەڕی ڕێزی بگرین و هێز و توانای سیاسیمان لە ڕێگای خراپدا نەخەینە کار. ئەم پرنسیپانە زۆر گرنگن. هێندێکمان جوانی بە ڕێگایەکی زۆر خراپ بەکاردەهێنن و تێکیدەشکێنن. سەرئەنجام دەمەوێ بگەمە ئەم خاڵەی دوایی کە ئەمەیە: ئەگەر پیاو توانی لە چوارچێوەی پاراستنی ڕێزی خۆیدا خۆی بە سەر ئەو ئافرەتەدا بسەپێنێ کە ئەویش هەر لەم چوارچێوەیەدا خۆی دەسەپێنێ، ئەوا شایانی چەپڵەی ئێمەیە و پێویستە لە سەرمان پیرۆزبایی ئازادی تەواوەتی خۆیانیان لێبکەین.

ی.ك: قسەکەتان ڕاستە و من هاودەنگتانم. باشە سەرۆکم: ئایا بیر لەڕێ و شوێنەکانی ناوخۆ دەکەنەوە؟ ئایا ڕێ و شوێنێ وا هەیە؟ بڕوانن من وشەی ژنهێنانم خۆش ناوێ، بەڵام وشەیەکی دیکە لە زمانەکەماندا هەیە. ئایا ڕێ و شوێنی ژیانی هاوبەش چییە؟ واتە ئایا لە ناوەوەدا بەڕێوەبردنێکی توندوتیژ هەیە؟ لێك جوێ بوونەوش لە دوایدا چۆن دەبێ؟ ئایا ئێوە و حیزب بیرتان لەم مەسەلەیە کردووەتەوە؟

س.پ: دەتوانم زیاتر لە بیروراکانی حیزب، باسی بیروراکانی خۆم بکەم. با بڵێین سیستەمی ماڵ نەك سیستەمی ژنهێنان.

ی.ك: بەڵام من دەڵێم پێکەوە ژیان، چونکە نامەوێ بڵێم مێرد و ژن.

س.پ: بەڵێ، زاراوەیەکی خراپە. بە داخەوە پەندێکی تورکی لەم بارەیەوە هەیە دەڵێت: «ئەگەر ژن منداڵی لە سکدا نوو، دار لە پشتی کەم مەکەرەوە». من قێز لەم قسەیە دەکەمەوە. قسەیەکی زۆر خراپە.

ی.ك: بەڵێ هەموو قسە و شتێکمان لێوان لێوی شۆڤێنیزمی پیاون.

س.پ: ڕەنگە باڵادەستی بێ، بەڵام تا ئەم ڕادەیە نا «دار بەسەر پشتیەوە و منداڵ لە سکیدا». ئەوە گەورەترین سووکایەتییە، وشەی ژنهێنان و ژنیش هەروەها. هێزی دەرکەوتن و هێزی کار و کادر و پێشکەوتن لە خەیاڵمدا ـ گرنگ نییە بەدی هاتبێ یان نا ـ لە پێوەندیەکانمدا هەن. ئەگەر کەسێك پێی نایە نێو ئەم پێوەندیە، دەبێ دەستەبەری هێزێکی کۆمەڵایەتی گەورە بکات. ئەگەر لە کۆمەڵگا چووە دەرێ و کۆمەڵگای خستە دۆخی بێهێزیەوە، ئەوا پێوەندی ژنهێنان لەم خاڵەدا زۆر خراپە. من ڕێزی ئەو ژن و ژنخوازیانە دەگرم کە کراون و نامەوێ بە جەوتی لێم حاڵی ببن. بەڵام کە ئافرەت ناز بفرۆشێت لەبەر ئەوەی کە خانە و پیاویش نازبکات لەبەر ئەوەی کە سەر گەورەیە، من وای دەبینم ئەم باروودۆخە بە خۆڕایی لە دەستدانی مرۆڤایەتی و بگرە داخورانی بەهای مرۆڤایەتییە. دەبێ ئافرەت چاو نەترس و زیرەك بێ و ئیرادەیەکی بەهێزی هەبێ و بتوانێ حوکم بدات. دەبێ ئەم خاسیەتانە هەموویانی تێدا کۆببنەوە. ناشێت مرۆڤ بە بێئیرادە خۆشەویست بێ. بەڵکو پێویستە لەسەری باڵادەست بێ. بەڵام خراپە دەرهەق بەخۆی و دەوروبەری نەکات و پێوەندیەکانی هەڵبسووڕێنێ و بە سەریاندا زاڵ بێ.

ناشێ شێوەگۆڕاو و خراپەکاربێ. دیارە لێرادە بەشێکە لە هەموو ئەمانە و بەمە بە کردەوە دەبێتە بەشێك لە ژیانێکی مایەی دڵبەستەیی. من بێز لەو ئافرەتە دەکەمەوە کە شەرم دەکات و لە بەردەم پیاودا خۆ کوردەکاتەوە. ڕەنگە پیاوەکان بە شێوەیەکی زۆر چەوت ئافرەتێکی لەم تەرزە هەڵبـــەنگێنن. بەڵام ڕای من ئەوەیە: دەبێ ئافرەت ئەو سیفەتانەی هەبێ تا پیاو نەتوانێ بە سەریدا زاڵ بێ و بۆ هەموو شتێکی خراپ بەکاری بێنێ و وەك پارە و سامانی خۆی مامەڵەی لە تەکدا بکات. لە بری ئەوە دەتوانێ کوشش خۆی بخاتە پاڵ هی ئەو و ببێتە خاوەنی ئەم شەرەفە. چوونە پاڵ یەك یان ژنهێنانێك ئەم سیفەتانەی تێدا هەبێ شەرەفێکی گەورە و ژیانە و یاسای ژیانیشە. ڕەوایی ژنهێنـانیش ئاوا دابین دەبێ و دەبێتە مایەی شانازی. دەبێ پیاو بە کردەوەی خۆی نەك بە پارە و وەزیفەکەی و بە چەربەزەیی و دان بەخوداگرتن، شایـــەتەی ئەم ژنهێنانە بێ. بۆیە دەبێ ئەم سیفەتانەی هەبێ. ئەم مەسەلانە بەلای منەوە جیهانین و هەر بۆ کوردستان نین.

ی.ك: باشە، بەڵام شێوەی ئەم ژنهێنـانە چۆن دەبێ؟ واتە ئایا دەستی یەکدی دەگرن و ناوی خۆیان بەهێمنی گەورە تۆمار دەکەن بۆ دەربڕینی عەشقە گەورەکەیان و ڕاگەیاندنی هاوجووت بوونیان یا هەر شتێکی دیکە؟

ئافرەت لەوە گەورەترە کە بە دەستەپاچەیی بژی یان لەجیێی ڕووەکی ڕازاندنەوە دابنرێت.

س.پ: بەم هەموو شێوانە نابێت، نەك ئەوە تەنانەت ئەم ژنهێنانە، نە سەرەتا و نە کۆتایی دەبێ.

ی.ك: دەمەوێ ئەمەتان لێبپرسم.

س.پ: بە هەڤاڵانم گوت: «هێنـدێکـان بە بێئەوەی بزانێ ژنی هێنـاوە و هێـندێکی دیکەشان بە بێئەوەی بزانێ ژنی تەڵاق داوە». جۆرە ژنهێنـانێك لەنێو (PKK)دا بەدی هاتووە و ئەوان پێی نازانن. لەوانەیە سەیر بە شێوەکەی بزانن، ئەوی ڕاستی بێ ئێمە جۆرە ژنهێنانێکمان هێنایە گۆڕێ... وانییە؟ بەڵام شێوە و ڕواڵەتی گرنگ نین بۆ نموونە من گوتم: «من ژنم نەهێناوە، بەڵکو ئازادی ئافرەتم هێناوە». بە باوەڕی من دەبێ مرۆڤ لە ناخەوە پێبەستەی خۆشەویستی و شێلگیری و پێکەوە گرێ دران بێ. دەنا پەل گرتنی کچێك و دەرکەوتن یا خۆدەرخستن لە بەردەم خەڵکدا بە کارێکی ڕووکەشانەی دەبینم و بچووك دێتە بەرچاوم.

ی.ك: ئەمە ڕاستە. ڕواڵەت و شێوەی بێگەوهەر ژیانێکی خاوەن دوو ڕوویییە.

س.پ: تا ئەو پەڕی خاوەن دوو ڕوویییە. ڕەنگە لە ناوەوە وێرانە و بۆگەن بێ. هەر دەستگرتن بەس نییە، بەڵکو دەکرێت ئەم پەیوەندییە قووڵ بکرێتەوە. زۆر

لەوانەی کە پێیان وایە ژنیان هەیە، دەیانبینم ژنیان نەهێناوە. ئەگەر باسی ژنهێنانی ڕاستەقینە دەکەن، دەبێ لەو چوارچێوەیەدا کە نەخشەیم کێشا بۆی بگەڕێن. ئەو ڕووداوەی کە هیچ و پووچی و هەموو جۆرە دوورکەوتنەوە و قێز لێکردنەوەیەك پەردەپۆش دەکات، ژنهێنان نی یە بەڵکو «درو ڕوویی یە».

ی.ك: ئەگەر ئافرەت بەم جۆرە شووکردنە قایل بوو، ئەوە ئافرەتێکە بۆ فرۆشتن، چونکە دەچێتە نێو پێوەندی بازرگانی یەوە.

س.پ: بەڵێ. بە زۆرداری بەکاردەهێنرێ. لەبەر ئەوە سووکایەتی یەکی گەورەیە بۆ پیاو. چۆن بۆم هەیە ڕێز لەو پەیوەندیە بگرم؟ ئەگەر بمتوانیبایە هەموو چەشنێکی ئەم هاوجووتی یەم بە یەك ڕۆژ هەڵدەوەشاندەوە. بۆیە لە ژنهێنان دوورکەوتمەوە و تا ئێستاش دووردەکەومەوە. گەورەترین ئەشکەنجە بەلای منەوە ژنهێنانە. ئەگەر بە زنجیریش بمبەستنەوە، ناتوانن ئەم چەشنە ژنهێنانەم بە سەردا بسەپێنن. لەوەبوو باسی ئارەزووەکانی خۆمم بۆ کردن. دەمەوێ سەرلەبەری مێژوویەتی بە چەمکی ئێمەوە گرێ بدرێن و من گرێیان دەدەم و بەسترانەوەی ئافرەت بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر پەرە پێدەدەم. بێگومان زۆر ڕێزی ئەو بەسترانەوەیە دەگرم کە بە تەواوی ئیرادەی خۆی بێ تا پەرەپێدان شیاوی بەدیهاتن بێ. من بەم کارە تۆڵە لەو کۆمەڵگایە دەستێنمەوە کە ئەم پێوەندیەی بە قوڕدا برد. ئەمە بەرپەرچدانەوەمە. من ئێستا لە دۆخی هێرش بردندام، چونکە مرۆڤایەتی و جوانی لە نیشتمانەکەمدا پەخەگیری تێرتێخستن و سەرکوتکردن بوون. من گێل نیم تا خۆم سەرقاڵی خواردن و ئافرەت بکەم، لەوانە تێنوێتیم ناشکێنن. چارەنووسی گەلێك و کێشەی ڕزگارکردنی لە گۆڕێدان، چۆن دەتوانم نوقمی هیچ و پووچی و دەستەپاچەیی ببم؟ نەخێر ئێمە جوانی گەورە دروست دەکەین. ئەمە گەوهەری هونەرە و پێوەندی جەربەزەیی دەخولقێنن. ئەمە ئەو شتەیە کە تێر و تەسەلم دەکات. من بانگی هەموو خەڵك دەکەم بۆ ئەم سەما و گەمەیە. با بزانین کێ سەرنجی کێ ڕادەکێشێ.

ی.ك: هەر کاتێك سەر لە لەندەن و ستراسبورگ دەدەم. ئاسایی سەر لە برایانی کوردیشم دەدەم. لە نەورۆزی ئەمساڵدا لە ستراسبورگ قسەم کرد و ڕووی قسەم کردە ئافرەتان: «سوپاسی بزووتنەوەکەتان بکەن، چونکە پیاوەکانتان دڵبەندی ئێوە نەدەبوون و بەدووی کچی بیانیدا ڕایاندەکرد. بەڵام (PKK) ئەوەی هەرمی پێهێنا و ئافرەتی ئازاد کرد» ئەوە بوو هەمووان ڕاوەستان و کەوتنە چەپڵە لێدان.

س.پ: بەڵێ، ئافرەتان پەرەسەندنێکی گەورە لەوەدا بەدیدەکەن. دەتوانم وا لە پیاوان بکەم ئافرەت بپەرستن.

ی.ك: پیاویش هەست بە کوردبوونی خۆی دەکات. پاش ئەوە دەڵێت من مرۆڤم و کە ئەوەش دەڵێت دەست بە خۆشەویستی ئافرەت دەکات.

س.پ: بێگومان، من دەڵێم ئافرەت بەلای پیاوەوە نیشتمان و خودی ژیانە. من لە ڕێگای شەڕی گەورە و حیزبایەتی و ڕێکخستنەوە دەیخەمە نێو ئەم بارودۆخەوە.

ئافرەتیش دەزانێ کە ئەمە ڕێگای بردنەوەیە، بۆیە ناچار دەبێ بێتە نێو شەڕ.

ئەگەر تین و توانی گەورەی من نەبووایە، ئەوە بەدی نەدەهات.

ی.ك: بەڵام ئایەوی بۆم ئەو هەستە ئاینیانەی کە لە منداڵیدا هەتانبوو، لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی دیکە زیاتر نابن؟ مەبەستم ئەوەیە ئێوە ئەو هەستانەتان هەبوو. من دەبینم ئێوە ئافرەت بۆ ئاسمان بەرز دەکەنەوە.

س.پ: مەزنکردنی ئافرەتی داماو کارێکی زۆر جوانە. من لەم مەسەلەیەدا ئامەوێ بەمە ئامراز بە دەستی ئەو پیاوەی کە چەندەها چەرخی دوورە، هەڵوێستەکانی خۆی بەسەر ئافرەتدا سەپاندووە.

ی.ك: ئەو چەمکە ڕاستە. بەڵام تۆ ئافرەت پیرۆز دەکەی.

س.پ: نەخێر پیرۆزی ناکەم، بەڵکو وای لێدەکەم لێش بکات. خۆ هەموو خانمەکان وەك گیانفیدایییەکان کاردەکەن.

ی.ك: کار گرنگ نییە.

س.پ: لەوانەیە وابێ. بەڵام من کۆنترۆڵی پیاو و هێندێك خەڵتەی بیروڕاکانی دەبینم. ئەمڕۆ زۆریان لە پایەی ئافرەت هێنایە خوارێ و وایان لێکرد لە ڕووەکی ڕازاندنەوە بچێ. وای دەبینم ئەوە قابیلی ئافرەت نییە. کوا ئەو قسەیە کە دەڵێت: «ئافرەت بەشێکە لە پیاو». بە ڕای من ئەگەر ئافرەت توانی خۆی بدۆزێتەوە، ئەوسا دەبێتە بەشێك لە پیاو. ڕەنگە پێم بڵێی تۆ بۆ ئافرەت زۆر سەرپەرگری. نەخێر. من ئافرەت بە شێوەیەکی واقیع بینانە هەڵدەسەنگێنم وا کە ئافرەت جێ و ڕێی ڕاستەقینەی خۆی لە کۆمەڵگادا بدۆزێتەوە. هێندێکیان دەربڕینی کۆمەڵگای بەهەشت یا کۆمەڵگای ئاشتی یا کۆمەڵگای هاوسانی بەکاردەهێنن. لەوانەشە ئازادی لەو کۆمەڵگایەدا ڕێگری نەبێ. بەڵام بابەتی ماهییەتی ئافرەت مەسەلەیەکی یەکجار گرنگە. من هێشتا بە شوێن ئەوەدا وێڵم و هێندێك متمانەم دەوێ و خەیاڵ پڵاو نیم. من شەڕ دژی دەستەپاچەیی ئافرەت دەکەم و ئەوە کارم تێدەکات. پێویستە باوەڕم بە گەوهەری کێشەکە هەبێ.

بەم قسانەمان دەگەینە ئەم ئەنجامەی خوارەوە: تێبینی پێوەندی نێوان خەیاڵی منداڵی و سیاسەت دەکەین، هەروەها پێوەندی نێوان کەسێك کە خۆی و ڕێگای ڕوو بە ئاسینی گەل دەداتە ئاسین و شەڕی کەسێکیش کە گەل بەربەرەکانێی دەکات. هەموو ئەمانە دەبیبین ڕوون و ئاشکرا پێکەوە گرێ دراون. هەروەها پێوەندییە جۆراوجۆر و ئاساییەکانی سەرکردایەتی جیاواز دەردەچن. پێوەندی هێزیش بە بێهێزییەوە کە هەوڵی ئامادەکردنیماندا. بەمە بابەتەکە تەواو دەبێ.

دەربڕینێکم بە کارهێناوە ئێمە لە سەر گەلی کورد گوتوومە: «گەلێکە بووە بە ژن». ئاو بە ئاوێش دەربڕینێکی دیکە بەکار دێنم، ئەویش ئەوەیە: «گەلێکە بووە بە منداڵ». ئەوە لە بارەی خۆشەوە دەڵێم. واتە من خۆم دەخەمە جێی منداڵ و ئافرەت تا بتوانم ئەنجامەکان بە دەست بهێنم. لەبەر ئەمە ئافرەت و منداڵ شتی خراپ نین. هەوڵ دەدەم سەر لەنوێ و بە ڕێگایەکی ڕاست پێناسەیان بکەم و

نیشتمان و کەسایەتی‌یان بە خەباتێکی قاست بەرز بپارێزم. لەوانەیە بلێن ئەم جۆرە قساله داڵ پێداناتێکی ڕاشکاوانەیە. بە ڕای من پێویستە لەسەر هەموو شۆڕشگێڕێکی بە تایبەت سۆشیالیست پێبەستەی پرنسیپی کرانەوە بێ. ڕەنگە من هەندێك زاراوەم بە شێوەیەکی سەرپەرگرانە یا لەشوێنێکی ناشیاودا بەکارهێنابێ. بەڵام گەوهەرەکەیان پەیوەندی بە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی و هەڵە و ڕاست و باشی و خراپیەکانیەوە هەیە. دەبێ هەموو شتێك دامالڕاو بێ تا بە ڕوونی لێی تێبگەین. زانست بانگەواز بۆ ئەمە دەکات و جێبەجێکردنی ئەم مەسەلانەش سوودێکی زۆری هەیە و ئەنجامی پێشکەوتنی لەوە پێکدەهێنین.

ی.ك: لەوەی ڕاستی بێ لەوەدا کە دەیخوێنمەوە هەست بەوە دەکەم. بەڵام دووبارە بیستنەوەی شتێکی زۆر جوانە.

س.پ: هەندێکیان لە بارەی ئەم بابەتەوە دەڵێن: خەڵك زۆر مشتومڕ لەگەڵ ئاپۆدا دەکەن. منیش لەم مشتومڕەدا لە هەست بە شانازی دەکەم و لە داخی بۆ دەخوێم. مشتومڕی ئاپۆ مشتومڕی مرۆڤایەتی‌یە و ئاپۆ بەسەرهاتی گەلێکە لە ڕووی کۆمەڵایەتی و چینایەتی‌یەوە گەیشتووەتە خاڵی کۆتایی و جارێکی دیکە ژیاوەتەوە. لەوانەیە هەندێك خەڵك گلەییم لێبکەن و بەبینن سادەم و هەندێکیشیان بەبینن جوانم. من وازیان لێدێنم بە بارێکدا دابەشکێنن. بەڵام دەبێ بە دروستی هەڵسەنگاندن بکەین. من شەرکەرێکی ئەم کۆتاییم و هەندێك هێز وەردەگرم. ئەم هێزەم لە ئەزموونەوە دەست کەوت. ئەگەر بیهێننە بەرچاوتان چۆن دەستم خستووە، دەزانن من بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنن و دادپەروەرانە و لەجێی‌خۆیدا بەکاری دەهێنم.

ی.ك: من دەتانناسم و خۆشم دەوێن و دەزانم و بگرە دڵنیاشم لەوە ئەم هێزە بە شێوەیەکی خراپ بەکارناهێنن.

س.پ: بێگومان. من بۆ بەرژەوەندی زۆرلێکراو و جوانی و کۆشش و جەربەزەیی بەکاری دێنم و دژی هەر یەکێك شەڕ دەکەم لە بەردەم ئەم بەهایانەدا ڕابوەستێ و نامەوێ هیچ کەسێك بە چەوتی لێم تێبگات. من کرادەم، ب‌برادەرەکەم و دوژمنەکەشم بەباسی وەك خۆم باسی خۆمم کردووە و ڕەنگە بشکۆزن. هەروەك باسی ئەزەلی‌بەتیشم کردووە. ئەگەر یەکێکیان بیروڕام بخوێنێتەوە و هەوڵی تێگەیشتنم بدات، دەبێتە هاوڕێم بۆ هەزار ساڵ. من لە ئێستاوە برادەرایەتیم لەسەر ئەم بنچینەیە بنیات دەنێم. ئەوانەی وا پاڵەوانانە شەهید دەکرێن، هاوڕێمن، بۆ هەزار ساڵ پیاوان و ژنان بوونە پاڵەوانی مەزنی بەرخودان. ئەوانە بەشێکن لە من و منیش ئەو نوێنەرەیانم کە تا ئێستا لەسەر پێی خۆی ڕاوەستاوە. گومانی تێدا نی‌یە کە دوای من شەرمەندێك دێتە دەری، ئەگەر دەرکەوت باش دەبێ و پێویستە بێتەدەر. جا مردن لە نێو ئەم چوارچێوەیەدا لە هەر کوێوە دێت با بێت. گرنگ نی‌یە، چونکە ئەمە سەرکەوتنە و سەرکەوتنی ئێمەش هی مرۆڤایەتی‌یە.

ی.ك: بە باوەڕی من خراپییەت تووش نابێت. ئەگەر لەوەش ڕوویدا، ئەوا ئەو ئاگرە کە(PKK) کردیەوە ناکوژێتەوە و بەردەوام دەبێ.

س.پ: بەڵێ، ئەم سەرکەوتنەتان بیر نەچێ و ڕێزی بگرن. با گەلی تورك و لاوان و کچانی شایستەی ئەم سەرکەوتنەش بن. ئەوسا مردن لە کوێوە دێت با بێت، بە لامانەوە گرنگ نییە. داوایەکی دیکەشم هەیە. ئەم ڕاستییە باش وەربگرن. هێندێك سەرکەوتنی باش هەن بۆ لێتوەن. لە ڕاستیدا جوانی و برایەتی و چونە پاڵ یەکتر و ژیانی گەورەش لە ئارادان. بۆچی خۆتانی لێ بەدووردەگرن. تەماشامان بکەن. من بۆوم خۆمم بەم شێوەیە خستە ڕوو، چۆن دەبمە دوژمنی یەکێکتان و چۆن ژیانی یەکێکتان ئاسان ناکەم و واتان لێ ناکەم پڕاوپڕی جوانی بن و چۆن ئاتانکەمە ئارەزوو و لێشاوێکی بە تەوژمی خۆشەویستی؟ هەموو لەمانە جوانن و بانگەوازیان بۆ دەکەین. لە هەر کاتێکی ڕابردوو زیاتر تێم بگەن. هەستمان پێ بکەن تا مرۆڤایەتی بۆ چەند پلەیەکی بالاتر بەرزبکەینەوە.

ی.ك: بەڵێ زۆر جوان و ناسکە.

بەشی دووەم

بەشی دووەم

ئەوەی باوەڕی وابێت کە شۆڕشەکەمان شۆڕشێکی سیاسی یەتی یە یان ئامانجی ئەوەیە بە ڕێگای سەربازی بگاتە دەسەلات،ئەوە مەودای تێڕوانینی تەسکی خۆی دەردەبڕێ.

ی.ك: سەرۆکی ئازیزم، درێژە بە باس و خواسەکەمان دەدەین پاش ئەوەی باسی منداڵیتان و باوکتان و بێدەسەلاتی یەکەی و سەرچاوەی هێزتان و دایکە چەتوونەکەتان و خەم و خەفەت و کۆچکردنتان لە گوند و چەوساندنەوەی گەلی کورد و سەرکەوتن و بالابوون و کەسایەتی مرۆڤمان کرد و لامان لە مەسەلەی ئافرەت و چەوسانەوەی زیاتر لە کەسانی دیکە کردەوە، بەو پێ یەی کە بابەتێکە مێشکتانی خەریك کردووە. تا گەیشتینە ئەو خاڵەی کوردستانتان تێدا بە رزگاری ئافرەتی کوردەوە گرێدا و بگرە رزگاری مرۆڤایەتیشتان بە هی ئافرەتەوە گرێدا. ئێستا کە دەست بە باسی ئەو هێزانە دەکەین کە پێتان وایە دەتوانێ مرۆڤی نوێ بخوڵقێنێ جا ئیتر کورد بێ یا تورك و پیاو بێ یا ژن. ئەو هێزانە چین؟

دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە من بە دووداچوویەکی باشی چالاکیەکانتانم و چی بنووسن دەیخوێنمەوەو چی رابگەیەنن گوێی لێدەگرم. بۆیە پرسیارێکی دیکەتان لێدەکەم کە لەوەتی ئەو نامەیەتانم خوێندووەتەوە کەوا بە بۆنەی(١٥)ی ئابەوە ئاراستەتان کردبوو، ئارەزوومە بیکەم. بە باوەڕی من وەختێك قسەتان بۆ ئەندامانی حیزب کرد و گوتتان: «شەڕ و سەرکەوتن بەلای منەوە هێندەی پێدانی ئێوە بۆ ئێو ئەم قۆناغە، گرنگ نین ». مەبەستتان ئەوەیە: «چوونمان بۆ ئێو جەرگەی ئەم شەڕە لە هەموو شتێك گرنگترە». من لەوە لەم گوزارەیە تێگەیشتم کە سەرۆك ئاپۆ وا دەڕوانێتە شەڕ کە ئامرازێکە لە ئامرازەکانی گۆڕینی مرۆڤ. ئایا ئەمە تێڕوانینی ئێوەیە؟ دیارە لە کوێوە بتانەوێ دەتوانن وەڵام بدەنەوە. لە سەروبەندی ئەو کۆبوونەوانەدا کە ئەم هاوینە لە ئەورووپادا کردمن زاراوەیەکی تازەم خستە بەرچاو ئەویش «شۆڕشی ڕوشنبیری ئاپۆچێتی» بوو ـ پاش ئاگاداربیم لەو کارە کە دەیکەن ـ ئەوە چۆن دەبینن؟ میکانیزمەکەی چی یە و هێزەکانی چین؟ لە گوتارێکی دیکەیشدا نووسیومە: «گرێ کوێرەی ناسنامەی سۆشیالیستی پارتی کرێکارانی کوردستان PKK» ئایا ئەمە هێزەکانیەتی؟ ئەگەر وایە، ئەم ناسنامە سۆشیالیستی یە چی یە؟ ئەو جوگرافیایە کامەیە کە بیردەکەنەوە ئەو سۆشیالیزمەی لەسەر جێبەجێ بکەن؟ حەز دەکەم گفتوگۆکەمان بەم بابەتە دەست پێبکات. با لەوێوە بێینە سەر پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) با لە دروست بوون و تێڕوانینی بۆ کێشەکانی ئەمڕۆ بتوێژینەوە و

بزانین دەکرێت تا چ ڕادەیەك بە پێشڕەوی بزووتنەوە شۆڕشگێڕەکانی دیکە دابنرێت و هەڵوێستی بەرانبەر بە حیزبە شۆڕشگێڕەکان و گەروگرفتەکانیان و تێڕوانینی بۆ «حزب الله» و عیلمانیەت و بۆ ئاین چییە؟ ئەو خاڵە بنچینەییەی کە پێم خۆشە دەستی پێبکەم ئەمەیە: ئێمە لە باسەکەماندا لامان لە خێزانەکەتان و لەدایکبوونتان و بالاکردنی مرۆڤی کورد و ئافرەتی کورد کردەوە، ئایا ئەو کارکرد و هێزانە کامانەن کە ئەکان بەم بالاکردنە دەدەن؟ بە کورتی دووپاتی دەکەمەوە: یەکێك لەم کارکردانە کە بەپێی تێگەیشتنی من لێکتان دایەوە ئەوەیە لێوە وا ناڕوانە ئەم شەڕە کە بە تەنیا ئامرازی ڕزگار کردنی کوردستان بێ، بەڵکو لەبەرئەوەی کە مرۆڤی کورد کاتێك ئەم شەڕە دەکات دەگۆڕێت. ئاوا حاڵی بووم.

س.پ: لەوەی کە پێیوایە شۆڕشەکەمان شۆڕشێکی سیاسی بەتییە یان ئامانجی ئەوەیە بە ئامرازە سەربازییەکان بە دەسەڵات بگات، دەریدەبڕی کە تا چ ڕادەیەك تێڕوانینی تەسکە و لە تێگەیشتنی ئێمەوە دوورە. ئەوی ڕاستی بێ ئامانجی ئێمە مرۆڤایەتی و یەکپارچەییە و ئەوانە بە بنچینەی شۆڕشەکەمان وەردەگرین. دەتوانم جارێکی دیکە لە خۆمەوە دەست پێبکەم تا بە شیکردنەوەی مرۆدۆستانە بکەم. بارودۆخی مرۆڤانە بە شێوەیەکە زەحمەتە قبووڵ بکرێت. بە تەنیا لەبەرئەوە نا کە کەوتووەتە بەر هەڵسووڕاندنی ئیمپریالیانەوە، بەڵکو لەبەرئەوەی کە ڕۆشنبیری چینە کار هەڵسووڕێنەکان بە درێژایی مێژوو و ئەو ئاکامانەی کە بۆ سەر تەرزی ژیان لێی کەوتنەوە، ئەوانەن دەبنە هۆی کاردانەوەم.

ی.ك: کەستان بەدڵ نییە، نە کورد و نە تورك و هەتا ئەورووپاییش وانییە؟

س.پ: بەڵێ، من مەبەستم بارودۆخی سەرلەبەری مرۆڤایەتییە. ئەم بارودۆخە دەمارگرز و تووڕەم دەکات و بە مەترسیشی دەزانم. بەڵگەکانیش زۆرن، زۆرداری مێژوویی و ڕژێمە خوێناوییەکان و ئەو زیانەی کە لە سروشت دەکەوێ گۆی زەوی وا لێدەکات بە کەڵکی ژیان نەیێت. ئەم هەموو کارکردانە ناهێڵن تامی حەوانەوە بکەم. هەروەها من وای دەبینم مەترسی چەکی ئەتۆمی کە وەك شمشێرەکەی دیمۆکلیتس هەڕەشە لە مرۆڤایەتی دەکات شوورەیی و سووکایەتییە بۆ مرۆڤایەتی و بەدترین جۆری دەبەنگییە. گوناحی لەوە گەورەتر نییە کە سیاسەتێکی ئاوا پەیڕەو بکرێت و لە سایەیدا پەرەبستێنێ. من ناتوانم ئەمە قبووڵ بکەم و دەبینم ژیان لەم جۆرە دنیایەدا نائاساییە. ناشێت بە ئارامی بژیم و سروشتیش بەم شێوە بێپەردەیە دووچاری تێکدان بێ. سەربارێ ئەوە تەماشاکردنی مرۆڤ بەو پێیەی کە ڕانەمەڕ یان دەنکە لەمن تێڕوانینێکی ناپەسند و گرانە.

ی.ك. واتە تۆ مەبەستت ڕاماڵینە لە لایەکەوە و تووڕدانەتی بۆ لایەکەی دیکە؟

س.پ: مرۆڤایەتی داخورانێکی بێئەندازە بەرۆکی گرتووە. بەها بالاکان تووشی لە نێوچوون دەبن و توێژێکی کەمینە باڵ بە سەر زۆرینەی مرۆڤایەتیدا

دەکێشن و خێروبێرەکانی بە تالان دەبات. من ئەم بارودۆخە بە تەشەنەکردنی شێرپەنجە ناودەبەم، چونکە کۆمەڵگا دەبێتە کۆمەڵگایەکی بەرخۆر و ئەویش شێرپەنجە دەگەیەنێ. ئەو لایە هەرچی چۆنێك بێ کە لێوەی دەڕوانین، ئەم ڕێڕەوە ئەگەر بەردەوام بێ دەکێشێتەوە بۆ تەفروتوونا بوونی مرۆڤ و نەمانی ڕەگەزی مرۆڤ. دیارە من باسی ڕۆژی حەشر و قیامەت ناکەم. بەڵام وەك چاودێرێکی زیتەڵە وای دەبینم کە مرۆڤایەتی بە دەرد و نەخۆشی مرۆڤانە دەبڕێتەوە نەك لە ئەنجامی پەتایەکی سروشتی یا نا تەواوییەکەوە لە کۆمەڵەی خۆردا.

ی.ك: مەبەستت ئەوەیە کۆمەڵگای بەرخۆر، سەری ڕەگەزی مرۆڤ دەخوات.

س.پ: کۆتایی لە ئەنجامی نەخۆشیە کۆمەڵایەتیەکانەوە دەبێ. ئەمە چەمکی فەلسەفی منە. ئەوەتا شێرپەنجەی ژینگە بە بەرچاومانەوە دیارە و کۆمەڵگای بەرخۆر ئەستێرەکەمانی کردووەتە زبڵدان. زیندەڕەوی لە پێوەندیە جنسیەکاندا دەرگای لەسەر پەیدابوونی کارەساتێك کردەوە بە «ئایدز» ناودەبرێت. ئەگەر زیادبوونی دانیشتوان بەم خێراییە درێژە بکێشێ، گۆی زەوی دادەپۆشێ و دەیکاتە شوێنێکی بێکەڵك بۆ ژیان. بایەخدەران بە کاروباری مرۆڤایەتی ناتوانن بە خۆشی بخەون. ئەم هەموو کارەساتانە بەر دەرگایان پێگرتووین. ڕەنگە پێم بڵێی: «لەباتی ئەو چوکلەی لە چاوتدایە دەری بهێنی، هەوڵدەدەی ڕیپوق لە چاوی کەسانی دیکە دەربکەی». بەڵام مرۆڤایەتی بە لای منەوە یەکێتییەکی تەواوکراوە. ئەگەر ئەوەمان لە دەستدا گوێ بە گیروگرفتەکانی مرۆڤایەتی بدەین، شێلگیرانە بایەخ بە گەلەکەمان نادەین. ئەگەر هەوڵیش بدەین، بۆمان ناچێتەسەر مرۆڤی تازە بخوڵقێنین.

ی.ك: کە باسی منداڵیتانمان کرد، باسی ئەوەتان کرد کە خەڵکی گوندەکەتان پێیاندەگوتی: «عەبدوڵڵای کوڕمان پشتی خۆی پچڕاندووە». ئێستا ئەگەر گوێیان لێت بێ، دەڵێن: «ئاپۆ وەك خۆیەتی، ئێستا بیر لە ڕزگاری مرۆڤایەتی دەکاتەوە! وامان لێچاوەڕێ دەکرد خۆی ڕزگار بکات، بەڵام وازی لەوە هێنا و ڕووی کردە کوردان. تەنانەت ئێستا بە تەمای ڕزگارکردنی مرۆڤایەتیشە».

س.پ: ئەگەر بێینەوە سەر مێژووی ئاینەکان لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا، بۆمان دەردەکەوێ کە پەیامی پێغەمبەران هەر لە سەرهەڵدانیانەوە ڕووی دەمیان لە مرۆڤایەتی بووە. وەکو دەڵێن: ژمارەی ئەو پێغەمبەرانەی کە بۆ مرۆڤایەتی نێردراون دەگاتە ١٢٤ هەزار پێغەمبەر. بۆیە ئەگەر کەسێك باس قۆناغی ئەو پێغەمبەرانە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست دەربکەوێ و دوو قسە دەربارەی چارەنووسی مرۆڤایەتی بکات، پێویستە کەس پەست نەبێ چونکە مێژوومان زۆر دەوڵەمەندە.

ی.ك: لەڕاستیدا زۆرم پێبەپێرە ئەگەر یەکێك دوای بیستنی ئەم گفتوگۆیەمان بە ڕەگەزپەرستی تاوانبارت بکات، چونکە پێم وایە کێشەکە ئەمەیە: لەکاتێکدا چەندین گوشار دەخرێتە سەر مرۆڤایەتی، مرۆڤێك لە کوردستان پەیدادەبێ تا سەرلەنوێ کورد دروست بکاتەوە. ئەم هەموو کاروبارانەش کە دەیانبینم بەڵگەی

ئەوەی کە ئەم ڕزگاربوونە لێرەوە دەست پێدەکات. واتە لەم ناوچەیەوە کە لانکەی مرۆڤایەتی بووە. ئێوە باوەڕتان بەمە هەیە، وانی‌یە؟

س.پ: بێ‌گومان. ئەم ناوچەیە لانکەی مرۆڤایەتی‌یە. وەختێك کەوتینە خەباتکردن ئاماژەمان بۆ ئەم لایەنە کرد. ئێمە لە لانکەی مرۆڤایەتیدا سەرمان هەڵدا و مرۆڤایەتیش لەم لانکەیەدا یەکەمین خەسڵەتەکانی خۆی بە دەست هێنا.

ی.ك: ناوچەی میزۆپۆتامیا «نێوان دوو ڕووبار - دیجلە و فورات».

س.پ: کەنارەکانیان و دەشتەکانیان.

ی.ك: دەشتەکانی نێوان ڕووباری سوور و ڕووباری سەوز.

س.پ: نازانم بەڵام ئەو ناوچەیە کە مێژوو بێ‌ئەملاولەولا بە لانکەی مرۆڤایەتی زانیوە «میزۆپۆتامیا»یە. خەسڵەتە بنچینەییەکان لەوێوە بە دەست هێنراون. لەمە وادەگەیەنێ کاتێك جۆری مرۆڤ بوو بە شێوەی کۆمەڵگایەك، خەسڵەتە بنچینەییەکانی خۆی لەم ناوچەیەدا خستە ڕوو. مێژووش دەیسەلمێنێ کە ڕۆشنبیری سیاسی و سەربازی و مافناسی و ئابووری لەم ناوچەیەوە بەجیهاندا بڵاوبوونەوە. قەناعەتێکی دیکەم هەیە: ئەویش ئەوەیە کە مرۆڤ وەك جۆر تووشی گەندەڵ بوون نەهاتووە و ئەو خەسڵەتانەی کە هەر لە سەرەتاوە پەیدای کردوون هێشتا پاکژ و ئاسایین و دووچاری پیس بوون نەبوون.

ی.ك: خەسڵەتی بێگەرد.

س.پ: خەسڵەتی بێگەرد لێرە «لەم ناوچەیەدا» دەبینین.

ی.ك: لێرە و دوای ئەوە (حیسییەکان).

س.پ: نەخێر. حیسییەکان دواتر دەرکەوتن. شارستانیەتی میسری و هیندی پێش ئەوان دێن. من ئەم خەسڵەتە ڕەسەن و بێگەردانە دەکەم بە نموونەی باڵای خۆم و چاویان لێدەکەم. پێم گرانە کە بڵێم: مرۆڤی ئەمڕۆ زیاتر شارستانی و خێرا و پێشکەوتووە، تەنانەت دەتوانم بڵێم: کۆنەپەرستی و پاشکەوتوویی بە سەر ئەو خەسڵەتە مرۆڤایەتیانەدا سەپێندراون کە لە قۆناخەکانی پێشوودا هەبوون، وەك بڵێی ئەوان نموونە باڵاکان سەرتاسەر قرتێدەخەن. بە دووری نازانم ئەمە پیلانێکی خۆرئاوا بێ.

ی.ك: بەشێوەیەکی ڕوونتر: مستەفا کەمال «خۆرئاوایی بوون»ی بەرز ڕادەگرت.(لینین)یش دەیگوت من خۆرئاواییم، ئەی ئێوە چی دەڵێن؟ ئایا دەڵێن من خۆرهەڵاتیم؟ من وای تێگەیشتووم.

س.پ: من ناڵێم هەر خۆرهەڵاتیم. بەڵکو دەڵێم: من سەرچاوەی مرۆڤم و خۆرهەڵاتیم، چونکە مرۆڤایەتی لە خۆرهەڵاتدا خۆی دۆزییەوە. مەسەلەی خۆرئاوایش سەرلەبەری هێرشە بۆ سەر بەهای مرۆڤدۆستانە. خۆرئاواش وەك دەستەی ئەرکانی ئەم هێرشە وایە، بە تایبەتی پاش سەرهەڵدانی سەرمایەداری، واتە دڕندایەتی و داگیرکردنی مرۆڤایەتی. نموونەی ئەوە شارستانیەتی ڕۆمانی‌یە کە لە ئەنجامی ئەو لەشکرکێشی‌یەوە کەوا لە باکورەوە تووشی هات، هەرەسی هێنا. خۆ

(ڕۆما) مەڵبەندی شارستانەتی ئەو کاتە بوو و لەشکرکێشی دیوی باکور ئەم شارستانەتیەی لە نێو برد.
ئەگەر ئەم نموونەیە گشتی بکەینەوە دەبینین دەستکەوتەکانی مرۆڤایەتی لە بەھا و نموونەی باڵا و شارستانەتی لە سەدەکانی ناوەڕاست و شۆڕشی پیشەسازیەوە تا بە قۆناغی ئیمپریالیزم دەگات کە ھەوڵدەدات وەك سیستەمێکی جیھانی خۆی بە سەر مرۆڤایەتیدا بسەپێنێ بە دەست دڕندایەتی خۆرئاواوە دووچاری وێرانکاری دەبن. لەو تەرزەی کە ئەمڕۆ لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا بەرجەستە دەبێ لە دڕندایەتی و پەلامار بردنیە سەر ئەم بەھایانە ئەڵمانیای ھیتلەری تێدەپەڕێنێ.
ی.ك: منیش دەمەوێ شتێك بۆ خوێنەران و گوێگران سەربار بکەم، ئەویش ئەوەیە کە مارکسیزم ستایشی لایەنە پێشکەوتووخوازەکانی سەرمایەداری دەکات. مەبەستم ئەوەیە مارکسیەکان لە جیھاندا باسی لایەنە پێشکەوتنخوازەکانی سەرمایەداری دەکەن و بە ڕادەیەك بە شان و باڵی ئەم لایەنانەدا ھەڵدەدەن کە وات لێدەکات پێت وابێ سەرمایەداری سیستەمێکی تەواوە، کەم و کوڕی نییە و دەکرێت لە ھەموو لایەکەوە چاوی لێبکرێت. ھەتا «مانیفێستی کۆمۆنیست»یش ئەم حاڵەی تێدایە. لەو دەرسانەدا کە دەیانڵێمەوە ھەمیشە دەڵێم: کەسم نەدیوە لە مانیفێستو زیاتر ستایشی سەرمایەداری کردبێ!
س.پ: ئەمە ڕاستە. وەك بڵێی سەرمایەداری دوا قۆناغە لەوانەیە مرۆڤایەتی بیگاتێ. وێڕای ئەوەی کە مارکسیەکان و لینینیەکان ڕەخنە لە سەرمایەداری دەگرن، بەڵام ھەر لە نێو ئەم چوارچێوەیەدا دەمێننەوە. لەبەرئەوە ناچاردەبن لە جموجووڵەکانیاندا ملکەچی یاساکانی سەرمایەداری بن. بە یەکگەیشتنەوەی سۆشیالیزمی بنیات نراو لەگەڵ سەرمایەداریدا دواجار وا لێکدەدرێتەوە کە کەم و کورتیەکی مارکسیزمە، چونکە زێدەڕۆیی لە دەرخستنی لایەنە باشەکانی سەرمایەداریدا کردووە و مەترسی و شوێنەوارەکانی گەندەڵی سەرمایەداری پیشان نەداوە.
ی.ك: من زۆرم پێخۆشە کە گوێتان لێبگرم. ئەو پرسیارانەی کە دەیانکەم بۆ خوێنەواران و بە دووداچووانە. بە پێی لێکدانەوەی من سەرھەڵدانی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» ـ وەك لە ھێندێك ئەدەبیاتتاندا ھاتووە وەك بارێکی ڕەت کردنەوە و خوداماڵین ھاتە ئاراوە، واتە ڕەتکردنەوەی چەپی تورك و خوداماڵین لە چەپی کورد. دوایی دێینە سەر ئەم باسانە. ئایا بەم قسەیەتان ئەوە دەردەبڕن کە لە ڕوانگەی چەمکی شارستانەتیەوە خۆتان لە شارستانەتی سەرمایەداری خۆرئاوا داماڵیوە؟
س.پ: زەحمەتە بەبێ بە قووڵ ناسینی سەرمایەداری لە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) و کێشەکانی ئەمڕۆ تێبگەین. ئاشکرایە ناسینی سەرمایەداری، ناسینی باروودۆخی گشتی مرۆڤایەتی پێدەوێ. پێم وایە سەرمایەداری باڵاترین پلەی مرۆڤایەتی نییە، بگرە لێڵ کردنی زەبێ و بیری

مرۆڤایەتیشە. سەرمایەداری هێندێك دەوڵەمەندی خستە سەر ژیانی مرۆڤایەتی، بەڵام سیستمێکی خاوەن چەند خەسڵەتێکی وێرانکاری گەورەیە.

ی.ك: هاوبەشی پەرەپێدانی تاکڕەوی دەکات.

س.پ: سەر لووکردنی بە گیانی تاکڕەویدا دوژمنایەتییەکی گەورەی بەمەای کۆمەڵایەتی مرۆڤایەتی تێدایە. بە پێچەوانەی ئەوەوە، سۆشیالیزم لە ڕووی تاکڕەویدا ڕادەوەستێ. ئەگەر سۆشیالیزم دژی داخورانی کۆمەڵگا ڕاوەستێ کە لە تاکڕەوییەوە پەیدابووە، ئەم هۆیە بەسە بۆ ئەوەی کە هەمووان سۆشیالیستی بین، چونکە ئەوە بەس نییە تەنیا شەریکەبەشی هەوڵ و کۆشش بین بەڵکو دەبێ پێکەوە داکۆکی لە کۆمەڵگا بکەین و خەسڵەتی مرۆدۆستانە بناسینەوە کە لە دەرکەوتنی بەکەم کۆمەڵگای مرۆڤایەتییەوە تا دوا کۆمەڵگای سەرمایەداری نەگۆڕاوە. لێرەوە من وای دەبینم کە سەرمایەداری لەلایەکەوە گشت بنچینە و پایە کۆمەڵایەتییەکان تێکدەدات و وێران دەکات و لەلایەکی دیکەشەوە فوو بە گیانی تاکڕەویدا دەکات و هانی دەدات. لە کاتێکدا تێگەیشتنی تاکڕەوی کۆمەڵگای بە تەواوی فەوتداوە. لە کۆندا بەگ یا ئەو کەسەی کە کۆمەڵێك کۆیلەی هەبووایە، بە سەر مرۆڤایەتییەوە مشەخۆر بوو. هەرچی ئێستایە سەرمایەداری ئەم مشەخۆرییەی دژی توێژێکی بەربینی کۆمەڵگا تەشەنە پێداوە. هەتا وای لێهاتووە وەك ئەمڕۆ دەبینین کۆمەڵگاکان ناتوانن دەربەن.

ئەو مارەیەم بەلاوە گرنگ نییە کە ئەم شەڕە دەیخایانێ، بەڵکو گرنگ ئەوەیە ماهییەتی ئەم شەڕە چییە.

ی.ك: من ئەوەی کە دەینووسن دەیخوێنمەوە. ئەو خاڵەی وا حەزدەکەم لای لێبکەمەوە ئەمەیە: ئێمە لە کوردەوە دەست پێدەکەین و ئینجا ڕوو لە مرۆڤایەتی دەکەین. لەم ناوچەیەوە دەچینە دەرێ کە لانکەی شارستانییەتە. لە باس و خواس و نووسینەکانی پێشووتاندا ئەوەم پێسەیر بوو لە پەستا ڕەخنەتان دەگرت «ئەو کەرەستە خاوەی کە لە دەستتاندایە‌ مرۆڤە». ئەمە ڕاستە. هەمیشە ڕەخنەت لە کورد دەگرت و ئەمەش کارێکی باشە. ئەو قسەیەتانم لە یادە: «تۆ ئەی گەریلای کورد پێشبڕکێ بۆ مردن دەکەی، بەڵام بۆچی لە ڕێگای پەرەسەندندا سستی دەنوێنی؟». تەنانەت ئەم قسەیەت کردووە بە شێوازێك بۆ قسە لەسەر کردنی لەگەڵ هەر کەسێکدا لە گەڵتدا دابنیشن. ئەمە وادەگەیەنێ لێرە بیر لە هەڵکشان دەکەنەوە. ئەو کەرەستە خاوەش کە لە بەردەستتاندایە بریتییە لە: ئەو کوردەی کە داد و بێدادیەتی بە دەست سەرمایەداری و مۆنۆپۆلەکان لە لایەکەوە و لە لایەکی دیکەوە گوشاری هۆزایەتی و کۆلۆنیالیزم و ئەمانە وایان لێکردووە کەسایەتی و ئیرادەی نەبێ و لێرەش ئێستا هەوڵدەدەن دەستی ئەم کوردە بگرن و هەڵیبکێشن. ئەو هێز و کارکردانە کامانەن کە جگە لە شێوازی سوکراتیانە پێیان پشت ئەستوورن؟

ئاخو ئەم مرۆڤە لە سەروبەندی ئەو شەڕەدا کە لەئێرادەی ئێوە بەدەر ڕوودەدات دەبێتە مرۆڤێکی پەرەسەندووی هاوکار کە بتوانێ بەرپرسی دەربچێت؟ ئەو سۆشیالیزمەی کە باسی دەکەن چۆن کاریگەری لەسەر دەبێ و لەوە لە چ ناوچەیەکی جوگرافیایی دەبێ؟

س.پ: زۆر ڕوونە. ئێمە پاڵ بە مرۆڤێکەوە دەنێین بۆ شەڕ کە لە خود و ڕاستی خۆی دوور کەوتووەتەوە و لە واقیعی خۆی نامۆ بووە. ئەمجا وای لێدەکەین کە شەڕی ئەم نامۆییە بکات کە بە هێز و بە کردەوە بە سەریدا سەپێندراوە. ئێمە کەمێك هێزی ئیرادەمان لەلا خولقاندووە. کێشەکە لەوەدا حەشاردرابوو کە وای لێبکەین هەست بەو نامۆییە بکات کەوا کۆمەڵگای کوردی بە دەستیەوە دەناڵێنێ. لەوەدەچێ توانیبێتی لەسەر پێی خۆی ڕابوەستێ و بچێتە شەڕەوە. پاڵنان بە کوردەوە بۆ شەڕکردنی چارەنووسە ناوەڕۆکەی قۆناخێکی شۆڕشگێڕی مەزنە. ئەوەی وا ڕوودەدات ئەوەیە: پاش بە گەرمی شەڕکردنی بەختی ڕەشی خۆی دەناسێ و هەنگاو بە هەنگاو نامۆیی خۆی تێدەپەڕێنێ. ئەو ماوەیەم بەلاوە گرنگ نییە کە ئەم شەڕە پێیدەچێ، بەڵکو گرنگ ئەوەیە کە ماهیەتی ئەم شەڕە چییە. هەروەها دووراییی سیاسی ئەم شەڕە بە ئەندازەی گەوهەر بۆ پەیداکردنی گرنگ نییە. ئەمە گرنگترین ئامانجە. واتە ئەوەی کە گەل بگاتە ڕاستی و خودی خۆی و نەبێتە گەلێك تەنیا لە شەڕدا سەرکەوتبێ، بەڵکو ببێتە گەلێك بزانێ چۆن شەڕ بکات.

ی.ك: مەبەستان لەمە ئەوەیە شەڕ تا هەتا هەتایە بەردەوام دەبێ؟

س.پ: شەڕ بە شێوەی جۆراوجۆر بەردەوام دەبێ. ئەگەر دڵتان دابنێتە

هەڵوێستەکانم، من هەردەم باسی هەڵسەنگاندنێکی ڕیشەیی مرۆڤانە دەکەم. لەگەر مرۆڤ لە سایەی ئەو یاسایانەدا بژی کە بۆ خۆی داناون، ئەوا شەڕ بەو پێیە کە دەیبینم درێژە دەکێشێ. ئەوسا ڕەنگە ئەم خەباتە جاروبار سەربازی بێ و جاروباریش لەبەرەی سیاسیدا بێ، لە پاڵ بەرەی ڕۆشنبیری و ڕۆحیشدا و لە شێوەیەکەوە بۆ یەکێکی دیکە و لە قۆناخێکەوە بۆ یەکێکی دیکە بگوازرێتەوە تا ئەو خولقێندراوە جوانە «مرۆڤ» دەبێتە بەشێك لە کۆمەڵگای بێوەی. ئەو دەمە شەڕ دەبێتە جوانترین شەڕ و ژیانیش جوانترین ژیان.

ی.ك: ئایا دەتوانین وا بڕوانینە کارەکانتان کە شۆڕشێکی ڕۆشنبیرین بە کورد دەست پێدەکات و لەنێو گەلانی دەوروبەردا دەتەنێتەوە؟

س.پ: قالبێکی دەست نیشانکراو و تەرزێکی تایبەتیان لە جێبەجێکردندا بۆ چەمکی شۆڕشی ڕۆشنبیری داناوە. لە کاتێکدا ڕاستی ئەوەیە کە ڕۆشنبیری واتە دروست بوونی مرۆڤ و کەڵەکەبوونی چالاکی مرۆڤانە بە درێژایی هەبوونی، ئێمە بەهۆی ئەم ڕوشنبیریەوە لێكحالی دەبین. ئەم ڕۆشنبیریە چەند کولەکەیەکی هەن، هەوڵ دەدەین جارێکی دیکە بە دەستیان بێنین. چەند کارکردنێکیش هەن ئەم ڕۆشنبیریە تێك دەدەن. پێویستە لەسەرمان شەڕ دژی ئەم کارکردانە ڕابگەیەنین. هەر لەم چەمکەوە، پڕ بایەخترین لایەنی خەباتمان ڕۆشنبیرییە واتە شەڕ لە

پێناوی ڕۆشنبیریدایە بە مانا بەرتەسك و فراوانەكەی.
ی.ك: دەڵێی بیرۆكەیەكتان بۆ تازەكردنەوەی مرۆڤایەتی لە ڕێگای شەڕەوە هەیە؟
س.پ: شەڕ تاكە ڕێگایە بۆ بە ئەنجام گەیشتن. بۆچی؟ چونكە گەورەترین و گرنگترین شۆڕش بە ڕێگای شەڕ سەركەوتووە. خۆ شۆڕشی ئیسلامی شۆڕشی شەڕوشۆڕ بووە و دروشمەكەی «شمشێرو جیهاد» بووە و لە (١٤٠٠) ساڵ لەمەوبەرەوە تا ئێستا هێشتا بەردەوامە. چەند خاسیەتێكی هاوچەشن لە شۆڕشی فەرەنسەیشدا هەن. هەرچی شۆڕشی ئۆكتۆبەرە، سەبارەت لەوەی كە ئێمە قسەی دەكەین، كەچی بە بەكارهێنانی هێزێكی كەمتر سەركەوت.
ی.ك: بەڵێ خوێنێكی كەم ڕژا.
س.پ: ئەگەر شۆڕشی كوردستان وێستی قووڵ ببێتەوە مەزركێكی مرۆڤدۆستانەتر وەربگرێ و خاسیەتی مرۆڤدۆستانە بە دەست بهێنێ ، پێویستە بچێتە جەرگەی شەڕێكی تێكهەڵچوو و سەرتاسەری و تێكگیراوەوە و ئینجا بۆ چارەسەری ناكۆكییەكانی بكات و ئارەزووی بڵاوبوونەوەی هەبێ . ئەم جۆرە شۆڕشە ڕاناگیرێت و بەردەوامی ئەم شۆڕشانە پشت بە خاسیەتەكانی گەلان و جوگرافیا و سوود وەرگرتن لەلایەنە باشەكانی ئەم خاسیەتانە دەبەستێ تا سیستەمی تایبەتی خۆی دادەمەزرێنێ. لێرە دەمەوێ باسی ئەوە بكەم كە نابێ ئكوولی لە هەموو شتێكی مرۆڤدۆستانە بكەین. گەلێك خاسیەت و ئاستی شارستانێتی گەلان هەن كە دەچنە نێو ئەم سیستەمە و لەگەڵ سیستەمدا یەكتر تەواو دەكەن و دەبێتە دەسكەوتێكی ئەو و لەوانەیە بایەخێكی زۆریان بۆ ئەم سیستەمە هەبێ.
ی.ك: ئاپۆی ئازیزم پرسیارێكی دیكەم هەیە. ئێوە بەجەرگییەكی گەورەتان هەیە و یەك یا دوو بەڵگە لەسەر ئەوە هەن. وەختێك ئامادەی ئاهەنگەكانی نەورۆز دەبووم لە لەندەن، ئەو نامەیەتان گەیشت كە بەم بۆنەیەوە خوێندرایەوە. لەوەی تێیدا گوتتان: «تاكە حیزبێك كە لە جیهاندا ماوە و پرنسیپەكانی ماركسیزم - لینینیزم هەڵدەگری پارتی كرێكارانی كوردستان PKKیە». ئێوە بەوپەڕی دڵنیاییەوە وا دەڵێن. بەڵام نموونەی دووەم پشت بە ڕاستی كورد دەبەستێ. پارتی كرێكارانی كوردستان(PKK) ساڵی چواردەیەمی خۆی تەواو كردووە و هێشتا ئیدانی دڵی بە دەست ئێوەوەیە. ئەمە بوار بۆ هێندێك مشتومڕ دەكاتەوە. تەنانەت هێندێك سۆشیالیستی كورد پەلپ لەم كارە دەگرن. ئێوە باسی گەوهەر و ناسنامەی سۆشیالیستی پارتی كرێكارانی كوردستان دەكەن. ئەم هەموو مەسەلانە - بە قەناعەتی من - بەخۆدا ڕاپەڕموونێكی زۆریان پێدەوێ. هەرچی ئەو شەڕەیشە كە دەیكەن، مەسەلەیەكی دیكەیە و باسیمان كرد و دەیكەین. بە قەناعەتی من هەڵوێستی هەرە بەجەرگانەتان وەك سیاسییەكی شۆڕشگێڕ و قورسترین ئیش و كارتان لە كاتی كۆنفرانسی بەندیخانەكاندا بوو. ئایا كەسانێك لە دەرەوە هەبوون لایەنگری لەو مەسەلە ناوخۆییانە بكەن كە لە نێو بەندیخانەدا دەركەوتن؟ ئەو كێشەیەش هیچ دوورایییەكی فەلسەفی هەیە؟ چەش پاڵی پێوەنان بەم شێوە

توندوتیژە ڕەخنە لەو شۆڕشگێڕە کوردانە بگرن، بە تایبەتی کە ئەوان ماوەیەکی درێژخایەن لە بەندیخانەدا مانەوە و بەرخۆدانیان کرد و دەریانبرد و بگرە جاری وا هەبوو لە لێواری مردن دەگەڕانەوە؟ بە باوەڕی من ڕەخنە گرتنتان لەوە بەجەرگی‌یەکی لە ڕادەبەدەری تێدایە و کارێکی باشە. ئەگەر لە شوێنی ئێوە بوومایە نەمدەتوانی ئەوە بکەم. دوورایییە لەطـــفی‌یەکانی ئەم کارەتان چین و ئایا ئەمە لە چوارچێوەی شۆڕشێکی ڕۆشنبیریدا بوو؟ چیشتان کرد؟ من و تۆش لەو بەندیخانانەدا ماینەوە و هەر یەکێك لەو زیندانیانە بە چاوی پاڵەوانانەوە دەیڕوانی‌یە خۆی، بە تایبەتی کە ئەوان لە قۆناخی ١٢ی ئەیلوول بە دواوە ١٠ تا ١٢ ساڵیان بەسەربرد؟ ئەو هۆیانە چی‌بوون کە داوای ئەم شێوە بەزاندنەی ئەوانی دەکرد؟

س.پ: ڕازی نەبووم ئەو هەڤاڵانە پاش بەرخۆدانی پاڵەوانانەیان وەك پیاوی گرگن لە ناوەندی حیزبدا بکەونە ڕوو. بە قووڵی بیرم لەم مەسەلەیە کردووەتەوە و سەرنجم‌داوە کە داخوڕانێك هەیە. من باسی قەوارە و بەهای ئەو بەرخۆدانانە ناکەم. ئێمە ڕێزی هەموویان دەگرین و لە پێشەوەیاندا بەرخۆدانی ١٤ی تەمووز کە هۆی مەزنی ئێمە و شانازی مرۆڤایەتی بوو. کاتێك دیمن لەم مانایانە دوورکەوتوونەوە، دەبوو بوار لەبەردەم ڕەخنەدا بکرێتەوە. من وام چاوەڕوان لە دەکرد ئەم چەشنە بەرخۆدانە مەزنە ببێتە باڵاترین جۆری لیبرالیزم، بە تایبەتی کە دەکەوێتە ناوچەیەکەوە لە نێو چوارچێوەی دەسڕۆیی ئێمەدایە. ئەمە بارودۆخێکە کە ناتوانم قبووڵی بکەم. پێمگوتن: ئەگەر ئەمە نابینن، واتە ئێوە بەرخۆدانی خۆتان نانرخێنن. تاکە چالاکی‌یەکی بە کردەوە لە مێژووی کۆماری تورکیادا نی‌یە ئەوە بسەلمێنێ کە مرۆڤ لە بەندیخانەدابەرانبەر بەو کردارانەی کەوا دەیخەنە حاڵی نەبوون دەستەوەستان ڕابوەستێ، هێندێك پاڵەوانی بەرخۆدان نەبن کە بە هەموو ڕێزێکەوە باسیان دەکەین، وەك دکتۆر «حیکمەت» کەتا دوا هەناسەی بە تاقی تەنیا بوو، بەڵام بەختی ڕەش بوو و نەیتوانی ببێتە هێزێکی سیاسی. «نازم حیکمەت»یش تەنیا بوو و وەك دوژمنێکی گەلەکەی پیشانیاندا. ئەوە پاڵی پێوە نا لە ئامێزی ئافرەتێکی ڕووسیایدا بە شوێن خۆشەویستیدا بگەڕێت. ئەمە زیاتر نی‌یە. بەڵام ئەوانە «هەڤاڵەکانمان» خاوەنی بەرخۆدانێکی درێژ خایەن و دەگەمەن لە بەندیخانەدا.

ئەوانە بەرخۆدانی مەزنن و بوونەتە بەشێك لەژیانیان. بەڵام تەنیا و دوور لە سیاسەت مانەوە. واتە بوونە کەسانێکی بەزیو.

ی.ك: بەڵێ، من دەبینم چەپڕەوەکانی تورك بە کەسایەتی‌یەکی دووفاقەوە لە بەندیخانە دەرچوون. لایەنی یەکەمی یەکجار پاڵەوانانەیە و، هەرچی لایەنەکەی دیکەیشەیەتی یەکجار بێ‌هێزە.

س.پ: بەوە بەهەی خوارەوە دەگەین: حوکمدراوانی ١٢ی ئادار و ١٢ی ئەیلوول بە چەند خەسڵەتێکی کۆنەپەرستانەوە لە بەندیخانە دەرهاتن و پێستی خۆیانیان گۆڕی. ئەمە ڕۆشنە. ئەو ڕێکخراوانە چی‌دەکەن کە ئەم بەرخۆدانە دەتوێنن؟ ئایا

ڕێکخستنەکانیان هیچ بەهایەکیان نییە تا بچنەوە لایان؟ ئەگەر بەرخۆدانتان کردبێ و دوو ڕستەتان دەرکاندبێ و پاڵتان بەو خەڵکەوە نابێ بۆ ئاگر و شەڕ و وازتان لێهێنابێ دووچاری جۆرەها ئەشکەنجەدان ببن، ئایا تا ئەم ڕادەیە بە ئاسانی باسی ئەو خەڵکانە دەکرێت تا بە سەربالدا تێپەڕ ببن؟ تا ئەوانە پێدەنگ بن و دەستبەرداری هەموو شتێك ببن، لە کاتێکدا بەر لە بەردرانیان کەرامەتیان لێداماڵرا. ئەو خەڵکانە چۆن دەتوانن پاش دەرچوونیان لە بەندیخانە وەك کەسانێکی ئاسایی لە نێو گەلدا بژین؟ چۆن بەم جۆرە ژیانەش قایل دەبن؟ ئەم لایەنە زۆر گرنگە. هەرچی ئاقمەکەی ئێمەش بوو، هەڵوێستیان پێشکەوتوو بوو و ئەم چەشنە کۆتاییەش پەسند نەبوو. هەرکە لە بەندیخانە دەرچوون، پێشبڕکێیان بوو بۆ ڕیزەکان و تێکۆشان. بەڵام بیرباری ئەوەش هی وامان لە نێودا دەرکەوت بە دروشمی مافی مرۆڤەوە کە ئیمپریالیزم بۆ دەستەمۆکردنی مرۆڤ و ڕاکێشانی بۆ نێو جوغزی دەسترۆیی خۆی ڕازاندوویەتیەوە «مافی زیندانیان»ی پێشێل کرد کە ئەمەش گەشە بە خولیابوونی ئەنانییەتەوە دەدات لە دەروونەکاندا و ئەوەش بووە هۆی گەندەڵ بوونی. سەرۆکی دەوڵەتی تورکیا پشت ئەستوور بەمە و سەرباری ڕێ پێنەدانی دەستوور بە زۆری کۆمەڵەی ئەورووپا ئەم سیاسەتەی بەسەر بەندیخانەکاندا جێبەجێکرد تا بەوە دەنگدانەوە و ئارەزوویەك لەلای هێندێك ناوەند پەیدابکات و ئەمە زانرا بێ یان نا بوو بە واقیع. هەر لەم قۆناغەدا هێندێك بەهای بنچینەیی شێوازی بەرخۆدانی (PKK) دەستیان بە داخوڕان کرد و ئەوەش لە بەرخۆدانی چەکداریدا ڕەنگیدایەوە. جا هەر بۆ ئەراوکردنی، داخوڕان لە بەرخۆدانی سیاسی و ڕۆشنبیریشدا دەستی پێکرد. بەلای منەوە لەم داخوڕانەی بەرخۆدان ئەوە دەگەیەنێ کە دنیا وێران کراوە و قیامەت هەڵساوە. گەلێك خۆڕاگر و شەهید لە بەرخۆدانی بەندیخانەکاندا هەن. لە هەر گۆشەیەکەوە بڕوانین، ئەم بارودۆخە قبووڵ ناکرێت، تخانەت ئەگەر دەوڵەت سەرەڕای بەرهەڵستی دەستوور دەرگا لەسەر بەردەست خستنی هێندێك تەنازول و قەرەبوویش بکاتەوە. دەبوو ئێمە بە توندی و ڕێکخراوی لە بەردەم ئەم چەمکانەدا ڕابوەستین و هەر وایشمان کرد.

ی.ك: سەرۆکم ئایا مەبەستتان ئەوەیە، ئەوان لە بەندیخانەکاندا گەوهەری کادیران لە بەرخۆدانی ڕاستەقینە خاڵی دەکەنەوە و هیواکانیان بە چەند مانایەکی پەتی وەك مافی مرۆڤەوە گرێ دەدەن. مەبەستتان ئەمەیە؟

س.پ: ئەمە زۆر ئاساییە. قەناعەت پێکردنی ئەوانەی کە بە ڕەمزی بەرخۆدان دادەنرێن بە شتی بچووکی وەك خواردن و خواردنەوە و دەست بەردارکردنیان لە بەرخۆدان و هەزار جار دووركەوتنەوەیان، خیانەتە بۆ خۆیان.

ی.ك: چۆن بەم خێراییە تێبینی ئەم مەسەلەیەتان کرد؟

س.پ: بۆچی لەوە تێناگەم. من ڕاستی مرۆڤ هەر بە ڕوانینە چاوەکانی بۆ یەك دەقە دەزانم. بەڵام ئەوانە یەك چرکە بەس بوو بۆ ناسینیان. ئەوەی کە بکەوێتە بەر چاودێری من، ناتوانێ هیچم لێبشارێتەوە.

ی.ك: باشه. بەڵام ئەنجامەکان چی بوون؟

س.پ: ئەنجامەکان بەلای منەوە بایەخێکی زۆریان نییە، بەڵام باش و سەرکەوتوو بوون. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر تێکۆشانە. لێرەدا پرنسیپەکە مەسەلەی بە دوورداگەڕانە و هەر ئەویش شەڕ دەکات. ژیانی هیچ و پووچانە پەسەند نییە و شایانی نە شەهیدان و نە کەسانی خاوەن بەرخودانە. ئەگەر بتەوێ ڕێزی خۆت بگری، پێویستە ڕێزی کەسایەتیە خۆگرەکەت بگری. لەوانەیە ئرۆشی بەرسێتی ببی و بێپارە بمێنیتەوە و ڕەنگە کەسیش گوێت پێنەدات. بەڵام وێڕای ئەوە پێویستە خۆت سووك نەکەی و خۆ نەدەیتە دەست ئافرەتێك و نەبیتە ئامرازێك بە دەستی ڕژێمەوە، بەڵکو دەبێ کەرامەتی خۆت بپارێزی چونکە لێیان دای و سووکایەتییان پێکردی و تۆش خۆگریت کرد و مەزن بووی و پێویستە مەزنایەتی بپارێزی. ئەمە چەمکی کۆنفرانسی بەندیخانەیە و توانیمان لە ڕێگایەوە پارێزگاری کەرامەتی بەرخودان و پاڵەوانانی بەرخودان بکەین و ئەمەش زۆر گرنگە. وەك گوتم لایەنی مەبدەئی زۆر گرنگە.

هەڵوێستی سەرسەختانەم بەرانبەر بە ڕەفتاری هەڤاڵانی بەندیخانە وا ناگەیەنێ کە من بارودۆخیان فەرامۆش دەکەم و، لەوەوە سەرچاوە ناگرێ کە من هەوڵدەدەم گوێڕایەڵی و ڕێزگرتنی خۆمیان بەسەردا بسەپێنم یان من لەم ڕووەوە نیگەرانم. بەڵکو لەوەوە سەرچاوە دەگرێ کە دەوڵەت پیلانێکی پەنامەکی چەپەڵی ئامادە دەکرد. لەوانەبوو لە کاتی سەرگرتنی ئەو کۆمەڵکوژییە ڕەزاگرانەدا لە ئەنجامەکانی خۆیشی تێبەرێنێ. ئەوان زانیبێتیان یان نا هەڵوێستێکی ڕیفۆرمیستانەیان دیاری کرد و بوونە ئامرازی ئەم پیلانە. واتە لە بەر بەڵکەهەڵوەشان و بارودۆخێك لە ئارادا بوو لە پیلانی ئیمپریالیانە دەچوو کە چی پێخۆش بێ لەوە بۆ گەلان دەکات و ئەمجا بە بەهانەی داکۆکی کردنیەوە لە مافی مرۆڤ دەیخاتە بەرچاودێری خۆی. من تا ئەو ڕادەیە دەبەنگ نیم ئەم کارە قبووڵ بکەم. واتە من مەبەستم ئەوانەیە کە داوای پاراستنی مافی مرۆڤ دەکەن و هەر خۆشیان ئەم مافانە پێشێل دەکەن. دوژمن تا دوا هەناسە ئەوانە سەرکوت دەکات. پاشان هەوڵ دەدات بە هێندێك ڕەفتاری نەرم و نیان بە خۆیان بگرێ و ڕایانبکێشێتە نێو باوەشی خۆی. کێ بەوە هەڵدەخەڵەتێ؟ ڕژێم تێدەکۆشێ بە دابین کردنی هێندێك هەلومەرجی حەوانەوە ئەوانە بکڕێ. ئەو شۆڕشگێڕە لە کوێیە کە ئەوە قبووڵ دەکات؟ ئەگەر هەموو ئەمانە قبووڵ بکەین ژیانێکی پڕ سووکایەتی دەژین. وانییە؟ ئەوانەی کە لە تورکیا بەوەیان نەزانی، بوون بە ئامراز بە دەستی ڕژێمەوە و خۆیانیان هاوێشتە باوەشی و ئەمەش کێشەکەیانە. بەڵام من خۆم لەکەدار ناکەم، چونکە ئەم بەرخودانانە ناوی هەڤاڵان «مەزڵووم و کەمال و خەیری» و ناوی منیشیان بەکار هێنا. ئەوانە ڕاسپێرییەکیان لەلام هەیە و ناتوانم ناویان پێس بکەم. لێرەدا ژمارە و ناو گرنگ نین، بەڵکو ئەنجام گرنگە. ئەوانە کەڵەمێری مەزنی بەرخودانن. پێویستە بەرەهایی ڕێز لە بیرەوەرییان بنێین.

بەڵام تاکەکەتان لە تورکیا هەموو ئەماتەیان خستەلاوە. من تێیان دەگەم و دەبێ ئەوانیش لە ڕادەی هەڵوەشانی کەسایەتییان و بوونیان بە فاشی شارستانی تێبگەن. هێندێك شت هەن قووت نادرێن. ئەگەر یەکێك زللەیەکی پێدا کێشای، تۆ بۆ چل ساڵ ئەوەت لەبیر ناچێتەوە. لە کاتێکدا ئەوانە کێشەکەیان یەك زللە نییە، بەڵکو لێشاوێك ئەشکەنجەدان و سووکایەتی پێکردن و هەوڵی لەنێوبردنیانە. دەبێ باش دەرك بەمە بکەن. من ڕۆژانە بەو هەڤاڵانە دەڵێم: من لە ژیانمدا یەك کەڕەت بە ئەفسەرێك و چوار سەربازەوە بۆ ماوەی نیو دەقە ئەشکەنجەیان دام. پەندم لەوە وەرگرت و جارێکی دیکە نەچوومەوە بەندیخانە و خۆمم نەخستە ئەو بارودۆخەوە. گوتم: هەتا ئەگەر ئەوە وای پێویست کرد ڕێکخراوێك بنیات بنێم، ئەوا بنیاتی دەنێم. ئەگەر کارەکەم وای پێویست کرد خۆ سازبکەم و زەمینە بۆ ئەم پرۆسەیە خۆش بکەم، ئەوا دەیکەم. ئەگەر ڕووخاندنی بەندیخانەیشی بەسەریاندا پێویست بوو، ئەوە دەبێ بیڕووخێنم. ئەمە ئەو بەڵێنەیە کە بە خۆمم داوە.

ی.ك: لای ئێمەش دەڵێن: «جارێکی دیکە لەوێوە ڕەت نابم». بەڵام خەبات بەجێ دەهێڵن.

س.پ: ئەمە سووکایەتییە بۆ مرۆڤایەتی. تۆ دووچاری هەموو شێوە سووکایەتی و ئەشکەنجەدانێك دەبی و پاشان ڕازی دەبی لە سایەی ئەو ڕژێمەدا بژیت! پێویستە لەوانە بپرسین: «ئێوە چ جۆرە مرۆڤێکن!». ئێوە پرسیاری هێزەکانتان لێ کردم، پێدەچێ حەز بکەن جۆری ئەو مرۆڤە بناسن کە ئێش بۆ خولقاندنی دەکەین. ڕەخنە گەورەکانمان هەموویان لە پێناوی ئەم مەبەستەدا بوون و هەر قسە نەبوون. کردەوەکانیشمان ڕەخنەگرتنن. جارێکیان گوتم: «ئێوە ڕەخنەی تیۆری پەرە پێدەدەن و منیش بە سەر واقیعدا جێبەجێی دەکەم و بەشێوەیەکی سەیر قووڵی دەکەمەوە».

ئەم هەموو هەوڵانە لە پێناوی دۆزینەوەی ڕابردووی ون یا خولقاندنی تازەی داواکراون. باوەڕم وایە کە ئێمە بۆمان چووەسەر هێندێك شتی داواکراو بدۆزینەوە. دەتوانن ڕواڵەتی کورد بە شێوە دیاری بکەن، بەڵام گەوهەرەکەی سۆشیالیستییە. من پەلپ لەوە دەگرم تاکە کەسێك خۆی مەزن بکات و ئەم مەزن کردنەش لە کۆمەڵگاکەیدا ڕەنگ پێبداتەوە. ئێمە نکۆڵی لە تاکە کەس ناکەین، بەڵام بە پێی هەم ئەو دەورە باشە کە لە کۆمەڵگادا دەیگێڕێت و هەم ڕادەی پەسترانەوەی بەم دەورەوە هەڵیدەسەنگێنین. دەبێ وریای ئەو کەسانە بین کە دەورێکی تێکدەرانە لە چواردەوری خۆیاندا دەبینن. ئەوەبوو داواکارانی پاراستنی ژینگە لە ئەورووپا دەرکەوتن و دەڵێن پێویستە ڕێك بخەین و وا و وا بکەین بۆ پاراستنی ژینگە. بەڵام دەم لە بەرپرسی یەکەمی ئەم تێکدانە کە ئیمپریالیزمە هەڵناهێننەوە. سەرباری ئەم قسە و قسەڵۆکانەیان لە سایەی ئەو ڕژێمانەدا دەژین و دووڕوون. ژینگە پارێزان خۆیان دەخەڵەتێنن. ئەوان پیس بوون و ژیانەکانی

دەبینن.
ئەو ڕژێمە پشت گوێ دەخەن کە ئەم تێکدانە دەکات. هەروەها ڕادەی لەبەر یەکهەڵوەشانی ئەخلاقی تاکەکەس دەبینن و، هیچ ڕێ و شوێنێك بۆ نەهێشتنی ئەم دیاردە نا لەبارە دانانێن و لای ئەوە لێدەدەن کە مرۆڤدۆستن. ئەمە سیاسەتێکی دووڕووانەیە. ئاراستەیەکیش بۆ زیندەخۆری لە ئاستی وڵاتاندا هەیە، وەك کۆمەڵگای ئەڵمانی کە زیندەخۆرە و «هیتلەر» ویستی بۆ ئەم مەبەستە پەل بهاوێژێ. بارودۆخەکە لە یەکەم شەڕی جیهانیدا وا بوو. ئینگلیز و فەڕەنسییەکانیش بەم پێیەن. ئەوانە گەلانی بچووك قووت دەدەن و لافی شارستانی بوون و جوانی لێدەدەن ... هتد. دەبێ ئەو دەورە تێکدەرانەیە بناسینەوە کە ئەم دەوڵەتانە لە کۆمەڵگای مرۆڤایەتیدا گێڕاویان و ئەوە بەرچاو بخەین. دەکرێت بە شێوەیەکی زانستی لەوانە بکۆڵدرێتەوە و ورد بکرێنەوە و ئەو دەورەی کە هەرلایەك بینویەتی بناسرێتەوە. مەبەستم ئەوەیە دەوری ئەڵمانەکان و ئینگلیز و دەوری ئەمەریکایی و ڕووسەکان چی بوو؟ یا دەوری هەریەکەیان ببینین. بۆچی لەسەر ئەم بنچینەیە وردیان نەکەینەوە؟

ی.ك: من دیمە پاڵتان. بەڵام زانست ئەوە نییە کە ئێوە باسی دەکەن. واتە زانستی ئەمڕۆ ڕێ بە ئەنجامدانی ئەم جۆرە توێژینەوەیە نادات، چونکە ئەو دووڕووانە ـ واتە ئەڵمانیاییەکان ـ مرۆڤایەتی و گەلانیان بە پێی «زانست» خوێ دەوێ. وەك گوتتان ئەوانە بەهۆی زیندەخۆرییانەوە لە قووتدانی گەلانی بچووکدا بەم قۆناخە گەیشتن. ئەمە لە زانستی ئەمڕۆدا نییە. بەڵام ئەگەر دەتانەوێ زانستێکی تازە دابمەزرێنن، ئەمەیان مەسەلەیەکی دیکەیە.

س.پ: ڕاستە. تۆ مەبەستت ئەوەیە زانست لە ڕۆژی ئەمڕۆماندا لە خزمەتی ئیمپریالیزم و مۆنۆپۆلەکاندایە.

ی.ك: بێگومان. من پێداگرم لەسەر ئەمە. زانست لەم ناوچەیەدا سەرلەنوێ لە دایك دەبێ.

س.پ: زانست دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی و مێژووییە. زانستی ئەمڕۆ لە نێو دەستی دڕندەکاندایە و بە شێوەیەکی زۆر خراپ بەکاری دەهێنن. دەبێ زانست لە دەستیان دەربهێنرێت. من و تۆ بۆ یەکەم جارە باسی ڕزگارکردنی زانست دەکەین.

ی.ك: من دیمە پاڵتان. ئەوەندەی ژیان لەم ناوچەیەدا دەبووژێتەوە، زانست دەگەڕێتەوە لای.

س.پ: لەبەرئەمە داکۆکی لە زانست و سەربەخۆیی دەکەم. واتە ئێمە تەنیا داوای سەربەخۆیی نیشتمانی و ئازادی کۆمەڵایەتی ناکەین، بەڵکو داوای سەربەخۆیی ئایدیۆلۆژی و زانستیش دەکەین. لێتان ناشارمەوە، ئەورووپا بەرپەرچم دەداتەوە و پێم تەنگەتاوە، چونکە من لەبەردەم باڵادەستییان و خۆگرێدانم پێیانەوە داخراوم. ئەمە دەوڵەتانی کۆلۆنیالیش دەگرێتەوە، لەبەرئەوەی من لەبەردەم سیاسەتە بنچینەییەکانیاندا داخراوم. هەڵوێستم بەرامبەریان بەم پێیە:

«ئەگەر تەنیا بمێنمەوە و هەرچەندە تووشی هەلومەرجێکی سەخت ببم، هەر بە کەرامەتی سەربەخۆییمەوە گرێدراو دەبم».

ئەمە سوێندی منە بۆ ئەوان. من مەزنی و جوانیەوە و کەرامەتم لەوەدا دەبینم کە خۆم لە خۆبەگەورەزانینیان بپارێزم هەر وەك مرۆڤێکی سەرەتایی بمێنمەوە. ڕەنگە هێندێك دژواری لە ئارادا بێ. لەوانەیە ببمە نیوە شێت. بەڵام من کەرامەتم لەم مەسەلەیەدا دەبینم.

ی.ك: ڕاستە. ئەگەر لەگەڵیاندا یەك نەگری، بە پێی تێگەیشتنی ئەوان دەبی بە شێت. ئاراسموس گوزارەیەکی جوانی هەیە تێیدا دەڵێت: «پێم باشترە لە باتی یەككەوتن لەگەڵیاندا بە پاساكانی خۆمەوە شێت ببم». ئەگەر گوێیان لەم باس و خواسانەمان بێ، پێیان سەیرە، لە کاتێکدا چەند بەهایەکی جیهانی لێرەوە دەژێینەوە.

س.پ: لێرەدا دێینە سەر پرسیارەكەتان كە لەو كەسایەتیەی تێدادەپرسن کەوا هەوڵدەدەین بیخەینەڕوو و ئەو بنچینە فەلسەفییانەش كە پشتیان پێدەبەستین. ئەوەمان لە حاڵی واقیعی کوردستانەوە ڕوون کردەوە و چەند هێڵێکمان بۆ لێکجوێ کردنەوە دانا. ئێمە کوردستان بەو ناوچەیە لە قەڵەم دەدەین کە مرۆڤایەتی لە هەر ناوچەیەکی دیکە زیاتر بەهای مرۆڤدۆستانەیی تێدا لە دەست داوە. لە بارەی ئەم ناوچەیەوە دەڵێین لانکەی مرۆڤایەتی‌یە. لام وایە لەو ناوچەیەی کە مرۆڤایەتی زیاتر بەها باڵاکانی خۆی تێدا لە دەست دەدا، هەمان ناوچەیە کە لەوانەیە مرۆڤایەتی بە شێوەیەکی ترسناك بەها باڵاکانی تێدا بە دەست بهێنێتەوە. واتە برینی دەستەپاچەیی چەندە قووڵ بێ، پاڵەوانەتی بێوێنە دەبێ. ئێمە ئێستاکە لە ژێرڕاوە تا ئەوپەڕ دەست پێدەکەین. ژێرڕا کوردستانە و سەرکەوتن لەوێوە دەست پێدەکات. ئەگەر سەرکەوتنیش ڕوو لەوپەڕ بێ لەمەیان شتێکی مەزنە.

ی.ك: بەڵێ، هەر ئەوە نا کە کوردستان ژێرڕایە، بەڵکو دەست پێکردنی ئەم سەرکەوتنە لە قۆناغی هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی بنیات نراودا بایەخێکی گەورە بە سەرکەوتنی شۆڕشی کوردستان دەبەخشێ کە ئومێدی ئەوانە دەژێنێتەوە کەوا گۆڕانی بۆ سۆشیالیزمی ڕاستەقینە دەڵێن. ئەمە لایەنێکی زۆر گرنگە، لەبەر ئەوە نا کە مرۆڤی کورد گەلێك تووشی سەرکوتکردن هاتووە، بەڵکو هەمان کات لەبەر ئەوە کە مرۆڤایەتی دوو شۆڕشی مەزنی بە خۆوە دیوە. یەکەمیان شۆڕشی فەرەنسەیە کە تێکشکا و دووەمیش شۆڕشی ئۆکتۆبەرە. هێندێکیان شۆڕشی کوردستان بە شتێکی بچووك دەبینن. بەڵام ئەو سەرکەوتنەی کە لە کوردستاندا پەیدا هات هاوزەمانی هەرەس هێنانی شۆڕشی ئۆکتۆبەر بوو. وانی‌یە؟

س.پ: لەوە حاڵی دەبم. گرنگ نی‌یە ئەوە بە نیازی خراپ یان باش هەڵسەنگێندرێت. ئەوەتا کوردستان ئەو گۆڕەپانەیە کە مرۆڤایەتی پتر لە هەر گۆڕەپانێکی دیکە بەهاکانی خۆی تێدا لە دەست داوە. مەبەستم ئەوەیە ئێمە ناتوانین باسی ڕیفۆرمێکی دیاری کراو یا نیوە چارەسەر یا ئارایشتدانێکی سادە

یا پینەکردنی باروودۆخی کوردستان بکەین. ئەمە ڕۆشنە. نموونەیەکی دیکەت دەدەمێ. ئەگەر بیناکە لە بناغەوە لەرزۆك بێ، تۆ پێت ناکرێ لە نهۆمی سێیەم یا چوارەمەوە دەست بە چاککردن بکەی، چونکە بارەکە کەلەکە بووە و نموونە و نەخشەیەکی خراپیش هەیە. جا پاش لابردنی بارەکە، پێویستیمان بە بەرد و خشتی تازە و هەم بە نەخشە کێشانێکی تازە دەبێ تا بیناکە تەواو بێ.

ی.ك: ئەمجا ڕێم بدە بڵێم: «بەرنامەی ئۆتۆنۆمی بۆ ڕۆشنبیری کوردی» کە باسیان کرد ڕەتکراوەیە، هەر لەبەرهۆی عەمەلی یا سیاسی نا، بەڵکو لەبەر هۆی فەلسەفیش. واتە ئێوە لە بنچینەوە پەلپی لێدەگرن و هۆی فەلسەفی دەخەنەڕوو چونکە ئەوە ناکرێت...

س.پ: ئەگەر دەوڵەت سەربەخۆییشمان بداتێ، هەر لە بەجێهێنانی ئامانجەکانمەوە دوورە. ئێمە گرێی «دەوڵەتی کوردی» یا «ئۆتۆنۆمی بۆ ڕۆشنبیریی کوردی» یا چارەسەری لەم چەشنەمان نییە.

ی.ك: سەرۆکم من ئەمە تێدەگەم. بەڵام ئەو حاڵە کە لێی دەدوێم ئەمەیە: «بیناکە هەر لە بناغەوە تووشی لەبەر یەکهەڵوەشان بووە». من لەمەش بە ئەنجام دێنم: مادامێکی ئێوە ئاوا بیردەکەنەوە، کەواتە پەلپ گرتنتان لە سەربەخۆیی ڕۆشنبیری لەبەر هۆی سیاسی و عەمەلی نییە بەڵکو بە تێگەیشتنی فەلسەفییە، چونکە ناکرێت شتێکی لە بناغەوە گەندەڵ بوو بە ئۆتۆنۆمی چاك بکرێت، یان بە چاکردنی لایەك لەلایەکانی. ئایا مەبەستتان ئەمەیە؟

س.پ: ئێمە مەسەلەکە بە سادەیی شیناکەینەوە. وەك سەرنج دەدەن ئێمە باسی ڕزگاری تەواوی مرۆڤایەتی و کۆمەڵگا دەکەین. بەڵام دووراییەکانی ئەوە بە دەوڵەت و ڕۆشنبیریشەوە زۆر گرنگ نین. من بە زۆر دروشم لە خەشمناپەڕێم، وەك «خۆزگە خاوەنی دەوڵەت بووینایە»و «دەوڵەت هەموو شتێکە لە ژیانماندا» کە خەڵکانی دیکە دەیانڵێن و دەیانپەرستن، چونکە ئەم بیرکردنەوەیە لە بیرکردنەوەی خێڵەکی کۆن دەچێ. دەوڵەتێکت هەیە، هەستە سەرتی پێدابکێشە. من بەخیلی بەوان نابەم و ئەو شتانە بە مەزن نازانم کە بەرچاویان دەخەن و خۆم گیرۆدەی ئەم جۆرە شتانە ناکەم. من چەند بەهایەکم هەن لە دەوڵەت باڵاترن و من بە دوای پێکهاتەی لە دەوڵەت جوانتردا دەگەڕێم. ئەم دەوڵەتە چییە کە لێی دەدوێن؟ سایەتەی ئاستێکی کۆمەڵایەتی دەست نیشانکراوە و دووبارە بوونەوەی پێوەندییە ناوەکییەکانە. خۆ کۆمەڵگا گەندەڵ بووە و دەوڵەتیش هەزار ئەوەندەی ئەو گەندەڵ بووە. کۆمەڵگا ناتوانێ هەناسە بدات و دەوڵەتیش لە لێواری تۆقم بووندایێ. هیچ شتێك نییە مایەی شانازی بێ. دەوڵەتێکی بەم شێوەیە شایانی سووکایەتی پێکردنە و هیچ لایەنێکی تێدا نییە پێویست بە گەورەکردن بکات. وەك ئەوەی بڵێین ئەو هەموو شتێکە لە ژیانماندا و ....هتد.

خۆزگە مرۆڤی تورك لەم ڕووەوە لە باروودۆخی خۆی تێدەگەیشت، با کەمیش بێ. دەوڵەتی تورکیا وەك دەروازەکەر دەرواتێتە دەستان و چاوتەزێری دەکات.

جارێکیان بە چەپ و جارێکیان بە ڕاستی دەطروشێن. مرۆڤی تورك تا ئەو ڕادەیە داماوە کە هەموو ئەوانە نابینێ. ئێمە بە دوای دەولەتێکی لەم چەشنەدا ڕاناکەین.
جا چۆن باسی سەربەخۆیی ڕۆشنبیری کورد دەکەین؟ گوا ڕۆشنبیری کورد و چۆنە؟ پێم وایە هەتا ئەوانەش کە ئەم قسەیە دەکەن لێی تێناگەن و لە مانای ڕۆشنبیری حالی نابن و لاوازییە لە هێز و خەباتی سیاسی تێبگەن. وەك سەرنج دەدەن من لە مەسەلە ڕیشەییەکان دەدوێم. دیارە لایەنی فەلسەفییش هەیە. هەرچی لایەنی عەمەلییە زۆر تووڵە. من مرۆڤێکی عەمەلیم. لەبەرئەوەی عەمەلیشم ئەو کێشانەی کە دەستیان بۆ دەبەم تێکبەرپوون. هەموو ئەم سیفەتانە لە مرۆڤی کوردا بەرجەستە دەبن. ئەگەر ئەوە لە مرۆڤی تورکدا تاڵی بکەمەوە، لەوانەیە زیاتر هەڵوێستە بکەم. بەڵام ئەمە شتێکی تایبەت بە تورکەکانە. دەتوانم هەمان کار لەگەڵ ئەڵمانەکاندا بکەم. ئەگەر بچووماپە بۆ ئەوێ و ماوەیەکی کورت لە نێویاندا بژیامایە، دەمتوانی بیانجووڵێنم. جێبەجێکردنی ئەم هەڵسانگاندنە بەسەر هەلومەرجی ئەڵمانیادا زەحمەت نییە. بەڵام ئێستا کە ناوەندی کوردی زیاتر لەبارە بۆ ئەوە و پێویستی پێیە. گەلی ئێرە لە خەڵکانی دیکە سوزمەند ترە، بۆیە دەتوانی سەرنجڕاکێشترین شێوەی خەبات ئەنجام بدات چونکە زیاتر دووچاری زۆرداری و دەستدرێژی بووە. لەبەرئەوە دەبێ لێرەوە ئەرکەکانمان ڕاپەڕێنین، چونکە ئەوە پتر سەرگەرمیمان پێدەبەخشن.

بابەتی خۆشەویستی بەلای منەوە هۆی شەڕە و ئامانجی شەڕیش خۆشەویستییە.

ی.ك: بەڵێ ئەوە ڕەنگ دەداتەوە، ڕاستی مرۆڤ لە دوو مەیداندا دەکەوێتە ڕوو: مەیدانی خۆشەویستی و مەیدانی شەڕ. من زۆر بایەخ بە شەڕ نادەم، چونکە نرخی بنیاتنانی مرۆڤایەتی لە شەڕدا مردنە. ئەگەر هەڵاڵە بڕیندارەکەت بە شان هەڵگرت، تۆیش دەمری. ئەوە لە شتی دیکە ناچێ. گۆڕانکاری گەورەی مرۆڤ لە شەڕدا ڕوودەدات. ئەمەم لە قسەکەتدا بینی. باسی خۆشەویستیشمان کرد.
س.پ: هێشتا لە دوو بابەتی بنچینەییدا لە یەشان یەکانەوە دووری. بەلای منەوە بابەتی خۆشەویستی هۆی شەڕە و ئامانجی شەڕیش خۆشەویستییە.
ی.ك: جوانە. لەو بارەیاندا ناچنە بەهەشت، چونکە بەهەشت شەڕی تێدا نییە. خۆشەویستی و شەڕتان بەلاوە وەك یەك وایە.
س.پ: ڕاستە. بەڵام وەك یەکێك هەڵسەنگێنن کە خۆشەویستی دەستی لێوەشاندبێ.
ی.ك: نەخێر.
س.پ: من بە ڕواڵەت مرۆڤێکی سوزمەندم و لە خەڵکان کەمتر شەڕدەکەم و کەمتریش خۆشەویستیم هەیە. من لە هێزە شاراوەکان دەدوێم.

ی.ك: بەڵام لەوە دەچێ تۆ مرۆڤێکی تینووی خۆشەویستی بی.
س.پ: من زیاتر لەوەی کە تینووی خۆشەویستیم، من بەرگریکەری مەزن و تێکۆشەری نموونەیی ئەوم. لەوانەیە خۆشەویست یا خۆشەویستی لە چەمکی ئێستایدا گەورەترین سووکایەتی بێ، چونکە خۆشەویستی تا ڕادەیەکی زۆر لە مانای ڕاستەقینەی خۆی لایداوە. ئەویش لەبەر ئەوەی هێرش و هەڕەشەی ڕەزاقورسەکان کاریان تێکردووە و پێیاناوەتە بارودۆخێکەوە ناتوانێ خۆی بناسێنێ و داکۆکی لە خۆی بکات. من تێدەکۆشم بۆ ڕاستکردنەوەی ئەم مەسەلەیە، کادیرێك و شەڕکەرێکیش بم و هیچ بەرژەوەندییەکم بۆ گەیشتن بە خۆشەویستی نییە. من لەم بابەتەدا سنووری خۆم دەزانم و باش کەسایەتیم هەڵدەسووڕێنم. من لەم شەڕەدا بە زۆری کادیرم و هێندێکیان ئەوە نابینن. خۆزگە جوانی ئەو ژیانەتان بدیبایە کە ئامانجمان دروستکردنیەتی. ئەوسا ئەو مرۆڤە حاڵی دەبوون کە لە ڕێگای ئەم بزووتنەوەیە دەستی بەم شەڕە کردووە و ئەمەش ئەو هۆیە بنچینەییەیە کە شەڕ بەم شێوەیە لە پێناویدا پەرەی سەندووە. دەروو کەرەوەکانی جوانی بنچینەن و من لە هەموو کارێکدا کە دەیکەم بە شوێن چلەپۆپەی جوانیدا دەگەڕێم.
ی.ك: بێگومان. بابەتەکە پەیوەندی بە شێلگیرییەوە هەیە و کێشەی بایەخ بە خۆدانە، ئەو مرۆڤەی کە دەڵێت: «من پەیوەوم بە جوانی دەچنی» و «دەڵێم بە جوانی دروێنە دەکرد» و «گەڵام بە جوانی کۆدەکردەوە»، من دەڵێم مرۆڤێکی شێلگیرە و لە منداڵییەوە بایەخی بەخۆی داوە. بایەخ بەخۆدانی مرۆڤ شتێکی گرنگە. کە دەچنە جێگایەك و مرۆڤ لە یەکەم چاوپێکەوتنەوە پەسندتان دەکات، ئەوە شتێکی ئەوپەڕی گرنگە. جا لەم تووخمە نیگایەوە، کارێکی ئاسانە مرۆڤ عەبدوڵڵا ئۆجەلان وەك سەرکردەیەك قبووڵ بکات. لە دیدارەکەی پێشوودا هەوڵمدا ئەوە بخەمەڕوو. وەختێك منداڵ بووی، منداڵانی دەوروپشت پەرەیان لەسەر ئەم هەستانە لادەدا؟ لایەنی دووەمیش ئەمەیە: ئایا هاوڕێکانت لە زانکۆ ڕاستەوخۆ قبووڵیان دەکردی؟ لە کاتێکدا زەحمەتە ئەو کەسانەی کە تەمەنیان لێك نزیکە سەرکردایەتی یەکتر قبووڵ بکەن.
س.پ: بێگومان پەسندکراو بووم. «موحەمەد ئاکسۆی»ی مامۆستامان کە مامۆستای دەرسی دەستوور بوو لە دەرسێکیدا گوتی: «یەك گەل لە تورکیادا هەیە، نیشتمانەکەی یەکپارچەیە جوێ ناکرێتەوە». لەو کاتەدا وەڵامم دایەوە: «نەخێر تورکیا لە دوو نەتەوە پێکدێت و نیشتمانیش دوو نیشتمانە». ئەم هەڵوێستەم چەپڵەیەکی توندی بە نسیب بوو. ئەمە لە کاتێکدا کە هەموو قوتابیانی پۆلەکە کوڕانی گەورە ئەفسەران و پارێزگاران و بیرۆکراتیەکان بوون و خۆشیان دەویستم و تا ئێستاش زۆریان ماون. مەسەلەکە بریتی بوو لە درکاندنی قسەیەکی جوان.
ی.ك: جاروبار لووتم دەچێ بە لووتی ئەو قوتابیانەوە کە هاوقوتابی خوێندنت

بوون و هێندێکیان لەگەڵ ئێمەدا لە زانکۆ وەك مامۆستا ئیش دەکەن و جاروبار باسی دەکەین. یەکێك هەیە...

س.پ: بەڵێ، برادەری نزیکی من بوو. ئەگەر پاشگەز نەبوونەتەوە باشە.

ی.ك: پێوەندیمان باشە.

س.پ: خراپ نییە، ئێستا بزووتنەوەکەمان هەمان کات بزووتنەوەی لە یەکدانی جوانییە. ئەگەر ئەم هەموو مەسەلانە لەگەڵ یەکدیدا کۆبکەینەوە، ئەوە دەبینی کە من هەر شۆڕشگێڕێکی سیاسی نیم. ئەگەر لە هەر کوێیەکەوە بتەوێ تێمبڕوانی، ئەوسا دەبینی پێبەندی مرۆڤی جوانم و ئەم مرۆڤەش پێوەندی بە کوردەوە و کورد و جوگرافیاوە هەیە و پاشەڕۆژ لەم بابەتەدا قووڵ دەبمەوە.

ی.ك: من ئێستاکە هەست بە بەختیاری لایەکی دیکە دەکەم، لەبەرئەوەی کە سالآنی ١٩٨٧ـ١٩٨٨ بەدواوە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» و عەبدوڵلا ئۆجەلان و بابەتیانم ناسی و بەو پێیە هێندێك هەڵوێست و هەنگاوی داواکراوم دیاری کرد. بەڵام من تا ئێستا ناسنامە و کەسایەتییەکتان تێدا دەبینم کە چوارچێوەی سیاسی تێدەپەڕێنن.

س.پ: بە دڵنیاییەوە. سیاسەت بێئەندازە هاتووەتە نێو ژیانم و دوورایی سیاسیشم لەلا زۆر چڕوپڕە. وەك لەم ئاخاوتنەمدا دەرمخست، ژیانم زۆر لەوە تێدەپەڕێنێ.

ی.ك: بەڵێ سەرکردەی ئازیزم. ئایا باسی جوگرافیا و مێژووپێوتامیا و دەوروبەری بکەین، یان ڕاستەوخۆ بێینە سەر پارتی کرێکارانی کوردستان؟ میراتی ئەو شارستانەتیە سەبارەت بە ئێمە چی بوو؟ بارەکە پێش (١٥ یا ١٠) هەزارساڵ لە ئێستا چی بوو؟ ئایا لەوێوە دەست پێبکەین و وەك مرۆڤی ئەو ناوچەیە بیربکەینەوە؟ لە ئاخاوتنەکەتدا باسی ئەوەت کرد کە تۆ لە کۆنە گوندێکی ئەرمەنی خوێندت. ئایا لە میزۆپۆتامیاوە بڕوانینە ئەو ناوچەیە؟ یان بڕوانینە ئێران و تورك و کورد؟ یان درێژە بە باسی پارتی کرێکارانی کوردستان بدەین؟ چونکە ئەم هەموو خاڵانە لە بەرنامەکەمدان. ئایا لە «PKK»ەوە دەست پێ بکەین؟

س.پ: هەموو ئەو خاڵانە کە باست کردن پارتی کرێکارانی کوردستان(PKK) دەردەبڕن و، حەز دەکەم ئەوە ڕوون بکەمەوە کە.ئەگەر گوتمان: «بەرنامەی سیاسی و سیاسەتی ڕێکخستنی ئاوایە و چالاکیەکانی و پێکهاتنی حزبی ئاوایە»، ئەو قسەیە لەم چوارچێوەیەدا ناسنێکی بەرتەسکی حزب دەردەبڕێ و قبووڵی ناکەم بەم شێوەیە لە حزب بدوێین. بە کورتی(PKK) جوگرافیا و مێژووی مرۆڤایەتییە و شوێنەواری مێژوویی و شوان و ترۆپکی چیاو ئەستێرەی ئاسمانە. مەبەستم(PKK) زیانێکی یەکپارچە دەخوێنێ. ئێستا هەمووان دەزانن کە پارتی کرێکارانی کوردستان(PKK) دەستی کردووە بە تێپەڕاندنی ئەوەی کە حزبێکی سیاسی یا تەنانەت بزووتنەوەیەکی ڕزگاری نیشانی بێ. لەبەر ئەم هۆیە ناتوانن

بە ئاسانی پێناسەی پارتی کرێکارانی کوردستان(PKK) بکەن. سەبارەت بەم بابەتە گەلێك نیشانەی پرسیار و تێکەڵ و پێکەڵ کردن لە عەقڵی هەمووانا هەن. هەتا بێگانان و هاوڵێشتانانی تورکیاش عەقڵیان شێوێندراوە. کاتێك باسی مێزۆپۆتامیاو کوردستان دەکەین، گەلێك بەهای مرۆدۆستانەمان بیردەکەونەوە. ڕەوتی مرۆڤایەتی لە مێزۆپۆتامیا بەلای منەوە شتێکی زۆر پیرۆزە. جا کە هێندێك بەڵگەم بێنی، بابەتێکی گەورەم بەوەدا، وەك هەستی هەڤاڵبەندی لە داستانی «گلگامێش»دا و ڕووداوی کەشتی نووح «خوا لێی ڕازی بێ»و شوێنەوارەکانی نەمروود و دۆڵی فورات. هەموو ئەمانە زۆر گرنگن.

ی.ك: بۆ نموونە، زێدی لە دایك بوونتان سەر بە ویلایەتی «ئوورفە»یە.

س.پ: بەڵێ، شوێنەوارەکانی ئیبراهیم خەلیل لە ئوورفەن و زۆر گرنگن. ئاوی دیاربەکر و قەڵای «خوشاب» لە وان و کڵێسەی «ئەقدامار»یش گرنگن. هەر کاتێك کڵێسەی ئەرمەنەکان دەبینم، مەزنی ئەو خەڵکانەم بیردەکەوێتەوە. شوێنەواری دیکە هەن بە کوردستاندا بڵاوبوونەتەوە. پێم دەکرێت زۆر نموونە لە سەر ئەوە بدەم. بە قەناعەتی من باڵندەکانی کوردستانیش بەش بە خۆیان ڕۆشنبیرییەکی جیاکراوەن. تا ئێستاش وێنەی ئەو گژوگیایانەم لە خەیاڵمدا پاراستووە. کێڵگەکانمان بەروبوومێکی زۆروزەبەندی وەك هی ئەوروپا بە دەستەوە نادەن، بەڵام من تا ڕادەی پەرستن گرێدراویانم. ژیانم لە گژوگیای ئەو کێڵگانەدا بەدیکرد و هێشتا عاشقیم و وەك چۆن ناوی خۆم دەزانم ناواش دەزانم هەریەکەیان لە کوێ دەڕوێن. گرێدران بە سروشت و مێژووەوە زۆر گرنگە. بە پێی باوەڕی من مرۆڤایەتی پشت ئەستوور بە بەروبوومی سروشت کە پاشتر ناسی پەرەی سەند. من هەموو ئەمانە وا دەبینم کۆمەڵە هێلێنکی مرۆڤایەتی بن و بێ پێچوپەنا لە یەك چوارچێوەدا بن.

ڕۆشنبیری چەندەها گەل لەم ناوچەیەدایە. ئەوە وەرەزم دەکات کە ڕۆشنبیری ئەم هەموو گەلانە بە هی یەك گەل دابنێین. تورکان دێن و وەك دەستبڕ تاڵانی دەکەن و دەڵێن: «ئەمە بۆ ئێمەیە». عەرەب دێت و پێیەپێ دەڵێن: «ئەمە بۆ ئێمەیە». ئەمە تێڕوانینێکی نەتەوەیی بەرتەسکە. بۆیە پێویستە لە ڕووی چەمکی نەتەوەیی بەرتەسکی ئەم ناوچەیەدا ڕابوەستین و بە کەمی بگرین. دەبێ پێیان بگوترێت: «ئەوە چی دەکەن» ئەم جۆرە تەنگەتاوکردنانە هەتا لە سەردەمی پێغەمبەریشدا نەبوون. دەکرێت ڕەخنە ئاراستەی هێندێك لەو قوتابخانە بکرێت کە ئاینە ئاسمانییەکان پێیاندا ڕەت بوون. بەڵام سەرەڕای ئەوە دەبێ گشت ئاینەکان پیرۆز ڕابگیرێن و ڕێزیان لێبگیرێت. ئەم تێڕوانینە نەتەوەییە و ئەم خۆرئاوایی بوونە لە پای چی؟ بە بچووك گرتنی بەها مێژووییەکان و زەونکردنیان، لە ڕێگای نۆکەران و خزمەتکارانی خۆرئاواوە نەبێ ناکرێت. هەموو ئەمانە لەگەڵ چەمکەکانمدا جووت نایێنەوە. با بڕوانینە ئێران کە لاڤی ئیسلامی سەرپەرگر لێدەدات. لە ڕاستیدا و بەرای من جۆرێکە لە نەتەوەپەرستی و ئەمڕۆ دەبەوێ بە

دیهمەنی بۆرژوازی نەتەوەییەوە خۆ دەردەخات و بۆ ئەوە ڕووپۆشی ئیسلامی بەکاردەهێنن. هەموو ئەمانە لەریان بە سەر خەسڵەتەکانی نە شۆڕشی ئیسلامی و نە دەرکەوتنی شۆڕشگێڕانەوە نییە. لەبەر ئەم هۆیە پشت بە نەتەوەپەرستی دەبەستن. عەرەب هەر ئەوەندە لە پەرلەمانی ئیسلامییەکان تێدەگەن کە لەگەڵ نەتەوەپەرستییەکەیاندا دەگونجێ. هەرچی تورکیشە، ئەوە ئیسلام ئاینێکی نەتەوەیی تورکی پێتییە.

ی.ك: ئاپۆی برام من پێم وایە چەمکی کەمالیزم بۆ مێژوو و نەتەوایەتی کە تورکان لەبەر ڕۆشنایدا پەروەردە بوون و ئارادەیەکیش کاری کردووەتە سەر کورد، بووەتە کۆسپێك لە ڕووی ناسینی گەلانی ناوچەکەدا کە کێشاویەتیەوە بۆ گەلێك ناتەواوی و هەڵەی زل زل. کەمترین شتێك کە لەبارەی ئێرانەوە بیزانین ـ بە باوەڕی من ـ ئەوەیە کە ئێران دوو خەسڵەتی هەن: یەکەم ـ شارستانێتییە و. دووەم ـ دەوڵەتێکی پەلهاوێژە و پتر لە تورکیا سەرمایەداریە. سەرباری ئەوە تورکان مێژوویان بە خۆیان نییە، بەڵام ئێران زیاد لە پێویست مێژووی بە خۆی هەیە. تورکان لەم دوایەدا کەوتنە بایەخدان بەم خاڵە، پاش ئەوەی پشت گوێیان خستبوو. ڕۆشنبیرانی کوردیش ڕۆشنبیری تورکی کاری تێکردوون. هەرچی ئێرانە بەتەواوی بووە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نابێ بە بچووك تەماشای بکەین. چونکە لە ۲۵۰۰ ساڵ لەمەوبەرەوە ڕۆشنبیرییەکی گەورە و ئیمپریالی هەیە. وەك گوتتان ئەو ئیسلام وەك ئامرازێکی پەلهاویشتن دەخاتەکار، لە کاتێکدا ئیسلام تاکو ئێستا لە تورکیاشدا هێشتا ئامرازێکی پەلهاوێشتنە. کە سۆڤێت هەرەسی هێنا، تورکیا ویستی لە سایەی ئیسلامدا ڕوو بە ئاسیای ناوەڕاست پەل بهاوێژێ. بەڵام ئێران شارەزاییەکی زیاتری لەو ناوچەیەدا هەبوو و گەیشتە «تاجیکستان ـ کازاخستان ـ ئازەربایجان ـ ئەفغانستان» و هەتا گەیشتە لوبنان. ئەوانەی وا لە کوردستان ناوی «حزب الله»یان بە سەر خۆیاندا بڕیوە هەر ئامرازێکی پەلهاویشتنی ئێرانن لەو ناوەدا.

س.پ: بەڵێ..حالیم. ئەوانە هەر لە سەرەتاوە ئیسلامیان وەك ئایدیۆلۆژییەك بۆ پەلهاویشتنی ئیمپریالی خۆیان بە دەستەوە گرت. تورکان هەزار ساڵە بە ناوی ئایدیۆلۆژی ئیسلامەوە درێژە بە داگیرکاتی خۆیان دەدەن. ئێرانییەکان و عەرەبیش ئیسلامیان بەکارهێنا.

ی.ك: ئەمە سەبارەت بە ئێران ڕوونە. لە پێش زاینەوە هێزێکی ئیمپریالی بووە. ئێمە کە بە ئایدیۆلۆژی کەمالیزم پەروەردەبووین، هەمیشە لەبەردەم خۆرئاوادا خۆمانمان بە بەتەواوی هاتووەتە بەرچاو.

س.پ: تۆ ناچارم دەکەی بڵێم: تورکەکان بوونە نەتەوە، بەڵام ئاسۆیان زۆر تەنگەبەر بوو و لە شۆڤێنیزمی خێڵەکی دەچێ. کەمالیزمیش چوارچێوەکەی لەوە تەنگەبەرترە. بێناوەڕۆکە و هیچ دوورابیەکی میللی نییە و تێگەیشتنی لە نەتەوە بە ئاستەم لە شۆڤێنیزمی خێڵەکی تێدەپەڕێنێ. هەر لەم دەستپێکەوە چۆن دەتوانی

بەم شۆڤێنیزمە و بەم بنیاتەوە کە لە خۆی بەدەر کەسی دی نابینێ، لە ئێران و ئەورووپا تێ‌بگات.
ی.ك: منیش مەبەستم ئەمە بوو. ئێران هێزێکی پەلهاوێژە لەم ناوچەیەدا. پێویستە وریای ئەوە بین.

ئەگەر میللەتێکی تورك هەبێ ڕزگار بکرێت، ئەوە دەتوانێ ڕزگار بێت و پێش بکەوێت بە مەرجێك لە کەمالیزم ڕزگار بکرێت.

س.پ: تورکیاو ئێران دوو دەوڵەتی پەلهاوێژن. دەبێ هەموو مرۆڤێك بە چاوپۆشین لە نیشتمان و گرێدرانی نەتەوەیی خۆی بەرهەڵستی کاری پەلهاوێشتن بکات و بزانێ چۆن بەرانبەر بەوە بەرخۆدان دەکات. ئەمە قەناعەتی منە. بەڵام بیری نەتەوەپەرستی تورکی بەرتەسك مرۆڤی تورکی بە شێوەیەکی جەرگبڕ سەرگەردان کرد و لە نەزانی‌یەکی بەربڵاودا بە جێی‌هێشت و سەرقاڵی کۆمەڵێك مەسەلەی بێ‌بایەخی کرد. لە ئەنجامی ئەمەدا چووە نێو شەڕ و شۆڕێکەوە کە بەلایەوە گرنگ نین و بەوە مەرگ و نەهامەتی بە سەرخۆیدا هێنا. ئەمە لە بیرتەسکی توێژە حوکمدارەکانەوە سەرچاوە دەگرێ. حوکمداری تورك بە شێوەیەکی بێ‌وێنە گەلەکەی خۆی سەرکوت کردووە و مێژووی تورکیش لەم ڕووەوە یەکجار بەد و چەواشەکراوە.
ی.ك: دوا نموونەت لە سەر ئەمە دەدەمێ. کەپشتووێنەتە پلەیەك ئەو کۆمارە تورکی‌یانەی کە لە سۆڤیەت هەڵبڕاون، وەختێك پێیاندەڵێین ئێمە ڕزگارتان دەکەین باوەڕمان پێ‌ناکەن. بەهۆی ئەوەوە هەرگیز تورکیایان خۆش ناوێ.
س.پ: وێنەی بڵاوی تورك زۆر دڕێوە. بۆیە کەس تورکی خۆش ناوێ، تەنانەت ئەو کۆمارانەش تورکیایان پێ‌قبووڵ نی‌یە.
ی.ك: کۆنگرەی کۆمارە تورکیەکان لە ئەنقەرە کرا. گوتیان لە ئاستی ناوچەکەدا چلەپۆپە بوو. بەڵام ئامادەبووەکان گوتیان نا.... گوتیان بازاڕێکی هاوبەش و واو وا.... بەڵام کەس پێی ڕازی نەبوو، ئەو کابرا سەرەتاییە نەبێ کە «شێبی»ی پێ دەڵێن.
س.پ: ئێمە لێرە باس لە کەمالیزم تێ‌دەگەین. هێندێك ناکۆکی لە کۆمەڵگای تورکیدا پەرەیان سەندووە. ئەوی ڕاستی بێ ناکۆکی‌یەك لە نێوان لوتکە و بنکە و نێوان کۆمەڵگا و سیاسەت و ڕاستی سوپا و نەتەوەدا هەیە. چەند ناکۆکی‌یەکی شڵەگیر هەن پەرەدەستێنن. پێویستە مرۆڤ دەست بخاتە سەر ویژدانی خۆی و هەوڵبدات بە ڕاستی لەم ناکۆکیانە حاڵی ببێ. پێویستە بە وردی لە ڕووی کەسایەتی‌یەوە لە کەمال بکۆڵدرێتەوە و، ئەگەر چی دەوری سەرکردایەتی لە پێناوی بنیاتنانی دەوڵەتدا ببینێ. بەڵام بە پێی قەناعەتی من. لە بری

سەرکردایەتی کردن کۆنترۆڵ و زەوتکاری کرد. لەم لایەنەوە هەوڵەکانی کازم قەرەبەکر لە هی ئەو گەورەترن، وێڕای ئەوەی کە دەور و کۆششەکانی رەئووف ئۆربای و عەلی فوئاد جەبسوی کەم نەبوون، بەڵام ئەوانە کەوتنە حالی نەبوون. ئەم کابرایە وەك لاسایەکەرەوەیەك هات و ئەوانەی بەکارهێنا و هەوڵەکانیانی زەوت کرد و خۆی کرد بە پیاوی یەکەم و رۆیشت. ئەمە هەڵسەنگاندنێکی راستە. ئەم شێوە قەبە و گەورەکردنەی کەمالیزم ناچێتە فۆرگی خزمەتکردنی نەتەوەی تورکەوە. من ئەوە نالێم هەر بۆ ئەوەی کەمالیزم بە بچووك بگرم و رسوای بکەم، بەڵکو بۆ ئەوەی بۆتانی روون بکەمەوە کە ئێوە بە کەمالیزم بوون بە بستەباڵا.
ئەوەی لە ئارادایە تورك لە رێگای کەمالیزمەوە خۆی دەکات بە بستەباڵا. مرۆڤێکی لەم شێوەیە تا ئەم قەوارەیە قەبە دەبێ و پاشان باسی مەزنی مرۆڤی تورك دەکات! ئەمە ناکۆکییەکی گەورەیە. بە زانیێکی تەواوەوە ئەم ناکۆکیە وەلابنێن، مرۆڤی تورك هیچی لێ بەسەر نایەت. ئەگەر میللەتێکی تورك هەبێ رزگار بکرێت، ئەوە دەتوانێ رزگار بێت و پێش بکەوێت بە مەرجێك لە کەمالیزم رزگار بکرێت. سەبارەت بەم بابەتە رووی ئاخافتنم دەکەمە پیاوانی زانست و نوسەران و نێوەندە رۆشنبیری و پێیان دەڵێم «ئێوە کەسایەتی مرۆڤی تورکتان بستەباڵا کرد بەرامبەر بە قەبەکردنی کەمال».
ی.ك: کە گەیاندیانە پلەی خوا، خۆیان بوون بە کۆیلە.
س.پ: بەڵێ کردتانە خوا و بوون بە کۆیلە. لە دیموکراسی و توانایە شاراوەکان دوورکەوتنەوە. لەبەر ئەم هۆیە نەتانتوانی تەنانەت چینێکی سەرمایەداریش پێکبهێنن.
ی.ك: بە پێی تێگەیشتنی من و وەك ئەو نموونەیەمان لەسەر ئێران، چاویلکەی وایان خستووەتە سەر چاوی خەڵك، روانین دەشارێتەوە و چاو لێڵدەبێت و دنیا تاریك دادەنێن. واتە دنیات بە شێوەیەکی شێوێندراو پیشان دەدات.
س.پ: وەك گوتەکەی ئەتاتورك: «یەك تورك دنیا دەهێنێ». کەس دەسەڵاتی بە سەر بە جێهێنانی ئەم قسەیەدا ناشکێ. بەڵێ دەکرێت ئەم گوتەیە بۆ بەرزکردنەوەی وورەی تورك بڵێی و دەتوانی بە پێی هەمان تەرز بڵێی «من چەندە بەختیارم چونکە تورکم». بەڵام بڕوانە ئێمە، من هەڵوێستێکم بەرانبەر بە کورد هەیە و رێزی گەلی کورد دەگرم و پێوەی گرێ دراوم. ئەمە لە رێگای کردەوەوە سەلمێندراوە. وێڕای ئەوە گەورەترین تۆمەت و رەخنەی ئاراستە دەکەم و هێشتاش ئەوە دەکەم و دەڵێم: پەسندکردنی ئەم زیانە سووکایەتییەکی گەورەیە و لێتان حەرامە بخۆن و بخۆنەوە و زیاتان پڕاوپڕی بە کەمگرتن و هیچ و پووچییە. ئەو گەلەش کە بە هەموو ئەمانە قایل دەبێ شایانی نەفرەتە. هیچ شتێك نییە شایانی شانازی پێوە کردن بێ. ئێستاکەش با بڕوانینە گوتەکەی مستەفا کەمال. تورکان لە بارودۆخێکی قورس و پڕسووکایەتیدان. سەرباری ئەوە دەڵێت: «من چەند بەختیارم...واو وا». وەرەتان چەند بەم قسەیە بەرزدەبێتەوە و تا چ رادەیەك دەتوانن

دەست بە شەڕێکی ڕزگاریخواز بکەن؟ وەك لەواقیعدا دەبینن نەیانتوانیوە خۆ لە هیچ شتێك قوتار بکەن. ئێوە دەچنە ئەمریکا و لێی‌دەپاڕێنەوە و دەچنە ئەورووپا و ئەنادۆڵ دەفرۆشن و هەوڵێکی بێ‌پسانەوە دەدەن و بەناوی سیاسەتەوە تەنازولی ترسناك پێشکەش دەکەن، ئایا ئەمەیە ڕزگاربوون؟ ئایا ئەمە تورکان مەزنتر و مەزنتر دەکات؟

ی.ك: تێڕوانینی «PKK» بۆ میللەتی تورك لە هی بزاڤەکانی دیکەی ڕزگاری نیشتمانی و هەتا بزاڤە کوردیەکانی دیکەش جیاوازە. ئەوەی ڕاستی بێ ئەو بزاڤانە هیچ دوورێکیان نەماوە. ئەمە خاڵێکە ئێوە لەوان جوێ دەکاتەوە و زۆر گرنگە. لای «کەمال پاشا» زێدەڕۆییەکی زۆر بە میللەتی تورکەوە دەکرێت، ئەگەر وەکو زێدەڕۆییش قبوولی نەکەین، ڕازی بوونە بە واقیعی دامەزراو و ئەو هانی خەڵکی نەداوە بۆ گۆڕینی ئەم واقیعە. خاڵێك هەیە لای «PKK» تێبینیم کردووە و لە دادگاکان و کۆڕەکاندا گوتوومەتەوە: «عەبدوڵلا ئۆجەلانی سەرکردەی(PKK) دەیەوێ کورد بگۆڕێ و بەرزیان بکاتەوە. لەبەر ئەم هۆیە بەخەگیری ڕەخنە لێگرتنێکی توند دەبێ». ئەمە ئەو خاڵەیە کە لە کەسانی دی جویێتان دەکاتەوە و هەمیشە مایەی شانازی پێوەکردنە.

س.پ: ئەمە شێوازی بنچینەییمە و ناتوانم پەرەی پێبدەم یا بیگۆڕم. بەڵام دەبێ ڕەخنەی تورکی بە ڕێگایەکی ڕاست بێ. دەبێ ڕەخنەتان لە کەمال پاشا گەورەتر بێ. ئەمە نکوولی کردن لە کەمال یا تورکان ناگەیەنێ. ئەگەر تورك ویستی هەناسە بدات و واقیع بوێن بێ، پێویستە ڕەخنەی توندی لێبگیرێت. باسی ئێرانتان کرد، بەڵام هەر لە ئێراندا نا بەڵکو ئەگەر مرۆڤ ویستی قەرەی مرۆڤایەتی بکەوێ ئەوە ئەم قسەیە ڕاستە. با تێڕوانینی کەمال بۆ کورد وەربگرین. ئاخر «وەك کەر یا ئەسپ یا حوشتر یا مەڕ» لا لە کورد دەکاتەوە؟ ئەمە ڕوون نییە، چونکە جۆری ئەو کۆلۆنیالیزمەی دیاری نەکردووە کە بەسەر کورددا جێبەجێی دەکات و دەبێ ئەمە هەر بە شۆڤێنیزمی ترسناك لێکبدەینەوە. تەنانەت نەیدەزانی چۆن کاروباری کورد هەڵبسووڕێنێ و بەڕێوە ببات. جڵەوی بۆ سوپایەکی دڕندە شل کرد تا سەرجەم شێوازەکانی شەڕی تایبەت بە ڕێگای «بکوژە و سەرببڕە» و بە بێ‌حسێب بە جێبهێنێ. هەموو ئەمانە تورکەکان بە کوێ دەگەیەنن؟

«حزب الله» لافی ئیسلام لێدەدات،
بەڵام هێزێکی هیچ و پووچی پشت هەموو تاوانێکی گەورە و چەپەڵە.

ی.ك: گەیشتینە قۆناغێك ئەگەر هەر سەرۆك دەوڵەتێك تێیدا گوتی: «کورد لە تورکیا هەن» چەپەڵەیەکی توندی بە نسیب بوو و کورد و تورکیش چەپڵەیان بۆ لێدا. مانای وایە پێش ئەوە گەورەترین تاوان لە ئارادا بووە و لەبەرئەمە چەپڵە

لێدەدەن. ئەم سەرۆکە هیچ ناکات مایەی شانازی پێوەکردن بێ، بەڵکو هەر ڕاستییەکی بێقبووڵە کە بە زۆر زەوت کرابوو. ئێمە کاتێك چەپڵە لێدەدەین دەڵێین: «باشە و بۆ پێشەوە و ئەمە کرانەوەیەکی گەورەیە» وا نییە؟ توورگووت ئۆزاڵ نموونەیەکی ئەوە بوو.

س.پ: ئەوە بارودۆخێکە تەریقی و شەرم دەخوازێ. هەتا سوڵتانەکانی عوسمانیش لەم لایەنەوە لە سەرۆکەکانی کۆمار زیاتر وەزعێکی پڕ ڕێزیان هەبوو. خۆ سوڵتانەکان بە سوڵتان عەبدولحەمیدیشەوە وەك ئەوانە شالاویان نەبردە سەر زمان و ڕۆشنبیری و ژیانی کوردەواری. کەچی پاشاکان و سەرۆکەکانی کۆمار کوشتاریان دەرهەق بە ئێمە کرد. پێم وانییە گەلێك هەبێ ئەوەندەی کە گەلی کورد تووشی هاتووە، کوشتار و قەتڵوعامی دەرهەق کرابێ و دووچاری ڕیشەکێش کردن بووبێ. نموونەی تورك لە تاوانەکانیدا لە هیتلەریش تێدەپەڕێنێ. جا لەبەرئەوەی کە جوولەکە کاریگەر بوون لە جیهاندا توانییان ناوی هیتلەر بزڕێنن. بەڵام ئەمە بۆ ئەرمەنەکان وا نەکەوتەوە، بۆیە نەیانتوانی بکەونە باسی تاڵاو چێشتنیان بە دەست تورکانەوە. هەروەها لە گۆڕەپانی نێو دەوڵەتیدا قسەکەرێك بە ناوی کوردەوە نەبوو، لەبەرئەمە نەیانتوانی دەردەدڵی خۆیان بکەن. بۆیە من دنیا هەڵدەستێنم و دایدەنیشێنمەوە. باوەڕم وایە ئەم چەشنە تاوانە لە مێژوودا نەکراوە. ئەوان تێکدانی سەربازی و سیاسییان پێبەس نییە، بەڵکو دەستی تێکدانیان دەگاتە خاسەتە بنچینەییەکانی مرۆڤ. چ فەلسەفە و چ ئاینێك ئەمەی پێقبووڵە؟ لە کاتێکدا دەبینین «ڕەفاه» و «حزب الله» و موسڵمانان تێکڕایان پێیان قبووڵە. حزب الله لافی ئیسلام لێدەدات، بەڵام هێزێکی هیچ و پووچی پشت هەموو تاوانێکی چەپەڵە. ڕەفاه ترسناکترین هێزی گڵاوە. هەر چی حیزبە بۆرژوازییەکانی دیکە و فەیلەسووفان و مامۆستایانی زانکۆ و حاجییانیش یەکێکیان لێپەیدانابێ بڵێت: «تۆ گەمە بە بەها بنچینەیی و مرۆڤایەتییەکان دەکەی و سەرپێچی ڕێنوێنییەکانی ۱۲٤هەزار پێغەمبەر دەکەی. کوا ئیمان و ویژدانت؟ وە تۆ دژی فەلسەفەی ڕۆژئاوا کاردەکەیت، ئەی کوا مرۆڤایەتیت».

ی.ك: باشە سەرکردەی ئازیزم. با کەمێك باسی فەلسەفە بکەین. وانییە؟ لام وایە کەمال پاشا لە هەڤاڵان و دەست و پێوەندەکانی زیاتر پاشکەوتوو بوو و، لە ساڵی (۱۹۲۰)دا و لەبەر چەند هۆیەکی جۆراوجۆر کردیان بە سەرۆك. پاش ئەوە ـ واتە لە ساڵی(۱۹۲۵ـ۱۹۲٦) بەدواوە تا دەگات بە ساڵی ۱۹۳۰ ـ بنچینە سەرەکییەکانی کەمالیزمی بە شێوەیەکی کاتی دانا و کەوتە خۆ بۆ کۆکردنەوە و سڕینەوەی میللەتی کورد. لایەنی سەرنجڕاکێش ئەوەیە: توانی لای کورد خوێشی میللەتی کورد پەردەپۆش بکات.

پێم وایە کەمالیزم پێوەندییەکی جیاکراوەی بە «ئەرمەبیسك»ەوە هەبوو. مەبەستم لە «ئەرمەبیسك» ئەوەیە هەموو شتێك لە جیهانی عەرەبدا بە ڕووکەشی و قووڵ نەبوونەوە و ڕۆنەچوون بۆ بنج و بناوان جوێ دەکرێنەوە. کەمالیزم ئایدیۆلۆژی

«ئەرەبیسك» بە مانا فەلسەفی‌یەكەی. دەتوانین لە بارەی ڕووداوەكانی ئێستاوە بڵێین: «لێكترازانێكی مێژوویی»ە، چونكە كۆتایی دەوڵەتی كەمالی كە تووشی چەندین ڕاچڵەكینی گەورە بووە لەسەر دەستی میللەتی كورد دەبێ. من وەختێك دەڕوانمە پارتی كرێكارانی كوردستان بە سەركردایەتی ئێوە، ئەم خەسڵەتانە دەبینم. وەك ڕوونتان كردەوە سەركەوتن و دروشانەوەی كورد خەریكە بڵاودەبنەوە. ئەگەر بڵاوببوونەوە، ئەوا ئاڵای مرۆڤایەتی بەرز دەكەنەوە. ئەمە لە لایەكەوە، بەڵام لە لایەكی دیكەوە ئەوە وەك سەرەتای ڕووكردنە مرۆڤی ناوچەكە وا دەبێ. لە گۆشە نیگای توركەوە پارتی كرێكارانی كوردستان (PKK) یەكەم هەڕەشەی بنچینەیی و شێلگیر بۆ قەوارەی حەفتا ساڵەی دەوڵەتی توركیا دەنوێنێ. ئایا لەسەر ئەم بارودۆخە بڵێین «لێكترازانێكی مێژوویی»یە؟

س.پ: دەتوانین بڵێین سزای ئەو گوناح و تاوانانەیە كە دەوڵەتی توركیا دژی كورد و گەلانی دیكە و هەتا گەلەكەی خۆیشی كردوونی.

ی.ك: ئێستاكە ئەم سزایە بە دەستی كورد جێبەجێ دەكرێت.

س.پ: هەوڵماندا ئەمە سزای گوناحە گەورەكان بێ، بەڵام بەس نی‌یە. خۆ كەمالیزم بە كردەوە جۆرێكە لە «ئەرەبیسك» و گڵاو و مەكرۆ و ڕووكەشی‌یە. گەمەیەكی تەكنیكی‌یە بۆ دەست بە سەر داگرتن و كۆنترۆڵ كردن. خاڵێكی دیكە هەیە دەمەوێ ڕوونی بكەمەوە، ئەویش ئەوەیە كە ئیمپریالیزم، كەمالیزم و هاوبیرەكانی بە گونجاوترین ئامراز دەزانێ بۆ پالكێشانی دەسەڵاتی. گەلێك نووسەریش لە كاتی هەڵسەنگاندنیاندا بەم شێوەیە دەیبینن. كەمالیزم وەك ڕژێمێك بە جیهاندا بڵاودەبێتەوە چونكە زۆر سوود بە ئیمپریالیزم دەگەیەنێ و دەزگایەكی لە باری نۆكەرایەتی‌یە.

ی.ك: واتە خۆ ڕەتكردنەوە و سیاسەتی باوی خاوەن دووڕوو؟

س.پ: بە دڵنیاییەوە. ڕژێمی كەمالی بنچینە مێژووییەكانی كۆمەڵگای خۆی دەشێوێنێ و ڕەتیان دەكاتەوە و دەرگا لە بەردەم خۆرئاوادا دەخاتە سەرپشت و دەچێتە نێو چەند پیلانێكی خیانەتكارانە و سەرپێیی دژ بەم گەلە. ئەمە چەك داماڵینی ئەم گەلە دەگەیەنێ لە بەرانبەر ئیمپریالیزمدا. هیچ ڕژێمێك لە جیهاندا نی‌یە گەلەكەی چەك كردبێ وەك ڕژێمی كەمالی كردوویەتی. ئەمە ئەو پشتیوانیە گەورەیە لێكدەداتەوە كە ئیمپریالیزم پێشكەشی كەمالیزمی دەكات. دەنا بۆچی هەموو ڕژێمەكان بە ڕژێمە پاشماوەكانی هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی بنیات نراویشەوە پشتیوانی ڕژێمی كەمالی (١٢)ی ئەیلوولی كرد بۆ بەرەنگاربوونەوەمان؟ چونكە ئەو ڕژێمەیە كە بە تەواوی گەلەكەی چەك دەكات و لەبەر چاوی كاڵی خۆی پشتیوانی‌یان نەكردووە. لەبەرئەوەی ئەم تەرزە ڕژێمە تەرزی چەك كردنی گەلانە. بۆیە كەمالیزم ئەو ناوەیە كە دەتوانین لە باشترین نۆكەری ئەڵقە لە گوێی بنێین كەوا داواكاری‌یەكانی ئیمپریالیزم بە تەواوی جێبەجێ دەكات. كاتێك كەمالیزم شی‌دەكەینەوە، پێویستە وا لای لێنەكەینەوە كە

ڕووداوێکی هەڵاوێردەی ناوچەیی‌یە تەنیا تورکان پەیوەندی بوون. ئەم جۆرە ڕژێمە لە جیهاندا بڵاوبووەتەوە و لەم ڕۆژەماندا کوڵەکە بنچینەییەکانی سیستەمی ئیمپریالی پێکدەهێنن.

ی.ك: باشە. لەو کتێبەمدا کە بە ناونیشانی «چەند تێزێك لەسەر ڕوشنبیران»ەوە دامناوە، لە دابونەریتی خۆرئاوا و ئەو تۆتالیتاریەتی‌یەی کە تورکان دەیکەن دوواوم. گوتوومە تورك ڕەگوریشەی نی‌یە. لەم پێوەندییەوە دەتوانین بڵێین: ڕژێمە هاوشێوەکانی کەمالیزم سەرپاکیان ڕەگوریشەیان نی‌یە.

س.پ: ئەو ڕژێمەی کە باسی‌دەکەم هەر ئەوەندە بەس نی‌یە بڵێین بێ ڕەگوریشەیە. چونکە ئەرزێکە ڕەگوریشەی خەڵکانی دی هەڵدەکێشن. لەوە بوو لە خۆرهەڵاتدا کەوتە ڕیشەکێشکردنی ڕوشنبیری ئەنادۆڵ. ئەگەر ئەم ڕۆشنبیریە بە ڕۆشنبیرییەکی جیهانی دابنێین، بەوە ئەم ڕژێمە شادەماری مێژووی بڕیوە. ئەم کارە لە ئیمپریالیزم بەدەرە، کەس کەڵکی لێ‌وەرناگری. بۆ نموونە ئینگلیزەکان بە شێوەیەکی سەیر پاڵپشتی ئەم ڕژێمە دەکەن. چەند ڕۆژێك لەمەوبەر یونانی‌یەك لە پەرلەمانی ئەورووپادا ڕووی دەمی کردە یەکێك لەو ئینگلیزانەی کە بە سیفەتی سەرۆك و قسەکەر بە ناوی ئەنجوومەنی ئەورووپاوە لەوێ بوو و گوتی: «کورد لە باشووری خۆرهەڵاتی تورکیادا ڕیشەکێش کراوە و تا ئێستاش ڕیشەکێش دەکرێت». درێژەی پێدا «کاکی وەزیر چی دەڵێی؟». کابرای ئینگلیز لەم قسەیە زیاتر دەروویەکی نەدۆزیبەوە: «بەڵێ پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) حیزبێکی تیرۆرکارە. شتێکی دیکە هەیە بیڵێی؟». کابرا هاکوکی لە کەمالیزم کرد و مافی ئەنانەت ڕەخنەیەکی سادەیشی بەو نەدا. لەمە جێی‌تێبگەیشتنە. خۆرئاوا بەرانبەر بەم خزمەتە پارچە لێسکێك فڕێ دەداتە بەردەمی. سەرئەنجام ئەو ڕاستیانەی کە کەمێك لەمەوبەر باسمان کردن دەکەونەڕوو و بە شێوەیەکی بێ‌تەمومژ ڕوون دەبنەوە. دیارە هەموو ئەوانەی کە گوتمان پەیوەندییان بە ڕاستی مێژوویی و لەو بەها مرۆڤایەتیانەوە نی‌یە کە لای گەلانی تورك زمان هەن.

ی.ك: لەوسا دەتوانین بڵێین: کۆماری تورکیا لە ساڵانی بیستدا دامەزرا. ئەو بەربەرەکانی‌یانە کامانە بوون کە بەرەو ڕووی بوونەوە. لای ئەوە لێدەدەن کە ساڵی ١٩٤٥ بەرەو ڕووی بەربەرەکانیی یەکێتیی سۆڤیێت بووەوە. بەڵام بە پێی ئەو کتێبانە کە هەمن و خوێندوومنەوە، ئەوە گەمەیەك بوو لە بنەڕەتدا بۆ پاڵ پێوەنانی ڕژێم بوو بۆ نێو باوەشی ئەمەریکا. هەروەها ئەو کودەتایەی کە لە ٢٧ی ئایاری (١٩٦٠)دا ئەوەندە وەك خۆتازەکردنەوەی کەمالیزم وەها بوو. لە ساڵانی حەفتادا حیزبی ڕزگاری میللی تورکیا «THKP» وزەیەکی چەکدار بوو. بەڵام نەخشەی بۆ دەستگرتن بە سەر دەسەڵاتدا نە دەکێشا یا مەبەستی ڕژێم بە دەستەوە گرتن نەبوو. حیزبی ناوبراو دان بەم ڕاستی‌یەدا دەنێ. واتە هیچ بەربەرەکانی‌یەکی شێلگیری ڕژێم لە گۆڕێدا نەبوو. کەواتە ئەم حیزبە بۆ چی بوو؟ بە تێپەڕاندنی ئەو هەموو ڕووداو و گۆڕانکاریانە و بە باوەڕی من ئێستاکە پارتی کرێکارانی

کوردستان «PKK»مان هەیە، بوونی ڕژێم هەر لە کوردستانی کوڵۆنیدا ناهەژێنن، بەڵکو وەك سەرۆکی لەرکان دانی پێدانا ئەم حیزبە لە ئەزمیر و قونیە و بورسە و ئەستەمبوڵ دەنگدانەوەی دەبێ. ئەوان لەوە دەترسن، چونکە دوایی بە سیاسەتەکانیان دێنێ. پێم وایە پێشکەوتووخوازەکان لە تورکیا ئەمە نابینن. وانی‌یە؟

دەوڵەت و داروودەستەکانی لە تورکیا
ئادگار و جوێکەرەوەکانی گەلی تورکیان ون کرد.

س.پ: گومانی تێدا نی‌یە کە بینینی سەرۆکی دەستەی لەرکان لە هەر کاتێکی ڕابردوو پتر ڕاستی ڕەنگ پێدەداتەوە و، پێم وانی‌یە تورکیا تێڕوانینێکی پێشکەوتووخواز یا چەپڕەوی تێدابێ. من ئەم کەرتە وا هەڵدەسەنگێنم کە هەرە داخراوترین و کۆنە پارێزترینە و هەڵوێستی ئەوانیش هەڵوێستی ڕاستڕەوەکانی سەلماند.

ی.ك: کاتێك دەڵێن داخراو من کەمالیزمم بیردەکەوێتەوە و کاتێك دەڵێن: «چەپی داخراو» وا حاڵی دەبم کە ئەوان هێشتا کەمالین.

س.پ: بەڵێ زۆر داخراو و بێ‌شێوە و خاوەن ڕایەکی خۆگونجێنن. جا لەبەر ئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» بناخەکانی دەوڵەتی تورکیا دەخاتە لەرزە، کاریگەری هەر لە خۆرهەڵاتدا ڕەنگ ناداتەوە، بەڵکو بۆ خۆرئاوایش درێژدەبێتەوە. ئەوان هەر لە کوردی ئەوێ نەترساون، بەڵکو لەوەش ترساون کە گەلی تورکیش بکەوێتە بەرخۆدان لە دژیان. ئەگەر گەلی تورکیا بوو بە پارتی کرێکارانی کوردستان، ئەو دەمە دنیا دەگۆڕێت.

ی.ك: دەڵێن کاتێك گەلی تورك دەبێ بە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK». ئایا مەبەستتان ئەوەیە کە گەلی تورك دەبێ بە شۆڕشگێڕ؟

س.پ: بێ‌گومان. من مەبەستم ئەوە نی‌یە ببنە ئەندام لە «PKK»دا، بەڵکو ببون بە تەرزی پارتی کرێکارانی کوردستان و بە شێوەیەکی تورکی. ئەوسا دنیا ئاڵوگۆڕ دەکات. لەوانەیە گەلی تورك چەندین توانایی هەبن و بتوانێ بە ڕێکخستنی حیزبی خۆی بگات لە شێوەی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK»دا. ئەگەر گەلی کورد توانی‌بێتی بەم قۆناخە بگات، سەرباری لە بەر بەڵاهەڵوەشان و شوێنە ون بوونی بە ڕادەیێك کە پێی‌نەگوترێت گەل، ئەوا گەلی تورك دەتوانێ زیاتر لەوە بکات، چونکە هێشتا هێندێك لە خەسڵەتە گرنگەکانی ماون و کێشەکەیشی لەوەدا پەنهانە کە کەسانی باڵ کێشاو بە سەر دەوڵەتی تورکیادا گەلیان لە ڕێگای خۆی لاداوە. ئەگەر گەلی تورك پێی‌نایە قۆناخی چەك هەڵگرتن یا قۆناخێك تێیدا بتوانێ لەو باڵادەستانە بپێچێتەوە لەسەر ئەو گوناحانەی کە کردوویانە، لەوانەیە شۆڕشێکی گەورە لەوێوە دەست پێبکات و ئەو

دەمە گەلێك گۆڕانكاری گەورە ڕوو دەدەن. من لەوە تێدەگەم كە ئەم گەلە خەڵكانێكی نییە بە ناوییەوە قسەبكەن. هەروەها تێدەگەم كە قسەكەری خراپ و دیماگۆگیش هەن. دەوڵەتی توركیا و داروودەستەكانی ئاداگار و جوێنكەرەوەكانی گەلی توركیان لە دەستدا.

ی.ك: جۆری بوونەوە لە دەوڵەت نەریتییەكە پێشكەوتووخوازەكان و چینی ڕۆشنبیران لە توركیا لێیانە و زەحمەتە لەوە ببن.

س.پ: ئێوە جۆرێك لە یەكپارچەیی میللەت و دەوڵەتتان هەیە. یەكپارچەیی دەوڵەتی نەتەوەیی و سوپا زۆر بەهێزە. بەڵام ئێمە نە باسی میللەت و نە باسی سوپا دەكەین و دەڵێین: ئێمە بە تەنیا گەلێكمان هەیە. بەڵام ئێوە بە پێچەوانەی ئەوەوەن. جا لەم گۆشەیەوە ناكرێت بیر لە ڕۆشنبیرێكی بێ دەوڵەت و سوپا بكرێتەوە.

ی.ك: با بگەینە خاڵێكی دەست نیشانكراو. لە توركیا بە شوێن حیزبێكی تازەدا دەگەڕێن. من لەو بەڵگەنامانەدا كە لە «ئۆزگور خەلق» و ڕۆژنامەكانی دیكەدا بڵاودەبنەوە، شت لەم بارەیەوە دەخوێنمەوە. لەو بەڵگەنامانە خاڵێكیان تێدابوو پەیوەندییان بەم گفتوگۆیەمانەوە هەیە. من بە زۆر بووم بە مێژوونووس و دەبینم و دەنووسم توركیای لەمڕۆ و پێش ئەویش حوكمی عوسمانی كەموكوڕییەكی تێدابوو. ئەم كەموكوڕییەش لە نەبوونی جوڵانەوەی میللی دیموكراتی شێلگیردا خۆ دەنوێنێ. خۆ كورد لە سەروبەندی دەوڵەتی عوسمانیدا چەندەها جوڵانەوەی ڕزگاری وەك جووڵانەوەی «بەدرخانییەكان»یان هەبوو سەرەڕای خەسڵەتە ئاینییەكانی. مەبەستم لەوەیە گەل با كەمیش بێ بەخۆكەوت و پەنای بردە بەر چەك بۆ بەرهنگاری ڕژێم. بەڵام توركیا شتێكی لەم چەشنەی تێدانەبوو. جا ئێمە لەبەر نەبوونی ئەم جووڵانەوانە، نموونەكانی «تازە حیكمەت و بەدرەدین» نەبەدەكەین. بەڵێ ئەوانە بەرهەڵستكاری ڕژێم بوون، بەڵام شایستەی ئەم هەموو گەورەكردن و پێداهەڵدانە نین.

س.پ: هێڵەكانی مێژووتان ڕۆشنن. خۆزگە دەتانتوانی بە شێوەیەكی ڕاست هەڵیبسەنگێنن. لە كاتێكدا پێویستە ورپای ئەوە بین كە توركمان چینێكی لەفرەت لێكراو بوو و دووركەوتنەوەی بە سەردا برا. دەبێ ئەو «توركمان»انە لەسەر بنچینەیەكی چینایەتی شیبكرێنەوە، هەر لەو كاتەوەی كە لە پشتی باپیرە ئۆغووزەكانیان كەوتنەوە و لە ئاسیای ناوەڕاست هاتنەدەرێ و وەك داگیركەر گەیشتنە باڵكان و بەو ناوچانەدا وەربوون. لە ئەنجامی ئەوەوە، ئەو بنەچە توركەی كە خۆ لە توركمانددا دەنوێنێ نەفرەتی لێدەكرێت. پێویستە سەرنجی ئەمە بدەین. هەرچی ڕووداوی دووەمە، بەرەو دەوڵەت ڕۆیشتنی تورك كە كۆزمۆپۆلیتیكانە بوو و دەبێ تێبینی ئەم ڕاستیە بكەین.

ی.ك: من باوەڕم وایە كە كۆماری توركیا نوێنەرایەتی دەوڵەتی توركیا ناكات.

س.پ: پێویستە لەوانە بترسن كە نوێنەرەوانە بانگهێشتن بۆ میللەتی تورك

دەکەن. ئەگەر بە شوێن بن و بنەچەی ئەوانەدا بگەڕێن، بۆتان دەردەکەوێ تورك نین. سەدان بەڵگەم لەسەر ئەمە لەلایە. ئەگەر سۆراخی بنەچەی ئەو کەسە بکەن کە دەڵێت: من ئەتەوە پەرستێکی سەرپەرگری تورکم، بۆتان ساغ دەبێتەوە کە سەر بە گەلێکی دیکەی غەیرە تورکە. بڕوانە «زیا کوکالپ»، کەمالی‌یە و خاوەنی ئایدیۆلۆژی‌یەکی نەتەوەیی تورکی‌یە و خەڵکی «سالۆنیك». لینەنزۆش بە بنەچە لە گەندەڵەکانی کوردە. بەم پێیە دەبینین سەرجەمیان بەم شێوەیە لە کەسانی گەندەڵی گەلانی دیکەن. بنەچەی زۆر لەوانەی کە حاڵی حازر نوێنەرایەتی میللەتی تورك دەکەن، دەچێتەوە سەر بالکان و قەوقاز. تورکانی ئەنادۆڵیش دوا کۆمەڵن لەوانە. پێویستە ئەم ڕاستیە ببینین. مەبەستم ئەوەیە نەتەوایەتی و نیشتمانپەروەری سیفەتی کۆزمۆپۆلیتیان هەیە. ئەگەر لەوانە وردببینەوە کە بانگەواز بۆ دەوڵەت دەکەن و بە زۆری وشەی نەتەوە دەردەبڕێنن. دەبینین بە پێی پێویست نیشتمان پەروەر نین.

ی.ك: ئەوانەی وا کۆمەڵەی «ئیتحاد و تەرەقی»یان بۆ لاوانی تورك «جان تورك» دامەزراند دووانیان کورد بوون و سێیەمیان چەرکەسی و چوارەمیان عەرەب بوو.

س.پ: ئەمە ڕاستە. واتە دەبێ هێندێك هەڵ لە مێژووی تورکدا وردبکرێنەوە. کەمالیش لە بنەڕەتدا ئایەنخی هەموو ئەوانە و دووڕەگێکی بنەچە نەناسراو بوو. بە کورتی دەمەوێ بڵێم ئێمە دەتوانین وەك چۆن کۆمەڵگای کوردی هەڵدەسەنگێنین، ئاواش کۆمەڵگای تورکی شیبکەینەوە. ئێوە ئەوەتان گەرەکە و لەم ڕێگایەدا کۆششی پڕ بەهاتان هەیە، بەڵام پێویستی بەوە هەیە بخرێتە نێو چوارچێوەیەکی سیاسییەوە. واتە وەك باستان کرد لە شێوەی حیزبێکی شۆڕشگێڕی تورکیدا بێت. ئێمەش لەم لایەنەوە کۆششمان هەیە و دەمانەوێ گەلی تورك ناسنامە و تەرزێکی لە بەرخۆدان هەبێ. بە تەنیا تاقیکردنەوە و شیکردنەوەی ئەم بابەتە بەس نین. کەواتە ئەو تەرزە تورکی‌یە کامەیە کە هەوڵدەدەین پەیدای بێنین؟ تورکی شایستەی مانەوە کامەیە و وەك دەبینن خەسڵەتە بنچینەییەکانی کامەن؟ ماهی‌یەتی پێوەندیشی بە شەڕەوە چی‌یە؟

ی.ك: من وای دەبینم مەیدانی گەورەی شەڕ هەیە، لەبەرئەوەی ناسنامەی تورکی وردە وردە ون دەبێ. تۆ زیانی پڕ لە ئاکۆکی خۆتم بۆ دەگێڕیتەوە و منیش وەك کەسێك کە لە کۆڕەکاندا زۆر قسە دەکات، دەبینم ئێمە لە حاڵێکداین میللەتی کوردی تێدا سەردەکەوێ و گەلی کورد بەرەبەرە ناسنامەی خۆی بە دەست دێنێ. هەرچی تورکیشە ناسنامەی خۆی لە دەست دەداو لە چاولێکەری زیاتر هیچ شتێکی تورکی نامێنێ. خۆ کەمال پاشا لاسایی فەرەنسییەکانی کردەوە و حوکمدارانی ئێستاش چاو لە هەموو شتێکی ئەمریکایی دەکەن. تەنانەت خەڵکە ئاساییەکەش هەموو شتێکیان تێدا لاسایی کردنەوەیە «ئافرەتان، شایی، گریان». ناسنامەی تورکی ڕووی لە ون بوون کردووە و زەمینە بۆ بڵاوبوونەوەی داوێن

پێی خۆش بووە. زۆربەی ئەوانەی کە باج بە دەوڵەت دەدەن ئافرەتی لەشفرۆشخانەکانن. کەسانی وەك «وەهبی قووچ و سابانچی» سەرباری ئەوەی کە گەورەترین دەوڵەمەندی تورکیان هیچ نرخێکیان نەماوە. ئەندامی کۆنترا لەم ڕۆژەماندا نرخێکی گرانبەهای هەیە. بڕوانن ئەمە ناکۆکییەکی گەورەیە. من ئێستا وام لێهاتووە شەرم لەوە دەکەم کە خەڵکی تورکیام. ئێوە دەم لە «برایەتی» دەژەنن، کورد زۆر باڵادەکات و تورکیش بە قوڕدا دەچێ. ئەدی باسی چ برایەتییەك بکەین!.

س.پ: دیارە ناکرێت. برایەتی تەنیا لەسەر بنچینەی ئازادی دەکرێت. لەوانەیە لە شوێنی یەکتربڕینی هێڵەکانی سەرکەوتنی ئازادیدا بەدی بێت.

لە بەریەك هەڵوەشانی دەوڵەتی تورکیا لە خۆرهەڵاتدا(*) بەختی زیندوو مانەوەی لە خۆرئاوادا پێلەدەست دەدات.

ی.ك: من ئەم مەسەلەیە بەم شێوەیە دەبینم: ئەو ڕاگەیاندنەتان کە لە ڕۆژنامەی «ئۆزگوور گوندەم»دا بڵاوبووەوە بنچینەیی و زۆر گرنگە. پێویستە تورکان سوراخی چارەسەرێك بکەن. دەوڵەت ڕووبەڕووی کێشەیەکی گەورە بووەتەوە کە خۆی لە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK»دا دەنوێنێ. ئەم حیزبە دەستی ناوەتە بینی دەوڵەت. قسەیەکی گرنگتان لەو ئاخاوتنەدا هەبوو لە دەفتەرەکەمدا تۆمارم کردووە. تێیدا دەڵێن: «شۆڕشی کوردستان لە لایەك و شۆڕشی تورکیا لە لا یەکی دیکە». ئەگەر هەڵەیەك لە قسەکەمدا هەیە، تکام وایە ڕاستی بکەنەوە. ئایا ڕاست لە بابەتەکە حالی بووم؟ ئەمە وا دەگەیەنێ کە کودەتای ئەیلوول هات و شۆڕشی تورکیا دۆڕاندی. لە هەمان کاتدا ڕژێمی سۆڤێتی هەرەسی هێنا. ئەوسا دەسەڵاتدارانی تورکیا هەستیان کرد ئەوان تا ڕادەی خوایەتی بێئەملاوئەولا بەهێزترینن و هەموو شتێکیان پێدەکرێت و توانیویانە لەو شۆڕشگێڕانە لە نێوبەرن کە لێیان دەترسان و ڕێکخستنە چەپڕەوەکانیان پەرش و بڵاوکردەوە و خستیانە نێو بەندیخانە. هەر ڕاست لەم کاتەدا پارتی کرێکارانی کوردستان بە بەرچاویانەوە قوت بووەوە. ئەم حیزبە لە ڕووی مێژوویی و لە ڕووی تورکییەوە گرنگە. من وای دەبینم ئەوان مەست بووبوون، چونکە بە سەر شۆڕشگێڕەکانیاندا زاڵ بوون و ئەو پەیمانەش ئەوان تێیدا ئەندامن بە سەر سۆڤێتدا زاڵ بوو. بەو پێیە لە دەرەوە لە کۆمۆنیزم و لە ناوەوەش لە شۆڕشی تورکیا ڕزگار بوون، لە ناوەندی شادی دەوڵەمەندانی تورکدا بەم دەسکەوتە تا پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» هات و بنچینەکانی دەوڵەتی تورکیای هەژاند. سەرەتا ناوی ئەو

(*) لێرەدا مەبەست لە ڕۆژهەڵات باکوری کوردستانە و لە ڕۆژئاواش تورکیایە

حیزبەیان نەدەبرد و دەیانگوت: ڕێکخستنی جوداخواز یا هەر شتێکی دیکەی لەم چەشنە لە بری ئەوەی کە بڵێن «PKK». بەرەبەرە فێری گوتنی ناوی ئەم حیزبە بوون. ئێستاش قسەکەرانی زامانحالی دەوڵەت بە شێوەیەکی ڕەسمی ناوی «PKK» دەڵێن. سەرباری ئەوەی پێشکەوتووخوازانی تورك ئەمە بەدی ناکەن و هێشتا تێڕوانینیان بۆ پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» دەقاودەق کەمالیانەیە و بە گاڵتە جاڕییەوە دەڵێن: «بزووتنەوەی کورد چی سەوز دەکات؟». لێرەدا دەمەوێ ئەم پرسیارە بکەم: ئایا شۆڕشی کوردستان هەمان کات بە شۆڕشێکی تورکیایی دادەنێن؟ ئەمە بەو مانایە دەڵێن کە من لێی تێدەگەم، یان مەبەستتان پێ شتێکی دیکەیە؟ تکاکارم بفەرموون ئەم خاڵە ڕوون بکەنەوە.

س.پ: ئەو دەوڵەتەی تورکیا کە لە خۆرهەڵات شکستی هێنا، لە خۆرئاواش هەر بەزی. لەبەر پەلقەلوەشانی دەوڵەتی تورکیا لە خۆرهەڵاتدا، بەختی زیندووومانەوەی لە خۆرئاوادا پێلەدەست دەدات. بابەتی باسەکە دوو گەلی زۆر تێکەڵبوون و ملیۆنەها پەیوەندی ڕۆژانەیان هەیە و شۆڕشی «PKK»ش لە خۆرهەڵاتدا بە خێراییەکی زۆر لە خۆرئاوادا ڕەنگ دەداتەوە. ئێمە بەم مانایە ئەوەمان مەبەستە. بە هەمان شێوە دەکرێت چەندین چەمکی هاوشێوە بە دەست بێنین کە بە سەر سەرتاسەری ناوچەکەدا جێبەجێ دەبن. جا لەبەرئەوەی هەموو دەوڵەتێك کوردستان بە موڵکی خۆی لە قەڵەم دەدات و شۆڕشی کوردستانیش کە موڵکیانە دەبێتە شۆڕشی ئەوان، بۆیە من دەڵێم: «پەیوەندبوونیان بە کوردستان بەختەوەرم دەکات». با تا شۆڕش دەستی لێیان گیر دەبێ، ئەوان پەیوەندی بن.

ی.ك: زۆر جوانە! با پەیوەندی بن تا شۆڕش بنچینەکانیشیان دەهەژێنێ.

س.پ: هەموو حسێبکارییەکی بە کۆمەڵیان لەم مەسەلەیەدا تووشی نائومێدی دەبێ و هەڵوێستیان دژ بەم گوتەیەی خۆیان دەردەچێ: «ناهێڵین پارتی کرێکارانی کوردستان(PKK) ببێ بە موڵکی ئێمە». پێش ئەوە دەیانگوت: «جودا خواز» و چەند پێیان بکرابایە فەرامۆشیان دەکرد. پاش ئەوە دەڵێن: «PKK» بۆ هەمووومانە. من لەم گۆشەنیگایەوە وای دەبینم کە پەیوەندبوونیان بە کوردستان شتێکی خراپ نییە. با کوردستان بە موڵکی خۆیان دابنێن. ئەوسا شۆڕشی کوردستانیش بە موڵکی خۆیان دادەنێن و بەوە شۆڕش دەخەنە نێو گەل و نیشتمانەکەیان. ئەمە پەرەسەندنێکی باشە. کوردستان بەم چەمکە لە دۆخێکی ئینتەرناسیۆنالی چڕوپڕدا دەژی. من لەمەدا مەبەستم تەنیا ئەو دەوڵەتانە نییە کە کوردستانیان کردووە بە کۆلۆنی، بەڵکو مەبەستم ئەوەیە ئەڵمانییەکان لە تورك پتر پەیوەندی کوردستانن و ئەمریکاییەکان و ئینگلیزەکان و فەرەنسییەکانیش لانی کەم هێندەی تورکیا کوردستان بە هی خۆیان دادەنێن. ئەمە چی دەگەیەنێ؟ سوپاسیان دەکەین کە بایەخمان پێدەدەن، بەڵام با خۆیان بۆ شۆڕشی کوردستان و کاریگەرییەکانی ئامادەبکەن و با کێشەکانی دیکەیشی قبووڵ بکەن. لەم گۆشەیەوە زاراوەیەك هەیە مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی گوتوویەتی، لە کاتێکدا لە بارەی

کوردستانەوە دەڵێت: «کوردستان کۆلۆنییەکی نێودەوڵەتییە» بە هەمان شێوە «شۆرشەکەمان دەبێ بە شۆڕشێکی نێو دەوڵەتی». مادامێکی کوردستان کۆلۆنییەکی نێودەوڵەتییە و مادامێکی تا ئەم رادەیە گوێی خۆیانیان لە مرۆڤەکانی خەواندووە و خاکەکەی لە سەدداسەد (١٠٠%) بە موڵکی خۆیان دادەنێن، ئەو دەمە شۆڕشی کوردستانیش شۆرشیانە و دەبێتە موڵکی سەرلەبەری مرۆڤایەتی.

ی.ك: مەبەستتان ئەوەیە «با باش دەستمان پێوەبگرن و بۆ کوێ دەچن با لە گەڵیاندا بڕۆین» و وا دەڵێن؟

س.پ: مادامێکی ئەم نیشتمانە تا ئەم رادەیە بە موڵکی خۆیان حسێب دەکەن، پێویستە لەسەریان ئەو شۆرشە کە دەکرێت بە موڵك و شۆرشی خۆشیان بزانن، ئێمە لەمەدا هەست بە هیچ بێزارییەك ناکەین.

ی.ك: بەڵێ دارشتەیەکی تازەیە. با جارێکی دیکە بێینەوە سەر تورکیا. ئەو دژوارییانەی کە بەرەو رووی رژێمی تورکیا دەبنەوە و ئەو مەترسییەش کە چواردەوری گرتوون چۆن دەبینن؟

س.پ: ئەو مەترسییانەی کە بەرەو رووی رژێمی تورکیا بوونەتەوە زۆر رامەکێشن. تورکیا هەوڵدەدات درێژە بە پووش بە سەر کردنی مەسەلەکان بدات و ئەو تین‌وتوانەی نییە ناکۆکییەکانی خۆی سەربخات. ئەو ئەگەر ئەم ناکۆکیانە سەربخات، گڕاڵکی شۆرش ئاگر دەدات. تورگووت ئۆزال لەم بارەیەوە تێدەکۆشێ هێندێك دەست پێشخەری بکات، بەڵام ترسنۆك و دوودڵە و ئەو کەسایەتیەی نییە.

ی.ك: باشە. ئایا دەتوانین وا بڕوانینە ناکۆکی نێوان ئۆزال و مەسعود یەڵماز کە ناکۆکی نێوان ئەڵمانیا و ئەمریکایە.

س.پ: بەڵێ. دەتوانین تۆخنی ئەو هێڵانە بکەوین. دیارە ئەڵمانیایی بوونی مەسعود یەڵماز و ئەمریکایی بوونی تورگوت ئۆزال روون و ئاشکران. زەحمەت نییە ئەوە بە ئەنجام بهێنین کە ناکۆکییان لە ناکۆکی نێوان ئەڵمانیا و ئەمریکاوە سەرچاوە دەگرێ.

ی.ك: باشە سەرکردەی ئازیزم. ئەگەر حیزبی «رەفاه» و دڵخوازی کردنی لەگەڵ ئەڵمانیادا بخەینە پاڵ ئەم پەردە شانۆیییە، ئەنجامەکانی ئەم پێوەندیە چ کارێك دەکەنە سەر ناوچەکە و ئەو راستیانە چین کە پێوەندییان بە ئەڵمانیاوە هەیە؟

س.پ: ئەوپەڕی رۆشنن. ئەڵمانیا دەیەوێ سەردەمی سوڵتان عەبدولحەمیدمان بیر بهێنێتەوە و حیزبی «رەفاه»یش دەیەوێ نموونەیەك لە نموونەکانی سوڵتان عەبدولحەمید پەرە پێبدات. هاوپەیمانەتی ئەڵمانەکان و سوڵتان عەبدولحەمید یەکجار رۆشنە. ئەڵمانیا پەلهاوێشتنێکی زۆر وردی بە جیهانی ئیسلامیدا هەیە و لەگەڵ هێندێك دەوڵەتی وەك ئێران و دەوڵەتانی عەرەبیدا لەم سیاسەتەیدا بەردەوامە و پێوەندی بە هێندێك دەوڵەتی ئیسلامی دیکەوە پەرە پێدەدات. ئەگەر لێکۆڵینێوەیەك

بوونەوەی تورکیا و ئەڵمانیا لەبەرچاو بگرین، دەردەکەوێ حیزبی «ڕەفاه» داینەمۆی ئایدیۆلۆژی ئەم پێوەندییەیە و حەزدەکات ببێتە یەکەم کارکرد بۆی. خوێندنی ئەربەکان لە ئەڵمانیا و پێوەندییە ڕاستەوخۆکانی هاندەری ئەمەن. لەم دەستپێکەوە، ئەڵمانیایی بوونی حیزبی «ڕەفاه» لە قۆناغی عەبدولحەمید کەمتر نییە، بگرە پێوەندییەکانی ئێستا زۆر بەرەسەندوترن و بە شێوەیەکی سەرپەرگرانە گەشە دەکات. ئەڵمانیا دایەنی ئەم جۆرە ئیسلامەیە و ناکرێت بڵێین بە بێ هۆ پێبەندی «جەمالەدین قەپلان» و هاوچەشنەکانیەتی. ئەو زۆربەیان دەجوڵێنن. زۆر ڕێی تێدەچێ ئەڵمانیا پاش قۆناغی حیزبی نیشتمانی دایك بیر لە تەرزێکی لە شێوەی حیزبی ڕەفاه بکاتەوە. ئەگەر بیر لە چۆنیەتی پشتیوانی لێکردن و پەرەپێدانی تەرزی حیزبی نیشتمانی دایك «ANAP» لەلایەن ئەمریکاوە بکەینەوە، دەتوانین لەگەڵ پشتیوانی ئەڵمانیاو پاڵپشتکردنیدا لە حیزبی ڕەفاه «RP» بەراوردی بکەین. مەبەستەکە هەریەکە، ئەویش تازەکردنەوەی ڕژێمی تورکیایە بە پێی بەرژەوەندی هەر یەکەیان و زیاتر پاڵ پێوەنانیەتی بەرەو جوغزی دەستڕۆیی‌یان. ئەگەر مەسعود نەبێ، ئەربەکان دێت. مەسعود یەڵماز لانی کەم بەروالەت لیبرالی و شارستانی‌یە. هەرچی ئەربەکانە ئیسلامی ڕەنگە و ئەڵمانیا پشتیوانی‌یان لێدەکات. ئەم لایەنە گرنگە. لام وایە ئەڵمانیا کۆششی لەم چەشنەی هەیە.

ی.ك: لە ڕۆژنامەکاندا دەبینین «یالچین دۆغان و ئالتان ئۆیمەن» قەڵەم بە دەستی ئەڵمانیان لە ڕۆژنامەنووسیدا.

س.پ: هەر ئەوانە نا. پێویستە گوێی خۆمان لە گەشت و گەڕانە چەپەڵەکانی ئەربەکان نەخەوێنین، مەبەستم ئەوەیە لەوانەیە تورکەکان لە ڕێگای ئەڵمانەکانەوە بیر لە پەلهاوێشتن بکەنەوە. پێدەچێ بەشێکیان بیر لە پەلهاوێشتن لە ڕێگای ئەمەریکاییەکان و ئینگلیزەکانەوە بکەنەوە. لەوانەشە دەمەقرە و ناکۆکی لە نێوانیاندا پەیدابێ.

ی.ك: باشە، ئایا ئەڵمانیا خۆی لە «حزب الله» بە دوور دەگرێ؟

س.پ: پێویستە بە شێوەیەکی جیاواز «حزب الله» هەڵبسەنگێنین. تەوژمی ئیسلامی بە گشتی لە دەستی تورکاندایە. دەکرێت ئێران و عەرەبیش بخرێنە پاڵ ئەوانەی کە ئیسلام هەڵدەسوڕێنن. تورك ئیسلام وەکو ئامرازێك بۆ پەلهاوێشتن دەخاتەکار. هەرچی ئێرانە بە مەزهەبی شیعەگەرایی وەڵامی دایەوە و ئەو مەزهەبەی بە بەرژەوەندیە نەتەوەییەکانیەوە گرێدا. واتە ئەوان ئیسلامیان کردە ئینتەرناسیۆنالی و بە ئیمپەریی ڕۆژگاریش دەیکەن بە تەوژمێکی ئیمپریالی. عەرەبیش مەزهەبی سونی‌گەرایی‌یان پەرەپێدا و لە پێناوی پەلهاوێشتنی خۆیاندا خستیانە گەڕ. بەڵام تورکەکان ئیسلامیان بە گشتی بۆ بەرژەوەندی نەتەوەیی و نیشتمانی خۆیان و لەڕێگای سەقامگیرکردنی بنچینەکانی ڕژێمی دەوڵەتەکانیاندا خستەگەڕ. واتە لە ناوەوە و دەرەوەدا وەك چەکێکی بنچینەیی بەکاریان هێنا. دەنا ئەگەر ئیسلام نەبێ

چۆن دەتوانین بیر لە هاتنە ناوەوەی تورك بۆ بالكان و ئەنادۆڵ بكەینەوە؟ ئیسلامی تورك بە داگیركردن و توانەوەی گەلان و پەلهاویشتن جوت دەكرێتەوە. ئەمە لە هەزار ساڵ لەمەوبەرەوە ڕۆشن و بەردەوامە. ئەگەر باسی پەیوەندی كوردمان بە ئیسلامەوە كرد. ناكرێت هەمان ڕێگوشوێنی بەردەست خراو جێبەجێ بكرێن. كورد قوربانی ئیسلامی عەجەم و تورك و عەرەب بووە. چونكە هەر یەكەیان ئیسلامی بۆ قووتدانی ئەو بەكارهێناوە و ئیسلامێكی كوردی لە دایك نەبوو و ئیسلام بە ڕەنگێكی نەتەوەیی كوردی نە نەخشێنرا. هێندێك ڕێبازی سۆفیەتی و هێندێك مەزهەبیش هەبوون. بەڵام هیچ كاریگەریان نەكردە سەر مەسەلەی نەتەوایەتی. خۆ سەعید نورسی و شێخ سەعید ڕێبازی تایبەتی سۆفیەتی جۆراوجۆری خۆیانیان هەبوو. ڕێبازی نەقشبەندیش هەروەها. بەڵام هیچ یەكێك لەم مەزهەبانە نەگەیشتە دووڕایی نەتەوایەتی، چونكە هەموویان وەك كرێگرتەی ئیمپریالیزمی ئیسلامی وابوون. ئیدریسی بەدلیسی پەیڕەوی ڕێبازی نەقشبەندی دەكرد و نوكەرێكی «یاووز» بوو. دواجار بارزانیەكانیش نەقشبەندین و گەورەترین بنەماڵەی بەكرێگیراون.

دەوڵەتی توركیا لە قۆناغی (١٢)ی ئەیلوولدا گەلێك یارمەتی گەورە گەورەی بە شێوەیەكی ڕاستەوخۆ پێشكەشی كەسانی خاوەن ڕێبازی سۆفیەتی كرد. ئەمەش بەڵگەی ئەوەیە كە لە كوردستاندا ئایدیۆلۆژی كەمالی قبووڵ نەكرا. بە تایبەتی بە هۆی بەرز هەڵكشانی پارتی كرێكارانی كوردستان «PKK»ەوە. بۆیە بۆشاییەكی دەروونی گەورە پەیدا بوو. ئەوان تێبینی ئەم بۆشاییەیان كرد و ویستیان بە شێوەیەكی ڕێكخراو لە ڕێگای پڕۆپاگەندە كردنەوە بۆ ڕێبازە سۆفیەتیەكان پڕی بكەنەوە. «عەبدولقادر ئاقسو»ی وەزیری ناوخۆ نەقشبەندییە و ڕێبازی نەقشبەندیش بە باشی ڕێكخراوە. لەبەر ئەوە بارهوی ئەم ڕێبازەیان كرد و بۆ پێشەوە پاڵیان پێوەنا. هەزاران و بگرە دەیان هەزار كەسیان بەم شێوەیە بۆ ئەم ڕێبازانە ڕاكێشا. ئەمە لەو شێوازە كۆنە دەچێ كە موسڵمانیەكان بەكاریان دەهێنا، وەختێك پاش كوشتارەكان دەستیان بە سەر منداڵی دیان (مەسیحی)ەكاندا دەگرت و دەیانبردنە قوتابخانەی سوپای ئینكیشاری و دەیانكردنە ئامرازی ملكەچ بۆ خزمەت كردنی میللەتی تورك. بەو پێیە ئەوان منداڵانی كوردیشم بەكاردەهێنن و دەیانخەنە خزمەتی دەوڵەت. قەرەكوتنی ئەم ڕێبازانە هەنگاوی یەكەمی ڕوو بەخۆ تەرخانكردن بۆ خزمەتی دەوڵەت پێكدەهێنێ واتە ئەوە خولێكی ئامادەكردنی كادرانە. قوتابخانەكانی پێشنوێژ و خوتبەخوێن هەن كە پێشتریش هەبوون. ڕێبازە سۆفیەتیەكانیش لەسەر ئەم بنچینەیە بنیات نراون. سەرەڕای هەموو ئەوانە «حزب الله»یان دامەزراند. ئەم حیزبە بنكەیەكی لە لای قوتابخانەكانی پێشنوێژ و خوتبەخوێن و لای كەسانی خاوەن ڕێبازی سۆفیەتی هەیە. لە لایەكی دیكەوە، كاریگەری و پەرەسەندنی شۆڕشی ئێرانیش لە ئارادابوون، لە كاتێكدا شۆڕشی ئێران پێویستی بە (حزب الله) بوو بۆ

فراوانکردنی چوارچێوەی دەسڕۆیی خۆی لە نێو کوردستاندا. زۆر ڕێی تێدەچێ ئیستخباراتی تورکیا دژی کردبێتە نێو ئەم جوڵانەوەیە بۆ هەڵسوڕانی چالاکییەکانی. کادیرانی ئەم حیزبە بە نیوەیی لە نێوان ئێران و تورکیادا دابەش بوون، هەتا لە نێو خۆشیاندا لەسەر هێندێك کاروبار لێكحالی دەبن و بە گوشاری ئێران یەکگرتوو بوون. قوتابخانەکانی پێش‌نوێژ و خوتبەخوێن و کەسانی خاوەن ڕێبازی سوفیگەری بە ناوی (حزب الله)وە یەکیان گرتووە بۆ بەرەنگای(PKK) و کردوویانە بە نیشانەیەکی چالاکیەکانیان. بەڵام ئێران لە کاری ئەم ئیستخباراتی تورکیایە بە ئاگاهات و هەوڵی سەپاندنی دەسڕۆیی خۆیدا. بەم پێیە (حزب الله)ی ئێرانی و (حزب الله)ی تورکی لە ڕووبەڕووبوونەوەی «PKK»دا یەکیان گرت،چونکە «PKK» دەوری کەمالیزمی لە کوردستاندا خستە پەراوێزەوە، واتە ئەو دووانە ئامانجیان «PKK» بوو، لەبەر ئەوەی «PKK» دژی بەرژەوەندی هەردوو وڵات بوو. باوەڕم وایە ئامانجی دیداری بێ‌پسانەوەی نێوان بەرپرسانی ئێرانی و ئۆزاڵ و دواجار سەردانی دیمیریل بۆ لای ئەوان زیاد کردنی هاوئاهەنگی نێوانیان بوو بۆ ئەم مەبەستە. لە کاتێکدا لە گفتوگۆکانیاندا دەیانگووت: («PKK» وا کۆمۆنیستە و وا کوردە...وا زیان بە بەرژەوەندی هەردووکمان دەگەیەنێ. بە ئازادی ڕەفتار بکەن، ئێمەش وا دەکەین. با هەردوو حیزبیشمان پێکەوە ئیش بکەن). ئەوان لەسەر ئەم مەسەلەیە لەگەڵ یەکدیدا ڕێککەوتن.

دووەم ـ گەلێك ناوەندی بەکرێگیراو هەن بە توندی دژی بوونی «PKK»ن و کەرتێکی گەورە پێكدەهێنن کە بەرژەوەندیەکانی بە سەرکەوتنی«PKK» زیانیان پێ‌گەیشتووە و هەوڵدەدات سیفەتێکی ڕێکخراوەیی بە ناوی (حزب الله)وە بە دەست بێنن بۆ دوژمنایەتی کردنی ڕاستەوخۆی «PKK»، لەوانەیە بەم شێوەیە بنکەیەکی کۆمەڵایەتی تاڕادەیەك بەهێز بە دەست بێنن. وە ئێمە دەزانین کە ئەم کەرتە زیان پێ‌گەیشتووانە پاڵپشتی ئەم حیزبە دەکەن، وە ئەمە بەڵگەی یەکێتی نۆکەرایەتی دێرینە و پەلهاوێژی تورکی ئیسلامی‌یە لەگەڵ پەلهاویشتنی ئێرانی ئیسلامیدا کە دەست دەخەنە نێو دەستی یەکدی تا بکەونەڕوو. ئەو مەترسی‌یەی کە خۆ لە (حزب الله)دا دەنوێنێ لەوەوە سەرچاوە دەگرێ کە لە نۆکەران و هەواڵگەییێن و هێزی نیوە سەربازی پێکهاتووە. دەتوانین بڵێین: ئەم ڕێکخستنە نوێنەرایەتی فاشیزم دەکات. تەنانەت دەتوانین بڵێین ڕێکخستنێکە لە ڕاوکەرانی کەللەسەر پێکهاتووە.

ڕەنگە هێندێك موسڵمانی داوێن پاك کە لە خشتەبراون لە نێو ئەوانەدا بن، بەڵام ئەوانە هەڵاواردەن. ئایدیولۆژی و ڕێکخستنی (حزب الله) لەو چوارچێوەیەدان کە باسم کرد.

ی.ك: ئایا مەبەست ئەوەیە (حزب الله) هاوچەشنی حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی «MHP»ی ساڵانی حەفتایە؟

س.پ: بەڵێ، شێوەیەکی کوردستانی بە خۆوە گرتووە کە شێوەیەکی

ئیسلامی‌یە بە سەر کوردستاندا سەپێندراوە. ئەوە حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی تورکە بە هێندێك دەستکاری ئیسلامی و شۆڕشی ئێرانەوە شێوەیەکی تازەی وەرگرتووە.

ی.ك: بەم پێیە ئەو مەسەلانەی کە باستان کردن چەند مانایەکی ڕەوانی پێدەبەخشن، «MHP» ئیسلامی تورکی دەنوێنێ و ئەمەش وا ڕەنگی بۆ ڕێژراوە ببێتە ئیسلامی کوردی و چەند لقێکی ئاشایشی تێدا هەن.

دەیانەوێ بەهێزی ڕێبازی سۆفیگەری «ئۆزال» و ئاینی «ئیفرین»ەوە پێڵ بهاوێژن و دوورایەکی تازە بە میللەتی تورك ببەخشن.

س.پ: چەند لقێکی ئاسایشی تورکی بە ئاشکرا تێدا هەن. لەوانەیە ئێران و تورکیا و هەتا سعودیەش پشتیوانی بکەن. بەمە بووەتە گردبوونەوەی گەلێك لایەنی ئیسلامی کە لەسەر بنچینەی بەرژەوەندی هاوبەش یەکیان گرتووە و «MHP»ش ـ واتە حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی تورك ـ هێزی سیاسی نێو ئەو گردبوونەوەیە دەنوێنێ. تەنانەت بنگەی گوندپارێزانیش پشت بە چەند ڕیشەیەکی حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی تورك «MHP» دەبەستێ.

ی.ك: هەمان ئەنامەتم هەیە.

س.پ: ئێستا با بە شێوەیەکی فراوانتر ئەم بابەتە ڕوون بکەینەوە. لە کاتێکدا شۆڕشەکەمان گەیشتووەتە قۆناغی بەرخودان، «حزب الله» کتوپڕ لەبەردەمماندا قوت بووەتەوە. ئەم پێکهاتەیە چی‌یە کە هەولدەدەن بە دەمامکی «حزب الله»وە بەسەرماندا زاڵ بکەن و ڕاستی‌یە مێژوویی‌یەکانی چین؟ لاکردنەوەمان لەم بابەتە لە ڕووی مێژووییەوە، هاوبەشی باشتر تێگەیشتنی بابەتی «حزب الله» دەکات، بە تایبەتی کە ئەمڕۆکە بارودۆخەکە زۆر تێکچڕژاوە. ئەوان تێدەکۆشن پاش هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی بنیات نراو چەند زەبرێکی کوشندە بە بیری شۆڕشگێڕی کۆمۆنیستی بگەیەنن. هەروەها ئێمەش ئەمڕۆ سۆراخی ئەوە دەکەین کە ئەزموونی ڕووسیا تا چ ڕەوایەك کۆمۆنیستی بوو و کەی دەستی بە دوورکەتنەوە لە بیری کۆمۆنیستی کرد و بوو بە ئیمپریالی و خەسڵەتە ئیمپریالیەکانی کامانەن؟ هەموو ئەم مەسەلانە جێی مشتومڕن. کاریگەرییەکانی سۆشیالیزمی بنیات نراو بێ‌ئەندازە شوێنە ون بوون. لە کاتێکدا لەو تێکدانانەی کە حیزبی شیوعی تورکیا کردنی مەترسی خۆی پێ لەدەستدا و ڕەوایی خەبات لە بەردەم سۆشیالیزمی شۆڤێنیدا کەوتەڕوو. ئەم خەباتە بە کردەوە دەستی پێ‌کرد. بۆیە هەر مەترسی‌یەك کە لەم کەناڵانەوە هاتووە لە گۆڕێدا نەماوە، چونکە بە باشی ئەم ئەزموونەیان ئەنجامدا و بە سەرکەوتنیان گەیاند.

ئەم مەسەلەیە میللیگەری سەرەتاییش دەگرێتەوە. ئەو شێوانەی کە سەپاندیانن هاوشێوەی «پارتی دیموکراتی کوردستان KDP» بوون و پشتیان بە میللیگەری سەرەتایی بەست و لەگەڵ دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT»دا یەکیانگرت و لە نێو خۆیاندا بوونە تێکەڵەیەک. هەوڵیشیاندا لە شێوەی کۆمەڵە و رێکخراوی کوردی لە چەشنی «DDKD، KUK، ÖY،...تد»دا بیسەپێنن تا میللیگەری سەرەتایی جێبکەنەوە. ئەوان ئێستا تێدەکۆشن ئەم شێوانە لە کوردستاندا لە رێگای تالەبانی و بارزانیەوە بسەپێنن. ئەم بیرە گەلێک لق و پۆپی لێدەرکەوتن. بەڵام هێزی بنچینەیی هەر خۆ لە تالەبانی و بارزانیدا دەنوێنێ. بەڵام شۆڕشی کوردستان توانی لای گەل پەردە لە رووی میللیگەری سەرەتایی هەڵبماڵێ و ئەوە بیست ساڵە خەباتێکی سەخت لە دژی دەکات.

ی.ك: مەبەستت ئەوەیە بارزانی و تالەبانی بنچینەن.

س.پ: بەڵێ. تەنانەت حیزبی رێگای ئازادی «Ö.Y»یش کە بە خۆی دەڵێت سۆشیالیستی پێیان پشت ئەستوورە و پالپشتی دەکەن. داگیرکەر هەوڵیدا لە رێگای رێکخراوی هاوچەشنی وەك «KDP، ئاڵارزگاری ALA RIZGARI، رزگاری RIZGARI، کاوە KAWA، KUK،....هتد»وە کاریگەری خۆی زیاد بکات، ریشەی ئەو رێکخراوانە دەچێتەوە سەر هێزی خێڵەکی و هۆزایەتی و پەیوەندی شاراوەیان بە نەتەوایەتی تورکەوە هەیە، بە تایبەتی لە رێی ئیستخباراتی تورکیا «MIT»وە. ئەوانە سەرجەم ئامانجیان خنکاندنی نیشتمانپەروەری شۆڕشگێرانەیە و تەگەرە خستنە بەر پەرەپێدانی بوو. پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» خەباتێکی بێپسانەوەی دژی ئەوانە کرد. جا لەبەرئەوەی کە ئەوانە لە بنیاتی خۆیاندا پشتیان بە توێژی خێڵەکی و ئاغا دەبەست و بەشی هەرەزۆری گەلیش زەحمەتکێش بوو، ئەوە یارمەتی داین لە رێگای ئەو خەباتەوە کە لە ساڵانی حەفتاوە تێیهەڵچووین لە بەردەم گەلدا پەردە لەسەر راستییان لابدەین.

بە کورتی، چووینە مەیدانی دوو خەباتەوە و توانیمان نەتەوایەتی تورك ومیللیگەری سەرەتایی کوردی لای گەلی کوردستان ناوزڕاو و ئاوەڕووت بکەین. لە کاتێکدا «PKK» توانی دەسەڵاتی ئایدیۆلۆژی خۆی بە سەر خەباتدا بسەپێنێ کە وای لێکرد بە پێی ئەو خەباتە ئایدیۆلۆژیەی کە کردی هێڵێکی سیاسی بەهێز بگرێتەبەر. لەم دەستپێکەوە، هەر لە ساڵی ١٩٨٠ بەدواوە پێی نایە قۆناخی ئامادەکردنی گەریلا. کاتێکیش پێمان نایە ئەم قۆناخە و روومانکردە ئامادەکاری سەربازی، ئەو تەوژمانەی بەرهەڵستییان دەکردین وەك سۆشیالیزمی شۆڤێنی و میللیگەری سەرەتایی و شێوە نەتەوایەتیەکانی دیکە بێدەنگ بوون. قەڵەمبازی (١٥)ی ئابیش وەك سەرکەوتنی رێڕەوی ئایدیۆلۆژی سیاسیمان بە سەر ئەواندا هاتە پێش. بێگومان ئەم قەڵەمبازە بەرهەمی زۆر کردەوکۆشی دیکە بوو. هەروەها لە توانامانەدا نییە بیر لەوە بکەینەوە کە دەکرا هیچ سەرکەوتنێك بە بێ قەڵەمبازی(١٥)ی ئاب بەدی بێت. بەم پێیە خەباتی رزگاریخوازمان کە گەیشتە

ساڵی ١٩٩٢ نموونەیەکی بێوێنە بوو بۆ سۆشیالیزمی تازەخولقێن و توانی هەموو هێزە نەیارەکان بەزێنێ.

کاتێك بۆرجوازی نەتەوەیی تورکی هەموو هێزەکانی خۆی لە دەستدا، هەستی کرد پێویستی بە ئامرازی تازەیە تا بۆ هێرشکردنە سەرمان بەکاری بێنێ. بەڵام نەتەوایەتی تورکی کە لە فاشیزمی دڕندەی ١٢ی ئەیلولدا خۆی نواند، هەلی پێکهێنان و خولقاندنی هێزی دژ بە ئێمەی وەك جاران لەبار برد. بۆیە بۆرژوازی نەتەوەیی پەنای بردە بەر سەپاندنی شەڕی تایبەت بەسەرماندا و بەوە ئەم شەڕەی کردە بەرەنگارییەکی سەربازی بێبەردە لە نێوان ڕژێمی فاشی (١٢)ی ئەیلول و گەلی کورد ستاندا و کارێکی کرد فاشیزمی ١٢ی ئەیلول هەست بکات شەڕە تایبەتەکەی بەس نییە و ئامرازی ئایدیۆلۆژی و سیاسی دیکەی پێویستە. جا لەبەر ئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان ڕێگای لە تەوژمەکانی میللیگەری سەرەتایی گرت. پەنای بردە بەر تەوژمەکانی سۆشیالیزمی شۆڤێنی بە دەمامکی سۆشیالیزمەوە. بەڵام هێندەی نەخایاند بۆی دەرکەوت ئەمەش لە کارکەوتووە و بۆ ڕاوەستان لە ڕووی «PKK»دا بەس نییە. بەم شێوەیە سەیری کرد تێکڕای چەکە کۆنەکان وایان لێهاتووە بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستان لە کەڵك کەوتوون.

کەواتە چی بە دەستەوە ماون؟ جارێکی دیکەش چەکی کۆن. ئەوری ئەو چەکە هاتە پێشەوە کە هەزار ساڵە بەکاردێت، و سوودی لە بنیاتی پاشکەوتووی کۆمەڵگای کوردی وەرگرت. ئەم بنیاتە دابەش بوو بوو بۆ چەند مەزهەب و ڕێبازێکی سۆفیتی، ئەوەش فاشیزمی تورکیای هاندا جارێکی دیکە پەنابباتەوە بەر چەکی ئاین. ئایینداری ئێفڕین و پێبەندبوونی ئۆزاڵ بە ڕێبازی سۆفیێتی بە خۆڕایی نەبوون. ئەوە بوو بینییان ئەوان دەتوانن بەم ئامرازە دوورایییەکی تازە بە فراوانکردنی چوارچێوەی نەتەوایەتی تورك ببەخشن. ئەمە پەنابردنە بەر کۆنە چەکی ئایدیۆلۆژیای دەگەیاند. سەرەنجام تەماشا دەکەین ڕژێمی (١٢)ی ئەیلول بە شێوەیەکی نائاسایی پەنای بردە بەر ڕێبازی سۆفیێتی و کەوتە دابینکردنی پشتیوانی مادی بۆی، بە تایبەتی ئەو پارەتیانەی کە لە سعودیەوە بە سەریدا هەڵڕژان. دەستیان کرد بە مووچەدان بە گەلێك پیاوی ئاینی و شارەکانی کوردستان وەك «باتمان، دیاربەکر، ئوورفە، سیلوان» بوونە لانەی ڕێبازی سۆفیێتی. ئەو منداڵانەیان برد کە تەمەنیان لە (٧) ساڵان تێنەپەڕێنی و بیروباوەڕی دۆگمایییان پێلەبەر کردن تا لە ڕاستی نەتەوەیی و کۆمەڵایەتییان دووریان بخەنەوە و لەم ڕێگایەدا چی پێویست بوو کردیان، وەك چۆن عوسمانیەکان لە قوتابخانەکانی ئینکیشاریدا دەیانکرد. لە کاتێکدا ئەم شێوازەیان بە سەر منداڵە دیانەکاندا جێبەجێ کرد تا بییانکەن بە تورکی موسڵمان. بگرە ئەم کردەوەیان لە هی سەروبەندی ئینکیشاری عوسمانییان تێپەڕ کرد. ئەتاتورکیش ئەم شێوازەی بە شێوەیەکی دڕندانە لە دێرسیم جێبەجێکرد بۆ بە

تورك كردنیان. ئەو منداڵانە كە پاش كوشتاری دێرسیم كۆیانكردنەوە بوونە نەتەوەپەرستی توركی لە تورك خۆی توندڕەوتر و هەندێكیان بوون بە وەزیر و جەنەڕاڵی نەتەوەپەرست و سەرپەرگری تورك و تا ئێستاش بەشێكیان ماون. ئەمانە دەرئەنجامی شێوازی پەروەردەی تواندنەوەن كە لە قوتابخانەكانیاندا بە جێدەهێنرا. ئەو هەوڵانەی كە لە ڕێبازی سۆفیێتیدا دەدرێن لەپێناوی هێنانەدەری وەچەیەك لە خیانەتكاران و نۆكەران.

ی.ك: مەبەستت ئەوەیە ئەوەی وا دەیكەن لە ڕێگای ئایندا نییە.

س.پ: بێگومان، نەتەوەپەرستی سەرپەرگری تورك پێی ناكرێ بە بێ تێكەڵی ئاین بوون زەمینەیەكی دیكە بۆ خۆی بدۆزێتەوە. تاكە ڕێگا پەنابردنە بەر ڕێبازی سۆفێتییە بە دەمامكی ئاینەوە. لە كاتێكدا ئەوی ڕاستی بێ ئەوە سیاسەتی سەرپەرگرانەی بە تورك كردنە. لەبەرئەوەی «PKK» نەیهێشت ئەوەی وا لە دێرسیم جێبەجێیان كرد بیكەن، پەنایان بردە بەر تێكەڵ كردنی ئاین بە نەتەوە پەرستی تورك.

ئێستا گەلێك پێكهاتەی ئاینی تازە دەركەوتووە و ڕۆژنامە و گۆڤار دەر دەكەن. ناوەكانیان گرنگ نین چونكە ڕێكخستنێكی سەرپەرگریان هەیە خۆی لە «حزب الله»دا دەنوێنن. مادامێكی ئیسلام لە ڕووی تیۆرییەوە نەتەوە و نەژادی تێدا نییە، با ئەم پرسیارە لەم تۆڕەی تاوان بكەین: ئێوە بە چ زمان و ڕۆشنبیرییەك پەلامارمان دەدەن؟ پارەكانتان لە كوێوە دێن؟ كێش ژیانتان ڕێكدەخات؟ ئەو چوارچێوە نەتەوەییە چییە كە لە نێویدا ئیش دەكەن؟ ئەمجا پاش هەموو ئەوانە دێن وەدەڵێن نەژادپەرستیمان نییە. خۆ ئەم كردەوانەتان كە دەیانكەن گەورەترین نەژادپەرستی دەنوێنن. تەنانەت ئەم نەژادپەرستییە لەو جۆرەیان ترسناكترە كە هیتلەر بانگهێشتنی بۆ دەكرد. ڕووسەكانیش لە قۆناغێكدا نەژاد پەرستییەكی ڕووڕەشانەیان هەبوو، ئەوەش دەسەلمێنین كە (حزب الله)ش هەڵدەستێت بە پەیڕەوكردنی نەژادپەرستییەكی ڕووڕەشانە و ئێمەش ڕووی ڕاستەقینەیان ئاشكرا دەكەین، ئەمانە تێكڕایان چەند ڕێكخستنێكی نەژادپەرستی توركین و هیچی دی، وشەی (كورد)یان لە دەمەوە دەرناچێ و ئەگەر باسی كوردیان لەلا بكەی، ئەوا دەڵێن: ئەمە نەژادپەرستییە. ئەوانە نەتەوەپەرستی سەرپەرگری توركن. تەنانەت هەندێك لە ڕۆشنبیرە كەمالییەكانی وەكو (ئالهان سلجوق)یش هەبوونی كورد ڕەت ناكەنەوە، كەچی ئەوانە ڕەتی دەكەنەوە.

بەو شێوەیە پێویستە ئێمە بەوانە نەڵێین كە ئەوانە موسڵمانی ڕێبازە سۆفیگەرەكانن، بەڵكو لە جیاتی ئەوە دەڵێین كە ئەوانە دەمامكی ئیسلامیان لە ڕووناوە و خاوەن ڕوو و دڵ و كاری ڕەشن و نوێنەرایەتی شۆڤێنیزمی توركی توند ڕەو دەكەن. با لە نەقشبەندییەكان و سلێمانییەكان و نوورچییەكان بپرسین: سەرچاوەی باربووكردنتان چییە؟ ئەگەر سەرچاوەكە توركی یا عەرەبی یا فارسی بێ، بۆچی ئەم پارانەتان دەدەنێ؟ ئایا لەبەر ئەوەیە كە دادپەروەرییان خۆش

دەوێ؟ ئەوەتا کارەساتی بەردەوام هەن و نیشتمانێك بووەتە داروپەردوو و کوشتاری بە کۆمەڵ دەرهەق بە گەل و زمان و ئاین و ڕۆشنبیری و گشت بەهایەکی مرۆدۆستانەی دەکرێن. بۆچی یارمەتی ئەم گەلە نادرێت؟ بۆچی پارەکان بەم گەلە نادرێن؟ بەڵکو دەدرێن بەوانە کە نکوڵی لەم گەلە و خیانەت لە نیشتمانیان دەکەن. لەم شتانە لە واقیعدا دەکرێن. ڕژێمی فاشی(١٢)ی لەپلوول بە سەرکردایەتی ئۆزال و ئێڤرین توانی هێندێك سەرکەوتن لەم ڕووەوە بە دەست بێنن. ئەم سیاسەتەیان تەنیا لەگەڵ سوننییدا پێڕەو نەکرد، بەڵکو لەگەڵ عەلەوییەکانیشدا. ئەوە بوو هێندێك شێخی ساختەی تیرە عەلەوییان خستەڕوو و چەند کۆمەڵەیەکی ساختەیان لە ناوەوە و لە دەرەوە پێکهێنا. بەڵام ئەو لایەنەی کە لە پشت ئەم کردەوانەوە ڕادەوەستێ هەریەك لایەنە.

ئامانجی هەموو ئەمانە ڕێکخستنی عەلەوییەکانە لە باکور و سوننییەکانیش لە باشور، بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی خەباتی ڕزگاری کوردستان. چەند وەزارەتێکی پسپۆریشیان بۆ ئەم مەبەستە دامەزراند. خۆ «عەبدولقادر ئاکسو»ی وەزیری ناوخۆ نەقشبەندییەکی سەرپەڕگرە لەسەردەمی ئۆزالدا هات. بۆ چەوساندنەوەی چینە زەحمەتکێشەکانی عەلەوییەکانیش «محەممەد موغولتا»یان هێنا کە عەلەوییەکی بە بنەچە خەڵکی دێرسیمە و لە حکوومەتدا کردیان بە وەزیر. واتە وای لێهاتووە چینی باڵای دەسەڵاتدار بووەتە تۆڕێك، بەرژەوەندی هاوبەش کۆیان دەکاتەوە.

ئەگەر عەلەویگەرایی گەوهەرێکی شۆڕشگێری هەبێ، ئەوە ئێمەین نوێنەرایەتی دەکەین. ئەگەر ئیسلامیش گەوهەرێکی شۆڕشگێری هەبێ، ئێمە باشترین کەسانێکین نوێنەرایەتی دەکەین. لە کاتێکدا ڕێبازێکی سۆفیگەری ئاینزایەك نییە بتوانێ دوو وشە لەسەر کورد بڵێت، چونکە کوردیان لە مەینەتی خۆیدا بە جێهێشتووە. ئەمە لەو پرنسیپەمانە کە هەر لە سەرەتاوە بانگەوازمان بۆ دەکرد. ئەمەش ئەو بنچینەیەیە کە لە بەرەنگاربوونەوەی ساختەکاراندا لەسەری ڕاوەستاین. هەموو ئەوانەی کەسەر بە سەرجەمی ئاینزاکان و ڕێبازە سۆفیتییەکان بوون و پەیوەستی ڕژێم نەبوون، ڕوویانکردە ئێمە و هاتنە پاڵمان و لەم ڕێگایەدا دووچاری هیچ دژوارییەك نەبوون.

جا هەر ئەوەندەی کوردستان لە ساڵانی ئەوەدەوە بەهۆی سەرهەڵدانەکان و پەرەسەندنی چالاکییەکانی گەریلاوە بووە گۆڕەپانی دەسڕۆیی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK»، کە ئەم ئاڵوگۆڕەیان بینی تووشی ترس و بیم بوون، لە کاتێکدا سەدان ساڵ بوو ئەم گەلەیان هەڵدەخەڵەتاند و بە ناوی ئاینزا و سوڵتان و کۆمار و ڕێبازی سۆفیگەرییەوە گەلێك دەسکەوتی گەورەیان بە دەست هێنا. ئێستاش باسی پێکهاتەیەك دەکەن ژمارەی ئەندامانی دەگاتە سەدهەزار.

ی.ك: سەدهەزار ئەندام.

س.پ: بەڵێ. هێندێك شێخی نەقشبەندی هاتنە ئێرە و گوتیان: ئەو پارانەی کە

لە ئەندامەکان کوریان دەکەنەوە دەگاتە ملیارەها و پێنج یا دە نوێنەریان لە پەرلەماندا هەیە و چەند وەزیریکیشیان هەیە. واتە ئەوانە شەریکەبەشی رەسمی دەولەتن. جا کە رووەمان تێ کردن، توقین و ترس و بیم بەرۆکی گرتن، لە ترسی ئەوەی نەبادا ئەم هەموو دەستکەوتانەیان لە دەست دەربچن. لە لایەکی دیکەوە، ئەمڕۆ عەلمویگەرایی پێی ناوەتە ئەوروپا و چەند ناوەندێکی دیکەش. دەولەتی تورکیا بەهۆی پەیدابوونی هێندێك هەلوێستی دژ بە بەرژەوەندی چەند شێخ و پیاوێکی ئاینی عەلمویەوە ئەم مەسەلەیەی لە ڕێگای نۆکەرانیەوە گەیاندە ئەوروپا تا گەوهەری عەلمویگەرایی بشێوێنێ و بیخاتە بەر خزمەتی خۆی. گەلێك ڕێبازی سۆفێتی دیکەش لە هەموو ناوچە و ویلایەتێکدا هەن، بە ڕادەیەك ـ وەك گوتمان ـ مورکی گەلەکمان دەگورن. ئەوان هەتا وازیان لە منداڵانیش نەهێنا و کوێریان کردن و کردیاننە سەرپەرگری وا کە دژی ڕاستی خۆیان ڕادەوەستن.

بەلام شۆڕشی ئێران توانی پاش ساڵی ۱۹۸۰ کەلك لە هێندێك خەسلەتی ئیسلامی وەربگری دژی باڵادەستی بێگانە و نوێنەرایەتی سەرکوتکراوان و زۆر لێکراوانی گرتە ئەستۆی خۆی و شۆڕشەکەی لەسەر ئەم بنچینەیە سەرخست. ئەم شۆڕشە کاری کردە سەر خۆرهەلاتی ناوەڕاست و تورکیاش، بە تایبەتی کە پێوەندیەکانی لەگەل تورکیادا تا ساڵی ۱۹۹۰ و وردتر بلێین لەگەل خودی ئۆزالدا پڕ ناکۆکی بوو. تەنانەت ئەوانەی وا بە ڕەسمی لە ئێرانەوە دەهاتن ڕازی نەدەبوون سەر لە گۆڕی ئەتاتورك و گلکۆی مەولانا بدەن. تورکیا بەم ڕەفتارانە قایل بوو و خۆی تەسلیم کرد. ئەو کاتێك ئەم تەنازولانەی دەکرد، بیری لەوە دەکردەوە شتێك بەرانبەر بەوە وەربگرێ لە کوردستان. هەروەها وایاڵ تێ گەیاند کە بزووتنەوەی ڕزگاری کوردستان هەڕەشەیەکی هاوبەشە بۆ سەر هەموویان و دژی شۆڕشی ئیسلامی و نەتەوایەتی تورکی و کەمالیە و ئەگەر ئەم بزووتنەوەیە پەرەبسەنێت مەترسیەکانی بۆ ئێرانیش زۆر دەبن. تورکیا ئێستاکە هەولدەدات بەم شێوازە ئەم مەترسیە لە سوریا و عێراق بگەیەنێ.

«حزب الله» پێوەندی بە پۆلیسخانە و مەلبەندی ڕێبازە سۆفیگەرەکانی ناوخۆ و ئیدارەی ڕەوشی ئاوارتەوە هەیە.

لەو ئاغا و شێخ و سەرخێلانەی کە جاران نوێنەرایەتی کرێگرتەییان دەکرد و زیان بە بەرژەوەندەکانیان گەیشت و نیشانەی دوورەپەرێزیان پێوەدەرکەوت، ئەم هەموو پێوەندی و ناکۆکیانە بە تایبەتی لە کوردستاندا وای لێ کردن ببنە نیشانی داکراو بۆ کۆماری تورکیا، بە تایبەتی کە ئەوان پێویستیان بە هەر پاڵپشتێك هەبوو بۆ خۆیان. بۆیە لە دەوری ڕێبازە سۆفێتیەکان خڕبوونەوە و بەوە دەولەتی تورکیا کە سەدان ساڵە ئەم چەکە ـ واتە چەکی ئاین ـ بەکاردەهێنێ، کاری

تێ‌کردن بە ڕادەیەک ئەو نۆکەرانە کەوتنە ئەوەی بە سووریا بڵێن ئێمە نوێنەرایەتی عرووبەمان کردووە. هەموو ڕۆژێک هەواڵی تازەمان بۆ دێت، ئەوانە دەڵێن: «PKK» داوای چەک و پارەتی مادیمان لێ‌دەکات و ئێمەش نایدەینێ. ڕاستەوخۆ درێژەی پێ‌دەدەن: ئەم حیزبە فڕی بەسەر ئاینەوە نییە. بەم پێیە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ سەروساختیان لەگەڵ «حزب الله»دا ساغ دەبێتەوەو لەوانە ئەم قسەیە دەکەنە بیانوو بۆ نزیک بوونەوە لە (حزب الله). بەم شێوەیەش ئەوە دەردەبڕن چۆن بەرژەوەندییەکانیان دەپارێزن. شۆڕشی ئیسلامی ئێرانیش سەرباری ئەوەی کە سوودار بوو؛ بەلام بەوە جوێ کرایەوە کە شەقڵێکی دژ بە ئیمپریالیزمی هەیە و چەند لایەنێکی باش و خراپی هەن. کەچی وێڕای ئەوانە، ئێران بە شێوەیەکی گونجاو ئیسلام لەگەڵ دابونەریتی نەتەوایەتی خۆیدا دەخاتە گەڕ و ئیسلام دەکاتە ئامرازێک بۆ پەرەسەندنی خۆی و گوێ بە پەرەسەندنی میللەتانی دیکە و لەسەرووپانەوە میللەتی کورد نادات، چونکە زۆربەی کورد سوننی مەزهەبن و ئەوەش وایان لێ‌دەکات ببنە کۆسپ لە بەردەم ئێرانیەکاندا.

میللەتی تورکیش تێدەکۆشێ سوود لەم ئاکۆکیە ببینێ تا دژی (PKK) بەکاری بێنێ. تا ئێستا بەڵگەیەکمان بە دەستەوە نییە ڕادەی کەڵک وەرگرتن لەوە پیشان بدات. بەلام ئەوەی وا بۆمان ڕوون بووەتەوە ئەوەیە کە «حزب الله» پێیەکی لای ئێرانیەکان داکوتاوە. ئەگەر گوتمان تەنیا پشت بە ئێران دەبەستێ، ئەمە ڕاست نییە. لەو ڕاستیانەی کە لەم ساڵانەی دواییدا کەوتنە دەستمان جەخت لەسەر ئەوە دەکەن کە «حزب الله» پێوەندی بە پۆلیسخانە و مەڵبەندی ڕێبازە سوڵتیەکانی ناوخۆ و ئیدارەی ڕەوشی ئاوارتەوە هەیە. واتە پێوەندیان بە بنکەکانی کۆلۆنیالیزمی تورکی و بە تایبەتی دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT»ەوە ڕاستەوخۆیە. لەوانەیە ئێران ویستبێتی لە پێناوی پەلهاویشتنی ئایدیۆلۆژی خۆیدا بەکاریان بێنێ. بەلام ئەم مەسەلەیە تەواو ڕۆشن نییە، چونکە دەبێ لەم ڕووەوە تەواو دڵنیا بین. ئەگەر چی پێوەندی «حزب الله» بە نۆکەرانی ناوخۆوە شتێکی نەگۆڕە لەلامان.

پێناسینی ڕاستەقینەی «حزب الله» بەم جۆرەی خوارەوەیە: ئەم حیزبە نوێنەرایەتی کرێگرتەیی بۆ ئەو چینە حوکم بە دەستانە دەکات کە نکوڵی لە بوونی مێژوویی گەلی کورد دەکەن. نۆکەرێکی ئیسلامی ڕەنگە، خزمەتی بەرژەوەندی نۆکەرایەتی کوردی دەکات و دەمامکی نەتەوەپەرستی فاشی تورکە کە بۆی نەچووەسەر سۆشیالیزمی شۆڤێنی بخاتەکار و دەستی بۆ ئەم حیزبە درێژ کرد تا بە سوود وەرگرتن لە ئاینزا و ڕێبازی سۆفیێتی وەک ئامرازێکی ئایدیۆلۆژی بەکاری بێنێ و ڕێکی بخات و بۆ بەرەنگاری «PKK» پڕ چەکی بکات و لەگەڵ کۆنە نۆکەرەکانیدا یەکیان بخات. ئەوە بۆ ئەوەی بچێتە جێی ئەو چینە کۆمەڵایەتیەی کە لە کوردستان پشتی پێی ئەستوور بوو. لەوانەیە ئێرانیش ویستبێتی ئەم حیزبە بۆ هەمان مەبەست بەکار بێنێ. هەرچی نۆکەرانی

کوردبشن، ئەوانە لەو کەسانە پێکدێن کە زەرەرمەنی دەستی «PKK» بوون و وای دەبینن کە «PKK» دوژمنی چینەکەیانە. ئەوانە خزمەتی میللەتی سەردەست دەکەن و لە خاوەنەکانی پتر لافی تورك بوون لێدەدەن.واتە ئەوانە خیانەتکاری میللەتی کوردن و بەئومێدن بەم پێوەندی‌یە بەرژەوەندیەکانیان بپارێزن و لەرێگای ئیدارەی حوکمی عورفی‌یەوە خزمەتی دوژمن دەکەن و لەویش پێ‌بەپێ رێکیان دەخات و دەیانکات بە ئامرازی شەری تایبەتی وەك کونترا.

بێ‌گومان خەلکانێکی بەراستی خاوەن باوەر لە نێو «حزب الله»دا هەن بە پێی باوەری خۆیان بانگهێشتن بۆ ئیسلام دەکەن. ئەوانە لە خشتە براون، چونکە بە راستی باوەر بە شۆرشی ئیسلامی دەکەن. بێ‌گومان خەلکانێکی کومونیستی راستەقینە لە نێو حیزبی کومونیستی تورکیا «T.K.P»شدا هەن. بۆ نموونە «حیکمەت کەفەلجەملی» کە ئەندامێکی ئەم حیزبە بوو و لە سالانی سی‌یەوە لەسەر کوردستانی دەنووسی. بەلام ئەمە هەلاوارده‌یە و هوری سوشیالیزمی شوڤێنی لە حیزبی کومونیستی تورکیا ناکاتەوە. ئەمە مانای وایە، هەبوونی هێندێك موسلمانی راستەقینە لە نێو «حزب الله»دا هوری نۆکەرایەتی ئەو حیزبە بۆ ئیدارەی شەری تایبەت لێ‌ناکاتەوە.

ئێستا هێندێك ئەندامی حزب الله دەلێن: بۆچی تا ئەم رادەیە زولممان لێ‌دەکەن؟ ئایا شایانی ئەوەین ببینە بابەتی ئەم جۆرە هەلسەنگاندنە چەوتە؟ جا لەبەر ئەوەی کە ئەوان لە راستی‌یە بابەتی‌یەکانەوە دوورن، پێیان دەلێم ئێوە خەلکانێکی خەیال پلاون، بیرکردنەوە و هەلسەنگاندن لای ئێوە لاری‌یان گرتووە، چونکە بارودۆخی تایبەتی خۆتان بە سەر هەمووواندا دەسەپێنن. پێویستە لەسەرمان پێشیان بلێین: ئایا مێژووی ئاینەکان دەزانن؟ ئایا پێوەندی ئاین بە نیشتمانپەروەری‌یەوە دەزانن؟ دەزانن چۆن ئاین دژی میللەتی کورد بەکاردێت؟ راستی ئاینزا و رێبازە سوفیێتیەکان چی‌یە؟ پێوەندیشیان بە رژێمی تورکیاوە چی‌یە؟ ئایا گەوهەری شۆرشی ئیسلامی دەزانن؟ ئەگەر وەلامی ئەم هەموو پرسیارانەتان دایەوە ـ دیارە موسلمانە راستەقینەکان وەلامیان راست دەبێ ـ ئەوسا تێ‌دەگەن چۆن وەك ئامێر بەکارتان دێنن.

ی.ك: بەلێ ئاپۆی برام.

س.پ: پێویستە بیرمان نەچێ کە هەموو ئەوانەی وا ئەم ماوەیەی دوایی کاری خافلکوژی‌یان کرد و لە پشتەوە تەقەیان کرد، مندالانێکن تەمەنی گشتیان لە نێوان ۱۰ـ۲۰ سالیدایە و تووشی مێشك شۆرین هاتوون و بەلێنی بەهەشتیان پێ‌دراوە و دولار خراوەتە گیرفانیان. هەتا لەو چوارچێوەیەشدا کە باسمان کرد. ئەم مندالە کە تەمەنی لە ۱۰ـ۲۰ سال تێپەرناکات چۆن و لە کوێ ئەم هەموو ئیسلامە فێربوو؟ ئەم مندالە بێکارە و هەژارە و جل و بەرگی نی‌یە. کوردستان بێکاری‌یەکی ترسناکی تێدایە، تەنانەت دەولەت خۆشی گوتوویەتی: ئێمە دەرفەتی کار بۆ ۱۵ هەزار کەس دابین دەکەین. ئەمە ئەو کارەیە کە دەولەت گفتی

پێدراون. واتە ئەم بێکار و کەمە خۆگونجێنانەی لێبڕدن و چۆنیەتی لێدان و خافڵکوژی و کەمێك لە ئاین و ئیسلامی پێفێرکردن و پێی گوتن: «ئەگەر لێرەدا ئەوا تۆ موجاهیدی. ئەگەر مردیشی شەهیدی. بەهەشت چاوەڕێت دەکات». پێشی گوتن: «پارە لەم دنیایەدا چاوەڕێتە». کابرا دەبینێ ئەگەر مرد یا زیندوو مایەوە شوێنی باشە. پۆلیسی تورکیاش پارێزگاری دەکات و چەکی پێدەدات، لە کاتێکدا پێشتر نرخی پەرە سیگارێکی لە گیرفانیدا نەبوو. بەڵام ئێستا پارە و چەك و یارمەتی و پارێزگاری پۆلیس هەن و هەموو ئەمانە لە خزمەتیدان، ئایا رادەوەستێ؟

ی.ك: راناوەستێ.

س.پ: بێگومان دوودڵ نابێ «بگرە و بڕۆ لە فلان بدە». کە ئەمە دەبیستێ، دەڕوات و دەست دەوەشێنێ، ئەمە ڕوودەدات. زۆر نیشتمانپەروەر بەم شێوازە و بە دەمامکی ئیسلامەوە خافڵکوژ کراون.

جاران پەلامارەکان بە کاریگەری سۆشیالیزمی شوڤێنی پشتیان بە چەند بنچینەیەکی ئایدیۆلۆژی دەبەست. جاروباریش ململانێ دەبوو بە زەبروزەنگ. وەختێك بڕیارماندا بە توندوتیژی بەرپەرچیان بدەینەوە، بوار لە بەردەم مشتومڕێکی فراواندا ئاوالە بوو. هەمان شت لەگەڵ ڕێکخستنی «KUK»دا ڕوویدا کە میللیگەری سەرمایەی دەخواند و هەمان وەڵاممان دایەوە. هەرچی ئەم شێوازە تازەیەشە کە خۆی لە ڕێبازی سۆفیێتی و ئاینزادا دەنوێنێ، ئەوە ئەوانە لە مێژبوو لە ڕووی ئایدیۆلۆژییەوە خۆیانیان ساز و تەیار دەکرد. بەڵام ئێستا پەنایان بردووەتە بەر چەك و پێدەچێ لەوەدا هەر بەردەوام بن. بۆیە پێویستە لەسەرمان بە باشی تێبگەین ئەم کردەوانە چین. پێویستییەکی زۆرمان بە هۆشیارییەکی ڕیشەیی هەیە. ئەوە تەڵەیەکی گەورە و گەورەترین گەمەیە منداڵانێك دەگرێتەوە تەمەنیان لە ٧ ساڵ تێناپەڕێنێ و تووشی مێشك شوردن دەبن. دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT» و ئەو پیاوە ئاینیانەی کە لەلای ئیدارەی شەڕی تایبەت کاردەکەن لە لوتکەی ئەم ئیشەن و چوار مشقی لێی دانیشتون و هەوڵ دەدەن ئەو لاو و منداڵانە بە شێوازی فەلسەفەیی قەناعەت پێبکەن. دەمڕاستەکانی سوڵتانە عوسمانیەکان پیاوی ئاینی وەك ئەوان نەبوون؟ حاڵی حازر پیاوی ئاینی وا هەن وەك دەمڕاست ئیش بۆ کۆماری تورکیا دەکەن. بۆ نموونە «عەدنان خۆجە» چۆن پەیدابوو؟ هەروەها لەم ماوەیەی دواییدا نیشانیان لە ڕۆڵەی دەوڵەمەندان گرتەوە و چەندین پیاوی نەقشبەندی باش مەشق پێکراو و تا ڕادەی مردن پەیبەستەی هەم بەرژەوەندییەکانیان و هەم دەوڵەت بە پێی ئەم بەرژەوەندییانە هاتنە بەری مەیدان.

زۆر ڕۆشنە کەوا ئیدارەی شەڕی تایبەت ئەندامەکانی «حزب الله» دەکڕێ و پێیان دەڵێت: ئەگەر گیرای، دەتوانم فوتارت بکەم!

دەتوانین بڵێین بنکەکەی لە لاوانی هەڵخەڵەتێنراو پێك دێت، بەڵام لوتکە پەهاوانی ئاینی هەڵخەڵەتێن و ساختە و سەرۆکانی ڕێبازە سوفیتیەکانی لێیە کە سەرپاکیان لە پێناوی بنیاتنانی تۆڕێکی دوژمنکاری ئایدیولۆژیدا یەکیان گرتووە تا ببکەنە بزووتنەوەیەکی چەکدار. ڕەنگە ئەوانە هێزیان سنووردار بێ و کاریگەرییەکی وا زۆریان نەبێ، بەڵام پێشینەیەکی کۆمەڵایەتی و مێژوویی‌یان هەیە. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر ئەو پشتیوانی‌یەیە کە ئیدارەی شەڕی تایبەت لێیان دەکات و پێیان دەڵێت: «دەست بوەشێنە، پارێزگاریت دەکەم». شتی سەلمێندراو ئەوەیە ئەوانە بە ڕۆژی ڕووناك لە «سیلوان و باتمان و دیاربەکر» دەست لە دەستی پۆلیسی تورکیدا ڕێ دەکەن. زۆر ڕوونە کە ئیدارەی شەڕی تایبەت ئەندامەکانی «حزب الله» دەکڕێ و پێیان دەڵێت: «ئەگەر گیرای دەتوانم بتشارمەوە». تۆ دەتوانی لە هەلومەرجی بێکاری بڵاوی کوردستاندا گەلێك کەس پەیدابکەی ئەم کارەیان پێ‌قبوول بێ. لەو بنچینەیە کە جووڵانەوەی فاشی تازەکورە پێی‌پشت ئەستوورە، بەکارهێنانی ناوی بیزەی مەزنایەتی‌یە لە کردەوە گڵاوەکانیدا. ئەوان ناوی «حزب الله» بەکاردێنن چونکە گەل ڕێزی «بیزەی مەزنایەتی» دەگرن. نەریتێکی لای باب و باپیریان بەکارهێنانی ناوی جوان و وشەی ڕازاوەیە بۆ چەند مەبەستێکی پڕوپووچ. ئەمە ڕێگای خەڵەتانی خەڵکانی دیکەیە.

ئەم هێزانە فریان بە سەر ئیسلامی ڕاستەقینەوە نییە. خۆ «حزب الله» هیچ پێوەندییەکی بە خوای گەورەوە نییە و ئەمە چاوبەستێکی ئایدیولۆژییە هەولدەدەن لە پشتیەوە گەلەکەیان بخەڵەتێنن. ئاخۆ دەبێ بارودۆخی ڕاستەقینەی مێژوویان چۆن بێ؟ لە ڕاستیشدا داوای چی‌دەکەن؟ زۆرمان لێ‌پرسین و هیچ وەڵامێکمان دەستگیر نەبوو. ئەوانەی وا تاوان دەکەن، بەرژەوەندیان لەگەڵ دەوڵەتدا هەیە و بەرژەوەندیەکانیان خواو باوەڕیانە.

دەشتوانین بڵێین: گشت چینە خیانەتکارەکان لە کوردستان، بە خیانەتی شەخسی و لەوانەشەوە کە چەپی کوردی بەکاردێنن، لەم سەدەیەی دواییدا بنکەیەکی بنچینەیی‌یان بۆ گەمەکانی میللەتی سەردەست پێکهێناوە. ئەو کاتەی کە میللەتی سەردەست لە بەرەکانی شەڕ بە سوپاکەی خۆی شەڕی کرد، ئەو خیانەتکار و جاشانەی کە ئامرازی ئیدارەی شەڕی تایبەتن لە پشتەوە دەستیان لە هێزە ڕزگاریخوازەکان دەوەشاند. هەروەها حیزبە سیاسیەکانی سەر بە ڕژێم وەك «DYP، SHP» و دەرزەنێکی دیکە لە حیزبی هاوشێوەی ئەم جووتە حیزبە، گەلێك لەو کەسانە وان لە نێو ڕیزەکانیاندا کە قایل بوون وەك خزمەتکاری ڕژێم ئیش بکەن و بڕیان دەرکەوت بەرژەوەندی شەخسی‌یان بە چوونە پاڵ ئەم جۆرە حیزبانە

بەدی دێت. بۆیە ئەوانە لە تاوانی حیزبەکانیاندا دژی گەلی کورد شەریکە بەشن. کەسانێکی دیکە هەن لە نێو سوپای دەوڵەتی تورکیادان و شەڕی گەلەکەیان دەکەن. لەوانەش خیانەتکارن. بنگەی گوندپارێزان و چەندین هێزی فاشی ئاشکراش هەن. ئەو هێزە تایبەتانەش هەن کە لە بنەڕەتدا هێزی فاشین. هێزەکانی کوماندۆش هەن کە هێزی تایبەتن لە نێو سوپادا. هێزەکانی دەست نێومردانی خێراش هەن. هەموو ئەوانە کە ناومان بردن لە بەرەی شەڕی ئاشکرادا شەڕ دەکەن. کەوانە ئایا پێویست دەکات چەندەها هێزی نهێنیش هەبن لە هێرشەکانیاندا بۆ سەر گەلی کورد، ئیسلام بەکاربهێنن و بەسەر دەست و نەستی ئاینیەوە مشەخور بن تا وەك دەمامکێك بۆ کردەوەی تاوانکارانەیان بەکاری بێنن؟ ئەو پرسیارەی کە لە خۆیانی دەکەن ئەوەیە: «ئەگەر ئەم شێوازەمان بەکارهێنا و پشتمان بە لایەنی ئاینی بەست وەك پێشتریش کردوومانە، ئایا دەتوانین لە هەلومەرجی ئەمڕۆدا بە ئامانجەکانمان بگەین؟ وەڵامیان بۆ ئەم پرسیارە بنیاتنانی (حزب الله) بوو، چونکە هێندێك تاوان کردن بە دەستی ئەوانە دەکێشێتەوە بۆ چەواشەکردنی بیرکردنەوەی گەل و ئەمانیش بێ کەم و زیاد ئەمەیان گەرەکە. ئیدی ئایا (حزب الله)ی نێو باوەشی پۆلیس،بۆ حوکم بە دەستەوەگرتن تێدەکۆشێ؟ نەخێر پیادەیەکی بچووکە بە دەستی ڕژێمەوە، پیادەیەکە لە پیادەکانی شۆڕشی چەواشە، ئێمە لەوانە دەپرسین: ئایا لە سایەی پارێزگاری پۆلیسدا بەهەشت دادەمەزرێنن؟ ئایا (حزب الله) بە یارمەتی پۆلیسی کەمالی و هێزە تایبەتەکان و بە پارێزگاری ئەوان ئامانجەکانی بەدی دەهێنن و دنیا دەبێ بە بەهەشت؟ ئەمە چ ڕژێمێکە کە پۆلیس خزمەتی دەکات؟ زۆر ڕوونە ئەوانە لە خزمەتی زایۆنیزمدان.

ئەوانەی وا لافی ئاینداری ئیسلامی لێدەدەن بە خۆیان دەڵێن: ئێمە دژی زایۆنیزمین. ئەوی ڕاستی بێ ئەم سیستەمە بەرقەرارە لە ئیسلام زیاتر نوێنەرایەتی زایۆنیزم دەکات. «هێرتزۆگ»ی سەرۆکی دەوڵەتی ئیسرائیل گوتوویەتی: «ئێوە چی لە دژی کورد دەکەن ئێمە فێروقەیی لێدەکەین و ڕازی دەبین، بە مەرجێك ئێوەش بێدەنگ بن و ڕازی بن بەوەی کە بە فەلەستینیەکان و عەرەبی دەکەین!». بەڵێ ئایا هێرتزۆگ ئەم شێوە بەڵێنەی لەسەر کورد بە تورك نەداوە؟ ئایا ئەمە وا ناگەیەنێ کە تورك فەرمانبەرداری هێرتزۆگە؟ ئایا ئێوە پیادە نین بە دەستی شوفێنیزمی تورکیەوە و فەرمانبەرداری پۆلیسی تورك نین؟ بە هەمان مانا: ئایا خزمەتی ئیمپریالیزم ناکەن؟

تەواو ئاشکرایە کە «حزب الله» هێندەی خزمەتکردنی کەمالیزمی تورك خزمەتی زایۆنیزم دەکات. ئەوان لافی ئەوە لێدەدەن کە بەرهەڵستی ئایدیۆلۆژی ڕەسمین، کەچی لە سایەی ئەودا شەڕدەکەن. ئایا ئەمە مانای ئەوە نییە کە ئەوان خزمەتکاری ئەم ڕژێمەن؟ ئایا تا ئەم ساتە خوێنتان لە لووتی زایۆنییەك یا کەمالییەك هێنا؟ ئەگەر ئەو لایەنەی کە بارهووی ڕژێمی تورکیا و کەمالیزم دەکات زایۆنیزم بێ، ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو لایەنەی وا باربووتان دەکات

ئەویش هەر زایۆنیزمە، ئێوە بە چەندین ڕێگای ناڕاستەوخۆ نۆکەری زایۆنیزمن. ئێمە مەبەستمان لەو ئەندامە ڕاستەقینانەی «حزب الله» نییە کە ڕووبانکردووەتە خواو لە خشتەبراون. بەڵام پێویستە لەسەرمان بە ڕاشکاوی بۆیان ڕوون بکەینەوە کە (حزب الله) پیادەیەکی ناڕاستەخۆیە بە دەستی زایۆنیزمەوە. ئەمە ڕاستییەکی بێ‌پێچ‌وپەنایە لای ئێمە و، (حزب الله)ش هیچ دوژمنایەتییەکی ڕاستەقینەی نە زایۆنیزم و نە ئیمپریالیزم و نە کەمالیزمی نییە. دوژمنی ڕاستەقینەیان ئەو بزووتنەوەیەیە کە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» ڕێبەرایەتی دەکات. ئەمە لە زیانی ڕۆژانەماندا ڕۆشنە کە دەیان شەهیدی تێدا دەدەین. بەم مانایە بەرگری ڕاستەقینە لە ئیسلام «PKK»یە و دوژمنانی گەلانی ئیسلامیش ناسراون و کە بریتییە لە ئیمپریالیزم و داروودەستەکانی لە زایۆنیزم و کەمالیزم. ئەوە(PKK)یە کە بێ‌بەزەییانە شەڕێکی لێرە و لەوێ دژی ئەوانە دەکات. ئایا (حزب الله) هیچ شەڕێکی لەم چەشنەی شەڕی ئێمەی کردووە؟ بابێنە لامان و پەیمان بڵێن شەڕ دەکەین. ئێمە تەواو ئامادەین چەکەکانی خۆمانیان بدەینێ.

بانگەوازێکمان ئاراستەکردن و پەیمانگرتن: وەرن با بۆ بەرەنگاری ئیمپریالیزم و کەمالیزم و زایۆنیزم یەکبگرین و پێکەوە شەڕیان بکەین. لە بری ئەوەی کە نیشتمانپەروەرە بێ‌تاوانەکان بکوژن، چەندین دەستەوتاقمی ئیمپریالیستی و زایۆنیەکان هەن پەلاماریان بدەن. مادامێکی ـ بەپێی لاف و گەزافی خۆتان ـ دوژمنایەتی ئیمپریالیزم دەکەن، ئیدی بۆچی دەڵێن «PKK» کافرە و تاکە مەترسی «PKK»یە. پەیوەندی ئەم دروشمانە بە دژایەتی کردنی ئیمپریالیزمەوە چییە؟ مادامێکی ڕاستیەکان تا ئەم ڕادەیە بێ‌پەردەن، بۆچی هەوڵدەدەن ڕووی خۆر بە بێژنگ بگرن؟

ئەوی ڕاستی بێ هیچ پێویست ناکات ئەم بابەتە بەم هەموو دوورودرێژییە لێکبدەینەوە. بەڵام ئێمە ویستمان بارودۆخی ئەو منداڵانە پیشان بدەین و بزانین ئەو باڵادەستانە چۆن هەڵیان دەسووڕێنن، لەبەرئەوەی بوونەتە هۆی شێواندنی مێشکی خەڵکی، بۆیە خواستمان ڕەوشیان دیاری بکەین بۆ جەماوەر. لەبەرئەوەی ئەوانە کە میللەتی تورك دروستی کردوون ساختەن و کاری چەپەڵی زل زل دەکەن. دەبوو شیبکرێنەوە و ڕووناکی بخرێتە سەر لایەنە شاراوەکانی پێکهاتنیان. بێ‌گومان ئەو «ڕووڕەشانە» لە بەردەم گەلدا دەستیان دەکەوێتە ڕوو و گەل چەکیان دەکات و ناویان دەزڕێنێ. ئەمە لە ئێستاوە لە چەند جێگایەکدا ڕووی داوە کە باوەڕیان وابوو قەڵای خۆیانە. کاتێك دەکەونە چنگی جەماوەر، سەرکوتیان دەکات. پاش تێپەڕینی چەند ڕۆژێك و زیاتر کەوتنە ڕوویان. نە هێلانەیەك دەدۆزنەوە حەشاریان بدات و نە جێگایەك خۆیانی تێداوەشێرن.

جارێکی دیکە بەوانە دەڵێین کە دڵسۆزانە پێیان وایە ئەوەی وا دەیکەن لەبەرخاتری خوایە: دادپەروەری ئەو شۆڕش و ئیسلامە کامەیە کە دەیان تێ‌دەژەن؟ ئەمە باش دەزانن. هەروەها شۆڕشی ئێران چییە؟ ئیمامی علی «خوا لێی ڕازی بێ» کێیە؟ ئەمەش باش دەزانن. زانینی ئەم مەسەلانە هەر بە قسە نابێ،

بەڵکو بە کردەوە دەبن. بەتیۆریی هەموو ئەمانە دەڵێن، لە کاتێکدا بە کردەوە چەك و پارەتان لە پۆلیسی تورك و باوکە ئاغاکانتانەوە پێدەگات تا پاش ئەوە ـ بەقسەی خۆتان ـ «جیهاد دژی کافران ا» بکەن. تا ئەم ڕادەیە خۆتان مەتەڵەتێنن. ئەمە ڕێگایەکی زۆر ترسناکە بۆ ئێوە. باش بیربکەنەوە. هیچ ئامرازێکی داکۆکی کردنتان بە دەستەوە نییە. ئێوە ناتوانن تەنانەت بەدوو وشەش داکۆکی لە خۆتان بکەن. ئەگەر درێژە بەم کردەوە گڵاوانەتان بدەن، مێژوو وا باستان دەکات کە ئێوە نەفرەتی‌ترین کەسانێکن هاتوونە بوون. بۆیە پێویستە لەسەر ئەوانەی کە پاش ئەم کردەوە گڵاوانە دەستیان پیس نەبووە، بێنەوە سەر ڕێی‌ڕاست و داوای لێبووردن لە خوا و گەلەکەیان بکەن و هەوڵ بدەن کاروکردەوەکانیان چاك بکەن. لێرەدا دەمەوێ بانگەوازێك ئاراستەی ئەوانە بکەم کە تێدەکۆشن ناوی ئێران بەکاربهێنن. هێشتا هێندێك لایەنی دژ بە ئیمپریالیزم و زایۆنیزم لە شۆڕشی ئێراندا هەن. بە ئێرانیەکانیشمان گوت: بەشداری کارێك مەکەن کە لەگەڵ ئەو شتانەدا کەوا بانگەوازیان بۆ دەکەن جووت نایەتەوە و... دوژمنایەتیان دەکەن... هەوڵ بدەن لە نزیکترین دەرفەتدا ئەم دۆخە دوایی پێبهێنن... وریا بن تا نەبنە نێچیری باروودۆخێکی لەم چەشنە. چاوتان بکەنەوە ئەگەر بە ڕاستی دەتانەوێ خەبات دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کەمالیزم بکەن، لە ژێر ئەو ئالایەدا جێی خۆتان بگرن کە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» بەرزی کردووەتەوە و لە نێو ئەو ڕیزانەشدا کە جیهاد و خەبات دەکەن. تەنیا بەم کارەتان شێلگیری خۆتان دەسەلمێنن. گەلێك لاو هەن لە خشتە براون، ئەوانیش لەسەریانە چاو بکەنەوە و تێبگەن کە ئەوان باشترین خەڵکانێك دەکوژن. با دەست لەم تاوانانە بکێشنەوە و بزانن بەوە لێیان خۆش دەبین بێنەپاڵ هەڤاڵانیان لە شۆڕشدا و داوای لێبووردنیان لێبکەن. ئەگەر بە ڕاستی دەیانەوێ ببنە کەسانێکی سوودبەخش، بابێنە سەر ئەم ڕێگایە.

ئەرکی ئێمە ئەوەمان بەسەردا دەسەپێنێ بە ڕاستی ئەوانە هەڵبسەنگێنین و ناویان بزڕێنین و لای کۆمەڵگا ئاوڕووتیان بکەین. ئەگەر سوور بوون لەسەر چەك هەڵگرتن دژ بە گەل، ئەوا ئێمەش بێبەزەییانە بەرەو ڕوویان دەبینەوە و سەرکوتیان دەکەین و پەنادەبینە پێکهێنانی تیپی تایبەتی خائینکوژکردن و لەکۆڵ بوون لەوێ دایاندەنێین و عەقلی پیلانگێڕی ئەوان بە ئیشانە دەنێینەوە. هەروەها داوا لە گەلەکەمان دەکەین چاوکراوە و وریا و تاسەر پێتەلی ڕێنوێنیەکان بن، چونکە ئەوانە بە دزییەوە ئیش دەکەن و هیچ و پووچانە مرۆڤی بێتاوان و بێچەکمان دەکوژن. واتە ئێمە بەرەنگاری ئەوانە دەبینەوە کە بێتاوانان بە شێوەیەکی نەخشە بۆکێشراو و ڕێکخراو دەکوژن.

ئەمە ڕاستی (حزب الله)یە کە بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی شۆڕشی ڕزگاری نیشتمانی پیرۆزی گەلەکەمان دروستیان کردووە. پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK»ش پێبەستەی هەم دابونەریتەکانی گەلانی خۆرهەلاتی ناوەڕاست و هەم

گەوهەری ئیسلامی شۆڕشگێڕ و پرنسیپی دادپەروەری و هاوسانییە، زیاد لە هەر ڕێبازێکی سۆفیتی و هەر ئایینزا و ڕێکخستنێکی دیکە. جوولانەوەیەکە لە ئاستی سەرکردایەتیدا بەرانبەر بە ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کەمالیزم بەرخوودان دەکات، ئەگەر چی گوزارەی ئیسلامیش بەکارناهێنێ. ئەمە گەوهەری ئێمەیە. جوولانەوەکەمان لە ناخەوە ڕێزی ئاین دەگرێ و بە شێوەیەکی دیموکراتیانە لا لە تێکڕای ئاین و ئایینزاکان دەکاتەوە و بایەخ بەو لایەن و خاسیەتە باشانە دەدات کە زۆر خزمەتی لایەنە کۆمەلایەتی و نەتەوەییەکان و بەها مێژووییەکان دەکەن و پەرەیان پێدەدەن.

پێویستە هاوسانی گەلان و ئینتەرناسیونالیزم لە دەلاقەی ڕێنوێنیەکانی سەرجەمی ئەو ئایینانەوە ببینن کە گەلانی خورهەلاتی ناوەڕاست باوەڕی پێیان هەیە. ئەگەر پێمان کرا ئەم لایەنە باشانە بە ڕاستی هەلسەنگێنین، ئەوا دەتوانین بەبێ پەنابردنەبەر شۆڤێنیزم یا فاشیزم خزمەتی گەلان بکەین و تەبایییان پەدی بێنین. ئێمە بایەخێکی زۆر بەم لایەنانە دەدەین. ئەگەر ئەمە ڕاستی ئێمە بێ و حیزبمان لە پێناوی ئەم ڕاستیانەدا شەڕ بکات، پێویست ناکات خەباتمان بە شێوەیەکی دیکە لێکبدرێتەوە. ئێمە تەنیا شەڕی کەمایەتی داگیرکەری تورك دەکەین، لەگەل شەڕی زایۆنیزم و ئیمپریالیزمدا کە لەپشتیەوە ڕاوەستن. بۆیە هەر لێکدانەوەیەکی چەوتی خەباتمان، خزمەتی ئەوان دەکات. ئەگەر هەر لایەنێکی دیکەش پەلاماری «PKK» بدات بەبێ ئەوەی بیناسێ یان بە کوێرانە بەردەم خۆی بزانێ، ئەوە ئەم لایەنە بەم هەلوێستەی لایەنگری ئەوان دەکات.

ئێمە لەلای خۆمانەوە چی لە ئەستۆماندا بێ بەجێیدێنین و هەلوێستمان بەم شێوازە ڕوونە شیدەکەینەوە و بەکردەوە و سیاسەتیش ئەوە دەکەین. بۆیە داوا لەو کەس و ناوەندانە دەکەین کە بوونەتە لایەکی ئەم قەیرانە، بە ڕاستی نەك هەر بە قسە ئەرکی سەرشانیان ڕاپەڕێنن. ئەگەر باوەڕیان بە پرنسیپەکانی ئیسلام هەیە سەبارەت بە ئازادی و هاوسانی و لە نیاز و کردەوەکانیاندا ڕاستگۆن، دەبێ کارێك بکەن ئەوە بسەلمێنن. ئێمە بە قسە و بە کردەوە هەلوێستی خۆمانمان بۆ جیهان سەلماندووە. ئێستا نۆرەی ئەوانە. ئەگەر نەیانکرد و پێداگر بوون لەسەر شەڕکردنمان ئەوا ئێمە تا هێزمان تێدابێ سەرکوتیان دەکەین.

ئێمە بەرەنگاری ئەو ڕێکخستن و هێرش و سیاسەتانە دەبینەوە که دەولەتی تورکیا بۆ ئابلووقە سەپاندن بە سەر شۆڕشی ڕزگاری کوردستاندا پەرەی پێداون.

ی.ك: باشە ئاپۆی ئازیزم. گفتوگۆکەمان دەگاتە خالێکی سەرنجڕاکێش. دەولەتی تورکیا بە شوێن چەند چارسەرێکی جۆراوجۆردا گەڕاوە بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی سەرکەوتنی پارتی کرێکارانی کوردستان و، حیزبە کوردییەکان و گوندپارێزان و ئەو چەپەڕەوە کوردانەی کە لە نێو کۆنە سیاسییەکانەوە هاتوون و

دواجار بزووتنەوەی بارزانی و تاڵەبانی لە باشووردا خستروەتەکار. دەوڵەتی تورکیا هەموو ئەوانەی خستووەتە کار. تائێستاش بۆ ئەم ئامانجە یارمەتیان دەدات. دواجار (حزب الله)ش بەکاردێنێ. ئێوە دەڵێن «سەرکوتیان دەکەین»، ئایا کۆتایی چی دەبێ؟

س.پ: ئەم بابەتەم بە دووروودرێژی روون کردووەتەوە. ئێمە بەرەنگاری ئەو رێکخستن و هێرش و سیاسەتانە دەبینەوە کە دەوڵەتی تورکیا بۆ ئابلووقە سەپاندن بەسەر شۆڕشی رزگاری کوردستاندا پەرەی پێداون. ئەم هەوڵانەش بە تایبەتی لەگەڵ هاتنی ئیدارەی رەوشی ئاوارتەدا پەرەیان سەند، چونکە زەحمەت نییە لەوە تێبگەین کە دامەزراندنی رێکخستنی (گوند پارێزان) هەوڵێکە بۆ زیندووکردنەوەی هێزە حەمیدیەکان، هەرچی کێشەی رێبازە سوڵیگەرییەکانیشە، لە جۆری رێکخستنی «گوند پارێزان» نییە، بەڵکو ئامانجی پڕکردنەوەی بۆشایی ئایدیۆلۆژی نێو کەمالیزمە بۆ بەرەو رووبوونەوەی کۆمۆنیزم و پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK». ئەم ئاراستەیەش بۆ ئەم مەبەستە پەرەی پێدرا. جا کەشەری کەنداو دەستی پێکرد، دەوڵەتی تورکیا دەستی بۆ بارزانی و تاڵەبانی درێژکرد تا بۆ بەرەنگاربوونەوەمان بەکاریان بێنێ. ئەم شێوازە لە کۆنەوە هەبووە، بەڵام هەوڵیاندا بۆ پێشەوەی بەن بۆ تێوەستنەوەی ئەو هەڵە رەخساوە. هەروەها دەوڵەتی تورکیا هەوڵیدا حیزبێکی کوردی ساختە بنیات بنێ تا ببێتە درێژکراوەی خۆی و لە هەمان کاتدا درێژکراوەی تاڵەبانی یا بارزانی. ئەم مەسەلەیە لە ناوەندەکانی ئیستخباراتی تورکیا «MIT»دا زۆر مشتومڕی لەسەر کرا، بەڵام سیاسەتی ڕاست و رەوانی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» نەیهێشت ببێ. ترسان ئەم حیزبە وەك حیزبی کاری میللی «HEP»ی لێبێ و خزمەتی شۆڕش بکات لە بری دوژمنایەتی کردنی. ئەم حیزبانە وەك کەلەبەرێك وان دەوڵەت هەناسەی ئایدیۆلۆژی لێوە دەدات. ئەوان ئێستاکە هەوڵدەدەن پەرە بە (حزب الله) بدەن و بەرەو پێشەوەی ببەن بە پێی سەرنەگرتنی ئەزموونەکانی پێشوویان کە تێکۆشان گوندپارێزان و رێبازە سوڵیگەرییەکان و میللیگەری سەرەتایی بارزانی و تاڵەبانی پێیخەنە کار. ئەزموونێکی هاوچەشنیش هەبوو، لە کاتێکدا دەوڵەتی تورکیا ویستی چەپی تورکیش بخاتە کار بەوەی کە هەندێك دەوری بداتێ. ئاشکرایە ئەم بابەتەدا وەك جاران کەمێك دوو دڵیم هەیە.

ی.ك: دەکرێت بە کەمی ئەم لایەنەمان بۆ باس بکەن؟

س.پ: من باسی هەندێك حیسابکاری و گرەو دەکەم کە شۆڕشگێڕان و ریفۆرمیستانی چەپی تورك لەسەر بەرەنگاربوونەوەی(PKK) دەیانکردن. من نالێم ئێمە بەڵگەیەکی بێئەملاوئەولامان لەسەر ئەم حیسابکاریانە پێیە. بەڵام بە پێی ئەو ئاکامە سیاسیانەی کە دەرکەوتن گومانمان زۆرن.

ی.ك: لەمەڕی (حزب الله) لە کوردستان و لەمەڕی تاڵەبانی و بارزانی لە باشووری کوردستان، بەڵام لە تورکیا ـ واتە بەرەی خۆرئاوا ـ یەکێك یا دووان لە چەپی تورك هەیە.

س.پ: دەتوانم وەك نموونەیەك بۆ گفتوگۆكەمان باسی مەسەلەی ڕێگای شۆڕش «DEV-YOL»ت بۆ بكەم. هێندێكیان دەڵێن: «DEV-YOL» تووشی قەیرانی تروتسكی بووە. بۆیە پەرشاستینی. هێندێكیشیان دەڵێن: زۆرلێكراو و سەركوتكراوە و ناتوانێ سەری خۆی بەرزبكاتەوە. بەڵام وەك دەبینین ئەمە ڕاستی نییە.

تاكە هۆش بە ڕای ئێمە ئەوەیە كە «DEV-YOL» وردەبورژوا لە ناو پێكهاتەكەیدایە ئەگەر خەباتی «DEV-YOL» شانبەشانی خەباتی «PKK» پەرەی سەند، ئەوسا شۆڕشێكی سەرتاسەری بەرپا دەبێ و ڕژێمی توركیا ژێرەوژوور دەبێ؟ لەبەرئەوە حەزناكەن خەبات سەربخەن. پێویستە بەم شێوەیە لەوە حاڵی ببین. ئەوان حەز بە هەرەس هێنانی دەوڵەتەكەیان ناكەن و لەو كارانە پەشیمان بوونەوە كە پێشتر كردیانن و كشانەوە و لە جێی خۆیان دانیشتن. بۆیە پەرەسەندنی شۆڕشی توركیا گرێدراوە بە سەركەوتنی «PKK»ەوە، خۆ «DEV-YOL» یا حزبی (ڕێگای شۆڕش) حیزبێكی میللی بزێ، بێدەنگی یەكجارەكی بەرخودانی شۆڕشگێڕانەی و پێنانە سەر ڕێگای ساختەی سەرلێشێوێن و ئەم شێوە جەماوەر خەڵەتاندنەی، چەند كارێكی جێی بیركردنەوەن و دەبێ لەمە تێبگەین.

ی.ك: مەسەلەی «DEV-YOL» جێی مشتومڕە و هەمووان قسەی لەسەر دەكەن.

س.پ: ئەوانە مشتومڕی ساختەن. من بە تایبەتی بانگی شۆڕشگێڕە دڵسۆزەكان دەكەم و دەڵێم: ئەم مشتومڕەیان ساختەیە و «DEV-YOL» كەبەر دووچاری لەشكەنجەدان بوون یا لەبەر بێتوانایی خەباتی خۆی ڕانەگرتووە. نەخێر، بینینی بەرخودانی هەڵكشاوی «PKK» هەڵوێستی دەوڵەت شلوق دەكات و ئەوانیش ئەوەیان پێخۆش نییە و نایانەوێ خەباتیان ببێتە پشتیوانی خەباتی «PKK»، بەڵكو حەزدەكەن هێزی دەوڵەتی توركیا ڕوو لە زیادی بكات. بۆیە لە كارەكانی پێشوویان پەشیمان بوونەوە و لە ماڵی خۆیان دانیشتن و دەستیان لە خەبات هەڵگرت. واتە ئەوان ئامانجیان دەست گرتن نییە بەسەر دەوڵەتدا بە شۆڕش. ترسی بنچینەییان لە سەركەوتنی شۆڕشەوە بە ڕێبەری «PKK» سەرچاوە دەگرێ. من وای دەبینم كە ئەم ڕوونكردنەوەیە زۆر گرنگە و پێویستە پەرەی پێبدرێت.

ی.ك: سەركردەی ئازیزم، بە ڕای من ئەگەر گوتتان بە تەنیا «DEV-YOL»ەوە زوڵمی لێدەكەن، چونكە هەموو چەپڕەوەكان نایانەوێ هیچ بكەن و تەنیا بۆ ئەوە كەوتوونەتە مشتومڕ كردن.

س.پ: ئەمە ڕاستە. بەشێكی زۆریان بە خەیاڵی ئەو ترسەوە دەژین كە سەركەوتنی «PKK» دەیخاتە دڵیانەوە و هەڵوێستیان بەرانبەر بە دەوڵەتی خۆیان لەو قەوزانە دەچێت كە ئاویان لێدەبڕێ. بۆیە پاشەكشەیان كرد و لە ماڵی خۆیان دانیشتن. ئەوان دەوڵەتی خۆیان ناترسێنن. بەڵكو «PKK» دەترسێنن. ئەم

تێبینی‌یە زۆر گرنگە. ئەوان بە پێی ئەم چەمکە ئارەزووی شۆڕش ناکەن، لەبەرئەوە نا کە ناتوانن بەڵکو لەبەرئەوەی کە دەترسن شۆڕشەکەیان بە کردەوە خزمەتی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» و خزمەتی گەلانی دیکە بکات. ئەوە بوو دەست بەرداری بوون. ئەوانە دەچنە نێو چوارچێوەی چەمکی سۆشیالیزمی شۆڤێنی‌یەوە.

ی.ك: دەمەوێ لە ڕوانگەی دەوڵەت و هەڵوێستیەوە قسەبکەم. کاتێك زانکۆی ئازادمان دامەزراند و کەوتینە سەرراخی جێگایەك بۆ تێداگوتنەوەی وانەی کردنەوەی زانکۆ، لە جێگادۆزینەوەدا گەلێك دژواریمان تووش هات. بەو بەهانەیەوە کە ئیسماعیل بێشکچی دێت و پڕوپاگەندە بۆ میللەتی کورد دەکات و گوتەکەی دێتە سەر چەند مانا و چەمکێك کە بانگهێشتن بۆ دۆستایەتی لەگەڵ «PKK»دا دەکەن. جا هەر لەم گومانەوە جێگایەکیان نەدایێ. ئەمە لە کاتێکدا کە شتی وا ڕووی نەدا. دەوڵەتی تورکیا بەرانبەر بەوە ڕێیدا لە مەڵبەندی ڕۆشنبیری (ئەتاتورك) کۆڕێکی پرسە بۆ خاتوو (بەهیجە) بکرێت لە یادی کۆچی دواییدا و هەروەها کۆڕێکی پرسەش بۆ (عەبدوڵلا باشتورك) بکرێت لە هەمان مەڵبەند. دەوڵەت کاتێك هیچ ئاکەی توانایەکی گەورەت دەداتێ، بە تایبەتی بۆ ئەوانەی کە قەرەتان ناکەون وەك مامۆستایانی زانکۆ و هونەرمەندانی شاتۆ و هونەرمەندانی دەوڵەت کە لە کۆڕی پرسەی خاتوو بەهیجەدا قسەیان کرد.

س.پ: بێ‌گومان، ڕۆشنبیرانی تورك و چەپی تورك لە نێو خۆیاندا پێکهاتوون هیچ کارێك نەکەن زیان بە دەوڵەتەکەیان بگەیەنێ. دەوڵەتیش پێ بەپێ لەسەرئەوە پاداشتیان دەداتێ، لە کاتێکدا زۆر لەوانە بوونە خاوەن کار و وایان لێهات پارەیەکی زۆر و زەمەندیان هەبێ، لەوانە شۆڕشیان ناوێ. بەڵام هەر ئەوەیان لێ‌داواکراوە ناوی شۆڕش لەکەدار نەکەن و گەمە بە ناوی مەزنی وەك (شۆڕش و چەپ و سۆشیالیزم)یش نەکەن، چونکە ئەوە دەکەن و دەیانەوێ بەم کارەشیان چەندەها قەیران و کۆسپ لە بەردەم گۆڕانکاری شۆڕشگێڕانەدا بخوڵقێنن.

ڕەنگە ئەم بارودۆخە بێ‌بانگەبەێنێتە ڕادەی نۆکەرایەتی کردن. ئەوان دەیانەوێ بەوە دەرگاکان لەسەر ئەو گۆڕانکاریە تازانەدا دابخەن کە لەوانەیە ڕووبدەن. ئەوانن لافی ئەوە لێدەدەن کە لەم مەسەلەیەدا پسپۆڕن و لەبەرئەوە دەوڵەت داوایان لێ‌دەکات ببنە کۆسپ لەبەردەم گۆڕانکاری تازەی چاوەڕوانکراوداو لەسەر ئەوە پاداشتیان دەداتێ.

ی.ك: باشە. ئایا دەتوانم پشت ئەستوور بە قسەکانتان ئەم ئەنجامانە بە دەست بێنم؟ ئەوە لە قسەکانتان حاڵی بووم کە پەیدا بوونی «PKK» ئەو چەپەڕەوانەی گێڕایەوە نێو باوەشی دەوڵەتی تورکیا کە لە ساڵانی شەستدا لێی جوێبوونەوە. ئەمە کێشەیەکی تێکهەڕیوە، «PKK» گەیشتووەتە قۆناخێك سنووری کوردستانی بەزاندووە و وای لێ‌هاتووە کاردەکانە سەر هەڵوێست و ڕژێمی دەوڵەتی تورکیا لە ناوەوەی تورکیادا و هەڕەشەیەکی گەورەی بۆ پێکدەهێنێ. سەرەنجام ئەو

چ چەمکێکی شۆڕشگێڕی لادەر پشت لەستوورە؟ چ شۆڕشگێڕییەك دەتوانێ بزاڤێکی شۆڕشگێڕی وەك «PKK» کە هەموو هەوڵێکی خۆی داوە و بەم قۆناغە گەیشتووە، بانگ بکات بۆ ئەوەی ببێتە حیزبێکی سیاسی ڕەوا لە نێو یەکێتی میللەتی تورك و یەکپارچەیی خاکەکەیدا؟ من گومانێکی زۆرم لەم هەڵوێستانە هەیە. من ناتوانم پێیان بڵێم: ئەوانە نۆکەرن و واو وا. بەڵام دەڵێم: دەبێ ئەم هەڵوێستانەیان باش شیبکرێنەوە و ڕەچاوبکرێن. من هەوڵدەدەم ئەو شۆڕشگێڕانە لەم مەسەلەیە وریا بکەمەوە کە ئەم بزاڤانەدان و پێیان بڵێم: ئەوەی کە دەیکەن باش هەقی خۆی بدەنێ. ئەگەر بەرهەڵستی دەوڵەتن و بیر لەوە دەکەنەوە بەرهەڵستیان هەڵبگێڕنەوە بۆ شۆڕش، ئەوسا پێویستە لەسەرتان بگەڕێنەوە و بە هەڵسەنگاندنی «PKK»دا بچنەوە، دەنا هەردووچاری هەڵسەنگاندنی جێی گومانی ئێمە یا کەسانی دیکە دەبن.

ی.ك: ئاپۆزی برام، لەم گفتوگۆیەماندا تۆ قسە دەکەی و من گوێ دەگرم و هەوڵدەدەم هەموو قسەیەکتان لێکبدەمەوە. بەڵام ئەگەر ڕێم بدەن ئەم پرسیارەتان لێ‌دەکەم. ساڵی ۱۹۹۲ ساڵێکی گرنگ بوو لە مێژووی «PKK»دا، لە کاتێکدا توانی لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و لە ئەورووپادا خۆبسەپێنێ و کارێك بکات هەمووان بە درێژی باسی بکەن. توانیشی بەشێکی گەورەی باکوری کوردستان بخاتە ژێر دەستی خۆی، بە ڕادەیەك دەوڵەتی تورکیا هەستی ون بوونی لەلا پەیدا بووە. ئایا دەتوانین بڵێین: ئەو بزاڤە چەپڕەوانەی کە لە ساڵانی شەست و حەفتاکاندا لە دەوڵەت دوورکەوتنەوە و دووبارە هاتنەوە و لەگەڵ دەوڵەتدا ڕێککەوتنەوە و هێندێکی دیکەیان چوونە نێو جوغزی ئایدیۆلۆژی دەوڵەتەوە. واتە لە لایەکەوە (PKK) وەك هێزێکی بنچینەیی بوونی خۆی سەلماندووە و لە لایەکی دیکەوە چەپی تورك خڕبوونەتەوە و ڕوو بە دەوڵەت پێشمەرگێیانە. ئایا ئەمە لە خاسیەتەکانی ساڵی (۱۹۹۲)ە؟ ئێمە ئەم بارودۆخی دوورەپەرێزی و گوشەگیرییە ڕاستەقینەیەمان بەستووە و «HEP»یش بەستوویەتی. ئایا پێشبینییەکانتان چین کە لەوانەیە ئەم بابەتە ڕۆشن بکەنەوە؟ واتە چەپی تورك بە تێپەڕینی ڕۆزگار یا دەبێ بە تەماشاکەر یا وەك ئێوە بە نموونە ڕووناکتان کردەوە.

هەروەها هێندێك سیاسەتمەداری چەپ داوای ئەوە دەکەن (PKK) ببێ بە حیزبێکی یاسایەند. ئایا ئەمە ڕاستە؟ من ئەم داواکردنەیانم پێ‌سەیرە!

دەوڵەتی تورکیا لە مەسەلەی «PKK»دا تووشی هەژانێکی گەورە بووە و لە هەژانێکی گەورەدا دەژی نەك هەر لەم حەفتا ساڵەی دوایی، بەڵکو لە سەرتاسەری مێژوویدا بە قۆناخی عوسمانیەکانیشەوە.

س.پ: ئەمە لەگەڵ قسەکانی پێشوماندا ناکۆك نییە. ئێمە بە گشتی بە چەپگەران دەڵێین:(سۆشیالیزمی شۆڤێنی). هەرچی پێوەندی بە سیاسەتی

چەپڕەوانەی کە لە دوا دوایییەکانی سالآنی شەستدا لە دەوڵەت هەڵبڕان، گەڕانەوە و لەگەڵیدا یەکیانگرتەوە.

س.پ: بەڵێ. ماوەیەکی کورت لێکهەڵبڕان و لێکدوورکەوتنەوە لە ئارادا بوو. بەڵام سەرکەوتنی «PKK» وای لێکردن بە خێرایی بگەڕێنەوە نێو باوەشی دەوڵەتەکەیان.

ی.ك: لەم بارەیاندا دەتوانین بڵێین ئێمە هاتینەوە بۆ باروودۆخی پێشوو، چونکە جاران چەپ بە پێیەکی پشتی بە دەوڵەت دەبەست.

س.پ: با لەم بارەیەوە بڵێین: کەرتی چەپڕەوی دەوڵەت، چونکە لایەنی چەپی دەوڵەت وەك پەدەك وایە. حەزدەکەم باسی هێندێك ڕەنگدانەوەی ترسناك بکەم. من وای دەبینم کە هێندێك لەو لایەن و ڕێکخستنانە کە هەڵوێستی بە ڕواڵەت توند بەرانبەر بە دەوڵەت دیاری دەکەن و وا خۆ دەردەخەن کە لە ڕیزی کێشەی کورددا ڕادەوەستن، لەوی ڕاستی بێ هەوڵدەدەن گەمە بەو دەسکەوتانە بکەن کە «PKK» مسۆگەریان دەکات. دەکرێت ئەوانە بە ڕیفۆرمیست یان سەرپەرگری وردەبۆرژوا یان هەر ناوێکی دیکە ناودێر بکەین. ئەو شتە ئاشکرایەی کە ئێمە لێی دڵنیاین ئەوەیە ئەوانە لەگەڵ «PKK»دا ڕاستگۆنین. بەڵکو هەوڵدەدەن بنیشنە سەر دەسکەوتەکانی «PKK» و بەری کاریگەری شۆڕش بخۆن. نموونەی ئەوانە، دەیگوت: (DEV-YOL) لەبری ئەوەی بکشێینەوە بۆ نێوباوەشی دەوڵەتەکەمان. بۆچی هەنگاوێك بۆ پێشەوە نانێین ئێمە دەتوانین لە (PKK) زیاتر چالاکی بکەین و لەوان باشتر بانگهێشتن بۆ میللەتی کورد بکەین. دەیانەوێ بەمانە دەست بەسەر هێندێك جێگای پێشەوەدا بگرن. ئەگەر ئەوانە لە بانگهێشتنەکەیاندا ڕاستگۆ بوونایە، بە ڕاستی لایان لە مەسەلەی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) دەکردەوە. لە کاتێکدا ئەوان لە هەموو ناوەندەکان کەمتر بە ڕاستی دەڕواننە (PKK) و سەرقاڵی ئەو حسابانەن کە چۆن (PKK) لەناوببەن. لەنێوبردنی (PKK) خزمەتی بەرژەوەندی دەوڵەت دەکات و بگرە ئامانجی یەکەمی دەوڵەتە. ئەوانە چەندە لافی شۆڕشگێڕی و چەپڕەوی لێبدەن، لەوا بیروڕاکەیان کە مەبەستی تەگەرەنانە ڕێی کاریگەری «PKK»یە لەگەڵ ئامانجی دەوڵەتدا یەکانگیر دەبێ. دەوڵەت دەیەوێ (PKK) لە پاشکۆدا بمێنێتەوە و هەر جەنجاڵی سیاسەت بێ، ئەمەش واتە لەبەر بەلعەلوشان و توانەوە. بەڵام ئەمانەی دوایی دەڵێن: «چالاکییەکانی (PKK) سەرپەرگرن». ئەوان بەم پێیە پەلامارمان دەدەن و بە خۆیان دەڵێن: «تاقەکەمان ئاوا شۆڕشگێڕن». هێندێك چالاکیش دەکەن، تا بتوانن ئەم قسەیە دەربهەڕێنن. لە کاتێکدا دەکرێت بە شەڕێکی چەپ شێوازی دژ بە «PKK»یان دابنێین. ئەوەی لەمەوە بە ئامانجی دێنین ئەوەیە: ئەوانە هیچ شێکردنەوەیەکیان نە لەسەر کوردستان و نە لەسەر «PKK» نییە. با ئەمە بخەینە لاوە. ئەوانە تەناعەت یەك پەیاوی زانستی باش و شەرمەنەدیان نییە، دەنا چۆن دەتوانین هەڵوێستی دژ بە شۆڕشی کوردستانیان لێکبدەینەوە و ئەم هەڵوێستە بە

پاراستنی جێ و ڕێی خۆشیانەوە هەیە لە لای دەوڵەت، ئەوە ئێمە ئەم وەزعەیان وا هەڵدەسەنگێنین کە سەلماندنی هەڵسەنگاندنەکەی ئێمەیە. ئێوە هەڵسەنگاندنێکتان هەیە ئێمەدا دەڵێن: تورکیا لە قۆناغێکی پاش کۆماردا ماوەیەك پێشکەوتنی بە خۆوە دی. لە ساڵانی پەنجادا پاشەکشەی کرد و لە دوادوایەکانی ساڵانی پەنجادا کەمێك پێشکەوت و لە ساڵانی شەستدا پاشەکشەی کرد. ئەو پێشکەوتنەش کە لە ساڵانی حەفتادا جێی خۆی کردەوە، لە ساڵانی هەشتادا پاشەکشەی کرد. لە ساڵانی نەوەدیشدا قۆناغی پێشکەوتن دەست پێدەکات. دەتوانن لەم لایەنەوە چاوەڕانی گۆڕانکاری پێشکەوتنخوازانە بکەن بە کاریگەری (PKK). ئەمەیان قۆناغی پێشکەوتنە. چەندین بەڵگەمان لەسەر ئەوە هەیە. لەوانەیە گەلێك گۆڕانکاری ڕادیکالییانە لەو کەرتەدا ڕووبدەن کە سۆشیالیزمی شوێنی کاری تێنەکردوون، چونکە نە چەپی پێشکەوتووخواز و نە هیچ هێزێکی دیکە پێی ناکرێ بە بێ کارتێکرانی بە (PKK) هیچ پەرسەندنێك تۆماربکات. بۆیە من وای دەبینم ئەم قۆناغە تازەیە زۆر گرنگ دەبێ.

ی.ك: گەورەم.... ئەمە دەرچوون نییە لە باسەکە، بەڵکو بۆ ئەوەیە چی لەسەر (PKK) هەیە بیسەلمێنم. ئێمە ئەو دۆخە بە ڕوونی دەبینین کە باستان کرد، چونکە لە ڕۆژنامە نووسیندا کاردەکەین. دەوڵەت لە ساڵانی پەنجادا زۆر ڕقی لە ستالین بوو. ئەوسا لە ئەستەمبوڵ لە دواناوەندی دەمخوێند. مامۆستایەکی بە توانامان هەبوو وانەی ئەستێرەناسی پێدەخوێندین. کتێبێکی دانا بوو. ڕۆژێکیان وێنەیەکی بە قەدەر سەری دەنکە شقارتەیەکیان لەلا دۆزییەوە. ئەو وێنەیەیان بە ستالین شوبهاند. هیچ جۆرە لەشکەنجەیەك نەما کە ئەم داماوە بە هۆی ئەم وێنەیەوە نەیچێژێ! مەسەلەکە لەو ڕۆژانەدا ئاوابوو. ئێستا دۆخەکە لە تورکیا بەم شێوەیەی لێهاتووە: دەوڵەت دوژمنایەتی ئەو کەسە دەکات کە دوژمنایەتی (PKK) نەکات. بەو پێیە لەوەی وا دوژمنایەتی (PKK) دەکات لەلای دەوڵەتی تورکیا پلە و پایەیەکی تایبەتی هەیە.

س.پ: ئەمە لە ئایدیۆلۆژی دەوڵەتەوە سەرچاوەی گرتووە؟

ی.ك: بەڵێ، وەك لە قسەکاندا ئاماژەتان بۆ کرد، ڕەنگە ئەگەر یەکێکی دیکە بە دیمەنی (PKK)وە دەرنەکەوێ ئەوە کاریگەرییەکی زۆری هەبێ. لەوانەشە ئەمە چەند نەخۆشییەکی ترسناکی لێبکەونەوە. پێویستە بایەخ بەوە نەدەین. منیش هاوڕای تۆم.

س.پ: ڕاستە، دەوڵەتی تورکیا لە مەسەلەی (PKK)دا دووچاری چەندین هەژانی گەورە دەبێ. لە گەورەترین هەژاندا دەژی نەك هەر لەم حەفتا ساڵەی دواییدا، بەڵکو لە سەرتاسەری مێژوویدا بە قۆناغی عوسمانیەکانیشەوە. ڕاپەڕینەکانی جەلالیەکان و شۆڕشی شێخ بەدرەدین گشتیان بنچینەکانی دەوڵەتیان تووشی ئەم جۆرە هەژانە نەکرد. ئاخۆ دەبێ ڕاپەڕینەکانی جەلالیەکان و بەدرەدین چەند ساڵی خایاند بێ؟ هیچ ڕاپەڕینێك نییە توانیبێتی وەك ئێمە خۆی ڕاگرتبێ و نەیتوانیوە هێندەی شۆڕشەکەمان ببێتە موڵکی گەل.

ئێستاکە دەوڵەتی تورکیا لە سایەی هەڕەشەیەکی تونددا دەژی و هەوڵدەدات لە ڕێگای هێندێك گەلەکۆمەی سیاسی و سەربازییەوە لە تەنگژەی خۆی دەربازبێ.
بێڵە ئەمەش بڵێم: دەوڵەتی تورکیا لە ساڵانی حەفتادا ـ زانیبێتی یان نا ـ هەوڵیدا تایبەکاری بۆ ئەوە بکات کە ئەمڕۆ ڕوو دەدات. بۆیە لەلایەکەوە حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی (MHP)ی بەسەر کورددا سەپاند و، لەلایەکی دیکەشەوە سۆشیالیزمی شۆڤێنی، لە کاتێکدا ئەو ڕۆژانە ڕێگە چارەی سەربازی لە گۆڕێدا نەبوو. پێی وابوو دەتوانێ بە چەند پۆلیسێك مەسەلەکە تەمبێ بکات، بە تایبەتی کە دەستی کردبوو بە پەیوەندی کردن بە میللیگەری سەرەتاییەوە کە درێژکراوەی بارزانی بوو. دەوڵەتی تورکیا لەگەڵ ئەم ئەوژمەدا هاوئاهەنگی دەکرد بۆ دەستگرتن بەسەر باشوور و ناوەڕاستی کوردستاندا و بەوپەڕی وریاییەوە چاودێری گۆڕانکارییەکانی دەکرد. بەڵام دەوڵەت لە بەرەی چەپی کورددا، بە هۆی هێزەکانی سۆشیالیزمی شۆڤێنییەوە چاودێری دەکردن.(PKK) خەباتێکی لە پێسان نەهاتووی دژی ئەم دوو هێزە بنچینەییە کرد. حیزب لەوەندەی ڕووبەڕووی میللیگەری سەرەتایی بووەوە، لە ڕووی سۆشیالیزمی شۆڤێنیشدا ڕاوەستا و هەر لە ساڵی ١٩٧٥ بەدواوە خەباتێکی ئایدیۆلۆژی کرد. سەرەنجام کۆمەڵێك هەڤاڵمان لە شێوەی کۆمەڵێکی ئایدیۆلۆژیدا بۆ پەیدا بوو. ئەم کۆمەڵە کەوتە ناوزڕاندن و ناوەڕووتکردنی میللیگەری سەرەتایی لە نێو جەماوەردا. هەروەها خەباتێکی دیکەی کرد دژ بە سۆشیالیزمی شۆڤێنی کە خۆی لە حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا (T.K.P)دا دەنواند و بەربەرەکانێی ئەو ئەوژمەی سۆشیالیزمی شۆڤێنی کرد کە چاوی لەم حیزبە دەکرد و پشتی پێدەبەست. ئەم کۆمەڵە ئایدیۆلۆژییە بە تێپەڕینی ڕۆژگار لە ڕادیکالیزم نزیك دەبووەوە تا بووە بزووتنەوەیەکی ڕزگاری نیشتمانی. دەوڵەت بە کودەتای فاشی (١٢)ی ئەیلوولی ساڵی ١٩٨٠ بەرپەرچی ئەم پەرەسەندنەی دایەوە. سەرباری ئەوەی کە چەند هۆیەکی دیکە هەن بۆ هاتنی ئەم ڕژێمە، بەڵام هۆیە سەرەکییەکەی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستان بوو.
هێرشی دەوڵەت بۆ سەر ئەو ئەوژمە کە «PKK» پێشەوایەتی دەکرد زۆر سەخت بوو. ئەو کوشتارانەی کە لە (مەرعەش) کران هەر بەڵگەیەکی ڕوونن لەسەر ئەم دڕندایەتیە. دەوڵەت بەم کوشتارانە وا تێگەیشت ئەو هێزەی کە دەبێ سەرکوتی بکات (PKK)یە. بۆیە وای لێکرد ئەم حیزبە بە هۆی کودەتای (١٢)ی ئەیلوولی دابنێ!
بێگومان ناوەند و دەستەوتاقمەکان لە نێو چوون و سەرکوتکران و تەنها(PKK) بەرانبەر بە ڕژێمی (١٢)ی ئەیلوول مایەوە کە هێندەی نەبرد بە قەڵەمبازی پێر سەرووەری (١٥)ی ئاب وەڵامی درایەوە! ئەم قەڵەمبازە وەك هەنگاوێکی زۆر بەجەرگانە وابوو. دوژمن لە ئەنجامی ئەوەدا وا تێگەیشت کە ئیدی بوار لەبەردەم ڕوودانی گۆڕانکاری گەورەدا کراوەیە. لە کاتێکدا دەوڵەت پێیوابوو هەر لەساڵی ١٩٨٥ دا قەڵەمبازی (١٥)ی ئاب ئاهێڵێ. ڕەنگبوو دوژمن لە پلانەکەیدا

سەربکەوێ، ئەگەر لێهاتوویی(PKK) نەبووایە بۆ خۆتازەکردنەوە کە ئەم هەڵەی لە دەست دوژمن دەرکرد، بە تایبەتی لە کاتی کۆنگرەی سێیەمدا کە ساڵی ١٩٨٦ کرا و حیزب توانی پێداچوونەوەیەکی ئایدیۆلۆژی و ڕێکخراوەیی و چەند شیکردنەوەیەکی قووڵ بکات و کەوتە خۆ کۆکردنەوە تا بە کردەوە لە ساڵی ١٩٨٧ دا جێبەجێیان بکات. ئەمە وای لە دەوڵەت کرد ڕەوشی ئاوارتە لە کوردستاندا ڕابگەیەنێ و پەیوەندی لەگەڵ گوندپارێزاندا توندوتۆڵ بکات و جارێکی دیکە خێڵەکان پڕ چەك بکاتەوە و لە بری پاڵپشت کردنی ئایدیۆلۆژی کەمالی پشت بە ڕێبازە سۆفیتییەکان ببەستێ و هەوڵیدا گەل بە وەرزش و هونەر...هتد. سەرقاڵ بکات و لەمپەری ئایدیۆلۆژی لەبەردەم خەباتی حیزبدا دابنێ. ئەوە بوو دەستی کرد بە پێکهێنانی هێزی تایبەتی نوێ سەربازی و ڕووبەڕووی حیزبی کردنەوە. دوا نموونە لەسەر ئەوە (حزب الله) بوو کە بنیاتێکی نوێ سەربازی هەیە. ویستی لە ڕێگای ئەم ڕێکخستنانەوە لەمپەرێکی ئایدیۆلۆژی و سەربازی لەبەردەم خەباتی (PKK)دا دابنێ. دەوڵەت تا ئێستا پەیڕەوی ئەم گەمارۆدانە دەکات و ئەم لەمپەرانە دادەنێ.

جا کە دەوڵەت بۆی دەرکەوت ئەم کارانە بەس نین، پەنای بردە بەر نۆکەرایەتی کوردی و پاڵی پێوەنا ڕاستەوخۆ پەلامارمان بدات، بە تایبەتی وەك ئەوەی لە باشور ڕوویدا. لە کاتێکدا بە جۆرێکی گومان هەڵنەگر ڕوون بووەوە کە نەتەوایەتی کوردی بارزانی شێوەیەکی پەرەسەندووی سیستەمی گوندپارێزانە و لەم ڕەوتەدا دەوری خۆی گێڕا. دەوڵەت پەناشی بردە بەر بەکارهێنانی (حزب الله)، بە تایبەتی لە ناوچەکانی نێزیك بە دەسڕۆیی ئێران. ئەوەش تەکانێکی خێرای بە ڕووداوەکانی ئەو ناوچانەدا. جا کە ئەم هەموو ڕێ و شوێنانە بەس نەبوون، دەستی کرد بە خستنە گەڕی گشت هێزە چەکدارەکانی لە هەموو ناوچەکاندا، هەموو ئەمانە ئاماژە هەم بۆ ئەو تەنگانەیە دەکەن کە دەوڵەتی تورکیای تێ کەوتووە و هەم سەرنەگرتنی سیاسەتەکانی کە سەرنەکەوتنیان بە نەسیب دەبێ.

ی.ك: باشە. ئایا ئەمە مەترسی ناگەیەنێ بۆ سەر ئەنقەرە؟ مەبەستم ئەوەیە ئەم شێوە پەیوەندییە توندوتۆڵەیان لەگەڵ بارزانی و تاڵەبانیدا سەبارەت بە تورکیا کەمەیەکی ترسناك پێکناهێنێ؟

س.پ: بێگومان دەوڵەت هێزی کەمەترسی لەم چوارچێوەیەدا پێباشترە، دیارە تورکیا یەخەگیری مەترسییەکی گەورە بووەتەوە و بۆ خۆ لێدەرباز کردنی پێی باشترە پەیوەندی لەگەڵ هی کەم مەترسییاندا ببەستێ. هەتا (حزب الله)ش مەترسییەکی پەنهان بۆ تورکیا پێکدەهێنێ. بەڵام مەترسی گەورەتر خۆی لە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا دەنوێنێ. لەبەرئەوە مامەڵەکردن لەگەڵ (حزب الله)دا دەردەبات.

ی.ك: ئەوەندەی لە دوورەوە بەدووی بابەتەکەدا چووم و بەوپێیەی کە سەرکردەی (PKK)ی، تۆ پشت بە سیاسەتێکی زۆر نەرم و نیان دەبەستی. حکومەتی

ئەنقەرەش هەرگیز بیری لەوە نەکردووەتەوە کە ڕەنگە ئێوە لەگەڵ ئەوانە و بەتایبەتی تالەبانیدا لێکحالی ببن.

س.پ: بێگومان ئێمە گەمژە نین و دەتوانین سیاسەتەکانمان بە پێی هەلومەرج پەرە پێبدەین. دەوڵەت هەوڵ دەدات بە تەنازولی بچووك بچووك مەترسییە گەورەکان نەهێڵێ. بەڵام ئاکامەکانی ئەم سیاسەتە چۆن دەبن و زیانەکانی چین؟ بۆ دەوڵەتی بە جێدەهێڵین یا بیری لێبکاتەوە.

ی.ك: بەڵام با ئەم بابەتە لە گۆشە نیگای تورکەوە بخەینەڕوو. ئەگەر لەم گۆشە نیگایەوە بڕوانین دەبینین (حزب الله) حیزبێکی ئاینی سەرپەڕگرە لەلایەکی دیکەوە «PKK» بەرانبەر (حزب الله) بەرخۆدان و شەڕ دەکات. ئەمەش پڕوپاگەندەیە بۆ «PKK». ئایا گەل بەم شێوەیە لەم کێشەیە تێناگات؟

س.پ: باروودۆخی قورسی دەوڵەت زۆر ڕوونە. ئەو مامەڵە لەگەڵ حیزبێکدا دەکات کە ئەگەر کەرەستە و کارسازی تەواو ببن، لەوانەیە شەڕ لە دژی خۆی بکات. مەبەستمان (حزب الله)یە. واتە دەوڵەت مامەڵە لەگەڵ ئەم حیزبەدا دەکات و هەموو پێداویستێکی دەداتێ بۆ بەرەنگاربیمان. گومانی تێدا نییە کە ئێران مەترسییە بۆ تورکیا. ئێستاش دەوڵەت ناچارە مامەڵەی لە تەکدا بکات، لەویش بۆ لەڕوودا ڕاوەستانی (PKK). ئەمە بەڵگەی ڕادەی ئەو مەترسییەیە کە (PKK) بۆ تورکیای پێکدەهێنێ. کاتێك دەوڵەتی فیدرالی کوردییان لە باشور ڕاگەیاند، لە بەرەنگاربوونەوەماندا ڕایانگەیاند. واتە ئێمە هۆی لەوە بووین تورکیا دەوڵەتێکی فیدرالی کوردی لێبێ.

ی.ك: بێگومان، ئەگەر «PKK» نەبووایە، دەوڵەتی تورکیا ئەم کارەی پەسند نەدەکرد؟

س.پ: ئەمە زۆر گرنگە. دەوڵەتی تورکیا سەردەستەی داواکارانی بنیاتنانی ئەم جۆرە دەوڵەتە بوو و کۆمەکی پێشکەش کرد. ڕاگەیاندنی ئەم فیدرالییە هاوزەمانی هێرشی هاوبەشیان بوو بۆ سەر ئێمە. واتە پێکهێنانی ئەم دەوڵەتە فیدرالییە پێوەندییەکی ڕاستەوخۆی بە (PKK)ەوە هەیە. بە واتایەکی دیکە ئێمە بووین دەوڵەتی تورکیامان ناچارکرد ئەم جۆرە دەوڵەتە بخاتەوە.

ی.ك: بەڵێ. بە پێی ئەو پرنسیپەی کە باوەڕی بە «یەکێتی دژەکان» هەیە لە دیالەکتیکدا، ئێوە بوون واتان لە دەوڵەتی تورکیا کرد دەوڵەتی فیدرالی کوردی لێ ببێ.

س.پ: (حزب الله)ش بابەتێکی هاوشێوە دەنوێنێ. ئێمەین وا لە دەوڵەتی تورکیا دەکەین پێکهاتەیەکی کوردی ئیسلامی بخاتەوە. بگرە چەند گۆڕانکارییەك لەم بارەیەوە لە ئارادان. ئالێی هەموو ئەمانە کۆمەڵە مەترسییەکن لەسەر دەوڵەتی تورکیا؟ چەند پێمگوتن من باش دەوڵەتەکەتان دەناسم، ئێستاکە ئەو تەنازولە گەورە ناوبراوانە پێشکەش دەکات. بەڵام ئەوانە هێشتا نۆکەرن و دەتوانن لەگەڵ نۆکەرانی کورد و لەگەڵ ئەمەریکا و ئەڵمانیادا لێك تێبگەن.

هەرچۆنێك بێ ئەم گۆڕانكارییە هەرگیز لە بەرژەوەندی گەلی توركدا نین. حیزبێكی كوردی لە شێوەی (حزب الله) یا لەشێوەی (حزبی ڕەفاە)دا لە بەرژەوەندی گەلی توركدا نییە. شۆڕشگێڕان و پێشكەوتووخوازە توركەكان هەست بە هیچ بەرپرسییەك ناكەن بەرانبەر بەم مەسەلە گەورەیە و گەلەكەیانیان بێچەك لە بەردەم ئەم مەترسیە گەورانەدا بە جێهێشتووە.

ی.ك: باشە، بڕوانن هەموو كاتێك بیردەكەینەوە بۆ كوێ بڕۆین.

س.پ: پێویستە بیر لەمە بكەینەوە. ئەم مەسەلانە ڕۆژانە هەزار جار نەخشەیان بۆ دەكێشرێت.

ی.ك: كێ بەرهەڵستی (مەسعود یەڵماز) بوو؟ (محەممەد كەچە جیلەر و عەبدولقادر ئاتسو) و كەسانێكی دیكە. ئەی كێ لایەنگری (مەسعود یەڵماز)ی دەكرد؟ كچێكی گەنم ڕەنگ و توركووت ئۆزال! باشە لە كۆتایی ساڵی ١٩٩٢ دا چی قەوما؟ ئەمجارە توركووت ئۆزال خۆی كەوتە لایەنگری كردنی (محەممەد كەچەجیلەر و عەبدولقادر ئاتسو)و هەوڵیدا ئەم تاقمە ئابڕوداره بۆ پێشەوە بهات. واتە هەوڵیدا جارێكی دیكە حیزبی نیشتمانی دایك (ANAP) بخاتە ژێردەستی نەقشبەندی. ئایا ئەمە دەچێتە نێو ئەو چوارچێوەیەی كە نەخشەم بۆ كێشا؟

س.پ: با بەشێوەیەكی زیاتر واقیع بینانە لا لەم بابەتە بكەینەوە. لەوانەیە ئەم ئاكۆكییە ئەنجامی جۆری پەیوەندیەكان بێ لەگەڵ وڵاتە یەكگرتووەكان و ئەڵمانیادا. لەوانەشە بە هۆی سەركەوتنی (حزبی ڕەفاە)ەوە بێ. من بێ ئەملاو ئەولا ئاڵێم وایە. بەڵام ئەمە چاوەڕوان دەكەم. ئۆزال كەسێكە مەسەلەی (PKK)ی بە قووڵی وردكردەوە و بە پێی ئەم وردكردنەوەیەی خۆشی، هەنگاو دەنێت. بۆ نموونە من ڕێگای تایبەتی خۆمم لە هەڵسەنگاندنی كادیرانی حیزبدا هەیە. ڕەنگە بە توندوتیژی ڕێیان نیشان بدەم. بەڵام سەرەڕای ئەوە من لەبنچینەدا پارێزگارییان دەكەم و هەمیشە وەزیفەیان پێدەسپێرم. ڕەنگە ئۆزال لەبەر ئەوە ئەمەی كردبێ كە ئەو كەسانە تاقمی ئیشی خۆی دەزوێنن و لە ماوەیەكەوە بۆ ماوەیەكی دیكە هەندێكیان پێش دەخات و هەندێكی دیكەیان پاش دەخات و بە پێی ئەو مەترسییەی كە بەرەو ڕووی دەبێتەوە هەنگاو دەنێت. پێم وانییە بیرای بیر دەنگی لە (مەسعود یەڵماز) بڕیبێ. لەوانەیە لەبەر هۆیەكی تەكتیكی مەسعود بە تەنێ بە جێبهێڵن. پێدەچێ مەبەستی لەوە ڕاگرتنی سەركەوتنی (حزبی ڕەفاە) یان لانی كەم سوود وەرگرتن بێ لەو لێشاوە ئاینییەی كە بەرپاوەیە.

ی.ك: بەڵام لەوە دەچێ ئەوانە لێكهەڵببڕێن. هەموو حیزبێك لە توركیا قۆناغێك حوكم دەكات و پاشان دابەش دەبن. هەموویان دابەش دەبن.

س.پ: ئێستا لاتان لە بابەتی دروست بوونی حیزبە توركیەكان كردەوە. با لەم هەڵسەنگاندنەماندا بە كورتی بچینە سەر ئەم بابەتە. دروست بوونی حیزب لە توركیا هەر لە سەرەتاوە تا ئێستا بە پێی بەرژەوەندی دەوڵەت بووە. دەوڵەتی توركیا بە هۆی ئەم حیزبانەوە ڕوو لە ڕاست یا چەپ دەكات بۆ پووش

بەسەرکردنی سیاسەتەکانی. ئەگەر بەرژەوەندییەکانی وای خواست بیڕنتە خۆرئاوایی یا بەسەر بابەتێکی دەست نیشانکراوەوە بگیرسێنەوە، لەوسا پەنادەباتە بەر داهێنانی ئەم حیزبانە. ئەگەر بڕوانینە مێژووی تورك، دەبینین ئەم حیزبانە بنکەی کۆمەڵایەتییان نەبووە و کە دروست بوون نە پشتیان بە بنچینەی چینایەتی بەستووە و نە بە قازانجی کۆمەڵایەتی و دەسکەوتی چینایەتی. هەر لە (جون تورك)ەکانەوە بۆ (نامق کەمال) و تا دەگات بە (ئیتحادو تەرەقی)، هەموویان لە شەتڵجاری دەوڵەتدا نەشونمایان کردووە. خۆ حیزبی کۆماری گەل (CHP) حیزبی دەوڵەتە و حیزبی دیموکراتی (D.P) حیزبێکی لە (CHP) هەڵبڕاوە و ئەوی دیش لە (D.P) هەڵبڕاوە و بەم پێیە تا بەم ڕۆژمان دەگەین. دەبینین حیزبی نیشتمانی دایك (ANAP) سوپای فاشی ڕژێمی (١٢)ی ئەیلولە. لێکهەڵبڕانی ئەم هەموو حیزبانە چی دەگەیەنێ؟ ئەمە بەڵگەی ئەوەیە کە سیستەمی حیزبی بێسوود بووە و ئەوەشی لەبەر یەکهەڵوەشان هاتووە و ناتوانێ لەبەردەم سەرکەوتنی (PKK) خۆ ڕابگری. بۆیە ئەم حیزبانە لێکهەڵدەبڕێن. واتە هەر کاتێك لە ڕوودا ڕاوەستانی دەوڵەت بەهێز بوو، سیستەمی سیاسی و سیستەمی حیزبەکان دووچاری ئیفلیجی دەبن و دەسەڵاتیان بەسەر ئیشدا ناشکێ. سیاسەتەکانی دەوڵەت و بەتایبەتی سیاسەتی حیزبەکانی بە گشتی مایە پووچ بوون. با(ANAP) چونی دەوێ وا دابەش ببێ و (١٠) حیزبی ڕاستڕەوی لێببنەوە. با(SHP)یش دابەش ببێ و (١٠) حیزبی چەپڕەوی لێببنەوە. ئەم هەموو حیزبانە تووشی نابووتی دەبن. تەنانەت پەراگەندەیی و لەبەر یەکهەڵوەشانی ئەم حیزبانە گرێدراوە بەمەوە. واتە حیزب لە تورکیا بە ڕاستی دروست نابێ، لە کاتێکدا حیزبی پێویستەی چینە کۆمەڵایەتیەکان و کەرتەکانی کۆمەڵگا لە ئارادا نین. بۆیە لەمانە حیزبی ساختەن و هەموو ڕۆژێك هەڵدەوەشێنەوە. ڕەنگە بلێن هەڵبژاردن دەکرێت! بەڵێ دەکرێت، ڕەنگە بلێن شێوازی لانی کەمی دەنگەکانیش هەیە و دەوڵەت شتی خۆی دەسەپێنێ. بەڵێ یەکێك لەو دووانە دەبیاتەوە. بەڵام ئەمە بە هیچ شێوەیەك وا ناگەیەنێ کە دەوڵەت لە دیاریکردن و دەست نیشانکردنی سیاسەتەکانیدا پشتی بە یەکێك لەو حیزبانە بەستووە. بنکەی دەوڵەت پەرش و بڵاوبوومەوە و کاریگەری بەسەر گەلەوە کەم بووە. بۆیە هەوڵدەدات لە ڕێگای ئەم حیزبانەوە کردەوە شێوێندراوەکانی خۆی بسەپێنێ.

ی.ك: بە پێی تێڕوانینی من، ئەو پیاوانەی کە ئێستا وان لە گۆڕەپانی سیاسەتدا، زۆر بەم نزیکانە لە گۆڕەپان نامێنن.

س.پ: تورکیا لە مەسەلەی سەرکردایەتیدا قەیرانێکی توندی تێدایە و سەرکردایەتییەکی گەورەی گەرەکە. چوار ساڵ دەبێ ئەمەم لە چەند چاوپێکەوتنێکدا خستووەتە ڕوو.

ئەو مشتومڕانەی کە لە سەر کۆماری دووەم دەکرێن ئاکامی هەلومەرجە دژوارەکانن.

ی.ك: دیارە، گومانی تێدا نییە.

س.پ: ئۆزال وەك سەرکردەیەك جوولایەوە. لام وایە ئۆزال لە چوارچێوەی سەرکردایەتی تەکنیکی تێنەپەڕاند و سەرکردەیەك بوو لەسەر ئانیشك دەڕۆیشت. هێندێکیان گوتیان: ئۆزال بەجەرگ و سەرچڵ و سیاسەتمەدارە و سیاسەت پەرە پێدەدات. بەلام من گومانی خۆمم لەسەر ئەم مەسەلەیە پێشانداو بە سیاسەتە کوردیەکانیشیەوە. خۆ هێندێکیان ڕەچەتەیان دەداین و ئەویش چەند شتێکی بە پێی ئەم ڕەچەتانە دەگوت.

ی.ك: ئۆزال هەل قۆزەرەوە بوو. ئەم جوێنکەرەوەیەش بەوە لێكنادرێتەوە بەجەرگی بێ.

س.پ: بەلێ، بەلام «ئینۆنو» فەرمانبەرێکە دەولەت ڕووتاندیەوە، چونکە ڕۆشنبیری باوکی هاوتای بەرژەوەندی دەولەتە. هەرچی مەسەلەی (دیمیریل)یشە، واتە پێبەندبوونی دەولەت بە بالی ڕاست، بەلام بە شێوەیەکی زۆر کۆنەپەرستانە. هاتنە سەر حوکمی بۆ بە جۆرێکی گونجاو ڕاکێشانی پیاو ماقوولان و بازرگانان و بەگەکانی ئەنادۆل بوو بۆ دەولەت. لەبەرئەوەی کە لە پاشکۆوە دەولەتی گرتووە، هەر لە پاشکۆوە هەلیدەسووڕێنێ. لەبەر ئەوەش کە دەولەت کەسایەتیە فێلبازەکەی ناناسێ، چەندەها جار بە کودەتای سەربازی خرایە پەراوێزەوە. لەوی ڕاستی بێ توانای سەرکردایەتی کردنی نییە و پێم وا نییە زۆر لە مەسەلەکانی سەرکردایەتی و دەولەت تێبگات. پێی دەکرێ ببێ بە پیاوماقوولێکی باشی ئەنادۆل. ئێستاش دەتوانێ بە شێوەیەکی هێمن و بنچینەیی نوێنەرایەتی بەرژەوەندی بازرگانان و پیاو ماقوولان و ئاغاکان بکات و بنکەی میللی تارادەیەك پێل بهاوێژێ.

ی.ك: دەست نیشانکردنەکەی ئێوە لە تێبینی شەخسی مندا هەیە ئەویش ئەوەیە سەرۆکایەتی وەزیرانی دیمیریل و سەرۆکایەتی زانکۆی ئەردال ئینەنۆ و وەزارەتی حیکمەت چەتین یەکتری تەواو دەکەن.

س.پ: دەلێن: «دیمیریل کەمێك دیموکراسی هەیە، دەتوانێ لە کۆبوونەوە گشتیەکاندا جەماوەر بوروژێنێ و ناکۆکی لەگەل دەولەتدا هەیە». بەلام من ناچمە پال ئەم ڕایە. کابرایەکی دیموکراتی نییە.

ی.ك: ئێستا دیمیریل بە تەواوکەری (حیکمەت پاشا ئینۆنو) دادەنرێت.

س.پ: ئەگەر ئۆزال لە ئەتاتورك بچێ، ئەوا دیمیریل لە ئینۆنو دەچێ. دەکرێت ئەم جۆرە لێكچواندنە بکەین. ئۆزال پیاوی دەولەت بوو زیاتر لە هەر کەسێکی دیکە ڕاستی لێشی دەولەتی دەزانی و دەیتوانی خێرا لەگەل لیشەکەیدا بگونجێت. ئاوا دەتوانین هەلیسەنگێنین.

ی.ك: ئۆزال توانی زۆر لەو قاڵبانە بشکێنێ کە کەسانێکی دیکە پێیان نەکرا بیکەن. بەڵام نەیتوانی شتێکی دیکە بخاتە جێگایان.

س.پ: شکاندنیان گرنگ نییە. ئەو باش میکانیزمی کاری دەوڵەت دەزانێ و دەتوانێ لەو میکانیزمانە تێکبشکێنێ کە لە کارکەوتوون و هەوڵبدات ئەم میکانیزمانە دروست بکات. بۆ نموونە، دەبینی گەلێك لە سیاسەتەکانی دەوڵەت پڕ بەپێستی سەرمایەداری نین. لۆمە دەکرێت چونکە هیچ ناکات.

ی.ك: پێم وایە ئێستا کۆڵەکەکانی ڕوو لە نەمانن و وەزعی شڵوقە، چونکە زۆر کەس باوەڕی پێناکەن.

س.پ: وەك ئاوێك لەمەوبەر باسم کرد، سەرکردایەتییەکی تەکتیکییە، تەکتیکی سوپا و تەکتیکەکانی ئەمەریکا جێبەجێ دەکات. دەستبژە خێرا گەرفان پڕکەرەکانیش لە کەرتەکانی سەرمایەدا هەن، بە پەلە لەگەڵیاندا هاوجووت بوو و توانی بەکاریان بێنێ. مەسەلەی ئۆزال وا پێکدێت. ئێستاکە ئەم قۆناخەمان تێپەڕکرد و (ڕیگان ـ بوش) ڕۆیشتن و کلینتۆنی تازە هات و ئەمە تا ڕادەیەك جیاواز دەبێ. لەوانەیە سوپا بۆی دەربکەوێ پێویستییەکی زۆری بە ئۆزال نییە و لەوانەشە کەرتی دەستبژان بە بەرچاوەوە نەمێنن. مەبەستم ئەوەیە ڕەنگە ئۆزال دەوری نواندنی ئەوان نەبینێ، چونکە لەلایەکەوە ئیدی بەسوود نییە و لەلایەکی دیکەشەوە دیمیریل هاتووەتە ڕوو کە ڕەنگە قسە بەناویانەوە بکات و سەیر بکات ئەوانە زیاد لە پێویست دەستبژن. بۆیە دەبێ بەربەستێك لەبەردەم (ANAP)دا دابنێ و بەوە بووە شتێکی گرنگ بۆ دەوڵەت. لەوانەیە بپرسی: (بۆچی سەرۆکایەتی وەزارەت بۆ دیمیریل گرنگە و هۆیەکانی ئەم پلەوپایە وەرگرتنەی چین؟». لە گەلێك ناوەندا بێزاری بەرانبەر بە ئۆزال و دەستبژەکانی دەورووپشتی هەبوون، سەرباری ئەو بۆشاییەی کە بە هۆی ئێمەوە پەیدا بوو. بەم پێیە دیمیریل توانی کەڵك لەم دوو هۆیە وەربگرێ، لەبەر ئەمە گوتم: «دیمیریل نازانێ چۆن بەم پلە و پایەیە گەیشت؟». وەختێك لە کۆنگرەی حیزبی داد (AP)دا قسەی دەکرد گوتی: «چەند جار لە حوکم لایانبردم، ئەوەتا جارێکی دیکەش هاتمەوە. من ڕێزی قسەی خۆم دەگرم». هەمووان دەزانن چەند داماو و گۆشەگیرە لە گوندەکەیدا (حەمزە ناکۆی) و ئەم شێوە دەرکەوتنەوەی بە چاکەی وزە و تین‌وتوانەکانیەوە نییە. ئەمەش مایەی شانازی پێوەکردن نییە وەك ئەو دەیکات کاتێك ئەوە دەڵێت، ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو خاوەنی یادەوەرییەکی بێ‌هێز و سەرپێییە و هەوڵدەدات کەرتە سادەکان بخەڵەتێنێ. بەمە نایەوێ هۆی سەرلەنوێ بەم پلەوپایە گەیشتنەوەی تێبگات یا خۆی لێ گێل دەکات.

لێرەدا ڕەنگە بپرسی: «بەڵام کێ ئەم کاروبارانە هەڵدەسووڕێنێ؟». ئێستا سەرۆکی ئەرکان لە بەری مەیداندا دەرکەوتووە و قسەیەك دەجوێنێتەوە. ئەم قسەیەی شایانی تێبینی کردنە و هێندێك نیشانەی لەسەر سیاسەتە بنچینەییەکان تێدایە. ئەگەر لە هێندێك هاوسەنگی نێودەوڵەتیدا خۆپاریز نەبووایە، وەك گەورەترین

ماموستا دەکەوتەڕوو. بەڵام ئەمەش چارەسەری کێشەکە نییە. کێشەی سەرکردایەتی بەم ڕێگایە چارەسەرناکرێت و پەیوەندی بەمەوە هەیە: مەنتیقی کۆمار لای ئەوان ڕەگاژۆ بووە. ئەم ڕۆژانە دەم لە کۆماری دووەم دەژەنێت و ئەم دەم تیۆرمێنەش ئەنجامی چەند ناچارییەکی دەست نیشانکراوە و پەیوەندی بەو کۆمارەی یەکەمەوە هەیە کە بە دۆخێك گەیشتووە ناتوانێ کاروبارەکان بەڕێوە ببات و بووە بە بەڵا بەسەر گەل و سەرمایەدارییەوە. بەڵام سیاسەتمەدارێکی لەخۆڕادیو لییە بتوانێ وەڵای بنێ. ئۆزال هەوڵیدا کەمێك بەرپەرەکانێی بکات، بەڵام دەسەڵاتێکی پێویستی نەبوو. هەرچی چۆنێك بێگوتبایە: ئێمە کۆماری دووەم دادەمەزرێنین، من باوەڕم وابوو کە لە چوارچێوەی پڕۆپاگەندە تێی نەدەپەڕاند.

ی.ك: ئۆزال کارتێکی گرنگە لە گەمەکەدا و دەکرێت گەمەی لەسەر بکرێت. لەوەبوو دۆڕاندی. ئۆزال تاکە ڕێگایەکی هەیە، ئەویش ئەوەیە جارێکی دیکە دابەزێ و حیزبێکی تازە دابمەزرێنێ و جارێکی دیکە بەختی خۆی تاقی بکاتەوە.

س.پ: دیمیریل چارەسەرێکی ئەم قەیرانە نییە. لەوەتا (حیزبی ڕەفاە) بەربەرەکانێی دەکات. ئەگەر توانی دەستەبەری پشتیوانی ئەلمانیا و کۆنەپەرستانی ناوچەکە بکات، لەوانەیە هەنگاوێك بنێت. بەڵام ئەمە چارەسەرێکی باشی قەیرانەکە نییە.

ی.ك: ڕێ بە (حیزبی ڕەفاە) نادەن بە تەنیا حکوومەتێك دابمەزرێنێ. لەوانەیە یەككەوتنێك بێت لەگەڵ (SHP) یا لەگەڵ حیزبێکی دیکەدا.

س.پ: بە دڵنیاییەوە وایە. لەوانەیە وەك پێشوو بەکاری بهێننەوە.

ی.ك: متمانەیەك بە حیزبی (ڕەفاە) نییە، ڕەنگە ئێوەش بڵێن کۆنەپەرستی ئەوان ڕێژەییە.

س.پ: ناتوانن هیچ بکەن، ئەوە نەبێ کە ئەم کۆمارە بکەنە داروپەردوویەکی زیاتر و ئەو تەنگانەیەش تووڵ بکەنەوە کە خۆیانی تێدان. وە هەر گۆڕانی گەورەی تورکی یان چاك کردنی دۆخەکەیان لەلا دەمێنێتەوە. ئەمەیان ئامادەکاری بۆ نەکراوە نە لە ناوەندەکانی سوپادا و نە لە ناوەندە مەدەنییەکان. دژوارییەکە لەم خاڵەدا چڕدەبێتەوە. ئێمە بەو کەسانەی کە دەپرسن: «ئایا PKK گفتوگۆی سیاسی دەوێ یان نا؟». دەڵێین هەتا ئەگەر بە گفتوگۆی سیاسیش پشت ئەستوور بین، کەسێك لەلاکەی دیکە نییە بتوانێ بە حیزب و سیاسەت و پێشەوایەتی و سەرکردایەتیەکەیەوە بەرپرسی دەربهێنێت. لە ڕاستیدا کەسێك نییە بتوانێ دانوستاندنمان لەگەڵدا بکات. ئەگەر یەکێکیان گوتی: «بەڵێ»، چڵی دیکە پەیدا دەبن بەرهەڵستی دەکەن. ئەوی ڕاستی بێ ئەوە کوا کە ئێمە دەتوانین سیاسیانە گفتوگۆی لەتەکدا بکەین؟ واتە تورکیا سەرکردایەتییەکی تێدا نییە. ئەم دۆخە زیانی گەورەی هەن. پێم وایە دەوڵەت بەرانبەر بەم دۆخە دەستەپاچەیە. ئەگەر ویستی گفتوگۆمان لەگەڵدا بکات، کادیری ڕاستەقینەی نییە. جا کێ ئەوە بکات؟

ی.ك: ئەنانەت ئەگەر یەکێکیشیان هات و گفتوگۆی لەگەڵ کردن، چی دەگۆڕێت؟ کێ هێزی گۆڕینی هەیە؟

س.پ: لەبەرئەوەی قەیرانی سەرکردایەتی و قەیرانی حیزب و قەیرانی ڕژێمیان هەیە. هەموو ئەمانە ئالەبارن.

ی.ك: ئەمە کێشەیەکی زۆر گرنگە.

س.پ: بە دڵنیاییەوە. لە کۆنەوە ئەمە تێبڕوانینمە. مەبەستم ئەوەیە ئێمە بۆ گفتوگۆی سیاسی سازین، بەلام دەوڵەت ساز نییە. بۆیە ناتوانین چەند بنچینەیەکی تازە بۆ پەیوەندی کورد و تورك دابنێین. هەتا ناوەندەکانی سوپاش بارودۆخەکەیان بەدڵ نییە.

ی.ك: چونکە لایەنی تورکی ئامادە نییە. چارەسەری سیاسی ڕێگای خۆی ناگرێتەبەر.

س.پ: سوپا لە دڵەڕاوکەدایە. ئەنجوومەن و حکومەتیش لە دڵەڕاوکەدان. گەلێك ناوەندی دیکەش نیگەرانن و دەنگێکی بەهێز پەیدانابێ و ئەم دڵەڕاوکێیە ئەهێڵێ. نە یەکێك دەبینین بۆمان بدوێت و نە سیاسەتی بنچینەییش، نە سیاسەتمەداری بەجەرگ و نە سەرکردایەتیش هەن. هەموو ئەمانە بەڵگەی ئەوەن کە گەلی تورك قەیرانێکی قووڵ و ئاشکرای سەرکردایەتی هەیە.

ی.ك: ئۆزال جارێکیان لە فیدرالیزم دوا. ئەمجا هێندەی پێنەچوو قسەکەی قووت دایەوە، لە کاتێکدا قسەکەی لە ڕۆژنامەکاندا کەوتە ڕوو. ئۆزال ترسنۆکە، هەنگاو بۆ پێشەوە دەنێت و پاشان پێیدا دەگەڕێتەوە. ئێستاش لافی ئەوە لێدەدات کە کوردی لە میللەتانی دیکە زیاتر خۆش دەوێ و باشترین چارەسەری بۆ کێشەی بۆسنەو هێرزەگۆڤینا هەیە. لافی ئەوە لێدەدات هەڵوێە، بەلام تورکیا پێویستی بە کوتره و تورکیاش کوتری تێدا نییە.

س.پ: ئایا دەبینە هەڵۆ ئەگەر پلانی بۆ ڕەشەکوژی دارشت؟ ئەگەر ئەمە دەیکات بە هەڵۆ، با سوپەرهەڵۆ بێ. بەلام ئەمە چارەسەر نییە. بە کورتی ئەوان لە قەیرانێکی ڕاستەقینەدان. حیزبێکی حازربەدەست نییە پێش ئەوەی کار لەکار بترازێت ڕێ و شوێن و چارەسەری دەست نیشانکراو دابنێ. ئەوان باسی هاوجووت بوونی نەتەوەیی دەکەن و ئەمەش شتێکی تازە نییە. بوونی ئەوان لە کۆنەوە لەسەر هاوجووت بوونی نەتەوەیی بنیات نراوە.

ی.ك: هەموو هاوجووت بوونەکان نیشانەی سەرەوتنن، وە لە ڕاستیدا ناوەندێکی سەرەوتوو هەیە، هاوجووت بوونێکیش لەسەر چارەسەرنەکردنی کێشەی کورد هەیە. ئەوان باش ئەم هاوجووت بوونە دەپارێزن.

س.پ: ئایا کێشەیەك هەیە بەم بارودۆخەوە بە چارەسەر گەیشتبێ؟ چ کێشەیەك زیاتر گری و گۆلاوی نەبووە؟

ی.ك: گوتی: من بانقێکی زەریایی دادەمەزرێنم و وەزیرێك بۆ ئەم مەبەستە دادەنێم. ساڵ و نیوێکە نەیتوانیوە یاسایەکی پێویست بۆ ئەوە دەربکات، سەرەڕای

ئەوە لە سێ دەقە زیاتری پێ ناوێ. باسی وەزارەتی ژینگەی کرد و ئەم کارەشی بە جێنەهێنا. ئەم ئەنجامە بەڵگەی بنبەست و کۆتاییە. کەس نەیتوانیوە ئەم دۆخەی کە باسم کرد ڕاست بکاتەوە.

ئەگەر بەرەی خۆرهەڵات پەرە نەستێنێ، بەرەی خۆرئاوا پەرە ناستێنێ. بەرەی خۆرهەڵات هەر کاتێك پەرە بستێنێ، پەرەسەندنی خۆرئاواش زیاد دەکات.

س.پ: ئێمە دەوڵەتمان هەر لە ڕووی سەربازی و سیاسییەوە نەهەژاندووە، بەڵکو پەردەمان لەسەر گەلێك مەسەلەی دیکەش لاداوە. ئێوە ئێستا کە پێمان دووبارە کەمالیزم و ڕژێمی کۆماری و سیستەمی حیزبەکان و بارودۆخی سەرکردایەتی هەڵسەنگێننەوە و پێمان چاو بە سیاسەتە بنچینەییەکاندا بخشێننەوە کە دەکێشێتەوە نەك هەر بۆ گۆڕانکاری گەورە لە سیاسەتی کوردیدا، بەڵکو لە بواری دیموکراسی و سیاسەتی دەرەوەشدا و زۆر دەروو دەکرێنەوە و بنگە پێویستەکان دادەمەزرێنەوە و ئێوەش پێداویستییەکی ناچاریتان بەوە هەیە. ئەمە ئەو ئەنجامانەن کە لە هەڵانی (PKK) دەکەونەوە.

ی.ك: تێزێك یا پێشنیارێکت هەبوو بۆ کەمێك ڕۆشنکردنەوەی مەسەلەکە. ئێوە دەتانگوت: «ئەگەر بەرەی خۆرهەڵات پەرە نەستێنێ، بەرەی خۆرئاوا پەرەناستێنێ و بەرەی خۆرهەڵات هەرکاتێك پەرە بستێنێ، پەرەسەندنی بەرەی خۆرئاوایش زیاد دەکات». وە دەتوانین هەمان تە دووبارە بکەینەوە کە باسمان لێوەکرد وە دەڵێین:«ئەگەر پەرەسەندن لەبەرەی ڕۆژئاوادا ڕوونەدات، ئەوە ناتوانین بەرەی کوردستان پەرە پێبدەین». ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: نەخێر، پێچەوانەی ئەوە ڕاستە، «ئەگەر پەرەسەندن لە بەرەی ڕۆژهەڵات ڕوونەدات، ئەوە بەرەی ڕۆژئاوا پەرەناستێنێ و هەرچەندە بەرەی ڕۆژهەڵات پەرە بستێنێ، ئەوا بەرەی خۆرئاواش زیاتر پەرە دەستێنێ». پەرەسەندنی بەرەی خۆرئاوا دەبێتە هۆی پەرەسەندنی ڕادیکاڵی زۆر گەورە لە شۆڕشدا و ڕاستی کورد زیاتر دەخاتەڕوو. ڕەنگە ئەمە شوێنەواری زۆر کاریگەری هەبێ و بکێشێتەوە بۆ کێشەی کۆمارە تورك زمانەکان و کار لە چەند فیدراڵییەکی ڕیشەیی بکات. ئێمە چەندە ئەوە تێبپەڕێنین، لەوانەیە مەسەلەی(PKK) بێئەندازە ببێتە هاندەر بۆ فیدراڵیزمی کوردستان و یەکگرتنی کۆمارەکانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست بە ڕێژەیەکی گەورە. ڕەنگە کوردستان دەوری دەستەی ئەرکان لەم مەسەلەیەدا ببینێ. چارەسەری تورکی بەم خاڵەدا ڕەت دەبێ. ئەگەر باکووری کوردستان بوو بە فیدراڵی، ڕێی لێدەچێ کۆمارە تورك زمانەکان ببنە قەوارەیەکی فیدراڵی. ئەمە فیدراڵیزمی قەفقاس و فیدراڵیزمی ئێران و فیدراڵیزمی عەرەب دەگەیەنێ. ئەمە ئەو فیدراڵیزمەی خۆرهەڵاتی ناوەڕاستە کە ئێمە دەدوێین. هەر لەم لایەنەوە،

ڕووداوی فیدرالیزمی کوردستان واته زنجیرەی فیدرالیزمە تورکییەکان، بەباشوریشەوە. هەروەها فیدرالیزمی قەفقاس واته فیدرالیزمی کۆمارەکانی ئاسیای ناوەڕاست و فیدرالیزمی ئێران و فیدرالیزمی عەرەب. دەوڵەتانی عەرەبی ئێستا لە بنەڕەتدا لە بنیاتی فیدرالیزمەوە نزیکن.

ئەم جۆرە فیدرالیزمە فراوانە کە باسی دەکەین چەند دوورایییەکی دیاری مێژوویی و جوگرافی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری دەبن و ئەم دوورایییانە دەپارێزێ و ڕێش بۆ پەرەسەندنیان دەکات، لە باتی شەڕی ماڵوێرانکەر و تێکدان و یەکتربڕاندنەوەیان. بەڵکو دەبێتە سیستەمێك بۆ دەوڵەمەندکردنی یەکتری. ئەم سیستەمە شایانی بیر لێکردنەوە و ڕێش بۆ کردنە و ئەوە بەدی دەهێنێ کە ئیسلامییەکان بانگەشتیان بۆ دەکرد بەبێ ئەوەی هیچ بکەن. هەروەها ئەوەش بەدی دێنێ کە سۆڤیێت بانگەوازی بۆ دەکرد بەبێ ئەوەی هیچ بنچینەیەکی بۆ دابنێ و ڕووبەڕووی ئەو ئەوروپاییانە دەبێ کە بە شوێن ئەم جۆرە یەکێتییەی نێوان وڵاتەکانیاندا دەگەڕێن. ئەگەر توانیمان بنیاتێکی شۆڕشگێڕانە بۆ ئەم فیدرالیزمە مسۆگەر بکەین، بگرە ئەوسا دەتوانین بە فیدرالیزمی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست بگەین کە دەبێتە هێزێکی گەورەی بەرگر و دەیکاتە یەکێتییەکی مێژوویی لە پێناوی پەرەسەندندا.

ی.ك: بەڵێ من بە کەفوکوڵەوە گوێم لێیە. هەڵکشانی کورد درێژ دەبێتەوە تا دەبێتە هەڵکشانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست. هەموو ئەوانەی کە چاویان پێت دەکەوێ لێت دەترازێن و ئەم بۆچوونەیان هەیە. ماوەیەك لەمەوبەر «یالچین دۆغان» دیدارێکی لەگەڵ ڕێکخستی و هەر ئەمە بۆچوونی ئەو بوو، چونکە پێی گوتم: «سەرکردەی (PKK) بیرکردنەوەی تەنیا لە بنیاتنانی کوردستاندا قەتیس نابێ، بەڵکو بە دوای ڕزگارییەکی گەورەترەوەیە». ئەمانە بۆچوونی من بوو هەر لە یەکەم چاو پێکەوتنمەوە بە تۆ لە ساڵی (١٩٨٩)دا. هەر لە چوارچێوەی ئەم باسەماندا لەسەر فیدرالیزم، ئەگەر ڕێ بدەن بۆچی لا لە ئەنجوومەن نەکەینەوە. ئەوە بابەتێکە گەلێك لە خوێنەواران بە پەرۆشن بیزانن. واتە مەسەلەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان. وەك دەردەکەوێ ئەم ئەنجومەنە ساڵی ١٩٩٣ دەکرێتەوە و گەلێك ئامادەکاری بۆ ئەمە لە ئارادان. ئایا هیچ ڕوونکردنەوەیەك لەسەر ئەم ئەنجومەنە و ژمارەی ئەندامانی هەیە؟

ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانە وەڵامی ئەو شتانە دەداتەوە کە هێزە سیاسیەکان لە ئەنجومەنێکی نیشتمانی چاوەڕوان دەکەن.

س.پ: لە باشوور ئەنجومەنێك دامەزرا و حکومەتێك بە پێی ئەم ئەنجومەنە پێکهات. باوەڕم وایە وەڵامدانەوەی ئەو حکومەتەیە کە بیر لە دامەزراندنی

دەکەینەوە لە بۆتان و بادینان. ئەنجومەنەکەش وەڵامدانەوەی ئەنجومەنە پشتماڵەکەی ئێمەیە. ئەوان دەیانەوێ تەرزی کرێگرتە لە جێی تەرزی شۆڕشگێڕ دابنێن. تێنەگەیشتن لەم بابەتەش سوود بەخشە. وەلا سەرنج دەدەین ئەم بزاڤانە چل ساڵە لە باشور هەن. بۆچی بە خەیاڵیاندا نەهات حکومەتێك و ئەنجومەنێك دابمەزرێنن و هەموو خەمێکیان ئۆتۆنۆمی بوو؟ وەختێك لە حکومەتی بۆتان و بادینان و لە ئەنجومەن دەدوایێن، بە پەلە کەوتنە بنیاتنانی ئەنجومەن و حکومەت. جا کە کاریگەریمان لە ڕووی سیاسی و سەربازییەوە بەرەو زۆور چوو، حکومەتی فیدراڵییان ڕاگەیاند. ئەم هەنگاوانە بە پشتیوانی ئیمپریالیزمی جیهانی دەنرێن و تورکیاش پاڵپشتی لەوە دەکات.

بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە دەبێ شۆڕشی کوردستان ڕوو بە حەزبایەتییەکی واقیع بیناگە گەشە بکات وا کە لە دەوری پارتی کرێکارانی کوردستان کۆببنەوە. ئەمەش دەبێتە هۆی سوپا پێکهێنان و دامەزراندنی ئەنجومەن و حکومەت. ئەمانە چەند هەنگاوێکی بێ گەڕانەوەن. لە لایەکەوە سیاسەتەکانی شەڕی تایبەت و ئەو هەموو شێوازانەی لە گۆڕێدان کە مەبەستیان تێو هەڕاو کردنمانە و، لە لایەکی دیکەوە هێزە ساختەکان بە پارێزگاری هێزەکانی چەکوشی ئامادە دەخرێنە بەری مەیدان. واتە ئێمە دەتوانین بڵێین شەڕی کەنداو هێشتا بە شێوەیەکی دیکە لە کوردستاندا بەرپایە و ئەم شەڕەش بۆ ماوەیەکی کورت خاپان لەگەڵ (صدام)دا بوو، لە کاتێکدا ئێستا بە شێوەیەکی سەرتاسەری لەگەڵ ئێمەدایە. پێشتر گووتومە: شەڕی کەنداو سەبارەت بە کوردستان شۆڕشی ئۆکتۆبەر لە دووتوێیدا هەڵدەگرێ. پاش ئەوەی لە شۆڕشی ئۆکتۆبەر تێپەڕێندرا، ئەم شەڕە شۆڕشێکی تازەی ئۆکتۆبەری لێدەکەوێتەوە. بۆیە ئەم شەڕە بە شێوەیەکی ڕێکخراو دژ بە ئێمە دەکرێت. سەرنج بدەن تورکیا توانی لە ڕێگای شەڕی باشور هێنانیەوە بۆ سەر ئێمە، یەککەوتنێکی تەواو بە دەست بهێنێ. ئەوەبوو ئەورووپا بە کۆمەڵ قایل بوو و ئەمەریکاش لە ڕاگەیاندنەکانیدا پشتیوانی خۆی پێشاندا و لە تورکیاش ئیئتیلافێکی پێکهێنراوی نەتەوەیی بەدی هات. لە لایەکی دیکەوە، دووچاری هێرشی ناوەندە چەپەڕەوەکان بووین. ئەوە دەچن ئەمەش بەشێك بووبێ لە یەککەوتنی نێو دەوڵەتی دژ بە ئێمە. چونکە هەمان زمانیان بەکار هێنا کە دەوڵەت بەکاری دەهێنا، ئەوان ناتوانن چاو لە بەرخودانە ڕەسەن و گەورەکانی «PKK» بپۆشن، ئەدی بۆچی زمانی دەوڵەت بۆ هێرش کردنە سەرمان بەکاردێنن؟ دیارە بەکارهێنانی هێندێك گوتەی شۆڕشگێڕانە هیچ بایەخێکی نییە. لیژەکانی دەوڵەت بەلای ئێمەوە لە هی ئەوان ئاشکراترن. چۆن چاو لە مەزنی شۆڕشگێڕانە دەنووقێنن و پەلاماری دەدەن پاش ئەوە هەوڵدەدەن کارەکەتان بە هێندێك گوتەی بریقەدار پەردەپۆش بکەن. کەس باوەڕ بەمە ناکات.

پێدەوایە هەوڵیاندا سووریاو ئێرانیش ڕابکێشنە نێو ئەم یەککەوتنە نێودەوڵەتیە. هەوڵی ڕاکێشانی ئێران بێ ئەملاولایە. دەسەڵاتدارانی ئێران (١٠) هەفتالی

بەرپرسدارمانیان گرت کە بۆ ئەوێ نێردرابوون. سوریاش هێندێك هەوڵی وەك گرتن و شتی لەم بابەتەی هەبوو.

زۆر ڕێی تێدەچێ ئەوان ئەگەر توانیبایان (PKK) لەبەینبەرن، ئەوا لە ڕێگای یەککەوتنی نێودەوڵەتییەوە دەستکەوتیان دەبێ. بۆیە ڕاستەوخۆ پەنایان بردە بەر لوتکەی سێ قۆڵی و کۆبوونەوەیەك کرا ئێران و تورکیا و سوریای تێدابوون. تورکیا ئەنجامەکان و ئامانجەکان و دوورایییەکانی هێرشەکەی لێکدایەوە و ڕاپۆرتێکی دوور و درێژی پێشکەش کردن. هەروەها تورکیا ڕاپۆرتێکی لەسەر ئەو ئەنجامانە پێشکەش کرد کە ڕێککەوتنی پێشوو خستبە ڕوو. لام وایە ڕێککەوتنەکەیان هێشتا بەردەوامە.

ی.ك: بەڵام ئەو لوتکە سێ قۆڵییە هیچ ئەنجامێکی نەخستە ڕوو.

س.پ: هەر لەسەرەتاوە ئاشکرابوو کە هیچ ئاکامێکی لێناکەوێتەوە بە هۆی ئاکۆکییە قووڵەکانی نێوان ئێران و تورکیاوە کە پاشماوەی بابەتەکانی دیکەیان داپۆشی. ئاکۆکی لەو چەشنە لەگەڵ سوریاشدا هەیە. ئەم ئاکۆکیانە لەو جۆرەن کە بە ئاسانی لەتێپەڕنابن. ئاکە کارکردیش کە پێکەوە کۆی کردنەوە کێشەی کورد بوو کەوا گەورەمە قۆناغی پێکهێنانی دەوڵەت.

ی.ك: پێش پەیدابوونی «PKK» لە دەربڕینی (دەوڵەتی کوردی) دڵگران دەبوون، واتە هەر شێوەیەك بوو بێ فیدراڵی یا هی تر. وایان دەبینی پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیان بەم مەسەلەیەوە هەیە.

س.پ: زۆر ئاساییە ئەم دەوڵەتە کار بکاتە سەر ئەم دەوڵەتانە، هەتا ئەگەر فیدراڵیش بێ. کاریگەرییەکانی (PKK) لەوە گەورەترن بە یەك دانیشتن قسەیان لێبکرێت. بە چارەسەر گەیشتن یا لە گەیشتنیان مەسەلەیەکی دیکەیە پشت بە ڕادەی ئاکۆکی نێوانیان دەبەستێ. جا چەندە لەسەر ئاکۆکییەکانی دیکە یەکبکەون، سەبارەت بە (PKK)ش ڕێکدەکەون. چەندیش لێك دوور بکەونەوە، لەسەر (PKK) ئاکۆك دەبن. ئەو یەکگرتنە ناوەکی و نێودەوڵەتییەی کە کرا، نۆکەرایەتی کوردی و ناوەندە ڕیفۆرمیستە کوردییەکان و ناوەندە چەپڕەوە کوردییەکانی وەك ڕێگای ئازادی (ÖY)شی خستەلای خۆی. هەموو ئەوانەی کە چوونە پاڵ هاوپەیمانەتییەکە سیاسەتیان دەرهەق بە(PKK) و ئەو چینانەی وا نوێنەرایەتیان دەکەن دەرکەوت. ئامانجی هەموو ئەوانەی کە بەشداری هێرشەکەیان کرد نەهێشتنی پارتی کرێکارانی کوردستان و بەرخۆدانەکانی بوو لە ساڵی (١٩٩٢)دا.

بەڵام گومانی تێدا نییە کە (PKK) دەمێنێ. ئەوان ئا ئێستا قسە و قسەڵۆك لەسەر (ئەرماد) عوسمان ئۆجەلان دەجوونەوە و مشتومڕ لەسەر ئەم مەسەلەیە دەکەن و پرسیار دەکەن ئایا دیلە یان خۆی بەدەستەوە داوە؟ لەم مشتومڕانەیان وا دەگەیەنێ ئایا ئەرماد قابیلی ئەوەیە بێ بە نۆکەر یان نا؟ ئەگەر قابیلی ئەوە بێ، ئەوا لە ڕێگای تاڵەبانی و بارزانییەوە دەستەمۆی دەکەن. بە هەمان شێوە دەڵێن ئاپۆ لە سوریایە. ئایا دەتوانین سنوورێك بۆ چالاکییەکانی دابنێین یان نا؟ یان: ئایا دەتوانین وای لێبکەین دەست بەرداری خەباتی چەکدارانە بێ و ئەویش دەستەمۆ

بکەین یان نا؟ یان: ئایا پەیمان دەکرێت بە هەندێك دەسکەوتی سیاسی قەناعەتی پێبکەین یان نا؟ هەموو مشتومڕەکانیان لەم چوارچێوەیەدایە. لە لایەکی دیکەوە ئەم مشتومڕانە هێشتا لەو بارەیەوەن کە ئاخۆ (PKK) هەرەسی هێناوە یان نا؟ ئایا (PKK) دەتوانێ درێژە بە خەباتی چەکداری بدات یان نا؟ ئایا چالاکی و کێوماڵەکانی ناوخۆ سەرکەوتنیان بە نسیب دەبێ یان نا؟ ئامانجیان لەم هەموو پرسیارانە بەرپاکردنی شەڕێکی دەروونییە بۆ گەیشتنیان بە مەبەستەکانیان. هەوڵەکان تا ئێستا لەم ڕووەوە بەردەوامن. بەڵام خافڵگیرییەکە لەوە بوو ئێمە بە شێوەیەکی چاوەڕوان نەکراو پێوەندیمان لەگەڵ ئەنجومەن و بەرەی کوردستانیدا لە باشور و پێوەندی سیاسیشمان لەگەڵ پێکهاتەی حکومەتی ئەوێدا دامەزراند. ئەم سیاسەتەمان تا ئێستا درێژەی هەیە. لە لایەکەوە پێکدادەلپژان و لە لایەکی دیکەوە پێوەندی. ئەوان لە هەڵسانگاندن و بەخۆگرتنی ئەم گۆڕانکارییانەدا تووشی نارەحەتییەکی زۆر دەبن.

ی.ك: ئایا پێکدادەلپژان بە توندی یان بە نەرمی بەردەوامە؟

س.پ: نەخێر، بەردەوامی پێکدادەلپژانەکان بە توندی بن یان نەرمی گرنگ نییە. گرنگ پێکدادەلپژانی سیاسەتەکانە. سیاسەت پارێزگاری جۆری پێکدادەلپژان دەکات و هەمان کات بە دووی سادەترین خاڵی لێکتێنزیکبوونەوەدا دەگەڕێت. ئێستاکە بنکەیەکی جەماوەری و نیشتمانی فراوان بە تایبەتی لە ناوچەی (سۆران)دا هەیە بۆ یەکگرتن ئامادەیە. ئێمە ناتوانین ئەمە فەرامۆش بکەین. نیاز هەبوو لەگەڵیاندا ڕێك بکەوین. با بڕوانین ئاخۆ ئەم نیازە بەرەی پێدەدرێت؟ لە لایەکی دیکەوە پێشمەرگە هێزێکی تەواوی نەبوو بچێتە شەڕی دژ بە (PKK) و بەرژەوەندیان لەمەدا نەبوو. کاتێك باسی یەکگرتن دەکەین، مەبەستمان نەهێشتنی کاریگەری ئەم کارکردانەیە. هەرچی پێکدادەلپژانەکانیش هێشتا بەردەوامن، چونکە هێشتا درێژە بە سیاسەتی جارانیان لەگەڵ تورکیادا دەدەن کە سیاسەتەکانی دوژمنە. هێزی ڕەسمی لایەکی ئەم سیاسەتەیە. بەم پێیە پێکدادەلپژان لەگەڵیاندا بەردەوام دەبێ. ئەگەر ئەم پێکدادەلپژانە ئەگاتە ڕادەی چەك بەکارهێنان، ئەوا لەسەر پێیە لە هەر ساتێکدا بێ ئەم ئاراستەیە بگرێ و لەوانەیە لەوە لە کاتێکی دیکەدا بێ. گەوهەری مەسەلەکە ئەوەیە دۆخی شەڕ هێشتا بەردەوامە، یا بە شێوەی دیکەش بێ. تا ئێستاش کاریگەرییەکی گەورەمان لە بەرەی باشووردا هەیە و ئەوە تا بەدەست هێنانی چەند ئەنجامێکی باش درێژەی دەبێ. بێگومان ئەم بارودۆخە وەك هێزێك وا دەبێ بۆ بەرەی باکور. ساڵی داهاتوو ئەنجامەکانی ئەوەش دەبینین.

ی.ك: ئایا ئەمە وا دەگەیەنێ کە دوو ئەنجومەن لە ئارادا دەبێ، ئەو ئەنجومەنە کە لێی دوواین و ئەنجومەنی نیشتمانیش؟

س.پ: بەڵێ، دەچمە سەر ئەم مەسەلەیە. گومانی تێدا نییە کە ئەم پێوەندیانە دەکێشنەوە بۆ پێکهاتەی تازە لە ساڵی(١٩٩٣)دا. زۆر ڕێی تێدەچێ ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان «ئەو ئەنجومەنە بێ کە وەڵامی ئەو شتانە دەداتەوە کەوا هێزە

سیاسییەکان لە ئەنجومەنێکی نیشتمانی چاوەڕوان دەکەن. ئەمە بە پەرەسەندن دادەنرێت. لەبەر ئەم هۆیە لەوانەیە باشور و باکور بێنە پاڵ ئەم ئەنجومەنە وا کە لە پەرلەمانی تورکیا و ئەزموونەکەی بچن، بەڵام لەو زیاتر دیموکراتی و سەرتاسەری دەبێ. بەڵگەکان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن کە دەکرێت چەند هەنگاوێکی باش بەم ڕێگایەدا بنێین نەك هەر لەباکوری کوردستاندا، بەڵکو لە بەشەکانی دیکەی کوردستانیشدا. هەرچی ژمارەی نوێنەرانیشە گرنگ نییە. ڕەنگە ۳۰۰ یا ۵۰۰ نوێنەر بێ.

کەمێك هەڵوێستە وەرگرتن لەسەر بایەخی مێژوویی ئەم ئەنجوومەنە شتێکی بەسوودە، کورد بە قۆناغی حیزبایەتی (پێکهێنانی حیزبی سیاسی) و بە قۆناغی دروست بوونی بەرەدا تێپەڕیوە. بەڵام قۆناغی ئەنجومەن لە ڕووی ئەو قۆناغەوە کە پێیدا دەڕۆین پڕ بایەخە. کاتی ئەوە هاتووە ئەم جۆرە ئەنجومەنە بنیات بنرێت. لە ڕووی کۆمەڵایەتی و سیاسیشەوە گۆڕانکارییەکان بنیاتنانی ئەم جۆرە ئەنجومەنە دەخوازن. وا پێویست بوو ئەم ئەنجومەنە لە قۆناغی حیزبایەتیدا لە شێوەی کۆنگرەیەکدا دروست بێ کە هەموو حیزبەکانی تێدابێ. بەڵام لەبەر گەلێك هۆ نەبوو. بۆ نموونە لای میللەتانی دیکە حیزبەکان لە کۆنگرەوە بنیات دەنرێن. کەچی لای ئێمە پێچەوانەکەی ڕاستە و پێویستە کۆنگرە بە کاریگەری حیزبەکان و بەرەکان ساز بدرێت. لەسەر گوشە نیگایەکەوە بڕوانین بۆمان دەردەکەوێ کە پێکهێنانی ئەنجومەن و کۆنگرە بۆ کورد زۆر گرینگراوی ژیانن، چونکە بۆشاییەکی سیاسی پڕدەکەنەوە. لەوانەیە کۆنگرەیەکی هاوئاهەنگ و مەزن نەبێ، بەڵام بە تێپەڕینی ڕۆژگار لە ڕووی دیپلۆماتی و ژیانی مەدەنی و سیاسییەوە دەبێتە بنگەیەکی کاریگەر و دەشـ... ئامرازێکی کارا بۆ دەرباز بوون لەو قەیرانانە کە ... ...ییەکان دەیانئێننەوە. لە پاڵ ئەمەدا کاریگەرییەکی ...ییەتی دەبێ بۆ خەڵك ڕاکێشان بەرەو شۆڕش و هۆری ڕەوایی بە تەختی تەوێڵیەوە دەنێ. ئامەوێ لەم هەڵسانگاندنەمدا بۆ ئەنجومەن زێدەڕۆیی بکەم. بەڵام من دڵنیام کە لە حاڵی نەبوودا نابێ و ئێمە تەنیا بۆ پڕوپاگەندە بنیاتی نانێین و هەر بە قسە ئەنجومەن نابێ.

ی.ك: لەو هەڵبژاردنانەی ئەوروپادا کە کران ناوی وا دەرکەوتن کە بە خەیاڵدا نەدەهاتن. مەبەست لەوە چییە؟

س.پ: بەلای منەوە ناو گرنگ نییە، بەڵام ئەرك و پێویستی خۆی زۆر گرنگن. لایەنێکی دیکەی گرنگیش هەیە، ئەویش ئەوەیە ئەم ئەنجومەنە یەك ڕەنگ نەبێ، بەڵکو نوێنەرایەتی تێکڕای چینەکانی کۆمەڵگا بکات و بیروڕا ناکۆکەکان و سیاسەتە جۆراوجۆرەکانی تێدابێ و ببێتە بنچینە و بڵندگۆیەك حیزبەکان بە ئارامی قسەی تێدا بکەن و فەرهەنگ و هەمەشێوە و ڕوخسار بێ تا لە یەك شوێندا پێك بگەن. پێویستە هێندەی بۆ پاڵێوراوی حیزبەکان کراوە بێ، دەرگای بۆ خێڵ و ناوەندەکانی دیکە ئاواڵە بکات و بگرە پشتیان پێبەستێت.

ی.ك: ئایا هەڵبژاردنی خێڵەکان بە هەمان شێواز دەبێ؟

س.پ: ئەوان پیاوی خۆیان دەدۆزنەوە و هەڵیاندەبژێرن و بۆ ئەنجومەنیان ڕەوانە دەکەن. پێم وانییە لەم حاڵەدا هەڵبژاردنێکی شێلگیر هەبێ. جا لەبەرئەوەی کە بناغەی میللی لە لای ئێمە پتەوە، دەتوانین هەڵبژاردن بکەین. بە هۆی ئەو گوشارانەشەوە کە دەیزانن، هیچ دەرفەتێك بۆ بەدیهێنانی ئەوە لە ئارادا نییە. لەبەرئەوەی کە گەل بە گشتی پشتگیری سیاسەتی حیزب دەکات، زەحمەت نییە گەل پشتگیری ئەندامەکانی ئەو ئەنجومەنانەی هەڵبژاردن بکات کە حیزب دەست نیشانیان دەکات. ئەوانەش کە ماون کاردەکەنە سەر ناوەندە خێڵەکییەکان. بۆیە دەتوانن نوێنەرانی خۆیان هەڵبژێرن. هەروەها ناوەندە ئایینییەکانیش سەرباری کاریگەری سنووردارییان لە کوردستاندا، ئەوانیش دەتوانن نوێنەرانیان بۆ ئەنجومەنی نیشتمانی بنێرن. مەبەستم ئەو ئەنجومەنە کوردییەیە کە هەلومەرجی مێژوویی دەیهێنێ. ئەگەر بەدی هات، شتێکی باش دەبێ.

ی.ك: سەرکردەم، لە گوتاری حەفتانەمدا نووسیومە: «ئەگەر بە کوردستانی لە دایك ببومایە و ئەندامی پەرلەمانی ئێستای تورکیا بوومایە، ڕێگەی چوونە پاڵ ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانم هەڵدەبژارد». ڕاتان بەرانبەر بەم بیرکردنەوەیە چییە؟

س.پ: دەمەوێ سەرەنج بدەی. ئەگەر ئەنجومەنەکەمان کەوتەڕوو، ئێوەش و مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی دەتوانن تێیدا ببنە ئەندام. گەلێك هۆ هەن. هۆی یاسایی ئەمانەی ئەوەت دەداتێ بە کاوەخۆ بجوولێی و وات لێدەکات بە زمان پاراوییەکی زیاترەوە گوتار دابدەی و سیاسەت بکەی. ئێوە لە بنەڕەتدا لە ناوەندی سیاسەتدان. ئامرازە سیاسییەکان بۆ ئێوە بەس نین. گوتم ئەنجومەن ئەم لایەنانە دەستەبەر دەکات. ئەگەر کەسانێکی وەك ئێوە کە داکۆکی لە کێشەی کورد دەکەن و لە کورد خۆی پتر ڕەنج دەدەن حەزیان کرد لە ڕێگای ئەم ئەنجومەنەوە بکەونە کار، پێویستە ئەوە شتێکی سەیر نەبێ. تەنانەت ئەگەر لەو ئەندامانە ژمارەیەك تورك و عەرەبیشیان لە نێودا بوو، پێویستە پێمان سەیر نەبێ. تێڕوانینی ئایدیۆلۆژییان هەرچۆنێك بێ، من وای دەبینم هاتنە ڕیزیان شتێکی باشە. هەوڵ بدەن و ئیش بکەن تا لەوێ پێکبگەینەوە، چونکە جیاوازی تێڕوانین لەم جۆرە ئەنجومەنەدا و بەتایبەتی لە سەرەتاکانیدا دەتوانن بە باشی پێداویستییەکانی گەل لەو سیاسەتانە بە جێبهێنن کە خزمەتی بەرژەوەندی دەکەن و بۆ قازانجی گەلان دەبن. هەبوونی کورد لە پەرلەمانی تورکیا لە کاتی بنیاتنانیدا شتێکی خراپ نەبوو. بەڵام پاشتر بۆ مەبەستی خراپ بەکارهێنرا. دەکرا لەم ئەنجومەنە میللییەدا نوێنەرایەتی بکات، بەڵام شۆڤێنیزم نەیهێشت ئەوە سەربگرێ. ئێستاکە کورد لە گەلێك ئەنجومەندا هەن، دەوری خۆیان ناگێڕن. دەور نەگێڕانیشیان شتێکی زۆر خراپە. من نالێم بوونیان لەوێ خراپە. هەر بەو پێیە، بوونی تورکی باش باشترە لە نەبوونیان و پێویستە هەبوونی نوێنەرانی تورکیش بۆ گەلی تورك شتێکی پڕ بەها بێ.

ی.ك: زۆر دەرفەتی پێشنیاری ئێوەم بۆ خۆ پاڵاوتنم پێ گەیشت. من بۆ ئەو متمانەیەتان سوپاستان دەکەم. من خۆم ئارەزووم دەکرد ئەو کوردانەی کە لە پەرلەمانی تورکیادان بچنە پاڵ ئەو ئەنجومەنە.

س.پ: ئەمە شیاوە، هەندەچێ ئەم جۆرە کارە پەرلەمانی تورکیا بەھەژێنێ خۆی بهێنێتەوە، چونکە نوێنەرە کوردەکان هەر بەو دوو وشەیە کە لەزاریان هاتەدەر کورسییەکانیان لەدەستدا. لەبەرئەوەش کە یەك یا دوو نیشانەیان هەڵگرتبوو، دنیایان هەڵساند و دانەنیشاندەوە. بێگومان ئەوانە بەم ڕەفتارەیان پاڵ بەکوردەوە دەنێن لەئەنجومەنی خۆیان دابمەزرێنن کە هەرچی چۆنێك بێ مافی زۆر سروشتی خۆیانە.

ئەو هەڵسەنگاندنانەی کە دەڵێن: «ئاپۆ بە ئامۆژگارییەکانی خۆی ڕێنوێنی HEP دەکات»، یان(HEP) سەر بە(PKK)یە هیچ بنچینەیەکی ڕاستیان نییە.

ی.ك: ئەوانەی وا حوکمی تورکیا دەکەن بیر تەسکییان هەیە. ئەوان وای دەبینن چوونە نێو پەرلەمانی تورکیا سەبارەت بە کوردستان و تورکیا شتێکی گرانە، یا بۆ خەبات ناچارییە، ئەم بارودۆخە پێچەوانەی ئەم چەمکەیە. وەك دەبینم حکومەت لەم قۆناغەدا لە داخستنی (HEP)دا بڕیارە. پێشتر لەسەر داخستنی سوور بوون و ئێستاش بڕیار. بەم وایە قسە و ڕاگەیاندنەکانیان کە لە ڕۆژنامەکاندا دەرکەوتن و باسی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان کراوەتەوە، دەوڵەتی وا لێ کرد بەم جۆرە بڕیاربێ. ئەم بڕیارە لە لای (HEP)یش هەیە. چۆن دەڕواننە ئەم کێشەیە؟ [illegible] (HEP)، بۆیە ڕەخنەیەك دایەدەخات ئەوە حیزبێکی کوردی داخستووە.

وەك دەبینم حیزبێکی کوردی لە نێو تەکتیك و ئامانج و بەرنامەتاندا نییە، بەڵام توانیوتانە بە هۆی بوونی ئەم حیزبەوە ئەنجامی باش وەدەست بهێنن. واتە (PKK) حیزبی (HEP)ی دانەمەزراندووە. بەڵکو (PKK) ناتوانێ چاو لە بوونی (HEP) بپۆشێ. ئێوە لە گۆشە نیگای سەرجەم جەماوەری کوردستان و تورکیاوە چۆن دەڕواننە (HEP) و ڕادەی بایەخ پێدانتان چەندە و چۆنی هەڵدەسەنگێنن و ئایا توانیویەتی ئەرکەکانی ڕابپەڕێنێ؟ ئایا لەمڕۆ بەدواوە دەتوانێ ئەرکەکانی ڕابپەڕێنێ؟

س.پ: بەسەرهاتی دروست بوونی(HEP) کەمێك ئاڵۆزە. ئەوە بوو نوێنەرانی کورد ویستیان بەرهەڵستییەکی سادە لەنێو(SHP)دا پێکبهێنن. بەڵام لەبەرئەوەی کە ئینەنۆ کەسێکی زۆر شۆڤێنی بوو، لە حیزب وەدەری نان. یەکەم: ئەم جۆرە ڕەگ و ڕیشەیە لای ئینەنۆ هەیە و، دووەم: ئۆزاڵ چرای سەوزی داگیرساند بۆ دامەزراندنی (HEP) لە پێناو بێهێزکردنی (SHP)دا و پشتیوانی دەوڵەتی بۆ حیزب مسۆگەر کرد. بۆشاییەکی سیاسی بە کاریگەری ئێمە لە ئارادا بوو، بۆیە

هێندێك ناوەند ویستیان کاریگەریمان بە خراپی بەکاربێنن. واتە دەست کرا بە قسەکردن لەسەر پێکهێنانی حیزبێکی کوردی نوێکەر و ڕەنگبوو لەم هەلومەرجەدا(HEP) بن. بەرمان لەوە گرتەوە دەست لەم مەسەلەیە وەربدەین لەو ڕووەوە نا کە «ئەمە حیزبی ئێمەیە و سەر بە PKK یە»، بەڵکو لەبەرئەوەی کە پشتی بە بنکەی سیاسیمان ئەستوور بوو. هێندێکیان نزیك دەبوونەوە. وەك بڵێی دزی دەکەن و، هێندێکی دیکەیان وا نزیك دەبوونەوە کە دۆست بن. بەم پێیە نەمانتوانی دەستەوەستان ڕابوەستین. واتە ناچار بووین دەست تێوەربدەین. مەبەستم لەو دەستێوەردانە دروست کردنی چەند پێوەندییەك بوو. لە ناوەوە و لە دەرەوە ڕەخنەمان لێ گرت و پشتگیریمان کرد. جیا کە ڕێککەوتنمان بۆ هەڵبژاردن لەگەڵ(SHP)دا هاتە پێشەوە، پشتگیریمان کردن. چونکە ئامانجی تەکنیکەکانی دوژمن ئەوە بوو هێزی شاراوەی ئێمە بکرێتە پشتیوان بۆ حیزبی دیکەی ترسناکتر. نەمانتوانی بە تەماشەکەری بمێنینەوە و خۆدابڕین لە هەڵبژاردن، شتێکی گونجاو نەبوو. لە باشترین چارەسەر ڕێککەوتن بوو لەگەڵ (SHP) لەسەر هەڵبژاردن. وەك دەزانن یەکەم جارە ئەم جۆرە نوێنەرانەی کورد دەردەکەون و کە پەرلەمانیش بە شێوەیەکی شۆڤێنی لای لەم مەسەلەیە کردەوە، ئەوە وای لە ناوەندەکان کرد بێ ئەندازە بهەژێن و زەمینە بۆ مشتومڕی دوور و درێژ خۆش کرد وەك «PKK لە ناوەوە نەك لە دەرەوە. پێویستە ئەوانە دەربکەین» و ڕەفتاری دیکەی شۆڤێنی لەم چەشنە.

ی.ك: ئایا ئەم شێوە ڕەفتارەی نوێنەرانی تورك ڕەفتارێکی دەمێنگانە نییە؟

س.پ: بێ گومان، پێویستی نە دەکرد قیامەت هەڵبستێنن، چونکە دوو وشەیان لە دەم دەرهات یا دوو نیشانەیان دانا. سەرنج بدەن لە ئەنجومەنی هاوشێوەی وەك هی ئینگلتەرە و فەرەنسەدا دەکرێت هەموو شتێك بڵێن و، هەتا هێندێك ئەندام گوێ لەم جۆرە قسەیە ناگرن و بایەخی پێنادەن و پەلپی لێناگرن. ئەم ڕەفتارە بەڵگەی ڕادەی دەمارگیری شۆڤێنیانەیە. پەلپ و بیانو پیشاندان لەسەر یەك یا دوو وشەی هاکەزایی، بەسەریاندا هەڵگەڕایەوە. ئێمە کاتی ئەوەمان نییە ئاوڕ لەم مەسەلە بچووکانە بدەینەوە، چونکە زەحمەتە (HEP) بە ئامۆژگاری ئێمە ئیش بکات و تێ بگات و لە دۆخێکدا نییە ڕێ بدات ئامۆژگارییەکانم بە ڕاستی جێبەجێ بکات. با (HEP) بخەینە لاوە، کادیرە ناوەندییەکانی (PKK)ش ناتوانن ڕێنماییەکانم بە شێوەیەکی ڕاست و ڕەوان جێبەجێ بکەن و من بە ئاشکرا سکاڵا لە دەست ئەم بارودۆخە دەکەم. (HEP)ێك کە لە دەسەڵاتی ناوەندییەوە دوور و لە توانایی جموجوولیش بێبەش بێ و ڕێکخستنەکەی هێزێکی تەواوی نەبێ، چۆن دەتوانێ ئامۆژگارییەکانم جێبەجێ بکات؟ ئەم حیزبە حیزبێکی یاسایییە و منیش بەرپرسی حیزبێکم شەڕ دەکات. چۆن دەتوانم ئامۆژگاری ئاشکرا بە حیزبێکی یاسایی بدەم؟ ئەمە زیندەڕۆیی تێداکرابوو. واتە ئەم پڕوپاگەندانە بە مەبەستی ئاوەژاندن و داماڵینی ئەم حیزبە دەکران. وە لەڕاستیدا هەندێك کەس لە

هەندێك مەسەلەدا ڕای منیان دەپرسی و ئێمەش ڕای خۆمان لە هەندێك ڕۆژنامەدا بڵاوەکردەوە، وە لەمەوە هەندێك پڕوپاگەندە بڵاوکرانەوە کە دەڵێت: ئاپۆ ڕێنمایی خۆی دەدات بە (HEP) و یان (HEP) حیزبێکی سەر بە (PKK)یە. ئەم پڕوپاگەندانە لەسەر خەیاڵ بنیات نراون و قەڕیان بەسەر ڕاستییەوە نییە. بەڵام ئەوە قبووڵ ناکەین دەست لە (HEP) بەربدەین، چونکە ویستیان لەم حیزبە دژی ئێمە ئیش بکات و خەباتمان پاکتاو بکات. ئێمە هێزێکی گەورەی پەنهانمان هەبوو. دیارە ئێمە ڕێ نادەین ئەم هێزە پەنهانەمان بۆ قازانجی پەرلەمانی تورکیا بخرێتە کار، بە تایبەتی لەوان زۆریان گوتەوە کە هەتا کوردیش دەتوانن بچنە نێو ئەم ئەنجومەنە. دەبوو چەند هەنگاوێك بنێین. ئاوا ئەم گۆڕانکاریە تێکچڕژاوانە بوونە هۆی پێکهێنانی (HEP) و مەسەلەی (HEP)یش پەرەیسەند. ئەوان ئێستاکە هەوڵدەدەن بە بڕیارێکی دادگای دەستووری سنوورێك بۆ هەموو ئەمانە دابنێن و ئێوەش دەڵێن ڕاڕاییەك لەم مەسەلەیەدا هەیە. دەکرێت بیر لە هۆیەکانی ڕاڕایی بکەینەوە. ئەمە ڕاستە. ڕەنگە ئەمە هێندێك گۆڕانکاری لێبکەوێتەوە. لە ڕووی یاساییەوە دەکرێت حیزبێکی هاوچەشن بە تەواوی ئاراسی دابمەزرێت و داخستنی (HEP)یش تاو بەم جۆرە هەوڵانە دەدات و کردنەوەی حیزبێکی جێگرەوەش وا دەکات داخستنی ئەوەی یەکەم بێمانا بێ. لە لایەکی دیکەوە پەرەسەندنێکی سیاسی گرنگ لە گۆڕێدایە و دەوڵەت کردەوکۆششەتی ئەم پەرەسەندنە تێبگات و بە خۆی بگری و بە خۆی دەڵێت: «ئایا HEP دەوری لەم پەرەسەندنەدا هەیە». پێم وایە دەوڵەت بەم ڕەفتارە خۆ دەخاتە بەردەم نیشانەیەکی پرسیاری گەورە. لەبەر ئەم هۆیە لە داخستنیدا ڕاڕایە. لەوانەیە هۆی دیکەش هەبن. باوەڕم وایە کە ئەمەریکا و ئەوروپا ئەمەیان پێقبووڵ نییە و دەوڵەتی تورکیاش ئەم هەڵوێستە لەبەرچاو دەگری. ڕەنگە بیر لەوە بکاتەوە کە ئەو دەتوانێ لە ڕێگای (HEP)ەوە ئەم گۆڕانکاریانە هەڵبسووڕێنێ. ئەم هەموو کارکردانە وا لە حکوومەتی تورکیا دەکەن ڕاڕابێ.

کاتێك دادگای دەستووری بڕیاری داخستنی (HEP) دەردەکات، مەبەستی ئەوەیە هەلومەرج ماوەی بنیاتنانی حیزبێکی کوردی یاسایی نادات و ڕژێمیش ئەمە قبووڵ ناکات. بەڵام ئەنجامەکەی چی دەبێت؟ ئەگەر لەم ناکۆکیانە وردبوونەوە و هەڵیانسەنگاند، ئەوسا بڕیار دەدەن. دادگاش لەبەر ڕووناکی ئەم بڕیارانە و ئەو هۆ و پێداویستیانەی کە بەسەر دادگای دەستووریدا دەشکێنەوە، بڕیاری ڕەوایی داوای دەوڵەت دەدات.

ی.ك: وەك زانراوە بڕیار لە تورکیا لە لایەن دەستەی ئەرکانەوە دەردەکرێت. بەپێی گومانی منیش دادگای دەستووری چاوەڕێی ئەم بڕیارەیە. لە کاتێکدا دەستەی ئەرکان بیر لەوە دەکانەوە کە ئاخۆ (HEP) بە لای (PKK)وە ناچاری و گرنگە و ڕادەی بایەخی چەندە و چاوەڕوانی کاردانەوەی (PKK)ش لەسەر ئەم مەسەلەیە دەکەن تا بە بڕیاری ڕاست و درووست دەگەن و دادگای دەستووری لێئاگادار دەکەنەوە.

س.پ: بەڵێ ئەمە ڕاستە. بەڵام ئەوەی کە دەڵێن (HEP) بە لای ئێمەوە شتێکی زۆر گرنگە و ژیانییە، ڕاست نییە. لە کاتێکدا ئەم حیزبە پێی ناکرێ سیاسەت و پێوەندی دیموکراتیانە لەگەڵ بنکە یاساییەکاندا دابمەزرێنێ و جێبەجێ بکات. پێی ناکرێت پێوەندی دیموکراتیانە پەرە پێبدات و چالاکی دیپلۆماتی ئەنجام بدات و ناتوانێ نە پەرەبستێنێ و گەورە ببێ و نە ڕێکخستنەکەی بە باشی پەرە پێبدات و ناچار دەبێ یارمەتی لە لایەنگرانسان داوا بکات. ئەم بارودۆخە مایەی تەنگەتاوبوونە بۆ ئێمە و ئەوان. بۆیە ئەوەی کە گوتم ڕاستە. (HEP) بەلای (PKK)وە ئامرازێك نییە نەتوانێ دەستی لێهەڵبگرێ، بەڵکو ئەم حیزبە گەلێك نارەحەتی بۆ (PKK) پەیدا دەکات. ڕاستی ئەمەیە و دەبێ (HEP)یش ئاوا هەڵبسەنگێندرێت.

ی.ك: ئێمەش نەمانتوانی نە ئەو هەلومەرجە هەڵبسەنگێنین کە دەوڵەتی تورکیای پێداتێپەری و نە ئەو ڕاراییەش کە لەم ماوەیەی دوایییدا بە دەستییەوە دەناڵێنێ. بەڵام دەوڵەتی تورکیا پاش هەڵبژاردنە نیوەچڵەکان کەوتە گەڕان بە شوێن ڕێگایەکدا بۆ دەرچوون، لە بری ئەوەی کە دەستەوەستان ڕابوەستێ. خۆ ئەو خوتبە باوکانەیەی کە دیمیریل دەیانخوێنێتەوە ناتوانن قەناعەت بە جەماوەر بکەن. لەوانەیە دەوڵەت هێندێك ڕۆشنبیری دەستەپاچە و چەپەڕەوی کۆن و ڕۆژنامە نووس قەناعەت پێبکات، بەڵام ناتوانێ کەسی دیکە قەناعەت پێبکات. دەوڵەت باش ئەوە دەزانێ، بۆیە سوراخی دەروویەك دەکات. کێشەی (HEP)یش لە ئارادایە کە تاوێك لەمەوبەر لێی دەوابن. پێویستە (PKK) لە ڕوانگەی هەست بە بەرپرسی کردنیەوە بایەخ بە (HEP) بدات. بەڵام هیچ پێوەندییەکی ئۆرگانیکی لە گۆڕێدا نییە و هەموو ئەوەی کە هەیە هەر کارتێکردنە.

س.پ: ئەوەی ڕاستی بێ دەوڵەت لە ئێمە پتر کاردەکاتە سەر (HEP) و هەوڵدەدات پتر بەکاری بێنێ بۆ کارکردنە سەر بنکەی جەماوەریمان و کە لەوەی پێناکرێ دایدەخات.

ی.ك: بەڵام ئێستاکە ڕاڕایە. ئایا ئەرکەکانی (HEP) دوایییان پێهات؟ ئایا ئێمە زوڵم لە (HEP) دەکەین؟ لە ماوەی سێ ساڵدا سێ سەرۆك گۆڕدران.

س.پ: نەخێر، کێشەکە کێشەی گۆڕینی سەرۆکی حیزب نییە. چەپ بە گشتی و ڕۆشنبیرانی کورد بە تایبەتی توانایی پەرەپێدانی سیاسەتە دیموکراتیەکانیان نییە. زۆر ڕوونیشە کە (HEP) بیر لەوە ناکاتەوە کە حیزبێکی کوردییە و دەرگاکانی بۆ دیموکراتییە پێشکەوتووخوازەکانی تورك خراونەتە سەرپشت. بەڵام هیچ دەست هەڵێنییەکیان بۆ خەباتی دیموکراتی پێشان نەداوە، بەڵکو خۆیان ئەوەیان ناوێ. ئەوان سەرباری ئەوەی کە بنکەیەکی جەماوەری بەرین هەیە، ناتوانن دەیەکی ئەوە بکەن کە (حیزبی ڕەفاه) دەیکات. بەو پێیە ئەگەر ویستمان هەر ئەرکێك بە (HEP) بدەین. ئەوە بنکەی جەماوەری کورد هەیە کە بنکەیەکی دیموکراتییە. ئەگەر ئەم حیزبە توانی بنکەیەکی جەماوەری تورکی دابمەزرێنێ،

ئەو کاتە لەوانەیە دیوارێکی دیموکراتی لەمەڕ بە شێوەیەکی یاسایی لە پەرلەمانی تورکیادا هەڵبچنێت و دەبێتە دەسکەوتێکی گەورە بۆ دیموکراتی. ئەمەش پشت بە تورکە دیموکراتی‌یەکان و رادەی هەڵسەنگاندن و ئامادەیی‌یان بۆ ئەش دەبەستێ. کورد ئامادەیی‌یەکی باشی بۆ ئەم مەسەلانە هەیە.

ی.ك: بەشە کوردەکە زۆر چالاکە. پێم وایە تەنانەت کۆنە چەپرەوە تورکەکانیش ناتوانن بچنە نێو ئەم جۆرە پێکهاتەیەوە.

س.پ: کەمێك لەمەوپێش باسی ئەمەم کرد. ئەوان حەز ناکەن هیچ چالاکی‌یەکی یاسایی یا نایاسایی و ئاشتی‌یانە یان پشت بە زەبروزەنگ بەستوو بکەن. ئەوان مردوون.

ی.ك: دەوڵەت بە شێوەیەکی سەیر بە خۆیەوە گرتی داون. ئەگەر دەوڵەت (HEP)ی داخست یا دایخات، چونکە بەوە زیان بە خۆی دەگەیەنێ. لام وایە دەوڵەت ئەم جۆرە هەنگاوە دەنێت، چونکە ئێوە بە هیچیان نازانن.

س.پ: بەڵێ ئەمە راستە. ئەوسا دەوڵەت حیزبێکی داخستووە کە هیچ کارێکی نی‌یە.

ی.ك: ئێوە گوێ بە رێ و رەسم نادەن. دەتوانین بڵێین ئەوەی وا روودەدات ئەوەیە مەسەلەی (HEP) روون و ئاشکرا بووە. مەسەلەی (HEP) وەك ئێمە بۆی دەچین ئاڵۆز نی‌یە. وەڵامەکەشتان زۆر راشکاو بوو و مەبەستتان ئەوەیە ئەگەر (HEP) توانی ببێتە حیزبێك زەحمەتکێشانی گەلە جیاجیاکان بە خۆی بگری، ئەوە دەورێکی زۆر گەورەی دەبێ. بەڵام ئەوەی کە دەوڵەت حیزبێکی وەك (HEP) بەم وەزعەی ئێستایەوە دابخات، ئەوەیان هیچ زیان بە تێکۆشانی کورد ناگەیەنێ.

س.پ: بگەرە بەردۆچکەیەکیش بەم تێکۆشانەدا ناکەشێ. ئێمە باش قایمکاریمان بۆ ئەم بابەتە کردووە. تەکتیکەکانی (PKK)ش لەسەر ئەم بابەتە یەکجار نەرمونیانن. ئەوەندەی بەرەو پێشەوە بچن، دەزانێ چۆن بە باشی بکشێتەوە. تەکتیکەکانمان لە سەروبەندی شەری باشوردا بە شێوەیەکی چاوەروان نەکراو پەرەیان سەند، (HEP) رووی کرایەوە و ئێمەش دەتوانین پاشەکشە بکەین و شەر تا دوا پلە سەربخەین. لە راستیدا پێویستە باسی سیاسەتە نەرم و نیانەکانمان بکرێت و لەم گۆشەنیگایەوە تێیان بروانن.

ئەگەر یەکێك پێی گوتم: «زۆر بە توندوتیژی هەڵیدەسەنگێنن وا کە خیانەتکارە و ئەمرۆش لەگەڵیدا پێکدێن. ئەمە ناکۆکی نی‌یە؟». پێی دەڵێم: «بەڵێ خیانەتکارە، بەڵام پێوەندی ناچاری‌یە». دژ بەیەکدی نین. ئەوانەی وا دەیانەوێ بە قووڵی لە سیاسەت حاڵی ببن، پێویستە هێندێك خاڵ بە باشی تێبگەن. ئەم هەڵوێستە هاوشێوەی رێککەوتنی (HEP)و(SHP)یە و بەسەریدا جێبەجێ دەبێ، من لە گەلێك سیاسەتدا پشت بە هەست و نەستی خۆم دەبەستم و کۆنترۆڵی راستی یان چەوتی‌یەکانی دەکەم. ئینێنۆ گوتوویەتی: «رێککەوتنی HEP لەگەڵ SHP دا واتە ئێمە هێزە کوردی‌یە شاراوەکان قووت دەدەین». من بە پێچەوانەی ئەوەوە

بیرم کردەوە و گوتم: «ئەم ڕێککەوتنە دەبێتە هۆیەکی فەوتاندنی SHP». ئەگەر چی (SHP) لە حوکمدایە، بەڵام بە تێپەڕینی ڕۆژگار بەتەواوی دەبێ.

ی.ك: باشە، سەرکردەی ئازیزم درەنگ ئەم بڕیارەتاندا. وانی‌یە؟

س.پ: ئەم مەسەلەیە بە لای منەوە گرنگ نەبوو تا بە بڕشتی بیری لێبکەمەوە. من دەڕوانمە خەڵکانی دی و چاودێری‌یان دەکەم تا بزانم داخۆ هیچ سیاسەتێك دەکەن یان نا، یا ئایا هیچ یارمەتی‌یەکیان پێویستە؟ ئەگەر ئاوا بوون یارمەتیان دەدەم. دەنا ئەم باروودۆخانە هێنان و بردن و بیرکردنەوەیەکی درێژخایانیان گەرەك نی‌یە.

ی.ك: بە قەناعەتی من هەڵوێستی (PKK) بە لای (HEP)ەوە هەڵوێستێکی زۆر دەگمەنە. جا لەکاتێکدا بیر لە بەکارهێنانی (HEP) دژی (PKK) دەکەنەوە، (HEP) دژایەتی‌یان دەکات.

س.پ: بێ‌گومان. با ئەوانیش هەوڵبدەن لەم تەنگانەیە دەربچن. وانی‌یە؟ باروودۆخی بەرەی کوردستانی و دەوڵەتی فیدراڵی کوردی کەمێك لەم باروودۆخە دەچێ کە پێکیان هێناوە. دایەمەزراند...وە ناتوانن لەم تەنگانەیە دەربچن. هەردوو بابەتەکە لێکدەچن.

ی.ك: بەڵێ، بێ‌ئەملاوئەولا وایە.

س.پ: دیمیرێل خۆی پشتگیری دامەزراندنی دەوڵەتی فیدراڵی کرد و ڕۆژی دووەم گوتی: «ئێمە دژی ئەوین». ئەو بەسەرپەرشتی ئێوە گەشە دەکات، ئیدی چۆن بەرهەڵستی دەکەن؟ تەنانەت باروودۆخیشیان تا ئەوپەڕی ناکۆکە.

ی.ك: سێ یا چوار هەفتە لەمەوبەر لە ڕۆژنامەی (یەنی ئۆولکە)دا ئەمەم نووسی: «من باوەڕناکەم PKK یا ئاپۆ سەرپەرشتی HEP بکەن، چونکە ئەگەر ئەوە ڕاستبوایە بە شێوەیەکی زۆر باشتر بەڕێوەیان دەبرد». پێم وایە ئەم قسەیە جێی‌قەناعەت پێکردنە. نووسینەکانی (یالچین دۆغان) و (تەما ئاتیوول)یش ئەم ڕاستەڕێ‌یەیان گرتبوو، لە کاتێکدا پەیوەندی توندوتۆڵیان بە ئیستخبارات و دائیرەکانی نەخشەکێشانەوە هەیە. لە ئێستا بەدواوە ئیدارەی ئیستخبارات «MIT» وەك دائیرەیەکی نەخشەکێشان وا دەبێ. ئەم دەزگایە لە کێشەی کوردستاندا دەبێتە دائیرەیەکی سیاسی بۆ ئەوەی نەخشە و پلانی بۆ دابنێن. ئەوان باش دەخوێننەوە و هەڵدەسەنگێنن. ئەگەر چەپ لە بار و کارا بێ، لە ڕێگای ئەوەوە ئیش دەکەن. کارێکی زۆریان کردووەتە سەر (HEP). لە جێ‌یەکی دیکەدا ئەمەم گوتووە و لام وایە هەموو بەرپرسی‌یەك ناکەوێتە ئەستۆی (HEP)، چەپڕەوە تورکە پێشکەوتووخوازەکان سەریان تێ‌نەکرد و نەچوونە پاڵی. بەڵام ئێستا جەماوەر چالاکی‌یەکی بێ‌ئەندازەی هەیە. ئەو ناوەندانە چەندین ئارەزوویان هەیە. ئەوان ـ واتە سەرکوتکراوان و ڕۆشنبیران ـ بە لای بەهێزترینەدا دایدەشکێنن. بە پێی باوەڕی من وادەڕوانە (HEP) وەك پاڵپشتی (PKK) بێ. ئەوان لە (PKK)ەوە دوورن و نایناسن. ئەو باوەڕەیان هەڵەیە. کە گوایە (PKK) بەرای بەر کاریگەری نی‌یە. لە

رووی یاساییەوە بەرنامەیەکی جیاوازی هەیە، بەلام ناکرێت (HEP) کارتێکراوی دەستی (PKK) نەبێ. خەلك هەموویان (PKK) کاری تێ کردوون.
س.پ: تەنانەت هێندێك ئەندامی ڕێگای ڕاست (DYP)یش بە پشتیوانی ئێمە هەلبژێردران.
ی.ك: بێ گومان. من ئەم قسەیەم لە دادگای ئاسایشی دەولەت (DGM)دا کرد و پێی قبوول بوو. هەرچیبەك کە ئاپۆ دەیلێت گوناح نی یە، ئەگەر ووتی «ئەمڕۆ سێشەممەیە» ئایا ئەمە تاوانە؟ (HEP)یش نەیتوانیوە جیاوازی بکات. هەتا ئەگەر گوتیشیان: «PKK هەیە. من لەو بارەیەوە دەخوێنمەوە و لەوانەیە کاریشم تێبکات». ئەمە بە گوناح دانانرێت.
س.پ: دیارە ئەگەر گوتیان: «دروست بوونی PKK جیاواز ترە، بزاڤێکی زۆر جیاوازە. هەرچی کار تێ کردنیشیەتی لە ئێمە ئەوە زۆر ئاساییە، لە کاتێکدا ئێمە خەباتێکی یاسایی دیموکراتی دەکەین»، لەوە پەلیان لێناگیرێت.
دەلێم (PKK) لە بارودۆخێکدا نی یە هەر کەسێك هەستا و ڕۆیشت ئەم پێوەندی پێوە بکات. ئەگەر پێوەندی یەکی دروست کرد، ڕەنگە درێژەی پێ نەدات. ئەم حیزبە پێوەندی تەنانەت لەگەل ئەو کادیرانەشدا دروست ناکات کە مەشقیان کردووە و لە ناوەندی ئاگرەوە دەرچوون. ئیدی چۆن پێوەندی لەگەل ئەو خەلکانەدا دادەمەزرێنێ کە لە ئێسکیەند دەچن. هەتا ئەگەر پێوەندیشمان لەگەلیاندا دامەزراند، دەبنە کۆمەلە پاشماوەیەك. ئەوانە ناتوانن سیاسەتەکانمان بەڕێوەبەن.
تەنانەت دەولەتیش دەپرسێ ئاخۆ دەستمان لە (HEP)دا هەیە، یان پێوەندیمان پێوەی هەیە؟ و دەست بەم بێ عەقلیە دەکات.
ی.ك: ئاپۆی ئازیزم، چەپێکی تورکی و کوردی زۆر نین پێوەندییان بە حوکمەوە هەبێ و، هەموو ئیش و کاریکیان لە حیزبی کۆماری گەل (CHP) و حیزبی سۆشیالیستی کۆمەلایەتی (SHP)دا قەتیسە. ئەوان لەو شتانە بێ ئاگان کە باستان کردن و ئەمەش هەر لەبەرئەمە نی یە کە تەمبەلن، بەلکو مەشق کردنیش بەشێکی لەمەدا هەیە. جا لەبەر ئەوەی کە چەپی تورك نەچووەتە پال (HEP)، ئێمە گومان کرنەوە و زۆرمان بۆ هێنان و خۆم ناوبژیکەری نێوانیان بووم. پاشتر ئەم پێوەندیانە لەلایەن (HEP)وە ڕاگیران. ئەگەر پێویست بێ ڕەخنە لە لایەنێك بگیرێت، ئەوە هەڤالانی (HEP) وا دەیانڕوانی یە حیزب وەك بلێی کارگەی ناردنی نوێنەرانە بۆ پەرلەمان، بەو قسەیەی خۆیان: «ڕێژەی کەمیان لە حیزبدا دەرفەتی سەرکەوتنمان لە هەلبژاردندا و گەیشتنمان بە پەرلەمان زیاد دەکات». بۆیە دامەزراندنی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان دەبێتە دەرسدادانێکی (HEP).
س.پ: ئەگەر یەکێك بیر لەوەبکاتەوە (HEP) بۆ مەبەستی شەخسی خۆی بەکاربهێنێ، ئەوە خۆی دەخەلەتێنێ، چونکە (PKK) شوانێکی جەماوەری بنکەکەی خۆی بەشێوەیەکی هەرزانبەها بەکارناهێنێ و ڕێ بە خەلکانی دیکەش نادات بەو پێیە بەکاری بێنێ. ئەگەر دلنیان و وای دەبینن (PKK) پشتیوانی و کۆمەکی (HEP) دەکات، پێویستە لەسەریان باش بزانن ئەمە چی دەگەیەنێ و

پاشان دەزانن چۆن ئەم حیزبە بەکاردێنن.
لەڕووی مێژووییەوە گوتم: دەکرێت (HEP) ببێتە «بنکەیەك بۆ چارەسەرێکی سیاسی». ئەگەر دەوڵەت باوەڕی بە چارەسەری سیاسی هەبێ (HEP) داناخات. ئەندامانی ئەم حیزبەش ئەگەر زانییان چۆن کەڵك لەم بنکەیە وەردەگرن، ئەوا دەوریان دەبێ بیگێڕن. بەڵام ئەگەر پێچەوانەی ئەمە بوو، واتە ئەگەر نەیانتوانی چی پێویست بوو بیکەن و هەستیان کرد لەبەر گوشار و سایەی (PKK) دان، ئەمە نیشانەی لێنەهاتووییانە لەم مەسەلەیەدا.
خۆ ئەگەر دەوڵەت لەچارەسەری سیاسی دوورکەوتەوە و بایەخی بە بچووکترین ئامرازی ئەم چارەسەرە نەدا، ئەوا دەیسەلمێنێ لە سیاسەتدا نەزانە و هیچ سیاسەتێك لە خۆیدا جێناکاتەوە. ئەم هەموو گۆڕانکاریانە بەڵگەی بەردەوامی کاریگەری سیاسی لە ڕادەبەدەری ئێمەن و ئەمەش هەرگیز نابێتە کۆسپ بۆمان.
ی.ك: پاش ئەمە... ئەگەر دادگای دەستووری، (HEP)ی داخست. ئەوسا بڕیار لەسەر چۆنایەتی ئیش و کار دەدرێت. بەڵام ئەگەر ئەم حیزبە زیندوو مایەوە، ناتوانێ لە نێو کوردستاندا ئیش بکات چونکە گوریهانی شەڕێکی ناوخۆیە و دەبێ لە تورکیا ئیش بکات. بە هەر ئەندازەیەکیش لە ناوەندە دیموکراتیەکاندا بڵاوببێتەوە و هێزی خۆی بسەلمێنێ، بەوە خزمەت بە پاڵپشتی خەبات دەکات لە کوردستان. لە لایەکی دیکەوە، ئایا تورك پێویستییەکی زیاتری بە(HEP) نییە بۆ شۆڕشی تورکیا و ئازادی تورکیا؟
س.پ: بە دڵنیاییەوە. با(HEP) ببێ بە حیزبێکی تورکی (تایبەت بە تورکیا بێ)، ئێمە پشتگیری ئەم حیزبە دەکەین ئەگەر بەم شێوەیە بێ. با حیزبێك بێ زۆربەی ئەندامانی تورك بن، ئێمە پشتیوانی و پێشوازی لێدەکەین. هێندە بەسە ببێتە ئامرازێکی دیموکراتی و بتوانێ خەباتی دیموکراتی بکات. من بە تەواوی ڕاشکاوییەوە قسە دەکەم و قسەکەم دیویکی نارۆشنی نییە. پاڵپشتیان دەکەین. ئەگەر تاقمێك هەبێ ڕێزی خەباتی دیموکراتی بگرێ و ئەو بڕوایەیان هەبێ کە دەتوانن ئەم حیزبە بەکاربێنن، با بفەرموون و با ئەم حیزبە بۆ ئەوان بێ!

بە ڕاستی شەڕی باشور.. شایانی ئەوەیە لە ڕووی سیاسی و دیپلۆماسی و سەربازییەوە هەڵوێستەی لەلا بکەین و بە بایەخێکی زۆرەوە لێیبکۆڵینەوە.

ی.ك: ئازیزم سکرتێری گشتی، حەزدەکەم لا لە بابەتێك بکەمەوە کە حالی حازر لە ڕۆژنامەکانی تورکیادا مشتومڕێکی زۆری لەسەر دەکرێت و قسەی سەرکردەیەکی (PKK) ڕادەگوازن کە ئەمەیە: «ئەگەر PKK لەسەر شێوازی شەڕی بەرەیی سووربوو، دووچاری زیانێکی زۆر دەبێ». ئەمە دەرگای لەسەر مشتومڕکردن لە بارەی شەڕی بەرەیی و شەڕی گەریلاوە خستە سەرپشت.

بەڵگەنامەیەك لە نێو ئەو بەڵگەنامانەدا بوو کە عطالأن داپانین و گفتوگۆی ئێوەی بە بهسیم تێدابوو. لە ڕێنوێنییەکانتدا بۆ مەیدانی شەڕ لە سەرەتاوە جەخت لەسەر بەکارهێنانی شەڕی گەریلایی دەکەن و لە پەلاماردانە بەر شەڕی بەرەیی ئاگادارییان دەکەنەوە. ئایا لە باشووردا شەڕی بەرەیی هەبوو؟ بەتایبەتی دەمەوێ لەگەڵ ئەم بابەتە باس بکەن.

س.پ: شەڕی باشور، شایانی ئەوەیە لە ڕووی سیاسی و دیپلۆماسی و سەربازییەوە هەڵوێستەی لەلا بکەین و بە بایەخێکی زۆرەوە لێی بکۆڵینەوە. ڕۆژنامەکان بایەخێکی فرەیان بەم شەڕەدا. دەستەی ئەرکانیش ڕاپۆرتی هەمەجۆری لەسەر ئەم مەسەلەیە هەبوو. دەستەی ئەرکان لەم بەیاننامانەدا دەڵێت: (PKK) دوو هەزار کوژراو و هەمان ژمارە برینداری دۆڕاند. من دەزانم ئەمە ڕاست نییە. بەڵام باشتر وەختێك لەو ڕاپۆرتە دوور و درێژانە وردبووینەوە کە بۆم دەهاتن بۆم ساغ بووەوە کەوا بارودۆخێك هەیە وا لە دەستەی ئەرکان دەکات بەم جۆرە ژمارە زۆرەی مەزەندە بکات. بەڵام بە کردەوە ئەوە بەدی نەهاتبوو. ئەوی ڕاستی بێ شەڕکردن بە شێوازێکی نەگونجاو و پێڵەسەر داگرتنی، بارودۆخێکی لەباری بۆ ئەگەری زیان لێکەوتنێکی گەورە خوڵقاند.

ماوەیەکی درێژ بەر لە شەڕ و تەنانەت لە سەرەتای شەڕیشدا ڕێنوێنیی پێبڕەو کردنی شەڕی گەریلایی هەبوو. چەند مانگێك پێش شەڕەکە هەم لەوە ئاگادارمان کردنەوە کە لەوانەیە دەوڵەتی تورکیا بە هاوکاری خیانەتکاران و نۆکەرانی کورد هێرش بکاتە سەرمان و، هەم لەوەش کە پێویستە بە چ شێوازێك بەرەنگارییان ببینەوە. ئەم ڕێنوێنییانە ڕوون و ئاشکرا بوون، لە کاتێکدا تێیاندا گوتم ئەگەر هێزەکانمان لە بەرەی خۆرئاوا یا لە بەرەی خۆرهەڵاتدا تووشی نارەحەتی بوون، پێویستە درێژی و پانی زنجیرە چیاکان بەکاربهێنن. هەروەها چەند مانگێك پێش شەڕەکە پێمانگوتن خۆ بۆ ئەم جۆرە ڕێ تێچوونە ساز و تەیار بکەن. دەموێ لایەنێکی دیکە لەم بارەیەوە ڕوون بکەمەوە، ئەویش ئەوەیە: دەبوو لە کاتی بەرخۆدانماندا لە (حیلوان و سویرك) بهێننە سەر شەڕی گەریلایی. بەڵام سووربوون لەسەر شێوازی گوندنشینان و بەسەر شەڕدا سەپاندنی ئەم تەرزە، ڕێی لەوە گرت.

ی.ك: ئایا مەبەستتان لە شەڕی گوندنشینان شێوازی شەڕی تاکتیکییە؟

س.پ: نەخێر. شەڕی گوندنشینان واتە هەر لایەك بچێتە نێو سەنگەری خۆی و تا هەموو جبەخانەکەی دەبڕێتەوە لێی نەیەتە دەرێ. لەم شێوازە بوو بەرخۆدانی (حیلوان و سویرك)ی خستە تەنگژەیەکەوە. دەبوو بۆ دەرهاتن لەم تەنگژەیە هەردوو زنجیرە چیاکە بگرین تا دەگەینە ناوچە شاخاوییەکانی کوردستان، ئەوەمان نەکرد. سەرەنجام کەوتینە دۆخێکی شلۆقەوە کە خەریك بوو ئاسەواری یەکەم هەنگاوی بەرخۆدانی زۆر گرنگ لە مێژووی کوردستاندا نەمێنێ و ببێتە هۆی بەزینێ. بەڵام لە نیشتمان چوونە دەرەوەمان و گەلەکۆمەکەمان بۆ بنیاتنانی حیزب

لەسەر چەند بنچینەیەکی تازە و جارێکی دیکە خۆ ئامادەکردنمان بۆ خەباتی چەکداری پارمەتییان داین لەلایەکەوە لەم تەنگژەیە دەرباز ببین کە لەم بەرخودانەی تێکەوت و، لە لایەکی دیکەوە لەو دژواریانەش کە لەگەڵ (١٢)ی لەیلوولدا هاتنەپێش. پاش ئەوە ئامادەکاری بۆ قەڵەمبازی (١٥)ی ئاب دەستی پێکرد.

وەخت بوو هەمان بارودۆخ لە قەڵەمبازی (١٥)ی ئابیشدا ڕوو بدات، کاتێك هەوڵی ئەوە درا ئەم قەڵەمبازە هەر لە نێو پڕوپاگەندەی چەکداریدا بهێڵرێتەوە، بە بێئەوەی بۆ شەڕی گەریلایی پەرەبستێنێ. ئەوە کێشەیەکی زۆر گرنگ بوو. ئەوسا چەند هەڵسەنگاندنێکی هەمەلایەنەی چۆنیەتی ئاڵوگۆڕکردنمان بۆ گەریلا کرد. ساڵی ١٩٨٦ لە سەروبەندی کۆنگرەی سێیەمدا چەند ڕێنوێنییەك لەسەر ئەم بابەتە هەبوون کە کێشابانەوە بۆ خۆئامادەکردنی سەرتاسەری و دواتر نزیکبوونەوە لە شێوازی گەریلایی لە ساڵی ١٩٨٧ دا، ئەویش بە کاری بێوچان و پەرەپێدانی هەوڵ و کۆششەکان. وەك دەزانن گەریلا لەبەر ڕووناکی ئەوەدا دەستی بە پەرەسەندن کرد.

ساڵی ١٩٩٠ گەریلا پەرەسەندنێکی گەورەیان بە خۆوە دیوە، وامان لێهات سوپایەك گەریلای ڕاستەقینەمان هەبێت. وەك دەزانن هێزەکانمان گەورە دەبوون و بە فراوانی بە ناوچەکاندا بڵاودەبوونەوە. باشور بۆ ئەم پەرەسەندنە زۆر لە بار بوو. بە هۆی شەڕی کەنداویشەوە باشورمان بەکارهێنا و هەلومەرج زۆر گونجاو بوو. بەڵام مخابن دووچاری زەبری پڕ ئازار بووین. ئەوە بوو هێندێك لە هێزەکانمان تووشی نەخۆشی جێگیربوون لە ئیدارەکاندا بوون وەك بڵێی لە دیهاتدا جێگیر دەبن.

ی.ك: ئایا ئەم قسەیەتان تەنیا سەبارەت بە باشورە؟ یان تۆ مەبەستت بارودۆخی گشتییە؟

س.پ: بە گشتی هێندێك گۆڕانکاری هەن کە بوونە هۆی گەلێك دژواری بۆ ئێمە. بەڵام ئەم پەرەسەندە لە باشوردا بە شێوەیەکی فراوانتر بوو. دیارە ئێمە وامان چاوەڕوان نەدەکرد هەڵەکان بەم ڕادەیە بگەن. بە تایبەتی کە ڕێنوێنییەکان زۆر ڕاشکاوانە بوون. حوکمێکمان هەبوو وای بڕیبووەوە: «دەکرێت بە هۆی هێزی گەریلای بزاوتووەوە بچینە نێو شەڕی بزاوتوو. بەڵام نابێ لە هیچ هەلومەرجێکدا بچینە نێو شەڕی بەرەیی». لەو ڕێنوێنیانەشدا کە بۆمان ڕەوانەکردن گوتمان: «پێویستە بێئەملاولەولا بە تەرزی گەریلا خۆ ڕێکبخەن». وەڵامیان بۆ ئەم ڕێنوێنیانە ئەمە بوو: «باش خۆمانمان ئامادەکردووە».

بەڵام ئەو ئاکامانەی کە پاش چل ڕۆژ شەڕ بەدەرکەوتن، بەڵگەی ئەوە بوون کە دەست لە هێندێك جێگا گیرکرا، سەرەڕای ئەوەش شەڕ لەو جێگایانەدا بە سەرکەوتوویی لەگەڵ بەرەی کوردستانیدا درێژەی کێشا، بە تایبەتی لەگەڵ هێزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان (KDP)دا کە سەرکەوتووانە پاشەکشە بە

پەلامارەکانی کراو تەنها هەر تووشی زیانی گەورە گەورە بوو، بەڵکو بەزێندرا و ئەمەش حاشا هەڵنەگرە.

ی.ك: تا ئەو کاتە ئایا هێزەکانی تورکیا لەوێ بوون یان نا؟

س.پ: نەخێر. تەنیا هەلیکۆپتەر لە ئارادابوون، لەگەڵ کۆمەکی لۆجستیکیدا. دوژمن هێشتا بە تانك و هێزەکانی کۆماندۆوە نەچوو بووە ناوەوە و، هێزەکانی ناوچەی سۆرانیش بەرپێوەبوون بۆ پاڵپشتکردنی هێزەکانی بەرەی کوردستانی. جا کە دڵنیابوون سەرناکەون، بارزانی خۆی بانگی تورکیای کرد، فریای بکەوێ. کە هێزەکانی پیادەش سەرنەکەوتن، تانکەکان هاتنە نێو مەیدانی شەڕ.

ی.ك: ئایا لەم قۆناغەدا لەسەر شەڕی بەرەیی پێداگر بوون؟

س.پ: نەخێر، کێشەکە کێشەی پێداگرتن نەبوو. بەڵکو هاتنی تانکەکان دۆخێکی چاوەڕوان نەکراو بوو. هاتنە ناوەوەی تانکەکان و ئامادەکاری پێویست نەکردن، بووە هۆی بارودۆخێکی حسێب بۆنەکراو و دۆخێکی هاوشێوەی گەمارۆی هێزێکی گرنگ بەدیارکەوت. هێرشی چەکدارەکان لە باشورەوە و هی هێزەکانی تورکیا لە باکورەوە و پەلاماری ئاسمانی چڕوپڕ بە هەلیکۆپتەر و فڕۆکەی جەنگی و هەندێك لە هێزەکانمان کە بە شێوازە کۆنەکان ڕاهاتبوون نەیانتوانی بە خێرایی بێنە سەر شێوازی شەڕی گەریلایی. ئەمەش پاڵی بە دەستەی لەرکانەوە نا باسی ئەم بارودۆخە بکات و لافی ئەوە لێبدات کە ئەوان هێزەکانمانیان گەمارۆداوە و لە خۆکوشتن یا خۆبەدەستەوەدان زیاتر هیچی دیکەیان لەبەردەمدا نەماوەتەوە. بەو پێیە بەشێك لە هێزەکانمان کە ژمارەی دەگەیشتە سێ هەزار کەوتنە نێو داوی ئەم جۆرە بارودۆخەوە. واتە هەموو هێزەکانمان لە هەمان بارودۆخدا نەبوون. ئەگەر هێزەکانی تورکیا بەجەرگییەکی تەواویان هەبووایە وبە ڕێکخراوی هێرشیان ببردایە، ئەوسا لەوانەبوو زیانەکانمان گەورە بن.

بێگومان لەبەر ئەوەی کە هێزەکانمان بەرخۆدانێکی دلێرانەیان پیشاندا، هێزەکانی تورکیا زاتیان نەکرد بەرەو ڕوویان بچن. لەهەمان کاتدا دۆخی یەککەوتن پەیدا بوو. بەدیهاتنی یەککەوتن لەو حاڵەدا نارەحەتییەکی زۆری بۆ بەرەی کوردستانی نایەوە. ئەوە بوو بەم یەککەوتنەوە لە گۆڕەپانی شەڕ چووەدەرێ. ئەوەش کۆسپێکی دیکەی بۆ جێبەجێکردنی ئەو نەخشەیەی تورکیا پێکهێنا کە ئامانجی تەفروتووناکردنی گەریلا بوو.

دەوڵەتی تورکیا دەست بەرداری گشت پرنسیپە ماف ئامێزەکان دەبێ، تەنانەت پرنسیپەکانی مافی خۆشی لە ڕووی سەربازییەوە و هەوڵدەدات لە باشوری کوردستاندا سوپایەك لە گوندپارێزان پێکەوە بنێ.

ی.ك: ڕێککەوتن لەگەڵ (بەرەی کوردستانی)دا کرا و بەهۆی ئەم ڕێککەوتنەوە هێزەکان پێکەوە دەکەوتنە جوولە. ئایا هێزەکانتان جبەخانەی خۆیانیان بە جێهێشت؟

س.پ: تەخیر جبەخانەکانی خۆیانیان بە جێنەهێشت، بەڵام هێندێك ئوتومبیل و ئامێریان لە نێو برد، هێزەکانی دەوڵەتی تورکیاش دەستیان بەسەر بڕێك کەرەستەی خواردەمەنیدا گرت. هەرچی چەك و چۆلیشە، دەستیان بەسەر هیچیدا نەگرت. بەشێك لە هێزەکان بەرەو ئۆردووگای باشور کشانەوە و بەشێکی دیکەیان بەرەو باکور و، ئەو بەشەش کە مایەوە شێوەی گەریلایی وەرگرت و درێژەی بە تێکۆشانی خۆیدا. لە کاتێکدا زیانەکانمان خۆی لە نیزیکەی سەد شەهیددا. بەم پێیە هێزەکانمان توانییان لەم هێرشە تێبپەڕێنن و پووچەڵی بکەنەوە و لە دۆخێکی هەڵەوە بۆ دۆخێکی بگوازنەوە کە سەرکەوتنی تا ڕادەیەك گرنگی تێدا بەدیهات.

ی.ك: لێك‌نزیکبوونەوە و ڕێککەوتن بەدی هاتن. باشە، سەرکردەی ئازیزم. لەمەودوا چی ڕوودەدات پاش ئەوەی حکومەتی تورکیا لەگەڵ هێزەکانی پێشمەرگەدا بڕیاریاندا چەندین پاسگەی سەرسنوور دابمەزرێنن؟ وەك بیستوومانە پرۆژەیەك هەیە بۆ بەستنەوەی ئەو پێشمەرگانە بە مووچەی مانگانە. ئایا ئەمە پاش پاسگە دامەزراندن دەبێ؟ بە تایبەتی کە ئێوە ڕایەکتان هەبوو و دەتانگوت: «ئەگەر بەرەی باشور پەرەبستێنێ، بەرەی باکور پەرەسەندن بە خۆوە نابینێ». ئایا تورکیا بیری لەم مەسەلەیە کردووەتەوە و بڕیاری داوە ئەم پاسگانە دروست بکات و مووچە بدات لە ترسی ئەوەی نەبادا بەرەی باشور پەرە پێبدەن و پاشان ڕووبکەنە بەرەی باکور؟ ئایا ئەم هەنگاوە بۆ کوسپ خستنەڕێی ئەوە نەنراوە؟

س.پ: سوپای تورکیا لەم چەند مانگەی دوایییدا لە ڕووی خۆبووننەوەوە، تووشی چەندەها گۆڕانکاری گرنگ هاتووە و بەشێکی گەورەی لێ‌کشاوەتەوە و گەلێك پاسگەی خۆی بە جێهێشتووە و لە بنکەی گەورەتردا جێگیربووە. پێم وایە ئەمە گۆڕانکارییەکی تازەیە لە بارودۆخی سەربازیدا ڕوودەدات، لە کاتێکدا دوژمن دەستی لە سەدان پاسگە هەڵگرتووە و هێزەکانمان لەم شوێنانەدا مانەوە و کردوویانن بە ژمارەیەك بارەگای سەرکردایەتی کردن.

ی.ك: ئایا مەبەستتان ئەوەیە لە کوردستانی تورکیادا پاسگەکانی پارتی کرێکارانی کوردستان لە هی دەوڵەتی تورکیا زۆرترن؟

س.پ: بێ‌گومان. لەبەر ئەوەی باڵادەستی سەربازیمان لە هی سوپای تورکیا

فراوانتره.

ی.ك: لەم بارەیاندا پاسگەکانی سەرسنوور چ سوودێکیان دەبێ؟

س.پ: ئەوان لە هەوڵی ئەوەدان پەل بە سیستەمی گوندپارێزان بهاوێژن بۆ باشوور، بۆیە بیر لە دانانی سیستەمێکی تازە بۆ پاسگەکان دەکەنەوە. پێشتر هێندێك پێوەندی لەم جۆرەیان لەگەڵ (KDP)دا هەبوو و دەوڵەت پارەی بە سەرکردایەتی دەدا و لەو ڕێگایەوە پارە بۆ پێشمەرگە خەرج دەکرا. کەچی ئێستاکە ئەوان شێلگیرانە ناڕوانە لایەنی ڕێکخستنی (KDP) و ئینجەکۆشن کاروبارەکانیان ڕاستەوخۆ لەگەڵ سەرۆك خێڵەکاندا هاوئاهەنگ بکەن بۆ بنیاتنانی سیستەمی گوندپارێزان کە ئامادەمان بۆ کرد، بەگرە بەشێکی گەورە لەو پێشەوایانە هەن کۆچیان بۆ تورکیا کردووە و چوونەتە ڕیزی ئۆکەرایەتی‌یەوە. ئەمان بە هۆی ئەوانەوە کارەکانیان ڕادەپەڕێنن.

پێم وایە توانیویانە گەلێك پێشمەرگە بە خۆیانەوە گرێ بدەن لەو کاتەوەی کە ئەوانە لە چادرگاکانی تورکیادا بوون. ئەوە بوو دەوڵەت توانی زۆریان لێ‌بکڕێ و بۆ باشووریان ڕەوانە بکات. لام وایە مانگانە وەك گوندپارێزانی تورکیا نێزیکەی (٢٠٠) دۆلاریان دەست دەکەوێ، ئەو هەواڵانە کە لەم دواییەدا پێمانگەیشتن دەڵێن: دەوڵەتی تورکیا دەستی کردووە بە تۆمارکردنی ناوی خۆبەخشەکان تا ببنە گوندپارێز. هەواڵەکان باسی ناونووس کردنی (٧٥٠٠) کەس لەخێڵی (دۆسکی) دەکەن. ئەوانە لە ناوچەی خواکورك و حەفتانین جێگیر دەکرێن. واتە دەوڵەتی تورکیا توانیویەتی (٧٥٠٠) کەس لە گوندپارێزە چڵکاوخۆرەکان بۆ خزمەتی خۆی پڕ چەك بکات و مووچەی مانگانەیان دەداتێ تا بێ‌بانخانە پاسگەکانی سەر سنوور و ناوچەیەکی دابڕاو دروست بکات. لە هەموو ئەمانەوە ئەم ڕاستی‌یەی خوارەوە دەردەکەوێ: «دەوڵەتی تورکیا دەست بەرداری گشت پرنسیپە مافناسیەکان دەبێ، تەنانەت پرنسیپەکانی مافی خۆشی لە ڕووی سەربازی‌یەوە و هەوڵدەدات لە باشووری کوردستاندا سوپایەك لە گوندپارێزان پێکەوە بنێ.

ی.ك: ئێمە کە تا ئێستا باسی گوندپارێزان لە باکور دەکەین و سەرەڕای ئەوەی کوردیشن ، ئەوا دەوڵەتی تورکیا دەتوانێ بڵێت ئەوانە هاونشتیمانین لای من و دەروویەك بۆ خۆی دەدۆزێتەوە. بەڵام دەوڵەتی تورکیا دەتوانێ چی لە بارەی ئەوانەوە بڵێت کە لە چوارچێوەی گوندپارێزاندا لە باشووردا چەکدار دەکرێن، با بە ڕواڵەتیش بێ؟ ئەوانە هاونیشتمانی عێراقین. بەمانەی لەم مەسەلەیەدا چی دەبێ؟ ئایا دۆخێکی ناوازە نی‌یە دەوڵەتێك هاونیشتمانانی دەوڵەتێکی دیکە لە سیستەمی گوندپارێزاندا چەکدار بکات تا خۆی پێ‌بپارێزێ؟

س.پ: بەڵێ ئەمە ڕوودەدات. دۆخێکی بە کردەوە ناوازەیە. من لەسەر ئەم دۆخە لە بەرپرسە سیاسیە تورکەکان دەپرسم و دەڵێم: ئەوانە با بە ڕواڵەتیش بێ بە ڕاستی هاونیشتمانی دەوڵەتێکی دیکەن و ئێوە هەزارانیان وەك هێزێکی یەدەك بۆ سوپای تورکیا لێ‌پڕ چەك دەکەن. ئەگەر سەرباز (پێشمەرگە)ی دەوڵەتی فیدرالی

کوردی بن، ئەمە وا دەگەیەنێ ئێوە سوپایەك بۆ ئەم دەوڵەتە پێکەوە دەنێن. ئەم دوو دۆخەش لەگەڵ دەستوری تورکی و لەگەڵ مافەکانتدا ناکۆکن. ئایا سوپای تورکیا سوپا بۆ دەوڵەتی فیدرالی کوردی پێکەوە دەنێ؟

ی.ك: ئەوەی دەردەکەوێ دۆخەکە وا بەرێوە دەچێ وەك (جەنگیز چاندار)ی ڕۆژنامەنووس لەسەری نووسیوە و دەڵێت: «ئەوە دەوڵەتی تورکیایە دەوڵەتی فیدرالی کوردی بنیات دەنێت».

س.پ: لەم بارەدا دەوڵەتی تورکیا دەوڵەتی فیدرالی کوردی بنیات دەنێت. ئێستاش دەوری سوپای تورکیا هاتووەتە پێش تا سوپای ئەم دەوڵەتە پێکەوە بنێ.

ی.ك: سوپاکەی دادەمەزرێنێ. ئەمە واتا جارێکی دیکە گران بوونی گوزەران و قەیرانێك لە دەستووردا.

س.پ: دەتوانێ بە ناوی خۆیەوە دایبمەزرێنێ، لەوسا وای لێ دێت: هەزاران کەسی لە هاونیشتمانانی دەوڵەتێکی دیکەی ڕێکخستووە و کردوونی بە ڕێکخستنێکی هاوتای سوپاکەی خۆی. ئەمە شتێکە بۆ یەکەمجار لە جیهاندا جێبەجێ دەکرێت. ئەو کاتە ئەم کێشەیە دەبێتە کێشەیەکی دەستووری و وا دەخوازێ بە پێی دەستوور ڕوون بکرێتەوە.

ی.ك: ئەگەر مەسەلەکە پێویستی کرد لە مافناسەکانمان دەپرسم. بەڵام سەرکردەی گەورەم لەوە دەچێ دۆخێکی دیکەی شایانی بایەخ پێدان هەبێ. مەبەستم ئەوەیە ئەو زانیاریانە کە لە لاتێ و ئەوانەش کە لە لای تورکیان وەکو یەك وان و بەو پێیە دەوڵەتی تورکیا پاسگەکانی لە کوردستانی تورکیا دەکێشێتەوە و پاسگەی تازە لەسەر سنوور دروست دەکات. ئایا ئەمە واناگەیەنێ: ناوەوە پاسگەی نەبێ و دەرەوەی هەبێ؟

س.پ: ناوچەیەکی دابڕاو لە نێوان لوبنان و ئیسرائیلدا هەیە. ئەمەش ئەزموونێکی گرنگ پێکدەهێنێ، ئەم پشتێنە سنوورییە نموونەیە بۆ لەوان و درێژی ئەم نموونەیە دەگاتە (٢٠ کم) و سوپای ئیسرائیل کۆنتڕۆڵ و سوپایەکی ساختەی لوبنانیش چاودێری دەکات. ئەم دوو نموونەیە لەم خاڵەی خوارەوەدا لێك دەچن: ئەم پاسگانە لە ژێر دەستی خودی ئەفسەرە تورکەکاندا دەبن بە قووڵایی نێزیکەی (٢٠ کم) و درێژی دەوری (٣٠٠ کم) و ئەم ناوچەیە دەکەنە ناوچەیەکی لە چەك دامالڕاو و نێزیکەی (١٠٠) پاسگە بنیات دەنێن. پێویستە لەسەرمان لە گۆشە نیگای گەلی کوردەوە بڕوانینە بایەخی ئەم ناوچەیە و بزانین بۆ ئەوان چی دەگەیەنێ. ڕاستیەکەی ئەم ناوچەیە وەك خەنجەرێکی وەشێنراو وا دەبێ لە جەستەی نیشتمانداو دەیکات بەدوو بەشەوە. ئەو ناوچەیەی لوبنان کە باسمان کرد هیچ نەبێ ناوچەیەکی جیاکەرەوەی نێوان عەرەب و ئیسرائیله. بەڵام ئەم ناوچەیەی ئێمە جەستەی گەلی کورد دەکات بە دوو کەرتەوە و ناوچەیەکی جیاکەرەوە پێکدەهێنێ.

ئێمە پێمان سەیرنییە ئەم ناوچەیە بە سەرکردایەتی بارزانی دروست بکرێت. ئەگەر مێژووی بنەماڵەی بارزانی لە هەموو ڕوویەکەوە پێشان بدەین. دەبینین

ئەوانە پەیوەندی لەم چەشنەیان لەگەڵ ئێرانیشدا دامەزراند و ئەمە مەترسی بۆ کوردی ئەوێ پێکهێنا و بووە هۆی کوژرانی هەزاران نیشتمانپەروەری کورد و رێکخستنێکیان بە سەرپەرشتی (ئیستخباراتی ئێرانی) بنیات نا چەند ساڵێك بەردەوام بوو، لە کاتێکدا زۆر ئیش و کاری لە باتی ئیستخباراتی ئێرانی دەکرد. کورەکەی بارزانی بە هەمان شێوە لەگەڵ (صدام)یشدا رێکدەکەوت، بەلاّم بە زۆری وڵاتە یەکگرتووەکان کە پەلپی لەوە گرت هاتە دواوە. ئێستاکە بە هاوبەشی تورکەکان فەرمانەکانی وڵاتە یەکگرتووەکان جێبەجێ دەکات و لە پشتەوە خەنجەر لە گەلی کورد دەدات. واتە ئەم بزاڤە بزاڤێکە ئامانجی دووکەرت کردنی جەستەی کوردستانە. ئەمە لەرووی مێژوویەوە گەورەترین خیانەتی بارزانیەکانە. بێ گومان (تاڵەبانی)ش داکۆکی لەم بزاڤە دەکات. کەوەبوو چەند جارێك لەگەڵ (ئەشرەف بدلیسی)دا لە سلوپی کۆبوونەوە. مەسەلەی گرنگ لەم بابەتەدا ئەوەیە ئەوانە هەولدەدەن کوردستان بە شێوەیەکی خیانەتکارانە دابەش بکەن و بناغە بۆ ئەم دابەش کردنە دابنێن. ئۆزال خۆشی رایدەگەیەنێ و دەڵێت: با ۳۰ـ۴۰ ملیۆن دۆلار بڕوات، ئەمە گرنگ نی یە. باوەڕم وایە ئەوان چەکیشیان دەدەنێ و مەشقیشیان پێدەکەن. ئاوا سوپایەك لە کاسەلیسان پێکەوە دەنێن. ئەمە حسێب و کاروباریانە.

ی .ك : لێرەدا بەرلەوەی لە هەڵوێستتان بپرسم، دەمەوێ ئەو پرسیارەی خوارەوەتان لێبکەم: ئەگەر دەوڵەتی تورکیا هێزەکانی لە دیهاتی کوردستانی تورکیا بکێشێتەوە، لە تورکیا بووین زانیمان پاسگەکانی هەڵدەوەشێنێ و رانیاریەکانی ئێوەش جەخت لەسەر ئەوە دەکەن، بەلاّم کاسەی ئەم کارە ژێر کاسەکەی چییە؟ کاتێك دەوڵەتی تورکیا بەم شێوەیە هێزەکانی دەکێشێتەوە، ئایا خۆی ئامادە ناکات بۆ بەکارهێنانی چەکی ناتیزامی؟ ئایا لەم بارەیەوە هیچ خەم یا نیگەرانیەکتان هەیە؟

س .پ: سوپای تورکیا لە بنەڕەتەوە لە سیستەمی دەستووری چووەتە دەرێ و هەموو مافێکی مرۆڤایەتی و پەیماننامە و رێککەوتنێکی بنچینەیی نێودەوڵەتانی پێشێل کردووە و بوونیشی لە باشووردا بەڵگەی ئەم پێشێلکاریەیە. لەم ماوەیەی دواییدا چەندین گەلەکۆمەی چڕوپڕی کێوماڵ کردنی کرد و کەوتە بۆردومان کردنی سێگۆشەی (دیاربەکر ـ بیکۆن ـ مووش) و ئەم بۆردوومانە گەیشتە ناوچەکانی (دێرسیم و بۆتان)یش. ئێستاکەش دەستی کردووە بە چۆڵکردنی گەلێك گوندی ئەم ناوچانە و کوشتنی دێنشینان و ناچارکردنیان تا لە گوندەکانیان کۆچ بکەن. ئایا مەبەست لە کۆچ پێکردنی دێنشینان زەمینە خۆشکردنە بۆ بەکارهێنانی چەکی ـ لەنێودەوڵەتاندا ـ قەدەغەکراو؟ پێم وایە لە ئێستاوە رێ و شوێنی خۆی دادەنێت و تا ئەم ساتە ئاگامان لەوە نییە. بەلاّم گومانی تێدا نییە کە هێزێکی گەورەتری ئاگر بەکاردەهێنێ. دووەم ئامانجی گوند چۆڵکردن و کۆچ پێکردنی دانیشتوانەکەی لێکجوێ کردنەوەی گەریلا و دێنشینانە. بەلاّم

لایەنی گرنگتر ئەوەیە سوپاکەی ناتوانێ لە ناوچە شاخاویەکان بمێنێتەوە.

ی.ك: بەلام دانیشتوانی کوچ پێکراوی گوندەکان بۆ خورئاوا ناچن. هەموویان دەچنە شارەکانی کوردستان.

س.پ: بەلێ وایە، چونکە گەل حەزناکات نیشتمانی خوی بە جێبهێلێ.

دەولەتی تورکیا کار بۆ ئەوە دەکات کە بالادەستی خۆی بەسەر باشوری کوردستاندا لە چوارچێوەی نەخشەی(موسڵ - کەرکوك)دا بسەپێنێ.

ی.ك: باشە جەنابی سکرتێری گشتی بەرێز، وەك تێگەیشتووم جێبەجێکردنی پرۆژەی ئەم پاسگایانە لە بەهارەوە دەست پێدەکات. ئایا هەلویستتان چی دەبێ؟ ئایا پەسەندی دەکەن؟

س.پ: سیاسەتمان سیاسەتێکە پشت بە یەکێتی نەتەوەیی دەبەستێ و ئەوە دەکەینە بنچینە بۆ خومان. بۆیە ناتوانین بە هیچ شێوەیەك ئەم پرۆژەیە قبوول بکەین کە ئامانجی دەست وەشاندنە لە هیوا کانمان بۆ یەکێتی، دوژمن رەنگی بو دەرێژێ وە هەروەها بە هیچ جورێکی تریش قبولی ناکەین. گومانی تێدا نی‌یە کە ئێمە بە هەموو هێزێکمانەوە لە رووی ئەم پرۆژەیەدا رادەوەستین. پێشتریش حەزیان دەکرد ئەم کارە بکەن، بەلام رێمان لێ‌گرتن و ئێستاش رێیان لێدەگرین. کێشەکە لەوەدا هەتیس نی‌یە کە لە باشوردا دەمێنێنەوە یان نا. بەلکو کێشەی خستنە کاری گەلەپاشە دژ بە گەلەکەمان لە باشور، واتە دژی گەلی کوردستان، ئێمەش دژی ئەم جۆرە کارەین، جا لە باشور بێ یان باکور، بە تایبەتی کە (٣٠) سالە پشتێنەی بوتان لە لایەن (KDP) و جاشەکانی خۆیەوە لە بەرەنگاری باکوردا بەکاردەهێنرێت. خۆ سەرجەم سەرۆکانی گوندپارێزان و جاشەکان لەو ناوچەیەدا دەچنە نێو هێزەکانی (KDP).

ئەم کارەیان پەرە پێدا و(١٠) سالە دەستیان بە بەربەرەکانی کردنمان کردووە، لەوسا نیشانپەروەرەکانیان دەکوشت و ئێستاش باشور بەکاردێنن. بەم شێوەیە ئامانجیان ئەوەیە ناوچەکانی بۆتان و بادینان بخەنە نێو چوارچێوەی کونترۆل و بالادەستی سوپای تورك. تورکەکانیش هەولدەدەن بە هۆی سوپایەکی جاشەوە شەر بکەن. ئێمە ناتوانین بلێین ئەم سوپایە سوپای بەرەی کوردستانی‌یە. ئەمە سوپایەکی تورکی‌یە و رێکخستنێکی لاوەکی ئەم سوپایەیە. دەولەتی تورکیاش ئێش بو ئەوە دەکات بالادەستی خوی لە چوارچێوەی نەخشەی (مووسل - کەرکووك)دا بە سەر باشوری کوردستاندا بسەپێنێ و، دەیەوێ ئەم ناوچەیە وەك پردێك بە هۆی سوپای جاشانەوە بەکار بێنێ تا تەگەرە بخاتە بەر پەرەسەندنی هێزی میللی رزگاریخوازمان لە ناوچەی بۆتان.

ی.ك: وانە حكومەتی توركیا ئەو ئیشە دەكات كە باپیرە عوسمانییەكانی دەیانكرد و سوپایەك لە جاش بۆ چینی دەسەڵاتداری توركیا پێكدێنێت. ئایا مەبەستەكە ئەمەیە؟

س.پ: بێ گومان وەك سوارەی حەمیدی. ئەزموونی هێزە خێڵەكییەكان بە درێژایی مێژووی كۆماری توركیا بە باشی بەكارهاتووە. هەر كاتێك دەست خرابێتە بینی، پەنای بردووەتە بەر هێزی خێڵەكی بە تایبەتی لەو ناوچانەدا كە هێشتا پێوەندی خێڵەكییان تێدا بەهێزە وەك بۆتان. بۆیە هەوڵدەدات پێكهاتەی تازە لەسەر بنچینەیەكی خێڵەكی بنیات بنێت. خۆ هەموو هێزە سەربازییەكان لە گشت زەمانێكدا هێزەكانی میلیشیای ناوخۆییان لە ڕووبەڕوو بوونەوەی ئیسلامییەكان و ڕێكگراندا بەكاردەهێنا، ئێستاش بە ڕەچاوكردنی پەرەسەندنی شەڕ هەوڵدەدەن ئەوە بكەن بە دۆخێكی گشتی و هێزێك لە میلیشیای چلكاوخۆر دژ بە ئێمە و بە گەلی كوردستان پێكەوە بنێن. گەلی كوردستانیش چونكە گەیەنراوەتە ئەنواری برسێتی. ئەگەر برێك پارەیان پێدا و لەم تەنگانە ئابوورییەیدا یارمەتییاندا، لەوانەیە هەموو شتێك قبووڵ بكات. بەو پێیە ڕەنگە سیستەمی مووچەی مانگانە بە شێوەیەكی دیاریكراو گەلەكەمان لە باشوور تا ڕادەیەكی دەست نیشانكراو لە خشتە ببات. دەوڵەت وەختێك ڕێ بە بازرگانی سنوور دەدات، پێم وایە هەوڵدەدات لە ڕووی ئابوورییەوە یارییدەیان بدات. بۆیە جوولەیەكی چڕوپڕی هاتوچۆی بازرگانی لە ئارادایە و دەیەوێ بەم شێوازە بازرگانییە یان هێندێك پاشماوەی بازرگانیان بۆ فڕێ دەدات تا دەستكەوتیان بكات. مەبەست كردنی هێزی پێشمەرگەیە بە جاش. وەك پێشتر گوتم ئەوان بۆ ماوەیەكی درێژخایان ئەمە لە پێناوی باشوری كوردستاندا یا بۆ بەرەنگاربوونەوەی (صدام حسین) ناكەن، بەڵكو بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی كوردستان و لەو ئامانجەش كە حاڵی حازر لەبەردەمیاندایە (PKK)یە. ئەگەر هێزێكی تازەی جگە لەم حیزبە لە پاشەڕۆژدا سەری هەڵدا، ئەوا ئەم هێزە لە دژی بەكاردەهێنن. ئەوە هەر لە لەشكرەكانی حەمیدی دەچن و ئێمە پەخەگیری دۆخێكی هاوچەشن بووین. وەك دەزانن ئەم لەشكرانە دژی گەلی كورد بەكارهێنراون، وە بوونەتە بەربەستێك لە بەردەم بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی ئەرمەندا. دەیانەوێ جارێكی دیكە ئەم شێوازانە بخەنەوە گەڕ و پەلی پێ بهاوێژن و جێبەجێی بكەن. بێ گومان دەبێ بە شەڕێكی گەریلایی هەمەلایەنە بە گژ ئەم كێشانەدا بچینەوە. دەشبێ لەم مەسەلەیەدا گەلی كورد لە باشوور هوشیار بكرێتەوە و بگرە ئەوە كارێكی پێویستە. وڵاتپارێزان لەوێ وایان لێهاتووە دەتوانن ڕووداوەكانی دەوروبەریان وەربگرن و ـ با كەمێكیش بێ ـ لەم مەسەلەیە تێبگەن. پێم وایە ئەوە بە تێپەڕینی ڕۆژگار و شانبەشانی شەڕ بەرە دەستێنن. ئەم هێزانە لە چوارچێوەی سەربازی تێپەڕ ناكەن. توركیاش هەوڵدەدات پشت بەوانە ببەستێ و لەوانەیە بتوانێ كەسانێكی وا لە جەماوەر پەیدابكات بۆ ماوەیەكی

دەستنیشانکراو پێبەستەی بن. بەڵام ئەگەر هەلومەرج بە خێرایی گۆڕا، ڕەنگە ئەم جەماوەرە وازی لێبهێنن. بێگومان ئەم جۆرە پێکهاتەیە زیان بە گەلی کوردستان دەگەیەنێ. بەڵام ئەگەر بڕوانینە دەرئەنجامی ڕووداوەکان و پێکهاتەکان، بە قەناعەتی من دەوڵەتی تورکیا هەوڵەکانی مایە پووچ دەبن. بارزانیەکان ئەم سیاسەتانەیان تاقی کردەوە و لە چل ساڵ لەمەوبەرەوە تا ئێستا بەکاری دەهێنن. ئەگەر خەرجی ئەم سوپایە (٢٠) ملیۆن دۆلار بێ، ئەوا ئەم بڕە پارەیە دەچێتە گیرفانی بارزانی. خۆ پارەی بارزانیەکان سەرپاکی لە بانکەکانی لەندەنە و، ڤێلا و منداڵەکانیان لەوێن. بەو چەند سەد ملیۆن دۆلارەی کە خڕیانکردەوە، پاشەڕۆژی خێزانەکانی خۆیانیان دەستەبەرکرد. دیارە گەدەی پێشمەرگە کەمێك پڕ دەبێ، بەڵام کارەساتەکە بەسەر بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستاندا دێت. دەوڵەتی تورکیاش ئیش بۆ پەرەپێدانی ئەم ڕەنگە گڵاوە دەکات و شەڕەکەی گەشە پێدەدات. مەبەستی ئەمە زانراوە. ئەو تێدەکۆشی سیاسەتی کۆنی خۆی بژێنێتەوە بەوەی کە کورد و کورد، کورد و ئەرمەن، ئەرمەن و کورد لەیەك بکات و، بۆ کەمکردنەوەی باری سەرشانی خۆشی بوار بۆ ململانێی نێوان گەلانی کوردستان و دراوسێکانیان بکاتەوە.

ی.ك: بەڵێ سەرکردەی نازیزم. لە تورکیا باسی ئێوەم کردو گوتم: «سیاسەتمەدارێکی شێلگیرو گەورەیە، بەوە جوێ دەکرێتەوە کە هێمنە». من لە ئەنجام و پێشبینییەکانتان ناپرسم، بەڵام مۆڵەتتان لێوەردەگرم لەم پرسیارە بکەم: مادامێکی باسی (KDP) دەکەین، پرسیارەکەم لە گۆشەیەکی دیکەوە دەبێ. وام بەخەیاڵدا دێت کە ئێوە وا بڕوانە (KDP) وەك بڵێی بەشێك بێ لە دەوڵەتی تورکیا. ئایا من هەڵەم؟

س.پ: بە تایبەتی ئێستا. لەوە دەرچووە حیزبێك بێ و بووە بە هێزێکی نیوە سەربازی سەر بە دەوڵەتی تورکیا. واتە ڕێکخستنێکی میلیشیای مەدەنییە و لە ڕادەبەدەر گرێدراوی دەوڵەتی تورکیایە. دەکرا ئەم پێکهاتەیە لە تورکیاشدا ڕەنگ بداتەوە. وەك «KDP.T»، بە تایبەتی ئێمە دەزانین ئەم حیزبە هەر لە ساڵی ١٩٧٢ بەدواوە لە ڕێگای (دەروێش سەعدۆ)وە بە ڕاوێژکاری ئیستخباراتی تورکیا (MIT)وە لە دیاربەکر گرێدرا بوو. هەروەها دەزانین ئەو ڕێکخستنە پیلانگێڕە کە بە ناوی (ئەستێرەی سوور)ەوە کەوتەڕوو، هەر لە پشتی ئەم حیزبە کەوتەوە. ئەو ڕێکخستنە بوو کە بووە هۆی شەهیدکرانی هەڤاڵ (حەقی قەرار). دەشزانین ڕێکخستنی (KUK) کە لقێکی بۆ ئەوە دامەزرا تا شەڕێکی لێرە و لەوێ دژ بە ئێمە بکات. ئەمە ئەرکی بوو. ئاشکرایەکە (MIT) لەم کارانە بێئاگا نەبوو.

بەڵام ئێستا ئەوان تەنیا پەل بە پارتی دیموکراتی کوردستانی تورکیا (KDP-T) ناکوتن. بەڵکو هەوڵدەدەن پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق (KDP-I) و هەموو ڕێکخستنەکانی سەر بەم حیزبە لە پارچەکانی کوردستاندا وا لێبکەن بەکبگرن و ببنە نۆکەری دەوڵەتی تورکیا. پێشتر لە کاتی گفتوگۆکانی

بەرەی کوردستانیدا لە ئەنقەرە مشتومڕیان لەسەر ئەم باسە کرد.

گوتارێك هەیە لە گۆڤاری (خاڵ)دا بڵاوکراوەتەوە، دەڵێت: «HEP» لە دەست دەرچووە و دەستی کردووە بە چوونە ژێر باڵی (PKK). ئەم گوتارە لەسەر مشتومڕێك بوو کە لە نێوان نوێنەرانی بەرەی کوردستانی و بەرپرسانی ئیستخباراتی تورکیا (MIT)دا بەناوی (چۆن حیزبێکی کوردی دادەمەزرێنرێت)وە کرا. ئاشکرا دامەزراندی حیزبێکی کوردی کرێگرتە لە دۆخی لێکۆڵینەوەدا بوو. جا کە نەیانتوانی بە تەنێ ئەم جۆرە حیزبە دابنێن، پەنایان بۆ (KDP) هێنا لە بەجێهێنانی ئەم کارەدا یارمەتییان بدات. پێم وایە ئەم جۆرە پێکهاتانە لەگەڵ شەڕی ئەم دواییەی باشووردا گۆڕیان تێکەوت و لەوانەیە ڕەزامەندی ئەمەریکاشیان بە دەست هێنابێ. سەرەنجام مشتومڕ لەسەر توانای سەرکەوتن و سوودی ئەو سیاسەتە کرا کە ئۆزال لە کێشەی کورددا جێبەجێی کرد. هێندێك لەم مشتومڕانەش لە ڕۆژنامە و پەرلەمانی تورکیادا ڕەنگیان دایەوە و ئاگامان لەوەیە. ئەوەی کە پێویستە تێیبگەین زانینی تایبەتمەندی کەسایەتی کوردی کرێگرتەیە کە لە سەدان ساڵ لەمەوبەرەوە زۆر پەرەیسەندووە، هەر لە (ئیدریس بدلیسی) و لەشکرەکانی حەمیدییەوە تا نۆکەرانی مستەفا کەمال و تا بەم کارانە دەگات کە لە بارزانییەکاندا بەرجەستەبوون.

ناسینی تێکڕای ئەوانە زۆر پێویستە، هەرچی کۆتاییشیانە هەر بە دەستی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستان دیاری دەکرێت. تەنانەت (تاڵەبانی)ش هەوڵیدا ئەم دەورە ببینێ، بەڵام ـ وای بۆ دەچم ـ بەختێکی کەمی دەبێ. ئێمە ئاگامان لەوەیە کە دەوڵەتی تورکیا بانگی چەند ڕێکخستنێکی وەك ڕێگای ئازادی (ÖY) دەکات. نووسینگە بۆ خۆیان دابنێن و ببنە حیزبی دیموکراتی باسایی بە تاکە مەرجی پاکتاو کردنی (PKK). ئەوروپاش مەرجی لەم چەشنەی دەخستە بەرچاو. ئەم باسەش لە لاپەڕەی ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی دایەوە و گەلێك هێز خۆیانیان بۆ ئەم مەبەستە ئامادە کرد. ئەگەر پاکتاوی ئەو بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانییە کرا کە (PKK) ڕێبەری دەکات، ئەوسا بە ڕەسمی دان بە حیزبە نۆکەرەکاندا دەنرێت و وەك هێزێکی زیادە بەشداری سیاسەتی تورکی دەکات بۆ خزمەتکردنی ئەم سیاسەتە. لەم حاڵەشدا چەند هەوڵێك هەبوون بۆ سەپاندنی بژاردەیەکی پاکتاوکەر بەسەر (PKK)دا، لەمێژە ڕەنگیان بۆ ڕشتووە و ویستوویانە جێبەجێی بکەن. دەیانویست ئەم پیلانگێڕییە هەر بە تیرۆر و زەبروزەنگ جێبەجێ نەکرێت، بەڵکو بەوە کە (PKK) بکەن بە حیزبێکی سیاسی و دەستەمۆی بکەن. لەم مشتومڕانەیان لە لاپەڕەی ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی پێدایەوە کە وای کرد هێندێك لە کەسانی نیازپاکیش تێهەڵکێشی ئەم مشتومڕانە بن. بەڵام ئەوانی دیکە نیازیان جیاواز بوو. کاك (دۆغو پرینچەك) لەو کۆنگرەیەی (HEP)دا کە باستان کرد گوتی: «پێویستە PKK بکرێت بە حیزبێکی یاسایی». ئەمە هەڵسەنگاندنی شەخسی ئەو بوو. چەند بەڵگەیەکیش هەبوون ئاماژەیان بۆ ئەوە دەکرد کە ئەوان

دەیانویست ئەم بیروکەیە بگەیەننە نێو (PKK). باوەڕم وایە کە لێرەوە هەواڵی گەلەکۆمەکانی ئێمەتان بۆ سەر ئەو پیلانە ناسراوانە بیستووە کە هەوڵیان دەدا (PKK) لە شەڕی گەریلایی و خەباتی چەکداری دووربخەنەوە و بیهێننە سەر ڕێگای چالاکی سیاسی.

ئەم پیلانگێڕیانەش ساڵی ١٩٨٣ لە خودی (سەمیر)ی پیلانگێڕدا بەرجەستە بوون، چونکە ئامانجی ئەو شتە بوو کە کەمێك لەمەوبەر ئاماژەمان بۆ کرد. (پیلانگێڕی پاریزەر)یش لە خودی (حسێن یلدرم)دا خۆی نواند، لە کاتێکدا ئامانجی ئەم پیلانە هەمان ئامانجەکانی پێشوو بوو. سەمیر (چەتین گونگور) دروشمێکی هەبوو دەیگوت: «پێویستە هیچ یەکێك لەو پیاوانە ڕەوانەی ناوچەی هەکاری نەکرێن». ئامانجیش کۆسپ خستنە ڕێی ئەم خەباتە چەکداریە بوو کە (PKK) نەخشەی بۆ دەکێشا بۆ ئەوەی دەست بکات بەو چالاکیە سیاسیەی کە ڕێکخراوەکانی دیکە لە ئەوروپا دەیانکرد و دیاریکردنی چالاکیش بوو لەم چوارچێوەیەدا یان مانەوە وەك ئاقمێکی پەنابەر. ئەمە سروشتی ئەو کاتەی شەڕ بوو. هەرچی کابرای پاریزەریشە گوتی: «ئاپۆ ڕوو لە ئەمانە و ئێمە لە ئەوروپا دەستمان بەسەر (PKK)دا گرتووە و بویان زیندانی کردین و دەست بەسەر چاپکانیشدا دەگرین». بەم شێوەیە پیلانەکەی هەڵسەنگاند. ئەمجا کەوتە باس و خواس لەسەر کودەتایەك لە ئەوروپا و هێندێك چالاکی نەخشە بۆ کێشراویان لە بەندیخانەکاندا ئەنجامدا. هەر ڕاست لەم کاتەدا ئوزال ڕایگەیاند لەوانەیە لێخۆشبوون بۆ (PKK) دەربکرێت. ئەمەش لە ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی دایەوە و تاکە مەرجی چەك دانان بوو.

ی.ك: بە پێی ئەوەی کە لە ئەنقەرە بیستوومە: تالەبانی لە کاتی گەڕانەوەیدا لە واشنتۆنەوە گوتی: «ئەگەر PKK دەستی لە چەك هەڵگرت و ڕایگەیاند حیزبێکی مارکسی - لینینی نییە، وەك حیزبێکی باش قبوڵمانە».

نەجمەدین بیووك قایا نیشتمانپەروەرێکە بەرانبەر بە دوژمن بەرخۆدان دەکات تا لە پاڵ محەممەد شەنەردا شەهید دەبێ، لە کاتێکدا شەنەر لەگەڵ دوژمندا ڕێکدەکەوێ و هەوڵدەدات ئەم ڕێککەوتنە بەسەر پاڵەوانانی بەرخۆدانی بەندیخانەکاندا بسەپێنێ.

س.پ: ئەمە شیاوە. بانگەم دەکات بۆ ئەنقەرە پاش ئەوەی (PKK) دەست لە مارکسیزم - لینینیزم و لە چەك هەڵدەگرێ و دەبێتە حیزبێکی کۆمەڵایەتی دیموکراتی. با لە ئەنقەرە بە ئازادی دەست بە کار بکات. گوتیشی: «دەکرێت لەسەر یەك مێز دابنیشن و پێکەوە مشتومڕ لەسەر ئەم مەسەلانە بکەن». بە توندی وەڵامی ئەم قسەیەمان دایەوە. سەرباری ئەوەی کە لەم بابەتە چەندین دوورایی هەبوو بەسەر بەندیخانەکاندا شکایەوە.

لە کاتی گفتوگۆدا کۆنفرانسی بەرخودانی بەندیخانانتان لێ پرسیم. ئەم ڕووداوە

که له ڕۆژنامەکاندا بە «ڕووداوی محەممەد شەنەر» ڕەنگی دایەوە، وێستیان دوورایەکی گەورەی هەبێ بە ڕادەیەك هێندێکیان (PKK)ی تاوانبار کرد بەوەی که ئەم حیزبە پاکتاوی بەرهەڵستانی نێوخۆ دەکات و ماوەی هیچ بەرهەڵستییەك نادات. گۆڤاری (بەرەو ساڵی ٢٠٠٠) کە (دۆغو پەرینچەك) سەرۆکی نووسینەتی، ئەم باسەی بڵاوکردەوە. ڕووداوی محەممەد شەنەر بە فراوانی لە بنکە و دەستەکانی حیزبدا مشتومڕی لەسەرکرا. جا بۆ ئەوەی ڕۆژنامەکانیش باش لەم باسە ئاگادارببن، پێم خۆشە ڕوونی بکەمەوە کە پێشنیارەکەی ئۆزال بۆ دەرکردنی بڕیاری لێبوردن لە (PKK) بە چەند مەرجێك، ئەم لێبوردنە و هەوڵەکانی محەممەد شەنەر کە دەیویست شتێکی لە بابەتی سیاسەتی ئۆزال تێبەرێنێ، جووتێك هەوڵی هاوشێوە و پێکەوە بەستراون. تەنانەت لە دیداری ڕۆژنامەنووسیشدا (محەممەد عەلی بیراند) پرسیارێکی لێکردم تێیدا دەڵێت: «دەوڵەت حەز دەکات هەنگاوێك بنێت، ئایا ناتوانن چەکەکانتان بێدەنگ بکەن؟». ئەوسا پێمگوت: «ناکرێت ئەمە لەیەك لاوە بێ». مەبەستی لەمە ئاگربەستە و ئەوەش کە ئەوان ئارەزوویان بوو ئاگر بەست بوو لە یەك لاوە. بەم پێیە محەممەد شەنەر لە کاتی کۆنگرەی چوارەمی حیزبدا دەرکەوت و بۆ ماوەی ساڵێك پێوەندییەکی توندوتۆڵی پێمانەوە هەبوو. هەموو جموجووڵ و هەڵسوکەوتێکی بەڵگەی ئەوە بوون کە گەریلای پێفووت ناچێ و ڕەتی دەکاتەوە و تێدەکۆشێ بەوە باروودۆخەکە ڕزگار بکات کە (PKK) بە دروشمی خەباتی سیاسییەوە بکاتە حیزبێکی پاکتاوکەر. گشت هەوڵەکانی ئاراستەی ئەم ئامانجە کرابوون، لە کاتێکدا لە بەندیخانە دەرچوونی هاوجووتی پاسا نەبوو، دەبوو لە ناو تاقمەکەی (پاتسان)دا حوکمی لە سێدارەدانی بدرێت، بەڵام ئەم حوکمەیان بۆ دەرنەکرد و ماوەیەکی درێژخایانتر لە بەندیخانە مایەوە تا لە ساڵی ١٩٨٨ دا بەرەڵایان کرد. بە کورتی بەسەرهاتەکەی درێژە، دەبوو لە مانگرتنەکەی (کەمال پیر و محەممەد خەیری دورموش و مەزلووم دۆغان)دا لە خواردن لەگەڵیاندا بێ، بەڵام ئەو پاش ١٥ ڕۆژ لەوە دەستی بە مانگرتن کرد. دیارە ئەوەی وا لە ڕۆژی (١٥)ەدا دەست پێبکات دەتوانێ (٥٠) ڕۆژ دەربیات بە بێ ئەوەی هیچی خراپی لێبەسەر بێ. ئەوانی دیکە شەهید دەبن، لە کاتێکدا ئەویش هەوڵدەدات لەسەر میراتەکەیان دابنیشێ. سەرنەگرتنی بەرخۆدانی کانوونی دووەمی ساڵی ١٩٨٤ لە ژێر سەری ئەودا بوو کە ئامانجی ڕەتکردنەوەی گوتنەوەی سروودی نیشتمانی و لەبەرکردنی جلوبەرگی یەك ڕەنگ بوو. لەوەتا نەچەمەدێن قایا نیشتمانپەروەرێکە بەرانبەر بە دوژمن بەرخۆدان دەکات تا لە پاڵ محەممەد شەنەردا شەهید دەبێ، لە کاتێکدا ئەو لەگەڵ دوژمندا ڕێکدەکەوێ و هەوڵدەدات ئەم ڕێککەوتنە بە سەر پاڵەوانانی بەرخۆدانی بەندیخانەکاندا بسەپێنێ. ئەمەبە بەر ڕووداوی توونێلی دیاربەکریشدا جێبەجێ دەبێ کە لە ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی دایەوە، لە کاتێکدا کشایەوە و بەشێوەیەکی ناعاقڵ بڕیاری خۆی گۆڕی و ڕازی نەبوو نیوسەعات بەر لەو وادەیە بچێتە دەرێ

کە بۆ بەجێهێنانی هەوڵێکی هەڵاتنی بە کۆمەڵ لە بەندیخانە دیاری کرابوو و چل کەس لە کادێرانی هەرە پێشکەوتووی حیزب خۆیانیان بۆ ئامادەکردبوو. دوورێکی سەرەکی لەم هەموو رووداو و مەسەلانەدا بینی، بەڵام سەرباری ئەوە لە بەندیخانەی دیاربەکر مایەوە، لەکاتێکدا کادێرەکانمان بەسەر هەموولایەکدا دابەش کرد. هەروەها هەندێك چەمکی لادەر لە نێو بەندیخانەدا بە سەرکردەیی ئەو پەرەیان سەند. جا بە بیانووی مافی مرۆڤ و پێداویستەکانی وەك زیادکردنی بەشە خواردنەکەی و پەیداکردنی تەلەفزیۆن و ئەوەی کە پێویستە ژیان لە بەندیخانەدا ئازاد و ئارام بێ، وازی لە حیزب هێنا و پێبەندی مافی پەتی خۆی بوو. سیاسەتەکانی بە رێگای ئارامی شەخسیدا بۆ خۆی تێدەپەڕین.

سەرئەنجام وەکو زانراوە بوو بە کابرایەك کە هیچ پێوەندییەکی بەو گیانی سەرخۆدانەوە نەبوو کەوا (PKK)ی پێجوێ دەکرێتەوە و، هەوڵیدا ئەوەی کە لە نێو بەندیخانەدا دەیکرد لە دەرەوەی بەندیخانەشدا بیسەپێنێ بە سەر هەڤاڵانیدا. ئەوەی کە دەیویست، حیزبێکی لە (PKK) جیاواز بوو. پاشتر تێگەیشتین هەوڵدەدات (PKK) بکاتە حیزبێکی یاسایی و بۆ گەیشتن بەم جۆرە حیزبەش شێلگیرانە و بە چڕوپڕی و بەوپەڕی نهێنییەوە ئیشی دەکرد و بە شێوەیەکی ئارەوا هەربەرەکانێی دەکردین، لە کاتێکدا لە نێو باوەشی خۆماندا بوو. هەوڵێکی بێوچانیدا دیاردەی حیزبایەتی(التحزب) و دەستەبەندی لە نێو حیزبدا بڵاوبکاتەوە و، بۆ ئەم مەبەستەش پەنای بردە بەر شێوازەکانی پیلانگێرانی نهێنی. چەندین بەڵگەنامەمان لە لایە جەخت لە سەر هەموو ئەوانە دەکەن. ئەمە (حسێن بلدرم)ی پارێزەریش دەگرێتەوە کە خۆی خەڵەتاند کاتێك گوتی: «ئێمە کودەتامان کرد». هەرچی محەمەد شەنەر بوو دەیگووت: «ئێمە دەستمان بە سەر کۆنگرەی چوارەمی حیزبدا گرت» و بەم وەزعەوە قەناعەتی بە خۆی یا فێڵی لە خۆی کرد.

ئەگەر هەموو ئەمانەمان لەگەڵ راگەیاندنەکانی ئۆزالدا بەراورد کرد، ئەو قەناعەتە پەیدا دەکەین کە ئەوە نەچووە سەر لە دەرەوە دوایی بە (PKK) بهێنن، بۆیە پەنایان بردە بەر ناوەوە تا لەنێوبردن و سڕینەوەی دەستەبەر بکەن. خاوەنەکانی پیلانی پاکتاوکەرانەی ساڵی ١٩٨٨ لە ئەوروپا ئامانجیان هەمان شت بوو و دەیانگوت: «ئەوەتا دەستمان بە سەر ئەوروپاو بەندیخانەکاندا گرتووە و چیاکانمان کۆنترۆڵ کردووە». ئاوا لافیان لێدەدا، چونکە کەسانێکی وەك (هۆگرو مەتین) لەوێ کاری پاکتاوکەرانەیان جێبەجێ دەکرد. هەوڵێکی یەکگرتوو لە هەر سێ گۆڕەپاندا هەبوو. ئێمەش لە حیزبدا دەمانزانی دووچاری هەوڵی پاکتاوکردن دەبین لە سێ بەرەوە. بێگومان ئێمەش هەوڵمان دەدا ئەم پیلانگێرانە نەهێڵین و لە هەر سێ بەرەکەوە پەلامارماندا. وەك دەزانن گەیشتینە کۆنگرەی چوارەمی حیزب، لە کاتێکدا کۆنگرە بە پلانی بەرخۆدان و پەل پێهاویشتنی هێزی گەریلا و پەنابردنە بەر سەرهەڵدان پشت ئەستوور بوو و جارێکی دیکە پێمان نایە قۆناغی

ڕێکخستنی شۆڕشگێڕانەی ڕاست و دروست. لەم ئان و ساتەدا گوتاپی بەم پیلانگێڕە «محەمەد شەنەر» ناوە هێنرا و هەوڵەکانی سەریان نەگرت. بۆیە نەیتوانی کاریگەر بێ و هەر تەواو لەم مێژووەدا خۆی و چەند کەسێکی دیکەی هاوچەشنی خۆی وەك (ساری باران) بەزین و هەڵاتنە باوەشی بەرەی کوردستانی تا پشت بە ئالەبانی و (KDP) ببەستن، چونکە لەو بارەیەدا بوون کە ئێمە لەلایەن (KDP)ەوە سەرکوت دەکرێین و دەسڕێینەوە. تەنانەت مەسعوود بارزانی خۆشی لەم شەڕەی دوایی باشووردا ڕاپگەیاند و گوتی: « PKK لە ماوەی یەك یا دوو ڕۆژدا دەبڕێتەوە». هەوڵێکی بێوچانیشیدا (PKK)یەکی ساختە لەو خۆ بە دەستەوەداو و ساختەکارانە پێکەوە بنێ، وا کە ئەم حیزبە ساختەیە حیزبێکی یاسایی و مافناس بێ. هەروەها هێندێکی دیکەیان بە بێئەوەی بزانن بە دەستیانەوە بوون بە ئامراز و ئێمەش ئاگادارمان کردنەوە. ویستیان (HEP) لەم مەسەلەیەدا بەکاربێنن، بەڵام ئاگادارمان کردنەوە و یارمەتیمانندا تا (HEP) وەك دۆستێکی (PKK) بمێنێتەوە نەك ببێتە ڕێکخستنێکی ناحەز. چەپی تورکیشمان ئاگادار کردەوە و گوتمان: «وریای PKKی یاسایی و ئەوانە بن کە دەوری پاکتاوکەرانە دەگێڕن». ئەم قسەیەمان ئاراستەی (دوغو پرینچەك) کرد و پەیمانگوت: «ئێوە بانگهێشتن بۆ ئەوە دەکەن بێئەملاوئەولا دوژمنایەتی ئەمەریکا بکرێت و لە پاڵ بەرەی کوردستانیشدا ڕادەوەستن کە هێزێکی ئەمەریکایی پەتییە، بگرە لە باتی پیلانگێڕەکانیش قسەدەکەن. هەتا ئێوە دەڵێن گوایە (سەلیم) و (ساکینە) زیندانی کراون یان کوژراون. ئەم قسانە تێکڕایان ڕاست نین. واز لەم شێوازە بهێنن». ئاوا (دوغو پرینچەك)مان ئاگاردار کردەوە.

ی.ك: گەورەترین هەواڵ لە بارەی (محەمەد شەنەر)ەوە بڵاوکرابێتەوە لە گۆڤاری (بەرەو سالی ٢٠٠٠)دا بوو.

س.پ: ئێمە هیچ بایەخێکمان بەم مەسەلەیە نەداوە. ئەگەر بە بێ هیچ مەبەستێك ئەوەیان نووسیبێ، دەبوو لێمان بپرسن تا دڵنیا ببن ئاخۆ ئەمە ڕاستە یان نا، چونکە (سەلیم جوروك کایا) ئەمڕۆ لە ئەوروپایە و بە نوێنەر هەڵبژێردراوە و (ساکینە جانسز)یش ئێستا لە گۆرەپانی باشووردایە و بەرپرسی ئۆردووگایە.

پێیاندەکرا سوراخ بکەن و لێیان بپرسن: «بۆچی کوژران؟ و بۆچی باوەڕیان بەم قسەیە کرد و باوەڕیان بە ئێمە نەکرد؟». دەبێ ئەم پرسیارە لە «بەرەو سالی ٢٠٠٠» بکەین. ئەگەر ئەمە هەواڵێك بێ بڵاویان کردبێتەوە بەبێ ئەوەی لێیدڵنیا بین، ئەوسا پێویستە لەسەریان ڕەخنە لە خۆیان بگرن. بەڵام ئەگەر ئەم هەواڵە بە مەبەستی پشتگیری کردنی ئەو هەولانەی کە بۆ (PKK) کردن بە حیزبێکی یاسایی دراون یان بۆ پشتگیری کردنی حیزبایەتی(التحزب) لە نێو حیزبدا بڵاوکرابێتەوە، ئەوا ئەم ڕەفتارە دوژمنکارانەیەو سیاسەتێکە لەگەڵ ئەو لاف و گەزافانەیاندا جووت نایەتەوە کە گوایە ئەوان دژی سیاسەتەکانی ئەمەریکان و سۆشیالیستین.

ی.ك: باشە. ئایەوی بڵێم ئایا سەرنجی ئەم خاڵە ورد دەدەن؟ لەم هەموو

بەسەرهاتەدا لەو کاتەدا (دوغو پرینچەك) دوو مانگ لە بەندیخانەی دیاربەکر مابوو. ئایا دەبێ ئەمە بۆ پەیوەندی بەستن بوو بێ؟

کۆنفرانسی بەندیخانان کردەوەیەکی دژ بەو پاکتاوکردنە سەپێندراوە بوو و ئەم کۆنفرانسە و ئەنجامەکانیشی لە سەددا سەد سەرکەوتوو بوون.

س.پ: پێم وانییە چووبێتە بەندیخانەی دیاربەکر بۆ پەیوەندی کردن بە پاکتاوکەرانی ئەوێوە. لەم حاڵە خانە بەگومانم. بەڵام ئەوە سەرنجڕاکێشە کە ئەوان لەو قۆناخەدا بە کردەوە هەوڵیان دەدا دەست بۆ بەندیخانەکان درێژ بکەن. گەلێك نامە لە لایەن محەممەد شەنەرەوە بۆ بەندیخانە دەنێردران. (قەرەسۆ)ی هەڤاڵمان هەڵوێستی لەسەر ئەم بابەتە هەبوو و لەو کاتەوە دەیزانی محەممەد شەنەر لە چ بارودۆخێکدایە و بەو پێیە دەجوڵایەوە. هەر کاتێك بابەتەکە بهاتبایە ئاراوە هەڤاڵانمان هەڵوێستێکی بەهێزیان بەرانبەر دیاری دەکرد و بە هیچ شێوەیەك دەرفەتی ئەم پاکتاوکردنەیان نەدەدا.

ی.ك: لە باسەکەی پێشوومدا گوتبووم من هەڵوێستی ئێوەم لە کۆنفرانسی بەندیخانەدا زۆر بەجەرگانە بینی.

س.پ: کۆنفرانسی بەندیخانان کردەوەیەکی دژ بەو پاکتاوکردنە سەپێندراوە بوو و ئەم کۆنفرانسە و ئەنجامەکانیشی لە سەددا سەد سەرکەوتوو بوون. بگرە دەکرێت بڵێین ئەو دەورەی کە لە مێژووی تورکیادا بە سەر زیندانیەکانیاندا دەسەپاند بەم کۆنفرانسە تێکشکا. بەو پێیە ئەو هەوڵانە پەراگەندە بوون کە بۆ (PKK) کردن بە حیزبێکی یاسایی دەدران. پێویستە ڕوونی بکەمەوە کە هێندێك کەس بە نیاز پاکی‌یەوە لای لەم بابەتە کردەوە و پێم وانی‌یە هەموو ئەوانە پەیوەندی‌یان بە دەوڵەتەوە هەبێ. بەڵام پێداگری دەکەین کە کەسانێك لە ناوەوە و دەرەوە بەشداری‌یان کرد و تەنانەت هەوڵیشیاندا لە ڕێگای بەرەی کوردستانی‌یەوە بەسەرماندا بسەپێنن، هەموو ئەوانە بۆ ئەوەی بمانکەنە حیزبێکی یاسایی. بەو مانایەی کە: «وەرن چەکەکانتان فڕێ بدەن تا لەگەڵ ئەنقەرەدا لێك‌حاڵی بین». ئەوە کارێکی هەڵە و ترسناك بوو. ئەوانەی کە بە ئاگایانە بەشداری ئەم پیلانگێڕی‌یەیان کرد، نۆکەری دەوڵەتن. هەرچی ئەوانەشن کە بێ‌ئاگایانە بەشداری‌یان کرد سادە و دەبەنگن. سەرەڕای ئەوەی ئێمە ساز و ئامادەبین بۆ هەر ئاگربەستێك، بەڵام هەلومەرج هەرچۆنێك بێ لە یەك لاوە دەست بەرداری چەکەکانمان نابین و ئامادەی ئەمە نین. وانی‌یە؟

ی.ك: قسەکەتان زۆر ڕاستە و من لە سەددا سەد لایەنگیری دەکەم.

دەمەوێ لە سەرباز و ئەفسەری تورك بپرسم: دەوڵەتی تورکیا وێرای خۆبەختکردنتان لە ئیش و کارتاندا مانگی دووسەد دۆلارتان دەداتێ؟ ئەی بۆچی دەوڵەتەکەتان هەوڵدەدات مانگی دووسەد دۆلار بەو پێشمەرگانەی(KDP) بدات کە شایانی پێنج قرۆش نین؟

س.پ: دەمەوێ هەر لەم خاڵە خۆیدا بە کورتی ئەوە ڕوون بکەمەوە کە دەبێ نۆکەرایەتی کوردی لە ڕووی مێژوویی و لە ڕووی کاری ڕۆژانەوە زۆر بە باشی بناسین. لەمڕۆژەدا هەریەکە لە تاڵەبانی و بارزانی و ئەنجومەن و دەوڵەتە فیدرالیەکەیان هەوڵدەدەن لەسەر میرات و دەسکەوتەکانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) دابنیشن و بەهۆی (PKK)وە ئەم مووچانە وەربگرن. جاران ئەوەیان لە ئەمەریکاوە پێدەگەیشت و ئێستاش لە تورکیا و دەوڵەتانی دیکەی وەردەگرن. هەموو ئەمانە مانای ئەوەن: شۆڕشی کوردستان شۆڕشێکی زۆر گەورەیە و بگرە شۆڕشی نۆکتوبەری تازەیە و، شۆڕشێکی لەم جۆرەش مەترسییەکی گەورەیە بۆ ئیمپریالیزم و سەرمایەداری. جا بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی ئەم مەترسییە نۆکەران ڕادەسپێرن هەناسە لەم شۆڕشە ببڕن و لەنێوی ببەن.

پێویستە لەبەر ئەم هۆیە زۆر وریای ئەو دەورە بین کە نۆکەرانی کورد دەیگێڕن. هەروەها ئەوانە وریا دەکەمەوە کە بە ناوی چەپڕەوییەوە دەچنە نێو ئەم چوارچێوەیە و دەوری دەستکێشی ئەو نۆکەرانە دەبینن و، پێیاندەڵێم ئەم کارە هەرگیز شایستەی چەپڕەوەکان نییە. ئێمە پێوەندیمان بە تاڵەبانی و بارزانییەوە هەیە، بەڵام ئەوان تێناکۆشن ئەم پێوەندیانە پەرە پێبدەن، بەڵکو دەڵێن ئەوانە تەسلیم بە ئێمە بوون و دیلن. ئێمەش دەڵێین ئەگەر دیل بین ئەوا باش دەزانین چۆن بەرخۆدان بکەین وەك لە بەندیخانەکانی دوژمندا دەمانکرد و، بە بەرخۆدانی خۆمان سنوورەکان و ئەو ناوچە ئارامە تێدەپەڕێنین کە بیری لێدەکەنەوە و دادی دادڕی دەکەین. ئەمە شتە پێویستەکانی شۆڕشی گەلی کوردستانە.

هەروەها ڕوودەکەینە چەپڕەوانی کورد و تورك تا پێیان بڵێین: فێربن چۆن پێوەندی دەبەستن و فێربن چۆن و کەی دژی دەبن. ئێمە پێوەندی بەستنمان گەرەکە، بەڵام ئەوان دەیانەوێ تەسلیمی دەوڵەتی تورکیامان بکەن یا لە بری ئەو دیلمان دەکەن. چۆن ئەمە ناوبنێین پێوەندی؟ دەیانەوێ ناوچەیەکی ئارام بە سەرپەرشتی ئەفسەرانی تورك دابمەزرێنن. بە پێی ئەو هەواڵانەی کە بۆمان هاتوون هەموو پاسگەیەك ئەفسەرێکی تورکی تێدا دەبێ. ئایا ئەم کردەوەیە بۆ قازانجی گەلی کوردستانە؟ چۆن دەتوانین بەو کەسانەی کە بەشوێن پێوەندی گوماناویدا وێڵن بڵێین کوردن و نەتەوەیین و وەك نیشتمانپەروەر پێشانیان بدەین. پێویستە وریا بین، چونکە نۆکەرانی کورد قۆڵیان لێهەڵماڵیوە تا نەفرەتترین

تاوان لە مێژوویاندا بکەن و بەدترین کەمە ئەنجام بدەن، پێویستە ئەم گەمانە ببینین و تێیان بگەین و پەردەیان لەسەر لا بەین بۆ رای گشتی.

لە لایەکی دیکەوە من دەمەوێ پرسیاری ئەو باجانە بکەم کە لە گەلی تورك وەردەگیرێن و لە پڕ چەك کردنی سوپادا بەکاردەهێنرێن. باشە پێوەندی بەرژەوەندییەکانی گەلی تورك بەم کارەوە چییە؟ لە لایەکی دیکەوە رایدەگەیەنن کە شەڕی باشوور (١٢) تریلیۆن لیرەی تورکی لەسەریان کەوتووە. ئەگەر ئەو مووچەی ساڵانەیەشی بخەینە پاڵ کە بە سەربازان دەدرێت، ئەو کاتە دەتوانین لە هۆی گرانی گوزەران تێبگەین کە بەشێوەیەکی شێتانە بەرز دەبێتەوە بە رادەیەك گەلی تورك چیتر ناتوانێ لە ژێر ئەم بارەدا هەناسە بدات. ئایا درێژەدانی دەوڵەت بەم شەڕە بە قازانجی گەلی تورکە؟ ئێوەش باش دەزانن کە شەڕی بەردەوامی کوردستان هۆی بنچینەیی ئەم گرانی گوزەرانەیە و وا لە گەلی تورك دەکات لە ژێر فورسایدا بناڵێنێ. ئایا پێوەندی بەرژەوەندییەکانی گەلی تورك بەمەوە چییە؟ ئایا رۆژنامەکان دەوەستن تا بایەخ بەم بابەتە بدەن؟ کەچی لە پەستا دەڵێن بڕبڕەی پشتی (PKK) شکاوە. پێم وایە ئەوەی کە بڕبڕەی پشتی دەشکێنێت گەلی تورکە. ئەگەر راستە بڕبڕەی پشتی (PKK) شکاوە، با چۆنیان دەوێ وا بنووسن. بەڵام پێویستە کەمێك لەسەر شکانی بڕبڕەی پشتی گەلی تورك بنووسن. ئایا ئەمە شتێکی خراپە؟ من ئەم پرسیارە ئاراستەی رۆژنامەکان دەکەم: ئێوە زۆر رۆشنبیرن و شارەزاییەکی درێژخایەنتان لە بواری رۆژنامەنووسیدا هەیە. ئەدی بۆچی لەم بابەتە ناکۆڵنەوە و پەردەی لە روو هەڵناماڵن.

ئەم سوپایە هەموو ئەو سەرچڵیانە دەکات کە لەگەڵ دەستووردا هاوجووت نین و هاونیشتمانانی دەوڵەتێکی دیکە پڕ چەك دەکات و دەیانکات بە جاش. بۆچی گوێ بەم بابەتە نادەن؟ دەمەوێ لە سەرباز و ئەفسەری تورك بپرسم: ئایا دەوڵەتی تورك سەرباری خۆبەختکردنتان لە لیش و کارتاندا دووسەد دۆلاری مانگانەتان دەداتێ؟ ئەی بۆچی دەوڵەتەکەتان هەوڵدەدات مانگی دووسەد دۆلار بەو پێشمەرگانەی (KDP) بدات کە شایانی پێنج قرۆش نین؟ ئەگەر ئێوە بەرپرسی ئەمە نەبن، ئاخۆ دەبێ کێ بەرپرس بێ؟ ئەوانە بخەنە روو.

مەبەستم ئەوەیە ئەم برە پارە زۆرورۆزەبەندە نابێت بەو نۆکەرانە بدرێت. ئەگەر ئەم برە پارانە بۆ گەلی تورك و ئەفسەران و سەربازان و سوپای تورك بگێڕدرێنەوە، ئایا لەوە باشترنییە بۆ ئەوانە بێ؟ ئەو پێشمەرگە ساختانە تا چ رادەیەك دەتوانن گەلی تورك بپارێزن؟

مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی هەڵسەنگاندنێکی هەبوو تێیدا دەڵێت: «پێویستە هەموومان ببینە ئابۆجی تا بەردەوامی لە رزگاری نیشتمانیدا بەدی بێنین».

ی.ك: رۆژنامەکان لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی دیکە ناونیشانی لەم شێوەیە

دەنووسن: «ئاپۆ ئارام ناگرێ و ئیش ناکات و واو وا». لە لایەکی دیکەوە ئێوە دەڵێن: من زیاد لە تێکۆشانم دژی تورکیا، دژی پێکهاتەی خۆم تێدەکۆشم. حەزدەکەم بپرسم: مەبەست لەوە چییە؟ ئایا هەر یەکێك لەم حیزبەدا چاوتان لێبکات دەبێ بە ئاپۆیەکی چکۆلە؟ یان پاش ماوەیەکی کورت دەبێ ببوە بە سەرکردە؟ ئایا چی بۆ ئەوە پاڵیان پێوە دەنێت؟ ئەگەر لە گۆشەیەکی دیکەوە بڕوانین و وەك من ئێستان دەڕوانم: تا ئێوە هەموو شتێك هەڵبسوورێنن خۆشەویستیتان بە تێپەڕینی ڕۆژگار زیاد دەکات و لە فەیلەسووفەکان دەچن. کەواتە ئەم هەموو کاروبارانە بۆچی؟ ئەو پیلانگێڕانەش چۆن دەردەکەون؟

س.پ: هەموو ڕۆژێك گەلێك ناونیشانی گەورە لە ڕۆژنامەکاندا دەکەونەڕوو، پێوەندییان پێمەوە هەیە. لەم دواییەدا گوتارێك بە ناونیشانی «ئاپۆ دەست دەخرێتە بینی» بڵاوکرایەوە. پێم وایە لەوەی کە نووسەریەتی (ئۆزقتای ئەکشی)یە، دەڵێت: «ئاپۆ ئەمجارە بە ڕاستی لە تەنگژەیەکدایە ناتوانێ هەناسە بدات». ناونیشانێکی دیکە کەوتەڕوو باسی ئەوەی دەکرد کە: «تا چ ڕادەیەك دیکتاتۆرم و چۆن بەرهەڵستانی خۆم دەکوژم». کتێب لە دوای کتێبیش پەیدا دەبێ. هەموو ئەمانە گرنگ نین. سەبارەت بەو حاڵەی کە پرسیارتان لێ کردم: مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی هەڵسەنگاندنێکی هەبوو تێیدا دەڵێت: «پێویستە هەموومان ببینە ئاپۆچی بۆ بەدیهێنانی بەردەوامی لە ڕزگاری نیشتمانیدا». بوون بە ئاپۆچی چی دەگەیەنێ؟ وەك هاوبەشییەك هێندێك هەڵسەنگاندنمان لەسەر ئەم باسە و لەسەر ئەوەش کرد کە ئاپۆ خۆی چییە، هەوڵمدا بەوپەڕی ئاشکراییەوە هەموو زانیارییەك لە بارەی خودی خۆمەوە بدەم، هیچ سەرکردەیەك بە ئاسانی ئەمە ناکات. هۆی ئەوەش ئەوەیە تا ماوە بە هیچ کەسێك نەدەم نە قەناعەتی چەوتی لەلا پەیدا ببێ و نە هەوڵی لاساییکردنەوەم بدات. وەك دەبینن ئێوە دێنە لام و قسەم لەگەڵدا دەکەن و دەبینن ڕێزی هەمووتان دەگرم و هەڵوێستی خۆم هەیە. نامەوێ کەس وەك مرۆڤێکی سادە لام لێبکاتەوە. بە چاوی خۆتان بینیتان لە ڕاستیدا من دیکتاتۆر نیم، یا کابرایەك نیم ڕەفتارەکانم کۆنترۆڵ بکەن. دەمەوێ کورد و تورکیش باش بمناسن و من لەوە ناپرینگێنمەوە بکەومە باسی هەم گشت لایەنەکانی تێکۆشانم و هەم پێوەندی ئەم تێکۆشانەش بە میللەتانی کورد و تورك و سۆشیالیزمەوە، هەموو ئەمانەم بۆ ئەوەیە ناسنامەکەم بە ڕاستی لێك بدەمەوە و دەرگا لەسەر حسێبکاری هەڵە دابخەم، سا لێتر ئەم حساباتانە لە بەرژەوەندییەدا بێ یان دژ. من دەمەوێ بەوپەڕی ڕوونییەوە لێم تێبگەن و هەڵوێستی بەرانبەریشم وەهابێ. بەمە دەڵێی کەوتوومەتە ڕاستکردنەوەی تێگەیشتنی پێوەند بە خۆم، ئێستا گەورەترین خواستم ئەوەیە بە ڕاستی لێم تێبگەن و ئەمە لە ڕەحمەتکێشانی تورکەوە تا دەگات بە سەرکردەکانی تورك و بگرە لە هەموو داواکارم. ئەو قسەیەی کە دەڵێت: ئاپۆ پەتی خۆی پچڕاندووە و خەبات لە پێناوی گەلدا دەکات بۆیە بەم پلەیە گەیشتوە، یان گەل سەرتاسەر بووە بە ئاپۆچی و وەك

سێلاوی ڕامالکەر پشتگیری دەکەن و، پەرە دەستێنن و دەبنە زانا. ئەم هەموو قسانە گرنگ نین. من هەست بە شانازی ناکەم و نایکەم بە هۆیەك بۆ ئەوەی کە دەسەلاتم بەسەر خۆمدا نەشکێ. بەلام ئەوە چەند ئەنجامێکی دەبێ. تەرزی ئاپۆ لە سەرکەوتن و پەرەسەندندا شتێکی بێوێنە نییە و پەیوەندی بە کەسێکی دەست نیشانکراوەوە نییە. سەرکردایەتی گەلی کورد بە ڕواڵەت دادەمەزرێت. هەر لە ئێستاوە ئەمە بووەتە ڕووداوێکی گرنگ و گەورە بە گشت دووراییە ئایدیۆلۆژی و سیاسی و سەربازی و فەلسەفەیی و ڕۆشنبیرییەکانیەوە. لەبەرئەوە هەموو پێبەندی تەوژمی ئاپۆچین. دوژمن ئارامی لێبڕاوە و پیلانی ڕۆژانە سازدەکات و دەستەکانی خافڵکوژکردن لە کۆی بە دووم دەکەون. ڕۆژ لەدوای ڕۆژ گرێدرانی گەل وەك سێلاوی ڕامالکەر زیاد دەکات. لەوەمان لێداوا کراوە لە ئاستی بەرپرسیدا بین. جا بۆ ئەوەی ئاشکرا و جێی تێگەیشتن بە، چەندین بەرگی یەك لە دوای یەکم نووسی و هەموو بابەتێکم شیکردەوە و هەڵسەنگاندن، بە ڕادەیەك هەر خوێندەوارێکی کەم یا فرە ڕۆشنبیری دەتوانێ تێبگات ئاپۆ کێیە و چی دەوێ. بەلام سەرەڕای ئەوە، دوێنێ نوێنەرێکی (PKK)یان خنکاند. من خۆم ئەم کابرایە دەناسم، نوێنەری (PKK)یە و تا سەر ئێسقان ئاپۆچییەکی پلە یەکەمە کەواتە بۆچی خنکاندیان؟ با سۆراخی ئەوە بکەین. کابرا دووژمانی بە سەر هاوڕێکانیەوە دەکرد بە بێ ئەوەی یەك زللەی لێبدرێت و لە هەموو درشت و وردێکدا سیخوڕی بەسەرەوە دەکردن. هەڵالانی هەڵبانسەنگاند. پاش ئەوە چی پێویست بوو کردیان. چاوەڕوانی ئەمەمان دەکرد. ئەم لاوە چی لێبەسەرهات تا لە ئاپۆچییەکی زۆر توندوتیژەوە ببێتە نۆکەری پۆلیس؟ ئەمە وا دەگەیەنێ کە گۆڕەپانەکە گەلێك ئاپۆچی ساختەی تێدان و گەلێك کەسیش لە شوێنانی دیکە هەن دەسەلات و هێزیان لە ئێمەوە وەردەگرن. یەکیان لە دڵی خۆیدا دەڵێت: من بەرزدەبمەوە تا ببمە پیاوی دووەم و دوا ڕێگر (ئاپۆ) لەبەردەممدا دەمێنێتەوە. ئەم کەسە هێزی خۆی لە پیاوی یەکەمەوە وەردەگرێ و ئەم پیاوی یەکەمەش ناهێڵێ ئەو ببێ بە پیاوی یەکەم. جا بۆ ئەوەی ئەم کۆسپە تێبپەڕێنێ، دەست دەکات بە نەخشە کێشان بۆ پیلانگێڕان. من نامەوێ زۆر باسی ئەوانە بکەم، چونکە زۆرن:(شەمر، چەتین، فلان و فلان...هتد). ئەوەی دەکرا بگوترێت لەم بابەتەدا گوترا. هەموو کەسێك دەتوانێ چۆنی دەبینێ وا هەڵسەنگاندن بکات.

بە تەناعەتی من مرۆڤی ئێمە چەمکی پێبەند بوونی بە سەرکردایەتییەوە هەیە. سەدان ساڵە لە نێو بۆشایی سەرکردایەتیدا دەژی، بە تایبەتی لە ئاستی میللیدا و تەنانەت سەبارەت بە چینە دەسەلاتدارەکانیش. هەروەها لە ژێر باری سەرکردایەتی ساختەی وەك ـ بۆ نموونە ـ سەرکردایەتی خێلەکیدا دەناڵێنێ. ئەگەر لە سەرکردایەتی دووایێن، ئەوا یەکەم شتێك بە خەیاڵیدابێ سەرخێل و ئاغای گوند و شێخ و سەرۆکی ڕێبازی سۆفیێتییە و ئەم چەمکانەش بە خوا و پێغەمبەرەوە شەتەك دەدات. هێندێك چەمکی دیکەش هەن وەك مستەفا کەمال ئەتاتورك یا چەمکی

ئوزال کە ویستیان پەل بهاوێژن. ناکرێت بیر لەوە بکەینەوە کە هەموو ئەمانە کارناکەنە سەر گەل. لەم سەروەختەدا (ئاپۆ)ش دەردەکەوێ. (ئاپۆی سەرکردە و سەرۆك). ئەم چەمکانە خەریکن پەرەدەسێنن و پەل دەهاوێژن. باوەڕم وایە کە بۆشایی مێژووی سەرکردایەتی و کاریگەری سەرکردایەتیە ساختەکان لەم ڕۆژەماندا کارێکی زۆر دەکەنە سەر گەلەکەمان. ئەم کاریگەریە پەرە دەستێنێ سەرباری هەموو کۆششێکی بزووتنەوەکەمان کە بەوە دەناسرێتەوە ڕوون و ئاشکرایە و هێزێکی گەورەی تێگەیشتنی هەیە. بەلام سیستی گەل لە ئاڵ و گۆڕی حیزبیدا و لە حالی بوون لە دەسەلات و بە خۆ گرتنی لە ڕووی ئایدیۆلۆژی و سیاسیەوە و لە ئاستی کرداردا، وای لێدەکەن خۆی بە ئاپۆچی ڕابگەیەنێ بە بێئەوەی هەوڵێك بدات یا کارێکی دیار بکات. ئەوەی وا بە تەلەفۆن قسەم لەتەکدا دەکات، دەڵێت لێی‌نیزیك بوومەوە. ئەوەی وا کەمێك ئیشم لەگەڵدا دەکات، دەڵێت: وەك ئەوم لێ‌هاتووە. بە گشتی ئەو ئەزانانەی کە وەك شوان لە گوندەوە هاتووە. یەکجار بەرز دەبێتەوە ، خۆ بە ئاغا دادەنێ تا هەموو گوندنشینان فەرمان بەرداری بن. ئەوەی وا دوێنێ نەیدەتوانی دوو بەرد لەسەر یەکدی دابنێ، دەبێتە سەرکردەی هێزێکی گەریلا ژمارەکەی سەدان کەسە. جا کە هەست بە هێز و تین و توان دەکات. عەقلی لە سەردا نامێنێ. لە کاتێکدا ئەگەر جاران چاوی بە پیاوێك بکەوتبایە نەیدەتوانی تەنانەت وشەی «مەرحەبا»ش بڵێت، کەچی ئەمڕۆ بە وشەی «کورم» قسەی لەگەڵدا دەکات. گوتەیەك هەیە دەڵێت: «کردیان بە پاشا بۆ یەك ڕۆژ، چوو پێش هەموو شتێك باوکی خۆی لە سێدارەدا» ئەم قسەیە ئێمە دەگرێتەوە. ئەوانە ئامادەن لە پێناوی یەك ڕۆژی پاشایەتیدا ژیانیان بکەن بە قوربانی و ئەگەر ئەو ڕۆژەش هات لە پێش هەموویاندا باوکی لە سێدارە دەدات. هەوڵێکی بێ‌پسانەوەم داوە ئەم بارودۆخە قەدەغە بکەم و پێمگوتن: «ئاپۆ وا نی‌یە وەك ئێوە دەڵێن، ئەو پێش ئەوەی هەنگاوێکی بنێ چل جار دەیپێوێ و ، ئەوەی تا ئێستا دەیکات دەچێتە چوارچێوەی ئیشی خزمەتکارەوە. ئاپۆ ڕوو دەکاتە خاوێنترین خەڵك و لەوێڕا ڕوو بە پیسترینیان دەست پێ‌دەکات تا چەند سەعاتێکی درێژخایەن قسەی لەگەڵدا بکات و لە پێناوی ئەوەدا کە بیکات بە مرۆڤێکی سوودبەخش چی لە توانادایە بیداتێ. ئاپۆ پشتی بە کۆنترۆڵ و فەرمان ئەستوور نی‌یە تا ئیشی خۆی بکات». ئەگەر چی ئەم ڕوونکردنەوە نائاسایی‌یانە لە هەموو شیکردنەوەیەکماندا هەن و ئێوەش دەیانخوێننەوە و سەرەڕای ئەوەش تەنە لە سەریانەوە دێت.

ی.ك: بەڵێ ئەوەم خوێندووەتەوە، گرانەوەیەکی گەورە هەیە.

کاری من کاری ئەو مرۆڤەیە کە هەوڵی بەدیهێنان و پەرەپێدانی ئازادی خۆی دەدات.

س.پ: کەمێك لەمەوبەر باسی بەکارهێنانی کادیرانتان کرد. ئەوی ڕاستی بێ کادیرەکانم بە شێوەیەکی نائاسایی بەکارم دێنن.

ی.ئ: ئاپۆی برام شتێکی لەوە زیاتر ئاسایی نییە، ئیدی بۆچی گلەیی دەکەن؟

س.پ: نەخێر، ئەوە سکاڵا نییە. من قسەت بۆ دەکەم بەڵکو تۆ لە هەڵسەنگاندندا یارمەتیم بدەی. ئەوان بە چەشنێکی سەیر بەکارم دێنن و من هەست بە خۆم دەکەم وەك بلێی ئەو جەللادەم کە شەڕ دەکات. بۆیە دەیخەنە نێو یاریگایەك و ئاژەڵێکی دڕندەی بۆ بەرەڵا دەکەن. منیش لەم یاریگەیەدام و بیست ساڵە خەبات دەکەم و تاقمەکەم یاریگەیەکیان لێپڕکردووم و هاواری وەك «براڤۆ و بژی»م لێدەکەن و چەپڵەم بۆ لێدەدەن و هێندێکیان ناوبەناو هەوڵدەدەن فریام بکەون. ناتوانم بڵێم تا ئەمڕۆ یارمەتییان داوم. ڕەنگە ئەوانە بینە نێچیری شێر و گورگ و باڵندەی گۆشتخۆر، بەڵام شەڕی من خەباتێکی لەوە گەورەترە. ئەگەر بیرمان لە سەروبەری کێشەی کورد کردەوە، دەتوانین بەمجۆرە نموونانە شەڕ لێكبدەینەوە. من ناڵێم هەموو شتێك ئاوایە. وەك باستان کرد: «تۆ دوژمن دەخەڵەتێنی و کادیرانت بەرێوەدەبەی». نەخێر، نەخێر من پێم خۆش نییە تەنانەت دوژمنیشم بخەڵەتێنم، ئەوەی کە پەنا باتە بەر خەڵەتاندن دەدۆڕێنێ. زیانی کادیرانمان لە شەڕی باشووردا سەرەنجامی خۆهەڵخەڵەتاندنیان بوو. ئەوان بوون لە ڕاپۆرتەکانیاندا دەقاودەق نووسیبوویان: «ئێمە بەرخودانێکی کارا دژی سەرکردایەتیمان دەکەین، ئێمە سەرکردەی تەکتیکین و لەمێژە شەڕ بۆ سەرنەکەوتنی ئێوە دەکەین». ئەم قسەیە ڕاستە ئێستا سەرجەم کادیرانی (PKK) کارێکی شێلگیرانە دەکەن بۆ شکست پێهێنانی سەرکردەکەیان.

ی.ئ: ئەمە شیاو نییە و پێم ناکرێت باوەڕ بکەم!

س.پ: ئێستا گوێم لێبگرە. دیارە تۆ بیر لەوە دەکەیتەوە ئەگەر ئاوابێ سەرکردە چۆن لای خۆی دەیانهێڵێتەوە و چۆن بەو وەزعەیانەوە وازیان لێدێنێ. ئەمە هێزی سەرکردایەتی ڕوون دەکاتەوە. تۆ لە چوارچێوەی گشتییەوە لە مەسەلەکان دەڕوانی، خولیای ناکۆکییان لەلا بەدی ناکەی. سەبارەت بە گرێدرانیانەوە بە من، ئەوان لە خۆیان پتر بیر لە من دەکەنەوە و ئەم گرێدرانە نموونەی لە جیهاندا نییە. بەڵام سەرەڕای ئەوە من دەڵێم ئەوانە دژی منن.

ی.ئ: لە ڕۆژنامە و کارەکانی دیکەدا بینیم و دەزانم هەموو ئەوانەی کە ئاپۆ دەیانڵێت جێبەجێ نابن. بەرهەڵستی دەکەن و جێبەجێی ناکەن. ئەوی ڕاستی بێ سەرباری خۆشەویستی زۆرتان لەم بزووتنەوەیەدا، پێداگرتنێك لەسەر تێڕوانینی بەرهەڵستان هەیە. ئەمە شتێکی باش و دروستە بە مەرجێك نەکێشێتەوە بۆ ئەنجامی خراپ.

س.پ: بێگومان. دیموکراسی‌یەکمان هەیە زەحمەتە باوەڕی پێبکرێت. کاری من کاری ئەو مرۆڤەیە کە ئازادی خۆی بەدی دەهێنێ و پەرەی پێدەدات. دەموێ ڕاستی‌یەك بزانن و ببینن: ئەوەندە هێزم هەیە بەسە بۆ پەرەپێدانیان بە مەرجێك گرێدراو بن. واتە پێیان وابێ ئەم مرۆڤە بە ڕاستی پەرەی پێداون و بەم پێیەش خۆیان گری بدەن.
ی.ك: ئەمەم دیوە و لە ڕۆژنامەی (یەنی ئولکە)دا نووسیومە و گوتوومە: «PKK بە تەواوترین شێوە کادیران دەخاتەکار». ئەوەی دیومە(PKK) بەرپرسی‌یەك بە کادیرێك دەسپێرێ، ئەگەر سەرنەکەوت ئەم بەرپرسی‌یەی لێ‌دەستێنێتەوە. بەلام ناوی ناسڕێتەوە، بەلکو ئەرکێکی دیکەی پێ‌دەسپێردرێت. دەرگای لە بەردەمدا کراوە دەبێ بۆ خۆپەرەپێدان و کارەکانی هەڵدەسەنگێندرێن.
س.پ: دیارە من هەڵسەنگاندنێکی زۆر جیاوازم بۆ مرۆڤ هەیە. هەروەها خستنەکاری کادیران بەتەواوترین شێوە دەکرێت. ئەم هەڵسەنگاندنەتان لە جێی خۆیدایە، بەلام هێندەتان پێ‌بەسە ئەم مەسەلەیە جێگیر بکەن و بیڵێن. پێویستە تێ‌بگەن کادیران لای من چۆن ئیش دەکەن. هەوڵ بدەن باش لەم حالە تێ‌بگەن.
ی.ك: ژیانی ڕۆژانەتان هیچ گرێکوێرەیەکی تێدانی‌یە، واتە پرۆتۆکولی نی‌یە.
س.پ: پرۆتۆکول بەلای منەوە قورسترین شتە. ئەوەی واتە دەبێ دیپلۆمات و ڕەسمی بێ. جارناجارێك لە دڵی خۆمدا بیردەکەمەوە و دەڵێم: ئایا ئەم خەسلەتەم بۆ گەلی کورد بەسوودە یان زیانبەخشن؟
ی.ك: زۆر بێ‌گەردیشن.
س.پ: بەڵێ من زۆر بێگەردم.
ی.ك: وەك ئەوەی بڵێن: ئەگەر داواکراو ئەمە بێ پێم دەکرێت بیکەم. بەلام وای دەبینم نەیکەن و بەو شەقلە بێگەردەی خۆتان بمێننەوە، ئەوە باشترە.
س.پ: من نازانم داخۆ ئەمە باشە یان خراپە، چونکە هێندێکیان دەڵێن: پێویستە سەرکردە بێگەرد و لەسەرخۆ نەبێ، بەلکو دەبێ ئاوا بکوژێ و ئاوا لە سێدارە بدات و ئاوا ڕەسمی بێ و ئاوا بایەخ بە مەسەلە سادەکان نەدات. ئەم هەموو شتانە شوێنەواریان لە ژیانمدا نی‌یە و من بایەخ بەم جۆرە ڕێ و ڕەسمانە نادەم. بە کورتی لەوەدا زەحمەتی بەدی دەکەم و حەزناکەم دەسەلات بە شێوەیەکی ڕەسمی یا بە فەرمان دەرکردن بەکاربهێنم و ناتوانم بیرۆکراتی بم. ئەوەی وا لە ژیانمدا پێم باشە ئەوەیە بێگەرد و وەکو خۆم بم. ئەوە بەلای منەوە باشترین تەرزی ژیانە. بێ‌گومان ئەمە دەرگا بۆ چەند مەسەلەیەکی دیکە دەخاتە سەرپشت، وەك ئەوەی منداڵێك هەستێ و بڵێت: ئەگەر ئاپۆ ئاوایە، ئێمە بۆچی ئاوا نەبین؟ ئەمە دەچێتە چوارچێوەی ئەو شتانەی کە کەمێك لەمەوبەر باسم کردن. واتە هەموو یەکێك خۆ بە ئاپۆ دەبینێ و دەبێتە هۆیەکی بڵاوبوونەوەی ئەم تێڕوانینە. واتە بڵێت: «ئەگەر کابرایەکی ئەوەندە سادە و بێگەرد بووبێ بە سەرکردە، ئێمەش ئەگەر هەوڵ بدەین دەبینە سەرکردە» و بەم تەرزە بیر بکاتەوە. بۆیە ئەندامانی

(PKK) زۆربەیان سەرکردەن، بەڵام من وانیم. جارێکی دیکە جەخت دەکەم و بە تایبەتی کە ئێوە دەڕۆن و چیتان دیوە دەینووسن و گەلێك شیکردنەوەی لەسەر دەکەن، بە هەمووان بڵێن: «بە شێوەیەکی چەوت کارتێکراوی من نەبن و هەڵوێست لە دژم یا بۆ پشتگیریم دیاری مەکەن». من ئەم قسەیە بە هەڤاڵان و دۆستان و تەنانەت دوژمنانیش دەڵێم. ئەگەر کەمێکیش ڕێزم بگرن، تکاکارم هەوڵبدەن بە ڕاستی لێم تێبگەن. من بیر لەوە ناکەمەوە زیان بە تورکیا بگەیەنم و، پێویستە دوژمن قسە بیست بێ و کارێك بکات لێم تێبگات. هەروەها بە دۆستان دەڵێم: هەوڵبدەن کەمێك لێم حاڵی بن. من مرۆڤێکی سادە و ئاسایی نیم، بەڵێ ئامەوێ کەس لەسەر بنەمایەکی خەیاڵی هەڵمبسەنگێنێ و بەناو خەڵکدا بڵاوی بکاتەوە و دەرهەق بە من خۆ تێهەڵکێشی مشتومڕی درۆزنانە و چەوت بکات. ئەگەر یەکێك هەبێ و بیەوێ مشتومڕ لەسەر ئەوە بکات، دەبێ پشت بە ڕاستی ببەستێ و ڕاستی دەوری لەم مشتومڕەدا هەبێ و مشتومڕێکی هەرەمەکی نەبێ. با لەسەر بنچینەی ڕاستیەکان چەند دەتوانن مشتومڕ بکەن. ئەگەر کەمێك ڕێزی منیان لەلایە. با باش لێم تێبگەن. گەلێك شیکردنەوە هەن، با بێ‌پایەن و بیانخوێننەوە و وردیان بکەنەوە و لێی حاڵی بن، ئەوسا دەکرێت بەرە بە مشتومڕ بدەن.

ی.ك: دەکرێت سەبارەت بەم بابەتە «هەموو شتێك بە کۆشش پەیدابکرێت» و ئەمە ناونیشانێکی کارەکەتان بوو.

س.پ: سەرجەمی کتێبەکان نموونەی ئەوەن. پێمگوتن: من بە جوانی بەموو چنیمم کرد و بەمووم بە شێوەیەکی جوان کۆکردەوە.

بانگەوازێك ئاراستەی ئەدیبان دەکەم:
با لە خۆمان بپرسین، دەبێ ئەدەبی شۆڕشگێڕی کوردی چۆن بێ؟

ی.ك: ئاخۆی ئازیزم بێلە ئەم پرسیارە بکەم: لە قسەکەتاندا سەرەداو بە دەستەوە دەدەن وەك بڵێی خەیاڵ بۆ ڕۆمانێك دادەنێن.

س.پ: ئەمجارە حەز دەکەن باسی ئەدەب بکەین؟ مەبەستم ئەوەیە دەتانەوێ سەرەداوەکە بگرن. ئەمە ڕاستە. ئەگەر سەرنج بدەین دەبینین گفتوگۆکمان لە خەیاڵی ڕۆمانێك دەچێ. بە قۆناغی منداڵی دەستمان پێکرد و گەیشتینە ئەو ڕووداوە سیاسیانەی کە قەوارەی دەوڵەت دەهەژێنن. لامان لە گەلێك گۆڕانکاری کردەوە. تا گەیشتینە باری دەروونی و کەسایەتی ئاپۆ و باروودۆخەکەی و چۆنیەتی لێتێگەیشتنی. دەکرێت هەموو ئەمانە بە چاوی ئەدیبێك هەڵبسەنگێندرێن، دەنا چۆن دەتوانرێت هەڵبسەنگێنرێت؟

ی.ك: لەوانەیە خەیاڵێکی جێی قەناعەتی ڕۆمانێکی ئەدەبی بێ.

س.پ: بەڵێ، لەوانەیە ڕۆمانێك بێ بەربەرەكانێی كەڵە ڕۆمانەكان بكات.

ی.ك: ڕاستە و بەو تەرزە دەینووسم. بۆ ئەم مەبەستە پێویستیم بە پرسیاری جیاجیا هەبوو.

س.پ: من بەم بۆنەیەوە ئەم بانگەوازە ئاراستەی ئێوەیان دەكەم: یا ڕۆمانێك لە بارەی ڕاستی كوردەوە بە گشتی بنووسین و بیكەینە دەروازەیەك بۆ ئەدەبی شۆڕشگێڕی و بزانین دەبێ چۆن بێ. یا لە خۆمان بپرسین: پێوەندی ناوخۆیی لە ڕاستی كورددا چین بوە مێژوو و لایەنە هاوچەرخییەكەی چین و چۆنیەتی لێتێگەیشتنی. یا بە چڕوپڕی ئیش بۆ ئەوە بكەین. لینین لە ڕووسیا باسی ڕۆمانی «چی بكەین؟»ی چێرنشێڤسكی نووسەری كردووە. پاش ئەوەی هەندێك لە هەڤاڵان خوێندیانەوە ـ من هێشتا نەمخوێندووەتەوە ـ پێیانگوتم: ئەوەی وا لەم كتێبەدا هاتووە ئێمە لەگەڵ ئیشەكانی تۆدا بەراوردیان دەكەین، لە زۆر ڕووەوە لێكدەچن. پێم وایە ئەو ڕۆمانە ساڵی ١٨٦٠ ـ واتە لە سەروبەندی ڕزگار بوونی كۆمەڵگای ڕووسیدا لە دەست سەردەمی تێكشكان ـ نووسراوە و لام وابێ باسی كەسایەتی ڕۆشنبیری ڕووسی دەكات كە پەیدابوونی كەسایەتی دیموكراتی و سەردەمی سەرهەڵدانی ڕۆمانتیزمی ڕووسی دەستی پێكردووە. هەڤاڵان دەڵێن: تۆ تا ڕادەیەك لەمە دەچی. دیارە لەبەر ئەوەی كە نەمخوێندووەتەوە، ناتوانم هیچی لەبارەوە بڵێم.

ی.ك: ئەمەم پێسەیر نییە. ئێوە بە پێی ڕۆژگار دەبن بە كەسێكی ڕۆمانتی.

س.پ: سەربارەی ئەوەی زۆر واقیعبینم. بەڵام لەوە دەچێ من بووبم بەوەی كە ئێوە دەیڵێن. لەم ماوەیەی دواییدا كەوتوومە بیركردنەوە لە خۆم و دەڵێم: ئایا دەبمە ڕۆماننووس؟ هەروەها وشەی هونەرمەند زۆر دووپات دەكەمەوە.

ی.ك: تۆ زۆر بایەخ بە مرۆڤ دەدەی.

س.پ: بێگومان. من مامەڵە لەگەڵ كچان و كوڕانی لاودا دەكەم و ئەو شتە دەكەم كە گەورەترین هونەرمەند پێی ناكرێ تا كەسایەتییەكی گونجاویان بۆ پەیدا بكەم. یا بە واتایەكی دیكە بۆ ئەوەی ببمە ئەكتەری سەرەكی.

ی.ك: دەرهێنەر یا ئەكتەر؟

س.پ: من دەرهێنەر و ئەكتەریشم. من یەشار كەمال و ڕۆمانەكانیم بیر دەكەونەوە، بە لای منەوە زۆر سادەن.

ی.ك: باشە ئاپۆی بەڕێز با لە لایەكی دیكەوە بڕوانینەوە سەری. لوتكەی ڕۆماننووسانی تورك (یەشار كەمال)ە كە ڕۆماننوسێكی توركە و بەڵام كوردە. لوتكەی شاعیرانی توركیش ماوەیەك لەمەوبەر كۆچی دوایی كرد، (جەمال سورەیا)یە و ئەویش كوردە. پاش ئەوە با بێینە سەر سینەما، دیارە لەوێ «یەڵماز گونای» هەبوو ئەویش كورد بوو. ئەوانە سەرجەم كورد بوون.

س.پ: (ئیبراهیم تاتلیس) لە گۆرانیدا و (هولیا ئاڤشار) لە سینەمادا دەخەمە پاڵ ئەوانە.

ی .ك : ئایا ئەوانە كوردن؟ ئەمە تورك چ داوەبەندارێكیانە بە دەست میللەتەكەتەوە؟

س .پ: دیارە ئەمە ڕووداوێكی سەرنجڕاكێش دەنوێنێ. با ئەم بابەتە كەمێك ڕۆشن بكەینەوە.

ی.ك: ئایا (زیا گوك ئالپ) بخرێنە پاڵیان؟

س .پ: بێ‌گومان. خۆ (زیا گوك ئالپ) تیۆریكی نەتەوەی تورك دەنوێنێ. من لەو باوەڕەدام كە قۆناغی ئەدەبی شۆڕشگێڕی دەبێت لە كوردانەوە دەست پێ‌بكات و، دەستیش بە بەكارهێنانی زاراوەی درەوشانەوەی كوردی كراوە لە ناوەندەكاندا و لەوانەیە ئەم زاراوەیە ڕاست بێ. ڕۆشنگەری كوردی بە پەرەسەندنێكی ڕاستەقینە و گرنگ دادەنرێت. ئێوە دەزانن ڕۆشنگەری سیاسی و ڕۆشنگەری كۆمەلایەتی و فەلسەفەیی دەچنە خانەی ڕۆشنگەری كوردی‌یەوە. بەلام لایەنی گرنگی ئەم ڕۆشنگەریە مەیدانی ئەدەبە. من دەمەوێ باسی بایەخی ئەدەب و هونەر بە گشتی بكەم. وە بۆچی ئێمە پێویستیمان پێی هەیە. سیاسەت چالاكی‌یەكە پشت دەبەستێ بە هێندێك ئایدیۆلۆژی و هێندێك زانستی سیاسی و، بە پەرەسەندنی ئەوان پەرەدەستێنێ. هەرچی زانستی سەربازیشن تەواوكەری سیاسەتن بە ئاگر و زەبروزەنگ. بەلام سەیرم كرد ئەمە بۆ ئێمە بەس نی‌یە. واتە ئێمە هەر ناتوانین ئالوگۆڕ لە مرۆڤدا بەدی بهێنین، وەك ئەوەی تۆ ئێسكبەندی بێ‌گۆشت هەلبەنگێنی. وە ئەگەر گۆشتیش هەبێ، ئەوا گیان نی‌یە. دۆخەكە تەواو هاوشێوەیە. وە بەتایبەتی لەم حالەدا هەست بە پێویستی هونەر دەكەین و لێرەشەوە گرنگی و پێویستی كوردان بە وێنەكێشان و ئەدیبان دەبینین. هەستم كردووە كە پەرەسەندنی ئەم لایەنە پێوەندی‌یەكی زۆر لە پاش نەهاتووی بە پرۆسەی شۆڕشگێڕی‌یەوە هەیە، گۆرانیە كوردیەكان لەگەل پەرەسەندنی چالاكی شۆڕشگێڕانەماندا بلاوبوونەتەوە، وەك تیپی هونەری هونەركۆم HUNERKOM و هاوچەشنەكانی. ئێستا ئەمە لە توركیاشدا بلاوبووەتەوە. پاش ئەوە ـ وەك دەزانن ـ نووسەران و وێنەكێشانی كورد دەركەوتن و كتێب و ڕۆژنامە دەركران. هەمووشیان لەبەر پێوەندی توندوتۆلیان بە تێكۆشانی شۆڕشگێڕانەوە گەشە دەكەن، دیارە ئەمە بەس نی‌یە. ئەوەی كە هەیە حالی حازر كەم شارەزا و پیشەدار نی‌یە و لە جۆرە زۆر هەرزان بەهاكەیە.

ی.ك: بە لای ئاسانیدا دایدەشكێنێ.

یەشار كەمال پێبەستەی پەیماننامەی میللی بوو و چالاكی ئەدەبی لەسەر ئەم بنچینەیە بنیات ناوە.

س .پ: من وای دەبینم مەترسی ئەو ئەدەبەی كە بەرەو ئاسانی هەلدێت زۆر

گەورەیە. بەو پێیە باشترین کەسێك بۆ دەربڕینی ئەدەبی هەر کارێك ئەوەیە کە چالاکی شۆڕشگێڕانە بکات و پێویستە لەسەری هەست بەم بەرپرسیێیە بکات، وام گوت. من زۆر لەمێژە بیر لەم مەسەلەیە دەکەمەوە و چ شیکردنەوەیەك پێویست بێ دەیکەم و دەمەوێ لە شێوەی ڕۆماندا بێ. جاروبار لە ڕۆمان تێدەپەڕێنێ. ئەگەر خوێندنەوە هەستی پێدەکەی وەك بلێی لە ڕۆمانەوە نزیکە. واتە لە چوارچێوەی هەڵسەنگاندنی سیاسی دەردەچێ. ئەگەر سەرنج بدەن هەموو هەڵسەنگاندنەکانم بۆ ئەوەن پشت بە سنووری ئەدەب ببەستن. وەك لە دەربڕینەکەتاندا ئامارەتان بۆ کرد «ئاوا جوانە، ئاوا باشترە» ئەم شێوەیە دووپات دەکەمەوە. ئەم وشانە دەچنە نێو دنیای ئەدەبەوە. ئێوە پەنا بۆ ئەدەب دەبەن تا ئێمە هەڵسەنگاندن بکەین. من تێبینی ئەوە دەکەم ئەو گۆڕانکاریانەی کە لە ڕووی سیاسی وئایدیۆلۆژیێیەوە بەسەر مرۆڤی کورددا دێن ، بە وشە دەرنابڕدرێن. بۆیە پێویستە لایەنی ئەدەبی و هونەریش گەشەیان پێبدرێت و من بە پێویستیان دەبینم.

ی.ك: من زۆر بەختیارم کە ئەم قسەیە لە ئێوە دەبیستم.

س.پ: بێگومان بەرپرسی زیاد دەکات. بە تیرۆنەسەلی بیرم کردووەتەوە و گوتوومە: ئەگەر لایەنی ئایدیۆلۆژی و سیاسی و سەربازی پەرە پێبدەین و ڕێبەری ئەم هەموو چالاکیانە بکەین، ئەوسا کێ سەرکردایەتی هونەر و ئەدەب بکات؟ ئەم لایەنانە چییان لێبەسەر دێت؟ ئایا یەکێکی دیکەی جگە لە ئێمە ئەم کارە دەکات؟ ئەو کوردانەی کە لێیان دوایین سەرکردایەتی ئەدەب و هونەری تورکییان کرد. لەگەڵ خۆمدا چاوەڕێم کرد یەکێکیان پەك هەنگاو بنێت. بەڵام بینیم کەسیان لە نێودا نییە ئەوە بکات. ئەگەر ڕوانیمانە یەشار کەماڵ بۆمان دەردەکەوێ کە ئەو لە (وان)ەوە کۆچی کردووە. ساڵی ۱۹۱۵ کۆچی بۆ «چوقوور ئۆوە» کرد. ئەمە لە پاشماوەی کوشتارەکانە. مخابن لە بنەڕەتی مێژوویی خۆی ڕادەکات و هۆی سیاسیش لە پشت ئەم ڕەوشەبەتی و بەخۆدا ڕانابینی بیرەوەریەکانی و بەسەرهاتی بنووسێتەوە و بە شێوەیەکی ئەدەبی دایانبڕێژێتەوە. تەنانەت بەرهەمی ئەدەبی بە تورکی دادەنرێت، چونکە ئەم ئەدەبە هەوڵەدات تێڕوانینی کەمالیزم گەشە پێبدات. ئەم یەشار کەماڵە لەو جۆرە نییە کە ناتوانێ دڕندایەتی کۆلۆنیالیزمی تورکی و کوشتاری ئەرمەنی ببینێ، بەڵام ناپەوێ لا لەو بابەتانە بکاتەوە چونکە لە چوارچێوەی پەیماننامەی میللی و لەسەر بنچینەی پێوەگرێدانی ئیش دەکات. (ئەحمەد عارف و جەمال سورەیا)ی جووتە شاعیریش، پێم وایە یەکێکیان ڕۆڵەی دیاربەکر و ئەوی دیکەیان ڕۆڵەی دێرسیمە. کوڕی دیاربەکر لە (جان کایا) جێگیر دەبێ و بیست ساڵ لەوێ دەمێنێتەوە و یەك هەنگاو بەرەو (ئامەد) نانێت. هەرچی (جەمال سورەیا)شە، ئەوا ئەو لە منداڵەکانی کوشتارەکانی دێرسیمە، بەڵام لە شیعرەکانیدا یەك وشە لەسەر دێرسیم نالێت و باشترین شیعرەکانی بە تورکی و لەسەر بنچینەی ڕاستی تورکی دەنووسێ.

ی.ك: لوتکەیەکە لە لوتکەکانی شیعری تورکی. ماوەیەکی کورت بەر لەوەی

بەری و ڕۆژێکیان لە شوێنێکدا کۆبووینەوە، لە پەنامەوە دانیشت و ماچی کردم و بە گوێمدا چرپاندی و گوتی: «بالچین منیش کوردم».

س.پ: بەدزییەوە گوتی. وانییە؟

ی.ك: با بڵێین شاعیرانە گوتوویەتی!

س.پ: هەڵسەنگاندنێکی منیشی کردبوو. وەختێك گۆڤاری (بەرەو ساڵی ٢٠٠٠) دیدارێکی لەگەڵدا کردم، گوتی: لەو دیدارە زۆر کاری تێکردم. پێم وایە ئەگەر ماوەیەکی درێژتر بژیبایە، هەوڵی نزیکبوونەوەی دەدا. پێویستە بە ڕێزەوە یادی بکەینەوە. سەبارەت بە ماسازی (یەلماز)یش هەیە، پێویستە کەمێك ڕوشنی بکەینەوە. ئەوەی مەبەستمە: من یەکێکم لە نێو هونەرمەندان ئەدیوە بە دروستی لای لە ڕاستی کوردی کردبێتەوە. هەموویان هەوڵیاندا چەمکە کۆلۆنیالیەکان پووش بەسەر بکەن، یا هەقی خۆی نەدەن. تەنانەت ئەوانەش کە هەقی خۆیانیان دایێ هەوڵەکانیان نەڕژاندە نێو کەناڵە شۆڕشگێڕەکانەوە. ڕەنگە لەبەر هۆی یاسایی یا لەبەر بێ توانایییان بووبێ، چونکە دەبوو هەست بەم ڕاستییە بکرێت و گەرمی تێکۆشان بە گۆشت و ئێسقان بگەیەندرێت. پێم وانییە ئەم هێزەیان هەبێ و ناتوانن ئەو دژوارییانە تێپەڕێنن کە ڕووبەڕوویان دەبنەوە.بێگومان ئەم بەعانانە نە بەرپرسی لەسەر مرۆڤ هەڵدەگرن و نە کێشەکەش چارەسەر دەکەن و دەبێ چارەسەرەکەی بە ڕێگایەکی شۆڕشگێڕانە بێ. ئەم بەرپرسییە بە تێپەڕینی ڕۆژگار دەکەوێتە ئەستۆمان. بە هۆی ئەم پێویستییەوە وەڵامی پرسیارێکم دایەوە دەڵێت: «ئایا هەڵوێستی چاوەڕوانکراومان سەبارەت بە ئەدەبی شۆڕشگێڕی کوردی، یا بە گشتی سەبارەت بە هونەر لەکوردستاندا چییە؟».پرسیارەکانی تۆ لە دەوری ئەم خاڵە دەخولێنەوە. پێوەندی کوردیتان لەم مەسەلەیەدا بۆ باس دەکەم. ناوبەناو لە دڵی خۆمدا دەمگوت ئەگەر من بیرم لە نووسینی ڕۆمانێکی کوردی کردەوە، ناوەکەی چی دەبێ؟ خۆمم دەخستە شوێنی ئەو ڕۆمانەی کە چنینەکەی لەسەر پێوەندییەکانە و ڕووداوەکانی بەهێی ئەم شیکردنەوە و هەنگاوە گەورانە پەرە دەستێنن کە لە ڕێگای ئازادی بەدییان دەهێنن. جاروبار بیرم لەوە دەکردەوە ناوی ڕۆمانەکە (لە ڕێگای ئازادیدا) یا(پێوەندییە ئازادەکان) بێ، ئەمجا دەهاتمە سەر ئەوەی کە بڵێم ناوی ڕۆمانەکە (گرێی کوردی) بێ، یا تاو نا تاوێك دەمگوت (کەم شەرمی کورد)، دەکرێت هەموو ئەمانە ببنە ناوی ڕۆمانەکە. جاروبار بیر لەناوی دیکە دەکەمەوە. بەڵام ڕاستییەك هەیە لەم هەموو ناوانەدا بە دوویدا دەگەڕێم و ئەویش ناسنامەی کوردییە یا ناسنامەی ون بوو. تۆش دەڵێی: (کورد). بەڵام شتێك نییە کورد خاوەنی بێ. ئایا کورد لە کەم شەرمی و خیانەتکاری بەدەر هیچی هەیە؟ لەوە بترازێ چی دیکەی هەیە؟ ئایا بڵێین ڕۆمانی خیانەتکاری یا ڕۆمانی کەم شەرمی ئەمە ڕۆمانێکی تازە نابێ و شایانی نووسین نییە.

ی.ك: بێگومان نانووسرێت. پێویستە ڕۆمانەکە ئومێدی تێدابێ.

س.پ: بەڵێ ئەوسا دەڵێم: ڕۆمانی شەڕ دژی بێشەرمی و خیانەتکاری ڕۆمانێکی

بەرچاوم دەبن. لە دەسپێکی ئەم بیرۆکەیەوە ئەو مەودا سۆزاوییانەم بە خەیاڵدا دێن کە شەڕی ڕزگاری نیشتمانی بە سەرکردایەتی (PKK) لە مرۆڤی کوردا خرۆشاندوونی، دەکرێت ئەوە لە ڕێگەی پەیوەندی (PKK) بە ئەدەبەوە لێک بدرێتەوە. دوورایییەکی سۆزاوی هەیە، لەوانەیە لە بنیاتی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا هەستی پێبکەین کە لە پەیوەندی گوندنشینییەوە سەرچاوە دەگرێت. مرۆڤێک هەیە نە هەموو ڕوویەکەوە شێوەیەکی تازەی وەرگرتووە و کەسایەتییەکی پەرەسەندووە بە تەواوی کەسایەتیە کۆنەکەی ڕەتدەکاتەوە. تەنانەت چەمکی خێزان و چەمکی کۆنی شەرەف و ڕەتکردنەوەی دەوڵەتی تورکیا ڕوویان لە دیاریکردنی دوورایی گەورە کردووە. بەڵام هەر ئەمە و هیچی دیکەنا. لە کاتێکدا سەدان کەس لەو کچە گوندنشینانە دێنە لامان کە خوێندنەوە و نووسین نازانن و سەر بۆ ئاسمان بڵند دەکەنەوە و کە لێیان دەپرسین ئاخۆ هیچ دەزانن؟ وەڵامەکەیان «نا»یە، واتە ڕەتکردنەوەیەکی توندی واقیع.

ی.ك: بەڵام من ئەمەم بینی و زۆر پێی دڵخۆش بووم.

س.پ: هەتا ئەو شوانەش کە کتوپڕ واز لە مەڕ و ماڵاتەکەی دەهێنن و خێرا دێنە پاڵ (PKK) ئەوە ئازادی (PKK)و ئەو ئافرەت و شوانەی کە دەچنە پاڵ (PKK)و مۆرکی جۆراوجۆری گوندنشینان، وە کۆکردنەوەی ئەم هەموو خەڵکانە لە یەک سوپادا و هەزاران هەستی سەرهەڵدا و لەم سوپا پێکهێنانە و بەری بەرهەمی شۆڕش و سەرجەم تەرزەکانی ژیانی تازە بە لایەنە تراژیدی و کۆمیدیەکانیەوە و بە خۆشی و ناخۆشییەوە.... ئەم هەموو مەسەلانە بە کەڵکی ئەوە دێن ببنە ڕۆمانێک یا شانۆنامەیەک یا فلیمێکی سینەمایی.

ی.ك: ئەو جەماوەرەی کە زمان و نەتەوایەتی خۆی دەشاردەوە، بووە بە جەماوەرێک بیست وچوار سەعات بە کوردی گۆرانی دەڵێت.

س.پ: ئەوە لە کردار و ڕواڵەتی دەرەوەشیاندا ڕەنگ دەداتەوە. ئەوان لە من پتر ڕەنگی سور و زەرد و سەوز هەڵدەواسن و هوڕا و دروشم دەڵێن، ئافرەتان هەلهەلە لێدەدەن و کوڕی پرسە بۆ شەهیدان دادەنرێت و دەڵێن: ئێمە کوڕمان یا کچمان وەک زاوا و بووک بە خاکی نیشتمان بەخشی و هەردوو زاواو بووکی کوردستانن و لەمەستییەکی بێوێنەدا دەژین.

ی.ك: نەریتی ڕەنگی سەوز و سور و زەرد لەگەڵ پەیدابوونی (PKK)دا دەستی پێکرد.

س.پ: بەڵێ، ئەوە لە ڕۆژنامەکانیشدا ڕەنگی داوەوە. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر ئەو خەڵکانەی کە جاران یەکتریان بۆ مریشکێک دەکوشت و نەیاندەهێشت کوڕەکانیان یەک سەعات لەگەڵماندا بمێننەوە، گەیشتە پلەیەک چەند کوڕێکیانی تێدا بە کوردستان دەبەخشن و دەڵێن: من کوڕەکەمم بە کوردستان بەخشی، یا من کچەکەمم کرد بە بووکی کوردستان و بۆ ئەمە هەلهەلە لێدەدەن. هەموو ئەمانە مزگێنی ژیانی تازەن.

دیاره ئەم گۆڕانکاریانە بە لای ئێمەوە سەرپێچین. پێویستە بە شێوەیەکی فراوانتر حاڵی ببین و بۆ یەکەمجار ڕۆمان و هەروەها شیعر و گۆرانی کوردی دەربکەونە دەبێ لەو قۆناخەدا بژین و پێی بکەین. دەبێ ئەدیب و ڕووناکبیری شۆڕشگێڕ گشت لایەنێکی ئەم قۆناخە هەڵبسەنگێنێ. ئێمە لەم قۆناخەدا سەرلەنوێ مێژوومان ژیاندەوە. مێژووی خیانەتکاری لووشی ئەمان دەبێ و دیسان مێژووی ئازادی سەرهەڵدەداتەوە. با بڕوانین لەناوەوە و دەرەوەدا چی بەسەر خیانەتکاراندا هاتووە. با بڕوانینە مەزنی شەهیدبوون و بەرخودان، لە کاتێکدا دەکرێت پێوەندی تێکهەڵپێوی ئەم هەموو مەسەلانە لە ڕۆمان یا شیعر یا گۆرانییەکدا دەرببڕێت و دەکرێت ئەوە بە فیلمێکی سینەمایی ڕوون بکرێتەوە. شیکردنەوەی سیاسیم و ڕێکخراو دامەزراندنم و سوپا پێکهێنانم لەم مەسەلەیەدا بەس نین. بۆیە دەبێ ئەدەب و هونەر لەم قۆناخەدا بچنە نێو شۆڕش. بەڵام ئەگەر تەماشای هونەرمەندی خۆمان بکەین، بۆمان جوێ ناکرێتەوە کە داخۆ هونەرمەندە یان خیانەتکارەوە لەلایەنی پراکتیکییەوە دەرهەق بە گەل و ڕاستی خۆی دەوری خیانەتکاری دەبینێ.

ی.ك: بەشێك لەوانەی کە ناچنەپاڵ خیانەتکاران، پەنا دەبەنە بەر ئاسانی و کاتێك لاسایییان دەکاتەوە. پێیوایە بووە بە ئەدیب.

س.پ: ئەگەر بەهرەی ئەدەبیشی هێندەی دەیەکێکی لەوەی کە من هەمە نەبێ، خۆی بە کۆڵەکەیەکی ئەدەبیان لە قەڵەم دەدات. ئەدەب بەم شێوازە نابێ. با بچنەوە سەر کتێبەکەی چێرنشێفسکی «چی بکەین؟» و با بڕوانە ئەو دیموکراسییە شۆڕشگێڕییەش کە گەیشتووەتە کرۆکی لینینگان و با نیشتمانپەروەرانە گوێ بگرن و دۆستۆیێفسکی بناسن و ئەوە بە کوردستان بگرن. من «تاوان و سزا لە کوردستاندا»م بە مانای سیاسی نووسی. ئەگەر ئەدیبێك لەجیاتی من بینووسیبایە، بە شێوازێکی ئەدەبی دەینووسی، دەکرێت تاوان و سزا لە کوردستاندا بکرێتە بابەتی چەند ڕۆمانێك. خیانەتکاری و بەرخودانی گرنگ لە کوردستاندا و سەدان وڵاتپارێزیش هەن لە نێو ڕیزەکانماندا تێدەکۆشن و ئەو هەڤاڵانەی کە دوا بۆمبیان بە خۆیاندا دەتەقێننەوە و ئەوەیان لە تەسلیم بوون بە دوژمن پێباشترە. هەر ئەم ساڵە نزیکەی پەنجا کچی شۆڕشگێڕ دوا گوللەی خۆیانیان بە خۆیاندا تەقاند. تا خۆ بە دەست دوژمنەوە نەدەن. دەشێت هەر یەکێك لەوانە ببێتە بابەتی گەلێك ڕۆمان. هەروەها ژمارەیەك کچمان لە نەورۆزدا ئاگریان لە خۆیان بەردا. دەشێت و دەبێ هەموو لەوانە بابەتی چەند ڕۆمانێك پێك بهێنن. نموونەی دیش هەن وەکو گەمارۆی پێنج هەڤاڵ لەلایەن ۱۰ هەزار سەربازەوە بۆ چەند مانگێك و بەرخودانی مەزنیان لەم ئابلۆوقەیەدا. هەروەها سەدان هەڤاڵ لەچیاکاندا ڕەق بوونەتەوە. ئەوانەش هەن کە بە چەکی کیمیایی سووتان و گوندەکان چۆڵ کراون. بە تەنێ لە(شەرناخ) نزیکەی سێسەد ئاژەڵ لەنێوبران. ئەم هەموو بابەتانە دوورایی ئەدەبییان هەیە. گەلێك گوند چۆڵ کران و گەلێك شاری تازەش بنیات نران. دەبوو ئەم هەموو ڕووداوانە دوورایی ئەدەبییان هەبێ. بۆیە من دەپرسم: ئێوە بە ناوی ڕۆژنامەی

«ئێوه گۆڕ گۆڕ گوندەکانمان لەوە دێن. ئەی بەڕێزە گوندییەکان: تا چ رادەیەك ئەم ڕووداوە سیاسی و ئەدەبیانە بڵاودەکەنەوە و لە ڕۆژنامەکەتاندا ڕەنگی پێدەدەنەوە؟ هەروەها دەپرسم و لەو تورکانەش دڵگرانم کە لافی ئەوە لێدەدەن دیموکراتی و شۆڕشگێڕن. زۆرتان لەسەر ڤێتنام و سلفادۆر و نیکاراگوا نووسی و دوو بەشی زۆربەتان لە هیچ خاڵێکی دنیادا بە جێنەهێشت تا لەسەریتان نەنووسی! ئەی بۆچی لەسەر ئەو کوردستانە نانووسن کە هەزار ساڵە کوڵەکەی بنچینەیی ئێوە پێکدەهێنێ؟ دەکرێت لەسەر ناوەکەی بنووسن... بارودۆخەکەی و شێوەکەی، بۆچی وتاریان! یان دووان لەسەر کوردستان نانوسن!... کوا ڕۆشنبیری و دیموکراتیەتتان؟ گەلێك شاعیر و ڕۆماننووستان هەن یا بە حیسابکاری خۆیاندا بچنەوە. ناڵێم هەر لەسەر کورد بنووسن، بەڵکو پێویستە لەسەر تورکیش بنووسن. ئەگەر چارەنووسی کوردو تورك پێکەوە گرێدراون، ئیتر بۆچی نانووسن؟ سیاسەتمەدارانی تورك هەموو ڕۆژێك بێشەرمانە هاوار دەکەن: هەزار ساڵ پێکەوە لەسەر ئەم خاکە بە برایانە ژیاین. ئەگەر وایە، بۆچی یەکێك لە براکان بە دەست برسێتییەوە دەناڵێنێ و کوا زمان و ژیان و ڕۆشنبیریەکەی؟ ئایا داروباری باشە تا بڕوانینە وەزعی؟ ئەگەر بە ڕاستی برای ئەویت و خاك و پارەی نادەیتێ، لانی کەم لە داروباری بپرسە، وانییە؟ ئەمە وا دەگەیەنێ کە کارێکی دووڕووانە لە ئارادایە. ڕۆشنبیری تورك لە بەردەم ئەم بارودۆخەدا لە جێی گوناحباری گەورەدایە. بۆچی لە قسە دەترسێت هێندەی ئەوەی کە سیاسەتمەداران لە کورد دەدوێن؟ ئەدیب و هونەرمەند دەم هەڵناهێننەوە. هونەرمەند لەم مەسەلەیەدا لە سیاسەتمەداری تورك کۆنەپەرستترە.

ی.ك: لەم کاتەدا وایە.

س.پ: بێگومان وایە. پێش هەر کەسێك.. لەو مامۆستایانە... مامۆستاکانی زانکۆکان کۆنەپەرستییەکی ترسناکیان هەیە لەمەی هونەرمەند و سیاسەتمەدار تێدەپەڕێنن. سەرباری ئەوە، خۆیان بە نوێنەری زانست دەزانن. ئەوە چۆن وا دەبێ؟ ئەی مامۆستایان چۆن بەم بارودۆخە قایل دەبن؟ ئایا خیانەتکردن لە زانست دەگاتە ئەم پلەیە؟ چۆن ئەمەتان بۆ خۆتان پێقبووڵە؟ من وەك مرۆڤێکی پەیبەستەی زانست، ئەگەر هەزار هەر هەزار بێ من دەڵێم هەزار. چۆن وای حیساب دەکەن کە هەزار بوونی نییە؟ ئەوانە بە ڕاستی بە نەبووی دادەنێن، ئەو پیاوانەی زانست بە چی ناوبنێین؟ تەنانەت پیاوانی کڵێسەش تا ئەم ڕادەیە باوەڕیان بە گەندەبێژییان نییە.

دەبێ بە ڕاستی لەو پەیوەندیانەی کورد یا سیستەمی ئەم پەیوەندیانە کە لێیان دەدوێن، تێبگەن. ئێوە لە پرسیارەکانی پێشوودا باسی مەسەلەی خۆشەویستیتان کرد. لەوانەیە ڕێگای ڕوو بە خۆشەویستی ببێتە بابەتی ڕۆمانێکی باش. من هێشتا لە ڕیزەکانی (PKK)دا شەڕ دەکەم تا بە چەمکێکی ڕاستی خۆشەویستی بگەمەوە شەو و ڕۆژ لەم ناوەندەدا دەژیم و ناتوانم وا لەخۆم بکەم باش لێیم تێبگەن.

ئەگەر توانیم، ئەوە لەسەر حسێبی ئەم دژوارییانە دەبێ. گەلێك ڕووداو لەم بابەتەدا هەن ڕۆژانە لەگەڵیاندا دەژیم تا ڕێگای ڕوو بە خۆشەویستی دیاری بکەم. جا هەر چۆنێك تیۆری ئەوە دابنێم و بەکردەوە ئەنجامی بدەم، ڕۆژی دوایی سەیر دەکەم دەبانەوێ چیم کردووە لێم هەڵبگەڕێنەوە.

ئەگەر بوونی یەکێکی (ئاپۆ) ناو نەبووایە، ڕۆژی (١٠) تاوانم لە دەست دەقەوما و خەڵك خوێیانیان بزر دەکرد. لێرە دەمەوێ بۆ ڕوونکردنەوە باسی ڕووداوی (پەلماز گونای) بکەم. بە باوەڕی من ژن دەورێکی گەورەی لە دوایی پێهێنانی (پەلماز)دا هەیە. ئەمە بۆ خراپە کردن دەرهەق بە (فاتوورش) نالێم. وەك دەڵێن (فاتوورش) پێوەندییەکی بە (کەندال)ەوە هەبوو و، (پەلماز) هەوڵیدا کەندال و فاتوورش و خۆی بە ڕووداوی ئۆتۆمبیل بکوژێ. من ئەمە دەڵێم تا ڕوونی بکەمەوە ئەوان چۆن ئەم مەسەلەیەیان کرد بە کەرستەیەك بۆ دیماگۆگیەت. ئەگەر دۆخەکە ئاوابێ، با بەختیاری نۆشی گیانیان بێ. بەڵام دەزانن (پەلماز) حاکمێکی لە پێناوی ئەم ژنەدا کوشت و ماوەیەکی درێژخایەن لە بەندیخانەدا مایەوە و پاش ئەوە بۆ (پاریس) هەڵات. پێم وایە ئەو نەخۆشی شێرپەنجەیەی کە تووشی بوو، سەرەنجامی بەندیخانە و ئەو بارودۆخانە بوو کە باسم کردن. بەو پێیە ئاکامەکەی زۆر تراژیدی بوو.

ی.ك: ئایا پیاوی کورد لە دۆخێکی ئاوادا خۆی دەکوژێ؟

پێویستە لەسەر مرۆڤی کورد
خێزان لە گشت لایەنێکیەوە بە باشی شیبکاتەوە.

س.پ: پێموایە ئێمە ڕووبەڕووی دۆخێکی سەیری مرۆڤی کورد دەبینەوە. (پەلماز) لەکتەر بوو و پێوەندییەکی زۆر و زەبەلاحی بە ئالفرمێکانەوە هەبوو و دواجار کچی کابرایەکی خاوەن کارگەی هێنا. لە ئەنجامدا ژنە بارودۆخێکی قورسی بۆ خولقاند. بەڵام نەیتوانی مەسەلەکە چارەسەر بکات. لەوانەیە (پەلماز) جەربەزە و لە شۆڕشگێڕیەوە نزیك بووبێ، کەچی زۆر دوور بوو لەوەی کە خودی خۆی شیبکاتەوە نە مەسەلەی کوردی شیکردەوە و نە توانی هونەر بە باشی شیبکاتەوە. ئەوە بوو (پەلماز) ئالفرمێکی حازر بە دەستی ئەو ئاوەندە دامەزراوە برد و ژیانی لە پێناوی ئەو ئالفرمەدا بە قوربانی کرد. مەرگی ئەبرد و ڕۆیشت. واتە قوربانی دەستی ئەو بوو.

ی.ك: ئاوا ئەم مەسەلەیە هەڵدەسەنگێنن؟

س.پ: بێگومان. پەلماز ڕۆمانێکی نووسیبوو و لە گەلێك فیلمدا دەوری دیبوو، پێویستە فیلمێکی خەمناك لەسەر ژیانی بەرهەم بهێنن. دەبێ فیلمی (پەلماز) هەر خۆی شیبکاتەوە. ئەمە دەڵێم چونکە پەلماز ڕووداوێکی ئاوازە بوو.

ی.ك: باشە ئاپۆی ئازیزم. ئایا ئەوە چارەنووسی ڕۆشنبیری کوردە؟ خۆ (بەشار

کەمال)یش ژنێکی جوولەکەی بەکجار کراوە و دەوڵەمەندی هێناوە کە بە چەند زمانێك دەدوێت.

س.پ: جوولەکە بە گشتی، ئەو مرۆڤانەی کە بەهرەمەندن بە ڕێگەی ژنهێنانەوە کۆنترۆڵیان دەکات.

ی.ك: (بەشار کەمال)یش لەگەڵ (ئەیلدا)ی ژنیدا دەچوورە بۆنە ئێودەوڵەتیەکان.

س.پ: هەموو کوردێك پارێزەرێکی لەم جۆرە و خولیایەکی واشی هەیە. باسی ئەزموونی خۆمم بۆ کردن. بەڵام بۆ ئەوەی زۆر و ستەم لە هاوڕێکەم نەکەم، زۆر بە وریاییەوە لام لە بابەتەکە کردەوە. کورد چەمکێکی تایبەتی لەبارەی ئافرەتەوە هەیە. ئەرکی ئەدەبی شۆڕشگێڕیش ئەوەیە پێوەندی شۆڕشگێڕانەی نێوان کورد و ئافرەت و خێزان ڕۆشن بکاتەوە. دەرخستنی ئەم پێوەندیانە ئەرکێکی زۆر گرنگە، پێویستە ئەدەب و هونەر ئەنجامی بدەن. لە ڕێگای ئەزموونی شۆڕشگێڕانەی خۆمەوە ئەوەم بە ئەنجام هێناوە: ئەگەر خێزان و ئافرەتم شیەکردبایەوە، ئەوسا

(ئاپۆ) بەم سەرکەوتنە نەدەگەیشت، یان هەزارجار تووشی پاکتاوکردن دەبوو.

ی.ك: ئەمە خاڵێکی زۆر گرنگە.

س.پ: بە وورباییی و بێئەملاولەولا دەڵێم: پێویستە لەسەر هەموو مرۆڤێکی کورد خێزان لە ڕووی مێژوویی و سیاسی و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و جنسییەوە شیبکاتەوە. شیکردنەوەیەکم لەسەر جنس هەیە، پێویست ناکات لێرەدا وردەکاریەکەی باس بکەم. وەك گوتم دەکرێت ئەمەش ببێتە بابەتی کتێبێکی ئەدەبی. شیکردنەوەی جنسی شتێکی لە خۆیدا گەورەیە. ناکرێت بە بێشیکردنەوەی بابەتە جنسیەکان، پیاو و ژنی کورد بە شێوەیەکی بنچینەبی بناسین و زەحمەتە خێزانی کوردی بدەینە ناسین. هەروەها زەحمەتە لە تاوانەکانی نێو کوردستان و خیانەتکاری و نۆکەرایەتی حالی بین. بەوپێیە زەحمەتە لە نۆکەرایەتی و کۆلۆنیالیزم حالی ببین.

ی.ك: پێم وابێ لە گفتوگۆی پێشوومانا گوتتان: پێوەندیم بە ئافرەتەوە ئەوەیە من بە خولقاندنی «هەزار گەریلا لە ئافرەتان» تۆڵەی لێدەستێنمەوە.

س.پ: ئەزموونێکی پێکەوە ژیانم لەگەڵ ئافرەتدا هەبوو. ئەو کاتە هەڤاڵانم دەیانگوت: «ئێمە زۆرمان پێسەیر بوو کە پێوەندیت لەگەڵ ئافرەتێکی لەم جۆرەدا بنیات نا، بە تایبەتی کە لە پشتی خێزانێکی نۆکەرەوە کەوتووەتەوە. گوتمان: با بڕۆین لەنێوی ببەین، چونکە سەرۆکایەتی بە سەرکردەی ئازیزمان دەکات و بەوەش گوناحەکانی زیاد دەبن. ئێمەش بڕیارماندا لەنێوی ببەین». ئەم ئافرەتە یەکجار چەپەڵ بوو، وا خۆی دەردەخست وەك بڵێی بە پەتێك بەستوومیەوە و بە دووی خۆیدا بەکێشم دەکات. وای لە هەڤاڵان کرد بەم شێوەیە لە بارودۆخەکە تێبگەن و ئەوەش زۆر تووڕەی کردن. تەنانەت شەڕی لە دژمان دەکرد و دەیگوت: «ئەگەر منیەتی منت دەوێ، دەبێ کوردستان و حیزب (PKK) بە منەوە گرێ بدەی». دیارە ئاشکرا بوو ئەو گرێدانە پاش ئەوە ڕووی لە چ لایەك دەکرد.

لەوانەیە لەم خاڵە بڕوبێ وای لێ کردبێم لە کاتی مامەڵەی سیاسیدا زۆر قایمکاری بکەم. ئەمەش وای لێ کردووم لە پیاوی ئاسایی کورد تێبگەم. لەوان ئەم جۆرە ئافرەتە تەڵاق دەدەن یا دەیکوژن. کورد و تورك ئەمەیان هەیە. بەڵام من ئەوەم نەکرد. نە کوشتم و نە پێمگوت: «تۆ تەڵاقدراوی»و ئەوەم لێ کرد هەڵبێت و نە خستمە بەر دەرگا، بەڵکو بە پێچەوانەوە من ناو بەناو لە ماڵ هەڵدەهاتم. مەبەستم ئەوەیە من دەستم کردووە بە پەیداکردنی خاسیەتێکی باش. من ملم کەچ نەکرد و لە بارودۆخەکە ڕازی نەبووم. لەبری ئەوە، زۆر قایمکاریم دەکرد و دانم بەخۆما گرت تا گوڕ و تینم تێ بێتەوە.

لە خۆمم دەپرسی: «ئەم ژنە دەیەوێ بۆ کوێم ببات؟» و «ئایا دەتوانرێت ئەم ژنە چاك بکرێت؟» و «ئایا دەتوانین ئەم ژنە لە بزووتنەوەکەماندا ڕێکبخەین؟». لەبەرئەوەی من سەرسەخت بووم بۆ ئەوەی یەکێك بێنمە ڕیزی بزووتنەوەکە، ئەویش سەرسەختانە بەرەنگارم دەبووەوە. منیش سەرسەختانە بەرانبەری ڕادەوەستام. تەنانەت ناونیشانێك لە ڕۆژنامەکاندا خرایە ڕوو دەڵێت: «پیاوەکانی فلان کەس ئاپۆیان کوشت». ئەمە دەزانن. ئەمە لە بنەڕەتدا دەمەقرەی نێوانمان بوو. پاش قۆناغێك کە ١٠ ساڵ درێژەی کێشا، لەبەر چەند هۆیەکی سیاسی تووڕمان دایە دەرەوەی بزووتنەوەکە.

دیارە هەڤاڵان بە هۆی ئەو کێشە و گیروگرفتانەوە کە بۆی خولقاندین، هەزار جار داوایان کرد لە سێدارەی بدەین تا دوژمن سوودی لێوەرنەگرێ و نەڵێت نزیکترین کەسی خۆی لە سێدارە دەدات و ناهەقی لە خەڵك دەکات. بە جەستە لە سێدارەمان نەدا، بەڵکو لە ڕووی سیاسی و مرۆڤایەتیانەوە کردمان. گەلێك دەرسم لەم ئەزموونەوە بە دەست هێنا. ئەو بارودۆخەی کە هەڤاڵانم بۆ (٢٤) سەعات دەری نابەن، من (١٠) ساڵ دەرمبرد. ئەمە زۆر گرنگە. توانیم لە ڕێگای ئەم پەیوەندییەوە شیکردنەوەی خێزان و ئافرەت بە تەواوی بە ئەنجام بگەێنم. ئەم شیکردنەوانە هەزاران کچی ئازاد دەهێننە دەرێ. ئەو ئافرەتەی کە مانای نزیکبوونەوەی نەدەزانی و ئەو کیژە کوردەی کە نەیدەتوانی دوو هەنگاو لە دەرەوەی ماڵ بنێت، بوو بە پاڵەوان و هەموو ئەمانەش بەهۆی ئەم شیکردنەوانەوەیە. دیارە ئەمە پەیوەندی بەو نەخشەکێشان و جێبەجێکردنەوە هەبوو کە کردمن. ئەوەبوو پاشکەوتوویی بێ ئەندازەی ئافرەت و هەوڵی خۆسەپاندنیم لە ژێر پەردەی (ئازادی ئافرەت)دا هەڵوەشاندەوە. کارێکی گەورە و سەرتاسەریم لە پێناوی ئافرەتی ئازاددا کرد. وەك چۆن ئێوە قوتابخانەی تایبەتتان هەیە ئافرەتی پرۆتۆکۆل و خانمان و کچانی باڵادەست دەردەچوێنێ. هەروەها خانەی سینەما و قوتابخانەی هونەرپیشتان هەیە. ئێمە قوتابخانەیەکمان هەیە ناوی (ئەکادیمیای مەعسووم قورقماز)ە، لەوێ دەرسم دەگوتەوە. کچانی دەرچووی ئەو قوتابخانەیە بێ ئەملاولەولا لە هەموو کچێك بەجەرگترن و ئەوەیان بە کردەوە سەلماندووە. وەك گوتم هەزارانیان لە گۆڕەپانی کاردان و گەورەترین پاڵەوانییەتی و بەرخۆدانیان پیشاندا و سەدانیان لە ماوەی

ئەم سالەدا گەیشتنە ئوناخی شەهید بوون. پێمواپە دەستەی ئەرکانی تورکیا دەستی کردووە بە لاساپیکردنەوەمان، چونکە ئەم ساڵ کەوتوونەتە وەرگرتنی کچان لە کۆلێژی جەنگ. سەرنجتان بۆ ئەوە رادەکێشم کە ئەم بارودۆخە پێوەندییەکی راستەوخۆی بە ئێمەوە هەیە، لە کاتێکدا دوژمن تەماشای کردین و بینی ئافرەت نەخشێکی پڕ بایەخ لە بزووتنەوەکەماندا دەگێڕێ و توانای چەك هەڵگرتنی هەیە و لەوانەیە لە خەباتی چەکدارییدا و لە ڕووی سیاسییەوە هاوبەشی بکات و جۆرێکی بەرز داگیر بکات. بۆیە بە خۆی گوت بۆچی منیش نەیهێنمە پاڵ سوپا؟

ی.ك: بێگومان تورك دەیەوێ لە کورد بوانەکەوێ.

لە ئێستا بەدواوە نە پیاو دەتوانێ لە کوردستاندا بە ئاسانی ئافرەت پەیدا بکات و نە ئافرەتیش دەتوانێ بە ئاسانی پیاو پەیدا بکات.

س.پ: لێرەدا سەرنجتان ڕادەکێشم. بەڕێز و وردبینەوە، بۆتان دەردەکەوێ کە دەستەی ئەرکان بیرۆکەی بە سەرباز کردنی ئافرەتی لە ئێمەوە وەرگرتووە، یان دەستەی ئەرکان دەیەوێ لەم ڕووەوە هاوسەنگییەکمان لەگەڵدا دروست بکات. بەڵام ئەمە گرنگ نییە. پیاوی کورد ئەگەر لەگەڵ ئافرەتدا تووشی کێشە ببوایە، تەلاقی دەدا و ژنێکی دیکەی دەهێنا یان دەیکوشت. کەچی من پەنام نەبردە بەر ئەم شێوازانە بەڵکو شێوازێکی دیکەم دیاری کرد و بیرۆکەی ئافرەتی ئازادم سەپاند. لە کاتێکدا ئەو هەوڵیدا بە شێوازی کۆن بمخات. بەڵام من بە شێوازێکی کارخولقێنن وام لێهات باسی ئەوە بکەم ئازادی ئافرەت چییە و ئافرەتی ئازادیش کامەیە. بەوە دەستم کرد بە ئافرەت کۆکردنەوە لە خۆم. هەر کاتێك کۆم بکردایەتەوە، ئەویش هەوڵیدەدا پیاو کۆبکاتەوە. دیارە سەرکەوتنی لە چارە نەنووسرابوو. ئەوسا هەوڵیدا کچان کۆبکاتەوە و بیانکات بە بەرفرمانی خۆی و ئەوەشی بۆ نەچووە سەر. پاشان شێتگیر بوو، چونکە نەیدەزانی چی بکات و دەیگوت: ئایا ئەو حەرەمسەرا دادەمەزرێنێ و کەنیزەك کۆ دەکاتەوە؟

هەوڵیدا دۆخەکە بشێوێنێ. وەك دەزانن ئەمەش لە لاپەڕەی ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی دایەوە. مەبەستم ئەوەیە تێکڕای پیلانگێڕەکان هەوڵیاندا سوود لەم مەسەلەیە وەربگرن. بە چەکی ئافرەتی ئازاد بەرەو ڕووی سەرپاکیان بووەوە. ئەوانیش شێتگیر بوون. پێیگوتن: «ڕەنگە مرۆڤ پێوەندی بە یەك یا با بڵێین (١٠) ئافرەتەوە هەبێ. بەڵام چۆن دەتوانێ پێوەندی بە (٣٠) ئافرەتەوە هەبێ. ئەوەتا هەزاران ئافرەت هەن. ئایا شەرم لە خۆتان ناکەن؟». بێگومان کێشەی سەرەکی لێرەدا ئەوەبوو کە من ئافرەتی ئازادم پێش دەخست و ئەوەش دەبووە هۆی شێتگیرکردنیان و پێویستیش ناکات بە شوێن بەهانەیەك یا ڕێگایەکی دیکەدا

بگەڕێین.

ئایا کەس هەیە نەزانێ کچانی ئێمە لە هەموو ڕوویەکەوە چەندە پاك و ئازادن؟ وێڕای ئەوە کە ئەزانی باشن و بە باشی بەڕێ دەکەون و لای ئێمە هاوشانی مرۆڤی باشن و دەتوانن خۆشەویست بن و بە باشی خۆشەویستی بکەن. ئەم شتە مایەی شانازییە. دیارە لەم مەسەلەیەدا من شارەزایانە و بە شێوەیەکی تەکنیکی جوولاومەوە. بەڵام کۆنەپەرستانی کورد خەریك بوو بمخنکێنن. ئەگەر پەنام نەبردایەتە بەر ڕێگای توندوتیژی سەربازی، خولیای ئازادیەتی و چەمکی لادێیانە لەناو (PKK)دا تەشەنەیان دەکرد و ئەوەش دەیگەیاندە بۆ پەیدابوونی چەمکی هەڵەی یەکلایەنە لە نێوان پیاو و ژندا. ئەگەر یەك وشەمان لەسەر کێشەیەکی تایبەت بە ئافرەت بگوتبایە، دەیانگوت: «ئەمە کێیە؟» ئەوە زۆر لەسەرمان دەکەوت. بەڵام سەرباری هەموو ئەمانە بەجەرگانە هاتینە ناوەوە و شیکردنەوەی گرنگمان لەسەر ئافرەت و خێزان کرد و لە خولقاندنی کادیری ژناندا پێشکەوتنێکی بایەخدارمان بە تایبەتی لەم ساڵانەی دواییدا تۆمارکرد.

ئەمە وەکو دەستتێوەردان وابوو لە دەزگای خێزان و ئافرەتدا کە سەدان و بگرە هەزاران ساڵە بۆگەنی کردووە. ئێستا کچان و تەنانەت هەندێك ژنی شووکردووش واز لە ماڵ و کەس و کاریان دەهێنن و وەك لافاو دێنە پاڵ ڕیزەکانی شۆڕش. ئەمە بەڵگەی ئەوەیە کە پەیوەندی کۆنی نێوان ژن و مێرد دووچاری هەژانی گەورە دەبێ و ئەمەش سەرگەرە. هەتا پیاوانیش ڕۆژانە بەهۆش خۆیان دێننەوە. گوتەیەکم هەیە هەمیشە دووپاتی دەکەمەوە، ئەویش ئەوەیە: «لە ئێستا بەدواوە نە پیاو دەتوانێ لە کوردستاندا بە ئاسانی ئافرەت پەیدا بکات و، نە ئافرەتیش دەتوانێ بە ئاسانی پیاو پەیدا بکات». ئەمە کارێکی گرنگە. وەختێك دەڵێم: بە ئاسانی پەیدای ناکات، مەبەستم ئەوەیە کە ژن و پیاو پێبەستەی بەها بنچینەییەکان بوون و هەریەکێکیان ئیش بۆ ڕزگارکردنی نیشتمان و ئازادکردنی گەلەکەی دەکات و دەبێتە کەسێکی حیزبی و ڕێکخراو. سەرەڕای هەموو ئەمانە جوان دەبێ. ئەمانە ئەو کارکرد و مەرجانەن کە بوار بۆ خۆشەویستی دەکەنەوە. ئەم مەرجانە جوانن.

بەبێ ئەمە نە نان و نەماڵ و تەنانەت نە بستە زەوییەکیش بۆ گۆڕ لە ئارادا دەبێ و، زەوییەکت نابێ تا بتوانی وەك باڵندە هێلانەیەکی بۆ خۆت تێدا دروست بکەی. ئەو کاتە لە کوێ خانووەکەت دروست دەکەی و لەکوێ خۆشەویستی دەکەی؟ ئەم هەموو مەسەلانە پێداویستی مێژوویین. ئەگەر یەکێك گوتی: من جەربەزەم و شۆڕشگێڕم، ئەوسا دەڵێین: ئەگەر وەهای، نیشتمان ڕزگاربکە و لە پێناویدا بەشەڕ بێ و حیزب دابمەزرێنە و، با هەموو جوانییەك و پیرۆزترین پەیوەندییش بۆ تۆ بێ. بەڵام ئەگەر گوتی: لە نیشتمانم هەڵدێم و گەلەکەم ناناسم و هیچ زانیارییەکم لەسەر حیزب و ڕێکخستن و جوانی نییە؟ ژنێك یا پیاوێکم دەوێ. ئەو کاتە پێی دەڵێین: گیانت بە دۆزەخدا بچێ.

ی.ك: واتە تۆ دەڵێی نە ژنێك هەیە بۆ پیاوی وا دەست بدات و نە مێردێکیش بۆ

کچی وا.
س.پ: بێ‌گومان نییە. ئەمە لەم مەسەلەیەدا بیرای بیر قەدەغەیە.
ی.ك: بۆ ئەوانیش نییە کە بە بارەکەی دیکەدا دەڕۆن، وانییە؟
س.پ: بێ‌ئەملاولەولا بەڵێ. خۆ مەرج و یاساکانمان زۆر ڕوونن. ئەگەر ئەرکی خۆی بە جێ‌هێنا، با مەزنترین جوانی و عەشق و پەیوەندی و هەست و نەست بۆ ئەو بێ. بەڵام ئەگەر بە جێی نەهێنا، ئەوسا کەم شەرەف دەبێ و دەبێتە هاوتای کەری کوردی. بەم واتایە مێژوونووس لە بارەی کوردەوە بۆ دەستەی ئەرکان دەنووسێ و دەڵێت: «کورد هیچ لە هونەر و خۆشەویستی و عەشق و شارستانەتی تێ‌ناگات». ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو بەم شێوەیە حوکمی لە سەنتارەدانی (کوردی)دا. ئەگەر بمانەوێ ئەم حوکمە لابەرین، دەبێ ڕێگای ڕاست تاقی بکەینەوە. من ئێستاکە بەربەرەکانێی گرێی خولیا و پەیوەندی کۆنەپەرستانەی ئافرەت و پیاو دەکەم. وەك ئەوەی یەکێك لەوی دیکە بتەکێنمەوە. بەربەرەکانێی هەست و نەست و پەیوەندی جنسی هەرزانیەکانی دەکەم و توانیومە ویرانیان بکەم. بۆیە من ئێستا بەهێزم.

ئەمە بەشێکی ڕۆمانێك دەخوێنێ. وەك دەزانێ هەموو ڕۆمان یا هونەرەکان بە دەوری پەیوەندی پیاو و ئافرەتدا دەخولێنەوە. بەڵام ئەم ڕۆمانە تەنیا تایبەت بە کوردستانە و ئەمە هێلەکانیەتی. ئەگەر بێینەوە سەر ئەزموونی (PKK) بەتاقی تەنیا، بەسە بۆ نووسینی چەندین بەرگ کتێب کە دەیان ڕۆمانیان تێدا دەبێ. ئەمە یەکێکە لەو دووراییە زۆرانەی کە هەن.

بۆ نموونە خۆشەویستی مێژوو لای من خولیایەکە. شوێنەوارەکانی نەمروود و ئاوی دیاربەکر و حەرڕان و ئوورفە و دەوروبەری نزرگەی (خليل الرحمن) زۆر هەستم دەوروژێنن و من بە شێوەیەکی سروشتی بە هەموویانەوە بەستراوم، سەرباری بەسترانەوەم بە خاکەوە. بەسەر خاکدا ڕێ کردن بەلای منەوە شێوەیەکە لە ژیان، وەك بڵێی بۆنی ئەو خاکە دەکەم و، بۆنی شوێنەوار و ئەو گژوگیایانەی کە لەوێ نەشونما دەکەن، هەڵدەمژم. ئەو باڵندانەی کە دەفڕن ـ بەلای منەوە ـ جوانییەکن، بێ‌هۆشم دەکەن. من لەسەر ئەم بنچینەیە بە نیشتمانپەروەری گەیشتم. بۆیە کاتێك لە گوندەکەم جوێ بوومەوە، چاوەکانم پڕ لە فرمێسك بوون.
ی.ك: کە جوێ بوونەوە چاوتان فرمێسکی ڕشت، وانییە؟
س.پ: بێ‌گومان، چاوم فرمێسکی ڕشت. بەڵام من هەڵبەستەگەڕامەوە. هەڵگەڕانەوە و فرمێسك هۆی خۆیانیان هەیە. لەوانەیە ئەم جۆرە مەسەلانە چەند دوورایییەکی ڕۆمانێك پێك بهێنن کە پاش شەڕ دەنووسرێت، لەبەرئەوەی ـ وەك دەبینن ـ من ڕووبەڕووی شەڕ و جەنجاڵی هەڵسووڕاندنیم.
ی.ك: بەڵام تۆ وا باسی جوێ بوونەوەی پاش (١٠) ساڵی خۆتت لەو ئافرەتە کرد وەك بڵێی شەڕ بووبێ.
س.پ: گوتم پەیوەندییەکی توندوتۆڵ لە نێوان شەڕ و سۆزدا هەیە. ئێمە لە

شۆڕشی کوردستاندا لەگەڵ لامان لە پەیوەندی جنسی هەرزانبەها و خێزان و جۆرەکانی پەیوەندی کۆمەڵایەتی کردەوە. بۆمان دەردەکەوێ گشتیان بە شێوەیەکی سەرتاسەری دەچنە خانەی گۆڕانکارییە سیاسییەکانەوە و دەورێکی گرنگ و گەورەیان هەیە. ڕۆمان لەم لایەنانە بە تایبەتی دەخاتە ڕوو. من ئێستا ناتوانم وەك سەرکردەیەك باسی کاریگەری خراپی پەیوەندییە جنسییەکان بۆ سیاسەت بکەم و ئەوە کە چۆن دەبێتە هۆیەکی پاشکەوتن بە هەموو ڕوویەکەوە و چوونە نێو وردەکارییەکانیشی. بەڵام ڕۆمان دەتوانێ هەموو شتێك بڵێت. من ناتوانم بە دوورودرێژی و وردی باسی ئەوە بکەم کە پەیوەندی سۆزاوی چۆن کار دەکاتە سەر سیاسەت و چۆن دەگاتە بێئاگایی. بەڵام ڕۆماننووس ئەوەی پێدەکرێت. هەروەها ناتوانم خولیایەك لە خولیاکان لێکبدەمەوە و بە شێوەیەکی سیاسی شیبکەمەوە، چونکە گرنگ هەڵسەنگاندنی سیاسییە. کەچی ئەدیب دەتوانێ زۆر بە توندی ئەوە بخاتە بەری مەیدان. ئەمە ئەو ئەدەبەیە کە کەس لای لێنەکردووەتەوە و، ئەمە ئەو بارودۆخەشە کە ئەدیبە ساختەکارەکان لێی حاڵی نابن. کورد ئەو ئەدەبە شۆڕشگێڕ و ڕاستەقینەیەی گەرەکە کە بەم شێوەیە بێ. لەم ڕووەوە تێڕوانین و سامانێکی فیکریم هەن. بەڵام ئەرکی من ئەوە نییە ئێستا ڕۆمان بنووسم. بەڵام پێشەکی هاوبەشی چارەسەرکردنی هێندێك کێشەی پەیوەند بە ڕۆمان بکەم و شێواز و بنچینە و ئەو تەوەرانەی کە پێویستە لە دەوری بخولێنەوە دیاری بکەم و ڕوونکردنەوەی پێویست بۆ ئەم مەبەستە بەرچاو بخەم. جەخت دەکەم کە سەرجەمی ئەم مەسەلانە لای من جێگیر بوون و گەشەیان کردووە و بە هۆی کاری شۆڕشگێڕانەوە پەرەیان سەندووە. ئەدەب لە کاری شۆڕشگێڕانەوە دەست پێدەکات. پێویستە ئەمە باش ببینین. بە پێی قەناعەتی من. ئەدیبی باش ئەو کەسەیە کە بە گەرماوگەرمی هەست بە پەرەسەندنی شۆڕشگێڕانە دەکات. بەڵام بەداخەوە هێندێك کەس هەن لافی ڕۆژنامە نووسی لێدەدەن و لەوەندەی پەیامنێری ڕۆژنامەی (حوریەت) ناچنە کوردستان تا ببینن لەوێ چی ڕوودەدات. چی لەم ڕۆژنامە نووسە کوردانە بکەم؟ لەوێ درامایەکی سەرسوڕهێنی مرۆڤایەتی لێیە. شیعر دەنووسێ بەبێ لەوەی بڕوانێتە ئەم درامایە. چی لەم شیعرە بکەم؟ دیارە من هەرگیزاوهەرگیز نایخوێنمەوە. ئەمجا خاوەنەکەی دێت و هاشەوهووشەی ئەوە دەکات کە هەست و نەستی هەیە و شووی پێدەکەن. دەمەوێ بەوانە بڵێم کە بەم شێوە هەرزانبەهایە ژن دەهێنن: وا تەماشایان دەکەم وەك بچنە نێو گۆڕەوە. لە منداڵییەوە ئەمە بیرکردنەوەم بووە. ئەو جلانەی کە بووك لەبەریان دەکات بە کفن دێنە بەرچاوم، ئاهەنگی بووك گواستنەوەش لەبەرچاوی من کۆڕی پرسەیە. لە منداڵییەوە ئەم هەستەم لەگەڵدایە. من ئێستا وا تێدەگەم کە ڕاست ئەمەیە.

ی.ك: هەتا بە منداڵیش دژی ئەمە بوون.

س.پ: بێگومان دژی بووم، چونکە پێم وابوو دەبێ شایی بەم شێوەیە نەبێ. من بۆم قووت نەدەچوو و وام هەست دەکرد کە شایی کردن کۆتایی پێهاتنە. ئەمە

دوا شت بوو کە پێی‌گەیشتم. پیاو و ژنی کورد کاتێك هاوجووت دەبن دەگەنە خاڵی بەرانەوە. پێم وایە ئەمە ڕاستە. لەوانەیە لە پاشەڕۆژدا شیکردنەوەی ئەم بارودۆخە پەرە پێبدەم. ئەو ژنهێنانەی کە بەم مەرجانە دەکرێت لە کەسایەتی و بنیاتی فیزیایی و گیان و جوانیدا کۆتایی بە هەموو شتێك دەهێنێ. ئەو پێش تەمەنی (٣٠) ساڵی دەبێتە دایکی (١٠) منداڵ، بەبێ ئەوەی بڕوانێتە ڕەفتاری پیاوەکە. ئەمە گەورەترین سووکایەتی و هیچ و پووچی‌یەکی نەبڕاوەیە. ئایا ئەم ژنە شتێکی تێدا دەمێنێ ناوی ژن بێ؟ دیارە هیچی تێدا نامێنێ. پیاوی کورد بۆ قوتارکردنی ژن و منداڵەکانی کاری مەحاڵ دەکات. تەنانەت بۆ ئەم مەبەستە نۆکەرایەتیش دەکات. ئەمەش بەلای پیاوی کوردەوە کۆتایی دەگەیەنێ.

ی.ك: لە کتێبەکەشتاندا ئەم ژنهێنانە بە هەڵاتن هەڵدەسەنگێنن.

س.پ: ڕژێمی(١٢)ی ئەیلوول هانی ئەم جۆرە ژنهێنانەیدا. بگەڕێنەوە و لەو ژنهێنانانە وردبینەوە کە ڕژێمی(١٢)ی ئەیلوول هانی‌داون. بۆتان دەردەکەوێ کە پیاوەکە تەمەنی ١٥ ساڵان و کچەکەش ١٢ ساڵانە و تووشی ئەمەیان کردوون. ئەمە بووەتە یاسایەکی ژنهێنانەکانی(١٢)ی ئەیلوول. ئەم هەموو ژنهێنانانە بۆ بەرەنگاری (PKK) کراون، ئیدی چۆن چاوپۆشی لەم مەترسی‌یە دەکەم؟

مخابن لەم بۆنانەدا دەڵێن «شاییەکی ئاوا بوو و پیرۆزە و ئاواتی بەختیاری دەخوازین». کوا بەختیاری و کوا ئارامی؟ خۆتت هاویشتووەتە نێو گۆڕ و ئاگات لەوە نی‌یە. پێویستە ئەمە بڵێین.

ی.ك: لە ئەوروپا هەموو شاییەکی لەم جۆرە پەنجا هەزار مارکی تێدەچوو. بەڵام ئەومتی (PKK) لە ئەوروپا سەرکەوتووە. لەم ئاهەنگانە خواردنەوەیان تێدا نابێ و پارەیان تێناچێ و بە خۆشی و شادی‌یەکی زۆرترەوە دەکرێن.

س.پ: بەڵێ، بۆ ئامانجی سیاسی بەکاردێن و دەگۆڕێت بۆ خزمەتکردنی ئەو ئامانجە.

ئەوانەی کە متمانەیان بە شارەزایی‌یان هەیە و خۆیانیان وەك مامۆستا دێتە بەرچاو با بفەرموون و بە شێوەیەکی شایستەی هونەرمەندان مامەڵە بکەن.

ی.ك: خەڵك دڵخۆشن بەبێ ئەوەی هیچ خواردنەوەیەك بخۆنەوە.

س.پ: ئەمە پەرەسەندنێکی ئاساییە. هەموو شوێنێك گۆڕانکاری تێدایە. ئاهەنگەکانی ژنهێنان دەبنە خۆپیشاندان بۆ قازانجی حیزب.

ی.ك: دەوڵەتیش دەزانێ ئاوایە. بۆیە خەڵك دەستگیردەکات و دەیانخاتە زیندانەوە.

س.پ: بەڵێ گەلێك شایی ئەوە ئەنجامەکەی بووە.

ی.ك: ئایا ئێستاکە دەتوانین بگەڕێینەوە بۆ شیعر؟

س.پ: هەموو کارێکم لە دیاریکردنی بایەخی هونەر و ئەدەب و ئەرکیان لە تێکۆشانی شۆڕشگێڕانەدا و لە دیاریکردنی نزیکبوونەوەی ڕاست و بەردەست خستنی پشتیوانی پێویستدا قەتیس. وەك سەرەتا گوتم: پێویستە لەسەر ئەوانەی کە لەم بوارەدا ئیش دەکەن بە شێوەیەکی ڕاست بیزانن و دەروازەی ڕاست بۆ بابەتەکە دابنێن، چونکە زۆر گرنگە. من بە سادەیی دەستی بۆ نابەم و ناشمەوێ کەس وەها دەستی بۆ ببات. نە من و نە شۆڕش پێویستیمان بەو ئەدیبە دەستەپاچانە نییە، بەڵکو ئەوانە زیانمان پێدەگەیەنن. ئەدەب کارێکی زۆر شێلگیرە، پێویستە بایەخی پێبدرێت. حەزدەکەم پێتان بڵێم: ڕەنگە ئەم گۆرەپانەمان ببێتە گەورەترین پاڵپشت بۆ هونەرمەند و ئەدیبی کورد و تورك. من پێم وایە ئەم گۆرەپانە دەتوانێ ڕۆڵی گرنگ لە هەموو چالاکیە هونەریەکانی وەك ڕۆمان و شیعر و موسیقا و سینەما و وێنەکێشی... تێدا ببینێ.

ی.ك: لەم لایەنەوە هیچ گومانێکم نییە. بەڵام وێڕای ئەوە بێڵە بپرسم: کاتێك دەڵێی «ئەدەب و شیعری کوردی» مەبەستت ئەوەیە ئەمە لە لایەن کوردەوە و بە زمانی کوردی بنووسرێت. ئایا مەبەستتان ئەمەیە؟

س.پ: بێگومان. دەکرێت بە تورکیش بێ و ئەوسا بۆ گشت زمانێك وەردەگێڕدرێت. ئێمە دەزانین زۆر لە کارە ئەنجامدراوەکان بۆ هەموو زمانانی جیهان وەرگێڕدراون. بەڵام ئەمە ڕاستە پەرەسەندنی زمانی کوردی پشت بە ئەدەبێکی کوردی بەهێز دەبەستێ و نووسینی ڕۆمانی کوردیش وەك هاوبەشییەکی گەورە وا دەبێ لە پەرەپێدانی زمانی کوردیدا و پەرەسەندنی زمانیش گرێدراوی پەرەسەندنی ئەدەبە. ئێستاکە ئەم مەسەلەیەش بە دەربڕینی شۆڕشگێڕانەی ئەدەبەوە گرێدراوە. بۆیە ئەوانەی کە دەیانەوێ زمانی کوردی گەشە بکات، پێویستە لەسەریان دەست بە ئەدەبی شۆڕشگێڕی بکەن کە چاوەڕوانی خاوەنەکانی دەکات و ئێمەش سەرچاوە و شێواز و بناغە و جۆرەکانیمان داناوە.

ی.ك: واتە ئێوە دەڵێن کەرەستە خاوەکان حازر بەدەستن.

س.پ: بەڵێ حازر بەدەستن با کەسانی مشەمانە کردوو بە شارەزاییان، بە شێوەیەکی پڕبەپێستی هونەرمەند بن و ڕاستی بفەرموون. هەندێك ناو هەن باست کردن، پێم وایە داوای هەندێك هەڵسەنگاندن لە بارەیانەوە دەکەی.

ی.ك: بێگومان.

س.پ: دەمەوێ دووبارە بڵێم: من بە دوور و درێژی لام لە بابەتی (PKK) و پێوەندی بە ئەدەبەوە نەکردووەتەوە و زۆر لێکم نەداوەتەوە. هەروەها هەموو وردەکارییەکم لەسەر پێوەندی شۆڕشی ڕزگاری کوردستان و باروودۆخی لەگەڵ ئەدەبدا باس نەکردووە. بەڵام هەوڵم داوە بە گێڕانەوەی چەند نموونەیەك چۆنایەتی نزیکبوونەوە لەم بابەتە بنوێنم. ئەوەندەی پێوەندی بەو هونەرمەندانەوە هەیە کە لە گۆڕەپانەکەدان کەمێك باسی (یەشار کەمال)مان کرد. ئەگەر ئەم نووسەرە وبستی، بەختی خۆی تاقی بکاتەوە و لەسەر پێوەندی خۆی بە ئەدەبی

کوردییەوە بنووسێ و هەوڵەکانی هەڵبرێژێتە نێو ڕۆمان، یان هەتا ئەگەر ڕۆمانەکەشی بە شێوەیەکی سزاوای نووسی، بە پێی قەناعەتی من ئەو کاتە ناوبانگێکی جیهانی دەبوو و بەها و دەوری زیاد دەکرد. بەلام مخابن ئەمەی نەکردووە.
ی.ك: بەلام لەسەر (چوقوور ئۆفە)ی نووسیوە.
س.پ: بەلام کوردی بە شێوەیەکی زۆر خراپ پیشانداوە و ئەو کوردەش کە پیشانیداوە بە باشی رادەی دوورکەوتنەوەی لە ڕاستی نیشتمانێتی خۆی و پێوەندی بە کولۆنیالیزم و کۆنەپەرستی و جۆری ئەو پەیوەندیانە ڕوون نەکردووەتەوە. مەبەستم ئەوەیە ئەو کوردەی کە لەوێ پیشانیداوە داماڵراوە. کورد لە هێندێك ڕۆمانیدا هەن. بەلام بێدەسەلاتن و فریان بەسەر ناکۆکیەکانی کوردەوە نییە. ئەمەش گوناحێکی گەورەیە. ئەگەر دیتان یا مشتومڕتان لەگەڵدا کرد، لە زمانی منەوە پێی بڵێن: دەبوو ئەوە نەکات و ئەو گوناحەی لە دەست نەفەوەتێ. من هەست بە ئازار دەکەم چونکە ئەو گوناحەی کردووە.
ی.ك: وەختێك ئەم قسەیەت بڵاودەکەینەوە، داوا لە یەشار کەماڵ دەکەم خۆی وەلامەکەی بنووسێ.
س.پ: بڕوانن مرۆڤی کورد خاوەنی گەلێك ناکۆکییە و ئازاری گەورە گەورەی هەن بە هۆی هەولی لەهێشتن و ڕیشەکێش کردنی لە مێژوودا و قەدەغەکردنی زمانیەوە. وای بەسەردا سەپێندراوە نە هەست بکات و نە ئازار بچێژێ. ئەگەر ئەم هەموو لایەنانە ڕوون نەکاتەوە، چۆن بە ناوی کوردەوە قسە دەکات؟ چۆن دەڵێت من (یەشار کەماڵ)ی کوردم و ڕەخنەم هەیە؟ من هیچ بەربەستێك لە بەردەم ڕۆمان نووسیندا بە زمانی تورکی نابینم و تاڵێم خزمەتکارە یا کرێگرتەیە. بەلام ئەمە ناتەواوییەکی گەورەیە. ئەمە شەرەف نییە بۆی و هەڵوێستی بەهێز ناکات و ئەمەم پێبەسە. ناڵێم پێویستە بە کوردی بنووسێ، بەلام دەتوانێ بەهرەکانی بۆ دەرخستنی پێوەندی بە کوردەوە بەکاربێنێ. ئەمە ڕەخنەی منە.
هەوڵمدا کەمێك باسی (یەڵماز) بکەم. یەڵماز لە دوورایی کوردییەوە نێزیکتر بوو، کەچی نەیتوانی بەهۆی کەم ڕۆشنبیری و کۆنەپەرستی (یشیل جام*)ەوە ڕەخنە لە خۆی بگری. بەلام لەم پێناوەدا خەباتی کردو سەرقاڵی ئەدەبی شۆڕشگێری بوو.
ی.ك: بەلام (یەڵماز)یش بەهۆی ناسنامەی سیاسی خۆیەوە لە ناسنامەی کوردی نێزیك بووەوە، کەچی نەیتوانی بە سینەماسازی خۆیەوە نێزیك بێتەوە.
س.پ: بەڵێ نێزیك نەبووەوە. لەم ماوەیەی دواییدا بە کوردەوە حەزی لەوە کرد، بەلام لەوە بەس نەبوو و بە ناتەواوی مایەوە. بە کورتی کۆتاییەکەی جەرگبڕ بوو.
ی.ك: بەلام لەو پێشنیارەتان کە (یەڵماز) خۆی بێتە فلیم، واتە ژیانی بکرێت

(*) یشیل جام جیگای کاری هونەری ئەکتەران و هونەرمەندانی تورکیایە.

بە فلیم، یەکجارە ئەم پێشنیارە دەبیستم.

س.پ: بەڵێ لە پاشەڕۆژدا ئەگەر دەرفەتی ئەوەم بێ بە شێوەیەکی هەمەلایەنە بیر لە ئیشکردنەوەی (یەڵماز) دەکەمەوە، بە تایبەتی لە ڕووی خێزان و ئافرەت و سیاسەت و باروودۆخی سینەماسازی ئەوەوە. ئەوانە ناکۆکییەکی کوردانە پێکدەهێنن. دەتوانم لەسەر ئەم بنچینەیە ئیشکی بدەمەوە. بەڵام کابرایەکی خاوەن بەرخۆدان بوو، بە خێرایی خۆی بە دەستەوە نەدەدا.

ی.ك: مرۆڤێکی جەربەزە بوو.

س.پ: بەڵێ جەربەزە بوو. بە کورتی بە پلەیەك پێش هاوڕێ هونەرمەندەکانی دیکەی کەوتبوو.

ی.ك: لایەنێکی پاڵەوانێتی تێدابوو.

س.پ: پاڵەوان و جەربەزە و خۆگربوو. بەڵام نەیتوانی بگات بە ئەنجام. باسی شاعیریەتی (جەمال سورەیا)م کرد و لە باروودۆخی خۆی بێداربووەوە. تەمەنی بەس نەبوو و کۆچی دوایی کرد.

ی.ك: بەڵام ئەم هەموو بێداربوونەوانە پاش ساڵی ١٩٨٤ و هاوزەمانی سەرکەوتنی کورد بوون. ئەگەر ڕوانیمانە سەرلەبەری دنیا، دەبینین باشترین ڕۆمان لەگەڵ سەرکەوتنی کۆمەڵگاکاندا دەنووسرێن.

س.پ: بەڵێ. بە کورتی دەمەوێ بێمە سەر دیاردەی (ئیبراهیم تاتلیس). لەو ساڵەدا کە (PKK)مان تێدا ئاشکرا کرد، خەڵاتی لەسەر دەنگی وەرگرت. بە تێپەڕینی ڕۆژگاریش بەناوبانگیان کرد. دەزانین ئۆزال بۆ گەلێك ئاهەنگی شەوانە بانگی کردووە و خودی خۆی ئامادەی زۆر لە ئاهەنگەکانی بووە و، هەر خۆی بانگهێشتی کرد بۆ (جان کایا)و لەگەڵیدا چوو بۆ کۆمارە تورك زمانەکان و ناردی بۆ ئەوروپا تا لەوێ چەندین شەونشینی هاوچەشن و هاوزەمانی شەونشینەکانمان سازبکات. بە ڕای من ئیبراهیم کەسێکە ڕژێمی(١٢)ی ئەیلول ویستی لە هەریەکێکی دیکە پتر بیخاتەکار. پێویستە باروودۆخەکەی بە پێی پێوەندی بە ئیدارەی شەڕی تایبەتەوە هەڵبسەنگێندرێت. گەل و بەتایبەتی لاوان بەهۆی ئەو مۆسیقای (ئارابێسك)ەوە بەمنیع دەکات کە بێ ئەژمار دەیخاتە بازاڕەوە. بەوە، ئەو لە هەموو کەسێکی دی زیاتر بۆ ئەم مەبەستە بەکاردەهێنرێت. سەرباری ئەو گوشارە سیاسیانەش کە دووچاریان دەبوو نەزانیان چۆن بە باشی بەکاری بێنن چونکە خاڵەکانی بێ‌هێزی ئەویان دیاری کردبوو. لەویش پارمەتیدان و قەوقەلۆکی لە خۆی ورووژاند. ئێمە ناوبەناو ئاگادارمان کردەوە و بانگمان کرد تا لە مەسەلەی کورد و مۆسیقای کوردی نێزیك ببێتەوە. ئەوە بوو کەوتە بایەخ پێدانیان. بەڵام پێم وایە بەهۆی ئەو گوشارە سیاسیانەی کە لەسەرین زۆر ناکرێتەوە. یەکێکە لەوانەی کە گیروگرفتی گەورەی هەن، بە تایبەتی لاکردنەوەی لە مۆسیقای کوردی و ڕەوشەکەی بە کەم شەرمی دەناسرێتەوە. ئەویش کەسایەتییەکی کوردی دەنوێنێ، بەڵام ماوەیەکی دوور لە پشت یەڵماز دەمێنێتەوە.

ی.ك: دیارە هەر چونێك ڕەخنە بگرنە یەڵماز، ئەو ناوی خۆی بە خۆپەرستی و پاشار پاڵەوانە.
س.پ: بۆرژوازی ویستی ئیبراهیم تاتلیس بە شێوەیەکی ساختە بەکاربهێنن و بەسەر (یەڵماز)یدا بسەپێنن. واتە بەسێبەری ئەو ناوبانگی یەڵماز دابپۆشن. ڕژێم بە ئاشکرایی پشتگیری ئەوی کرد و ئەویش بوو بە ئامراز بۆ ئەمە. ئێمە بە توندی بەئاگامان هێنایەوە. بەڵام لەگەڵیدا بە ئەنجامێك نەگەیشتین. (هولیا ئەفشار)یش هەیە و ئەویش کوردە.
ی.ك: ئەوەی کە لەم دواییەدا ناوبانگی دەرکرد!
س.پ: بەڵێ. ئەوان هەوڵدەدەن بە کاری بێئابڕوویی و دیمەنی ڕووت وای لێبکەن بەناوبانگ بێ. خۆشی گوتی من کوردم.
ی.ك: میللەتی کورد بووە بە تەریشێك (تەرزێك). ئەو پەیوەندی بە میللەتی کوردەوە نییە.
س.پ: بەڵێ. دەیانەوێ بەکاری بهێنن، چونکە شێوەی سەرنجڕاکێشە. من پێم وایە (بشیل جام)یش لە لایەن لیدارەی شەڕی تایبەتەوە بەکار دەهێنرێت.

باشترین ڕێبەرانی تورکی لەنێو کورددا دەردەکەون و ئەمەش پێوەندیەکی توند و بەتینی بە کوشتنی نەتەوایەتی کوردەوە هەیە.

ی.ك: هەمیشە ئاوایە.
س.پ: پێویستە شیلگیرانە هەڵوێستە لەلای باروداخ و دەوری (بشیل جام) بکەین، چونکە بۆ بەنج کردنی کۆمەڵگا و بەدیارخستنی کەسایەتی ساختە لە بری ئەو کەسایەتیە پایەبەرزانە بەکاردەهێنرێت کە لەوانەیە بەسەر کۆمەڵگادا باڵادەست بن. با لە ڕوانگەی ڕەخنەگرتنەوە لەم مەسەلەیە، تێی بڕوانین و وای بۆ بچین لاپەڕەیەکی هونەر لە ڕۆژنامەی «نوزگوور گوندەم»دا هەیە و هەموو ڕۆژێك دەنووسن: «ئەو فلیمە هەیە و فلیمی فلانەکەس هەیە و ...هتد» و پڕوپاگەندەی بۆ دەکات. بەڵام ئەدەبی شۆڕشگێری وای لێرادەبینرێت ئاگای لەم مەسەلانە بێ و، بە گشتی دەوری سینەمای ئەمەریکایی و کارتێکردنی لە گەلان بزانێ، بە تایبەتی ئەم ئەدەبە دەبێ بزانێ دەوری (بشیل جام) چییە. کورتەیەکی مێژوویی لەسەر لەم بابەتە هەیە. ئەم دوو بنکەیە دەیانەوێ تەرزێکی دەست نیشانکراو لە کەسایەتی و پێوەندی بخولقێنن. بەم شێوەیە گەلی ئەنادۆلیان تواندەوە و ڤووتیاندا. هەمان شتیان دەرهەق بە کچ و پیاوی کورد و کچ و پیاوی تورك و تێکرایان کرد. واتە ژیانی کۆمەلایەتیيان زێبروزوور کرد و هەموو فلیمێکیان نەخشێکی تێکدەرانەی وا دەبینێ وێنەی نییە. یەڵماز تارادەیەك لەم بنکەیەی تێپەڕاند و پێیدەکرا ڕەخنەیەکی توند ئاراستەی ئەم کردەوانە بکات، وا کە ئەو

ڕەخنەکانە لە پێناوی سینەما و هونەری ڕاستدا بن. ئەو خۆی هاوبەشی بەدیهێنانیانی دەکرد. ئەم کارە هەر لە سینەمادا قەتیس نییە، بەڵکو ڕۆمان و شیعریش دەگرێتەوە. دەتوانن لە لاپەڕەکانی ڕۆژنامەکەتاندا ڕەخنەی لێبگرن. بەم شێوەیە هونەری تازە لە باتی هی کۆن سەرهەڵدەدات. کەس ناتوانێ لافی ئەوە لێبدات کە پێویستیمان بە هونەر و ئەدەبی شۆڕشگێڕی جێگرەوە نییە. لەخێر پێویستییەکی لە ڕادەبەدەرمان بەم جۆرە کارە هەیە. لاپەڕەی ڕۆژنامەکان بۆ کاروباری خراپ دەخرێنە کار. تۆ خۆت گەلێك هەڵسەنگاندنت هەیە؟ دەبێ پیشان بدرێن. مەبەستم ئەوەیە بابەتەکە هێشتا ناتەواوە. زۆر نووسەری سینەما و ئەدەب هەن نەخشی خۆیان لە مەسەلەی ئەدەبی شۆڕشگێڕیدا نابینن. بە کورتی ئەو خەڵکانە تین و توانی خۆیان بەکارناهێنن.

سەبارەت بەوەی کە کورد بەرانبەر لقەکانی ئەدەبی گرتووە، نموونەی ئەوە «زیا گورك ئالپ»ە کە لەم باسەدا و لەناو هێنانیدا مەبەستمان هەیە. تەریتی تورك لە گشت دەورانێکدا ئەوەیە: زۆربەی ناودارانی بە سەرکردایەتی سەربازییشەوە سەرجەمیان بنەچە شێوێندراون. مەبەستم ئەوەیە بە بەردێك لە دوو چۆلەکە دەدەن، ئەوانە لقێك لە ڕەگ و ڕیشەوە هەڵدەکێشن و لەسەر لقێکی دیکەی متووربە دەکەن. ئەمە وزەیەکی زۆری پێدەوێ، چونکە ئەم هەڵکێشراوە دەیەوێ بژی. جا لەبەر ئەوەی کە لە خێڵ و کۆمەڵگاکەی هەڵکەندراوە، ناتوانێ پشتیان پێببەستێ و سوراخی شتێکی تازە دەکات بیکاتە پاڵپشت. بەرەو سوپای لینکیشاری دەچێ تا پێی پشت ئەستوور بێ و هێزی لێوەربگرێ. هەڵکەندراو پێبەپێ هەموو کۆشش و وزەیەکی خۆی لە شەڕدا خەرج دەکات. ئەو لە ڕاستی کوردی هەڵکەندراوە و لە بۆشاییدایە. لە تورکیا بەدەر شتێك نییە پشتی پێببەستێ، بۆیە ئەوە دەکات. ئەوە تورکیایە کە کۆمەکی دەکات و، ئەویش هەموو هەوڵێکی بۆ پەرەپێدانی ڕژێمی تورکیا دەخاتەگەڕ.

ی.ك: لەبەر ئەوەش کە تورکی زمانی دووەمیەتی، هەوڵدەدات زۆر بە باشی فێری ببێ.

س.پ: نەخێر، ئەو لە بنەڕەتدا زمانی کوردی و میللەتی کوردی بیر چووەتەوە. ئەمە بۆشاییەکی گەورەی لەلا پەیدا دەکات. بەوپێیە ڕێبەرانی تورکایەتی و گەورەترین ئەدیب و باشترین سەرباز و شەڕکەر لە نێو کورددا دەردەچن. هەموو ئەمانە پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیان بە کوشتنی میللەتی کوردەوە هەیە. ئەگەر باسکێکت بڕی و ئەم باسکە ویستی بژی، پێویستە بە جێی باسکێکی دیکەوە بلکێنی، بۆ ئەوەی ئەم باسکە زیندوو بمێنێتەوە و چالاکییە ... بکات. شەڕی زیان سەرکردایەتی‌یە.

ی.ك: ئاپۆی برام، ئایا بەم قسەیەتان بێ هێندێك ڕکۆشوێن و بنچینە بە تایبەتی بۆ توێژەرەوە کوردە لاو و ڕۆشنبیرەکان دادەنێن؟ مەبەستم ئەوەیە ئەوانەی کە خزمەتی زمان و ڕۆشنبیری تورکییان کردووە، دەمێك بۆیان دەکەوێتە ڕوو

کوردن، کت و پڕ هەست بە بایەخی خۆیان دەکەن. بۆ نموونە (عەبدوڵڵا جەودەت) یەکێک بوو لەوانە و کۆمەڵەی (جۆن تورک)ی دامەزراند. بەڵام من وای دەبینم کە ئەو چاروبار کوردە و چاروباریش تورک و جاری واش هەبووە بووە بە ئینگلیز. کاتێک لە چوارچێوەی ئەو شیکردنەوەیەدا کە کردوومە دەڕوانمە ئەوانە، ئەوا ئەم بەشە ـ واتە ئەوانەی وا لەنێو کۆمەڵگای تورکیدان و لەخاک و ڕەگ و ڕیشەی کوردییان هەڵکەندراون ـ ئەم ڕێ و شوێنەیان بەسەردا جێبەجێ دەبێ: کۆتایی بۆ (کمال) نییە. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س . پ : میللەتی تورک یەکجار تێکەڵە. بە دووی مێژووی تورکە سەرپەرگرەکاندا بگەڕێن، بۆتان دەردەکەوێ ئەوانە لە گەلانی دیکەن و تێکڕایان لە چەند مەیدانێکی دیکەوە هاتوون. پێمەکرێت گەلێک نموونە لەسەر ئەوە بدەم. زۆربەی تورکانی بۆ میللەتی تورک دەمارگیر لە (بالکان)ەوە هاتوون، لە کاتێکدا ڕیشەکێش کراون و بوونەتە کۆچەر و لە کۆمەڵگای ڕەچەڵەکی خۆیان هاتوونە دەرێ هەر لە مستەفا کەمالەوە تا بە کەنعان ئێڤرین دەگات.

ی .ك : لە لایەکی دیکەوە ئەم مەسەلەیە لە ڕووی تیۆرییەوە ڕاستە، وەك (ئاکجوورا یووسف) و (ئاغایێف ئەحمەد).

س .پ: حالیم، تۆ مەبەستت ئەوەیە لە سیاسەتیشدا ئاوان. کێشەکە ئەوەیە ئەوانە بە کەڵکی گەلی ئەنادۆڵ نایێن. ئەمە خاڵێکی گرنگە. ئەوانە نوێنەرایەتی خاڵە توندڕەوەکان دەکەن، چونکە هەوڵی پێکەوە لکاندن دەدەن و لەبەرئەمەش پەنا دەبەنە بەر سەرپەڕگری. سەرپەڕگری هەمیشە زیان بە ڕیشەی گەلان دەگەیێنێ. ئەمە ڕاستە و لای کورد و تورکیش هەیە. تورکی ڕیشەکێشکراو لە کورد متووربە کراوە و پێچەوانەش ڕاستە. ئەو هەست بە دڵپەستەیی دەکات و دەبێ بە بەشێک بەسەر کەسانی دیکەوە. ئەمە هۆی نەخۆشی و قەیرانەکەیە. پێویستە ڕاشکاوانە بە هۆی ڕەخنەی شۆڕشگێڕانەوە ئەوانە بەدیار بخرێن. من سەرەداوەکە دەردەخەم. بێگومان ئەگەر لەسەر بنچینەیەکی مەبدەئی لەوانە نێزیك بووینەوە، گەلێك ڕاستی زۆر گرنگ دەکەونە ڕوو و کورد دەبێتە کوردێکی ڕاستەقینە و تورکیش دەبێتە تورکێکی ڕاستەقینە.

ی.ك: لەم گفتوگۆیەماندا هەردوو پرسیارم ماوە. ئاپۆی ئازیزم ئەم گفتوگۆیە کە کردمان زۆر بەسوود و باش بوو و دەبێتە مایەی بایەخی کەسانێکی زۆر و هاوبەشی پەرەسەندن دەکات. پرسیاری یەکەم ئەمەیە: کەی نموونەی مرۆڤی کوردی تازە دەبینین؟ پرسیاری دووەمیش: ئایا باسی گەڕانەوە بۆ نیشتمانم بۆ دەکەن، جا لە ئەورووپاوە بێ یان تورکیا. ئایا ئەوەم بۆ ڕوون دەکەنەوە؟

چیرۆکی من ئەو چیرۆکەیە کە «کوردی تازە دەبێ چۆن بێ؟»

س.پ: ئێستا هەموو شتێك لە تورکیا بێئەندازە تێکەڵ بوون. هەر بە تەنێ

کەسایەتی کورد نا، پێویستە تەرزی تورکیش شیبکرێتەوە. تورکیش تووشی شێواندن بووە و ئادگارەکانی بزر بوون. سەرنجتان بۆ ئەوە ڕادەکێشم کە داخورانێکی زۆر لە ئارادایە و ئەمەش ڕاستییە. با بێینە سەر پێکهاتنی کورد. چیرۆکی من ئەوە دەگەیەنێ کە مرۆڤی کوردی تازە دەبێ چۆن بێ؟ ئەگەر بوو بە ڕۆمان، دەبێ کەسایەتی من پیشان بدات کە پێویستە کەسایەتی کوردی تازە وەهابێ. خۆ دەیان هەزار مرۆڤ لە شەڕێکی قورسدا خوێنیان دەڕژێت و هێشتا دەپرسن: ئایا تەرزی مرۆڤی کوردی تازە دەرکەوتووە؟ هەموو ئەمانە لە چوارچێوەی پێناسینی سەرتاسەری مرۆڤایەتیدان «مرۆڤ کێیە؟»، هەر لە وەڵامی ئەم پرسیارەوە تا دروست بوونی مرۆڤایەتی کە بە قۆناغەکانی خێڵەکایەتی و گەلایەتی و پەرەسەندنی نەتەوەییدا تێپەڕیوە و هەمووشیان هەڵوێستن. هەروەها تا پێوەندی ئەم هەڵوێستانەش بە پێکهاتنی کۆمەڵگاکانی مرۆڤایەتییەوە ـ مەبەستم کۆمەڵگاکانی کۆیلایەتی و فیوزایەتی و سەرمایەداری و سۆشیالیستییە ـ کە تا چ ڕادەیەك هێز دەبەخشن و لە هەندێکیاندا وەریدەگرن. مەبەستم ئەمەیە: خێڵەکان لە قۆناغی کۆیلایەتیدا و ئەمجا نەتەوایەتی لە قۆناغی دەرەبەگایەتیدا و نیشتمانپەروەری لە قۆناغی سەرمایەداریدا. هەموو ئەمانە ناکۆکی و پێوەندییەکی سەرسوڕهێنیان هەبوو تا بەم ڕۆژەمان گەیشتن. مێژووی دنیاش لەسەر ئەم بنچینەیە دەنووسرێتەوە و شەڕی سەربازی و سیاسیش ئاکامی ئەم ناکۆکیانەن. سیاسەت و شەڕی چەکداری کە تەواوکەریەتی، ئامرازێکن بۆ بەرەو پێش بردنی نیشتمانی و کۆمەڵایەتی یا بۆ دواخستنی پەرەسەندن و بگرە بۆ دواوە گێڕانەوەشی بەکاردەهێنرێن. ئەدەب و هونەریش دەوری خۆیان لەم شەڕەدا دەگێڕنەوە. ئاین و ئایدیۆلۆژییەکان ئەمە دەکەن و فەلسەفەش ئەم ململانێیە دەخاتە قالبی مرۆڤایەتییەوە و زانستیش هەموو ئەمانە بە باشی دەردەبڕێ.

ئێستا با بێینەوە سەر کورد و پرسیارەکە بەم شێوەیە دووپات دەکەینەوە: جێ و ڕێی کورد لە نێو ئەم پێکهاتە و چەمکانەدا چییە؟ بۆ دیاریکردنی ئەوە بەم پرسیارەمان دەست پێدەکەین: ئایا کورد هەیە یان نا؟ ئەو تێکۆشانەی کە ساڵانێکی دوورودرێژە دەیکەم بۆ ئەوەیە بڵێم: «کورد هەیە». ئەمە وەك ئەو قسەیمان وایە کە «خوا هەیە»، یا ئەم پرسیارە «ئایا دنیا دەوراندەور دەکات یان نا؟» ساڵانی درێژی بەندیخانە و مرۆڤ کوشتن و هەموو ئەمانە توانیویانە تا ڕادەیەك ئەوە بسەلمێنن کە «کورد هەن». پرسیارەکانی دیکەش وەك: «ئایا کورد گەلە یان نا؟». قۆناغێکی گرنگیان پێچووە. تەنانەت حاڵی حازر هێندێك کەس ئەوەیان پێقبووڵە کە کورد گەلە و هێندێکی دیکەش نا. وریای زمانی ڕەسمی بێ دەڵێت: «کۆمەڵگا ئەتنییەکان گەل نین». «کەمنەتەوەی گەلان»یش زاراوەیەکی دیکەیە. گریمان ئەوان ئەو ڕاستییەیان پەسند کرد کە کورد گەلە، ئەوسا نۆرەی ئەم پرسیارە دێت: «ئایا دەتوانێ خۆی بڕیاری چارەنووسی خۆی بدات یان نا؟». زۆریان پێیت دەڵێن: «لەبەر ئەوەی زۆر پارچە پارچەیە ناتوانێ. بەم پێیە

ئۆتۆنۆمی بەسە. بگرە پێویست بەوەش ناکات و سەربەخۆیی رۆشنبیری بەسە».
ئاوا مشتومڕ بەردەوام دەبێ. لە کۆی ئەم پرسیارانەش: ئایا کورد پێویستی بە حیزبە یان نا؟ بە رەسمیش حیزب لە کورد قەدەغەیە. لە سەرچاوە سۆشیالیستی‌یەکانیشدا هاتووە کە: «ئەگەر رێکخستنێکی سەربەخۆ دابمەزرێنت، لەگەڵ پرنسیپەکانی مارکسیزم - لینینیزمدا ناکۆک دەبێ». تا ئێستاش کەسانێك هەن داکۆکی لەم هەڵسەنگاندنە دەکەن. خەڵکانی سۆشیالیست و دەوڵەت پێکەوە داکۆکی لەم پرنسیپە دەکەن. هەڵوێستی حیزبی کرێکارانی تورکیا یان حیزبی سۆشیالیستی جاران هێشتا ئەم هەڵوێستەیە. واتە تێڕوانینیان دەڵێت: حیزب دامەزراندن سەرپێچی کردنە لە مارکسیزم - لینینیزم و دەوڵەتیش دەڵێت قەدەغەیە.
ئیتر جیاوازی نێوان ئەو جووتە هەڵوێستە چی‌یە؟ ئەمە بابەتی مشتومڕێکی دیکەیە. ئێمە حیزبمان دامەزراند، بەڵام ئەمجارە «ئایا ئەم حیزبە هیچ خەباتێکی دەبێ یان نا؟ ئەگەر دەستی بە خەباتیش کرد و چەکی هەڵگرت، چی ڕوو دەدات؟». مشتومڕەکە بە فراوانی درێژە دەکێشێ.
ئەوەی وا تا ئێستا کردوومانە وەڵامێك بووە بۆ سەلماندنی ئەوەی کە «کورد هەیەو گەلێکە دەتوانێ حیزبێك دابمەزرێنێ و دەتوانێ شەڕێکی سیاسی و سەربازی بکات». شەڕمان لە پێناوی ئەوەدا کرد تا بەم قۆناغە گەیشتین. کورد چی لێ‌بەسەرهات؟ کەمێك دەرکەوت و هەندێك خەسڵەتی کەوتنە ڕوو. واتە ئەختێك لە ڕەمزەکانی حاڵی بوون. ئەوەی بیری لێ‌دەکەمەوە ئەوەیە کە داخۆ: ئێمە کوردمان هێنایە بوون یا بەدیارمان خست یان خوڵقاندمان، کامیان ڕاستە؟
مشتومڕێکی دیکە هەیە دەبێ هەڵوێستەی لەلا بکەین، ئەویش ئەوەیە دەستەی ئەرکان دەڵێت: لە بنەڕەتدا کێشەیەك لەگۆڕێدا نەبووە، بەڵکو خوڵقێندراوە. ئەمە تێڕوانینە، نابێ هەڵوێستی دەستەی ئەرکان فەرامۆش بکەین. «کێشەیەك لەگۆڕێدا نەبووە، خوڵقێندراوە». مەبەستی ئەمە ئەوەیە «کورد نەبووە، بەڵکو خوڵقێندراوە»، وانی‌یە؟ سەرچاوە ڕەسمیەکان تا ئێستا ئەوە دەجوونەوە. ئێمە ئەم هەڵوێستە پشت گوێ ناخەین. بەڵام میللی‌گەری سەرەتایی دەڵێت: «لە کۆندا کورد هەبوون و مەزن بوون». بە پێی هەڵوێستی دەستەی ئەرکانیش: «کورد نەبوون، بەڵکو خوڵقێندراون». دەستەی ئەرکان بەم هەڵوێستەی داکۆکی لە هەڵوێستی کەمالی دەکات کە دەڵێت: کورد هەبوون، بەڵام لە دێرسیم و ئاگری بڕانەوە و گۆڕبەگۆڕمان کردن و بە چیمەنتۆ شاردمانەوە. کەچی میللی‌گەری سەرەتایی دەڵێت: بە درێژایی مێژوو لە سۆمەریەکانەوە دەستیان پێ‌کردووە و سەدان دەوڵەتیان دامەزراندووە و ئێمەش نوێنەرایەتی ئەو مەزنانە دەکەین. خێڵی ئێمە لە دەوڵەت گرنگترە. کوردێك هەیە بەم تەرزەیە...بارزانی... چوو بۆ ئەنقەرە و پشتێنی پانی لێ‌بەست و شەرواڵی کوردی ئەخشداری لە پێ‌کرد و لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن دەرکەوت و گوتی: لەوەتا من «ئەو کوردە مەزنەم». ئەمەش ناساندنی کوردە. ئێستا هەندێك کەس دەڵێن: کورد نی‌یە. هەندێکی دیکە دەڵێن: هەیە.

گەورەترین وێنەکێشی کاریکاتێر ناتوانێ وێنەی شێوەیەکی لەم کوردە حازرییە باشتر بکێشێ.

بەڵام ئێستا کوردێکی تازە دەردەکەوێ ئەویش (ئاپۆ)ی کوردە دێتە بەری مەیدان. ئەم ئاپۆ کوردە کێیە؟ دەستەی ئەرکان دەڵێت: نییە و من باوەڕ ناکەم، کورد نییە. ئەوسا بارزانی بە شەرواڵە تەخشدار و پشتێنە پانەکەی و جامانەکەیەوە ڕووی کردە لای ئەوان و گوتی: «کورد ئاوا دەبێ». بەڵام کوردبوونی من هێشتا جێی مشتومڕە. هێندێك دەڵێن: ئایا ئەرمەنییە؟ هێندێك دەڵێن: بەڵکو تورکی ڕەسەنە. هێندێکی دیکەش دەڵێن: گومان لە کوردبوونی دەکرێت. واتە هێشتا لە ناسکردنم نەبوونەتەوە. وانییە؟

ی.ك: بەڵێ، بێئەملاوئەولا.

س.پ: بەڵێ، هێشتا ناسکردنم تەواو نەبووە. ئەنجامی هەموو ئەمانەش ئەمەیە: ئەو ناسنامەیە چییە کە ئەوی پێ دەناسین؟ ناوێك لەمەوبەر لە گەرمەی مشتومڕی سەرکرداییەتیدا گوتم: ئاپۆچییەکی سەرسوڕهێنی لە من ئاپۆچیتر سەرهەڵدەدات و دەڵێت: من گەورەترین ئاپۆچیم. هەموو ڕۆژێك گەلێك نموونەی هاوشێوەم بە تووشەوە دەبن و وەختە بتەقمەوە. پێی دەڵێم: «کورد بوونی خۆتم بۆ بسەلمێنە لە ڕێگای ئیش و ڕێکخستن و کۆشش و خزمەتەوە». دەبینین ئەمانە هیچیان نین. بەڵام لە ڕووی ناوبانگ و ناوەوە کەس سەراوردی ناکەوێ. ئەگەر وازیان لێبهێنی، هەریەکەیان لافی ئەوە لێدەدات کە چەند کەرەتێك ئێمی تێپەڕاندووە. تێکڕایان لەو جۆرەن کە دەڵێن: من دەکوژم، من خەڵکی لە سێدارە دەدەم. لەو ئەرەجە دەچن کە باوکی لە سێدارەداوە. چۆن ئەوانە دەبن بە کورد؟

دەتوانم گەلێك نموونە بگێڕمەوە. دەبێ ناساندنی کورد لا لە زۆر لایەنی وەك مێژوو و سیاسەت و کۆلۆنیالیزم و میللیگەری سەرەتایی و هەڵوێستی بکاتەوە. لە هەموو ئەمانەش گرنگتر، دەکرێت ئەم ناساندنە لە ڕێگای (PKK)و ڕاستییەکەیەوە ببینین. پێویستە هەڵسەنگاندنی هەڵوێستی ئاپۆچی و کەسایەتی ئاپۆچی لەم چوارچێوەیەدا بکرێت. لەوانەیە کەسایەتی ئاپۆ جیاواز بێ کە کەسایەتییەکی زۆر ڕەتکەرەوەیە. هەوڵدەدەوە ڕەوشی ژیانم بە کورتی بگێڕمەوە. ڕەوشی ژیانم لە سادەوە بۆ ئاڵۆز دەست پێدەکات، لە ئاساییەوە بۆ ئەو کۆسپ و تەگەرە دژوارانەی کە لەو ڕێگا دوور و درێژەدا هەن و دڵی مرۆڤ دەریانئاسابات و، لە چەمکی لادێیی سادەوە بۆ ئاڵۆزترین و هەمە لایەنەترین هەڵوێستی فەلسەفەیی و ئەوەش هێزێکی گەورەی گەرەکە و پەرەسەندنێکی نائاسایی پێکدەهێنێ. بەو پێیە چەندین کتێب دەنووسرێن. ئەو کاتە پێویستە لەسەرمان بە شێوەیەکی سەرتاسەری و لە گەلێك ڕووەوە بڕوانینە بابەتەکە و بە باشی هەڵیبسەنگێنین. ئێستا ئاپۆی کورد و (PKK) بەلای تورکەوە شتێکی سامناکن، وانییە؟ ئەمە گەورەترین مەترسی سەر کۆمارەکە پێکدەهێنێ. وانییە؟

ی.ك: بەڵێ ئاپۆ و PKK سەبارەت بە تورکیا گەورەترین ترسن.

س.پ: تەواو. ئەمە بۆ کۆلۆنیەکانی دیکەش ڕاستە. هەروەها بۆ ئەمریکا و ئەورووپاش. ئەوانە دەڵێن: ئێمە ئەم تەرزە کوردەمان پێ‌قبووڵ نی‌یە، بارزانی کابرایەکی هاوچەرخە و بۆیەباخ دەبەستێ. ڕاستیەکەی ئەو لەو شتە کۆنە لە ژێر زەوی دەرهێنراوانەیە کە چوار هەزار ساڵە ملوتەوە، بەلای ئەوانەوە نوێ و هاوچەرخە، هەرچی (تاڵەبانی)شە لە بۆیەنباخدا مامۆستایە و بازیداوەتە مەیدانی دیپلۆماتی. بەڵام ئاپۆ، نازالین چی‌یە و ناودار نی‌یە. ئاوا دەڵێن و جارانیش بە منیان دەگوت: «ئاغایەکی نەناسراوە و خێڵی نی‌یە».

ی.ك: بەڵێ کوردێکی بێ‌خێڵە.

س.پ: بەڵام ئێستا ـ وەك باست کرد ـ ئەوان لە ئایدیۆلۆژیەکەی دەپرسن. ئایا کۆمۆنیستە یان نەتەوەپەرستە؟ ئەم جۆرە لێکۆڵینەیان هەیە. ئەمە لە بنەڕەتدا و بە پێی پرنسیپ چۆن کورت دەکرێتەوە؟ لە مەسەلەی کورددا ئەگەر ناساندنی (PKK)و ئاپۆ ڕوون بوونەوە، ئەمە وادەگەیەنێ کە هەوڵ و کۆشش لە ئارادان بۆ سۆراغکردنی ڕاستی. ئێمە کورد نە لەسەر بنچینەی ئەتنۆگرافی و نە نیشتمانی تەواو و نە ئینتەرناسیۆنالیزم هەڵناسەنگێنین. هەروەها بە پێی فەلسەفەی تەواو یا لەوەی کە کەسایەتی‌یەکی خاوەن ئاینە هەڵیناسەنگێنین. لە ڕێگای ئەم بابەتانەوە دەبینین کورد لە بارودۆخێکدایە دەبێ بە شت. هەمان کات لە بارودۆخێکدایە ڕەنگە هیچ نەبێ. کورد تا ڕادەیەك لە ڕووی ئەتنۆگرافی و نیشتمانی‌یەوە هەیە و لە دۆخی نەبوونیشدایە. بەڵام لە ڕووی ئایدیۆلۆژی‌یەوە کەمێك هەیە نەك زۆر. لە ڕووی فەلسەفەیشەوە زۆر کەم هەیە یا هەرگیز نی‌یە. کەچی لە ڕووی ئاینەوە هەیە، گەرچی ناتوانین بڵێین سەرجەمی کورد لەم یان لەو ئاینەن. ئەمە جێی سەرنجە. ناوی موسڵمانە، بەڵام لە ئیسلام نەبێ لە هەموو شتێك دەچێ. ڕاستی ئیمامەکان و ڕێبازە سۆفیێتیەکان ئەوپەڕی ئاڵۆزن. لە هەموو شتێك گرنگتریش نەبوونی پاکی و پوختەیی‌یە کە بە چەند ئاستێکی پێشکەوتوو داخراون. ئەوە خیانەتکاری کوردە کە سنوورێکی بۆ نی‌یە. پێتان دەڵێم: ناکرێت لە سەرتاسەری بەسەرهاتی کورد و لە گشت بابەتە کوردیەکاندا خیانەتکاری‌یەکی کورد نەبینی. بۆیە دەتوانین ئەم دەربڕینەی بەسەردا ببڕین: «گەلی هەرە خیانەتکار دەرهەق بە خۆی» و لەوەی کە زۆر نەفرەت لە خۆی دەکات و ئەو کەسایەتیەی کە سەری خۆی دەخوات. ئەم هەموو سیفەتانە چۆنایەتی نزیکبوونەوە لە ناسنامەی کوردی دیاری دەکەن و بیرۆکەیەکی لەبارەوە بەردەست دەخەن. واتە ڕێگا و شێواز دیاری دەکەن. لەبەر ئەوە ئێمە ناتوانین خۆ تێهەڵکێشی هەڵسەنگاندنی سادە و هەرزانبەها بکەین، بەڵکو دەبێ نەڵێین نی‌یە. کورد هەیە و هێندەی مێژووی مرۆڤایەتی دێرینە و تا مێژووی ئەمڕۆ لێکنەپچڕاوە. واتە کورد گرنگترین چیرۆکی مرۆڤایەتی‌یە. هەموو ئەمانە لە چی دەچن، دەزانن؟ لە مرۆڤی مۆمیاکراو و مرۆڤی بەندیخانە و مرۆڤی لەدامێندا ژیاو و مرۆڤی ون و لەگۆڕنراو. بەڵام ئەو مرۆڤە ڕاستەقینەیەیە کە خاسیەتە بنچینەییەکانی مرۆڤایەتی پێوەیە و بە بارودۆخ لە مرۆڤی زیندوو

دەچن. ئایا ئەمە ڕوونە؟
ی.ك: هەر زۆر ڕوونە..

دەکرێت ئەم مەسەلانە
بە بێ ڕشتنی خوێنێکی زۆریش چارەسەر بکرێن.

س.پ: کورد ئەمەیە. بە واتایەکی دیکە شیکردنەوەی کورد شیکردنەوەیە بۆ مرۆڤایەتی و ڕزگاری کورد، ڕزگارییە بۆ مرۆڤایەتی. تۆ کوردم بە تەواوی بۆ ڕزگار بکە، من پێت دەڵێم هەموو دنیا ڕزگاری بووە. بەڵام ئەگەر کورد بەم داروبارەوە مایەوە، ئەوە ئەم دنیایە هەموو خراپی و ناخۆشییەکی تێدا هەیە. کورد بە واتایەکی دیکە پوختەی سەرجەم لایەنە خراپەکان و ژان و زوور و مەرگەساتی مرۆڤایەتییە. واتە ئاوێنەی هەموو ئەوانەیە و بەڵام هەر بە مرۆڤی دەمێنێتەوە، چونکە دەستی لەم خراپیانەدا نەبووە. خەڵکانی دیکە دەستیان تێدا هەبووە و بەسەر ئەمدا دەشکێنەوە. ئەگەر کورد ئەم هەموو دزێوی و کۆلۆنیالیزم و زەبرو زەنگ و قڕکردنەی هەبووبێ، ئەوە غەیرە کورد ئەوانەی کردووە. جا لەبەرئەوەی کە هەموو ئەوانە بەدن، بۆیە غەیرە کورد دەبێتە بەدکار نەك کورد.

ئەگەر وا بە قووڵی لاتان لە شیکردنەوەی کورد کردەوە، دەتوانن پێناسەیێکی ڕاستی مرۆڤایەتی بەدەست بهێنن. من ئەوە ناڵێم لەبەرئەوەی کە کوردم، یا لە کەسانی دیکە پتر پێوەندیم بە کێشەی کوردەوە هەیە، بەڵکو وەك ڕووداوێکی کۆمەڵایەتی دەیڵێم. دەتوانن ئەنجامی زۆر گرنگ دەستگیر بکەن. مەبەستم ئەوەیە نکوولیکردن لە کورد هەڵەیەکی قورسە. پێم وایە توێژینەوە و پەردە هەڵماڵین لە ڕووی باروودۆخی کورد زۆر گرنگە. ڕووداوی (ئاپۆ) لە ئارادایە. ئەم خاڵەش بەربەرەکانێی چارەسەر دەکات. سەرنج بدەن من مشتومڕ دەکەم و تێدەکۆشم بۆ گەیشتن بە چارەسەری ڕووداوی ئاپۆ. ئەم مەسەلەیەش پێوەندی بە گشت ڕژێم و سیاسەتە ئیمپریالیەکان و بە تەرزی کۆنی کوردەوە هەیە و لەگەڵ ئەم هەموو مەسەلانەدا لام لێکردووەتەوە، سەرباری تەرزی تورکیش کە زۆر زەبروزەنگ بەکاردێنن و هەوڵی نەهێشتنی کورد دەدات. هەروەها لەگەڵ ڕژێمی تورکیا و پێوەندییەکانیدا و لەگەڵ ئەم شەڕە سامناکەدا لام لێکردەوە. هەموو ئەمانە خۆم بووم. من بووم گوتم و کردم و پەتی خۆمم پچڕاند و بەم پلەیە گەیشتم. ئایا ئەم تەرزە کوردییە چۆن دەبێ و منیش چۆن دەبم؟ چۆن دەمخەنە نێو قاڵبێکی کۆمەڵایەتی و وەڵامم بۆ کێشەی ناسنامە چی دەبێ؟ من تەمەنم چل و چوار ساڵە و بە سەرگەرمی منداڵانەوە لە ناوەندی کاردا دەژیم و پەلەم لێیە و زۆر دان بەخۆدا دەگرم. بەڵام ئەگەر سەرنج بدەن چرکەیەکی وەختەکەم بەوپەڕی چڕوپڕییەوە تێدەپەڕێ. هەوڵدەدەین شتێکی تازە و جوان و دادپەروەرانە بخەینە ڕوو کە

هاوسانی و ئازادی و ڕێز لە کوشش گرتنی تێدابێ و بۆ سروشت و ژینگە بنەوەی بێ. لەوانەیە بڵێن تۆ ئایدیالیستانە بیر دەکەیتەوە. بەڵام ئەوی ڕاستی بێ ئێمە هەوڵی خولقاندنی شت و تەرزێکی نزیک بە بەهەشت دەدەین.

ی.ك: بەڵام ناچێتە بەهەشت.

س.پ: ناچێتە ناوی. بەڵام وەك عەرەفات «واتە عەرەفەی بەهەشت»ی دەهێنێتەوە. هەرچۆنێك بێ ئێمە ئەو جوانی‌یە دابین دەکەین کە بۆ چوونە نێو بەهەشتی سازدەکات و وای لێ‌دەکەین خاوێن بێ، مەبەستی ئەو شەڕەی کە دەیکەین ئەوەیە، ئەمە شێکردنەوەی مرۆڤە، ئەگەر سەرنج بدەی من هەوڵدەدەم لە چوارچێوەی شیکردنەوەی مرۆڤایەتیدا بچمە ناخی کوردەوە. ئەگەر سەرکەوتین ئەوە کارێکی باش دەبێ. من وای دەخەملێنم کە کارێکی بەمانادار و مرۆڤانە و ئینتەرناسیونالانەیە. هەرچۆنێك کورد فەرامۆش بکەن و لەبەرچاوی نەگرن، کاری کورد هەروا ئینتەرناسیونالی دەمێنێتەوە و هێندەی مێژووی (مرۆڤایەتی کۆن) دەبێت و هێندەی پاشەڕۆژی مرۆڤایەتیش شتی تازە لە دووتوێیدا هەڵدەگری و ناسنامەکەی دەنوێنێ. ئێمە لەسەر بەجێ‌هێنانی ئەم کارە پێداگرین.

دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە شیکردنەوەی ناسنامەی کوردی تا ئەندازەیەکی زۆر یارمەتی شیکردنەوەی ناسنامەی تورکیش دەدات. بۆیە پێویستە لەسەر تورك خۆی بناسێنێ تا بتوانین پێکەوە ئیش بکەین، چونکە گەلێك شت هەن پێویستی‌یان بە یەکێتی و برایەتی هەیە. حەزدەکەم بڵێم و بانگیان بکەم بۆ بنچینەیەکی ڕاست و نکوولی یەکتر نەکردن بەهۆی شیکردنەوە و تێگەیشتنی ڕاستەوە تا بەبێ خوێنی زیاتر ڕشتن بگەینە چارەسەرێکی لەبار. لەمەوە بانگی کەسایەتی ڕەسمی و ناڕەسمی و کرێکار و بورژوازی و لاو و ژن و پیاو دەکەم و بە گشتیان دەڵێم: بە حسێب و حسێبکاری خۆتاندا بچنەوە دەرهەق بە بێداربوونەوە و ناسنامەی کوردی کە لەبەردڵتاندا گرانن. کورد هیچ زیانێکتان پێ‌ناگەیەنێ. ئێوە هێزتان لەیەك لاوە دەبرد. لە ئێستا بە دواوە لە دوولاوە دەیبەن. ئەمە شێوەیەکی ڕاستی هێز و توانایی‌یە. کورد هەوڵەتی جێ‌وڕێ‌یەکی پایەبەرزی لە نێو مرۆڤایەتیدا هەبێ.

ی.ك: بەڵێ، بە شێوەیەکی زۆر باش گوتت.

مرۆڤی ئێمە پێویستی بەوەیە بە بیر و مشتومڕ و هەڵسەنگاندن نیشتمانی خۆی بناسێ و بە گیان تێیدا بژی. کە ئەوە بەدی هات، دەتوانین باسی گەڕانەوەیەکی ڕاستەقینە بۆ نیشتمان بکەین.

س.پ: هەرچی مەسەلەی گەڕانەوەشە بۆ نیشتمان، وای تێدەگەم ئەم گەڕانەوەیە مانایەکی زۆر فراوانی هەبێ. ئەگەر بە تەنێ گوتمان گەڕانەوە، ڕاست نی‌یە. واتە وەك ئەوەی تۆ بۆ شوێنێك بگەڕێیتەوە کە پێشتر هەبوە و تۆ لێی‌دابڕاوی. ئەوی

ڕاستی بێ دیاردەکانی ڕیشەکێش کردن و ڕۆیشتن و گەڕانەوە زۆر تێکچڕژاو و نادیارن. ئەگەر هەر دەبێ باسی گەڕانەوە بکەین، ئەوە ـ وەك کەمێك پێشتر کردمان ـ گەڕانەوە ناسانددنی گەرەکە. پێویستە لەسەر سەرکردە بپرسێ: من چیم و لە چ مێژوویەکەوە هاتووم. بۆیە دەبێ لەگەڵ مێژووی خۆیدا بگەڕێتەوە. ئەمە گەڕانەوە لەگەڵ بەشێکی ئەم مێژووەدا دەگەیەنێ. ئێمە ئەم جۆرە گەڕانەوەیەمان دەوێ. ئەوەتی هەڵکەوتووین بۆ ئەوە، لەسەر ئەم شێوازە دروستە سوورین بۆ شیکردنەوە و داکۆکی لێدەکەین و کردوومانە بە شێوازێك بۆ حاڵی بوون لە ڕاستی ڕۆژانە. ئەو زیانەی کە کورد دەیگوزەرێنێ، لە هەردوو ڕووی ئابووری و سیاسییەوە چی دەگەیەنێ؟ پێویستە لە باروداخی ڕاستەقینەی ڕۆژانە تێبگەین. واتە بیکەین بە بوونەیەك بۆ خۆناسین. دەبێ گەڕانەوە بەم شێوەیە بێ. هەر ئەمە بە کەمی ڕوودەدات. بەڵام ئەوەی کە تۆ مەبەستتە گەڕانەوەی فیزیاییە لە دەرەوەی نیشتمانەوە.

ی.ك: ئەختیر، من لە چۆنییەتی ڕوودانی ئەوە دەپرسم. ئایا وەك مەشق وا دەبێ، یان لە شێوەی بەرنامەدا دەبێ؟

س.پ: لە هەموو شتێك گرنگتر گەڕانەوەیە بە گیانەوە. مرۆڤی ئێمە لە گیاندا لە نێو ئامۆییەکی گەورەدا دەژی.

ی.ك: مەبەستتان گەڕانەوەیە بۆ بنەماکان؟

س.پ: ئامۆییەکی گەورە لە گیاندا هەیە و ئەم ئامۆییەمەش زۆر گرنگە. ئەو مرۆڤەی کە بە گیان ناگەڕێتەوە بۆ لای خودی خۆی، ناتوانێ بە بیر بگەڕێتەوە لای. ئاخۆ گەڕانەوە یەکەمجار لە گیاندا دەبێ یان لە بیردا؟ ئەمە گرنگ نییە. گەڕانەوەی بە گیانی و فیکری هەردوو پێویستن. ئەمە چی دەگەیەنێ؟ بیرکردنەوە و هەست کردن بە ڕاستی خۆی. ئەو لە نیشتمانەکەی هەڵدێت، چونکە ئەم نیشتمانە داروپەردووە. پێی دەڵێی: هاوڕێم نیشتمان داروپەردوو نییە، گەنجینەییەکی تێدایە. بگەڕێوە بۆ نیشتمانەکەت. بەڵام ئەو وا وەڵام دەداتەوە: نیشتمان و جوگرافیا بووەتە ئازاری و مارێش هەن، هەڵدێم. ئەوە دەڵێت.

پێی دەڵێی: ئەختیر، ئەوەندە خواردەمەنی و خانووبەرەی لێیە بەشی سەدانی وەك تۆ دەکات. کابرا بیر لەوە ناکاتەوە و لێی هەڵدێت و گیانی تەنگ دەبێ و درێژە بە هەڵاتن دەدات. دەبێ لەم بارەیاندا گیانی خۆی بۆ نیشتمان هەڵبگرێ. ئەمە کارێکی گرنگە. مرۆڤی ئێمە پێویستی بەوەیە بە بیر و مێشووم و هەڵسەنگاندن نیشتمانەکەی بناسێ و بە گیان تێیدا بژی. کە ئەوە بەدی هات دەتوانین باسی گەڕانەوەیەکی ڕاستەقینە بۆ نیشتمان بکەین. عەقڵی کوردی بە تورکی و عەرەبی و فارسی بیردەکاتەوە، یان وەك ئەو حیکایەتانە بیر لە خەڵکی دیکە دەکاتەوە. بەڵام بیر لە خۆی ناکاتەوە. لەبەر ئەم هۆیە دەبێ گەڕانەوەیەکی مەزن لە بیردا هەبێ و ئەم گەڕانەوە فیکرییەش بە ئامراز و کەرەستە و هەڵسەنگاندنی ئەو بێ. ئەمە گەڕانەوە دەگەیەنێ بۆ چیاو بەرد و گورگ و باڵندە و مێژوو و زەریاچە و

دەشت و ڕۆشنبیری و زمانی سوی و هەموو جۆرە ڕاستییەکی دیکەی کۆمەڵایەتی
و سیاسی و دامەزراندنی بیروڕاکانی بە ئەندازەی ئەوانەی شۆڕشەکەی. بە کورتی
دەبێ پێنجەکەی بیرکردنەوەی بەسووڕێنەوە و ئەوە گرنگترین ئاڵوگۆڕە کە ئەوانەیە
ڕووبدات. وەک گوتم: ڕەنگە گەڕانەوەش گیانیش لەگەڵ ئەم گەڕانەوەیەدا بێ.
پێویستە لە خۆی نەترسێ و بەو شێوەیە ئەبێ کە دوژمنەکانی داوای لێدەکەن.
قسەکردن و خۆشەویستی بە پێی خواستی دوژمنان کتومت نامۆیییە و
مەترسییەکی گەورەیە. کورد پێویستییەکی زۆری بەم گەڕانەوەیە هەیە. مەبەستم
ئەو کوردەیە کە پاشماوەی کوشتارە بە کۆمەڵەکانە. ئەگەر لێمت بپرسیایە پێتم
دەگوت: کورد پاشماوەی کوشتاری بە کۆمەڵە و لە ڕووی فیزیاییەوە بە هەموو
ناوچەکانی جیهاندا پەرشوبڵاو کراونەتەوە بەشێکی گەورەیان بە ئەنادۆڵ و
ناوەڕاستی ئێران و حەلەب و ئەورووپا و چەند ناوچەیەکی دیکەدا بڵاوەیان
لێکردووە، بەشە کەمەکەیان لە نیشتمانەکەدا ماونەتەوە و چوار هێندەی خۆشی لە
دەرەوەن. لە ڕاستیدا ئەوە وەک بازرگانی کۆیلە وایە. ئەوانەش کە ماونەتەوە سەرەتایی
و پاشکەوتوون و وەک شوان بۆ کۆلۆنیالیزم کاردەکەن و زەوی بوورە دەکێڵن.
ئەوان بۆ ئەم مەبەستە ـ واتە خزمەتکردنی داگیرکەران ـ لەوێ بەجێ هێڵراون.
گەلێک کەس بە بازرگانی کۆیلە ڕۆیشتن. ئەوانەش کە ماونەتەوە شوانی و کشتوکاڵ
دەستیان ماچ دەکەن و لەوێ لەهێڵراونەوە خزمەتی خۆیان بکەن. بەو پێیە
پێویستە کاروبارەکانی بگێڕدرێنەوە سەر ڕاستە ڕێی خۆیان. نموونەیەکی
هاوشێوە لە مێژوودا هەیە. جوولەکە بە هەموو پارچەکانی جیهاندا وەربوون، بەڵام
ئێستا و پاش تێپەڕینی دوو هەزار ساڵ بۆ فەلەستین دەگەڕێنەوە و لێرەش
چرووپری ئەم گەڕانەوەیە دەبینن.

ی.ک: ئەرمەنەکانیش.

س.پ: ئەرمەن باروودۆخێکی هاوشێوەیان هەیە و ئەوانیش پەیبەندی گەڕانەوە
بوون. وەک نموونەیەک لەسەر جوولەکە، گەلێک جوولەکە دووهەزار ساڵێک بوو لە
حەبەشە بوون و کەس نازانێ چۆن گەیشتنە ئەوێ. جا کە گەڕانەوە بۆ فەلەستین و
لە فڕۆکە دابەزین، خاکیان ماچ کرد و باوەشیان پێدا کرد. بەڵام کورد تا ئێستا
ڕادەکات، لە کاتێکدا بازارچق و دیرسیم و بستان و بینگۆل و ئوورفە سەرتاسەر
لە دانیشتوانی خالی کراونەتەوە و تەنیا هەکاری مابوو، وا ئێستا ئەویش چۆڵ
دەکرێت.

هەمان کات خەڵکانی دیکە بۆ نیشتمانیان دەگەڕێنەوە و تێیدا چەقبەستە دەبن و
دەست بە ئیشتمانپەروەری خۆیانەوە دەگرن. کورد لە کۆچێکی بەرفراواندا دەژین.
بۆیە دەتوانین لەسەر (PKK) بڵێین: بزووتنەوەی ڕاگرتنی کۆچکردنە و، ئەگەر
(PKK) لەم دواییەدا نەگەیشتبایە جێ، کورد هەموویان کۆچیان کردبوو و
کەسیان لێنەمابووەوە. کودەتای (١٢)ی ئەیلوولیش جوڵانەوەیەکی کۆچ پێکردنی
کوردە. ئەو کوردانەی کە لە قۆناخی (١٢)ی ئەیلوولدا دووچاری کۆچ پێکردن

بوون، لەو ژمارەیە زۆرترن کە بە درێژایی مێژوو کۆچیان کردووە. زۆربەی گوندە کوردنشینەکان ئێوە چۆڵن. هەموو یەکێك دەتوانێ ئەمە ببینێ. بەشێکی زۆری گوندەکان لە ماوەی ١٢ یا ١٣ ساڵی ڕابردوودا چۆڵ کراون و ئەوانەش کە ماون یان منداڵی چکۆلەن یان پیر و پەککەوتەن. ئەگەر دواجار (PKK) نەماتبایە ناوەوە بڕابوونەوە. لەو شوێنانە کە چۆڵ کراون لە بری ئەوان کۆچەرانی تورکی لە دەرەوە هاتوویان تێدا نیشتەجێن. بە تورك کردن هەمیشە بەردەوامە. چالاکی نیشتەجێ کردنی تورك هاوشانی چالاکی کۆچ پێکردنی کوردە و لەو کارانە دزێوتر و درندانەترە کە تورك بە ئەرمەن و ڕۆمی کردوون. هەمان شتیش بە کورد دەکرا. تیرۆریی دەوڵەتی تورکیا لە (PKK) لەم خاڵەوە سەرچاوە دەگرێ وەك ئەوەی بڵێت: چۆن بۆت هەیە ببیتە سۆنگەی ڕاگرتنی ئەم کارە مێژوویە گەورەیە و چۆن وەك بەربەست لە ڕووی ئەم کۆچ پێکردنەدا ڕادەوەستی؟ جا بە بێ ئەوەی کە هیچ چالاکییەکی سیاسی بکەن، ڕوودەکەنە گوندنشینی کورد و یەخەگیری ئەشکەنجەدانێکی ترسناکی دەکەن بۆ ئەوەی کۆچ بکات. ئەگەر سەرنجتان دابێ، ئەوان هەمان شێواز لەگەڵ گوندنشینانی ناوچە شاخاوییەکاندا بەکار دێنن و ناچاریان دەکەن بچنە (شەڕناخ و جزیرە و نوسەیبین)، ئەوەش لە ڕێگای ترساندن و ئەشکەنجەدانیانەوە. لەو ڕاپۆرتانەی کە ڕۆژانە پێمدەگەن دەڵێن: ڕۆژانە بۆردومانی فڕۆکە و ئەشکەنجەدانی ترسناك هەن بۆ کۆچ پێکردنی دانیشتوانی گوندەکان و ئاوارە و پەراگەندەکردنیان. ئەمە تا ئەمڕۆ بەردەوامە و مەترسییەکی گەورە پێکدەهێنێ.

بایەخدانی لە ڕادەبەدەرمان بە گەڕانەوە بۆ نیشتمان گرنگییەکی زۆری هەیە بۆ بەرەنگاری کردنی ئەم پەرشبڵاوییە. ئەگەر بە سوود وەرگرتن لە ڕاستییە مێژووییەکان ئەم گەلەکۆمەییمان نەکردبایە بۆ گەڕانەوە بەرەو نیشتمان، ئەوا تێکۆشان دوایی پێهاتبوو و کورد تەواو بوو بوو. ئەگەر دلێرانە بەرخودانمان نەکردبایە، ئەوا داگیرکەر بە بەشداری خیانەتکاری میللیگەری سەرەتایی،کوردی دەبڕاندەوە. ئەو نۆکەرانە بۆ دوایی پێهێنانی کورد لەگەڵ دوژمندا ئیش دەکەن. ئەمە لە بیرەوەری مەلا عەبدوڵلای شێخی گەورەماندا دەڵێم کە تەمەنی خۆی لە ٩٨ ساڵ دەدا، دەیگوت: کێشەی کورد لە ساڵی ١٩٧٥ دا کۆتایی هات. لە دواساتدا پەی بەوە برد کە «بارزانی کورد نییە، بەڵکو نۆکەرە». پێویستە ببرای ببڕ بەوانە نەخەڵەتێین کە جلی کوردی (شاڵ و شەپك) لەبەردەکەن، چونکە نۆکەرانیش جل وبەرگیان دەگۆڕن. پێویستە ئەمە بزانین. بە کورتی کورد و کێشەی کورد خەریك بوو دوایییان پێ بێ. ئایا قڕتێخستنی کورد شتێکی باش دەبێ؟

وەك بۆم باس کردن، ڕزگاری کورد ڕزگاری مرۆڤایەتییە. بێداری و ژیانەوەی کورد، بێداری و ژیانەوەی مرۆڤایەتییە. گوتیشم: با ئەم خاڵە فراوان بکەین. بەڵام درندایەتی (١٢)ی ئەیلوول و درندایەتی کەمالیزم کە لە ڕووی درندەیی و هیچ و پووچییەوە لە قۆناغی عوسمانییەکانیشی تێپەڕاند، هەردوو بەرەو ڕووماں

بوونەوە. پێویستە هێندێك کردەوە لێك جوێ بکرێنەوە. عوسمانیی چێتی جوولانەوەیەك نەبوو بۆ سڕینەوە و نەهێشتنی گەلان و نکوولی لە زمان و نەتەوەیان نەدەکرد. بەڵام مستەفا کەمال و ڕژێمی تورکیا وانین. بەوپێیە ئەوانە هەڵخوڕ و زۆردارن.

ئاینی ئیسلام سەرباری هێرش و فتوحاتەکانی، نە هیچ گەلێك و نە ڕۆشنبیری ئاینی و نە زانستەکەی لەنێو نەبرد، کەچی ئایدیۆلۆژی نەتەوەیی کەمالی بڕیار لەسەر سڕینەوە و نەهێشتنی بێئەملاوئەولای گەلان دەدات. پێویستە لە چوارچێوەیەکی زانستیدا لا لەم بابەتە بکەینەوە.

ئەرمەن و ڕۆم و کەمە نەتەوەکانی دیکەش ڕۆیشتن و، هەر کورد مایەوە. ئێمە باش دەزانین جوولانەوەی (١٢)ی ئەیلوول لەم ڕووەوە ڕەنگی بۆچی دەڕشت. هێشتا هێندێك کورد هەن بەم بارودۆخە قایلن. ئەڵێك نراوەتەوە و پەنهان دەکرێت مەسەلەکە دوایی پێبێنین. لەم دەستپێکەوە دەستم بە گفتوگۆمەی گەڕانەوە کرد، لەبەر ئەوە نا کە کوردم، بەڵکو لەبەرئەوەی کە کێشە و مەرگەساتێکی مرۆڤایەتییە و کوشتارێکە لە مرۆڤ دەکرێت. بۆیە پێویستە لەسەرم بەهرەکانم و بەرهەڵستی و بەرخودان بە پێی دەسەڵاتی خۆم بەکاربهێنم. سەرباری دژوارییە گەورەکان ئەوەم کرد و دنیا و ژیانم بۆ ئەوە ڕاگرت تا سنوورێك بۆ ئەم کوشتارە دابنێم. دیارە من شێوەکەی دیکەی ژیان و خەسڵەتە کۆنەکانی خۆمم لە سالانی هەشتاوە فەرامۆش کردووە و گوتم: نابێ ئەم بەشە پڕ بەهایەی مرۆڤایەتی ون بێ، چونکە بەلای منەوە ئەمە ون بوونی سەرلەبەری مرۆڤایەتی دەگەیەنێ. ئەگەر وەلامێکتان بۆ ئەو کەسە دەوێ کە دەپرسێ خەباتی ئاپۆ چۆنە و بۆچی ئاپۆ لە سیاسەتدا کار دەکات؟ پێویستە لەسەرتان ئەم بابەتە ببینن. ئەگەر گەردێك مرۆڤایەتیت هەیە، ئایا دەتوانی دەستەوەستان ڕابوەستی؟ من ئەم پرسیارە لە هەمووان دەکەم بە حیزبییەکانیشەوە. ئێوە لە قۆناخی قڕتێکەوتنداو، بۆچی ڕازی دەبن مرۆڤایەتیتان کۆتایی پێبێت و، تەنانەت بە باشیش داکۆکی لە خۆتان ناکەن و چۆن بانگهێشتی مرۆڤایەتی دەکەن و بەهرەکانتان ناخەنە گەڕ؟ من لەوە بەقینم کە هەڵوێستتان نەرمە و لە من حاڵی نابن و نازانن داوای چی دەکەم. با ڕێ بدەین بە کەسانی دیکە. هەتا ئەندامانی (PKK)ش لەم بارەیەوە زۆر نازانن. پێم وابوو ئەوە دەزانن. جا بۆ تێگەیاندنیان ساڵی چوارجار شیکردنەوە دەکەین. بەڵام لە سەروبەندی شەڕی باشووردا بە بێسوودمان زانی. وە ئەگەر ئەوانەی کە لەگەڵتدان ئاوا بن، دەبێ ئەوانەی دەرەوە چۆن بن؟ چۆن دەتوانن ئەم ڕووداوە گەورەیە بەخۆبگرن.

پێشتر پێمگوتن هێشتا مشتومڕ بەردەوامە لەسەر ئەوەی کە: ئایا کورد هەیە یان نا؟ ئایا نەتەوەیە یا کەمایەتی یان گەل؟ مرۆڤایەتی لەوێ دووچاری مەرگەسات و پەرتەوازەکردنێکی گەورە بووە. من نالێم وەرە و لە شەڕەکەمدا پاڵپشتم بە. بەڵام دەڵێم ئەم بابەتە زانستییە بناسێنە و بیسەلمێنە. ئەگەر هەر

سەلماندنێکت بەردەست خست، ئایا دەبی بە ئەندامی (PKK) یان دەبی بە کادیرێکی (PKK)؟ بێگومان دەبی. پێویستە ئەم کارەت بە پێی یاسا گونجاو نەبێ. وەك گوتم من لەرێگای تێگەیشتنی بنچینەیی کێشەکەوە لام لە بزاڤی ئەم گەڕانەوە مەزنە کردەوە و گەلێك گرانیم تووش هات و کۆششێکی لە وزەی خۆم بەدەرم کرد و بۆ خستنە رووی ڕاستیش نەرم و نیانیم پیشانداو لە دڵی خۆمدا گوتم: ئەوە پێویستییەکی ناچاری وەك نوستن و حەوانەوە و ژیانی ئازادە، هەموو ئەمانە بوەستێنە و کراوە و خۆڕاگرنە و پەیوەستەی کرۆکی کارەکە بوە، مەترسی بینە و هەر لە سیاسەتی دارایی و ڕێکخستنەوە تا تەرزی کادیران و شێوەی شەڕ بە پێی ئەوە خۆت ڕێکبخە. هەموویانم کرد و پەیدام کردن، چونکە بە چاوی خۆم مەترسیم بینی. ئێوە ئەو دۆخی مەترسییە دەزانن کە بە دۆخی سوپا دیاری دەکرێت. دۆخی سوپاش پەیوەستەی ئاستی ئامادەییە و ئەمەش دۆخی سەربازی ڕوونی دەکاتەوە. هەموو ئەمانە لە پێناوی گەڕانەوەی ئارە و ڕاگرتنی پەرتەوازەییدا بوون. ئەمە ڕوویدا. واتە ئێمە دەرکمان بە بایەخی ڕاگرتنی کرد، لە کاتێکدا زۆر کەس بەو پەرتەوازەییە نازانن کە تێیدا دەژین. دەکرێت لەسەر ئەم پەرتەوازەییە بڵێین: بزاڤی مرۆڤ خستنە نێو زەوی، واتە گۆڕ کردنێتی. لەو هاوارەم تێبگەن کە شەو و ڕۆژ نابڕێتەوە ، وە لە بانگەواز و کردەوە و شەڕیشم بگەن.... هەستم پێبکەن، شتێکتان بەسەردا دێنت. ئەمە ڕاستییەکە هەوڵی تێگەیشتنی دەدەن و هەموو ئەمانەش لە پێناوی ئێوەدان.

پێویستە تورك زانی دانیشتنی لە دەوری مێزی دانوستاندندا هەبێ.

ی.ك: بەڵێ وایە.

س.پ: بە قەناعەتی من خۆگرێدان بە ئاپۆوە هاوشانی چوونە بەرەو پیری ئەم بانگەوازە و، ئەمەش گرێبەرانێکی باش و گەورەیە. پێم وایە من وام لێ کردوون هەست بکەن و تێبگەن. چونکە ئێستا هەست بە گەورەیی و قەوارەی مەترسییەکە دەکرێت.

ی.ك: خۆگرێدان بە ئاپۆوە پاش هەڵگەڕانەوە لە کوردستان سەری هەڵدا، وانییە؟

س.پ: بێگومان. پێش ئەوە یەکێك پێی نەدەگوتم «مەرحەبا». مەبەستم ئەوەیە ئاپۆی یەکەم بەت پچڕینی خۆی بوو و خەڵکی بە لاڕێدا دەبرد. بەڵام کە وام لێ کردن هەست بە مەترسییەکە بکەن، ئەوسا وایان لێ هات بڵێن: ئای ئاپۆ پێویستیمان بە تۆ بوو و توند پەیوەست بووین و ئێمە کادیری تۆین و زۆرمان خۆش دەوێی. دیارە هەموو ئەمانە بەلای منەوە کێشە نین. بەڵام کێشەی گرنگ ئەوەیە وایان لێبکەی هەست بە مەترسی بکەن و بیانکەی بە هێزێکی بەرپەرچدەرەوە بۆ بەرەنگاری ئەم مەترسییە. ئێستا ڕووی لە پێشمان کردووە و

گەڕانەوەش کارێکی باشە و بە سەرگەرمییەوە دەکرێت. زۆریان گوێ بە مردن نادەن و پێیان وایە گەورە دەبن. جارێکی دیکەش بە گەنجەکانی کورد دەڵێم: ئێوە ناتوانن ئەم گەلەکۆمەی گەڕانەوەیە ڕابگرن. من میکانیزمی لیش و کاریم دامەزراند و گرێ کوێرەکەیم کردەوە. ئەمە شەڕێکی ڕزگاری ئاسایی نییە و ناکرێت بە شێوازە سەربازییەکان تێیبگەین و ناشکرێت لە ڕوویدا ڕابوەستین. ئەوە ڕووداوێکی گیانی و مرۆڤانەیە، ئەوە شۆڕشە و جووڵانەوەی ڕۆحە. لەم بزاڤە لە دەماخدا دەست پێدەکات و دوایی دێت و، ناکرێت بە شمشێر یا چەك ڕابگیرێت. وەرن لە ڕاستی تێبگەن. ئەوان هەوڵدەدەن بڵێن: حالی بووین و پەسندمان کرد. بەڵام نا، مەسەلەکە ئەوەندە سادە نییە. هەوڵبدەن تاسەر لە ڕاستی تێبگەن. ئەگەر دەتانەوێ شتێکی کەمی بەشی خۆتان لەو شێوە بنچینەییە وەربگرن، من دەتوانم بە یەك ڕۆژ شەڕ ڕابگرم، ئەگەر چی ئەوان هەموو ڕۆژێك ڕایدەگەیەنن ئێمە دڕندە و تیرۆرکارین. ئێوە بیوەستێنن و منیش دەیوەستێنم. ئێوە بدوێن و منیش دەدوێم، بەڵام تا کۆتایی لێمان مەدەن...ئەمە بەسە. ئەگەر ویستتان با جیهان لە نێوانماندا حوکم بدات. لە کۆتایی مشتومڕەکەماندا بڕیارەکەیان هەر چۆنێك بێ من پێی ڕازیم. با هەمووان بخەینە جێی حوکمدان و با بڕیاری خۆیان بدەن، ئەوەم بەسە بە ئازادای داکۆکی لە خۆم بکەم.

پێویستە تورك لەمە دانەچڵەکێن. بەم پێیە پێویستە زاتی ئەوە بکەن لە دەوری مێزی دان وستاندندا دابنیشن. بۆچی بەردەوام لەمە هەڵدێن؟ لەبەر ئەم هۆیە نامەوێ بڵێن تیرۆرکارە و لە هیچ حاڵی نابن. بە دەوڵەت و گەورەترین سەری دەڵێم: لەگەڵ گەردێك جەربەزەیی شك دەبەن و هێندەی سەرە دەرزییەك لە مرۆڤایەتی تێدەگەن، وەرن با بەرانبەر بە یەکدی دابنیشین و قسە بکەین. بەڵام تورکیا لەم جۆرە کەسەی تێدا نییە.

ی.ك: بەڵێ زۆر جوانە.

س.پ: بێزمان بە جێیان هێشتین، بەڵام من کەوتمە قسەکردن. مادامێکی زمانیان درێژە، با بێن قسەبکەین.

ی.ك: بەڵێ ئەم قسەیەتان باڵا دەکات. لەو کاتە ئەو پیاوە پەیدادەبێ کە دەتوانێ قسە بکات. ئێستا ئاوڕی برام پرسیارەکانم بەم ڕوونکردنەوانەتان تەواو دەبن و سبەی بە ئامادە بوونی هەڤالان دێینە سەر دوا بەشی گفتوگۆکەمان. ئەوی ڕاستی بێ گفتوگۆکەمان زۆر جوان بوو، من ئەو پەڕی مەمنوونم.

بەشی سێیەم

بەشی سێیەم

پرۆسەی شۆڕشگێڕانە خۆی بوو ئێمەی ڕووبەڕووی ڕۆمان کردەوە.

ی.ك: ئەمڕۆ کۆتایی بەم گفتوگۆیەمان دەهێنین. بۆیە مۆڵەتت لێوەردەگرم تا هەڤاڵانی لاویش بێنە پالمان. لە گفتوگۆکانی پێشوومانا باسی مرۆڤی تازە و ئەمش و کارەکانی و شەڕمان کرد. بیرمە، لامان لە بابەتێکی زۆر گرنگ کردەوە، ئەویش ئەوەیە کە ئێوە باسی ئەوەتان کرد کەوا ئەدەب و هونەر و ڕۆمان نەبوونایە، لە خولقاندنی مرۆڤی تازەدا ڕووبەڕووی گەلێك دژواری دەبوونەوە و، تەنانەت ئەگەر بشتانهێنایەتە بوون ئەوا هەمیشەیی نەدەبوو. ئەمە خاڵێکی زۆر گرنگە. ئەگەر حەز بکەن باسەکەمان بە ڕۆمان دەست پێبکەین، چونکە ئێمە وایدەبینین ئەگەر سەرکەوتنێك هەبێ، دەبێ ئەم کارە ڕۆمانێکی هەبێ. مرۆڤی فەرەنسی سەرلەنوێ لە دایك دەبێتەوە و ئەمجا ڕۆمانەکەی دەردەچێ. ڕۆمانی ڕووسی لە ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەمەوە دەست پێدەکات و مرۆڤی تازە سەرهەڵدەدات و ڕژێمی کۆن هەرەس دەهێنێ و خامەی تازەی وەك دستۆڤیسکی و تورجینێف و ڕۆمانەکەی «باوکان و کوڕان» دەکەونە ڕوو تا دەگەینە یەکێتی سۆڤیێت کە ڕۆمانی ڕزگاری و ڕۆمانی بەلشەفی پەیدابوون. بە ڕای من باشترین ڕۆمانی سۆڤیێتی بە ڕۆمانی دووەم شەڕی جیهانی دوایی پێدێت. دوای ئەوە (پاسترناك)مان وەك باشترین ڕۆماننووس پێشکەش دەکەن. ئەم نووسەرە (دکتۆر ژیڤاگۆ)ی بۆ نووسین کە بە نهێنی ڕەخنە لە شۆڕشی ئۆکتۆبەر دەگرێ. پاشان (سۆلجنستین)ی قوربانی جیهانی خۆرئاوا پەیدا دەبێ کە بەرەیەکی ئاشکرای بەرەنگاری کردەوە.

بە کورتی ئەگەر بڕوانینە مێژووی ڕۆمان، بۆمان دەردەکەوێ کە ڕژێمی سۆڤیێتی لە سەرەتای ساڵانی پەنجا و ساڵانی شەستدا ڕاوەستاوە. بەڵام ئەگەر ڕوانیمانە تورکیا دەبینین ئەمڕۆ ڕۆماننووسێك نییە، نە لە کورد و نە لە تورك، یەشار کەمال لوتکەیەك بوو و بڕایەوە و پاش ئەو کەس دەرنەکەوت. ئەگەر تەماشای شیعری تورکی بکەی، دەبینی باشترین شیعر لە بارەی شەڕی ڕزگاریەوەیە و نایابترین شیعری «نازم حیکمەت»یش لەسەر ئەڤین و مرۆڤایەتییە. لەوە بترازێ، لە شیعری شەڕی ڕزگاری تورکیا بەدەر شیعرێکی باش نییە. ترۆپکی شیعری تورکی لە شیعری (نازم حیکمەت)دا بەرجەستەدەبێ و هیچی دیکەنا. لێوە بە باشی ڕەخنەتان لە شیعری ئەحمەد عارف گرت. ئایا شاعیرێکی تورکە یا کورد؟ ئایا شاعیرێکی نەژطییە یان نا؟ هەموو ئەمانە ڕوون نین. قەڵەمبازێکی باش بوو و ئیتر بڕایەوە. شیعری تورکی بە مردنی جەمال سورەیا کۆتایی دێت. ئەگەر لەم گۆشەنیگایەوە بڕوانین، دەبینین ئەم ڕۆژانە

ڕۆمانێکی کوردی لە ئارادانی‌یە و ڕۆمانی تورکیش ڕوو لە بەرانەوەیە و هیچ ڕۆمانێکی تازە نی‌یە.

ئەیلولی‌یەکان (پاڵەوانانی ١٢ی ئەیلول) هێندێك کەسی خۆیانیان خستەڕوو. دەمەوێ لەم پێشەکیە درێژەدا بێمە سەر تێبینی‌یەکی پەیوەندی هەیە بە یەکێتی سۆڤیێتەوە کە ئێوە سەرنجتان بۆ ڕاکێشاین. بەڵام بەلای ئێمەمانانەوە کە بەدوودا چووی ڕووداوە کوردی و تورکیەکانین کتوپڕیەکی گەورەیە. ئەویش ئەوەیە کە بەرنامەکان و ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤ لە بنەڕەتدا بۆ پارچە پارچەکردنی یەکێتی سۆڤیێت قوت کرانەوە. من لەم تێبینیەدا بەشداری ڕایەکەت دەکەم. کەچی پاشتر ئەم چەکە ڕووی کرایە هەڵگرەکەی، ئیتر تا چ ڕادەیەك؟ من نازانم. ڕۆمانی ڕووسی بە ڕۆمانی سیمێنوف لەسەر ئەو مرۆڤە ڕووسی‌یەی کە لە دووەم شەڕی جیهانیدا بەرخودان بەرانبەر فاشیزم دەکات، کۆتایی پێدێت. ئەو ڕۆمانانەش دەرکەوتن کە لە ناوەوە تووشی داکرۆشتن بوون.

لێرەدا دەمەوێ بەو خەڵکانە بڵێم کە لە ئاستی تورکیا و کوردستاندا بەدووری هەواڵماندا دەچن: تێڕوانینتان بۆ مرۆڤ هەمە لایەنە بێ و تا چ ئەندازەیەکیش هەمە لایەنە بێ چڕوپڕ دەبێ. لە دەسپێکی ئەم گوشەنیگایەوە ئایا دەتوانین بڵێین: هۆی هەرەس هێنانی یەکێتی سۆڤیێت ئەوەبوو پێی‌نەکرا مرۆڤی سۆشیالیستی ڕاستەقینە بخولقێنێ؟ ئایا خولقاندنی مرۆڤی سۆشیالیستی بەرەبەرە پاش دووەم شەڕی جیهانی وەستا؟

س.پ: پێش ئەوەی بێمە سەرباسی بێ‌دەسەڵاتی یەکێتی سۆڤیێت لە خولقاندنی مرۆڤی سۆشیالیستیدا، بەسوودی دەبینم هەڵوێستە لەلای ڕاستی ڕۆمان و پەیوەندی ئەوە بەو مرۆڤەوە بکەم کە دەمانەوێ لە ڕۆمانەوە بیهێنینە بوون، ڕۆشنکردنەوەی ئەم پەیوەندیە بە کەڵك دەبێ، بە تایبەتی لە مەسەلەی کورددا کە هەموو شتێکی تێدا ئاڵۆزووە و لەگەڵ هەموو شتێکی سەربەرەو خواردا دەژین. لەمە پاڵمان پێوە دەنێ باش لە ڕۆمان بگەین.

من خۆم ئەندەزیاری ڕۆمانە نووسراوەکان تا چ مەودایەك بەمەیزن. تەنانەت بۆ زانینی ئەوەی کە ڕۆمان چی‌یە و چۆن دەنووسرێت و چۆن گەشە دەکات، دژواریم بەدی دەکرد. بەڵام پرۆسەی شۆڕشگێڕانە خۆی ئێمەی ڕووبەڕووی ڕۆمان کردەوە. ئێستا هەڵسەنگاندنم بۆ ڕۆمان لەوەدا ئەتیە کە ڕۆمان چیرۆکی شی‌بوونەوەی سیستەمێکی پێشووە بە لایەنە ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیریەکانیەوە و هاوشانی پێداویستی سەرهەڵدان و سەرکەوتنی سیستەمی تازەیە بە گشت لایەنە سەرنجڕاکێشەکانیەوە و، تۆمارکردنێکی ئەدەبی ئەم قۆناغی گۆڕانکاریەیە. مەبەست لەم ڕووداوە تەنیا حیزب نی‌یە، بەڵکو چەمکێکی بەربڵاوە. بۆ نموونە لە مەسەلەی سەرهەڵدانی ئیسلامدا شتی وا هەیە لە ڕۆمان دەچێ. بەسوود دەبێ ئەگەر باسێك بە ناونیشانی (ڕۆمان لە ئیسلامدا)وە هەبێ، چونکە لە ڕۆمان دەدوێین بەکەم شت کە بە خەیاڵماندا دێت خۆرئاوا و ڕۆماننووسە خۆرئاواییەکانە.

بایەخ لەوەدایە بگەڕێینەوە بۆ ڕاستی مێژوویمان و بە دوای کێشەی هاوشێوەی ڕۆماندا بگەڕێین و بزانین دانەرانیان کێن و کەینێ هاتنە بوون. ئەگەر وبستمان بچینە نێو دنیای ڕەگەز و شوێنی سەرهەڵدانی ئەم ڕۆمانانە، دەبێ ڕۆمانە خۆرئاواییەکان نەکەینە پێشەنگی خۆمان، بەڵکو پشت بە خەسڵەتە خۆرهەڵاتیەکانمان ببەستین و هەتا ئەم ڕۆمانانە بشگێڕینەوە بۆ قۆناخەکانی مێژووی دێرینیمان. هەروەها پێویستە بڕوانینە لەفسانە و حیکایەتە کۆنەکان. بە باوەڕی من سەرجەمی سەربردە و داستانە مێژووییەکان لە ڕۆمان دەچن. گێڕانەوەی ڕووداوەکانی مێژووی ئیسلامی و عوسمانی لە ڕۆمان دەچن. بۆ نموونە گێڕانەوەی گەشتە پڕ دۆزینەوە تازەکانی (ئەولیا چەلەبی) لە زنجیرەیەك ڕۆمان دەچن. من پێم سەیرە زۆربەی ڕۆماننووسانی تورك ئەم شاکارانەیان فەرامۆش کردووە و ڕوویانکردووەتە ڕۆمانی خۆرئاوایی و شێوازی خۆرئاوایی لە هەڵبەستنگاندنی ڕۆماندا، وەك بڵێی هیچ سەروساختێکیان لەگەڵ ئەم هەموو شاکارانەدا نییە. گەلێك نموونە هەن دەتوانین بیانگێڕینەوە، وەك چیرۆکەکانی هەزار و یەك شەوە و چیرۆکی کەرەم و ئەسلێ و چیرۆکی لەیلا و مەجنوون، ئەمانە تێکڕا ڕۆمانی گرانبەهای داستانن. بەڵام یەکێك بەم پێیە بە توێژینەوە و پەردە لەسەرلادان لای لەم شاکارانە نەکردووەتەوە. گەلێك سەربردە لەسەر هێرشە ئیسلامییەکان هەن لە شێوەی ڕۆماندا دەگێڕدرێنەوە.

ی.ك ئایا ڕۆژانی منداڵیتان زۆرتان لەمانە خوێندەوە؟

س.پ بەڵێ، ئەوەم بۆ باس کردن. مەبەستم ئەوەیە کە ئێمە وەختێك سەراخی سەرچاوەی ڕۆمانەکانمان دەکەین دەبێ بگەڕێینەوە لای بەها مێژووییەکانمان. پێدەچێ نەکرێت ڕۆمانە نوێیەکان بەبێ ڕەخنە گرتن لەم نموونە و شاکارە مێژووییانە پەرەبستێنن. لەبەر ئەوەش کە ڕۆشنبیری تورك لە قۆناخی خۆرئاوایی بوونێکی گەورەدا دەژی، ئەمانە و دەسەڵاتی ئەوەی نییە ئەم ڕاستییانە ببینێ. با جارێکی دیکە بێینەوە سەر مەسەلەی کورد. ئەو چەرخەی کە ئێستا مرۆڤی کوردی پێدا تێدەپەڕێ، چنینێکی مەزنی هەر ڕۆمانێکی ڕەسەنی خۆماڵییە. ئەمە چەرخی وێرانکاری یا تراژیدیای وێرانکاری کۆنە - یا چی ناودەنێی بینێ - و قۆناخی هەڵکشانێکی مایەی سەرسامی و قۆناخی ڕووخانی خود و بنیاتنانی خودێکی تازە و دارزانی پێوەندییە کۆنەکان و بنیاتنانی پێوەندی تازەیە، یان تێکشکانی کەسایەتی کۆن و بنیاتنانی کەسایەتی تازەیە. هەروەها دنیای هەرەس هێنانی هەستەکۆنەکان و گەشەکردنی هەستە تازەکانە بە جۆر و شێوازی پێوەندییەکانیشەوە. بە گشتی چۆنایەتی ژیانیەتی.

ڕۆمانیش بەش بە خۆی دەست بۆ ئەم لایەنانە دەبات. ئەمە لایەنێکی نەدەبی کەم وێنەیە و ئەو نموونانەی کە باسم کردن ئەزموونی ڕۆماننوس لەو قۆناخەدا دەگێڕنەوە کە تێیدا دەنووسێ بۆیە ڕۆمانی فەرەنسی ڕاستەوخۆ پەیجەستەی شۆڕشی فەرەنسییە و لا لە ماوەکانی پێشوو و داهاتووی ئەم شۆڕشە دەکاتەوە.

پێویست ناکات لەم لایەنەدا قووڵ ببینەوە، چونکە پێوەندیەکە یەکجار تووندوتۆڵە. ئەم مەسەلەیە سەبارەت بەو هەموو دەوڵەتانەی ئەورووپا کە لە قۆناخی شۆڕشە بۆرژوازیەکاندا ژیان، حاشا هەڵنەگرە. هەروەها پێوەندی ڕۆمانی ڕووسی بە شۆڕشی بەلشەوی و قۆناخی پێش و پاش ئەم شۆڕشەوە ڕاستیەکی بێئەملاوئەولایە.

ی.ك: ڕۆمانی (باوکان و کوڕان)ی تورجینیڤ نموونەیەکی هاوجووتی ئەکەتانە، کەسایەتی ون لە باوکدا دەنوێنرێ و کەسایەتی پاشەڕۆژیش کوڕ دەینوێنێ. ڕۆمانەکە ناودارترین ڕۆمانی جیهانە لەسەر بناخەی ململانێی نێوان ئەم دوو کەسایەتیە دامەزرابێ. لینین ڕۆمانی (باوکان و کوڕان)ی زۆر خۆشدەویست.

س.پ: بەڵێ. ئەمخوێندووەتەوە. بێگومان مەزنی ڕۆمانی ڕووسی لەو هەلومەرج و پێوەندیە بۆرژوایەتیە قورسانەوە دێت کە کۆمەڵگایان هەڵدەسووڕاند. هەڵوەشانەوەی ئەم پێوەندیانە و لەو شۆڕشە ڕیشەییەش کە ئەوما کێشایانەوە بۆ گەلێك زەبری کاریگەر و، پێوەندیەکانیان ناکۆك و تێکچڕژاو کرد و بوونە هۆی لە دایك بوونی سیستەمێکی تازە. جا کاتێکیش دێینە سەر ڕۆمانی تورکی، تۆ باسی باروودۆخێکی جێی واق وڕمان و دڵگوشین دەکەی.

ی.ك: دەتوانم بڵێم دەگاتە لوتکەو ئەمجا دەبڕێتەوە وەك ڕومانووسیی یەشار کەمال کە لوتکەیە، بەڵام دەبڕێتەوە و پاش ئەوە هیچ.

س.پ: ڕوونترین نموونە لەسەر ڕومانووسیی یەشار کەمال ڕۆمانی (حەمەدۆك)ەکەیەتی کە لەم ڕۆمانەدا لا لە ڕووداوێکی سەربەخۆ دەکاتەوە. بە ڕای من لاکردنەوە لە کەسایەتی ڕێگر (چەتە) بە شیکردنەوە، زانیاری زۆرمان لەسەر کۆمەڵگا و ڕاستی پێوەندیە تێدا دامەزراوەکانی ناداتێ. لەوانەیە چیرۆکێك یا حیکایەتێك بێ، بەڵام ناتوانێ ببێتە ڕۆمانێکی کۆمەڵایەتی ڕاستگۆ. ڕۆمانی کۆمەڵایەتی ڕاستەقینە دەبێ پشت ببەستێت بە هەڵوەشاندنەوەی پەیوەندی کۆمەڵایەتییە چەنراوە کۆنەکان و چنینێکی تازەی ڕێکخراو لە پەیوەندیەکان دروست بکات، ئەوسا دەتوانین حوکم بدەین کە ڕۆمانە. خۆ ئەگەر لای لە دۆخی نیوەچڵ کردەوە و سەرلەبەری کۆمەڵگای نەگرتەوە، ئەوا لە چوارچێوەی حیکایەت یا چیرۆکدا دەمێنێتەوە.

ی.ك: لەوانەیە تێبینییەك هەبێ پشتگیری لەم خاڵە بکات کە باسی دەکەن، ئەویش ئەوەیە گەلێك ڕەخنە ئاراستەی ڕۆمانی (حەمەدۆك)ی یەشار کەمال کران چونکە ستایشی پێوەندیە بۆرژوایەتیە بەسەرچووەکان دەکات، ستایشی بەگەکانی (ئەدەنە) دەکات.

س.پ: دیارە ئەمە ڕاستە. تەنانەت ئەم ڕۆمانەشم باش نەخوێندووەتەوە. بەڵام بە تێگەیشتنی من لا لە نیشتەجێکردنی تورکمانە چیاییەکان لە ناوچە دەشتاییەکاندا دەکاتەوە. ئەو گوندە کە پاڵەوانی ڕۆمانەکە ڕووی تێدەکات، گوندێکە ئەوەی کە لێی دەچێتە دەری بۆ چیا دەبێتە ڕێگر و کە لێیەوە دادەبەزێتە دەشتایی دەبێتە

بەگ. بۆیە نووسەر ناچار دەبێ پێکەوە ستایشی هەردووکیان بکات. بێگومان ئەمە لەوەوە دوورە وێنەیەکی هەمەلایەنە و ڕاستگۆیانە لە بارەی واقیعی دامەزراوی ئەو قۆناغەوە بەردەست بخات. ئەم ستایش و گەورەکردنەی بەگ و ڕێگر ـ بە قەناعەتی من ـ دوورن لەوەی کە ببنە بابەتێکی کۆمەلایەتی فراوان، بەلکو لەوەوە نزیکە ببێتە جۆرە حیکایەتێك یا داستانێك لە داستانە کۆنەکان.

ی.ك: ڕاستە. شێواز شێوازی داستانە و زمانی زیندەڕۆیی تێدایە.

س.پ: لە داستانە کۆنەکان دەچێ. تەنانەت من دەتوانم بڵێم ئەم ڕۆمانە لە ڕاستی‌یە مێژووییەکانی قۆناغی عوسمانیەکان و تا ڕادەیەك مێژووی کۆماری تورکیاشەوە دوورە. ئەوی ڕاستی بێ یەشار کەمال حەزناکات بچێتە نێو ئەم ڕاستیانە، بەلکو لێیان هەلدێت. لەمە تێناگەم. ئەمە هەلوێستەتی دەرهەق بە مەسەلەی کوردیش. ڕاستەکەی یەشار کەمال لە کوردە کۆچ پێکراوەکانە بۆ ناوچەی (چوقوور ئۆفە). ئیدی بۆچی لا لەم واقیعە ناکاتەوە؟ بۆچی دەترسێ؟ هەتا دەتوانین ڕەخنە ئاراستەی ئەدیبانی دیکەش بکەین. ئەوانە قوربانی دەستی کەمالیزمن، چونکە لەو ڕۆشنبیرانەن کە لە کەمالیزمدا توێندرانەوە و هەرگیز ناتوانن باسی ڕاستیەکان بکەن و بێ‌پێچ وپەنا پێشانیان بدەن. بە قەناعەتی من لەمە ئەو ڕەخنە سەرەکییە کە دەکرێت ئاراستەی یەشار کەمالی بکەین. چونکە بایەخ بە لق و پۆپ دەدات نەك ڕەگ و ڕیشە.

ی.ك: ئەمە چنینێکی گونجاوە. دەکرێت هەلکشانی کورد بە نموونە وەربگیرێت.

س.پ: هەرگیز نەیدیوە و نایبینێ. بگرە لەوەش خراپتر، حەزناکات ئەو ڕەشەکوژی و قڕکردنەی ئەزادی مرۆڤ ببینێ کە دەرهەق بە کوردان دەکرێن. چیرۆکی یەکێك لەو کەسانە دەگێڕێتەوە کە لە خێلەکەی دوور کەوتووەتەوە، بەبێ ئەوەی بێتە سەر دوورایە مێژوویی و کۆمەلایەتی و سیاسیەکانی ئەم ڕووداوە و بەبێ لەوەی ڕاستی‌یە کۆمەلایەتیە بنچینەییەکان پێکەوە گرێ بدات. دەست بۆ ئەم چیرۆکە دەبات وەك بلێی ڕووداوێکی تا لەوپەڕی تاکە کەسی‌یە و لە دەوروبەرەکەی داماڵراوە. ئەمە کارێکی گومان لێکراوە و پێویستە لێی بپرسین: چۆن زاتی ئەم جۆرە کارەت کرد؟ ڕۆمانێکی وا دەبێتە هۆی چ شۆڕشێکی کۆمەلایەتی؟ پێم خۆشە ئەمە بپرسم. ناکرێت ئەم جۆرە ڕۆماننووسە خزمەتی هیچ شۆڕشێکی کۆمەلایەتی بکات و، هیچ کاریگەری‌یەکی نی‌یە. لەم ڕووەوە دەتوانین باسی (ئورهان کەمال)یش بکەین. ئەمە کەمێك باسی ئالوگۆڕی پرۆلیتاریایانە دەکات.

ی.ك: باسی خۆشەویستی مەزنی گەل دەکات.

س.پ: کەمێك. ئەویش چارسەری پێ نی‌یە. هەر چاودێری پێ‌بەسە. ئەمە نابێتە هۆی چارسەر. (خۆل) شاکارێکیەتی، خوێندمەوە و کاری تێ‌کردم. هێشتا دیمەنی (زەینەل)ی کوردم لەم ڕۆمانەدا لەبیرە کە لە (چوقوور ئۆفە) لە ئارەندی

ئارەق و خوێندا کاری دەکرد. لەو هەر چاودێریکردنی ڕووداوەکانی پێ‌بەسە.
ی.ك: لەورەهان کەمال لە هەموو نووسەرانی تورك زیاتر لە خولیای مرۆڤایەتی‌یەوە نزیکە بە ڕاستگۆیی.
س.پ: ڕێزی ئەم لایەنەیم تێدا گرتووە و زۆر نرخاندوومە. بەلام ئەمە چارەسەر نی‌یە، بەلکو تەنها چاودێری‌یە، ئەگەر چی چاودێری‌یەکی بەمانادار و زۆر ڕاستگۆیانەیە. یەشار کەمال ئەمەی نەکردووە. هەوڵدەدات شی‌بکاتەوە، بەلام بە شێوەیەکی داماڵراو و لە بری ڕەگ و ڕیشەش بایەخ بە لق و پۆپ دەدات و ئەمجا هیچ دەروویەك لەو ناوەدا نی‌یە. تەنانەت ڕوونی ناکاتەوە چ پەرسەندنێکی کۆمەلایەتی گەرەکە. جا لەبەرئەوەی کە ڕۆمانەکەی گەلێك ڕاستی دەشارێتەوە، بۆیە چەندین دوورایی ترسناکی هەن.
ی.ك: لەم بارەیاندا ئەحمەد عارف دەبێتە شاعیری یەشار کەمال.
س.پ: بێ‌گومان. هەمان نموونەیە. ئەویش لە دیاربەکر ڕیشەکێش کراو لە (جان قایا) دادەنیشێ. ئەمە ڕیشەکێش کرانێکی خراپ و نیشتەجێ بوونێکی خراپترە. یەشار کەمال لە (وان) هەلکەندراوە و هاتووەتە (چووقوور ئۆفە). ئەمجا لەوێش هەلکەندرا و لە (ئاتاکۆی) دانیشت و وەك سرێشێ چەسپ کردن لەوێ نابێتەوە، یان کەسانێك هەن بەم جۆرە بەوێوەی نووساندوون. ئەحمەد عارف پێش ئەوەی بمرێت گوتی: «ئەمە چی لە من دەوێ؟»، لە کاتێکدا کەمێك ڕەخنەم لێ‌گرتبوو. کورەکەی ناونا (فیلینتا) و پاشتر دەرکەوت فیلینتای کوری بە کردەوە لەو بووکە باخانەی فیلینتا بەدەرنی‌یە کە لە دووکانەکان دەفرۆشرێن. زۆر خەفەتم بۆ ئەمە خوارد. لەوەتا کوری شاعیری شۆرشی فیلینتایەکی باخەیە. ئەمە لە جان قایا ڕوویدا.
ی.ك: مخابن کە ئاوا بوو.

نازم حیکمەت لە دەستی کەمالیزمدا دیلە و ستایشکەریەتی ئەمەش بارودۆخێکی درامی‌یە.

س.پ: بێ‌گومان. دیارە باسی (جەمال سورەیا)تان کرد. پێم وایە ئەویش ڕۆلەیەکی دێرسیمە. وا ناوی دێنن کە شاعیرێکی باشە. پێویستە کەمێك لە شاعیریی جەمال سوورەیا تێ‌بگەین کە بەشێکی لە شاعیریی ڕۆلەکانی دێرسیم پێشان داوە، بەلام شاعیری‌یەکی نامۆیە. ئەوی ڕاستی بێ ڕۆلەکانی دێرسیم بارێکی گیانی تایبەتیان هەیە. لەم بارە گیانی‌یەش لەو کوشتارانەوە دێت کە کەمالیەکان دەرهەق بەوان کردیان و کێشایەوە بۆ نامۆیی گیانی‌یان لە واقیعەکەیان. بۆیە بە خوایشتی خۆیان بەم واقیعە و بە تواندنەوەی نەتەوەیی لە چوارچێوەی تورکیادا قایل بوون. لەوانەیە ئەمە بەرهەمی خەمی مێژوویی یا خەفەت و شتی لەم بابەتە بێ. لەم بارە گیانی‌یە دەبێ بە شیعر و لە زاریان دێتە

دەری، بەڵام شیعرێکی نامۆیە نە بە مێژووی، خۆیەوە و نە بە قۆناغەکانی دروست بوونیەوە گرێ نەدراوە و ئامانجەکانی نادیارن ، نازانین چ مەبەستێکی هەیە. پێم ناکرێت چۆنیەتی دروستبوونی شیعر و ڕەخنەلێگرتنی شیبکەمەوە، بەڵام زەحمەت نییە هەرلە یەکەم ڕوانینەوە ئەوە ببینین کە پێشتر لێی دووام. شیعرەکانی هیچ مانایەکی نیشتمانییان تێدانییە و ئەم لایەنەش زۆر گرنگە. ئامانجی شیعریشی تەواو ئاڕۆشنە و، تەنانەت هاندەرەکانی شیعریش لەلای ئەو نادیارن، ئەم هەموو خاڵانە ڕاستی ناکۆکی دیترسیم و لەو بەهایانە دەردەبڕن کە تورکەکان لەوێ تەوو چێنیان کردن، یان ئەو شێوانەی کە تورکەکان بەسەر ئەو ناوچەیەیاندا سەپاند، جەمال سورەیا لەم واقیعەوە دێت کە باسمان کرد.

ی.ك: بەڵێ. تەمەنیشی کورت بوو.

س.پ: با یەك یا دوو وشەش لەسەر نازم حیکمەت بدوێین، چونکە زۆر کەس لێی دوواون، بەڵام من تا ئێستا باسیم نەکردووە. ئەم شاعیرە کە تووشی جۆرەها ئازار بوو بە دەستی کەمالیزم و دانی بەوە دانا، کەمالیزم بە خۆی گرت. من ناچارم ئەمە بڵێم، چونکە بە خۆگرتن بەشێکە لە کەلەپووری تورکی. ئێوە لە کتێبەکەتاندا (سولتان محمد الفاتح) باسی ئەو میرە (سربی)یە دەکەن کە سولتان بە خۆی گرت و لە خۆی نزیك کردەوە و کردی بە نۆکەرێکی کۆشکی سولتانی. ئەم چیرۆکەی خوارەوەم لەبارەی مستەفا کەمالەوە بیستووە.

جارێکیان لە شوێنێك لە دەوری خوانێکی خواردنەوە دانیشتبوو و (نازم)یش لەسەر خوانێکی دیکەی دوور لەو دانیشتبوو. مستەفا کەمال یەکێك بەدوای (نازم)دا دەنێرێ بێتە سەر خوانەکەی، (نازم)یش دەڵێت: برۆ پێی بڵێ من بوکی زەریا (ئەفتالیا) نیم. ئەم قسەیە بەڵگەی ئەوەیە کە نازم ئارەزووی کردووە ببێ بە بوکی زەریا، ئەری وانییە؟ لەمە حاشا هەڵنەگرە. بە باوەڕی من ئەو تا ڕادەیەك بوو بە بووکی زەریا. بەم پێیە پێوەندی نێوان نازم و کەمالیزم ساغ دەبێتەوە. لەوانە بوو لە بەندیخانە هەڵبێت و دەرباز ببێ، بەڵام بارودۆخی لە هی ئەو میرە سربییە دەچوو کە پەنای لە سولتان (محمد الفاتح) گرت و تێکشکا و هەڵگەڕایەوە. پەنابردنی نازم لە کەمالیزم ئەوکاتە سەری هەڵدا کە لە بەندیخانە «بەندیخانەی کۆماری»دا بوو، وانییە؟ ئەوی جێی مردن و تێکشکانی هیواکان بوو، سەرنج بدەن ئەو کتێبەکەی «داستانی هێزە نەتەوەییەکان» دەنوسێت و پاشتریش ستایشی دەکات.

ی.ك: بەڵێ، لە سازشکاری دەچێ.

س.پ: بەڵێ، هەوڵبدەن باش لە نازم حاڵی بن، ئەو دیلی دەستی کەمالیزم و ستایشکەریەتی. ئەمە بارودۆخێکی درامییە. لە بەندیخانە هەڵاتنی پاش ئەم بارودۆخە درامییە بوو. هەڵاتنی زۆر گرنگە. پێم وایە نازم بە هەڵاتنی بۆ یەکێتی سۆڤێت دۆڕاندوویەتی. هێندێك کەس دەڵێن بوو بە شاعیرێکی گەورە، بەڵام من وای بۆ دەچم کە ئەوە ڕاست نییە. ئەو ساڵانە نەریت وابوو کەسانی

هاوچەشنی ئەو بەنە زۆرنازێنی پڕوپاگەندەی سۆڤێت. ئەوی ڕاستی بێ ئەمە
باروودۆخی ڕاستەقینەی ئەو بوو. دیارە من لایەنەکانی دیکەی ژیانی فەرامۆش
ناکەم. گەلێك شیعری جوان و سەرنجڕاکێشی نووسیون، بەڵام بەلای منەوە پەیوەندی
بە خاکی تورکیاوە و هەوڵی هەڵنەکەندرانی لەم خاکە گرنگن، چونکە هەموو
کۆچکردنێك دەکێشێنەوە بۆ ڕیشەکێش بوون. ئەگەر ئەم ڕیشەکێش بوونە
بەرخۆدانێکی بەرانبەر نەبێ، سوودی چییە؟ بۆ نموونە دەچێتە باکۆ و باتووم و
گۆرانی بۆ نیشتمان دەڵێت و بەسەریدا دەگری، بەڵام نە هیچ کردەوەیەکی
لێ دەوەشێتەوە و نە کەس دەیناسێ. منیش چواردە ساڵە لە نیشتمانم
دوورکەوتوومەتەوە بەڵام لە مانای لە خاك هەڵکێشران و لە گەل دوورکەوتنەوە
تێدەگەم، بەڵام کەس ناتوانێ بە خیانەتکاری نیشتمان تاوانبارم بکات و کەس
نییە وەك من نیشتمانی خۆی خۆش بوێ و هەستە نیشتمانەکانی گەشەیان
کردبێ و لە ڕووی پەیوەست بوونیەوە بە گەل و نیشتمانەکەیەوە شان لە شانم بدات.
من نامۆی ئەزموونی کەمتەرخەمی و پەنابەری بەخشیمیان هەریەکێك لە نیشتمانەکەی
دوور دەکەوێتەوە. چەندەها کەس هەن لەسەر خاکی نیشتمانیان و لە ڕاستی
خۆیانەوە دوورن و لە نامۆییدا دەژین بگرە دەرهەق بە نیشتمانیان خیانەتکارن،
هەرچی (ناظم)ە دەڵێن لوتکەیە، بەڵام دەبێ بە شێوەیەکی واقیعییانە ئەم لوتکەیە
هەڵبسەنگێنین. گەلێك نووسەر و وێنەکێش لە تورکیا هەن هەمان ڕێچکەیان
گرتووەتەبەر و دەبنە هۆی خولقاندنی قەیرانی فیکری لە بری ئاشکراکردن و
ڕوونکردنەوەیان. من هەرگیز بەرهەمیان ناخوێنمەوە، چونکە بەبێ ڕووڵیم
بێتابەخشن و ئەگەر خوێندمەوە بەروراکانم تێکەڵ و پێکەڵ دەبن.

ی.ك: منیش هەوڵی خوێندنەوەیان دەدەم بەڵام ناتوانم. هیچ شتێکیان نابێتە
مایەی بایەخ پێدانم.

س.پ: بۆچی؟

ی.ك: سەرلەبەریان باسی بەزین و مردن دەکەن.

س.پ: نەك هەر ئەمە، بەڵکو لە ئەمرۆلیش. زۆربەیان نازانن بۆچیان لەسەر چ
بناغەیەك قایم کردووە، ئەوان خۆ لە بناغە دەدزنەوە. ئەمە واتە دوورکەوتنەوە لە
ڕاستییەکان، ئەوان بە تایبەتی زۆر لە ڕاستییە سیاسییەکان دووردەکەونەوە و تەنانەت
بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆش بەکار دەهێنرێن. بێگومان ناتوانی ئەم جۆرە
بەرهەمانە بخوێنیتەوە. زۆربیان بەم شێوەیەن، وەك (ئەتێللا ئیلهان) و هی دیکەش.
ئێوە ئەم جۆرە بەرهەمانەتان خوێندووەتەوە و ڕەخنەیەرانتان شی کردووەتەوە. من
حەزدەکەم کەڵك لەم شیکردنەوەیەتان وەربگرم. ئەو ئەنجامە دیارە چی بوو کە بە
دەستتان هێنا؟

ی.ك: وەرزی و بەرواڵەت لە دەوڵەت دوورکەوتنەوە و یەکەم دەرفەتی ڕەخساو
قۆستنەوە بۆ دووبارە گەڕانەوە نێو باوەشی دەوڵەت. سەرجەمی ڕۆماننووسانی لاوی
کورد و تورك کە لە گەڵ (١٢)ی ئەیلوولدا سەریان هەڵدا، بە نووسینی،

ڕۆماننووسانیان جووڵەی لەئەوپەڕی شۆڕشگێڕانیان داوە.

س.پ: تۆ مەبەستت ئەوەیە ئەوانە ئاسۆی دەوڵەتیان تێنەپەڕاندووە، وانییە؟ ئەگەر ویستت ئاسۆی دەوڵەت تێپەڕێنی و لە بیروڕاتدا سەربەرگری، دەبێ نەك هەر گوێ بە چۆنیەتی تێپەڕاندنی ئەم ئاسۆیە نەدەی، بەڵکو پێویستە بنچینەکانی بەرخۆدانیش دابنێی. ئەمە لە تورکیادا نییە.

ی.ك: بەڵێ... تەنها کوتایی هاتن هەیە.

س.پ: بێ‌گومان. دەزانم مرۆڤی تورك خاوەنی چەندین بەهرەن و کۆ لەوە ناکەنەوە هەوڵێکی زۆر بدەن. بەلام شێواز و پایەکانیان لە واقیعەوە دوورن بە شێوەیەك ناتوانن خۆ لە هەڵوەشان دەرباز بکەن. بە باوەڕی من دەبێ چاو بە بنچینەکانی ئەو نەتەوە پەرستی‌یە تورکی‌یەدا بخشێننەوە کە لێیەوە دەست‌پێ‌دەکەن. ئەگەر سەرلەنوێ کەمالیزم یا عوسمانی‌چێتی هەڵنەسەنگێننەوە، ئەوا خاکی ئەفادۆلْ مرۆڤی باشی لێ لە دایك نابێ. لە سالآن و هەتا ئەم سەدالەی دواییشدا ئەمە ڕووی نەداوە. بەلام ئەم خاکە پێش ئەوە لە سەدەکانی سەرەتا و ناوەڕاستدا مرۆڤی مەزنی خستەوە. خەڵکانێکی خستەوە خاوەنی گەلێك بەهای مەزن بوون بۆ سەرپاکی مرۆڤایەتی، وانی‌یە؟ هەرکاتێك ئاسۆی نەتەوەپەرستی بەرتەسك بوویێتەوە و کەمالیزم نەشئەی کردبێ و مرۆڤی تورك چوویێتە نێو قاوغی خۆی و سوڵتان لەسەر حسێبی لات و پووت بوونی دەست و پێوەندەکانی گەورە بووبێ، ئەو کاتانە نووسەری گەورە دەرنەکەوتوون.

ی.ك: دەرنەکەوتوون. بەلام نموونەکانی نازم و یەشار و ئەحمەد عارف لانی کەم شتێکیان دەنواند. لایەنی سەرنجڕاکێشیش ئەوەیە تەنانەت نموونەی وەك ئەوانیش لەم قۆناغەدا دەرناکەون.

س.پ: بێ‌گومان مەبەستتان قۆناغی پاش (۱۲)ی ئەیلوولە.

ی.ك: بەڵێ مەبەستم سالانی حەفتا و هەشتایە.

س.پ: ئەمە پێوەندی‌یەکی لە پەسان نەهاتووی بە ڕاستی‌یە بەرچاوەکانەوە هەیە. دەتوانم بۆتانی لێك بدەمەوە بۆچی لە سەدەکانی ڕابردوودا بەهای گەورە گەورە هەبوون؟ چونکە دەوڵەت و کۆمەڵگا تا ئەم ڕادەیە بێ‌داروبار نەبوو بوون، یان پێوەندی دەوڵەت بە کۆمەڵگا و هی کۆمەڵگاش بە دەوڵەتەوە تا ئەم ڕادەیە گەندەڵ نەبوو بوون. بەلام ئێستا دەوڵەت کۆمەڵگا بەکاردەهێنێ و تا ئەو پلەیە کاری تێ‌کردووە کە ئیدی کۆمەڵگا ناتوانێ مرۆڤی مەزن یا هەڵکەوتوو بخاتەوە.

ی.ك: کێشەی قۆرخکردن لە گۆڕێدایە.

س.پ: بێ‌گومان. قۆرخکاری تەوەر و ناوەندی ئەم کارەیە.

ی.ك: وانە لە سالانی هەشتاوە و بە تایبەتی لە پاش (۱۲)ی ئەیلوولەوە مرۆڤی تورکیان کردووە بە سیرکێك. دیارە سیرك نە شیعری هەیە ڕێك بخرێت و نە ڕۆمانیش بنووسرێت.

س.پ: ئەمە ڕای زۆر کەسە. ئەوان دەڵێن کەرتی لاوانی ڕووشنبیر بە یەکجارەکی

لە خوێندنەوە و نموونەی باڵا و تەنانەت لە زیتەڵەبیش دابڕاوە. ئەگەر دەتەوێ ئەوە ناوبنێی زیانی سیسرکان یا ژیانی هەر مێروویەکی دیکە. ڕاستییەکەی زیانێکی مێروو ئاسا لە ئارادایە.

ی.ك: ئەمە تێکشکانێکە باوەڕی پێناکرێت. خۆ پڕوپاگەندەی جنسی لە چلەپۆپەدایە، جا هەر چۆنێك ناوی مێروو یا هەر شتێکی دیکە بێ. بەڵام ئەمە تەرزی ژیانیانە.

س.پ: ئەم هەڵدێرە ڕوو لە زیانێکی ئاژەڵانەیە. ئەمە دۆزینەوە نییە. با ناوی تێکشکان یا هەر شتێکی دیکە بێ. بەڵام لە گەوهەریدا ژیانی سەرەتایی تێدایە و دەزگاکانی ڕاگەیاندن بەرەو بۆ ئەم ژیانە پەیدا دەکەن. وەك بلێی دۆزینەوەی تازەی جیهانی ئیمپریالی بن. ئەخێر! هەتا ئەگەر ئێمەش پەملی پرنسیپەکانمان نەبین. بەم پڕوپاگەندە و چاوبەستانە دەخەڵەتێنرێین. بەڵام ئەمانە دەم لە چ دۆزینەوەیەك دەژەن؟ خۆ کاتێك ساکارترین شێوەی بەرهەمهێنان بە پڕوپاگەندە دەبێتە شتێکی گەورە، ئەمە گەڕانەوە و چوونەپاڵ ژیانی سەرەتایی دەگەیەنێ.

ی.ك: ئەوە دوایی بە مرۆڤ دەهێنێ.

موسا عەنتەر درەوشانەوەیەکی لای ئێمە بینی، بۆیە لێمان نێزیك بووەوە و سەرلەنوێ ژیانی بە بەردا کرایەوە و بوو بە لاوێکی جوانخاس.

س.پ: بێگومان. ئەمە لە بازاڕی ڕۆژانەدا زاڵە. ئەگەر ڕۆمانێك لەسەر ئەم بابەتە بنووسم، لەوانەیە ناوی بنێم هەڵوەشانەوە یا هەرەس هێنان یان ڕەنگە ڕۆمانی بستەباڵا بوون بێ. دەکرێت شیکردنەوەی درێژ درێژ لەسەر ئەم بابەتە بکەین. بەڵام ئێستا کێشەکەمان ئەوە نییە. ئێوە دەچنەپاڵ ئەوەی کە دەڵێت باروودۆخەکە لە کوردستان تەواو پێچەوانەیە. من ئارەزوومە ئەم لایەنە کەمێك ڕۆشن بکەمەوە چونکە ئەم قسەیە ڕاستە.

ی.ك: باڵا کردنێك هەیە.

س.پ: درەوشانەوەیەکی کوردانە هەیە، بە تایبەتی ئەگەر ئەم درەوشانەوەیە لە لای خاوەنەکانی نەبینراو و بەخۆوە نەگیراو بێ. جۆرە درەوشانەوەیەکی دیکەش هەیە، ئەم بارەیان بە ژیانەوە ناودێر دەکرێت. دەتوانم ئەم لایەنە ڕوون بکەمەوە. پێویستە ئەم ژیانەوەیە جوێنکەرەوەی خۆی هەبێ.

ئێوە دەزانن بنچینەکانی درەوشانەوە یان ژیانەوە لای فەرەنسییەکان لە سەرەتاکانی سەدەی شازدەیەمەوە دەستیان پێکرد. سەرەتا هێندێك ڕێبازی فەلسەفی دەرکەوتن، پاشان چەند ڕێچکە یا تەوژمێکی ئەدەبییان بە دوواهات و، ئەمجا هێندێك ڕێبازی فیکری گەشەیان کرد و دۆزینەوەی زانستی دەستی پێکرد و

هەنگاوی شۆڕشگێڕانە گورج بوونەوە و بە بەرپابوونی شۆڕشی فەرەنسە تەقینەوە. باسی سەردەمێکی مێژوویی دەکەین کە خۆ لە دووسەد ساڵ لەمەوبەر دەدات.

شۆڕشی ڕووسیاش لە ساڵی ١٨٢٥ بەدواوە دەستی پێ‌کرد و چەرخی ئەدەبی لە ساڵانی پەنجای سەدەی نۆزدەوە دەستی پێ‌کرد و لە ساڵانی حەفتای هەمان سەدەدا جوڵانەوەی (ناردۆنیك) و لە ساڵانی نەوەدەکانیشدا جوڵانەوەی مارکسی پەرەیان سەند. هەر لەسەرەتای سەدەی بیستیشەوە ئاڵوگۆڕی شۆڕشگێڕانە دەستیان پێ‌کرد. واتە کۆی ئاڵوگۆڕەکە کاتێکی پێ‌دەچێ لە نێوان (١٠٠-١٥٠) ساڵدایە.

بەڵام بەسەرهاتی کوردی ئاوا نییە. ئەگەر سەرکەوتبێ یا نەمابێ، ناچاری ئاڵوگۆڕ یا پەرەسەندن بووە لە ماوەیەکی یەکجار کورت خایاندا، چونکە جۆر و قەبارەی ئەو گوشارانەی کە خراونە سەر زمان و ژیانی کۆمەڵایەتی و هەموولایەنەکانی دیکە وایان لێ‌کردووە دەست بەستە و توند کۆنترۆڵ و چاودێریکراو بێ و لەژێر ئەم گوشارانەدا بناڵێنێ. (ئیسماعیل بێشکچی)ی مامۆستای گەورە و پایە بەرزمان لا لەم خاڵەش دەکاتەوە و دەڵێت: باروودۆخی کوردستان لە هی کۆلۆنی زیاتر بە قوڕدا چووە و پڕ مەترسییە. بە ڕای من ئەم باروودۆخە دەرئەنجامی ڕەشەکوژی و قڕکردنی نەژادە. جۆرەها زەبروزەنگ هەن وەك یەك یا دوو زللە تێ‌سرەواندن و ئەمجا مرۆڤ دەبێتە ئامرازێکی ملکەچ و بە ئاسانی بەکاردێت. جۆرەها زەبروزەنگ هەن مرۆڤ تا دوا هەناسە لەنێو دەبەن. یەکێمیان پشت بە دووزللە دەبەستێ تا مرۆڤ بکاتە ئامێرێکی ملکەچ و بە ژیان بیهێڵێتەوە. هەرچی دووەمە بەردەوام ستەم و زۆری لێ‌دەکرێت، مادامێکی مرۆڤی کورد لە ژیاندا ماوە و پێویستە هەناسە نەدات و لە جوغزی زەبروزەنگ نەیێتە دەرێ و تەنانەت بواری نەبێت بڵێت: «ئای ... من دەمرم» و نەتوانێ مشتی بەرزبکاتەوە و کولەمشتەیەك بگرێتە لایەکەی دی. لە کاتێکدا لایەکەی دیکە ماوەی مرۆڤی کورد نادات بڵێت: «دەبمە کرێلەی ئەلقە لە گوێت، بەڵام ڕێم بدە کەمێك بحەوێمەوە». ئەگەر لە سەردەمی عوسمانی و سەردەمی کۆماریش بە تایبەتی ورد ببینەوە، مەسەلەکان باشتر ڕوون دەبنەوە، لەوەتا لە ڕووی فیزیاییەوە بەرخۆدانەکان لەنێو دەبات ونۆرەی زمان لێ‌زەوتکردنی دێت و ئەمجا ڕوودەکاتە ناوی گوندەکان و نایانهێڵێ. لەم هەموو کردەوانە ئەو مەودایە ڕوون دەکەمەوە کە کوشتاری بە کۆمەڵ پێی گەیشتووە. ئەمە ئەو باروودۆخەیە کە باسی دەکەم، باروودۆخێکە پەرزەت لێ‌دەبڕێ.

ناکرێت لە باروودۆخ و پەرەسەندنێکی مێژوویی لەم جۆرەدا مرۆڤی کورد بەو قۆناغانەدا ڕەت ببێ کە لە شۆڕشەکانی دیکەدا باسمان کردن، وەك قۆناغی فەلسەفی و قۆناغی ئەدەبی و قۆناغی ناردۆنی و مارکسی.

ی.ك: لەم هەموو قۆناغانە تێکەڕبوو دەبن.

س.پ: ئەگەر هاتنەدی... ئەوە بە یەك کەرەت دەبێ. بەڵگەیەکی دیکە بۆ قسەکەی پێشوومان ئەوەیە: هەر کورتە چیرۆکێکی کوردی یا هەر شیعرێك بە

زمانی کوردی بنووسرێت، حوکمی لە سێدارەدانی لەسەر دەدرێت. ڕاست ئەمە ڕوودەدات. واتە مرۆڤی کورد ناتوانێ لە ڕووی یاساییەوە دیوانێکی شیعری جوان بنووسێ، هەتا ئەگەر بیشینووسێ نە خوێنەرێك و نە چاپکەرێك و نە فرۆشیارێکی چنگ دەکەوێ. ئیدی چۆن بتوانین باسی ئەزموێکی ئەدەبی بکەین خزمەتی شۆڕش بکات؟ لەبەر ئەوەی ئەم ئەزموە گەورەترین گوناحی سیاسییە، لێخۆشبوونی بۆ نییە، وانییە؟ نموونەی ئەوە (مووسا عنتەر)ە کە ساڵانێکی درێژخایەن شیعر و ڕۆمان و شانۆنامەی نووسی، بەڵام سەرپاکی قەدەغەکران و ئەو هەموو شاکارانە ڕووناکییان نەبینی. دواجار دەرەوشانەوەیەکی لەلای ئێمە دی، بۆیە تووخمان کەوت، چونکە دەیزانی ئەو جەماوەر و سەرکردایەتییەی دازیونەوە کە خەونیان پێوە دەبینێ و سەرلەنوێ ژیانی بەبەردا کرایەوە و وەك لاوێکی جوانخاسی لێهات.

ی.ك: وەك منداڵ وابوو، سەرلەنوێ لەدایك بوووەوە.

س.پ: بەڵێ. سەرلەنوێ گیانی بەبەردا کرایەوە و وەك منداڵی لێهات. ئەم خاڵە گەلێك مەسەلە ڕوون دەکاتەوە، بەڵگەیەکی دەرەوشاوەیە لەسەر ئەوەی کە پێشتر گوتم. ژیانەوەی سەرلەنوێ و تازەبوونەوە بەرەو لاوێتی و لە مەسەلەی پارتی کرێکارانی کوردستاندا هەن. کەسانێك هەن پەنجا ساڵیان لە ژیانیان بردووەتە سەر بەبێ ئاکام. ئەمە ئەو لەنجامەیە کە حەزمان دەکرد بیگەینێ.

ی.ك: قسەیەکم هەیە (ئیسماعیل بێشکچی)ی مامۆستای گەورەمان بۆی ڕاگواستم. ئەگەر بیرم بە هەڵەیدا نەبردبێ ئەمەیە: ئێمە بەر لە سەرهەڵدانی پارتی کرێکارانی کوردستان هاوبەشیشمان لە تێکۆشانی کوردیدا هەبوو، بەڵام...

س.پ: «تێکۆشانی ژێر سفر بوو. تێکۆشانێك بوو لە ژێر سفرەوە دەستی پێکرد و کێشەکەی بە سفر گەیاند». وا دەڵێت. بەڵێ لەبەرئەوەی کە ئەو لە ڕاستی گەیشتووە و خۆی دەناسێ و دەڵێت: «بەڵێ تێکۆشان گەیەندرایە ژێر سفر». ئەمە ڕاستییە و بەڵگەیە بۆ قسەی پێشووم. من دەمەوێ ئەوەی کە دەیکەین ڕوونی بکەمەوە. ئەگەر هەوڵ بدەم باسی ئەو تێکۆشانە بکەم کە لە ڕێگای فەلسەفە و لەدەبەوە بە ناوی پارتی کرێکارانی کوردستانەوە دەیکەین، پێمان دەکرێت بڵێین: ئەوەی کە دەتوانین لە ڕێگای فەلسەفەوە بە پەنجا ساڵ پێیبگەین،ناچار کرام لە درێژایی ژیانمدا بیگەمێ. ئەمە لایەنی ئاینیش دەگرێتەوە. تا بتوانین لە جێوڕێی ئاین لەلای مرۆڤی کورد و چۆنیەتی کارتێکردنی تێبگەین، پێویستە باسی ساڵانێکی دوورودرێژ بکەین. لە کاتێکدا من ناچارمام بە ماوەیەکی کورت ئەم مەسەلەیە چارەسەر بکەم. لەو ئەزموە ئەدەبییەی کە پەنجا یا شەست ساڵی گەرەکە تا خزمەتی شۆڕش بکات، من وای لێدەکەم لە کاتی شۆڕشدا گەشە بکات و ببێتە بەشێك لەو شۆڕشە. لایەنە سەربازی و سیاسی و مۆسیقاییەکانیش بەم شێوەیەن. ئەو بارودۆخەی کە ئێستا دەیبینین ئاوایە: ئەو توانایانەی کە بە درێژایی چەندین سەدە و بە چەند قۆناغێك لە شێوەی چەند خولیا و ئەزموێکدا لای

هێندێك گەل پەرەیان سەند، ناچاربووین بە شێوەیەكی تێكهەڵیو لەیەك كاتدا و لە وێنەی تەقینەوەدا بە جێیان بهێنین و پەرەیان پێبدەین. هۆی پشت ئەوە جۆری گوشار و زەبروزەنگ و كەڵەكەبوونی خراپییە مێژووییەكانی سەدان ساڵ بوو. هەموو ئەمانە هەڵیان پێچاین ئەم ڕێچكەیە بگرینە بەر. لەوانەیە كەسایەتی من دەربڕینێكی ڕاستی ئەو بارودۆخە بێ.

ی.ك: ئاپۆی خۆشەویستم، تەقینەوە لە كەسایەتی جوانی ئێوەوە بە چاو دەبینرێت. بەڵام مەودای ڕەنگدانەوەی ئەم تەقینەوەیە لەو مرۆڤە كوردەدا چەندە كە بە كردەوە بوونی خۆی سەلماندووە؟

تەقاندنەوەی كەسێك كە ماوەی چوار هەزار ساڵە یەخەگیری ئازار و سەركوتكردن بووە، ئەركێكی زۆر گرانە.

س.پ: هەموو خەمێكم گەیشتنە بە شیكردنەوەی كۆمەڵگای كوردی. شیكردنەوەی من بۆ كەسایەتی، لە ڕاستیدا شیكردنەوەی كەسایەتی خۆمە، چونكە شیكردنەوەی كەسایەتی من كەسایەتی كوردی و پاشان شیكردنەوەی كۆمەڵگای كوردییە. بە واتایەكی دیكە دەڵێین: «بابەتی شیكردنەوە كەسێك نییە بەڵكو كۆمەڵگایەكە یا چینێكی كۆمەڵایەتییە و، بۆ ماوەیەكی دەست نیشانكراویش نییە بەڵكو بۆ سەرلەبەری مێژوویەكە». لەمە ڕاستە. شیكردنەوە لەمجا تەقینەوە. سەرنجی خێرایی جموجوڵەكانم نادەن؟ من تێدەكۆشم ئەم شێوازە وەك تەكتیك و تەرزێك لە ژیان بهێنمە نێو حیزب و ئەندامەكانیەوە. بەڵام تا ئێستا سەركەوتوو نەبووم، چونكە جێبەجێكردنی قورسە و حاڵی حازر لێی تێناگەم. تەقاندنەوەی كەسێك كە بۆ ماوەی چوار هەزار ساڵە دووچاری ئازار و سەركوتكردن بووبێ ئەركێكی زۆر گرانە. بە واتایەكی دیكە، من لەو كاتەوە كە تەمەنم حەوت ساڵان بوو بە ئاووتاوێكی زۆرەوە بایەخ بە تەقینەوە دەدەم. بەڵام جێبەجێ كردنی ئەوە لە هەڤاڵانماندا بە ماوەیەكی كورت خایان ئەركێكی زۆر گرانە. لەوە بەدەر هیچ ڕێگاو چارەسەرێكی دیكە نییە. شەڕی بەردەوام و ئەو زەبروزەنگە مێژووییەی كە هەیە دەستەبەری لەنێوبردنی هەر شێوەیەكی دیكەی بەرخۆدان دەكەن. بڕوانە شۆڕش و بەرخۆدانە كوردیەكان، بە قەناعەتی من ئەم بەرخۆدانانە خۆیان خۆیانیان لەنێوبرد. بڕوانە شێخ سەعید و سەید ڕەزا. بەڵێ ئەوانە داماون. (بارزانی)ش نەیتوانی بۆ ماوەی (٢٤) سەعات دەربپات و بەرخۆدان بكات و بوو بە نۆكەری نۆكەران و ئەمەش هیچ بەهایەكی نیشتمانی ناهێڵێ، چونكە ئەم جۆرە هەڵگەڕانەوانە لە هەلومەرج و ڕاستیەكانی كوردستاندا هەر بەزێن پەرەیان دەدەن و لە دەردەسەری و ئازار بەولاوە خێریان بە نێوچاوانەوە نییە. من مرۆڤێكم توانیومە بە باشی دەرس و پەند لەم ڕووداوانەوە هەڵبهێنجم، هەتاكو تایبەتمەندییەكانی خۆشم لە ژیاندا وەك گوزەرانی هەنووكەم و هێزی قسە سواریم و توانایی باڵام لە چارەسەر

و جێبەجێ کردنی پراکتیکی بەشێوەیەکی راستەوخۆ. دیارە من هەموو ئەمانەم دانەهێناوە. بۆم باس کردن کە من وەختێك لە دایك بووم بێهێزترین منداڵ بووم. نازانم ئەوە بەخششی خوایە، بەڵام پێکهاتنی لەوە بەدوای خۆم و هەوڵەکانم بۆ خۆچاککردن کەسایەتیمی وا لێ کرد لە رێڕەوێکی سەرنجڕاکێشدا گەشە بکات. ململانێیەکی هەمیشەییم لەگەڵ خێزان و گوند و رۆشنبیری کەمالی و چینە کرێگرتەکاندا هەبوو. سەرئەنجامەکەشی ئەم پێکهاتەیەم بوو کە بەرهەمی ئەم هەموو ململانێیانەیە. من تێدەکۆشم پارێزگاری لە خۆم بکەم و بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێشیش داکۆکی لە خۆم بکەم.

ی.ك: ئایا ئەمە بە غەریزەی داکۆکی لە خۆکردنە؟

س.پ: بەڵێ بە غەریزەی داکۆکی لە خۆکردنە و هێز و پێز لە بەرخۆدان وەردەگرێ. ئەگەر بەرخۆدان بەهێز سەربکەوێ و تێك نەشکێ، دەبێ زیرەك و پلان دارێژ بێ. ئێستا با بێینە سەر ئەوەی کە ئەم کەسایەتیە چی دەگەیەنێ و چۆن دروست دەبێ. سەرنجی واقیعی نەتەوەیی کوردستان بدەن.کە قۆناغەکانی دروست بوونی شۆرشی بە ئایدیۆلۆژی و ئەدەب و سیاسەت و سازدانی رێکخستنەوە تێدا تێکەڵ و پێکەڵ بوون و ئێمەش بە یەك کەرەت و بە شێوەیەکی بە نێو یەکداچوو لە هەموویاندا دەژین. هەموو ئەمانە چارەسەری گرێ کوێرەی کوردی دادەنێن و یارمەتی دروست بوونی بەندیواری و پەیوەندی کوردی تازە دەدەن و جۆر و خەسڵەتی پێکهاتە تازەکە و خاسیەتە بنچینەییەکانی کۆمەڵگا دیاری دەکەن. ئەگەر رۆمان و ئەدەب ئەبن، زەحمەتە راستی و گرێ کوێرەی کوردی و چۆلیەتی کردنەوەی ئەم گرێ کوێرەیە و چارەسەر و تەقاندنەوەی کێشەکە ئەزم بکرێن. دەنا هیچ هاوبەشییەکی لە گۆرەپانی خەباتدا نابێ.

ی.ك: ئاپۆی ئازیزم. پێش ئاوێك گوتتان: «شۆرشەکانی شێخ سەعید و سەیدا رەزا خۆیان خۆیانیان تێکشکاند». هەروەها باسی (شیکردنەوە)تان کرد و من گوتم (ئەقینەوە). با لە رووی سیاسییەوە بڕوانینە بابەتەکە، ئایا دەتوانین بڵێین ئادگارەکانی ساڵی ۱۹۹۲ بەم شێوەیەی خوارەوە بوون: پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆ تەقینەوەیەکیان بەدی هێنا و تورکیا راهاتووە (سەعید و رەزا) سەرکوت بکات، بەڵام ئێستا ناتوانێ ئەوە بکات. ئایا ئەوە تورکیایە کە سنوورێك بۆ ئەم تەقینەوەیە دادەنێت؟ مەبەستم ئەوەیە تورکیا دەڵێت: لە ئەورووپا بەهێزم و دەتوانم شۆرشی کوردستان لەوێ هەڵبوەشێنمەوە یا سنوورداری بکەم و دیوارێك لەبەردەمیدا دابنێم. ئەمجا رووداوەکانە باشوور و لەوێ دیوارێك بنیات دەنێ بۆ رێگرتن لە درێژبوونەوەی کاریگەری ئەم شۆرشە. لەوانەیە کاریگەری ئەم شۆرشە پەل بۆ تورکیا بهاوێژێ، بۆیە هەوڵدەدات بە دانانی دیوارێك لەوێ تەگەرە بخاتە بەر ئەوە. ئایا ئەمە بیرکردنەوەیەتی؟ یا بەو چەشنە کە گێڕاتانەوە «پێکەوەنانی رۆشنبیرپارێزان و سەندیکایی پارێزان... هتد» لەسەر پێوەندنگی بنکەکانی پاراستنی وەك گوندپارێزان و فراوانکردنی چوارچێوەی ئەم بنکەیە تا

باشووریش بگرێتەوە تا بگەیەندرێتە تورکیا. ئایا تورکیا لەم ڕێگایەدا هەوڵدەدات؟ یا بە واتایەکی سەربازی: تورکیایەك كە پێدەچێت ساڵی ١٩٩٣ و نەیتوانیوە ئاگری ئەو شۆڕشە کوردییە خەفە بکات کە بە سەرکردایەتی ئێوە بەرپابووە، هەوڵدەدا تـ سنوور بۆ تەنینەوەی دابنێ. ئایا لەسەر ئەم بنچینەیە تەکتیك و ستراتیژی خۆی دادەنێ و دیارییان دەکات؟ بۆ ئەوەی شۆڕش ڕوو بە باشور و تورکیا نەتەنێتەوە، هەوڵدەدات چەند بنکەیەك بۆ ئەم مەبەستە دابمەزرێنێ؟ نموونەیەکم لە ڕاگەیاندنەکانتان بە ئەنجام هێنا لەوەدەچێ کە باسم کرد. ئایا تێدەکۆشێ لە سێ خاڵدا دیاریتان بکات؟

س.پ: تورکیا لە ئاستی ڕەسمیدا لە وجودی منداا یا لە حیزبەکاندا لووتی بووە بە لووتی شتێکەوە کە چاوەڕوانی نەدەکرد. ئەمەش لایەنێکی زۆر گرنگە. لووتی بووە بە لووتی شتێکەوە نە حسێبی بۆ کردبوو و نە چاوەڕێی دەکرد و نە تەنانەت دەشتوانێ ڕێسوای بکات. ئەگەر لە بەسەرهاتی چل ساڵەی کورد ورد ببینەوە، چاوەڕوانی پەیدابوونی شۆڕشگێڕێکی وەك من ناکەی و هیچ نموونەیەکی وەك منت لە هیچ کتێبێکدا بە تووشەوە نابێ و پێم وانییە تا ئێستا ئەم ڕاستییەیان بۆ ئەزم کرابێ. بەڵام ئەوەی کەفەوما فەوما و ئێستا لە تێگەیشتنی ئەم ڕووداوەدا هەست بە زەحمەتی دەکەن و کردەوکۆشیانە بەو شێوەیە ڕێکوشوێن دادەنێن کە لێی حاڵی بوون. ئەو ڕێ و شوێنانەش کە بیری لێدەکەنەوە بەم پێیەی خوارەوەن: ئەگەر ئەمە کورد بێ، جاران چیمان بە کورد کردووە دەیکەین و ئەم هەڵگەڕانەوەیە سەرکوت دەکەین وەك چۆن هەڵگەڕانەوەکانی پێشووشمان سەرکوت کرد. ئەوەیان تاقی کردەوە و بۆیان نەچووەسەر. بۆیە پەنایان بردە بەر حوکمی عورفی و ڕەوشی ئاوارتە و هێزی حەمیدیان پێکەوەنا و سەرنەکەوتن. ئەو شێوازانەی دیکەش کە پەنایان بردنە بەر هەمان چارەنووسیان بە نەسیب بوو. گوتیان با بە تیرۆر بەرەنگاریان ببینەوە. تیرۆرەکەیان بە هۆی مشوورخۆری خۆمانەوە بە سەرکەوتن نەگەیشت. ئێستاش دەوڵەتی تورکیا لەگەڵ ساڵی ١٩٩٢ دا کەوتووەتە نێو گێژاوی کۆمەڵێك قەیرانی عاسییەوە. دەکرێت لە باروودۆخێکی وا ئاڵۆزدا پەتای کوردستان بە ئاسانی بۆ خۆرئاوا بگوازرێتەوە. کەوتنە بیرکردنەوە بۆ دانانی ڕێ و شوێنی قەدەغەکردنی ئەم تەشەنەکردنە، بە تایبەتی لە ڕێگای ئەو هەستە شۆڕشێنیانەوە کە بڵاودەکرێنەوە لە ناوەندەکانی هەم توێژە ڕۆشنبیرە بەبەدەستکراوە و گەمارۆدراوەکان و هەم تاقمە سەندیکاییەکان و ئەو کۆمەڵە حیزبییانەدا کە پێکدەهێنرێن. سەرجەم هەوڵی گرنگن بۆ سنووردارکردنی کاریگەری شۆڕش دەدرێن. هەوڵئەدەن سەرانی پارێزگاران لە سەراوردی ئەو هەموو پێکهاتانە دابنێن کە کۆمەڵگای تورکییان لێپێکدێت. واتە دەکرێت وەڵامی ئەو پرسیارە بدەینەوە «پارێزگارانی ئێوە کێن؟». پێویستە ئەوە ڕوونبکرێتەوە: ئایا ئەم ڕژێمە لە ئەورووپاش نییە؟ دیارە ئەوێش هەمان ڕێکو شوێن هەن. ئەوان بەر لە تورکیا مشووری خۆیانیان خواردووە. هەندێك

گیروگرفت و بەدحالی بوون لە نێوان دەوڵەتانی ئەورووپا و تورکیادا هەبوون، لە کاتێکدا تورکیا کەمێك ڕاڕابوو و ئەنجا کەوتە نەهێشتنی ئەم گیروگرفتانە بەوەی کە هەرچی‌یەکیان دەوێ بیانداتێ. دانیمارك و سوید و سویسرە و فەرەنسە و ئینگلتەرە و ئەڵمانیا چی‌یان لە تورکیا ویست بردیان، وردتر بڵێین ئەوانێ خاوەنی تورکیان و بۆ خۆیانە.

ی.ك: بەڵێ، دەرگاکانی کردوونەوە.

س.پ: خستوونیە سەر پشت، بە تایبەتی لە ڕووی گەشت و گوزار و وەبەرهێنانەوە بەڵام لە ڕووی سیاسی‌یەوە تورکیا بووەتە بەندەی فرمان بەردار بەهێ پەرینگانەوە هەر داوایەکیان هەبێ جێ‌بەجێی‌دەکات. بەرانبەر بە هەموو ئەمانە، ئەورووپا ئەوەی پەسندکرد لە بەرەنگاری پارتی کرێکارانی کوردستاندا دەوری پارێزگاری تورکیا ببینێ. بۆیە بەوە پەیماننامە و ڕێککەوتنەکانی خۆی سەبارەت بە مافی مرۆڤ و ئەو دیموکراسی‌یەی کە ئامانجێکی خۆی بوو ژێرپێی‌نان و ئەم هەموو پەیماننامانەی شکاند و بەرانبەر بەو دەسکەوتانەی کە تورکیا بەخشینی. ئەوەی کە ڕوویدا یەککەوتنێکی نێو دەوڵەتی کۆنەپەرستانەی زۆرخراپە. ئەم نموونەیە دەقاودەق یەکێتی سۆڤێتی هەڵوەشاوە و ئەمریکا و دەوڵەتانی دیکەی خۆرهەڵاتیش دەگرێتەوە. تورکیا بەم شێوەیە ڕێ و شوێنی بۆ ڕێگرتن لە تەنینەوەی شۆڕشی کوردستان لە گۆڕەپانی نێودەوڵەتیدا دانا و هەموو ئەوانەش بە کۆششی سلێمان دیمریل و عیسمەت ئینێنۆ و حیکمەت چەتین و هەروەها بە کۆششی ئەو نۆکەرانەی کورد کران کە بەرەویان بەم گوتەیەدا: ئەگەر کوردیتان دەوێ، نموونەی خۆرئاوایمان لەلا هەیە و ئێمە لەگەڵ تورکیا و لەگەڵ (حیکمەت چەتین)دا لێك گەیشتووین. ئەم کۆششانە لە (ڤیەننا) لەگەڵ جەلال تالەبانیدا و لە (بۆن) لەگەڵ مەسعوود بارزانیدا و لە (پاریس)یش ڕەنگیان دایەوە، تەنانەت ئێمە باش دەزانین ئەوانە بۆ ئەمریکاش چوون. ئەم هاوجووتی‌یەیان بەهۆ و بە یارمەتی نۆکەرانی کوردەوە بەدەست هێنا. ئەم هاوجووتی‌یە نێودەوڵەتیە ئاراستەی پارتی کرێکارانی کوردستان کراوە.

هەرچی باروودۆخی ناوخۆی تورکیاشە تا ڕادەیەك جیاوازە. گوتیان ئەم کارانەی کە کردوومانن «یەك کەوتنی نەتەوەیی»یە لە پەرلەمانی تورکیادا. لە ئاستی کۆمەڵایەتیشدا ئەم شەپۆلە شۆڤێنی‌یەی ئەم دواییەیان ناونا «یەکگرتنی کۆمەڵگا و ڕاوەستانی لە ڕووی تیرۆردا». ئەم قسەوقسەڵۆکانە دەستکردی ئەوانن. بە باوەڕی من ئەمە بەڵگەی ڕادەی ترسیانە لە شۆڕش. لەبەر ئەمە هەوڵدەدەن کۆمەڵگا بەرەو دواوە ببەن تا بەرەنگاری شۆڕش ببنەوە. بەڵام شۆڕش هێشتاکە بە تورکیادا بڵاوتەبووەتەوە. ئێوە دەزانن چۆن چەپی تورك ماوەیەکی کەم پاش (١٢)ی ئەیلوول کوێربووەوە و لەوە دەرچوو مەترسی ببێ بۆ ڕژێمی تورکیا. بۆیە باش دەزانین ئەم ڕێ و شوێنانە ڕووبەڕووی چەپی تورك نەکراونەوە، چونکە تورکیا لەو پێکهاتانەی کە لە ساڵانی حەفتا و هەشتادا کەوتنە ڕوو و هەتا لە پێکهاتەکانی ئەم

دوایيەش ناترسن. رەنگە تورکیا لە بەرھەنگاربوونەوەیاندا سەرکەوتوو بێ، بەڵام وێڕای ئەوە دەترسن. هۆی سەرەکی ترسانی لەوەوە سەرچاوە دەگرێ کە شۆڕشەکەمان لە گۆرەپانی تورکیادا ڕەنگ بداتەوە و لەویش لەوە نیگەرانە. تەنانەت سەرۆکی ئەرکان و سەرۆوەزیران و وەزیری ناوخۆش باوەڕ بەوە ناکەن کە شۆڕشێکی کوردی و کێشەیەکی کوردی هەبێ و بەم پێیە ڕکێوشوێنی ئەم دوایيەیان پەرە پێدەدەن. هێنانە گۆڕێی سەرانی پارێزگاران لە تورکیا سوودیان پێدەگەیەنێ. پێم وایە هەتا لە زانکۆکانیشدا لەوانەیان داناوە. خۆ بنگەی خوێندنی باڵا ڕێکخستنێکی ئەو پارێزگارانەیە و بارودۆخی سەندیکاکانیش هاوشێوەیە. سەربارى ئەوەی کە زۆر لە سەرۆکەکانی سەندیکاکان، سەرانی پارێزگارانن. لای ئێمە تاهیر ئادیەمان ئاغا هەیە و لای ئێوەش فلان ئاغا و هەردوکیشمان بۆ بەرهەنگاری شۆڕش بەکەدەگرن و بەلك بنیاتمان هەیە. ڕۆژنامەنووسی تورکیاش هەمان شێوەی هەیە، ئەوەی پێ بەس نییە لە ڕیزی دەوڵەتدا بێ یا شوێنکەوتەی بێ، بەڵکو ئەرکی پاراستن و بگرە سەرۆکی پارێزگارانیش لە ئەستۆ دەگرێ.

ی.ك: لەم بارەدا ئەگەر توانیان لە مرۆڤایەتی خۆیان دابماڵرێن و خۆ لە مێژوویان بدزنەوە، دەتوانین بڵێین پارتی کرێکارانی کوردستان سوودێکی گەورەی بۆ سەندیکایەکان و ڕۆژنامەنووسی هەیە.

س.پ: «توانیان پارە پەیدا بکەن» مەبەستتان ئەمەیە. بەڵێ ئەمە بارودۆخەکەیە.

ی.ك: ئەمە بۆ هونەرمەندان و ڕۆشنبیران و مامۆستایانی زانکۆکان و گەلێکی دیکەش بوو بە خێر.

هەموران گوتیان:
مووچە زیاد کردن لە پرۆژەی گاپ(GAP)دا بەخششێکی ئاپۆیە!

س.پ: ڕۆشنبیرانیش سەرانی پارێزگارانن. وا ئەوەتان بۆ باس دەکەم. لەوانەیە من لە ئێوە پتر ئاگام لەم بابەتە بێ چونکە ئەزموونمان بەربڵاوە. کاتێك کەنعان ئیڤرین ئاوبەستی ئەتاتورکی کردەوە گوتی: «ئێمە ئاوبەستێکی مەزنتان بۆ بنیات دەنێین، ئاپۆ چی پێدان؟». هەموران دووپاتیان کردەوە کە پرۆژەی باشووری ئەنادۆل (گاپ) بەرتیل یا بەخششێکی ئاپۆیە. پاش ئەوە مووچە زۆر زیادی کرد و ئەمەش بەخششی ئاپۆ بوو. هەتا مووچەی پارێزگارانیش بەخششی ئاپۆیە! ئای لە کاری خوا! دەوڵەتێکی دەوڵەمەندتان هەیە بە رادەیەك بێئەندازە دیاری و بەخششی ئاپۆ دەبەخشێتەوە، یا بەخششی ئاپۆ خێرتان پێبکات. لێرەدا دەتوانین لە هەڵوێستی گەلێك مامۆستای زانکۆ تێبگەین. وا پێویستە ئەوانە پیاوی زانست بن و زۆر ئیش بکەن، بەڵام لە هۆی بێدەنگیان حاڵی دەبین.

هەروەها تێدەگەین بۆچی شتێك دەرناكرێت، تەنانەت فلیمێكی كورتی سینەمایی یا هەر بەرهەمێكی ڕۆشنبیرێك لەسەر ڕاستی لەم وڵاتەدا، چونكە هەموو ئەوانە پێوەندی‌یان بە بەخشش یا پاداشتەكانی ئاپۆوە هەیە و هەمووان لە باروودۆخەكە ئاسودەن. وەك چۆن دەوڵەتی توركیا داخوازیەكانی ئەوروپا و دەوڵەتانی دیكەی بەجێ‌هێنا كە بەرژەوەندی لەگەڵیاندا هەیە، ئاواش دەوڵەت گشت داخوازی‌یەكی بنگەكان و ڕێكخراوەكانی ناوخۆی بەجێ‌هێنا و بێدەنگی‌یانی كرد. من مەبەستم حیزبەكان و پەرلەمانیەكان نی‌یە، ئەوانن كە «یەك كەوتنی لەتەوەیی»یان بۆ بەدەست هێناون، بەڵكو مەبەستم كەرتە كۆمەڵایەتیە جیاجیاكانە بە سندووقەكانی بنگەكانی هەرەوەزی و پاداشتی بۆ ئەم مەبەستە بەخشراو بە گەلێك هەژار و داماو، باش دەزانم ئەو هەموو كارانە دژ بە ئێمە قوت كرانەوە و بەهۆی ئێمەوە دەكرێن و لەبەر ئەوەیە گەنجینە و گیرفانەكانی خۆیانیان كردووەتەوە.

ی.ك: لەم بارەدا ئەگەر چاوپۆشیتان لە شۆڕشی كورد كرد و هەڵوێستێكی پێچەوانەتان دیاری كرد هەموو شتێكتان چنگ دەكەوێ. جاران شانۆسازان داد و بێدادیان بوو بە دەست گەلێك دژواری‌یەوە، بەڵام ئێستاكە لە ڕووی تەمەن و توان و پارەوە لە ناز و نیعمەتدا دەژین.

س.پ: بەڵێ. سەرپاكیان بەشە پاداشتی خۆیانیان وەرگرتووە و لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن دەردەكەون و بوونەتە نووسەر لە ڕۆژنامەكاندا و مووچەكانیان لێشیان سەروزیادە. «هێندە بەسە گوێی خۆیان لە پارتی كرێكارانی كوردستان بخەوێنن و كێشەی كوردستان فەرامۆش بكەن، تا چی‌یان دەوێ پەیدای بكەن!». ئەمەیان جێ‌بەجێ كرد و تا ڕادەیەك تێیدا سەركەوتن.

ی.ك: لێرەوە دەتوانین ئەم شیكردنەوە ئابووری‌یەی خوارەوە بكەین: خەرجی شەڕ لەگەڵ پارتی كرێكارانی كوردستاندا هەر بریتی نی‌یە لە مووچەی گوند پارێزان و هێزە تایبەتەكان و خەرجی سەربازی.

س.پ: بێ‌گومان نا.

ی.ك: خەرجی دەوڵەت بە كڕینی كەسانێكی زۆر زیادی كردووە.

س.پ: تۆ كابرایەكی ئابووریناسی و پێت دەكرێ لەسەر ئەوە هەڵبدەیتێ و ڕوونتر شی‌بكەیتەوە.

ی.ك: نەخێر. من ئەوە دەزانم. بەڵام ئەو ئەنجامانە كورت دەكەمەوە كە لەم مشتومڕەمان دەكەونەوە. ڕاستیەكەی چەند ئەنجامێكی باش بەدەست هێنراون.

س.پ: ئەمە زۆر گرنگە. گرانی گوزەران گرێدراوی ئەم پاداشتانەیە. شایانی تێبینی‌كردنە قەرزەكانی ناوخۆ خۆ لە (٥٠) ملیار دۆلار دەدەن.

ی.ك: جاران دەوڵەت ئەوە دوودڵ بوو چەند قڕوشێك بە هەر هونەرمەندێك بدات. بەڵام ئێستا ئەگەر ملیارێك لیرە لە هەقی شانۆنامەیەك یا فلیمێكی سینەماییدا بدات بە كەمی دەزانێ.

س.پ: نموونەیەكی مێژوویی‌تان بۆ دەهێنمەوە. ئێوە دەزانن (تەها ئاتیوول)

ڕۆژنامەنووس و نووسەرێکی باشی دەوڵەتە. ڕۆژێکیان چاوم بە نووبسینێکی کەوت تێیدا لای لە ئێمە کردووەتەوە و لە گوتارەکەیدا دەڵێت: «جەمال پاشای سەفاح کاتێك چووو بۆ شەڕکردنی هێزانی عەرەبی هەڵگەڕاوە لە حوکمی عوسمانیەکان لە ڕاپۆرتێکدا نووسیویەتی: ئینگلیز بە دڵفراوانیەوە زێڕی دروشاوە دەبەشنەوە و هۆزە عەرەبەکانیش پارەیان خۆش دەوێ. بۆیە لایەنی ئینگلیز دەگرن. دەتوانین چیبکەین؟ وەڵامی بابی عالی پێدەگاتەوە کە دەست قووچاو نەبێ و، وا چەندین جانتا پارەی بۆ ڕەوانە دەکرێن. دەڵێت: لە ئینگلیز پتر پارە دەدەم». ئەم نموونەیە دەخاتە بەرچاو، بەڵکو ڕێنمایی دەوڵەت دەکات بۆ گرتنە بەری ئەو شێوازەی کە پێویستە بۆ بەربەرەکانی کردنی پارتی کرێکارانی کوردستان بیگرێتە بەر. ئەمە وا تێدەگەین کە دەوڵەت دەست لە پارە ناگرێتەوە بەڵکو بە زێڕ و جانتای پڕ لە پارە بەسەر سەرانی هۆزەکانو سەرانی پارێزگاراندا دەیبەشێنەوە لەعەر کوێیەك بن.

ی.ك: ئاپۆی برام، لە ڕۆژنامەی (یەنی ئوولکە)دا گوتبووتان «بوونی ئالەبانی گرێدراوی بوونی پارتی کرێکارانی کوردستانە». ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئێوە پشتگیری ئالەباتی دابین دەکەن و یارمەتی دەدەن.

س.پ: بەڵێ. ئەمە ڕاستە. ئالەباتی خۆشی ئەمە دەڵێت: «من بە سایەی ئاپۆوە دەچمە عێراق و تورکیا و سیاسەتی ئەم ساڵانەی دوایی سەرتاسەر لە سایەی پارتی کرێکارانی کوردستاندا بەڕێوەدەچن». ئەمەی گوتووە و تا ئێستاش بەم باوەڕەوە دەژی.

ی.ك: ئەگەر هەر شتێك بەسەر پارتی کرێکارانی کوردستاندا هات، ڕۆشنبیری تورك دەچێتەوە دۆخی جارانی. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: حالیم...حالیم. ئەگەر هەر ناخۆشیەك بەسەر مندا یا پارتی کرێکارانی کوردستاندا هات، دەوڵەت مووچە و پاداشتەکان یەکسەر دەبڕێ!

ی.ك: واتە ئەگەر ئاپۆ ڕۆیشت، پاداشتی ئاپۆش دەڕوات.

س.پ: بێئەملاوئەولا وایە. ئەگەر بە تەنگ بەرژەوەندییەکانیانەوە دێن، پێویستە کەمێك ئێمە بپارێزن.

ی.ك: ئەمە ڕاستە.

س.پ: ئاقمەکەمان ئەمە باش دەزانن. لەم ماوەی دواییدا مووچەیان بە دۆلار بە نزیکەی (٧٥٠٠) پێشمەرگەدا، لە کاتێکدا ئاقمەکەی ئێوە بە لیرە کە ڕۆژانە بەهاکەی لە دەست دەدات، دەیاندەنێ. هەمان کات بە دۆلار بە ئاقمی ئێمەی دەدەن.

ی.ك: پێشمەرگە عاقڵیش، تەنانەت لە تورکیاش کەسیان ڕازی نابن مامەڵە بە لیرەی تورکی بکەن، بەڵکو دۆلار یا مارك بەکاردەهێنن.

س.پ: بە پێی دوا هەواڵ کە بڵاوکراوەتەوە ئەو (٧٥٠٠) پێشمەرگەیە،یەکی (٢٠٠) دۆلاریان پێداون بەرانبەر بەوەی کە بچنە بنکەی گوندپارێزان. بێگومان دەوڵەتەکەتان دەوڵەمەندە و ڕاستیەکەی خەڵك باسی هاتوچوی (ئیبراهیم خەلیل) دەکات. من لە لایەکەوە نوێنەرایەتی ئەم هاتوچۆیە دەکەم، وانییە؟

ی.ك: دەوڵەمەندی دەوڵەتی ئێمە لە گەشت و گوزار و لەو کرێکارە کورد و تورکانەوە دێت کە لە ئەڵمانیا کاردەکەن. ئەگەر هەر ناخۆشییەك بەسەر ئەو ناوچانەدا هات، ئەوا چاوگەکانی دەوڵەمەندی وشك دەبن و دەوڵەت ژێروژوور دەبێ.

س.پ: ئێمە لەمساڵ تەگەرە دەنێینە بەر ئەو سەرچاوانە و وشکیان دەکەین. گوێ بەوە مەدەن. دەوڵەت ئەم پارە زۆر و زەبەندە لە کوێوە دەهێنێ تا بەدەست و دڵ خەرجی بکات. ئەوی ڕاستی بێ من لەوە سەرسامم و لێی تێ ناگەم. بەڵام لەوش گرنگتر ئێمە خەڵك دەوڵەمەند دەکەین. ئەو ڕێگایەی کە لەم مەسەلەیەدایە بەو شێوەیەیە کە ئێستا ڕوونی دەکەمەوە: شۆڕش بە کردەوە بەرهەمهێنە و زۆر دەبێتە مایەی دەوڵەمەندی. ئێمە و دوژمنان و ئەوانیشی دەوڵەمەند کردووە کە تا نیوەی ڕێگا بەرێ کەوتن. هەموو ئەمانە پێوەندییەکی توند و تۆڵیان بەو گوتەیەوە هەیە کە دەڵێت شۆڕش مرۆڤ مەزن دەکات.

ی.ك: بەڵێ ئاپۆی برا و خۆشەویستم. ئێستا گەیشتینە خاڵێکی یەکجار گرنگ. ئەگەر ڕێم بدەن لە تێڕوانینی ئێوە دەپرسم؟

س.پ: درێژە بە پرسیاری خۆتان بدەن.

ی.ك: پرسیارەکانی دیکەم لەسەر کردەوە و چالاکییەکانە و پێوەندی بە شیکردنەوەی ئێوەوە هەیە هەم لەسەر سۆشیالیزمی بنیات نراو لە ڕووی مرۆڤایەتییەوە و هەم ڕادەی کاریگەرییەکەی؟

س.پ: بەڵێ. من دێمە سەر وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارە، هەر وەڵامەکەی بە ناتەواوی ماوەتەوە. ئێوەش کتێبێکی بەهادارتان لەسەر هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی سۆڤیێتی نووسیوە و گەلێك هەڵسەنگاندنی جۆراوجۆری لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی دیکە پێشان داوە. زۆر جار لە بارەی ئەم بابەتەوە لێیان پرسیوین. سەبارەت بە ئێمە، تا ئێستا توێژینەوەیەکی قووڵم لەسەر مەودا و هۆیەکانی هەرەس هێنانەکە نییە. بەڵام وەك دەزانن ئەزموونی شۆڕشگێڕی شیکردنەوەیەکی پڕ بەهای سەربەخۆی ڕووداوەکانە.

ی.ك: بێ گومان. هیچ گومانێکم لەو بارەیەوە نییە.

کە گۆرباچۆف دەسەڵاتی گرتە دەست گوتم: ئیدی ئەم ڕژێمە ڕووبەڕووی دۆخی داخرانێکی لە کرانەوە نەهاتوو دەبێ و دەکرێت ئەم دۆخە بە یەکێك لەم دوو ڕێگایە نەهێڵرێت: یا لە سەرەوە بە هۆی سەرکردایەتی ئەوبەری دوژمنی ئیمپریالیزمەوە یان لە خوارەوە بە ئەنجامدانی ڕیفۆرمی پێویست.

س.پ: من لە ڕوونکردنەوەی مەسەلەکاندا پشت بە شارەزایی شۆڕشگێڕانەم دەبەستم. ئێمە چاودێری هێندێك لایەنمان کردووە. باسی ئەو تەنگژەیەم کردووە

کە ڕژێمی سۆڤێتی تێکەوت. ساڵی ١٩٨٥ وەختێك گورباچۆف جڵەوی دەسەڵاتی بە دەستەوە گرت، مانگی ئاداری ئەو ساڵە بارودۆخەکەم هەڵسەنگاند. ئەم هەڵسەنگاندنە هێشتا ماوە و تێیدا گوتم: «ئیدی ڕژێم ڕووبەڕووی دۆخی داخرانێکی لە کرانەوە نەهاتوو دەبێ و دەکرێت ئەم دۆخە بە یەکێك لەم دوو ڕێگایە نەهێڵرێت: یا لە سەرەوە بەهۆی سەرکردایەتی‌یەکی ئەویەڕی دوژمنی ئیمپریالیزمەوە، یان لە خوارەوە بە ئەنجامدانی ڕیفۆرمی پێویست». گورباچۆف هەوڵیدا بە ڕیفۆرم کردن بە دووی بارودۆخەکەدا بچێ، بەڵام ئەمە کێشایەوە بۆ قەڵەمبازێکی زۆر گەورەی ڕووە و بە ڕاست و، لەگەڵ (یەلتسن)یشدا بارودۆخەکە بە قووڕداچوو. مەبەستم ئەوەیە ئێمە گرێ کوێرە و تەنگژەکەمان دەبینی و چاودێری چۆنیەتی چارەسەرکردنیمان دەکرد. هەرچی ئەوەشە کە «چۆن ڕژێمەکە بزر بوو؟ ئەو خاڵانەی بێ‌هێزی ڕژێم چی بوون. کە بن بەستیان لێکەوتەوە؟».
ئەوەیان من بە جۆرێکی جیاواز لە کەسانی دی دەڕوانی‌یە بابەتەکە. جاران خاوەنانی تێزی سێ جیهانی لایەنگرانی تەوژمی «سۆشیال ئیمپریال» و ترۆتسکیەکان و لایەنگرانیان هەبوون. من هەرگیز بیرم لەوە نەکردووەتەوە لایەنگری‌یان بکەم. چی‌یان بنووسیبایە دەمخوێندەوە. ڕەنگە لە هێندێك ڕووەوە هاودەنگی بۆچوونەکانیان بم. بەڵام سەرجەمی نووسینەکانیان بەس نەبوون بۆ وەڵامدانەوەی ئەوەی کە بە خەیاڵمدا دەهات. وێڕای لەوە پێم وابوو ڕێبازی سۆڤێتی هاوجووتی سۆشیالیزم نەبوو. بە تێپەڕبنی ڕۆژگاریش ئەم بیرۆکەیەم لەلا کوڵەپنج دەبوو. بە تایبەتی بۆم ساخ بووەوە کە حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا بیرای بیرِ سۆشیالیستی نەبوە و قەناعەتم بەوە پەیدا کرد. لەبەرئەوەی کە ئەم حیزبە بەرهەمی ڕژێمی سۆڤێتی بوو، ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو ڕژێمە سۆشیالیستیە گەندەکاری تێدایە. باوەڕم ئاوابوو. لە ساڵانی حەفتادا کاتێك بێ‌ئەملاوئەولا لەوە دڵنیابووم مەحاڵ بوو هەلومەرج هەرچۆنێك بێ پارتی کرێکارانی کوردستان بکەم بە حیزبێکی لە وێنەی حزبی کۆمۆنیستی تورکیا،چونکە ناکرێت ئەو مرۆڤەی کە حزبی کۆمۆنیستی تورکیا کاری تێدەکات هەرگیز ئاسایی بێ. من ئەو خەڵکانە بە بچووك ناگرم، بەڵام لە ڕێبازی ئایدیۆلۆژی ئەو حیزبە دەدوێم. (حەیدەر کۆتلو)یش دانی بەوەدا نا کە لەم ماوەیەی دواییدا مرۆڤ خنکێن و خۆشی خنکێندراو بوو. نامەوێ کەس ئەمە بە سووکایەتی کردن دابنێ. من ئەوەم بەویەڕی مایەی خنکان هاتە بەرچاو. سەرباری پێداگری توندم لەسەر دوورنەکەوتنەوە لە سۆشیالیزم، بەڵام من بە یەکجارەکی ڕازی نەبووم بچمە نێو ئەو کەشە مرۆڤ خنکێنە. بە ڕاشکاوی جەخت دەکەم پێش ساڵی ١٩٨٥ ـ واتە لە ساڵانی حەفتاوە و سەرەتای هەشتاکاندا ـ دەمگوت: «نەدەبوو سۆشیالیزم ئەو هەنگاوە بنێت یا ئەو ڕێبازە بگرێتەبەر». لەناخەوە هەستم بەوە دەکرد و بە پێی ئەوەش دەجووڵامەوە.
بەڵام ئێستا ئێمە دەتوانین ئەو ڕووداوە لە هەموولایەکەوە شی‌بکەینەوە. با

بەروانینە مارکس و ئەنگلز. بە بڕوای من ئەو جووتە گەورەترین شیکەرەوەی زانستی ئەو کاتەن، بە تایبەتی هێندەی پەیوەندی بە ڕەگەزی مرۆڤ و پەرەسەندنەکانی مرۆڤایەتییەوە هەبێ. لە هەموو ڕوویەکەوە و بە شێوەیەکی زانستی بۆچوونە دەستیان بۆ بابەتەکان دەبرد. هێشتا باوەڕم بەوە و بە ڕاست و دروستی شیکردنەوەکانیان لەسەر کارتێکردنی ئابوری لە کۆمەڵگا و بیروڕا فەلسەفەییەکانی دیکەیان و شیکردنەوەکانی پێشوویان لە بارەی گەلێک بابەتەوە هەیە کە بە شیکردنەوەی زانستییان لەسەر سۆشیالیزمی زانستی ڕوون دەبنەوە. من هێشتا باوەڕم بەو تۆێژینەوانە هەیە و پێبەستەییم دەپارێزم. هەرچی هاوبەشی لینینە بریتییە لە «مارکسیزمی قۆناغی ئیمپریالیزم» و «هاوبەشییەکی ئیرادەگەری دەست تێوەردانە». وایان گوت و ئەم گوتەیە چەرەدەیەک ڕاستی لە دووتوێیدا هەڵدەگرێ. ئەوەبوو حیزبی شۆڕشگێڕی پێکهێنا و قۆناغی ئیمپریالیزمی شیکردەوە و توانی چارەسەری ڕاستەقینە بۆ ئەو قۆناغە بدۆزێتەوە. بەڵام دەبێ باشتر لینین ئەزم بکەین. لەوەش گرنگتر تەمەنی لینین لەوە کورتتر بوو کە ئاکامی هاوبەشییەکانی خۆی ببینێ و ئەنجامە دەرکەوتەکانی شۆڕش هەڵبسەنگێنێ و پەرەیان پێبدات. لەبەر ئەم هۆیە پێویستە بە دووی ئەوەدا بگەڕێین و باسی ئەوە لەزم بکەین کە لینین تا چ ڕادەیەک پەیوەندی بەم شۆڕشەوە هەبوو و پاشتر چی لێبەسەرهات.

لینین ماوەیەکی کەم پێش مردنی چەندەها ڕەخنەی هەبوو، هێندێکیان ڕوو لە تروتسکی بوون و هێندێکی دیکەیان ڕوو لە ستالین. یەکێک لەو ڕەخنانە لەسەر کەللەڕەقی لادێییانەی ستالین و هی دووەمیش لەسەر شۆڤێنیزمی ڕووسی بوو و لەسەر ئەم بیروڕایانەی دوایی لەبارەی ئەم بابەتانەوە سوورببوو. ڕەخنەکانی لە تروتسکی زانراون. ئەمانە گشتیان ئەندامی دەسڕۆی مەکتەبی سیاسی بوون. ئەگەر ئەوانە بەم شێوەیە بووبن، ئیدی دەبێ ئەوانی دیکە چۆن بووبن. هەرچی خودی لینینە ڕووناکبیرێکی تەرزی یەکەم و توند گرێدراوی ئازادی بوو. بەڵام لەدوا ڕۆژەکانیدا ماروبارێکی وای نەبوو یارمەتی چارەسەرکردنی ئەم مەسەلانەی بدەن. واتە کردارەکانی بە ناتەواوی مانەوە. هێندە بەسە کە شۆڕش لە شاکارە ئەیکری و زانستییەکانی ئەون، بەڵام کاتەکەی بەشی تەواوکردنی ئەم شاکارەی نەکرد. پاشتر وا ڕاهاتن موری لینینیزم و سۆشیالیزم بە تەوێلی هەموو شتێکەوە بنێن. دژوارییەکان هەر لە ساڵی ١٩٢٠ بەدوا دەست پێدەکەن. دەکرێت لە هێندێک کەم و کوڕی لینین بدوێین، بەڵام پێویستە کاتێک باسی کەم و کوڕییەکانی ئەو ماوەیەی لینین دەکەین تەواو وریا بین، چونکە ئێمە ئەمڕۆ بە تەواوکەری دوێنێ دادەنێین. من قەناعەتێکی تەواوم هەیە کە ئەگەر لینین بمابایە، گۆڕانکارییەکان بە شێوەیەکی جیاواز دەبوون و پێم وانییە کارەکەی بەم تەرزە باوە پەرەی بسەندبایە.

ستالین هێندێک لەو هێڵانەی پاراست کە لە لینینەوە بە میرات بۆی مابوونەوە. تەنانەت دەتوانین بڵێین هێندێک دەسکەوتی لە لینین بۆمایەوە بەبێ ئەوەی

هاوبەشی تەنها کردبێن یا تازەی کردبنەوە و، بە پێداگرییەوە چاوی لە هەموو گۆڕانکارییەکی پێویست پۆشی. هەتا هێندێك تایبەتمەندی لینینی وەلانا و وەك پەناوی دەوڵەت ڕەفتاری کرد و بە تێهەڕینی ڕۆژگاریش داکۆکی لە سۆشیالیزم لە تاکە وڵاتێکدا کرد و هەموو شتێکی خستە خزمەتی دەوڵەتی سۆڤیێتی. ئینتەرناسیۆنالیزمیش لەلای ئەو یەکسان بوو بە یەکێتی سۆڤیێت. بۆیە دەبوو داکۆکی لە دەوڵەتی سۆڤیێتی بکات. بەم پێیە گرانترین شۆڕشی جیهانی کرد بە قوربانی یەکێتی سۆڤیێت بە سیاسەتی دەرەوەشەوە. ئیدی سۆشیالیزم بوو بە خزمەتکاری دەوڵەتی سۆڤیێتی بە بێ ئەوەی سۆشیالیزم و ئینتەرناسیۆنالیزم لەبەرچاو بگیرێن.

ی.ك: واتە مەبەستتان ئەوەیە گەلێك تەنازولی گەوهەری لە سۆشیالیزم کرد لە پێناوی درێژە پێدانی حوکمی سۆڤیێتی.

س.پ: بەڵێ. لە ئینتەرناسیۆنالیزم و دیکتاتۆری پرۆلیتاریا و لە دیموکراسی و ئازادی. واتە بە کورتی تەنازوولی گەورەی لە هەموو شتێکدا کرد. دەتوانین زۆربیان بگێڕینەوە بەر لەسەردەمی لینین چەندین نیشانە هەبوون، بەلام پاش ساڵی ۱۹۲۰ ـ واتە لە سەردەمی ستالیندا ـ کەوتنە ڕوو.

ی.ك: دەڵێن ئەگەر بژیبایە بارودۆخەکەی ڕاست دەکردەوە. من ئەوەم پێقبووڵە. ئایا مەبەستتان ئەوەیە هەڵی ڕاست کردنەوە هەبوو، بەلام ستالین ئەم هەلەی بەرتەسك کردەوە؟

س.پ: بێ گومان. لەگەڵ پێداگری ئیمپریالیزمدا لە سەروبەندی دووەم شەڕی جیهانیدا گەلێك پرنسیپ بە ناوی تەکتیکەوە و لە شێوەی تەنازولدا بۆ ئیمپریالیزم بە قوربانی کران.

ی.ك: ئەوە چەمکێکی خۆپەرستانەیە لەشۆڕشدا تەنها بیر لە خۆی دەکاتەوە. وانییە؟

س.پ: زۆر خۆپەرستانەیە. من بەم شێوەیە ئەو خۆپەرستییە لێکدەدەمەوە. بەرژەوەندی شۆڕشی ئینتەرناسیۆنالی واتە بەرژەوەندی سۆڤیێتی و بەرژەوەندی سۆڤیێتیش واتە بەرژەوەندی ڕووسی و بەرژەوەندی ڕووسیش واتە بەرژەوەندی حیزبی سۆڤیێتی و بەرژەوەندی حیزبی سۆڤیێتیش واتە بەرژەوەندی سەرکردایەتی ناوەندی و بەرژەوەندی سەرکردایەتی ناوەندیش واتە بەرژەوەندی سکرتێر و لە دواهەمین شیکردنەوەدا هەموو شتێك دەخرێتە خزمەتی سکرتێری گشتی. ئاوا کۆتایی پێهاتنی سکرتێری گشتی بوو بە کۆتایی هێناتی سۆشیالیزم. ئەم ڕاستییە کەوتە بەرچاو. هەڵسەنگاندنی بارودۆخەکە لە فراوانترینەوە بۆ بەرتەسکترین کێشایەوە بۆ دوایی پێهاتنی ڕژێم و ئەمەش بەش بەخۆی لادانێکە و دەکرێت ناوی بنێین لادانی بیرۆکراتی یا لادانی نەتەوەیی، چونکە ئەم لادانە خزمەتی میللەتی ڕووسی کرد. سەرەنجام ئەم چەمکە هەڵەیە بە شێوەیەکی بێئەملاوئەولا گرێدراوی نەتەوایەتی بەو، ئەمانەت من پێم وایە ئەو

نەتەوەپەرستی‌یەی کە لە سایەی سۆشیالیزمی بنیات نراودا پەرەی سەند، لەو نەتەوەپەرستی‌یە ترسناکتر بوو کە لە ئەڵمانیادا گەشەی کرد و گۆڕانکاری‌یەکانی ئەم دوایەش بەڵگەی ئەوەن.

ی.ك: منیش نووسیومە: خاڵی لاوازی لە مارکسیزمی سۆڤیێتیدا کێشەی نەتەوەکانە. مادامێکی ئەم نەتەوانە بە کردەوە و لە ڕووی تیۆری‌یەوە هەن. ئەمە مەبوونی کێشەی نەتەوایەتیش دەگەیەنێ.

س.پ: بەڵێ، کێشەی نەتەوایەتی لە دەوڵەتێکدا یا لە بیرۆکراسیدا دەژی و بیرۆکراسیش پەیوەندی خۆی لەگەڵ کۆمەڵگا و لەگەڵ بەرهەمەکانی شۆڕشدا پچڕاند و لە شێوەی چینێکدا ـ لەوانەیە لەم چینە لە حیزب پێکهاتبێ ـ مشەخۆری بەسەر ئەم بەرهەمانەوە کرد بە ڕادەیەك وای لێهات بوو بە بارێکی قورسی وا دەبێتە هۆی خنکاندنی مرۆڤ. ئەمە بەدی هات. بێ‌گومان ستالین نەیتوانی ڕێ و شوێنی شێلگیرانە دابنێ. هەر لەوەی لە دەست هات هەوڵ بدات ڕژێمەی لینینی بپارێزێ. بەڵام لەبەر بیر تەسکی خۆی نەیتوانی. یەکەم ئامانجی پاراستنی یەکێتی سۆڤیێت بوو. بۆ ئەوەش هەر شتێك بەری پێ‌گرت تەفروتووناکرد. تەنانەت ئەم شێوازەی چەوت بوو، چونکە هەر وێرانی دەکرد و نەیدەزانی لە بری ئەوە بنیات بنێ.

ی.ك: بەڵێ ئەم تێبینی‌یە زۆر گرنگە.

س.پ: بێ‌گومان. دەنا چۆن دروست بوونی (خروچوف) لێکدەدەینەوە. هەتا ئەوانەش کە دەیانتوانی قسەبکەن لە ساڵانی چلدا دوورخرانەوە. ئەوە بووە هۆی لە دایك بوونی کەسانێکی دووڕوو.

ی.ك: گەلێك پیاوی خاوەن دوو ئایین پەیدا بوون، یان یەکێك کە کەسایەتی‌یەکی دیکە لە خودی خۆیدا دەشارێتەوە.

س.پ: لەوانەیە دەربڕینی کەسێکی خاوەن دوو ئایین ڕاست بێ. کەسایەتی ئەو گوێڕایەڵە کەوتەڕوو کە سەری دادەنەوێنێ و خۆی لە نێو دەبات. ئەم تەرزە، ئەو کەسایەتیانە لێکدەداتەوە کە لە (خروچوف)ەوە تا (یەلتسن) دەرکەوتن. ئەمە وا دەگەیەنێ ئەو گۆڕانکاریانە کە ئەمڕۆ ڕوودەدەن بەرهەمی دەستی ستالینن و پێمان ناکرێت چاوپۆشی لە پەیوەندی ستالین بەم گۆڕانکاریانەوە بکەین. ڕەنگە ستالین خۆشی بەمە قایل نەبوو بێ و حەزی نەکردبێ شتێکی لەم چەشنە بکات، بەڵام ڕێ و شوێنەکانی خۆی کێشایانەوە بۆ ئەم ئەنجامە. من لە ڕێگای ئەزموونمەوە لەگەڵ پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا دەزانم ئەگەر کەمێك بکەوتمایە نێو هەمان هەڵەوە، گەورەترین فێڵباز و پیلانگێڕی دووڕوو لەنێوماندا پەیدا دەبوون. بەڵام من خۆم بەم سیاسەتە ناخەڵەتێنم و ناوبەناو بە ڕێ و شوێنەکانمدا دەچمەوە.

ی.ك: لێرەدا دەمەوێ بڵێم: بەوەی کە تۆ ئەوەت دی و دەترسی هەمان هەڵە بکەی، بۆیە بە سیاسەتەکانتدا دەچیتەوە و لێیان دڵنیا دەبی.

س.پ: نەخێر، کەسێکی وەك من نی‌یە دەرفەت بە بەرهەڵستان بدات تا خۆ

دەربخەن. لەبەر ئەم هۆیە هەموو کەسێك لای لەوە لێدەدات کە ئاپۆیە و هەر یەکێکیش لە من زیاتر توند و تیژی لە فەرمانەکانیدا دەنوێنێ.

ی.ك: خۆزگە هەموو یەکێك ببوایە بە ئاپۆ. هەمووان دەبنە ئاپۆی چکۆلە. چەلو داروبەرد گشتیان ئاپۆن.

س.پ: ئەمە بەڵگەی ئەوەیە کە من زۆر واقیعبینم و دەرفەت بە کەسانی دیکە دەدەم تا خۆ دەربخەن و گەورە ببن و ئەمەش ترسناك نییە. هەمووان ئێستاکە لە من پتر خۆ بە کاریگەر و بە بەدەسەڵات دادەنێن. من پێیان دەڵێم ئێوە ئاوا ببن. لە کاتێکدا ئەوان لافی ئەوە لێدەدەن کە ئاوان. ئەم گرانەوەیە پرنسیپی دیمۆکراسی و جێ بەجێکردنی تەواوییەتی و بووە هۆی گەلێك گۆڕانکاری گرنگ.

ی.ك: ئاپۆی ئازیزم لەوە دەچێ تورکیا لەم بارودۆخە تێنەگات، بۆیە بەردەوام هاشەوهەوڕەشەی ئەوەیەتی کە ئاپۆ و فلانەکەس جیاوازی و لێك هەڵبڕانیان لە نێوانیدا هەیە.

س.پ: منم لەوانە بۆ پێشەوە پاڵ پێوە دەنێم و ئەوانە دەستکردی منن، چونکە بە کەمی لەگەڵ کەسانی دیکەدا یەك دەکەوم و کەس نییە وەك من تێکۆشا بێ لەگەڵمدا یەك بگری و کەس نییە وەك من کەڵکی لە هەڵەکان وەرگرتبێ و بۆ یەکنەکەوتن لاساری نەکردبێ. ئەو شێوازەی کە بەکاری دێنم دوو ڕووی هەڵە: ڕووی یەکەم ڕاکێشانی خەڵك بۆ ئەو یەکگرتنە گەورەیە و ڕووەکەی دیکە پەردە هەڵماڵینە لە ڕووی ڕاستی ئەو خەڵکانە. مادامێکی پێبەستەبوون بەم شێوازە هەیە پێم وانییە ئێمە دەکەوینە هەڵەکەی ستالینەوە.

ی.ك: بەڵێ، بەردەوام بن. من بەو پەڕی وردییەوە شیکردنەوەکانتان دەخوێنمەوە و گفتوگۆکردنی ڕووبەڕوو لەگەڵتاندا تام و بۆیەکی تایبەتی هەیە. ئێوە بە سەرگەری زۆر بەرتان لە شێوازی خۆتان و هی پارتی کرێکارانی کوردستان کردووەتەوە.

س.پ: دیارە ئێوە سەرنجی ئەوەتان داوە. ئەوانە لە تورکیا دەڵێن ئاپۆ دەکوژێ و لە سێدارە دەدات و سەردەبڕێ، بەڵام ڕاستی تەواو پێچەوانەیە.

ی.ك: من ئەوە دەزانم. قەناعەتی من وەك هی ئەوان نییە.

س.پ: ئەگەر زۆر کەس لە تێگەیشتنماندا قورسی بەدی دەکەن. ئەمە گوناحی ئێمە نییە. شیکردنەوەکان بخوێننەوە و بڕوانن چۆن لا لە هەموو بابەتێك کراوەتەوە.

ی.ك: لەوانەیە لێتێگەیشتنتان قورس بێ.

س.پ: ئەگەر لێتێگەیشتنم قورس بێ، من چی بکەم؟ من ئیش بۆ ئەوە دەکەم کێشەیەك نەهێڵم و مافی ژیان بە دەست بێنم. پێویستە خوێنەر یا بەدوواچوو بەرپێزەوە وەڵامی ئەم کۆششە بداتەوە و هەوڵی تێگەیشتنی بدات نەك بیقۆزێتەوە. تورکیا لەم مەسەلەیەدا زیاتر لە وڵاتانی دیکە ئیحتیاجی هەیە. ئەی ڕۆشنبیر و لاوی تورك بفەرموو کەمێك بەدووماندا بچۆ. من متمانەیەکی تەواوم بە ڕێ و

شوێنی خۆم هەیە، چونکە (٤٠) جار پێیدا دەچمەوە و شێوەی گونجاوی دەدەمێ، ئەمجا تاقی دەکەمەوە و پاش ئەوە دەست بە جێبەجێکردنی دەکەم. هێندێك کەس پێیان وایە بزێوم و بە بێ حسێب هەنگاو دەنێم. ئەخێر لەوانەیە هەمووان ئەوە بکەن، بەڵام من بەڕای بیر نایکەم. هێندێکیان دەبنە سەرخۆش لە سیاسەتدا و پێیان وایە خۆیان هەنگاو دەنێن. بەڵام من ئەوە دادەچڵەکێنم و قووڵ بیردەکەمەوە و دەڵێم: ڕەنگە ئەمە جادووگەر بێ لەوانەیە بە جادووی خۆی دەستم لێ بوەشێنێ. بە تین و توانی خۆمدا دەچمەوە. دیارە ناکرێت بەسەر سەرگەرمی سیاسەت یا ناوبانگدا زاڵ ببی. بەڵام خەڵکانی دیکە دەیکەن. تەنانەت ئەوانەی وا ڕۆژانە دەنووکم لەسەریانە و لەسەر دەستی من گەورە دەبن، دەبنە سەرخۆش. بەڵام من زۆر بێ فێزم و ئەمە لەسەر بنچینەیەکی فەلسەفی و ئەخلاقی هەڵدەسەنگێنم و تا ئەوپەڕی پێبەستەی ئەم بەهایانەم. من بەبێ ئەم بەهایانە ژیانم نابێ.

ڕەنگە خاڵێکی دیکەش هەبێ، ئەویش ئەوەیە کە یەکێتی سۆڤێت ماتریالیزمی پەتی لە بری مارکسیزم جێبەجێ کرد. دەکرێت سەرنجی ئەوە بدەین کە مارکسیزم دژ بە ماتریالیزمی پەتییە و خەبات لە دژی دەکات. بە ڕای من سۆشیالیستەکان و دیموکراتەکان کت و مت ماتریالیستین. سۆشیال دیموکراتەکانی ئەڵمانیاش ڕۆشنترین نموونەی ماتریالیزمی پەتین و ماتریالیزمی پەتیش مرۆڤ بەرەو کۆمەڵگای بەرخۆر دەبات کە ئەمڕۆ دەیبینین. ئەم کۆمەڵگایانە ماتریالیستی پەتین جا پێڕەوی سۆشیالیزمی بنیات نراو بکەن یان کۆمەڵگای سەرمایەداری خۆرئاوا. کۆمەڵگا ماتریالیستییە پەتییەکان لە ڕووی فەلسەفییەوە جیهان هەڵدەسووڕێنن. فراوانکردنی ئەلقەکە زەحمەت نییە تا هەموو وڵاتان بگرێتەوە. بە کورتی ئەوەی تاکو ئێستا سەرکەوتوو بوو ماتریالیزمی پەتییە.

ی.ك: ئێوە دەڵێن ماتریالیزمی پەتی، نەك سەرمایەداری.

س.پ: بەڵێ، ماتریالیزمی پەتی، نەك سەرمایەداری. هەردوو شەریکەیەشن لە تاواندا. مارکسیزم لەم بابەتەدا مەترسی ماتریالیزمی پەتی بینی و ویستی خەبات لە دژی بکات، بەڵام پێم وایە سەرنەکەوت، بە تایبەتی کە گرنگترین لایەنی ماتریالیزمی پەتی جێبەجێکردنی ئابوورییە بە شێوەیەکی سەرپەرگرانە و بایەخدانێکی زۆرە بە ئابووری. لێکدانەوەی هەموو شتێك لەسەر چەند بنچینەیەکی ئابووری ناوەکەی دیکەی ماتریالیزمی پەتییە. ئەوە کارێکی کرد زۆر لە بەها مرۆڤایەتییەکان بایەخێکی پلە دوو یا سێیان پێبدرێت و تەنانەت بە تەواویش فەرامۆش بکرێن.

با هەوڵ بدەین لە شۆڕشی ئێران حاڵی ببین کە بووە هۆی سەرکوتی کۆمۆنیستەکان بە شێوەیەکی یەکجار دزێو. دەبینین ماتریالیزمی پەتی بابەتەکەی بە شێوەیەکی ئایدیالیستی وەرگرت، واتە لەگەڵ ئایدیالیزمدا یەك کەوت. پێم وایە مارکسیزم و لینینیزم شایانی ئەوە نەبوون.

ی.ك: دەڵێن چەند ناکۆکییەکی خولقاند.

دەست بردن بۆ بابەتەکە لەسەر بنچینەی ئابووری پەتی کاردەکاتە سەر سەرخان، بە تایبەتی سەر لایەنی مەعنەوی و ئەخلاقی و، ئەوەش دەبێتە هۆی دوایی پێهێنانی بەها مەعنەویەکانی ژیان و ئەمیش پێ بە پێ دەکێشێتەوە بۆ کۆمەڵگای بەرخۆری ڕوو لە هەڵدێری ئاژەڵایەتـــی.

س.پ: بێگومان. ئەم کۆمۆنیزمە یا ئەم سۆشیال دیموکراتە هێز بە ئایدیالیزم دەبەخشێ. دەتوانین ئەوە بە درێژی لێکبدەینەوە، بەڵام ئەمە ڕاستییەکەیە و ئێمە ئامانەوێ ئەم هەڵەیە بکەین. گەلێک شت هەن پێویستە بگوترێن. بەڵام لایەنی مەعنەوی بایەخێکی زۆر پەیدا دەکات و دەست بردن بۆ بابەتەکەش لەسەر بنچینەی ئابووری پەتی کاردەکاتە سەر سەرخان، بە تایبەتی سەر لایەنی مەعنەوی و ئەخلاقی و، ئەوەش دەبێتە هۆی دوایی پێهێنانی بەها مەعنەویەکانی ژیان و، ئەمیش پێبەپێ دەکێشێتەوە بۆ ئەو کۆمەڵگا بەرخۆرەی کە باسمان کرد و ڕوو لە هەڵدێری ئاژەڵایەتی دەکات. بوونی مرۆڤ بە شێوەیەکی بنچینەیی پەیوەستەی ئابوورییە. لەوە بێئاگانین کە ژیانی مرۆڤ بە جادوو و ئاین دەستی پێکرد و پاشتر فەلسەفە و زانست سەریان هەڵدا. بەڵام ئەگەر لافی ئەوەمان لێدا کە کۆمەڵگا تەنیا بە زانست ڕێبەری دەکرێت، ئەوە توخمێکی خەسڵەتەکانی مرۆڤایەتیمان فەرامۆش کردووە. خۆ زانست دەچێتەوە سەر تەنیا میکانیکی بوون. ئێمە کە ئەوە دەڵێین نکوولی لە زانست ناکەین و ناساندنی زانستیش بە ماتریالیزمی پەتی دووپاتکردنەوەی هەمان هەڵەیە. حاڵی حازر زانست لە تورکیا جێبەجێ دەکرێت و جێبەجێکردنی زانستیش لە کێشەی کورددا دەبێتە هۆی نکوولی لێکردنێکی مرۆڤ توقێن و بەکارهێنانی زانستیش لە ئاستی جیهاندا دەبێتە هۆی کۆتایی پێهاتنی کۆمەڵگاکان. بە باوەڕی من ئەگەر ڕەخنەیەک هەبێ ئاراستەی سۆشیالیزم بکرێت، پێویستە دەست بۆ لایەنی مەعنەوی ببات و بیخاتە نێو فەلسەفەی سۆشیالیستییەوە. ئەم لایەنە لە ڕژێمی سۆڤێتیدا نەبوو، بۆیە بووە هۆی هەرەس هێنانی. ئەممان لە چاوی ئەو خەڵکانەدا دی کە شاڵاویان بۆ خواردن و دووکانەکان دەبرد. سەرەتا پێم وابوو گاڵتەکردنە. بەڵام پاشتر بۆم ساغ بووەوە کە ڕاستییە. هەرچی بکەوتبایە بەردەستیان گیرفانەکانی خۆیانیان لێپڕ دەکرد، وەک بڵێی باوەشیان بەشی ئەوە ناکات. ئەم بارودۆخە دەرئەنجامی ئەو فەلسەفەیەیە کە لێی دواین. کێشەکە لەوەدا نییە کە داخۆ ئەوانە برسی بوون یان نا، بەڵکو بارودۆخیان لە برسێتیش تێدەپەڕێ و پێوەندی بە فەلسەفە و ئەخلاق و هەڵدێرانیانەوە هەیە. ئەمە بەڵگەی بێئەملاوئەولایە. ئەمە دەڵێم لەبەر ئەوەی ئێمە لە نزیکەوە بینیمان. وەختێک باسی بەهای مەعنەوی دەکەین، مەبەستمان تەنیا ئاین نییە چونکە چەمکی مەعنەوی زۆر لەوەش بەربڵاوترە، دەچێتە نێو ئەم چوارچێوە مرۆڤایەتی و ئەخلاقییەوە.

لەو مرۆڤەی کە بە چاوێکی چلێسانەوە دەڕوانێتە هەموو شتێک، شوێن غەریزەی خۆی دەکەوێ، واتە غەریزەی بەرسێتی یا غەریزەی جنسی. دەشبێتە بار و مرۆڤایەتی هەرەس دێنێ و لەیدی ڕوو بە چ هەڵدێرێک دەڕوات؟ ئەمەیان ناتوانین سەرەنجامەکەی دیاری بکەین. جا لەم دەستپێکەوە تکوولی کردن لە ئاین چارەسەر نییە و بچووککردنەوەی سەرنجان ڕاست نییە. ئەگەر سەرنجتان دابێ من ناڵێم کۆمەڵگا وەک چۆن هەیە کەبوولی بکەین. ئەم بابەتانە نامۆییەکی گەورەیان تێدا هەیە. ئەگەر بڕوانینە کۆمەڵگاکان کاتێک بە قۆناخی پێش هەرەس هێنان و وێران بوون و هەڵوەشانەوەدا ڕەت دەبن، دەبینین کۆمەڵگاکانی سۆشیالیزمی بنیات نراو بە هەمان قۆناخدا تێدەپەڕن و ئیمپریالیزمیش بە گشتی بەم قۆناخەدا تێدەپەڕێ.

ی.ک: باشە، سەرکردەی پایەبەرز، ئەم هەموو فەلسەفەیە لە شێوەی پرسیارێکدا دەخەمە بەردەمتان. گوتتان ماتریالیزمی پەتی بوو کە لە ڕژێمی سۆڤێتیدا هەرەسی هێنا منیش ئەو باوەڕەم هەیە. بەڵام وەختێک باسی ئەو مرۆڤە دەکەین کە بیر لە خۆی دەکاتەوە، ئایا دەتوانین بڵێین ئەو باروودۆخەی کە ڕژێمی سۆڤێتی تێ‌کەوت دەرەنجامی ئەوەیە کە هەڵوێستێکی بەرگریکەرانەی دیاری کرد؟

س.پ: بێ‌گومان. ئەو قۆناخەی کە ڕژێم تێیدا پێویستی بە دیاریکردنی هەڵوێستێکی بەرگریکەرانە هەبوو ساڵانی شۆڕش بوو ـ واتە ساڵانی بیست. ئینجا دووەم شەڕی جیهانی بە دووهات. هەرچی قۆناخی هەرەس هێنانیشە، ئەوە ڕژێمەکە لەوپەڕی هێزیدا و لە دۆخی هاوسەنگییەکی جیهانیدا بوو.

ی.ک: بەڵام لە ساڵانی شۆڕشدا بیرۆکەی بڵاوبوونەوەی شۆڕش لە ئارادا بوو. لە ساڵانی بیستدا هێشتا دەست بەرداری بیرۆکەی شۆڕشی جیهانی نەبوو بوون وەک پرنسیپ. بەڵام لە ساڵانی پەنجا و شەستدا هەموو خەمێکیان لە پاراستنی کۆمەڵگای سۆڤێتدا قەتیس بوو. کاتێک دەڵێم هەڵوێستی بەرگریکەرانە، من لەو هەڵوێستە دەدوێم کە گشت تەنازولێکیان کرد لە پێناوی زیان نەگەیاندندا بە کۆمارەکەیان.

س.پ: ئەمە ڕاستە. پێویستە پێمان قبووڵ بێ کە ئەم هەڵوێستە بووە هۆی لادانێکی گەورە. بەڵام گرێدانی هەموو شتێک بەم هەڵوێستەوە بە ناتەواوی دەمێنێتەوە. لەوانەیە ئەم لادانە کاریگەری ناڕاستەوخۆشی هەبووبێ کێشابێتیانەوە بۆ دەست هەڵگرتن لە خاسیەتی سۆشیالیزمی شۆڕشگێڕی و ئینتەرناسیونالیزم، لەوانەشە ئەمە هەڵوێستێکی بەرگریکەرانەی تەکتیکی بووبێ و ناکرێت بەم لادانەوە گرێ بدەین. دەنا چۆن دەم لە سۆشیالیزمێک و لە شۆڕشگێڕییەک دەژەنین خۆدەخاتە نێو ئەم هەڵوێستە بەرگریکەرانەیە؟ دەتوانین ڕەخنە لەم لایەنەش بگرین. دەکرێت ئەوە هەر بە خۆپەرستی نەتەوایەتی لێکبدەینەوە، چونکە تەنیا ڕەنگی ڕووسی بەسەر شۆڕشدا زاڵ بوو.

ی.ک: حالیم. پاشان ڕژێمی سۆڤێتی بوو بە کۆنەپارێز و ڕازی نەبوو هیچ شتێک تەنانەت لە ڕووی شۆڕشگێڕییەوە بگۆڕێ. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: لینین ئاڵای ئینتەرناسیونالیزمی لەبەر ئەم مەترسی‌یە بڵند بەرز دەکردەوە. لایەنی ئینتەرناسیونالیزم لە ئەزموونی ڕووسیادا جۆرە تاقیکردنەوەیەك بوو هەوڵی‌دەدا نەتەوایەتی تێ‌بپەڕێنێ. گەلێك زێدەڕۆیی و هەڕاج کردن (مزایدە) لە ڕووی ئینتەرناسیونالی‌یەوە هەبوون. ئەزموونی سۆڤێتی بەڵگەی ئەمە بوو. بە ئەنامەتی من پێچەوانەی ئەمە ڕاستە. زیادەکاری و زێدەڕۆیی هەوڵێك بوون بۆ پۆوش بەسەر کردنی هەڵچوونی نەتەوایەتی.

ی.ك: بەڵێ. هێندێك تێز لەو بەڵگەنامانەی ئەمریکا لە بارەی کوردەوە بڵاوکرانەوە کە ساڵی ۱۹۷۹ لە باڵوێزخانەی ئەمریکا لە تاراندا پەرابوون و هێندێکیانم بەدەست گەیشت و هەڵسەنگاندن. لەم بەڵگەنامانەدا شیکردنەوەیەکی ئەمریکاییانە بۆ ساڵی ۱۹۷۰ بەدی دەکەین و ئاشکرا لەو شیکردنەوە دەردەکەوێ کە ئەمەریکاییەکان بایەخ بە کێشەی کورد نادەن و سۆڤێت لێ‌یەوە دوورن و لەوانەیە قسە بکەن بەڵام هیچ ناکەن. جا لەبەر سیاسەتی کۆنەپارێزانەی سۆڤێت، ئەوان کێشەی کورد تەنیا بۆ هەڕەشەکردن لە ڕژێمی عێراق و تورکیا دەخەنە گەڕ، بەڵام لە گەوهەری کێشەکەوە دوورن.

س.پ: ئەم ڕەفتارە تایبەت نی‌یە بە ساڵی ۱۹۷۰، بەڵکو ـ وەك دەزانن ـ بۆ ساڵانی بیست درێژ دەبێتەوە. زۆر ڕوونە ئەوان وەك لایەنێکی مەبدەئی ناڕواننە کێشەکان بەڵکو وەك تەکتیکێك و لە ڕووی بەرگری‌یەوە. جا بۆ حاڵی بوون لە ڕاستی هەڵوێستی سۆڤێت بەو ئەنجامە دەگەین کە سۆشیالیزمیش بەشێك بوو لە تەکتیك.

ی.ك: ئەمە زۆر سەیرە!

س.پ: من تەنیا ئاگادارتان دەکەمەوە. ئەو بەڵگانەی کە ئەمڕۆ لە بەردەستدان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن کەوا سۆشیالیزم تەکتیکێکی سەرمایەداری پاشکەوتووی ڕووسیا و نەتەوەپەرستی ڕووسی بوو. ئەمە زۆر جێی‌داخە، بەڵام لەوانەیە ڕاستی پێك بهێنێ. دەکرێت کێشەی کورد گەلێ گرێ کوێرە بکاتەوە. ئەگەر سۆڤێت هەر پێبەستە بوونێکیان بە پرنسیپەکانەوە هەبووایە، نەیاندەتوانی هەتا لە سەردەمی ستالینیشدا بەم شێوە ئاشکرایە پێشێلیان بکەن. ئەوەتا بۆ بەدەست هێنانی پشتیوانی کەمالیزم، چاوپۆشی لە گەورەترین شێوازی دڕندانە دەکەن و ئەمەش پێشێلکردنی پرنسیپەکانە. خۆ پەیوەندی‌یان بە کەمالیزمەوە کێشەیەکی تەکتیکی‌یە و لە پێناوی تەکتیکیشدا پرنسیپەکان و سۆشیالیزمیش پێشێل دەکەن.

ی.ك: بەرانبەر بەوە پشتیوانی (مەحموود بەرزنجی) دەکەن لە سلێمانی چونکە لە ئینگلیز بەقینن و کاتێك لەگەڵ ئینگلیزدا دەگەنە لێك حاڵی بوون لە پشتیوانی پاشگەزدەبنەوە.

س.پ: ئەمە بێ مەبدەئی‌یەتە.

ی.ك: بگرە بە کردەوە جێ‌بەجێ کردنیەتی.

س.پ: به کردەوە جێبەجێکردن یا بێ مەبدەئی یە. لەو نموونانە کە هێنامانەوە مەودای ئەو لادانە دەبینین کە ستالین و سۆشیالیزمی سۆڤیێتی تێی کەوتن. تەنانەت لە ئینتەرناسیونالیزمی ئیسلامیشدا ئەم ئەندازە نەتەوایەتیە نی یە. با بڕوانینە لایەنی ئینتەرناسیونالی لە ئیسلامدا، بۆمان دەردەکەوێ لە سۆشیالیزم پتر هەمەلایەنەیە.

ی.ك: ئەگەر دەست بۆ نموونەی ئێران بەرین، سەیر دەکەین شیعە یا ئیسلام لە پێناوی پەلهاویشتندا ئایدیۆلۆژی ئەوان پێکدەهێنێ.

س.پ: بێگومان. ئامرازێکە بۆ پەلهاویشتنی نەتەوەیی یان. ئێستا ئەوە ڕوون دەبێتەوە کە سۆشیالیزم وەك ئایدیۆلۆژی هێشتا بەها زانستی یە کۆمەلایەتیەکەی پاراستووە و نابێ سۆشیالیزم بۆ مارکس و ئەنگلس و لینین بگێڕدرێتەوە، چونکە ئەوانە لوتکەی چەند قۆناخێکن. لەوانەیە لەگەڵ ئەو گۆڕانکاریانەدا کە ڕوو دەدەن لوتکەی تازە پەیدا بن. لەم چەمکەوە ئەوەی کە پاشەکشەی کرد سۆشیالیزم نی یە بەڵکو لادانە لە سۆشیالیزم. یەکێتی سۆڤیێت هەرەسی هێنا، چونکە لە سۆشیالیزم دوورکەوتەوە و سۆشیالیزمیش بە هەرەس هێنانی یەکێتی سۆڤیێت هەرەسی نەهێناوە.

ی.ك: بەڵێ، ئەمە سەرنجێکی بەهادارە و لە جێی خۆیدایە.

س.پ: بەم بۆنەیەوە دەمەوێ لە یەك یا دوو بڕگەدا لا لەو چارەسەرە بکەمەوە کە ئێمە لە جەنگەی ئەزموونی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا پێی گەیشتین. دەکرێت وا بڕوانرێتە پارتی کرێکارانی کوردستان کە ڕەخنەیە لە سۆشیالیزمی سۆڤیێتی. وەك سەرنجتاندا باسی داخرانی حیزبی کۆمۆنیستی تورکیایان کرد کە پاشتر کێشایەوە بۆ تێداچوون و بڕانەوەی لەسەر دەستی (حەیدەر کوتلو). ئەمە دەڵێم لەبەرخاتری ئەوانەی وا چوونەتە نێو حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا. وەك دەزانی ئێمە سۆشیالیزممان لە کێشەی کورددا جێبەجێ کرد و لەو هەڵوێستانەی سۆشیالیزمی بنیات نراویشەوە کە مەبدەئی نەبوون زانیمان لاف و گەزافیان بۆ سۆشیالیزم تەکتیکی بوو. لەم هەڵوێستەوە چەندەها ڕەخنە لە پارتی کرێکارانی کوردستانەوە دەرچوون و ئاراستەی ئەزموونی سۆڤیێتی کران. لەو ڕەخنانە: «مافی ئەوەتان نی یە سۆشیالیزم وەك تەکتیك بەکار بهێنن، چونکە سۆشیالیزم کۆمەڵێك پرنسیپە و ئێمەش گرێدراوی ئەم پرنسیپانەبین». ئەم هەڵوێستە گەشەکردنێکی لە پارتی کرێکارانی کوردستاندا پەیدا هێنا. حیزبی کۆمۆنیستی تورکیاش هاتە سەر تەکتیکێك کە بووە هۆی کۆتایی پێهاتنی. ئەگەر حەزبکەن دەتوانم لەم بنچینەیەوە مێژووی پارتی کرێکارانی کوردستانتان بۆ هەڵسەنگێنم. بە کورتی لەوەم لێك داوەتەوە کە: من حەزم نەکردووە و بە پێویستم نەزانیوە ڕێکخستنی پارتی کرێکارانی کوردستان لەسەر تەرزی حیزبە کۆمۆنیستە حازریەکان بێ. ئێستا پێویستی یەکی زۆر بەوە هەیە پارتی کرێکارانی کوردستان درێژبکرێتەوە. هیچ بنکەیەکی ئۆرگانیکی لە

ئارادا نی‌یە بە سکرتاریەتی حیزبیشەوە. هێندێکیان باسی سەرۆك و هێندێکی دیکەیان باسی سکرتێری گشتی دەکەن. وەك دەزانن ناساندنێکی جێگەر نی‌یە. ئەم کارە ناوەندیش دەگرێتەوە. ناوەندی حیزب سنووری پێ‌نەزانراوە، نازانین لە کوێوە دەست پێدەکات و تا کوێ دوایی دێت. هەروەها نازانرێت ئەندامێتی حیزبیش لە کوێوە دەست پێ‌دەکات و لە کوێ کۆتایی دێت. من ئەم بارودۆخە بە دوازدە نێردراوە مژدە دەرەکەی عیسای سەردارمان (خوای لێ رازی بێ) دەچوێنم. ئەوانە وەك ناوەندی رێکخستن وابوون. هەروەهاش سەبارەت بە محەممەدی سەردارمان (درودی خوای لێ بێ) و خەلیفەکانی کە کۆمیتەیەکی ناوەندی بوون. هەر بۆ نموونە: ئایا شۆڕشی فەرەنسە کۆمیتەیەکی ناوەندی هەبوو؟ تەنانەت کۆمیتەیەکی شۆڕشی ئۆکتۆبەریش رادەی شێلگیربوونی چەند بوو؟ من بزانم دەزگایەکی شێلگیر نەبوو.

ی.ك: بەڵێ شێلگیر نەبوو.

س.پ: بیرۆکراسی لەسەر تەرزی دەزگای سکرتاریەت و مەکتەبی سیاسی رەگی لە نێو سۆشیالیزمی سۆڤێتیدا داکوتا. هەموو ئەمانە فڕیان بەسەر کردەوەی سۆشیالیستی‌یەوە نەبوو. وەك پێشتر رووتمان کردەوە حیزبی کۆمۆنیستی سۆڤێتی هەڵوەشاوە پاش دامەزرانی یەکێتی سۆڤێت لە تەرزی سۆشیالیستی دوورکەوتەوە. لەبەرئەم هۆیە پێویستە لەسەرمان پارتی کرێکارانی کوردستان دژی ئەم نەخۆشی‌یە قایم رابگرین. ئەمە خواستێکی راستەقینەی پێویستە، چونکە خەباتی راستەقینە راستگۆترین شایەتی گۆڕانکاریە راستەقینەکانە. من ئەو ناوەندەم نەدۆزیەوە و کەس ئەوەندەی من کردوومە خەباتی بۆ دامەزراندنی کۆمیتەیەکی ناوەندی نەکردووە. بەڵام بۆم دەرکەوت ئەوە ناکرێت و ئەوسا گوتم پێویستە تەنگ بە راستی هەڵنەچنین و بەرەو رواڵەتبازی دزە نەکەین.

ی.ك: ئەمە زۆر خراپە.

س.پ: ئەوی راستی بێ زۆر خراپ نی‌یە و هێشتا لە قۆناغی دروست بووندایە. ئاوا بوو و ئاوای لێ‌دێت. پەندێکی تێدایە.

ی.ك: لە کتێبێکی ئەم دواییەتاندا دەڵێن: «من ویستم سەرکردایەتیەکی بە کۆمەڵمان هەبێ، بەڵام ئێوە داواکەمتان بەجێ نەهێنا».

س.پ: بەڵێ؛ ئەمە راستە. ئەمە نابێتە بەربەست لەبەردەم پەرەسەندنی پارتی کرێکارانی کوردستاندا، بەڵکو بە پێچەوانەوە حیزب گەلێك گۆڕانکاری گەورە بەخۆوە دەبینێ. لەم بارەیاندا پێوەندی‌یەك لەنێوان ئەم پەرەسەندنە و ئەم تەرزە دروست بوونەدا هەیە: مەبەستم ئەوەیە ئەگەر ناوەندێتی‌یەکی رواڵەتی رەق هەبوایە، ئەم پەرەسەندانەی پارتی کرێکارانی کوردستانمان نەدەبینی. یا بە واتایەکی دیکە، ئەگەر رێکخستنی پارتی کرێکارانی کوردستان هاوشێوەی حیزبە کۆمۆنیستە باوەکان بووایە گەشەی نەدەکرد. ئەو تەرزەی کە لێی دەدوێم گرێدراوی واقیعە. بۆیە ئێمە پشت بەو ناوەندێتی‌یە تەقلیدی‌یە نابەستین کە

باسمان کرد. پێویست ناکات بیست کەس لەوانەی کە هەڵدەستن و دادەنیشن هەموو شتێك هەڵبـوێرێنن، چونکە ناتوانن بەدووی هەموو شتێکدا بچن و دەبنە کۆسپ لەبەردەم پەرەسەندندا. هێزی گەورەی ڕەخنەگرتنمان پەیوەندی‌یەکی ڕاستەوخۆی بەم واقیعەوە هەیە. بۆ ئەوەی ڕاستی‌یەکان بە ژێر لێوەوە نەکەین، من بەرهەڵستی پێکهێنانی کۆمیتەیەکی ناوەندی شەل دەکەم. چەند لەنجامێکی پڕ بەرهەممان لەم کردارانە دەست کەوت. ئەمە کردەوەیەکی توند و تیژە دژی ڕەگازۆ بوونی بیرۆکراسی. پارتی کرێکارانی کوردستان مانای ڕاستەقینەی پێگەی سەرکردایەتی بە دەستەوەدا و لە باشترین چارەسەری بۆ مەسەلەی سەرکردایەتی دانا. ئەمە بووە هۆی ئەوەی ئەوانی دیکە چاوی لێ‌بکەن.

ی.ك: باشە. ئایا دەتوانین بڵێین: ناکرێت وێنەی دروست بوونی پارتی کرێکارانی کوردستان لەسەر کاغەز بکێشین وەك چۆن بۆ حیزبە کۆمۆنیستەکانی دەکەین؟ تەنانەت حیزبی بەلشەویش هاوجووتی شێوە وێنە کێشراوەکەی خۆی نەبوو لەسەر کاغەز. من پشتگیری ئەم کردەوەیە دەکەم. حیزبی کۆمۆنیستی سۆڤێتی هەتا ماوەیەکی کەم پێش هەرەس هێنانیشی بەو تەرزە بوو کە باسم کرد. گەرباچۆف لە یەکەم ڕەخنەکانیدا سکاڵای لە دەست کارانەبوونی کۆمیتەی ناوەندی کرد. بە ڕای من کادیران باش خرابوونەکار و، بۆ ئەوەش کە تاکڕەوی باڵادەست نەبێ گۆڕین لە کەسەکاندا دەکرا. ئەوانەی کە بەهۆی خراپی‌یانەوە لە وەزیفەکانیان دوورخرانەوە، جارێکی دیکە دەرگایان لەبەردەمدا کرایەوە تا بەرپرسی خۆیان بگرنەوە ئەستۆ. من ئەمە وا دەبینم زۆر گرنگە. باشە سەرکردەی گەورەم. ئەم هەموو ڕێکوپێکی‌یە پشت بە خودی ئێوە دەبەستێ و تۆش یەك عەقڵ و یەك دەزگای دەماری. ئەگەر حیزب فراوان ببێ، چی ڕوودەدات؟ ئایا ماندوو نابن؟ ئایا ئەمە نابێتە هۆی خنکان؟ کاتێك لە ساڵی ۱۹۸۹ دا سەرەلێتدان لەمە دەترسام. لە کاتێکدا ئێستا لەم ڕۆژانەدا دەتبینم زیاتر چوست و چالاکی و کەسایەتیتان خۆشەویستە، بەڵام سەرباری ئەوە دڵەرزم، چونکە ئێوە زۆر خەریکی وردەکاری مەسەلەکان دەبن. واتە دەزگای دەمارتان بەردەوام ئێش دەکات. ئایا ئەمە ماندووتان ناکات؟ یەکەم ڕۆژ گوتت: «ئەگەر ۱۰ ساڵی دیکە مامەوە ـ خوایار بێ دەمێنمەوە ـ چارەسەرێك بۆ ئەم هەموو مەسەلانە دادەنێم بە مەسەلەی شۆڕشیشەوە». لە کاتێکدا من لەبەر ئەم بارە قورسە دڵم لە لاتانە، چی دەڵێن؟.

س.پ: هەقتە نیگەران بی. من لەوە بە ئاگام و لە دڵی خۆمدا چاودێری گۆڕانکاری‌یەکان دەکەم. ئەم تەرزەی کار و ئەم خێرایییە دەگمەنن. واتە ئەوپەڕی خێرایی‌یە کە کەسێك ئیشی پێ‌دەکات. ئەگەر سەرنجی ڕێ و شوێنە بنچینەیییەکانی ژیان بدەی، گەلێك غافڵگیری چاوەڕوان نەکراو لە گۆڕێدان. هەتا ئەگەر ڕوانیشمانە یاساکانی سروشت، کارەکە بەم پێیە بەردەوام نابێ.

ی.ك: کەس باوەڕ بەوە ناکات. ژیانتان ئاسایی و زۆر سادەیە. هیچ خۆشگوزەرانی‌یەك لە ژیانتاندا نی‌یە.

س.پ: من زۆر بیر لەم مەسەلانە دەکەمەوە و دەروانمە مێژوو و هەوڵی شیکردنەوەی دەدەم. هێندێك شیکردنەوەم نووسیون، چونکە ئێمە کوردستانێکی بەدەم و زمانمان گەرەکە و ئەمەش پەرەسەندن و شیکردنەوەی خۆی دەخوازێ. بێگومان تێکدانێکی دەست لەنقەست و چەندەها زەبری گورچکبڕ هەن. ئەگەر هەموو شتێکم پێ بکرایە، ئەم تێکدانە و ئەم زەبرە گورچکبڕانە نەدەبوون. بەڵام سەرباری ئەوە، پەرەسەندنە بنچینەییەکان شێوازەکان پیشان دەدەن. وەك فەرمووتان سەرەڕای ژیانی یەکجار سادەم، هێزێکی گەورەی هەڵسوڕاندن هەیە. من لە کەسانی دیکە پتر بەرخوودان دژی کەلەگایی دەکەم و بە تێپەڕینی ڕۆژگار دەچم بە دەسەڵات. من سەرنجی ئەوە دەدەم و هەوڵدەدەم ڕێ و شوێنی پێویست دابنێم و کاری هەرمەوەزی سەقامگیر بکەم. باسی خۆمم بۆ کردن وەختێك تەمەنم حەوت ساڵان بوو و بۆم باس کردن چەند شەیدای کاری هەرمەوەزی بووم و هێشتاش وەهام. بەڵام وێڕای ئەوە (من)ێك هەیە گەورە دەبێ. من لافی ئەوە لێنادەم بەهۆی منەوە کوردستان کەوتە ڕوو و گەلەکەی گەورە بوو و پارتی کرێکارانی کوردستانیش پەلی هاویشت. ئەگەر لە خۆم بەدەر لام لەم گۆڕانکاریانە کردەوە، تووشی هەڵەیەکی گەورە دەبم، چونکە پێوەندیان بە شێواز و خەباتمەوە هەیە وەك پێوەندی نینۆك بە گۆشتەوە. بەم بۆنەیەوە من پێش تاوێك گوتم: «کەمالیزم پەلی هاویشتووە بەڵام مرۆڤی تورك بەستەباڵا بووە». ئەم ڕەخنەیە ئاڕاستەی کەمالیزم کرابوو، لە کاتێکدا بۆ من پێچەوانەکەی ڕاستە، «ئاپۆ گەورە بووە و پارتی کرێکارانی کوردستان لەگەڵیدا گەورە بووە و کوردیش لەگەڵیدا گەورە بووە».

ی.ك: پێم وایە ئەمە هەڵوێستی (دۆغان گۆریش)ی سەرۆکی دەستەی ئەرکان و (ئەحمەد تورك)ی سەرۆکی حیزبی کاری میللی و تێڕوانینی هەمووانە. دەوڵەتی تورکیا باوەڕی وابوو دەتوانێ پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆ لەیەك بکات، بەڵام بە قەناعەتی من بۆیان نەچووەسەر.

س.پ: دیارە لە یەك کردن گرانە، چونکە من هەموو کۆششێکم بۆ ئەوە کردووە ئەم جۆرە سەرکردایەتییە پەرە پێبدەم. ئەگەر ئەم سەرکردەیەش بە گەل پشت ئەستوورە و بیر لە گەل دەکاتەوە، بە گەلەکەیەوە گەورە دەبێ و لەگەڵ دەوروپشتەکەیدا تەبا دەبێ. پێملی ئەم خاڵانە بووین و نیشانەکانی بەرچاوەوەن. پێش تاوێك باسی پاداشتی ئاپۆمان کرد. هەر کەسێك دۆستایەتیمان بکات مەزن دەبێ. ئەمەش گرنگە. بۆ نموونە دۆغان گۆریش کە زۆر کەش وفش دەکات، هێزی خۆی لەو گەلەکوژانەوە وەردەگرێ کە دژی ئێمە دەیانکات. وانییە؟ تەنانەت لووت بەرزی (ئۆزال)یش بە ئێمەوە بەستراوە. پێشتر ئەممان هەڵسەنگاندووە و پاشتر ڕاستی ساخ بووەوە. ئۆزال بوو بە هەڵۆیەك دژ بە پارتی کرێکارانی کوردستان و ماوەی مانەوەشی پێبەستەی ئەوەیە کە هەڵۆیە.

ی.ك: بەڵام هێندێك هەڵۆی دیکەش دەردەکەون.

س.پ: ئەمە کێشەیەکی دیکەیە. من وەك نموونە دەڵێم. بەڵام سەرباری ئەوەی

ئەو مەترسی‌یە لە ئارادایە کە باستان کرد. خۆ بنکەی خەلیفەکانی محەممەد (درودی خوای لێ بێ) و بنکەی نێردراوە مژدە دەرەکانی عیسا (سڵاوی خوای لێ بێ) بوون کە بوونە هۆی دامەزراندنی مەکتەبی سیاسی بۆ لینین. وێرای ئەوەی کە من بیر لە هەموو ئەمانە دەکەمەوە و «لاپەڕەکانیان هەڵدەدەمەوە» وای دەبینم کە هیچ یەکێکیان لەگەڵ بارودۆخی ئێمەدا جووت نایەتەوە.

ی.ك: بەڵام ڕژێمێکی دەست نیشانکراوتان لێ‌پەیدا دەبێ.

س.پ: کێشەی پیاوی دووەم زۆر جار لای ئاپۆ سەری هەڵداوە. وا باستان بۆ دەکەم: ئەو هەڵەشانە هەن کە لە هەموو شتێکدا پشت بەستن بە ئێمە و تا پلەیەکی لەخۆبایی بوون گەشە دەکەن و پێیان وایە بوونەتە پیاوی دووەم پاش ئاپۆ. ئەمە نەخۆشی‌یەکی بڵاوە، بەڵام هێشتا پیاوی یەکەمیان لەبەردەمدا ماوە و تەگەرەیان بەردەمێ و بیر لە چۆنیەتی تێپەڕاندنی دەکەنەوە و بەم پێیە پیلان دەگێڕن. ئەوە بارودۆخێکی بە ڕاستی جێی داخە. بە پلەی پیاوی دووەم گەیشتن ئاسان نی‌یە. ئەگەر پیاوی یەکەم بڕۆیشتبایە، پیاوی دووەم نەدەما. ئەمەیان پێ‌دەڵێم و بگرە تکایان لێ‌دەکەم. ئەو پێی وایە ئەگەر پێوەندی لەگەڵ ئاپۆدا بەست و دەسەڵاتی لێ‌وەرگرت، دەرگایەك لە دنیادا نامێنێ بە ڕوویدا نەکرێتەوە و گرێ کوێرەیەك نامێنێ بە دەستی ئەو نەکرێتەوە. لەبەرئەم هۆیە لەسەر هەڵوێستی خۆی سوور دەبێ. ئەمە فێڵێکی گەورەیە و بێ‌ئاگاییەکی گەورە لە مەسەلەی سەرکردایەتیدا دەردەبڕێ. من بەو شێوەیەی کە ئەو بۆی دەچێ دەسرۆیی و دەسەڵاتەکانی خۆمم بەدەست نەهێناوە. ئەوە بەرهەمی ژیانێکی سامناکە. ئەو بەوە نازانێ و تەنیا هەوڵدەدات ئەنجامەکان زەوت بکات. کاتێك دەگەن، بە کورسیی بەردەمیانم دادەنێن و نازانن لادانی ئەم کورسیە با بە زیندوویش بمێننەوە دەیانبڕێنێتەوە. ئەمە خاڵە گرنگەکەیە. گرنگ نی‌یە ئەوانەم پاکتاو کردبێ یان نەمکردبێ. بەڵام ئەگەر پیاوی دووەم و سێ‌یەم بەم شێوەیە بن و ئەگەر کەمێك دوورکەوتینەوە، چ بنکەیەك دەمێنێتەوە؟ لەم خاڵەدا وریای ئەوە بن کە دەیڵێم. بۆ نموونە: سەرنج بدەن سێ خەلیفەی محەممەد (د.خ) کوژران و لەو مەکتەبی سیاسی‌یەش کە چووە جێی لینین هەر ژمارەیەکی کەمی لێ‌مایەوە. ئەگەر لەم دوو نموونەیە وردبیتەوە، بۆت دەردەکەوێ ئەوە چارەسەرێکی تەواوەتی نی‌یە و پێویست بەجێ‌بەجێکردنی دەقاودەقی ئەم نموونەیە ناکات. ئەوسا دەبینین پیاوی دووەم بە بەرچاومانەوە چی بەسەر دادێت. پێگەوتن پێویستە یەکجار سادە نەبین و چیمان پێ‌دەکرێت بیکەین. من خۆم ناکەم بە ناوەند و ئەوەم ڕەچاو کردووە کە لەوانەیە ئەم ناوەندێتی‌یە لابدات. پێویستە لەوە تێبگەین مەترسی‌یەوە. ئەگەر دەڵێن پارتی کرێکارانی کوردستان بە تۆ دەستی پێ‌کرد و ڕەنگە بە کۆتایی هاتنی تۆ ئەویش کۆتایی پێ‌بێت. منیش دەڵێم: ئەگەر پارتی کرێکارانی کوردستان دەبێتە بەڵا بە بان سەری خەڵکەوە، با ئەمڕۆ بەر لە سبەی دوایی پێ‌بێت.

ی.ك: ئەمە هەڵوێستێکی زۆر سەرسوڕهێنەرە.

س.پ: بێگومان ئەمە پرنسیپێکی ئەخلاقییە و هەڵوێستی ئێمە لەم پرنسیپەوە سەرچاوە دەگرێ. ئەگەر بڕوانینە ساڵی ١٩٩٢، دەتوانین چاوەڕوانی ئەوە بکەین کە ساڵی ١٩٩٣ چۆن دەبێ. جا لە باتی ئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان بێ بە بەڵا بەسەر سەری گەلەوە، دوایی پێهاتنی لەگەڵ مندا باشترە، چونکە ئەو زیانانەی کە لێی دەکەونەوە زیانم پێدەگەیەنن. بۆیە باشتر وایە لەگەڵ مندا لە گۆڕ بنرێت. لەبەرئەوە من قایمکاری لەم هەڵوێستە دەکەم کە بەجێهێنانی پرنسیپێکی ئەخلاقییە. کەمێك لەمەوبەر باسی ئەوەتان کرد کە ئەگەر ئەم کۆشش و ئەم دەزگای دەمار و توانایییە فیکرییانە نەمان، چی ڕوودەدات؟ وەك بڵێی بیر لە مەترسییەك دەکەنەوە هەڕەشەمان لێدەکات. ئەگەر لایەنێکی باشم هەبێ و ئەگەر حیزبیش پاش من بەسوود وەرگرتن لە نموونە و دەرسە مێژووییەکان ئەم لایەنە باشە پەرە پێدەدات، با چەند پێی دەکرێت پەرەی پێبدات. بەڵام ئەگەر بە خراپی پەرەدەستێنێ و ڕۆشنبیریم بۆ دەست گرتن بەسەر گەلدا دەقۆزێتەوە و دەسەڵاتەکانم یا هێزی ناوەندیم بەکاردەهێنێ تا ببێتە کارەساتێك بەسەر خەڵکەوە، ئەوە لە گۆڕنانی لەگەڵمدا باشترە. لینین کاتێك قایمکاری بۆ ئەمە نەکرد، بە هەڵەدا چوو. بەڵام من ڕێ و شوێنی قایمکاری خۆم دادەنێم و لەسەر ڕێگای ڕاستم ئەوەی کە پێویستە بێ بژی دەژی و ئەوەی کە پێویست بێ نەژی دەڕوات. بە قەناعەتی من ئەوە جێبەجێکردنێکی جوانە.

ی.ك: من دان بەوەدا دەنێم کەوا ئەم بیرو باوەڕانەت فەلسەفین.

س.پ: من لەم بابەتەدا قایمکارم.

ی.ك: ئێستا سەرکردەی گەورەم پاش ئەم خاڵە فەلسەفیانە پرسیاری لەوە بەدوام پێوەندی بە جێبەجێکردنی ڕاستەقینەوە دەبێ. ئایا باروودۆخ لە ساڵی ١٩٩٣دا سەبارەت بە هاوپەیمانەتی و حیزبی کاری میللی و کێشەی ئەکادیمییەکان و چەپڕەوەکانی دیکە چۆن دەبێ؟ چۆن ئەم هەموو پرسیارانە تێدەپەڕێنن و چۆن باروودۆخی هەڵدەسەنگێنن؟

س.پ: بەڵێ. گشت پرسیارەکانت کۆدەکەمەوە و بە یەك کەڕەت وەڵامیان دەدەمەوە.

ی.ك: بەڵێ. جارێکیان باسی سۆڤیەتمان کرد. پاشان باسی بێ بەشکردنی تەندروستی یان ئەو پشێنەی ناسایشمان کرد کە ئیمپریالیزم بەسەر یەکێتی سۆڤیەتیدا سەپاند تا ڤایرۆسی سۆشیالیزم نەیێتە دەرێ بۆ ناوچەکانی دراوسێ، ئەمە شیکردنەوەی ئێوەیە. وەك ڕووداوێکی هاوچەشنیش وای دەبینن کە تورکیا پارێزگارانی تازە لە باشووردا و پارێزگارانی ڕۆشنبیران و پارێزگارانی سەندیکاییەکان لە تورکیا دادەمەزرێنێ و تەنازولی گەورەشی خستووەتە بەردەم ئەورووپا تا بۆ ئابلووقە سەپاندن بەسەر پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆدا و هێشتنەوەی لە نێو کوردستانی تورکیادا پشتیوانی بەدەست بێنێ. بە واتایەکی دیکە تا ڤایرۆسی پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆ لە بری بڵاوبوونەوەی بە

هەموو شوێنێکدا هەر لە نێو ئەم ناوچەیەدا بمێنێتەوە. ئایا ئەمە ڕاستە؟ مادامێکی زۆر بیردەکەمەوە، ئایا هەولئەدەن ئەم ڕێ و شوێنانە لە ساڵی (١٩٩٣)دا تێك و پێك بدەن. یەکێتی سۆڤێت ملی بۆ ئەم پشتێنەیە کەچ کرد و بە گەمارۆدراوی لە نێویدا مایەوە.

س.پ: بەڵێ، بەڵام ئێمە ئەممان پێ قبوول نەبوو.

ی.ك: قبوولی ناکەن. بەڵام ئامرازەکانتان چین؟ بۆ نموونە. هێندێك هاوڕێ وا دەروانە حیزبی کاری میللی (HEP) کە ئامێرێکە بۆ نوێنەر گەیاندن بە پەرلەمانی تورکیا. دەولەت پێیوابوو کە ئاپۆ زۆر بایەخی بەم بابەتە داوە. من گوتم ئەوە بە لای پارتی کرێکارانی کوردستانەوە گرنگ نی‌یە. ئەوەم نووسی بوو بە خانلگەری. بەڵام ئێستا حیزبی کاری میللی لە ساڵی ١٩٩٣ دا چی لێ‌بەسەردێت و چەپی تورك چی لێ‌ڕوودەدات؟ باسی یەکێتیان کرد، ئایا ئەم یەکێتی‌یە بە پێی تەرزی عیسایە (سڵاوی خوای لێ بێ). واتە هەمیشە پشتت پێ‌دەبەستن؟ جاران لەساڵی ١٩٨٧ ـ ١٩٨٨ دا پارتی کرێکارانی کوردستان شەڕی پێ‌دەفرۆشتن و لەسەر ئەوەمان دەنووسی. ئێستا حیزب گەورە بووە و ئەوان پەلامارتان دەدەن، لە کاتێکدا ئێوە ـ مەبەستم پارتی کرێکارانی کوردستانە ـ

پەلپ لەوە ناگرن و بەشێك لە چەپی تورك سەرقاڵ بووە. من لە شیکردنەوەکەتاندا بۆ ستالین دێمە پاڵ ڕایەکەتان. شیکردنەوەکەتان گەلێك لایەنی ڕوون کردەوە. بەڵام سەرباری ئەوە من ستالین بە سەرکردەیەکی مەزن لە قەڵەم دەدەم و هەموو ئەو نەخۆشیانەی تێدا هەن کە باست کردن و بیناییەکی بنەمات نا بەڵام....

س.پ: کە بیناکە گەیشتە قۆناغی خەڵك تێدا نیشتەجێکردن دوایی پێ‌هات.

ی.ك: بەڵێ. من بە هەمووان دەڵێم ئەگەر حیزبی کاری میللی(HEP) داخرا، چۆن پێویست بکات ئاوا حیزبێکی تازە دادەمەزرێنرێت. دەتوانین جگە لەمە چی بڵێین؟ دەمان لە گەلێك بابەتی فەلسەفی و گوتەی تیۆری زەند و چەندین بیروڕای تازەتان هێنایەوە، بەڵام خەباتی یاسایی لە کوردستانی تورکیادا وەستا و گوندەکان لە دانیشتوانیان چۆڵ کران. جەماوەر قسەکانتان دەخوێنێتەوە، چونکە وتەکانتان بایەخی ڕاپۆرتی سیاسی‌یان هەیە و پرسیارەکانیشم سەرلەبەر عەمەلی دەبن. یەکێك لەم پرسیارانە ئەمەیە: لە کاتی داخرانی حیزبی کاری میللیدا، ئایا پێکهاتەیەکی تازە دێتە گۆڕێ؟ ئەو دەروونشانەوەیەی کە باسی دەکەن لە سایەی چالاکیە سەربازیەکاندا بەردەوام دەبێ. ئەوەتان لە گفتوگۆکانماندا ڕوون کردەوە. وە ئەگەر شیعر و زانست و ڕۆمان لە ئارادا نەبوون ئەوا ئەم دەروونشانەوەیە پەرە ناستێنێ و بەڵام کێ پەرە پێدانی ئەم لایەنانە لە ئەستۆ دەگرێ؟ چەند هەنگاوێکت ناوە و هەمووان چاوەڕێی بیروڕای ئێوە دەکەن. بەم بۆنەیەوە ئەو چوارچێوەیە چی‌یە کە بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارە عەمەلیەکانم پێتان باشە؟ ڕوونت کردەوە کە هەڵچوونی کوردی دەبێتە نموونەیەکی مرۆڤایەتی. منیش پشتگیریت دەکەم و ئەوەشی لێ زیاد دەکەم کە ئەمە ڕاستە و بۆ کورد و تورکیش وەك یەك وایە. لە

شاری (بۆخن)ی ئەڵمانیا گوتم: «ئەمڕۆکە ئاڵای مرۆڤایەتی لە دەستی کورددا دەشەکێتەوە». هێندێکیان گوتیان: تۆ زێدەڕۆیی دەکەی و بە نەتەوەپەرستی کوردی تاوانباریان کردم. بەو قسەیەی ئێوەش قەناعەتم پەیداکرد کە ئەو گوتەیە ڕاست بوو. من دەمەوێ بزانم ساڵی ١٩٩٣ لە ڕووی ڕۆشنبیری و حیزبی یاسایی و گشت مەسەلەکانی دیکەوە چۆن دەبێ و پێم خۆشە تێڕوانینتان لەو بارەیەوە بزانم.

س.پ: بەر لە هەموو شتێك دەمەوێ شتێك لەسەر تیۆری پشتێنە بڵێم کە باستان کرد. قسەکەتان ڕاستە. پشتێنەی سۆڤێتی بووە هۆی خۆبەدەستەوەدانی سۆڤێت و قایل بوو لە نێو ئەم پشتێنەیەدا بمێنێتەوە و لەمجا بەیەك کەوتن گەیشت. وا دەردەکەوێ ئەوان هەوڵدەدەن پشتێنەیەکی لەو چەشنەمان بەسەردا بسەپێنن. ئینگلیز بە ڕاشکاوی باسی ئەم خاڵەی کردووە. پێم وایە ئینگلیز لەم جۆرە بابەتانەدا پسپۆڕن، چونکە لەم ڕووەوە خاوەنی گەورەترین ئەزموونن. پێش چەند ڕۆژێك وەزیریکیان بە ئاشکرا ئاخاوت و پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)ی پتر لە تورك بە تیرۆرکاری تاوانبار کرد. نوێنەری یۆنان لەم هەڵویستە سەرسام بوو. لەوانەیە لەبەرئەوە بوو بێ کە وەزیری ئینگلیزی لە تورك زیاتر مەترسی سۆشیالیزم لە پارتی کرێکارانی کوردستان دەبینێ و پێویستی بە مشووری پێویست خواردنە و بە توندی پشتگیری بەرەی کوردستانی لە باشور و ئۆزال لە تورکیا دەکات و لە ئەورووپاش لە ڕێگای پەرلەمانی ئەورووپاوە ڕێ و شوێن دادەنێ. پێویستە هیچ شۆڕشێك بە ژمارەی ئەو خەڵکانە کە لایەنگری دەکەن و بە ژمارەی بەرهەڵستانی هەڵنەسەنگێنین، چونکە ئەمە بیرکردنەوەیەکی بەر تەسکە. وەك گوتم پێشتر هیچ نەبووم.

ی.ك: خوایە بمانبەخشێ.

س.پ: نەخێر! لە کۆمەڵگایەکی ڕوو لە برانەوەوە دەستم پێکرد. هیچ پلەیەك نییە خوار هەڵوەشانەوەی ئێمە کەوتبێ، چونکە دوا پلە کۆتاییە. لەو خاڵەوە تێهەڵچووم و بەرێ کەوتم. ئەمە دەڵێم تا مەسەلەی پارتی کرێکارانی کوردستان ڕوون بکەمەوە. ئەو قۆناخەی کە ئێستا پێی گەیشتووین، گەلێك گۆڕانکاری زۆر گرنگی لە دووتوێی خۆیدا شاردووەتەوە. ئەمە هەڵسەنگاندنی ئێمەیە. پێکهاتەی ناوەوەی (PKK) تا ساڵی ١٩٩٢ زۆر گرنگە. ویستیان ناوی لە کوولەکەی تەڕیشدا نەهێڵن و لەوەیان پێ بەس نەبوو لە نێو پشتێنەدا دایبنێن. کۆنەپەرستی جیهانی و ناوخۆ بە کردەوە بۆ ئەم مەبەستە و بۆ لەنێو بردنمان یەکیانگرت. بەڵام سەرباری ئەوە وای دەبینم ئێمە لەگەڵ کۆتایی هاتنی ساڵی ١٩٩٢ دا بەهێزین و ئێوەش ئەمە بەدی دەکەن.

ی.ك: ساڵی ١٩٩٢ بوو بە ساڵی پارتی کرێکارانی کوردستان.

س.پ: بەڵێ. ساڵی ١٩٩٣یش وا دەبێ. ڕەنگە بپرسن کاردانەوەتان چی دەبێ؟ ئەگەر بڕوانینە ساڵی ١٩٩٢ دەتوانین چاوەڕوانی ئەوە بکەین کە لە ساڵی ١٩٩٣ چی دەبێ. ئەگەر توانیمان خۆمان لە ڕووی شارەزایی و تەکتیك و کارسازی

دیکەوە پەرە پێبدەین، پێمان دەکرێت گەریلا و ڕاپەڕینە میللی‌یەکان پەرە پێبدەین و لەو هەڵە تەکتیکیانە تێبپەڕێنین کە لە ڕێکخستندا ڕوودەدەن. ئەوسا هیچ بەربەستێکمان لە ڕێگادا نامێنێ بۆ سەرکەوتن. لەم بابەتانەدا هیچ لادانێکی گرنگ لە ڕووی ئایدیۆلۆژی یا سیاسی‌یەوە نابینم. ئەگەر هەڵەی سادەش هەبووبن، لێ‌بڕەت بوونیان ئاسانە. هەرچی کەم و کورتیشمانە لە گیروگرفتی ڕۆژانە و ڕەوشی چالاکیەکاندا دەبینن. واتە گیروگرفتی سەرکردایەتی تەکتیکین و لەم سەرکردایەتیە گەلێك کەرەستە و بنیاتی قوربانیدەری بە ئاسۆیی و ئەستوونی و لە ڕووی چەقبەستن و گەل و پەل و شارەزایی شەڕکردنەوە لە دەستدا هەن. واتە دەکرێت کەم و کورتیەکانی سەرکردایەتی تەکتیکی بە خێرایی نەهێڵین. ڕەنگە هێندێك گیروگرفتمان لە ئاستی ناوەندیتی سەرکردایەتی تەکتیکیدا هەبن و پێویستیان بە هەژانێك هەبێ. ڕەنگە ژێرخان لە ئاستی گەل و دینشیانیشدا هەژانێکی گەرەك بێ. بەوە لە ڕێگای ئەو توانایانەوە کە باسمان کردن بە سەرکردایەتی تەکتیکی گونجاو دەگەین. ئەگەر کاروبارەکان بەو جۆرە بەڕێوە چوون کە ئێمە ڕەنگمان بۆ ڕشتن، ئەو کاتە سالی ١٩٩٣ دەبێتە سالی گەردەلوول. خۆ ئەو پەلامارانەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان لە هەموو شوێن و لایەکەوە تووشیان دەبێ، لە ناوەوە و دەرەوە بەرپەرچیان دەدەینەوە و هێرشەکانمان خێرایی‌یەکی بەرچاویان دەبێ. دەتوانم لە بارەی ئەم بابەتەوە هێندێك خاڵ ڕوون بکەمەوە. دیارە من لێرەدا نە نەخشەیەك بۆ چالاکی و نە بەرنامەیەك بۆ ئامانجەکان دادەنێم و پێویستیش ناکات. ئێمە ئەو پارێزگارانە سەرانیان بە نیشانە دەنێینەوە. نموونەیەکمان لەسەر ئەم ئاراستەیە لە سەرووبەندی شەڕی باشووری کوردستاندا بەرچاوخست. لە دەرەوەڕا ڕوومان تێکرد و ئەمجارە ڕاوەستاین. لەمە وا دەگەیەنێ کە ئەم خەباتە لە ناوەوە دەکرێت، بگرە لە ناوەوە و دەرەوەشدا درێژەی دەبێ و بەم پێیە سالی ١٩٩٣ دەبێتە سالێکی یەکجار گەرم و گوڕ. باشوور نۆکەرایەتی تێدایە. ئێمە ناتوانین وازیان لێبێنین و ئەوانیش ناتوانن وازمان لێبێنن. پێوەندی نێوانیشمان لە شێوەی شەڕێکی قورسدا تێپەڕ دەبێ و تێدەکۆشین بە خەباتێکی هەمەلایەنە ناچاریان بکەین بکشێنەوە و ئاویان دەڕێژین و لە کۆمەڵگایان دادەبڕین و ئەو پشتێنە سیاسی‌یەی کە لە خۆرئاوادا بەسەرمانیدا سەپێندراوە دادڕ دادڕی دەکەین و پێوەندی لەگەڵ ڕۆشنبیری ئەورووپایی و خەڵکە باشەکانی ئاویان بەتین دەکەین. پێویستە لەم ڕووەوە چاوەڕوانی قەڵەمبازێك بین. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر چۆنیەتی مامەڵەکردنمانە لەگەڵ سەرانی پارێزگاراندا لە تورکیا. وەك ئامانجمان بۆ کرد گەشت و گوزار سەرچاوەی گوزەرانیانە، یەکێك دەبێ لە نیشانەکانمان. جارێکی دیکە ئەمە دووپات دەکەمەوە و دەڵێم: ئەوانەی کە تورکیا بە بەهەشتێکی گەشت و گوزار دادەنێن، پێویستە لەسەریان سالی ١٩٩٣ بە تەنگ خۆیانەوە بێن.

ی.ك: ئایا دەبێتە دۆزەخ؟

س.پ: ئەگەر گەشت و گوزار پاڵپشتێکی شەڕی نامرۆڤانەی دژ بە ئێمە بێ، ئەوا ئەمە ئامرازێکە لە ئامرازەکانی شەڕ و ئێمە پەنا بۆ هێندێک تەکتیك دەبەین بۆ نەهێشتنی ئەم ئامرازی شەڕە. هەروەها زانکۆکانیش هەن، ئەم زانکۆیانە خیانەت لە زانست دەکەن و دژ بە ئێمە بەکاری دێنن. ئەم شێوە بەکارهێنانەی زانست شیاو نی‌یە و دەچێتە خانەی پارێزگارانەوە. دەوڵەت لە ژێر پەردەی زانکۆکاندا داکۆکی لەخۆی دەکات و لەوانەیە ئێمەش دژی ڕابوەستین. لە هەموو ئەمانەش گرنگتر بابەتی ڕاگەیاندن و بڵاوکردنەوەیە کە بۆ بەنج کردنی گەل و پەردەپۆش کردنی ڕاستی‌یە کوردی و تورکیەکان بەکاردەهێنرێن و هەمان دەور دەبینن کە کڵێسە لە سەدەکانی ناوەڕاستدا دەیبینی. تەنانەت دەوریان لەوەش مەترسیدارترە و ئامرازێکی مێشك شۆرینن و چەواشەکردنی بیرکردنەوەی ڕاست و دروستە. لەم شەڕەی دوایىدا زۆرجار لە شاشی نووسەرانی گۆشە یەگۆرەکان و هەواڵە هەڵبەستراوەکاندا بە نیشانە نایانینەوە، تەنانەت (دۆغان گوریش) گوتی ئەوانە (محەممەد جیك *)ن.

ی.ك: (محەممەد جیك)ی ڕۆژنامەنووس؟

خۆ لە قەرەی چارەسەری سیاسی نەدانی دەوڵەت کە باڵاترین جۆری مرۆدۆستانەی چارەسەرە، پاڵمان پێوەدەنێت و بگرە ناچاریشمان دەکات پەنا بە بەر ئەم ڕێگایە ببەین.

س.پ: بێ‌گومان. محەممەد جیکی ڕۆژنامەنووس چی‌دەگەیەنێ؟ مەبەستم لەوەیە ئەم ناوانە لە کاتی پەلاماردانماندا بەکارهێنرا. ئەگەر ئەو هەموو محەممەد جیکانە پەلامار بدەن، ئێمەش دەزانین چۆن بەرگری لە خۆمان دەکەین.

ی.ك: کاتێك دۆغان گوریش ڕۆژنامەنووسان و نووسەران بە محەممەد جیك ناودەبات، بەوە دەیانکاتە نیشانە بۆ پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK).

س.پ: بەڵێ ئەمە پێویستی بە قسە لەسەرکردن نی‌یە، ئەوانە محەممەد جیکی ڕۆژنامەنووسن. سەرباری ئەوەی کە زۆر لە دۆستە ڕۆژنامەنووسەکانمان بە دەستی دەوڵەت خافڵکوژکران و ڕێگا بە بڵاوکردنەوەی هێندێك ڕۆژنامەی دۆستی ئێمە لە کوردستان نادرێت، بەرانبەر بەم زۆرداری‌یە بێ‌وێنەیە، پێمان ناکرێت ئەم بەرەی شەڕە ببینین و قڕ و قەپی لێ‌بکەین. جا بۆ ئەم مەسەلەیە یا ڕۆژنامەنووسی و ڕۆژنامەنووسان بە شێوەیەکی گونجاو لەگەڵ بەرژەوەندی گەلدا کودەکرێنەوە و دەبێ هێندێك نووسەر بەداد بن، یا ئەو ئەنجامانە دەکەونە سەر شانیان کە لە کردەوەکانیان دەکەونەوە، چونکە دەبێ لانی کەم بیر لە بەرژەوەندی‌یەکانی گەلی تورك بکەنەوە و مافی ئەوەیان نی‌یە گرانی گوزەران و ڕاستیەکانی دیکە بشارنەوە

(*) تورك بە سەربازی خوبان دەڵێن محمد جیك

و ئەم ڕاستیانە بشێوێنن و هێرش بکەنە سەر پارتی کرێکارانی کوردستان. یا لە بری ئەوە هیچ نەبێ بیر لە بەرژەوەندی گەلەکەیان بکەنەوە و یا لەو گوشارانە بدوێن کە ئامانجیان گەلە و یا کۆلۆنیالیزم ببینن، چونکە ئەوان بەم کردەوانەیان گوناحەکانیان زیاد دەکەن. ئێمە داوایان لێدەکەین ئەم بارودۆخە تێبپەڕێنن. سەندیکاکانیش هەن، ئەو سەندیکایانە لەبەرێکیان لە نێوان چینی «زەحمەتکێش و کرێکار» و شۆڕشدا داناوە تا بیری شۆڕشگێڕانە بەم چینانە نەگات. زێدەڕۆیی ناکەین ئەگەر بڵێین کەرتی کرێکاران هەرە پاشکەوتووترین کەرت پێکدەهێنن و ئاغا سەندیکاییەکانی بەر پرسی ئەم بارودۆخەن. ئەوانە پاداشتیان دەرهەق بەوە وەرگرتووە ئەم چینە لاڵ و کوێر بکەن و نەتوانێ هیچ بکات. ڕق و شوێنی ئەو ئاغایانە لە هی گوندپارێزان جیاواز نییە و ئەوانە سەرانی پارێزگارانی چینی کرێکار دەتوێنن. لەوانەیە هێندێك چالاکیمان دژ بەوان بێ. سەرەڕای ئەوە هێزەکانی شەڕی تایبەت هەن کە ئەوانیش نیشانەیەکی ئێمەن و لەو حیزبە تورکیانە پێکدێت کە لە بواری یەك کەوتنی نەتەوایەتیدا پێشبڕکێ دەکەن، سەرانی پارێزگارانی لای ئەوانیش نیشانەیەکی بەرانبەری ئێمەن، چونکە ئەوان لە سەردەمی تورکیادا بە کردەوە یەکیان نەگرتبوو بەو جۆرەی کە ئەوان ئێستا لە دژی ئێمە یەکگرتوون. ئەوانە ڕایدەگەیەنن کە ئەوان لە بەردەم مەترسی جوێبوونەوە و پەلاماردانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا هاودەنگن. ئەوانەش نیشانەیەکی ئێمەن. ماوە نادەین ئەم حیزبە سیاسیانە سەرجەمیان لە لایەك بن کە ئەویش لای دوژمن بە ئێمەیە. وێڕای ئەوەی کە ئەوان لافی بەرهەڵستی حکوومەت لێدەدەن، بەڵام ڕەفتارەکانیان بەڵگەی ئەوەن کە لە حکوومەت ترسناکترن. لە پاڵ ئەمەدا چەندین هێزی ئاراستەوخۆی سەر بە شەڕی تایبەتی وەك (حزب الله) هەن. پێشتر کەمێك باسمان کردن. ئەوانە بوونەتە مەترسی و بە شێوەیەکی زیاتر سەرتاسەری ڕوویان تێدەکەین. گەلێك بنگەی ئاینی هاوشێوە هەن ژێربەژێر کاردەکەن و دەوڵەت کۆمەکیان دەکات. هەرگیز ناشێت و ڕێ نادەین ئاین بەم شێوەیە بەکاربهێنرێت و ئەوانەیە بیکەین بە نیشانەیەکی خۆمان. لە پاڵ هەموو ئەوانەدا، پۆلیس لە تورکیا هەموو شتێك هەڵدەسووڕێنن. ڕەنگە دژیان ڕابوەستین، چونکە گرێدراوی مۆنۆپۆلەکانن. وەك دەزانن لە بنەڕەتدا سەرمایەداری مۆنۆپۆلی هەموو شتێك هەڵدەسووڕێنێ و نوێنەرایەتی ئابووری دەکات. خاوەنانی ئەم بنگانە کەلە سەرمایەدار و گوناحباری گەورەن و کەس تا ئێستا تۆخنیان نەکەوتوون. ئەوانە و بنگە ئابوورییەکانیشیان دەچنە نێو پلانەکانمانەوە سەرەڕای ئەوەی کە وەرزش و سینەما و تەنانەت هونەریش سەرپاکیان دژمان بەکار دەهێنرێن. ناوی هێندێك هونەرمەند و چۆنیەتی بەکارهێنانیانم لە لایەن ڕژێمی شەڕی تایبەتەوە بۆ هێناوەتەوە وەك (ئیبرای دیاربەکرلی و ئیبوی تووڕفەلی)و فلان ئەکتەر و فلان نووسەر. پێویستە لەسەریان وریای بارودۆخی خۆیان بن. ئەوانەش کەرەستەیەکی شەڕی تایبەتن کە خۆمانمان بۆ ئاوەتەوە. سا یا

دەست لە هێرش کردنە سەرمان هەڵدەگرن و دەگەڕێنەوە لای گوتەی «هونەر لە خزمەتی گەلدایە» و بە پێی ئەوە دەجووڵێنەوە. دەنا بڕواری ئەو کارانەیان نادەین، هێزە دەست وەشێنەکانی سەر بە دەوڵەتیش هەن کە سوپایە. ئەوجارە خۆجێییەکانیش ـ واتە شارەوانییەکان ـ هێزی تایبەتی دەوڵەتن و پارێزگارانن و ئێمە دەست دەخەینە بینیان. وەك دەبینین ساڵی ۱۹۹۳ لە هەموو لایەکی کوردستاندا ساڵی شەڕی سەرتاسەری دەبێ.

ئەوی ڕاستی بێ ئێمە حەز بەوە ناکەین، بەڵام قەیرەی چارەسەری سیاسی نەکەوتنی دەوڵەت کە باڵاترین جۆری مرۆڤدۆستانەی چارەسەرە، پاڵمان پێوەدەنێت و بگرە ناچاریشمان دەکات پەنا بەر ئەم ڕێگایە ببەین. ئەوان وەڵامی پێشنیارەکانمان نادەنەوە، لەوانەیە لەبەرئەوە بێ کە بە کەممان دەگرن. جاران کەس نەبوو باوەڕم پێبکات، هەتا ڕۆڵەکانی گوندەکەشم گاڵتەیان پێدەکردم و ناتۆرەیەکیان لێنابووم. باپچنە گوند و لە بارەی منەوە لە خەڵکەکەی بپرسن. ڕەنگە سبەینێ بمرم. بەڵام ئەم ئیش و کارانە بە مردنی من دوایییان پێنایێت. بە ئاواتەوەم سەرۆکایەتی بەم بابەتە نەکەن و بەو قسەیەی خۆیان کە من تیرۆرکارم و جیایی خوازم نەیشێوێنن. گەلێك ڕاستی گرنگم بەوپەڕی ڕاشکاوییەوە لەم گفتوگۆیەدا بەرچاوخست. ئەگەر ئەم ڕاستی و بابەتانەیان پێکووت بچێ، بەلای گەلان و ڕژێمەکانەوە مانایەکی گەورەیان دەبێ. با تێمان بگەن و بمانناسن و ئەگەر هەنگاویکیش بەرەو لامان بێن. ئەمە بانگهێشتنی منە بۆ ئەوان. من لە سفرەوە و بگرە لە ژێر سفرەوە لێنیشتم و بەم قۆناخە گەیشتم و دەتوانم زۆر شت بکەم. ئەگەر پێویست بکات دەتوانین مرۆڤ بکەینە بۆمبێکی ناوکدار. ئەمە دروشمی منە. تکام وایە خۆیان بە قسەی بۆش نەخەڵەتێنن وەك: ئەمەریکا پشتگیریمان دەکات و ئەورووپا لەگەڵ ئێمەدایە و دەرگاکانی باشوورمان بەڕوویاندا داخستووە و پارتی کرێکارانی کوردستان حەشارگەیەکی نەماوە و ئێمە لەم ماوەیەی دواییدا تەنگەتاومان کردون. ئەم هەموو قسانە بێسوودن و کێشەکە تا ئەم ڕادەیە سادە نییە. ئێمە ڕاستە و ڕاست حەز بە چارەسەری شارستانیانەی باڵا دەکەین. لەوانەیە دەوڵەتەکەیان گەورە بێ و کەللە سەری قەوی پڕ لە مێشکیان زۆر بێ، هەندێچێ من دێنشینێکی سادەو هەژار بم، بەڵام چەند لایەنێکی گرنگ هەن جێی بایەخی مرۆڤن. من پێیان لەسەر دادەگرم. با لەوە حاڵی ببن. ئەگەر برایەتی کوردییان پێخۆشە، با برایەتییەکی بێوێنە دابمەزرێنین. ئەگەر پێیان خۆشە تورکەکان بەهێز بکەن، با پێکەوە بە ڕێگایەکی ڕاست ئەوە بکەین. سنگمان بۆ ئەم هەموو مەسەلانە کراوەتەوە.

بەڵام ئەگەر بە لاساری خۆیان سووربوون و قسەی ئەم چەشنەیان کاوێژ کردەوە: «ئێمە چەندین سەدەیە وا ڕاهاتووین و وا دەستمان وەشاندووە و وا تاڵانی و خراپەمان کردووە و وا یاسامان داناوە و پشت گوێمان خستووە و بەم شێوازە ئەنجامەکانمان بە دەست هێناوە و بەهەمان شێوازیش ئاپۆ و پارتی کرێکارانی

کوردستان لە نێو دەبەین». ئەگەر ئەم هەموو قسانە بچوونەوە، وەڵامی من بۆ ئەوان ناو هەژار یا دەبێ و ڕەفتارم بە پێی نازناوەکەم (شۆجەلان) «تورلەسێن» دەبێ. تەگبیرێ حازر بەدەستم بۆ ئەم بابەتانە هەیە و بەرخۆدانم وەك ئەوانەی پێشوو بێ ڕێکخستن و ئامادەکاری نابێ. من مرۆڤێکی لەم جۆرە نیم. بە ڕاشکاوی دەڵێم: من شێوازێکی دیکە و جۆرێکی تازەی بەرخۆدان دەنوێنم. ئەوەی کە تا ئێستا کردوومە تەنیا ئاماژەیە بۆ ئەو زیانەی کە لە دەستم دەقەومێ یا ئەو پەرەسەندنەی کە دەکرێت بەدی بێت. ئەمە هەموو ئەوە نییە کە دەتوانم بیکەم.

من بۆ شانازی پێوەکردنم ئەوە ناڵێم، بەڵکو تا قەوارەی کێشەکەیان پێ بناسێنم.

بەلای منەوە گرنگ ئەوەیە یەکێکیان تێم بگات. هەمیشە ئەوە بە لایەنگرانم دەڵێم: «پێویستە تێبگەن. ئەگەر تێنەگەن خۆم دەزانم چۆن تێتان دەگەیەنم». ئەمە بانگهێشتە بۆ لێك حاڵی بوون بۆ دواجار، هەمیشە دەیڵێم من ڕقم لە زەبر و زەنگە بە شێوەیەك کەس وەك من نایبوغزێنێ و هێشتاش ئاوام. بەڵام ئەگەر چارەسەرەکە لە زەبروزەنگدا پەنهان بێ. من لێزان و فەیلەسووفی زەبروزەنگم و گەورەترین کەسم زەبروزەنگ بزانێ. هەموو ئەمانە لەسەر ساڵی ۱۹۹۳ دەڵێم و بانگی هەموو ئەوانە دەکەم کە نوێنەرایەتی کۆمەڵگا و گشت کەرتەکانی گەل دەکەن، بە شوێن بیروڕای پەرەسەندوودا بگەڕێن و چەند هەنگاوێك بۆ پێشەوە بنێن. ئەگەر ئەوەیان نەکرد، ئەوا زیان بەوان دەگات نەك بە ئێمە. ئێمە زیاد لە پێویست زەرەرمەندین. ئەمە لە من زیاتر بەرژەوەندی ئەوان دەگرێتەوە. ئەمە بە هەموو نیازپاکییەکەوە دەڵێم. وەك چۆن قسەمان لەگەڵتاندا کرد و چەند ئەنجامێکی باشمان دەستگیر بوو، پێم دەکرێت قسە لەگەڵ هەمووانداا بکەم بۆ هەڵسەنگاندنی بارودۆخەکە و گەیشتن بە چەند ئەنجامێکی باش. بەڵام ئەگەر ئەم قسەیەیان دووپات بکەنەوە: «ئێمە تەنگمان پێ هەڵچنی و ناتوانێ هەناسە بدات»، واتە ئەگەر تەنگەتاویان کردم و نەمتوانی هەناسە بدەم و بەم قسەیە بێزار کرام، ئەوا تەرمەکەم لەوە زیاتری پێ دەکرێت کە من ئێستا دەیکەم. من قایمکاریم بۆ ئەوە کردووە. ئاواتخوازم هەڵنەهێنچن پەنا بەر شێوازی دیکەی خەبات ببەم. شێوازی وامان هەیە واق وڕماویان دەکات. ئاواتم ئەوەیە ناچار نەبین پەنای بەر ببەین. لەم بارەیەوە بانگەوازێکم ئاراستەی گەل کردووە، تکام وایە گەل و ڕۆشنبیران و لاوان بە ڕاستی لێی تێ بگەن. ئێمە لە بیرەوەری شۆڕشگێڕە شەهیدە تورکەکانی وەك (ماهیرو دەنیزو ئیبراهیم)دا خەباتمان سەرخست. ئەوانە لە بەرخۆدانیاندا ڕەسەن بوون. بیرەوەرییان هەر لەسەر زەوی نامێنێتەوە و خەباتمان لە پێناوی ئەوانیشدا سەردەخەین. خۆم لەو قۆناغەدا ژیاوم. هاوڕێیان بووم و خۆمم بە یەکێك لەوان دادەنا. توانیم بەم ڕۆژە بگەم و پێویستە لەسەر لاوانی شۆڕشگێڕ لە بیریان نەکەن و بۆ بیرەوەرییان بە ئەمەك بن و ئەرکی خۆیان بەرانبەریان جێبەجێ بکەن. ئەوانە لەو کەسانە نین کە خێرا بیرمان دەچنەوە یا دەست بەرداری بیرەوەرییان دەبین. ئێستا هەزاران پاڵەوانی بەرخۆدانی وەك ئەوان هەن لە بەندیخانەدا ژیاون و جۆرەها

شێوەی ئەشکەنجەیان چێشتووە. ئەوانیش لەوانە نین کە بکرێت بیربچنەوە یا تووڕ بدرێن یا خێرا لە گۆڕ بنرێن. ئەم گۆڕانکاریانە زۆر قووڵن. ئەی ڕۆشنبیران، ئەی لاوان، ئەی ئەو خەڵکانەی کە بە عەقڵی خۆتان بیردەکەنەوە، چی لە گۆڕەپانەکەدا ڕوودەدات لە بیری مەکەن. فێر بن چۆن لە خاوەنی مەسەلەکان بپێچنەوە. خۆ سووك مەکەن و وزەی خۆتان لە بەرخۆداندا بخەنە کار و داکۆکی لە مافەکانتان بکەن و لە نێو خۆتاندا خۆ ڕێکخەن و پێکهاتەی تازە لە نێو خۆتان دابمەزرێنن و لەگەڵ ڕێکخستنە شۆڕشگێڕەکاندا گرێدراو بن و هەنگاو بۆ پێشەوە بنێن. ئێوە لە هەموو خەڵکێك پتر تاڵاوی ئەوانەتان بە قوڕگدا چووە کە بەسەرتاندا زاڵن. بێدەنگ بوون لەو کارانەیان لە بەرژەوەندیتاندا نییە. تەنانەت لە ئەفریقا و بەنگلادیش و پاکستانیش کۆلۆنیالیزمی لەم چەشنە نییە، کەچی هەر لە تورکیا بەم شێوە هیچ و پووچە گەشەی کردووە. ئەگەر حەزدەکەن کۆتایی بەم جۆرە دڕندایەتیە بهێنن، ئەوسا هەموو پشتیوانییەکی ئێمە بە خۆتانەوە دەبینن. لەم ڕووەوە شۆڕشی کوردستان بە ڕێبەری پارتی کرێکارانی کوردستان شۆڕشێکی تورکیاییە و گەورەترین پاڵپشتتانە و ئەگەر خەباتی گەورەی مرۆڤ دۆستانە بکەن ئێمە لە پاڵتاندا دەبین و بێگومان دەبینە هاوپەیمانی براتان و ئەمەش هەڵوێستە ڕاستەکەیە.

هەوڵمدا جارێکی دیکە مەسەلەکان ڕوون بکەمەوە و هەر بۆ پڕوپاگەندە ئەمە نالێم، بەڵکو لەبەرئەوە دەیڵێم کە ڕێزێکی زۆر لەم دوو گەلە دەگرین و بایەخێکی بێئەندازەیان پێدەدەین. هێندێك ڕاستیمان خستووەتە بەرچاو. ئومێدم وایە ئەم ڕاستیانە بۆ خەباتی گەلان و ئازادی و برایەتی ڕاستەقینە بە کەڵك بن. من ئامادەم لە هەموو هەلومەرج و شوێنێکدا ئەرکی سەرشانم بەجێ بهێنم. با گەلی تورك چی دەوێ لە منی داوا بکات. ئەگەر ئەرکی خۆمم بەرانبەری بەجێ نەهێنا، لەو کاتە با بڵێت ئاپۆ خراپە. بەڵام تکام وایە تێم بگات و پاش ئەوە چی دەوێ لێمی داوا بکات. لەوە زیاتر دەتوانم چی بکەم؟ بەڵام ئەگەر سەرەڕای ئەوە نکوڵی لە بوونی کورد و هەموو مافێکی مرۆڤانەی کرد. ئەوە مرۆڤایەتیم بەرز ناکاتەوە و لەوانە نییە گەلی تورك تا ئەم ڕادەیە بێ ویژدان بێ. بۆیە پێویستە لە ئێمە و لەو کەسانە بپرسێتەوە کە بەسەریدا زاڵن. من لە ڕەفتاری خۆم بەرپرسم و بەرپرسیم دەردەبەم و تا دوا هەناسە ئەرکەکانم ڕادەپەڕێنم.

ی.ك: سەرکردەی گەورەم زۆر سوپاست دەکەم. ئێوە ئەرکی خۆتانتان بەجێ هێنا. هەوڵدەدەین قسەکانتان بگەیەنین. قسەکانتان بەئاگاهێنن و ڕۆشنکەرەوەن. پرسیارەکانم تەواو بوون. ئەوی ڕاستی بێ گرانەوەیەکی جوان و لە هەموو ڕوویەکەوە پاراو بوو. جارێکی دیکە سوپاسان دەکەم.

س.پ: منیش سوپاستان دەکەم. تەنانەت پێش ئەوەش کە بتانبینم ڕێز و نرخێکی گەورەتان لای من هەبوو. شیکردنەوەکانتان بەجەرگیم پێدەبەخشن، بە تایبەتی شیکردنەوەتان لەسەر هێندێك پێوەندی گلاو. ئەم شیکردنەوانەتان

بەهایەکی گەورەی هەیە وەکو بەهای کاری شۆڕشگێڕی. ئەمەمان لای ئێوە بەدی کرد کە زۆر بایەخدارە.

ی.ك: لە هەلومەرجی ئەم ئیشە چڕوپڕەتانندا، بە شانازی و خۆشەویستییەوە بە دووی ئەوەدا چووم چۆن ئەنجام لە کار و کردەوەکانتان هەڵبهێنجم. ڕاستییەکەی پەیدابوونی کەسێکی وەك عەبدوڵلا ئوجەلان لەم ناوچەیەدا، بەلای منەوە شانازییەکی گەورە و چلەپۆپەی بەختیارییە.

س.پ: بە یەلەگەیشتنی زەحمەتکێشان بەهۆی یەکێتی هەوڵ و کۆششەوە سوودێکی زۆری دەبێ و شایانی هەموو ڕێزێکە.

ی.ك: سوپاس.

بەشی چوارەم

بەشی چوارەم

س.پ: ئایا هەڤالانی لاو دەتوانن هێندێك پرسیار بکەن؟
ی.ك: لە من ناپرسن بەڵکو لە تۆ دەپرسن، چونکە من ناوبژیوانم و ئەمەش دەکەوێتە سەر هەڤالان و هەڤالانی شارەزاش چی دەبینن باسی دەکەن.

ئەوانە نوێنەرایەتی لاوان دەکەن.
نەك هەر هی کورد بەڵکو هی عەرەب و تورکیش.

س.پ: سەبارەت بەم گفتوگۆیەمان، ئەمە سوودی بۆ جێبەجێکردنی دیموکراتیانە دەبێ، بە تایبەتی کە ئەوانە نوێنەرایەتی لاوان دەکەن، نەك هەر هی کورد بەڵکو هی عەرەب و تورکیش. یا بە واتایەکی دیکە لەوانە نوێنەرایەتی بنکەیەکی بەرفراوانی لاوان دەکەن. من لەبەردەستاندا هەم. ئەگەر هەر خاڵێك هەبێ شایانی رەخنە بێ یا پێویستی بە لێکدانەوە هەبێ، دەتوانن لێی بدوێن.
ی.ك: با بە هەرە لاوەکەیان دەست پێبکەین.
س.پ: لە سەرەتاوە تا کوتایی گوێ بیستی ئەم گفتوگۆیە بوون. راتان لەسەر ئەم بابەتە چییە و ئایا پرسیاری دیکە هەن حەز بە ئاراستەکردنی بکەن؟
س.ت: هیچ پرسیارێك نییە سەرۆکم. هەموو ئەو مەسەلانەی کە باستان کردن یەکجار روون و بەسوودن و دەکرێت دەرسیان لێوەربگرین و کاریگەری و دەنگدانەوەیەکی گەورەیان دەبێ، بە تایبەتی ئەوەی پێوەندی بە ئەدەب و هونەرەوە هەبێ. ئێوەش هێندێك لەو تایبەتمەندیانەی خۆتان خستەروو کە ناسراو نەبوون و کاریگەرییەکی زۆریان لە ناوەندی قوتابیان و لاواندا دەبێ و کەڵکێکی گەورە دەدەنەوە. هەرچی ئێمەشین گەلێك سوودمان بینی.
ی.ك: کاریگەری شێوازی سەرکردە چی بوو کە برایەتی و دۆستایەتییەکی بێئەندازە لە لێکدانەوەی کێشە قورسەکاندا بەدیار دەخات؟
س.ت: پێشتر ئەوەمان لەو شیکردنەوانەوە دەزانی کە سەرکردە دەیکردن و دەمانزانی کێشەکە هەر کێشەی کورد نییە، بەڵکو رستێك کێشەی جیهانی بابەتی سەرلەبەری مرۆڤایەتییە.
ی.ك: تەمەنت چەندە؟
س.ت: من ١٧ ساڵانم.
ی.ك: باشە. وەك کچە کوردێك، ئایا باوەرت بەوە هەیە کە تۆ هەموو کێشە مرۆڤایەتییەکانت بەدەستەوە گرتووە؟
س.ت: بەڵێ باوەر دەکەم.
ی.ك: لەو رستە رازێندراوانە کە لە زارت دێنەدەر لە تەمەنت گەورەترن. ئایا

پێش ئەوەی کە بێیتە ئێرە ئاوا بووی؟
س.ت: نەخێر، وا نەبووم. ئێمە لێرە زانیارییەکانمان چڕ دەکەینەوە و پێم وایە کاریگەری ئەوەیە.
ی.ك: وەختێك شەڕ لە دژی دەوڵەتی تورکیا دەکەی، ئایا بیر لەوە دەکەیەوە کە تۆ ئاڵای مرۆڤایەتی بە دەستی خۆت هەڵدەگری؟
س.ت: بەڵێ.
ی.ك: زۆر جوانە.
س.پ:(ڕۆژ) لایەنەکانی شایستەی تێبینی کردن کامانەن؟ بە تایبەتی ئەوانەیان کە مایەی غافڵگیرین. ئایا هیچ مەسەلەیەك هەیە پێت خۆش بێ لێکی بدەیتەوە؟
ڕۆژ «ئێبل مالکوچ، پاشتر لە ئاوەڕاستی ساڵی ۱۹۹۱ دا لەلایەن هێزەکانی ئاسایشی تورکیاوە دەستگیرکرا و هێشتا بێسەروشوێنە»: لەلای ئێمەوە گەلێك غافڵگیری لە ئارادا نەبوون، چونکە سەرکردە زۆر بایەخمان پێدەدات. ڕەنگە زۆر غافڵگیری بۆ ڕای گشتی تورکیا هەبووبن. ئێمە لەگەڵ ئەم مەسەلانەدا پێکەوە دەژین و دەیانبیستین و دەیانبینین. تێڕوانینی سەرکردەش بۆ بابەتی پێوەندییەکان و نەتەوایەتی تورك و نەتەوایەتی کورد و ئینتەرناسیۆنالیزم و ئەدەب و هونەر و خۆشەویستی و شەڕ تێڕوانینێکی واقیعیانە و تەواوە. جا لەبەرئەوەی کە لە تەواوی نێزیك دەبینەوە من هیچ ڕەخنەیەکم لێی نییە. پێم وانییە یەکێك هەبێ بتوانێ ڕەخنەی لێبگرێ، چونکە بە ڕاستگۆیی و ڕاشکاوییەوە مەسەلەکان بەرچاو دەخات و ئێستاش هیچ پرسیارێکم نییە.
س.پ: ئێمە بە شێوەیەکی تایبەتی باسی مەسەلەی ئافرەتمان کرد، ئایا ئەم شیکردنەوەیە لە جێی خۆیدایە؟ ئایا دەبێتە هۆی هیچ لێکگۆڕینێك بۆ ئێمە؟
ڕۆژ: ئایا سەرکردە مەبەستی لە ئێمەیە؟
س.پ: نەخێر، دەڵێم ئایا لە لایەنی جەماوەرەوە بۆ من دەبێتە مایەی لێکگۆڕین؟ ئایا قسەکانم تەواو بوون؟
ڕۆژ: بێگومان هێندێك لێکگۆڕین دەبێ. بەڵام من باوەڕم وایە کە سەرکردە پێی دەکرێت بەرەنگاری هەموو دژواری و لێکگۆڕینەکان ببێتەوە. جا وەك سەرکردە ڕوونی کردەوە، خەڵکێکی زۆر دێنە نێو ڕیزەکانمان. ئەو و من بە هەموو ڕابردوو و خەسڵەتەکانیانەوە دێن هەوە گۆڕینی ئەوانە واتە کەسایەتییەکی تازە بۆ پەیداکردنیان لە باتی کۆنەکەوە.ئەمەش کۆششێکی یەکجار زۆری گەرەکە.
س.پ: لە بابەتی ئافرەتدا، ئایا وەك دەڵێی هەنگاوێکی سەرکەوتوو هەبوو؟
ڕۆژ: بێگومان. هەنگاوێکی زۆر گرنگ بوو.
س.پ: بەم قسەیەشەوە؟
ڕۆژ: بەڵێ.
ی.ك: باشە. ئەو دینێشێنە ئاساییەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) ئاناسێ، چی لە بارەی شیکردنەوەی ئاپۆی براتەوە دەڵێت سەبارەت بە ئافرەت؟

چۆن ڕووبەڕووی ئەم مەسەلەیەش دەبێتەوە؟ ئایا دەبێتە خافڵگیرییەکی گەورە بۆی؟ ئایا دەڵێت ئەمە چۆن ڕوویدا و ئایا ئەمە قسەیەکە ئاشکرا بگوترێت؟

ڕۆژ: هەموو کەسێك ئاستێکی دەست نیشانکراوی حاڵی بوونی هەیە.

س.پ: بەڵێ. ناوت چی بوو؟

ڕوو: «یاسەمین شمشمك کچێکی بە بنەچە عەرەبی خەڵکی لیوای ئەسکەندەروونەیە. لە مانگی ئابی ۱۹۹۳دا لەلایەن هێزەکانی ئاسایشی تورکیاوە گیرا و هێشتا بێ سەروشوێنە»: سەروکم ... ڕوو.

س.پ: بەڵێ. ڕوو. بەوپێیە کە هەڤاڵێکی سەر بە کەمەنەتەوەی عەرەبی چی دەڵێی؟ ئەمە یەکەمجارە ئامادەی ئەم جۆرە گفتوگۆیەی تێدا ببی. چۆنی بۆ دەچی و ئایا هیچ ڕەخنەیەك هەیە ئاراستەی بکەی یا مەسەلەیەك ئارەزووی باسکردنی بکەی؟ دەتوانی چیت دەوێ بپرسی؟

ڕوو: گەلێك بابەتی بەلای کەمە نەتەوەی عەرەب و ڕای گشتی تورکیاوە سەرنجڕاکێش و گرنگت بەرچاوخست. ئەمەش یارمەتی نەهێشتنی بۆچوونی پێشووی لای هێندێك کەس دەرهەق بە ئاپۆ دەدات و تێڕوانینێکی تازە جێی دەگرێتەوە. وەك لێکتان دایەوە هێندێك وشەی قووڵ و هێندێك مەسەلەی کە لاتان لێ کردنەوە دەکێشنەوە بۆ لێکدانەوەی جیاجیا. هاتنە سەر چەند بابەتێك کە ناکرێت بە ئاسانی لێیان تێبگەین و وەریانبگرین، چونکە تێپەڕاندنی ئەم مەسەلانە بە خەباتی بەردەوام و درێژ خایەن دەبێ.

س.پ: پێم وایە ئێمە تیشکمان خستەسەر لایەنە دیموکراتیەکانی کەمە نەتەوەکانیش.

ڕوو: بەڵێ. ڕاستیەکەی ئەوانە چەند خاڵێکن ئەگەر بە وردی بەدوویاندا چووی چارەنووسی گەلان دەخاتە دەست خۆیان. پارتی کرێکارانی کوردستانیش بەم پێکهاتەیەوە دەوری سەرەکی دەبینێ تا گەلان چاوی لێبکەن.

س.پ: ئایا بەم هەڵوێستانەمان کە لامان لێ کردنەوە دان بە بایەخی ئەم بەها دیموکراتیانەدا دەنێی؟

ڕوو: بەڵێ.

س.پ: لە گفتوگۆکانماندا داکۆکیمان لە ڕۆشنبیری لەناوزەن کرد. ئایا ئەمە بەلای تۆوە ڕوون و ئاشکرا بوو؟

ڕوو: بەڵێ. زۆر ڕوون و ئاشکرا بوو.

س.پ: ئەمە لە خاسیەتی ئێمەیە. ئێمە تەنیا داکۆکی لە سەربەخۆیی کوردستان ناکەین، بەڵکو کۆمەڵە کەسێکی بەهێزین داکۆکی لە گەلێك ڕۆشنبیری دەکەین و ڕای ئێمە سەبارەت بە کێشەکانی ئافرەت زانراو و ڕاشکاوە، وەك چۆن لە کێشەکانی ئازادیشدا وەهایە. ئایا دەکرێت ئەم ڕایانە چەواشە بکرێن؟

ڕوو: وەك کەمێك لەمەوبەر پێشانتاندا، لەوانەیە هێندێك مەسەلە چەواشە بکرێن یان ئەزم نەکرێن و لەوانەشە هێندێك خاڵ ناڕوشن بن.

س.پ: هەر ئەو مەسەلانە نا. گوێ بیستی گەلێك مشتومڕی دیكەش بوویت. مشتومڕی بەجەرگانە كردن لە نەك ئافرەتدا ئەركێكی ئازادی‌یە و بە متمانەیەكی تەواوەوە دەست بردن بۆ هەموو بابەتێك پێوەندی‌یەكی ڕاستەوخۆی بە ئازادی ئافرەتەوە هەیە و كاریگەری‌یەكی زۆر دەكاتە سەر بەجەرگی و هێزی بیركردنەوە. لەم ساتەدا تۆ متمانەیەكی تەواوت بەخۆت هەیە و بە توانایەكی لە ڕادەبەدەرەوە دەست بۆ بابەتەكان دەبەی، بە تایبەتی كە تۆ زانیوتە تیۆرەوانینی هۆزایەتی و قالبە نەگۆڕەكانی پێوەندی جنسی هەرزانبەها هیچ نرخێكیان نی‌یە.

ڕوو: بەڵێ سەركردەم.

س.پ: تۆ ئەی «ر» وەك خانمێكی بە بنەچە توركمان و بویشەتە تورك، ئەم گفتوگۆیە چۆن كاری تێ كردی؟

كە هاتمە پاڵ پارتی كرێكارانی كوردستان و بەرلەوەش بە زەحمەت توركم بۆ ناس دەكرا و تا ئێستاش لەوەدا زەحمەتی دەبینم. جا بۆ ئەوەی ناسنامە بناسێنین پێویستە بنچینەیەكمان هەبێ لەسەری ڕابوەستین. بەلام وای دەبینم كە بالادەستەكان نەیانهێشت تورك و توركمان بناسێنرێن و ئێوەش ئەم مەسەلانەتان خستەوە سەر ڕاستەڕێی خۆیان و بە ڕوونی و ڕاشكاوی بەدیارتان خستن. سەركردایەتی بە ڕاشكاوی لای لە بارودۆخی ئەو كەمە نەتەوە و گەلانە كردەوە كە لە توركیادا دەژین و ڕوونی كردەوە. ئەو هەڵسەنگاندنەی كە بینیمانن بایەخدارترین و هەمە لایەنەترین هەڵسانگاندنە تا ئێستا دیبێتمان. خۆ ڕەنگە شۆڕشگێڕانی تورك و كەمەنەتەوەكان لەلا لێ‌كردنەوە و دۆزینەوەی چارەسەردا بۆ لەو گیروگرفتانەی كە بەرەو ڕوویان دەبنەوە سوودی لێ‌وەربگرن و چاوی لێ‌بكەن. دیارە سوودێكی زۆری تێدایە. پێویستە لەسەریان ئەم مەسەلانە ببینن، چونكە پارتی كرێكارانی كوردستان گەلێك گیروگرفتی خستووەتە سەر ڕێگای چارەسەرو حیزبێكی ـ وەك وای دەبینم ـ ئینتەرناسیۆنالیستی‌یە.

س.پ: تۆ لەو باوەڕەدای كە ئەو شیكردنەوانەی وا پارتی كرێكارانی كوردستان دەیانكات كەڵكی بۆ توركیش دەبێ؟

ڕ: بەڵێ، بەلام وەك سەركردە ڕوونی كردەوە تورك لە كورد پتر پێویستی‌یان بە شیكردنەوەیە.

س.پ: ئێوە تێبینی ئەوە دەكەن، وانی‌یە؟

ڕ: بە تایبەتی من خۆم گرانی لەوەدا دەبینم و بەرپرسی لەمەش بە درێژایی مێژوو چینی حوكمدارە. پێم وایە كاتی لێپرسینەوەی ئەوانە نزیك بووەتەوە. هەرچی چۆنیەتی و شێواز و ئامرازی لێپرسینەوەكەشن پاش دیاریكردنی كێشەكە لۆرەیان دێت.

س.پ: مەبەستت ئەوەیە پێویستی بە پێكهاتەیەكی شۆڕشگێڕی تازە هەیە. وانی‌یە؟

ڕ: بەڵێ، ئەوە پێویستە. لەوە بوو پارتی كرێكارانی كوردستان ئاشكرای كرد

کە بە ئەزموونی خۆی خزمەتێکی خراپی گەلی تورکی کرد. بەڵام ئەو کرشانەی کە لەم ڕێگایە دەکرێن، دەکرێت بەهۆی ئەوهەڤاڵانەوە بێ کە حاڵی حازر هاتوونە پاڵ پارتی کرێکارانی کوردستان، یا بەهۆی ئەو هێزە شۆڕشگێڕانەوە کە لای گەل هەن، پاش ئەوەی لەوە حاڵی دەبن کە چیمان دەوێ، لەوانەیە ئەوە ببێتە کەرانەوەیەکی بەربڵاو بۆ شۆڕش.

س.پ: مەبەستت ئەوەیە پارتی کرێکارانی کوردستان بەلای گەلی تورکەوە زۆر دەگەیەنێ. ئێستا ئەمە ڕۆشنە.

ڕ: بەڵێ و بەتایبەتی بەو شیکردنەوانەی کە دوێنێ سەرکردە کردنی. ئەگەر بزووتنەوەیەکی بەرخۆدان لەسەر تەرزی پارتی کرێکارانی کوردستان لە تورکیا پەیدا ببێ، ئەوسا زۆر ئاسان دەبێ بە شۆڕشێك بگەین خزمەتی ئازادی و برایەتی گەلان بکات و زۆر خێراتر و بە ئازار و دژوارییەکی کەمتر بە ئامانجەکانی بگات. ئەمە نەك هەر ئەرکی ئەم دوو گەلەیە، بەڵکو ئەرکی مرۆڤایەتیشە. ئەگەر بڕوانینە شیکردنەوەکانی سەرکردە، دەبینین ڕاشکاو و ڕاستگۆن. لام وایە ئەوانەی کە دەیانەوێ بە چەوتی تێی بگەن ئەوەیان پێدەکرێت. بە تایبەتی حەزدەکەم ئاماژە بۆ ئەو زمانە بکەم کە چەپی تورك پێی دەدوێت. ئەم زمانە بەوە جوێ دەکرێتەوە کە تەم و مژاوی و پێچ و پەناو لێوان لێوی وشەی ناڕۆشنە کە تەنانەت بۆ لایەنگرانیشی زەحمەتە لێی حاڵی ببن. بەرانبەر بەوە ئەو زمانەی کە سەرکردە بەکاری دەهێنێ ڕاستگۆ و ڕاشکاوە و هەمووان تێی دەگەن.

س.پ: با چەپڕەوەکان وریای ئەم لایەنە بن.

ڕ: پێم وایە ئەو زمانەی کە سەرکردە بەکاری دەهێنێ زۆر ڕەوان و قووڵ و هەمەلایەنەیە و چارەسەر بۆ گەلێك کێشەی ئاڵۆز دادەنێت. پێویستە سەرنجی ئەوە بدەن، بۆ چەواشەکاری و تێکەڵ و پێکەڵ کردن نا، بەڵکو بۆ چارەسەری کێشەکان.

س.پ: مەبەستت ئەوەیە بۆ چەواشە کردنی بیروڕا نەبێ.

ڕ: بەڵێ، سەرکردەم.

س.پ: ئەوی ڕاستی بێ من لە ڕێگای پەیوەندی پارتی کرێکارانی کوردستانەوە بە ڕەگەزی میللی تورکیاوە وای دەبینم کە هێزێکی شاراوەیان بۆ شۆڕش هەیە. بەڵام چەپی تورك بیروڕابانی چەواشەکردووە بە ڕادەیەك وایان لێهاتووە لە شۆڕش هەڵدێن، وە ئەگەر توانیمان شێوەیەکی گونجاو بدەین بەم هێزە ئەوا گۆڕانکارییەکی کاریگەرانەی گەورە دروست دەبێت کە لەوانەیە لە هی لای ئێمە گەورەتر بێ، لەوان ئەوەیان گەرەکە. ڕاستیەکەی تورکیا زۆر پێویستی بە پێکهاتەیەك هەیە لەسەر تەرزی پارتی کرێکارانی کوردستان بێ.

ی.ك: بێگومان. دەمەوێ دڵبەستەیی خۆم بەو شێوازە پیشان بدەم کە هەڤاڵانی لاو کێشە گرنگەکانی پێ بەرچاو دەخەن. دانیش بەوەدا دەنێم کە من لە نێو هێندێك قوتابی زانکۆکانماندا تووشی ئەم شێوازە دەبم.

س.پ: دەست بردنیان بۆ بابەتەکان بەهێزە و ئاستێکی بەرزی هەیە.

ی.ك: گەورەم، لە ئاست گرنگتر گەوهەری بابەتەکەیە کە بەرچاوی دەخەن و ئەو شێوەیەیە کە پێی بەرچاو دەخەن. ئێمە لە تورکیای ئەمڕۆدا ئەو لاوانەمان گەرەکە کە دەتوانن بە ڕستەی ڕازێندراوە خۆیان دەربڕن.
س.پ: پێم وایە هۆی ئەوە شێوازی سەرەتایی پێخوێندنە کە دەبێتە هۆی چەواشەکردنی زەین و گیان.
ی.ك: ئەوانە ناتوانن یەك ڕستە ڕێکبخەن.
س.پ: ئێمەش سەرنجی ئەوە دەدەین. بەکەم شتێك بیکەین ئەوەیە فێری شێوازی قسەکردن و هێزی گەیشتن بەم کێشانەیان بکەین.
ی.ك: ئەوانە بەخێرایی فێردەبن. تۆ لە کەیەوە لێرەی؟
ڕ: دوو مانگە.
ی.ك: دوو مانگە، پەنا بەخوا. ئەمە وا دەگەیەنێ کە تورکمان توانای پەرەسەندنیان هەیە.
س.پ: بەڵێ، ئێمە بڕوا بەخۆکردنیان پێدەبەخشین. ئەوە بوو هات و پارتی کرێکارانی کوردستانی بینی. ئێوەش دەزانن لە تورکیا چۆن ئێمەیان پێناساندوون. لێرەشدا هاوژیانی تەواوەتی دیموکراسی و مرۆڤایەتی کردووە. ئەمە ڕاستە، وا نییە؟
ڕ: بەڵێ، سەرکردەم.
س.پ: بە تایبەتی هەڵوێستە ڕاستەکانی حیزب بەرانبەر بە ئافرەت. وانییە؟
ڕ: ئەمە گرنگترین لایەنی پارتی کرێکارانی کوردستانە. ئەوەتان لە شیکردنەوەکانتاندا دەرخستووە. پێم وایە پلەی ئازادی ئافرەت لە هەر کۆمەڵگایەکدا بەڵگەی ئازادی ئەو کۆمەڵگایەیە.
س.پ: هەتا ئازادی پێوەندیەکانیش لە کۆمەڵگادا پەیبەستەی ڕادەی ئازادی ئافرەتە. پێوەندی کاریگەری شیاوە و ڕادەی ئازادی ئێوەش بەڵگەی ئازادی کۆمەڵگا و ئازادی حیزبە. ئەمە زۆر گرنگە، چونکە پێوەندی ئازاد لە گەلتاندا نیشانەی جێبەجێکردنی هاوسانییە لەلای بزووتنەوەکە و لە لای کۆمەڵگاش. لام وایە ئێوە سەرنجی ئەوە دەدەن.
ڕ: بەڵێ، سەرکردەم.

س.پ: تۆ (هـ) لە کیژانی دیرسیمی، چی دەڵێی؟
هـ: پێش هەموو شتێك سەرکردەی گەورەم دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە ئەو گفتوگۆیەی وا لەگەڵ کاك (یالچین کوچووك)ی مامۆستامانەدا دەیکەن پڕ بەها و بایەخێکی زۆری هەیە. باوەڕم وایە سەرکردایەتی حیزب گەلێك مەسەلەی وەك هونەر و شعر و پێوەندیەکانی بە شێوازێکی قووڵ و گرێدراوی فەلسەفەی ژیانی سۆشیالیستی ڕوون کردەوە. ئەمە بەلای ڕای گشتی تورکیاوە گرنگە، چونکە ئێمە ئەو شتانە دەخوێنینەوە کە ڕۆژنامەکانی تورکیا بلاویان دەکەنەوە و چەواشەکاری و شێواندن و هێرشکردنە سەر سەرکردایەتی حیزب بەرچاوی ڕای گشتی دەخەن،

ئەوان وا حزب پێشان دەدەن کە هەر خەریکی سەربڕین و لە سێدارەدانە. لەم گفتوگۆیە هەموو شتێك بەپێی فەلسەفەی ژیانی سۆشیالیستی ڕوونەکاتەوە. پێموایە ئەم گفتوگۆیە بە شێوەی زنجیرە بەرچاوی خوێنەر دەخرێت و بەدووداچوونیش ئەوەیان لەسەرە چۆن ئەنجامی لێبەدەست بێنن. جگە لەوە حەزدەکەم بێمە سەر بابەتی ئافرەت. خەباتی ڕێگای سۆشیالیزم کە لەگەڵ پارتی کرێکارانی کوردستاندا لە چوارچێوەی ڕزگارکردنی گەلانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست دەستی پێکردووە ئەم خەباتەش بەکەم هەنگاوە و یەکەم هەنگاوی خەباتی ئافرەتانی کوردستان پێکدەهێنێ. ئەمە پەیبەستەی هەلومەرجی مێژوویی جیهانە بەگشتی و کوردستانیشە بە تایبەتی و، پەیبەستەی ئەم ستەم و زوڵمە کە ئافرەت بە دەستیەوە دەناڵێنێ، ئێمە دەزانین کۆمەڵگای سەرمایەداری چۆن دەڕوانێتە ئافرەت و بە یەکێك لە کاڵاکانی دادەنێت. ئەمەش مەسەلەکە ئاڵۆز دەکات. پارتی کرێکارانی کوردستان یەکەم هەنگاوی ناوە و ئەوەشی کە ماوە دەکەوێتە سەر ئافرەت خۆی. جا لەبەرئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان خۆی دەستی بەم بابەتە کردووە، بۆیە بارێکی قورس دەکەوێتە سەرشانی. یەکەم هەنگاو نراو شێوەیەکی لەباری بەدەستەوەدا. بەڵام قوتاربوون لە کۆیلەتی سەدان ساڵ و گەیشتن بە کەسایەتی ئافرەت ئەرکێکی قورس و گەورەن و قوربانیدانێکی زۆر و تێکۆشانێکی سەختی مرۆڤیان پێدەوێ، لەم پێناوەدا وایدەبینم کە پێویستە لەسەر حیزب سەرکردایەتی بەهێز لە ئافرەت دەربچوێنێ بۆ سەقامگیرکردنی سیستەمێکی دەست نیشانکراو. هەموو هیوایەکم ئەوەیە ئافرەتی تورك بایەخ بەم بابەتانە بدات و ئەنجامی گەورە دەستگیر بکات تا بتوانین پێکەوە بە ئەنجامە چاوەڕوانکراوەکان بگەین.

س.پ: تۆ سەرنجی ئەو ئازادیەت داوە کە بۆ ئافرەتی داوادەکەین. وانییە؟

هـ: بەڵێ، بە ڕوونی سەرنجم داوە. بە تایبەتی من ماوەیەکی درێژخایانە لە نزیك سەرکردایەتیم و ئەوەش یارمەتی داین هەڵوێستی سەرکردایەتی دەرهەق بە ئافرەت و قووڵی و ناسکی ئەم بابەتە ئەزم بکەین. هەروەها ئەمە زۆر یاریدەی داین پەرە بە خۆمان بدەین.

س.پ: بێگومان. ئێمە بایەخمان پێداون. لەسەر ئەم مەسەلەیە گوتیان چۆن لەگەڵ کیژان و لەگەڵ ئافرەتدا دەژی؟ چۆن لەگەڵ ئافرەتدا شەڕ دەکات؟ باوەڕم وایە واقیع و ئەوەی کە فێری بوون تەواو لەو پەیوەندیە کۆمەڵایەتیانە جیاوازن کە لە کۆمەڵگادا پێیان ڕاهاتبوون. ئەمە دەڵێم چونکە بەلای منەوە بابەتێکی تێکچڕژاوە. بە قەناعەتی من ئەو پیاوەی کە بۆ خۆی پەیوەندی لەگەڵ ئافرەتدا بنیات دەنێت و بە پێی ئازادی و هاوسانی ئەم پەیوەندیانە دەپارێزی، پیاوێکی یەکجار بەهێزە و شایانی هەموو ڕێزێکە. ئەگەر توانیشی خۆشەویستی و ئەوینی خوی بپارێزی و ئەوە بنوێنێ، نیشانەی مەزنی ئەم پیاوەیە. پێم وایە ئێوە خۆتان ئەوە بە چاو دەبینن. لە هەمان کاتدا ئەمە یارمەتی مەزن کردنی ئافرەتیش دەدات،

ئافرەت بە تەنها گەورە نییە و لە هاوسانی بەرخوردار نییە و نە بەهایەکی گەورەی هەیە و نە هەرزانیەهاشە. بەلام دەکریت هەمرو ئەوانە بە پەیوەندی دیاری بکرێن. باشترین شتێك كە بتوانین بە هەر مرۆڤێکی بدەین ئەوەیە بە شێوەیەکی راست پەیوەندی لەگەلدا ببەستین و ئەم پەیوەندیانە لەسەر بنچینەیەکی دروست پەرە پێبدەین. ئەمەش دەچێتە نێو خانەی ئەرکی رۆمان. من لێرەدا هەولدەدەم ئەو چەند پەیوەندیە وردە دابمەزرێنم کە دەکەونە نێو چنینی رومان. زۆربەش بایەخ بە کچان دەدەم، لە ترسی ئەوە نا کە رەنگە خیالی بێهێزیم هەبێ، بەلکو بۆ ئەوەیە کە کچان بە هەلە لێمان تێنەگەن و بە تایبەتی کە پرۆپاگەندەی سەر ئەم بابەتە لە تورکیادا گەیشتووەتە چلەپۆپە.

ی.ك: ئەوان هەمیشە ئەوە دەلێن.

س.پ: بە تێروانینی من دووورخستنەوەی ئافرەت لە کێشەکان خیانەتە لە ئازادی. ئافرەت ئاوێنەی ئازادییە، چەند بایەخی پێبدەین روون دەبێتەوە. ئەمە وا ناگەیەنێ کە چاوپۆشی لە لایەنەکانی پاشکەوتن و کۆنەپەرستی ئافرەت بکەین، رووبەروو بوونەوەی سۆزی نێو پەیوەندیە کۆنەپەرستەکان و تەنانەت کاردانەوەی لای ئافرەتیش هەلوێستێکی شۆرشگێرانەی گەورەیە. لەلایەکی دیکەوە ئافرەت گەلێك خاسیەتی زۆر گرنگی هەن، خاسیەتی جورایەتی و هی دیکەی پەیوەند بە ئازادی و پەیوەندی هەڤالانە. بگرە ئافرەت کانگای نیشتمانپەروەرییە و لەم رووەوە بەهایەکی زۆری هەیە. دیارە ئەم گشت لایەنانە پەیوەندییان بە حیزب و گەلەوە هەیە. ئەمەش هەلوێستێکی هەمەلایەنەیە، پێم وایە شایانی تێبینی کردنە، وانییە؟

هـ: بەلێ، سەرکردەم شایانی تێبینی کردنە.

س.پ: پێم وایە ئێوە لە تێگەیشتنی ئەمەدا دژواریتان تووش نایێت، بەلکو بە پێچەوانەوە ئاسوی بیرکردنەوەتان پەرەدەستێنێ.

هـ: سەرکردەم گوڕ و تینمان زیاد دەکات.

س.پ: ئایا ئەمە بێئەملاوئەولایە؟ کەشێکی خۆشەویستێ لە ئارادایە بەس بێت بۆ وەلاتانی هەموو دژوارییەکان. مەبەستم لەوەیە ئەم کەشە وامان لێدەکات لەم کاروانە پیرۆزەماندا بەنێو سەختترین هەلومەرجدا بڕۆین. پێم وایە ئەمە پەرەسەندنێکی گرنگە. ئێوە ئەمەتان لێرە بینی. وانییە؟

ی.ك: بەلێ. خالێك هەیە دەمەوێ روونی بکەمەوە. ئەو گفتوگۆیەی کە لەگەل سەرکردەدا دەیکەین کاتێکی درێژخایەنی پێدەچێ. درێژکردنەوەی سوودی تێدایە، چونکە دەتوانین بیکەین بە کتێب و گفتوگۆکەش بە کردەوە هەمەلایەنە بوو و چەندین بابەتی تیوری و فەلسەفی قوولی لەسەر کێشە بەرچاوخراوەکان کرنەوە بۆیە رەنگە ئەوەمان پێ بەس نەبێ مانگی داهاتوو هەر لە رۆژنامەی «ئوزگوور گوندەکەم»دا بلاوی بکەینەوە، بەلکو ئەم مشتومرە شایستەی ئەوەیە بە درێژایی سالانی ١٩٩٣ـ١٩٩٤ بیبێتە جێی بایەخ پێدان.

قسەی من تەنیا ڕووی لە کاڵفامە سادەکان نییە،
بەڵکو ڕووی لەوانەیە کە قووڵ دەبنەوە.

س.پ: بەڵێ، وایە. باشە (ئاف) بە ڕای تۆ ئەو خاڵانە چین کە شایانی تێبینی کردنن؟

ئاف: بایەخ و قەوارەی دیدارەکە ڕوون و ئاشکران. جیاوازی نێوان ئەم دیدارە و ئەوانی دیکە ئەوەیە، ئەمیان گشتییە وتێڕوانینی حیزب لەسەر گشت کێشەکان ڕوون دەکاتەوە. بۆیە مامۆستای پایەبەرز (یالچین) بەختی هەیە، چونکە ئەم دیدارە هەمەلایەنەیەی کردووە و، هەمانکات ئەمە دەرفەتێکی گەورەیە بۆ گەلەکەمان و گەلی تورك و بۆ خوێنەران و گوێگران تا ئەم بابەتانە ئاگادار بن کە ئەدەب و هونەر و ئافرەت و شەڕ و گەلێك بابەتی دیکە دەگرنەوە. هەروەها مامۆستامان دەریخست کە ئەم دیدارە وەك ڕاپۆرتی سیاسی وایە.

ی.ك: باشە. سەرکردەی هەرامتان بینی چۆن باسی پارتی کرێکارانی کوردستان دەکات و گوێتان لێبوو دەڵێت: «ئەگەر ئەم حیزبە بێتە بەلا بەبان سەری گەلی کورد و تورکەوە، با لەگەڵ مندا لە گۆڕ بنرێ». ئایا ئەم قسەیەتان بەلاوە ناخافڵ نەبوو؟ مەبەست بەچی دەکەن بەرانبەری؟ ئەم قسەیە مەبەستی حیزبێکە بەهۆیەوە ساڵانێکی دوور و درێژە چوونە نێو بەندیخانە و لە پێناویدا ژیان و خەباتتان بۆ کرد. لەسەر ئەمە چی دەڵێن؟ چونکە من باوەڕم وایە کە ئەم وشانەی لە زار هاتەدەر، بە دڵ کردنی و هەر بۆ قسەی نەبوون.

ئاف: لەم بابەتەدا دەچمە پاڵ قسەکانی سەرکردە.

ی.ك: بیستمان، بەڵام عەقڵتان چی دەڵێت؟

ئاف: ئەوەتی هاتوومە پاڵ حیزب تا ئەمڕۆ سەرچاوەی ئومێدمان متمانەکردنمانە بە خەباتمان. ئێمە باوەڕمان بەوە هەیە کە خەباتمان لە ژێر هیچ باروودۆخێك و لە هیچ کاتێکیشدا ڕاناوەستێ و، سەرچاوەی ئەم باوەڕەش سەرکردایەتی حیزبمانە، لەبەر ئەم هۆیە لە تاریکترین هەلومەرجی نێو زیندانەکاندا باوەڕی خۆمانمان لە دەست نەدا.

لەوانەیە هێندێکیان باوەڕیان لە دەست دابێ، بەڵام من بە حوکمی ئەوەی کە خودی سەرکردە دەناسم و پەیوەندیم پێوە هەیە ئەوە باوەڕ و وورەی زیاتر کردم و بەلای منەوە بوو بە کانگای هیوا و هێزێکی گەورەی پێبەخشیم و قەناعەتی زیاد کردم بەوەی کە خەباتمان بەرەدەستێنێ و ئەوەش بەرخۆدانمانی بەتین کرد.

ی.ك: ئەو ساڵانە چییان پێکرد؟ دەبینم زیاتر جوان بووە. تۆ چۆنی دەبینی؟

ئاف: مامۆستا باسی جوانی دەکەن. وەك سەرکردە گوتی، جوانی بە تێکۆشان دەبێ.

ی.ك: بە کردەوە دەبێ.

ئاف: بە کردەوە دەبێ. لەمڕۆش تێکۆشان بە کار و کردەوە لە بەرزترین ئاستیدا بەردەوام دەبێ و گەل ڕاپەڕیوە. ئەوەی کە جوانی و وورە و باوەڕ و جۆش و خرۆشی لە دڵدا بێت دەتوانێ بە بەرزترین پلە بگات.

س.پ: هەموو ڕۆژێك چەندین شەهیدمان هەن و زۆر هەن خەریکی مل شکاندنمانن. ڕاستی ئەمەیە. ئایا شەرم لە سەرکردایەتی دەکەن؟ ئایا تۆ ئەم قسەیە دەڵێی لەبەرئەوەی کە ناچارکراوی یا لەبەرئەوەی کە من پێشتر کردوومە و ئێوش خوش خولقی دەنوێنی؟

ی.ك: من پێم وایە پێچەوانەی ئەوەیە. هەر لە یەکەم جارەوە کە دیومە ئەمە باوەڕی من بووە. ڕۆژنامەنووسان لە لەندەن لێیان پرسیم. ڕاستیەکەی من پێش هەموو شتێك باسی کەسایەتی خۆشەویست و ئەوپەنداری ئێوەم کرد. من لەوە ڕازیم.

س.پ: ئینگلیزێکیش لێی پرسیم و گوێی خۆت بناسێنە. پێمگوت وەزی تۆ بە خۆیم ناگری. وەڵامەکە لە جێی خۆیدا بوو. لەم گفتوگۆیەدا چی شایەنی تێبینی کردن بوو؟

ئاف: هەڵسەنگاندنی زیندانیانی تێدابوو. هەڵسەنگاندنی کۆنفرانسی زیندانیان بەلای هەڤالانمانەوە هەنگاوێکی گرنگی پێکهێنا، چونکە هەڤالانی نێو بەندیخانەمان دووچاری هێندێك هەڵە دەبن و دەخەڵەتێندرێن. شیکردنەوەی پەیوەند بە بەندیخانە و زیندانیان کارێکی زۆری کردە سەر نەهێشتنی کەم و کوڕیەکان. وای لێهات جیاوازی نێوان پێش و پاش شیکردنەوەکان گەورە بوو و وورەی هەڤالان پۆڵایین بوو. لەوانەیە ئەمە بۆ یەکەم جار بێ وورەی هەڤالان لەبەرچاوی دنیا و تورکیا و لە ڕووی گوشارەکانی تورکیا و سیاسەتی سڕینەوەدا کە دوژمن پەیڕەوی دەکات، هێندە پۆڵایین بوو بێ. جا هەموو زیندانییەك بەهۆی ئەم شیکردنەوانەوە توانی لە خۆی بپرسێتەوە. ئەگەر هەر یەکێك لە ئێمە ئەو شتانەی جێبەجێ بکردبایە، بێگومان ئەوە چەندین کەسایەتی مێژوویی گرنگی دەختە ڕوو. ئەم هەڵسەنگاندنانە بەرای من و تێکڕای هەڤالانەوە گرنگن.

ی.ك: بەڵێ. ئەمە لەو کارە بەجەرگانەیە کە ئاپۆ باسیان دەکات. لە تورکیا بەوە تاوانبارم دەکەن کە من نەتەوەپەرستێکی کورد و سەر بە پارتی کرێکارانی کوردستانم. لەبەر ئەم هۆیە دەمگرن. من بە بەرزبوونەوەی گەلی کورد شادمانم، بەڵام زۆر بیر لە شۆڕشی تورکیا دەکەمەوە. بە باوەڕی من کۆنفرانسی زیندانیان سوودێکی زۆر بە شۆڕشگێڕە تورکە گیراوەکان دەگەیەنێ.

س.پ: ئەوان بیر لەوە ناکەنەوە، بەڵام ئێمە بیر دەکەینەوە. ئەمە وەك ئەوە وایە: «بووکێ لەگەڵ تۆمە، خەسوو گوێت لێ بێ». تکاکارم بەم پێیە لێی تێبگەن. ئەوی ڕاستی بێ ئەگەر بەڵگەنامەکانی کۆنفرانسی زیندانیان بڵاوبکەینەوە، سوودێکی زۆریان دەبێ.

ی.ك: منیش زۆر بە گرنگیان دەزانم. بەڵام مخابن ئەو کێشە و مەسەلانەی کە

بیری سەرکردەیان جەنجاڵ کردووە گەلێك زۆرن. من بە ئاپۆی برامم گوت ئەو قسە ڕەقەی کە بەو هەڤاڵە زیندانیانەت گوت قورسە. هەیانبوو (١٠) ساڵ لە بەندیخانە مایەوە و هەیانبوو (١٣) ساڵ مایەوە و هەشیانبوو (١٥) ساڵ. ئەم قسەیەیان لەبەر دڵ گران دەبێ. بەڵام پێویستە بگوترێت ئەگەر من بوومایە نەمدەتوانی بیڵێم.

س.پ: ئەو هەڵوێستە لوتکەی ڕێزگرتنە. ئەگەر وا نەبووایە کەم ڕێزی دەبوو. دیارە قسەکەم ڕوو بە کالفامە سادەکان نییە، بەڵکو بۆ ئەوانەیە کە قووڵ بوونەتەوە.

ئاف: گەلێك هەڵسەنگاندنی سەرتاسەری لە بابەتەکاندا کران، بە تایبەتی لە ئەدەب و هونەردا. ئەدەب و ڕۆشنبیری و هونەر وەك لە کۆمەڵگاکانی دیکەشدا وا بووە ناو بە ناو نەشونما ناکات، بەڵکو لەگەڵ شەڕدا نەشونما و گەشە دەکات. هەر بە شەڕ بەرهەمدەستێنێ. پێم وایە هەمووان ئەوە دەزانن. ئەو شیکردنەوانەش کە حیزب کردوونی وەك ڕێ پیشاندەری نووسەران و بایەخدەرانی ئەدەب وایە. ئەگەر ئەدیبان چاویان لێ‌کرد، ئەدەبێکی باڵا بەرهەم دەهێنن. ئەوەی وا سەرکردەش لە بارەی ئافرەتەوە گوتنی زۆر گرنگە و بگرە وەك شۆڕش وایە. ڕادەی ئازادی لە هەر حیزبێکدا گرێدراوە بە ڕادەی پێوەندی هەڤاڵانەی نێوان پیاو و ژن. ئەگەر پێوەندیەکانیان ئازاد نەبێ، ئەو حیزبە ئازاد نابێ. هەر جووڵانەوەیەکیش بە ئازادی بەرە نەستێنێ، پێی ناکرێ ڕێگای ئازادی بکاتەوە. جا لەم ڕووەوە خوڵقاندنی پێوەندی ئازاد، بنچینەی ئازادی حیزب و کۆمەڵگایە. بۆیە پێویستە لەسەر هەڤاڵانی نێر و مێ ئەم شیکردنەوانە بکەن بە ڕێبەری خۆیان و چی هەڵەیان هەیە ڕاستیان بکەنەوە و لە پێناوی ئازادی حیزب و کۆمەڵگادا ڕێگا بگرنە بەر، ئەمە هێزێکی پاڵ پێوەنەریان دەداتێ و پێوەندی بە ئازادییانەوە هەیە، وەك چۆن پێوەندی بە ئازادی کۆمەڵگاوە هەیە. پێویستە لەسەر هەموو یەکێکمان ئەو بابەت و شیکردنەوانە بکەین بە ڕێبەرمان کە ئەمڕۆکە بەرچاوخران تا لە ژیان و پێوەندی ڕۆژانەماندا بەجێیان بهێنین و وریایان بین بە قەناعەتی من ئەم هەموو بابەتانە گرنگن.

س.پ: «ڕێ»ـ تۆ چی دەڵێی؟ تۆ لەوانەی کە لە سەرەتاوە بە بایەخێکی زۆرەوە بەدوومانا دێن.

ڕێ: بەڕای من ئەم دیدارە دەوڵەمەند و هەمەلایەنە بووەوە بوو بە گێڕانەوەیەکی باشی مێژووی پارتی کرێکارانی کوردستان و سەرکردە. ئەگەر ئەو زانیارانە بەرچاوخراوانە بکەینە چرای ڕێمان، بێ‌گومان گەلێك ئەنجامی باشیان دەبێ. باوەڕم وایە چەندەها دەرس و پەند هەن، دەکرێت هەردوو گەلی تورك و کورد بە دەستیان بێنن. ڕەوتی ئەم گفتوگۆیەش ڕەوان بوو. ئەو پرسیارانەی کە کران و ئەو وەڵامانەش کە درانەوە سەرتاسەری قووڵ بوون و پڕ بە پێستی ئامانجەکانیان بوون. تەرپوانینم هاوجۆری تێڕوانینی مامۆستای گەورەمانە کە بڵاوکردنەوەی ئەم

چاوپێکەوتنە لە یەك رۆژنامەدا بەس نی‌یە، بەلکو پێویستە تێی بروانین و بەهای راستەقینەیان پێ‌بدەین. ئەو وەلاٌمانەی کە سەرکردە دایئەوە زەمینە بۆ نووسەران و سیاسەتمەداران و ئەدیبان و بایەخدەرانی هونەر خۆش دەکات تا سوودیان لێوەربگرن. رۆمانئووسانیش پێیان دەکرێ گوتەکانی سەرکردە لەسەر رۆمان بکەن بە رێبەریان تا جۆرەها رۆمان بەرهەم بهێنن. ماوەکەشی بۆ ئەوە بەسە و لە ۱۹۸۳ـ۱۹۸٤ بەدواوە درێژ دەبێتەوە.

س.پ: سالی (۱۹۸۳ ـ ۱۹۸٤) نا، بەلکو (۱۹۸۳ ـ ۱۹۹٤).

ی.ك: گەورەم لێی مەگرە، سەدان سالە لە بەندیخانەدایە، بۆیە دەیان سال دەبڕێ و هێشتا پێی وایە خۆی لە سالانی هەشتادایە. چەند سال بە گیراوی مایتەوە؟

ڕێ: ۱۳ سال.

ی.ك: ۱۳ سال. هێشتا پێی وایە لە سالی ۱۹۸۰ دایە و پێی وایە رۆژگار رانەبردووە، بۆیە دەلێت ۱۹۸۳ـ۱۹۸٤. گەورەم ئێمە لە سالی ۱۹۹۳ داین، سالی ۱۹۹۳.

س.پ: ئەو تێڕوانینێکی بەهێز بۆ تەکانێکی گرنگ بەرچاو دەخات.

ڕێ: بەلێ، بەرچاوخستنێکی گرنگە. نەریتێکی باش لە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا هەیە، ئەویش ئەوەیە ناوبەناو زانیاری و راستی لە شێوەی راپۆرتدا بەرچاوی جەماوەر دەخات، کە زانیاری و شیکردنەوەی پڕ بەهایان تێدایە و خۆشەویستی و رێز و پێبەستەیی سەرکردە بە جەماوەری خۆیەوە دەردەخات. حیزب لە پێناوی برایەتی هەردوو گەلی کورد و تورکدا فێری ئەم جۆرە دەست پێشخەرییە باشانە بووە. هەمیشە ئەم ئومێدەمان بە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) هەیە.

س.پ: ئەمە راپۆرتی ئێمە دەبێ بۆ گەلی تورك بە بۆنەی کۆتایی سالەوە.

ڕێ: بەلێ، راپۆرتی سەری سال. پێم وایە دەست پێشخەرییەکی بەجێیە. لەلایەکی دیکەوە سەرنجیان بۆ کەلێك مەسەلە راکێشام کە لێیان بێ ئاگابووم یا بە هەلە تێیان گەیشتبووم یا هەر کەمێکم لە بارەیانەوە دەزانی. جا ئەم گفتوگۆیە هاتە سەر ئەوەی کە هەموو شتێك لە هونەرەوە تا ئەدەب و زۆر بابەتی دیکە رۆشن بکاتەوە.

ی.ك: بابەتی یەکێتی سۆڤێت پڕ چێژ بوو.

ڕێ: وای دەبینم گفتوگۆکە لە بارەی هەموو مەسەلەیەکی وەك هونەر و ئەدەب و ئافرەتەوە بە رەخنەگرتن لە کردەوەکانی سۆڤێتیشەوە روون و راشکاو بوون. پێویستە بەوە نیگەران نەبین کە لە بارەی مەسەلەی ئافرەتەوە بەرچاو خرا. هەموو قسەکان لە چوارچێوەی تیزی سۆشیالیستانە دەرناچن و پێم وانی‌یە هەر کەسێك مانای پرۆلیتاریا و سۆشیالیزم بزانێ بەرهەلستی‌یان بکات. لەوانەیە هێزە بالادەستەکان بیروراکان بشێوێنن و لە نێو کۆمەلگادا بیانخەنە روو. بەلاٌم پارتی کرێکارانی کوردستان کە توانیویەتی بەرانبەر دوژمن و رەفتارە دڕندانەکانی

ڕابوەستێ، پێی دەکرێ لە ڕووی ئەم جۆرە پڕوپاگەندە هەرزانبەهایانەدا ڕابوەستێ وەك ڕاوەستانی بۆ داکۆکی کردن لە بیر و ڕەفتاری شۆڕشگێڕانە. ئەو بابەتانەی کە بەرچاو خران بەلای من و حیزبەوە گرنگ بوون و چەندین مەسەلەی تازە لەدوو توێیاندا هەڵدەگرن. تەنانەت من دەتوانم بڵێم خەسڵەتی قۆناغێکی تازەن.

ی.ك: سەرکردەی برام ئەگەر ڕێم بدەن پرسیارێکتان لێدەکەم پێوەندی بە خودی خۆتانەوە هەیە. مادامێکی فلیمێك دەردەکەن، دەکرێت ناوێك بۆ ئەم فلیمە دابنێم. تەنیا بە لاوانی دەڵێم. ئەو هەڤاڵانەتان لە دەرەوە وەك ئەفسانە وان لای خەڵك و لەنێو چەپی تورك و چەپی کورددا شوێنێکی بەرزیان هەیە. هاتنی منیش بۆ ئێرە و چاوکەتنم پێیان شتێکە شانازی پێوە دەکەم. ئێستا دەمەوێ پرسیارێك لە (ڕێ) بکەم: زۆرت خوێندووەتەوە و لە ڕۆژنامەدا کارت کردووە و گەلێك چاوپێکەوتنت ئەنجام داوە. ئێستا لەگەڵ ئاپۆی برامدا قسەم دەکرد و لە کاتی قسەکردندا ناوی گەلێك ڕۆمانمان بەسەردا تێپەڕی. من کە لەگەڵ وەزیران و فلان و فلاندا قسەدەکەم، ئەگەر ناوی ڕۆمانێك بێتە پێشەوە کابرا سەری ڕادەوەشێنێ و وا خۆی دەردەخات کە ئەو ڕۆمانەی خوێندووەتەوە. بەلام (ئاپۆ) بە ڕاشکاوی دەڵێت من ئەو ڕۆمانەم نەخوێندووەتەوە. ئەگەر هیچی نەگوتبایە وام دادەنا خوێندوویەتیەوە. ئایا سەرکردەتان لە کۆنەوە ئاوا بووە؟ ئایا هەمیشە ڕاستگۆ و سەر ڕاست بووە؟

ڕێ: پێم وایە تۆ پرسیت و منیش حەزدەکەم هێندێك شت بخەمە سەر ئەوە.

ی.ك: پێش هەموو شتێك ئایا جاران ئاوا بوو؟

ڕێ: بەڵێ ئاوا بوو. بەلام پەرەسەندن زۆر لەوە گەورەترە. لە کۆنەوە بە ڕاشکاوی هەموو شتێك بەرچاو دەخات. بەلام پاش بەسەرچوونی ١٥ ساڵ دەتوانم بە هەموو ڕاشکاوییەکەوە ئەمە بڵێم: لە جاران زیاتر واقیعبینانە دەست بۆ بابەتەکان دەبات و خەسڵەتی بابەت بەرچاوخستنی لە جاران پتر گەشەی کردووە. ئەگەر لەگەڵ ڕابردوودا بەراوردی بکەین، جاران کەمێك ڕاڕایی لە ئارادا بوو.

ی.ك: باوا بە خۆکردن وا لە مرۆڤ دەکات چی لە دڵیدایە بەوپەڕی ئاسانیەوە بیڵێت. وانییە؟

ڕێ: بە شێوەیەکی زۆر بەجەرگانە بابەت و کێشەکانی بەرچاوخستووە. دووەم جۆش و خرۆشی وەك خۆی وایە و نەگۆڕاوە. جارانیش جۆش و خرۆش و کاری وەك ئێستا پڕ بەهێز بوون، لە هەمووان بەهێزتر بوو. ئەو تێکۆشانەی کە بە (١٠) ساڵ لە هەموو ڕوویەکەوە و بە هەڵە و ڕاستیەکانیەوە پەرەی سەند، ورە و هیممەت و جۆش و خرۆشی بە کردەوە و لە ڕووی تیۆرییەوە زیاد کردووە و شێوازیشی لە بەرچاوخستنی کێشەکاندا زۆر پەرەی سەندووە. ئەو ڕاستەوخۆ بەبێ ئاوڕدانەوە لە ڕاست یا چەپ بەرچاویان دەخات و ڕاستەوخۆش دەچێتە نێو کرۆکی بابەتەکەوە. ئەمە پەرەسەندنێکی زۆر باشە و شایانی سەرنجدانە.

س.پ: پێم وایە ئەگەر بەراوردێکی لەم شێوەیە بکەن، کارێکی گونجاو دەبێ، ئێوە دەڵێن: «ورەی کەسێك ئەوەندە و ئەوەندەیە و ناتوانێ ڕێگا لەبەردەم ئەنجامی

سیاسیدا بکاتەوە». بڕوانە کۆمیتەی ناوەندی لە حیزبی کۆمونیستی سۆڤیێتیدا، ئەم کۆمیتەیە بە بەستەست گەیشت و نەیتوانی بڕیار دەربکات و بواری هیچ خەباتێکی سیاسی نەدەدا. هەمان قسە گەلێک سەرکردەی چەپی تورک دەگرێتەوە. ئەوانە هێزێکی وایان نییە بەس بێ بۆ زەمینە خۆشکردن بۆ گۆڕانکاری. گەلێک نموونەش هەن. هێندەی پێوەندی بە خۆشمەوە هەیە، من ڕێزی خەڵک دەگرم و پێم وایە پێویستە وەی هەر کەسێک دوایی نەیێت. کاتێک مرۆڤێکی دەستە پاچە دەبینم، نا ئومێد دەبم. ئەمە ئەو لایەنە سۆزاوییەیە کە لە کەسایەتیمدا هەیە. باسی جۆش و خرۆش دەکەن. ئەمە وام لێدەکات ڕێزی خۆم بگرم. هێزی چارەسەر و چۆنیەتی بەرچاوخستنی کێشەکان لە بنەماکانی مرۆڤن و ڕاستیەکەی دەرئەنجامی پێبەستە بوونن. لەو دەرسانەدا کە دەیانڵێمەوە، بایەخ بە شێواز و جۆش و خرۆش دەدەم، هەر بۆ پتەوکردنی وره نا بەڵکو لەبەرئەوەی کە بەشێکی بنچینەیی ژیانی سۆشیالیستییە. وای دەبینم کە ئەم لایەنە زۆر گرنگە. لەوانەیە ئەم لایەنانە بە چەند ساڵێکی درێژخایان گەشەیان کردبێ. هەرچی چۆنییەتی کێشە بەرچاوخستنە، پشت بە خەیاڵ فراوانی لای ئەو دەبەستێ. وا هەست دەکەم من ئێستا کە لە هەر کاتێکی دیکە پتر بە توانا و بەهێزترم. سەرەتا هەر بەراگواستنی یەک یا دوو وشە جۆش و خرۆش دەپێچامەوە و جێی قەناعەتی کەسانی دەوروبەرمان بووین. ئەو ڕۆژانە ڕۆژانێکی بێبەزەیی بوون. دەمانگوت: «کوردستان کۆلۆنییە و تۆش فلان شت بکە». وانە وەکو فەرمان وابوو. مەبەستم ئەوەیە زۆر کاریگەر بوو. بەڵام ئێستا من گەورەترین و ئاڵۆزترین کێشەی تیۆری بە هەمان خرۆش و بە هەمان شێواز بەرچاو دەخەم. وەک سەرنجتان داوە ئەمە واناگەیەنێ کە من پێکهاتەی ناوخۆ و سەرتاسەری و ئاڵۆزی کێشەکان فەرامۆش دەکەم. ئەگەر سەرنجتان دابێ من دەیانبینم. وانییە؟ من سەرنجی تێکچڕژان و ئاڵۆزی دەدەم، بەڵام دەتوانم زۆر سادەی بکەمەوە تا خەڵک بە ئاسانی وەریبگرن.

ی.ک: ڕەنگە بووبێتە قاڵبێک یا شێوازێک.

س.پ: ئاواش دەست بۆ مێژوو دەبەیی. زۆرم ئاشنی کردووەتەوە. تێڕوانینی جۆراو جۆر سەبارەت بە ئافرەت لە مێژووی کۆمەڵگاکاندا هەبوون. هەبووە لە پشت حەوت چیی پەردەوە دایناوە و هەبووە ڕووتی کردووەتەوە و هەبووە دژی تەنگە تیلکە بووە و هەبووە بەوپەڕی شاعیری بەوە تەرەی کەوتووە و هەشبووە دروی لەگەڵدا کردووە. مەبەستم ئەوەیە خۆدان لە قەرەی بابەتی ئافرەت زۆر جیاواز بووە. وام لێهاتووە ئەم هەڵوێستانە لێک جوی دەکەمەوە و ئەمە بە ئەنجام دەهێنم: «چۆن دەتوانم هەڵوێستێکی بەجەرگانە و ڕاستەقینە دیاری بکەم». ئەمە ئەو هەڵوێستەیە کە ئێستێ بۆ پەرەپێدانی دەکەم. لەبەر ئەوەیە ئەم هەڤاڵانە لێرە دەهێڵینەوە. پێوەندیەکانی ئافرەت لە بنەڕەتدا بابەتێکن. ئافرەت خۆشی بابەتێکی دیکەیە. ئەم دوو بابەتە هێشتا چارەسەر نەکراون و پێویستیان بە چارەسەرێکی دەست نیشانکراو هەیە. من وا دەڕوانمە بابەتەکە کە چارەسەری ئەم

کێشەیە ڕێژنێکی گەورەیە بۆ ئافرەت، چونکە بە درێژایی مێژوو زۆر لەبارەی ئافرەتەوە گوتراوەو لەسەر زەوی وانیج هیچ نەکراوە، وەك بڵێی پێکهاتەیەکی نایەخی ژیانی کۆمەڵگا بێ. ئەمە هەڵەیە و پێویستە بە هەڵوێستی بەجەرگانە ڕاست بکرێتەوە و بخرێتە نێو ئەرکەکانی شۆڕش. هەوڵمانداوە بابەتەکە لە دوو لایەنەوە داببڕالێین، لایەنی یەکەم ئێوە لە ناوەندێکی قوتابیانەوە دێنەلامان زۆر کارتێکراوی بوون و پڕ لە بێدەست بوون و سادەیی و دووڕوویی و خۆپەرستییەکی ڕەمایە. هەوڵدەدەن بە ڕستەی هەرزانەوەو ساکاری وەك «من خۆشم دەوێ» هەست و ئەشتان دەربڕن. من کەم ئەدەبی و سادەیی و عەقڵ سوورکییان تێدا دەبینم. بەڵام کاتێك ئێمە باسی ئافرەت دەکەین، لە بابەتێکی گەورە دەدوێین و پێمان ناکرێت شتی سەرپێیی ناشایستە بە ئافرەت قبووڵ بکەین. هەرچی لایەنی دووەمە: پەیوەندی بە ناوەندی هۆزایەتی سەرەتایی پاشکەوتووەوە هەیە. ماوەیەکی درێژخایان لەو ناوەندانەدا ژیام. ئەوان مەسەلەکە سەرپێیی و داخراو و لە دووڕا وەردەگرن و کۆت دەخەنە سەر قسەی ئافرەت و لە هەموو شتێکی دوور دەخەنەوە. ئەمە کەسایەتی ئافرەت سەرکوت دەکات و هەڵوێستی وا پەسەند ناکرێت. سەرەتا داکۆکیکەر بووم. ئەمجا تێڕوانینی خۆمم خستەڕوو و پاشان ئەم پەیوەندیانەمان شیکردەوە و بڕیارماندا بە تەواوی بیانگۆڕینەوە. دەمەوێت ئافرەت بەدیاربخەم، چونکە بەلای ئەوە سەدان ساڵ بوو کۆتایی پێهاتبوو. هەوڵم دەدا سیستەمێك بۆ پێشاندانی دابنێم. من ئافرەت بە بچووك ناگرم و لە خۆشەویستیاندا ئەمە ناکەم. بەڵام ئەگەر ئەرکێکی شۆڕشگێڕانەمان لە بەردەمدا بێ دەسکەوتێك بۆ شۆڕش بەدی بێنێ، پێویستە بە ڕاستی دەست بۆ بابەتەکە ببەین و شەرم و داب‌ونەریت کارمان تێنەکەن. ئەم لایەنە زۆر گرنگە. جا لەبەر ئەوەی کە ئەرکێکی شۆڕشگێڕانەیە، ناتوانین بە سادەیی و بەیدەست بوونێکی وەك «زۆر خۆشم دەوێی» لە بابەتەکە نزیك ببینەوە. پێم وایە ئەم خاڵە لەو شتە باشانەیە کە لە کەسایەتی مندا گەشەی کردووە. من تووشی گەلێك دژواری دەبم، بەڵام بە شیکردنەوە ڕاست و گرنگەکان دەگەم. هەندێك گۆڕانکاری ڕوویاندا. من لەسەر هەڵوێستی خۆم سوورم و لە پاشەڕۆژدا چەندین گۆڕانکاری گرنگ دەردەکەون. من هەمیشە لەبارەی ئەم پەیوەندییە و ئاستەکەیەوە دەڵێم قووڵایی و یەکسان بوون و مەزنی شێوەیەکی جیاواز بە ژیان دەبەخشن. هەندێکیان زۆر ئافرەتیان خۆش دەوێ و هەندێك ژن و پیاویش پێیان وایە یەکدییان خۆش دەوێ. ئەمە ئەو هەڵوێستەیە کە گاڵتەم پێی دێت و سادە دەیبینم و بگرە پەلپیشی لێدەگرم. بە خۆم دەڵێم ئایا من مرۆڤێکی دڵڕەقم یان زۆر دڵبەندی خۆمم. جاروبار دەڵێم ئایا من (ئێستە)م؟ و دەبینم وا نییە. ئەمجا بیردەکەمەوە و دەڵێم: پێویستە ئەم پەیوەندیانە ئاستێکیان هەبێ.

کەس ناتوانێ کاتێك ئافرەتێك دەبینێ پێی بڵێت: «تێر بووم و خۆ فڕێ بدەتە سەر زەوی» ناتوانێ بیر لەوە بکاتەوە کە کاڵایەکی هەیە چۆنی بوێ وا بەکاری دێنێ. ئەم هەڵوێستانە هەرزانییەمان و ڕاست نین و نابێ کەس تووخنیان بکەوێ.

دەبێ ئاستێکی دیاری کراو بۆ پێوەندی بە ڕۆشنبیری و ڕەوشتی بەرزەوە هەبێ و دەبێ ئەمە هەڵوێستی مرۆڤی شۆڕشگێڕی گەورە بێ. پێویستە هەموو شۆڕشگێڕێك پێملی ئەم ئاستە بێ. من قەناعەتم بەوە هەیە کە ئەم بابەتە بە کەڵکی ئەوە دێت ببێتە کەرەستەیەکی ئەدەب و ڕۆمان تا مەسەلەکان ڕوون ببنەوە و ببنەوە سەر ڕاستەڕێی خۆیان و کۆمەڵگا قبووڵیان بکات و ببنە کەرەستەی هونەرەکانی دیکەش. ئاواتەخوازم هیچ کەسێك وە بەتایبەتی ئافرەت بە شێوەیەکی دیکە لەم هەڵوێستەم تێنەگات و بە قورستنەوەی دانەنێت و لێیان دوور نەکەوێتەوە، چونکە ئامانج ڕۆشن کردنەوەی شێوە ژیانێکە بە درێژایی مێژوو بە لاڕێدا براوە و ڕاستی‌یەکی بزر بووە. ئێستا دەمانەوێ بیخەینە ڕوو و بیکەینە شێوەیەکی گونجاو بۆ ژیان. پێویستە وریای ئەم خاڵە بین. تۆ (ك) چۆن کارت تێ کرا؟ ڕەخنە یا پرسیارێکت هەیە ئاڕاستەمانی بکەی؟

ك: سەرکردەم دەمەوێ لا لە گوتەکەتان بکەمەوە: «ئەگەر ئەم حیزبە بەرەنگاری گەل بووەوە، لەگەڵ خۆمدا لە گۆڕی دەنێم» کە مامۆستای گەورەمان پشتگیری تێدا کردن. بە قەناعەتی من هەر ئەو کەسە دەتوانێ ئەم قسەیە بکات کە بووە بە نوێنەری ئیرادەی گەل و کاتێك قەوارەی ئەم کەسە لەوە گەورەتر بێ کە لە حیزبێکدا بنوێنرێت، چونکە نوێنەرایەتی ئیرادەی سەرلەبەری گەلی کوردستان دەکات. سەرکردە ئەم قسەیە دەکات بۆ ئەوەی کە کەس لە ئێمە نەبێتە دیکتاتۆر بەسەر گەلەوە. ئەو لە ئێستاوە مشوور دەخوات.

ی.ك: مارکس دەڵێت: «سەرمایە کەسایەتی خۆی لە سەرمایەدارییەوە بەدەست هێنا». من لەمەوە دەستم پێکرد و لە بارەی (لینین)ەوە گوتم: «کەسایەتی خۆی لە پرۆلیتاریاوە بە دەست هێنا». تۆش دەڵێی گەلی کورد کەسایەتی خۆی لە (عەبدوڵڵا ئۆجەلان)ەوە بە دەست هێنا. ئایا ئەمە ڕاستە؟

ك: بەڵێ، ئەوە باڵاترین ئیرادەیە. مەبەستم ئەوەیە پێویستە هەر بە پارتی کرێکارانی کوردستان دیاری نەکرێت.

س.پ: بێگومان. پێم وایە دیاریکردنێك لە ئارادا نییە. جاروبار بیردەکەمەوە لەوانەیە پارتی کرێکارانی کوردستان بەلایەك بێ بەسەر حوم و کەنەکەمەوە، بۆیە ناوبەناو بە حسێب و حسێبکاری خۆمدا دەچمەوە. مەبەستم لەمە ئەوەیە من حیزبێکی پیرۆز یا هەتا هەتاییم نییە. ڕەنگە ئەمە لە میللی‌گەری سەرەتایی کوردەیدا هەبێ. وەك چۆن لە یەکێتی سۆڤیێتدا هەبوو، من بیردەکەمەوە چۆن حیزبێکی ئاوا کۆتایی دێت. ئێستا ئاپۆ جێ دەستی دیارە و ئەمەش باشە. ئاپۆ دەتوانێ ناتەواوی و زیدەڕۆییەکانی حیزب بەدی بکات و ڕاستیان بکاتەوە.

ی.ك: ئەگەر سەرۆکی دەستەی ئەرکانی تورکیا گوێی لێتان بێ ئەم قسەیە دەکەن، دەڵێت ئاپۆ حیزب هەڵدەوەشێنێتەوە و ڕزگارمان دەبێ لێی.

س.پ: پێویستە ئەوە لە بیر نەکەین ئەگەر پارتی کرێکارانی کوردستان ڕۆیشت. جێگرەوەیەکی لەو بەهێزتر پەیدا دەبێ و گەلێکی دەخەینە جێ بە قەدەر سەد حیزب بێ، ئەوسا چی دەڵێن؟ ئێمە لە بیرمان نەچووە کە حیزب تەنیا

نامرازە. ئەگەر هێزی هەر گەلێك سەد ئەوەندەی خۆی لێ بێ، پێویست بە هیچ حیزبێك ناکات. ئەو کاتە دەتوانین باسی ڕێبازێك یا ئاینزایەك بکەین. ئیدی بۆچی پێبەندی حیزب ببین؟ چونکە لەوانەیە گەل حیزب تێ بپەڕێنی و ئەو وەختە ئەگەر چووبێتە دڵ و مێشکی خەڵکەوە، ناوم با مردنم یا مانەوەم گرنگ نییە، چونکە ئەوسا من ئەرکی خۆمم بەجێ هێناوە پێویستە لەسەر هەموو سەرکردەیەك بەم پێیە خۆی هەڵسەنگێنێ. ئەگەر گەیشتە دڵی خەڵك، پێویستە داوای زیاتر نەکات.

ی.ك: دیارە ئەمە قسەیەکی تازەیە.

ك: ئەمە قسەیەکی دیکەمان لە سەرکردە بیست لەم قسەیە جیاوازە.

ی.ك: ئایا ئەمە ڕاستە؟

ك: بەڵێ، پێی دەگوتین: «ئاپۆچێتی بەش بەخۆی گیانە». گوێشمان لێبووە چەندین جار گوتوویەتی: «من کردە و کوششە ببنە ئاپۆچییەکی باش».

پێویستە وەك خۆی لەم قسەیە تێبگەین، ئەگەر بە شێوەیەکی ڕاست ئەزم بکرێت، مانایەکی گەورەی هەیە.

ی.ك: منیش هێندێك شت لە نامەدا دەڵێم. ئەم قسەیە تێڕوانینی من دەرهەق بەرا کوردەکانم پیشان دەدات و ئەمەیە: «ئەگەر گیانی ئاپۆچیتان لەوێ دەرخست، هیچ نامێنێتەوە». هەمان قسەیە کە باست کرد. من ئەمە بە مانایەکی خراپ نالێم، بەڵکو دەمەوێ گیانی ئاپۆچێتی چەند هێندەی خۆی لێ بێ.

س.پ: پێویستە وا بیرنەکەینەوە کە ئەم گیانە هەر گیانی کەسێکی دەست نیشانکراو دەگەیەنێ. من ئاوا ڕوونی دەکەمەوە: وەك کەسێك یا کۆمەڵە هێزێك ئێمە مەروانن و بەم پێیە تێمە مەگەن. من جاروبار بەم جۆرە قسەیە دادەچڵەکێم. بەڵێ بیر لە مرۆڤایەتی دەکەمەوە و هەوڵدەدەم بگەمە لوتکەی ئەم بیرکردنەوەیە. باوەڕم وایە کە پێویستە هەموو خەڵك بەم شێوەیە بیر بکەنەوە. پێویستە هەر کورد یا (PKK) نا بەڵکو کۆی مرۆڤایەتی لەنێو ئامانجەکانی مندا بن. مەبەستم ئەوەیە گیانی ئاپۆچێتی یان کەسایەتی ئاپۆچێتی وەك چەمکێك گەلێك شت دەگەیەنێ. منیش بەدوای ئەم گیان و کەسایەتیەدا وێڵم. ئەگەر سەرنجتان دابێ من ژیانم تا ئێستا لە سوراخکردنی ئەم گیانەدا بەسەر بردووە. ئەمە سوراخی ئێوەشە. بۆ نموونە دەڵێن لینینیزم و دەڵێن مارکسیزم، بەڵام من نالێم ئاپۆچێتی، چونکە لە بنەڕەتدا هیچ مانایەك بۆ ئەم ناونانە نابینم. تەنانەت ئەگەر بشگوترێت، پێویستە تێکەڵ بە کەس نەکرێت و دەبێ ئەو کەسانە لە هەقی خۆیان پتریان نەدەبێنێ و هیچ لە مافەکانیشیان نەبڕین. هەروەها نابێ نکوولی لە (ئاپۆ)ش بکرێت، چونکە خاوەنی زیانێکی گرنگە. پێویستە باش وریای ئەم خاڵە بین. هەتا بە درێژایی سەدان ساڵیش لەبەرئەوەی چەند لایەنێکی زانستی گرنگی هەن.

ی.ك: ئەگەر ڕێ بدەن پرسیارێك لە هاوڕێکەم دەکەم. تۆ بەم شێوە جوانە قسە دەکەی، لە کاتێکدا من لە تورکیا بە خراپی دەدوێم. کە لێرەش دەبم بە باشی قسە دەکەم. ئەمە ئاشێت، ئەگەر ئاپۆ لەگەڵ گەلی کورددا ئاوابێ، هەڵوێستی کورد

چۆن دەبێ؟ ئایا ئەمە بواری مشەخۆری دەدات؟ مەبەستم ئەوەیە گەلی کورد بیر بکاتەوە کە ئاپۆ هەیە و بوونی ئەوانەی کە لەگەڵیدان ئەرکەکان رادەپەڕێنن وگیانی ئاپۆمان هەیە و بوونی ئاپۆمان بەسە و لەوە زیاتر هیچی دیکە نەکات. هەندێك خەڵك ئاوا ئیش دەکەن و ڕەنج دەدەن و ئەوانی دیکەش مشەخۆرن. ئایا شتی لەم چەشنە رووی داوە؟ من پێشبینی ئەوە دەکەم.

ك: ئەم قسەیە ڕاستە و لای ئێمە هەیە. ئێمە هەموو بارەکە بەسەر سەرکردەدا دەدەین و ئەگەر هەوڵماندا بەشێکی بارەکە لەسەر شانی ئاپۆی سەرکردە بەرزبکەینەوە، مەسەلەکان لە چارەسەر زیاتر ئاڵۆز دەکەین. ئەم گرێیەمان لەلا هەیە.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ کە گەلێك شت هەن و سەرجەمیان بە دەوری ئاپۆدا دەخولێنەوە «لەم ناوچەیەدا پەیدا بوو و ڕێکخستنێکی دامەزراند و ئێستا دەزانین بایەخ بە ڕێکخستن نادات و گرنگ گەلی کورد و مرۆڤایەتی‌یە». بەڵام پاشتر کێ لە دوای ئەو ئیش بکات؟ بۆیە با دابنیشین و بحەسێینەوە و سوود لە تین و توانەکانی وەربگرین. من هەست دەکەم ئەم جۆرە دەست لێ‌بەردانە هەیە.

ك: بەڵێ ئەممان لەلا هەیە.

ی.ك: بێ‌گومان تۆ و ئەو هاوچەشنانەت کە لە ئاپۆوە نیزیکن شەو و ڕۆژ کاردەکەن تا سنوورێك بۆ ئەم دیاردەیە دابنێن کە خۆ لە مشەخۆریدا دەنوێنێ وەك خانە شێرپەنجەیی‌یەکان و چاوەڕێی شتی زۆر لە سەرکردە ناکەن. وانی‌یە؟

ك: هەوڵێکی زۆر دەدرێت و من لەوە دڵنیام. جا لەبەر ئەوەی کە کاری گرێ نەدراون بە نیازەوە، هەوڵی شێلگیرو چڕوپڕ بە بەربلاوی دەدرێت. دەتوانم ئەمە بڵێم. ئێمە لەنێوخۆماندا مەسەلەکان دەترخێنین. لەوانەیە ئەم کۆششانە لە داواکراو کەمتر بن، بەڵام لانی کەم هەوڵدەدەین شایستەی ئەو بەشەی بارەکە بین کە هەڵیدەگرین.

ی.ك: ئێوە لە دوایەوە دەڕۆن. بەڵام هەیشە بۆ دواوە دەڕوات. وەك چاروبار لە هەندێك فلیمی هەڵگەڕاوەدا دەیبینین. هیچ بزاوتنێك لەو جۆرە کەسانەدا بەدی ناکەم. من ئەم قسەیە دەکەم بۆ ئێوە نیوەدانت. مەبەستم ئەوەیە ئێوە سەرنج دەدەن هەندێك خراپی هەن. وانی‌یە؟

ئەم ڕاپۆرتە وەك بانگەوازێك وایە بۆ ئەوان بە حاکمەکانیشەوە، ئێمە چی بکەوێتە سەرشانمان ڕایدەپەڕێنین و بەو زمانە لەگەڵ هەموو یەکێکدا دەدوێین کە تێی دەگات و کارسازیمان بۆ ساڵی ١٩٩٣ ئامادەیە و ساڵی سەرکەوتنەکان و دەسکەوتەکان دەبێ.

س.پ: من تێبینی ئەم مەترسی‌یە دەکەم و ئامەوێ بەسە چاوگەی ئەمەلی، من ڕێ و شوێنی پێویست بۆ ئەمە دادەنێم. سەرنج بدەن من هەوڵدەدەم سادەترین دیتنەکەی هێنشەیال شەڕ. ئەمە ڕێ و شوێنێکە. هەر ئەمە نا، سەرنج بدەن دوژمن

ئەشکەنجەشی دەدات، ئەمجا دەچێتە شەڕ و خوێنی دەبەخشێ. پیاو و ژن بەرەو ئەم کارە دەنێرین. ئەمە جۆرە گوزەرانێکە پشت بە خود دەبەستێ. ئەمە لایەنێکی زۆر گرنگە. چەند ڕێ و شوێنێك هەن بۆ ئەوەی دێنشین نەبنە مشەخۆر، بە تایبەتی بۆ ئەو هێندەیان کە بە ئەمەلی دەژین یا هەولدەدەن زۆر ببەن و بگرە لەوەش پتر کە پێیان دراوە. من لەو بارودۆخە فووتاریان دەکەم و فێریان دەکەم لە هەقی خۆیان زیاتر نەبەن. بەلاّم سەرباری ئەوەی زۆری لەم جۆرە هەن، بە تایبەتی لەوانەی کە لە ئێمەوە دوورن یا ئەوانەی لێمان حالّی نەبوون بۆیە بە ئاسانی دەبنە مشەخۆر و ئێمەش چاودێرییان دەکەین. با هەمووان بزانن ئێمە دەسکەوتی ئاسانمان نییە و ناکرێت کەس لەسەر ڕەنجی کەسانی دیکە دابنیشێ. ئەگەر ئەوە بکەن و ئەم سینەتەیان پێڕەوکرد، ئێمە هیچ نەبێ شەڕیان دەکەین وەك چۆن شەڕی بەرەی دوژمن دەکەین. من زۆر سڵ لەو جۆرە کەسانە دەکەمەوە کە هەڵپەی دەسکەوتی ئاسانیانە و بەربەرەکانێی چەسکەکانیان دەکەم. ئەگەر ئەوانە کەمترین ڕێزی ئێمەیان هەبێ و پێبەستی ئێمە بن، پێویستە مشەخۆریمان بەسەرەوە نەکەن و هەوڵ نەدەن لەوە زیاتر ببەن کە پێیان داوین و نەبنە دز. خۆ ئەگەر لەسەر کاری خۆیان سوور بوون، بەرەیەکی شەڕ لە دژیان دەکەینەوە و سەرئەنجامیشیان خراپ دەبێ.

ك: بە کورتی دەتوانم ڕای خۆم بەرانبەر بەم چاوپێکەوتنە پیشان بدەم. ئامادەی دیدار و چاوپێکەوتنەکانی سەرکردە بووم. بە ڕای من ئەم چاوپێکەوتنە دەنگدانەوەیەکی گەورە دەبێ، چونکە هەمەلایەنەیە و لە هەمان کاتدا شیکردنەوەیە و وەك ڕاپۆرتی سەرکردە وایە بۆ مێژوو و مرۆڤایەتی و گەلەکانمان. ئەو لە ڕێگای ئێوەوە قسەی بۆ گەلی تورك کرد تا پێیان بڵێت: ئەی ڕژێمی تورکیا، ئەی گەلی تورك، ئەی شۆڕشگێڕە تورکەکان، ئەگەر لە دەرەوەی مێژوو نازین و ئەگەر کەمێك ویژدانتان هەیە با وەلاّمتان ڕاست بێ. پێم وایە وەلاّمەکە ڕاست دەبێ.

س.پ: ئەمە وا دەگەیەنێ تۆ بانگی کار هەلسووڕێنان و لەوانی دیکە دەکەی وەلاّمێکی بڕوا پێکراو بدەنەوە. ئەمە بانگەوازی (ك)ە. کەس هەیە پرسیار بکات؟ مامۆستا هیچ پرسیارێکت ماوە؟

ی.ك: هاتمە ئێرە بە ناوی (یەنی ئوولکەو ئوزگوور گوندەم)ەوە بەو پێیەی کە ڕۆژنامەنووسم. کارێکی پڕ بەرهەممان کرد. من سوپاسی ئەمەت دەکەم وەك کەسێك کوردی خۆشدەوێ و ئاواتی بەرزبوونەوەیان بۆ دەخوازێ. بە چاوپۆشین لەوەش کە ڕۆژنامەنووسم، من زۆر بەختیارم و زۆر سوپاستان دەکەم و خوا تەمەنتان درێژ بکات. من بە سایەی ئێوە ژ هەڤالاّنتانەوە حەفتەیەکی تێر و تەسەلم بەسەر برد.

س.پ: منیش سوپاستان دەکەم و سوپاسی کۆششە مەزنەکانتان دەکەم لە پێناوی گواستنەوەی ئەم ڕاپاریانەدا بۆ جوبەر ـ و بەدوود چووانی ڕۆژنامەکەتان و بۆ هەر یەکێك حەز بکات لە نزیکەوە بمانناسێ. ئاواتم لەوەیە تێبگەن و هەڵسەنگاندن و شیکردنەوەکانمان ئەزم بکەن چونکە شتێکی ئاسایی نین. بە بۆنەی سەری سالی تازەشەوە، ڕاپۆرتی مێیان پێ ڕابگەیەنە. ئەوە بانگەوازە بۆ ئەوان بە